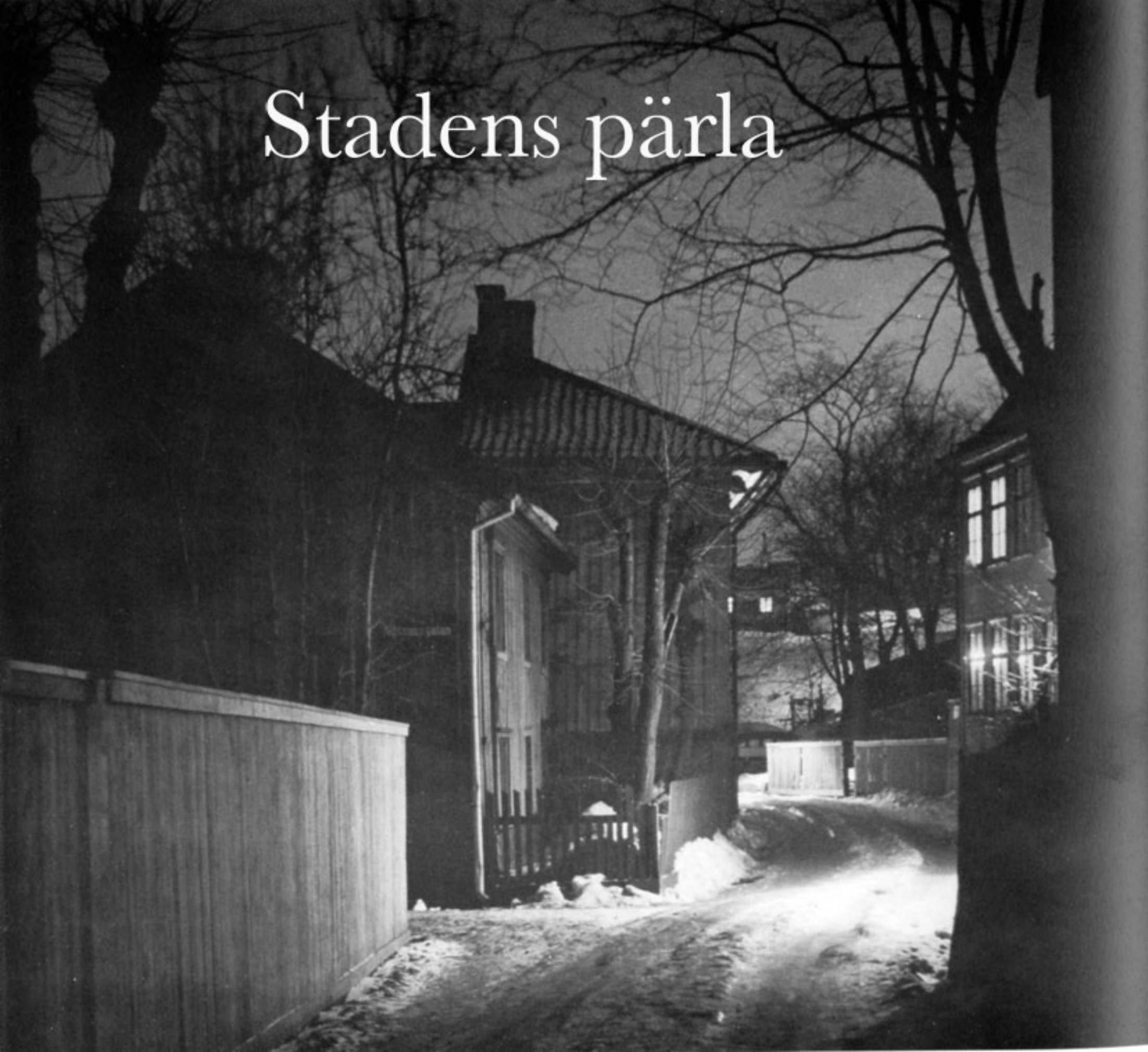

Stadens pärla

Stadens pärla

dokumentärroman och miljöstudie,

eller en gruvlig rivningshistoria om bl.a. uteliggare och narkomaner

av Christian Lanciai (1982)

Tillägnad vännerna Olle Svartholm och Anders Johansson.

Innehåll :

Inledning	3
Första delen : Paradiset	7
Jungfrun	19
Andra delen : Skärselden	68
Den perfekte SS-generalen	107
Tredje delen : Helvetet	189
Sankt Antonius frestelse	266

Förord.

Detta är en roman och ingenting annat. Varje figur är en uppdiknad person som saknar varje tillstymmelse till förebild i verkligheten, med ett enda undantag: Pentti, som i verkligheten var en holländare i Amsterdam. Det enda övriga som har med verkligheten att göra är själva miljöskildringen, främst vad beträffar Göteborg. Dock är den beskrivna stadsdelen 'Gårda', som faktiskt existerar i Göteborg, bara en allegori, som står för alla de gamla fina trähusdominerade stadsdelar som konsekvent revs under 60-70-talen: Masthugget, Annedal, Landala, Olskroken och större delen av Haga. Det skildrade kvarteret 'Pärnan' hette i verkligheten 'Kastanjen' och rönt precis det öde som skildras i boken. Efter rivningen fick tomterna stå obebyggda ett ansevärt antal år innan de bebyggdes.

Denna rivningshistoria och uteliggarroman är en variant på den gamla fabeln om oskulden från landet som kommer till staden och där går förlorad i det allmänna fördärvet. Samtidigt är det en travesti på Dantes Komedi men i omvänd ordning: den börjar i paradiset och slutar i helvetet.

Paradiset skildras då som en pastoral idyll i förra sekelskiftets finlandssvenska skärgård längs den finländska sydkusten i en märklig allegori om ett kärleksmysterium i Runebergs episka stil. I Skärselden är den första bekantskapen med storstaden, här Göteborg, romanens tyngdpunkt, den verkliga rivningshistorien med åskådliggörandet av hur korruption och miljöförstöring går hand i hand. Helvetet är den mest kontroversiella delen. Här behandlas drogproblemet som samhällsfenomen och som resultat av samhällets urspårning. Episoderna med haschrökarna som skickades till Marocko för att avvänjas och kom tillbaka som etablerade narkomaner samt kattmassakern på Skansberget är hämtade direkt från verkligheten liksom alla scenerna i "Sankt Antonius frestelse". Huvudpersonen är drogmotståndare men lider av hjärtfel men märker att hasch lindrar hans plågor, varför han själv ofrivilligt halkar in i ett uppsplitande narkomandrama, så att vi får uppleva narkomanmentaliteten inifrån. Han gör en djupdykning i den yttersta ondskan bara för att få veta sanningen om ett outredbart mord, vilket han aldrig hade fått veta om han inte prövat på att vara narkoman själv.

Vad vi har är en märklig samhällskritisk social roman om uteliggare och narkomaner skildrad från det ovanliga perspektivet finländska invandrare, Sveriges största sociala minoritet. Det är författarens andra sociala roman. Den första, "Rännstenen", handlar om interner på ett sinnessjukhus, den tredje analyserar homosexualitetens tragedi, den fjärde heter "En prostituerads död" och handlar om sådant. Den femte fortsätter in i den undre världen under den bisarra titeln "Trasan och träskets hemlighet" och behandlar främst terrorism i skuggan av Palmemordet.

Författaren.

Copyright © Christian Lanciai 1982, 2000, 2006.

Inledning.

Det var onsdagen den 3 juni 1982. Det var en svart onsdag fastän det var den dittills varmaste och vackraste dagen under året. Det var en svart onsdag, ty det var den dagen då kommunen beslöt att Göteborgs vackraste stadsdels vackraste hus skulle rivas. Och dagen var dubbelt svart genom att den dagen husen också revs.

Jag råkade av en händelse bli vittne till händelsen. Jag satt på min cykel och var på väg från centrum till Masthugget. Den närmaste vägen var att ta vägen genom Gårda, och från något kvarter vid sidan om min väg hörde jag sällsamma ljud och såg jag en för Gårda ovanligt stor folksamling. De sällsamma ljuden var musikaliska och tycktes härröra från någon sorts musikaliskt uppträdande. Av nyfikenhet avvek jag från min väg.

Ett praktfullt skådespel uppenbarade sig på platsen för folksamlingens intresse. Uppe på taket av ett tvåvåningsshus satt trettio vackra ungdomar och musicerade. Nedanför dem stod det fem poliser och en grävmaskin med konfunderad förare. Jag hade läst i tidningen om rivningsbeslutet, så jag förstod genast hela sammanhanget: de trettio ungdomarna ville genom musik stoppa rivningen. De hade temporärt lyckats: poliserna och grävskopoföraren stod handfallna.

Det var ett halvt kvarter som skulle rivas. Alla husen som stod i farozonen var smyckade med stora banderolldukar. Några av deras texter löd:

"Gårda är Göteborgs hjärta."

"Befria Gårda från husmördarna!"

"Låt Gårda leva!"

"Riv gangsternästet Hjällbo och låt idyllen Gårda vara i fred!"

"Stoppa vansinnet!"

"Kurera omänsklighet med mänsklighet i stället för mänsklighet med omänsklighet!"

"Rädda Göteborg från miljöskändarna!"

"Stoppa maskinerna och låt människorna leva!"

"Rädda stadens pärla från svinen!"

Och så vidare. Ungdomarna på taket musicerade entusiastiskt och medryckande på de glödande plåt- och tegeltaken under en gassande sol och tryckande värme utan några vindfläktar. Många var halvnakna vilket bara gjorde dem vackrare. Flickorna hade sommarklänningar, och ynglingarnas fulländade kroppar skimrade av svett. Deras glädje och entusiasm var oemotståndlig. På några timmar hade de organiserat denna storartade protektiva demonstration och lyckats förekomma rivningsstrebrarna, som knappt givit sig tid till att andas mellan rivningsbeslutet i kommunen och förverkligandet av detsamma i praktiken. Dessa hade till varje pris velat förekomma protektiva demonstrationer och bråk och hade ändå förekommit.

Husen som skulle rivas hörde dessutom till de hus som enkom hade utrymmts några år innan för att konserveras och renoveras och som därför behängts med skyltar som sade:

"Kulturminne. Detta hus skall bevaras och rustas upp. Visa hänsyn!"

Jag hörde spridda röster bland åskådarna. Bredvid mig stod det en äldre man som sade till mig: "De är knarkare allihop. Det är bara knarkare som bor i Gårda."

"Är det då bättre att de bor någon annanstans?" frågade jag honom. Han hade hatt och grått pipskägg och tycktes inte svettas i sommarhettan. Det var något skrämmande över honom, men jag fortsatte: "River de dessa gamla evakuerade hus flyttar deras hemlösa narkomaner bara till andra hus i stället, var de kanske är mera ovälkomna emedan det där kanske även bor icke-narkomaner. Endast om narkomaner lämnas i fred lämnar de samhället i fred."

"Tror du det?" frågade han cyniskt. "Tror du att det finns goda narkomaner? Nej, den enda narkoman som är god är en död narkoman."

"I så fall," försökte jag svara lika cyniskt, "borde ni åtminstone unna dem den friheten att få knarka ihjäl sig i fred."

"Du överträffar doktor Solomon Gold i ondska," svarade han mystiskt och vände sin uppmärksamhet åt ett annat håll. En ny polisbil hade kommit till platsen. Tre poliser klev ur och öppnade bakluckan, ur vilken de släppte fram tre dräglände otäcka polishundar. De övriga poliserna fällde stegar upp mot taken. Attacken mot demonstranterna inleddes.

Jag upptäckte en ny person som kom till platsen. Han kom på en urusel gammal skraltig cykel med många ekrar lösa, men han själv var klädd i mörk kostym och vit skjorta, dock utan slips. En grupp av åskådarna hälsade honom välkommen. Även från taket upptäcktes han, och där höjdes genast ett jubel. "Kom upp, Mikael!" ropade några av de vackraste musikerna glatt till honom. Poliserna bragtes än en gång ur fattningen, som om de fruktade en motattack från marken och dess hundratals åskådare.

Denne Mikael var en ung vacker mörk man. Han kunde ha varit fransman. Han skred genast till verket.

"Trivs du med ditt yrke?" ropade han till grävskopoföraren till min häpnad på klingande finlandssvenska, och några åskådare applåderade. Till poliserna med de flämtande hundarna sade han: "Ni har kommit fel om ni ska ut på rävjakt." När poliserna nedanför stegarna tvekade om de skulle klättra upp eller vända sig mot denne fräcke vackre slyngel slank han elegant förbi dem och var i nästa ögonblick uppe på stegen. När han nästan var uppe vid taket ropade han till dem: "Vågar ni inte klättra upp? Får ni svindel?" De skulle just börja klättra upp efter honom när han var uppe och sparkade undan stegen. Den föll brakande ner och gick sönder men skadade ingen.

Musiken på taket fortsatte nu förstärkt av en underbar tenorröst. Plötsligt hördes inte musiken, utan man lyssnade bara på denne skolade musiker. Vem var han? Han skilde sig helt från alla de övriga men var uppenbart hemma i Gårda, kändes av de flesta där och kanske bodde där. Det var tydligt att han var älskad.

Ett dragspel satte i gång. En ny kraft hade kommit upp på taket från baksidan av kvarteret. Det enda som fattades där uppe på taket var en regelmässig dans. Annars var festen fullkomlig.

Men nu inleddes tragedin. Poliserna svärmade upp på taket i en organiserad attack. Ungdomarna var försvarslösa i sin oskuld och menlöshet. Om någon enda av dem var en brottslig narkoman var Peter Wieselgren det i ännu högre grad. Snarare misstänkte jag att den alltför respektable herrn bredvid mig var en fulländad skurk. Han tycktes följa med Mikaelns rörelser där uppe med särskilt intresse.

"Känner ni den sångaren?" kunde jag inte låta bli att fråga.

"Utan mig stod han inte där uppe." Jag var konfunderad av hans gåtfullhet. Så ropade han upp till Mikael med händerna formade som en megafon: "Det är bra, Mikael! Försvara knarkarnas Gårda!"

Den blåe ynglingen tystnade genast. Han sökte med blicken efter mannen bredvid mig. Poliserna var nu uppe på taket. Fem poliser grabbade tag om en ung man utan att denne gjorde motstånd. Alla fem tvingade de honom tillsammans ner från taket. Fem andra tog hand om en annan. Hela tiden var det fem beväpnade mot en obeväpnad. Där nere väntade de dräglände hundarna. De utgjorde skräckens övermakts symbol i sammanhanget. De trettio ungdomarna där uppe började skingras, och musiken tystnade. Endast dragspelet fortsatte lugnt och taktfast på sina glada västkustmelodier. Dansen den gick uppå Svinnsta skär, och det var bara poliserna som var döva för skönheten.

Plötsligt ropade Mikael från taket: "Var är du, doktor Solomon Gold?" Genast spred sig ett sorl bland leden. Till min häpnad upptäckte jag att mannen bredvid mig var försvunnen. En oro spred sig bland åskådarna. Plötsligt satte sig grävmaskinen i rörelse. Musiken hotade dränkas i maskinellt oväsen. Jag frågade en ung människa intill mig: "Vem är doktor Solomon Gold?" Jag fick till svar:

"Det är den värsta knarklangaren i Sverige."

En efter en togs demonstranterna ner från taket med våld. Någon enstaka gjorde tafatt motstånd. Grävskopan skred till verket. Några av ungdomarna där uppe flydde utom räckhåll för polisen till angränsade tak. Dragspelaren ställde sig högst uppe på nästintill liggande husgavel med ryggen mot dess skorsten. Där stod han i all sin glans och spelade med orubblig rytm. Hans musik var ett hån mot hela den absurda scenen med dess destruktiva övergrepp. I och med att just dessa hus revs skulle stadens vackraste gårdar och idyller bli förstörda. Det visste envar utom poliserna, som inte ville veta det.

Taket blev rensat från demonstranter, och grävskopan skred till verket under hånande invektiv från de uppbragta åskådarna, men alla höll de sig för goda för att ta till samma våld som poliserna och maskinen. Även Mikael hoppade över till ett angränsande tak och ställde sig där vid en skorsten. Det var något oemotståndligt skönt över honom. Han var som den siste hjälten från Warszawaghattot, som Gårda på senare tid allt mer hade börjat likna, med sina ödelagda till parkeringsplatser förvandlade tomter och med de tvångsevakuerade husen. Men Mikael stod kvar och betraktade den onödiga förintelsen av kvarteret med en de destruktiva krafterna överlägsen moral utan like. Och han ropade på nytt till folkmassan:

"Var är du, doktor Solomon Gold, min, Gårdas och alla oskyldiga människors förförare?"

"Kom ner på jorden, stackars narkoman!" Den starka rösten tillhörde den man som hade stått bredvid mig, men jag såg honom inte.

"Var är du? Jag har länge velat tala med dig!" ropade ånyo Mikael.

Grävskopan satte in en förkrossande stöt mot huset. Marken skalv. En vägg rämnade i en sky av rök och damm. Så hördes ett skri. Det kom från många. När brandsprutan skingrade röken kunde man se att skorstenen som Mikael hade stått vid inte längre fanns kvar. Den hade rämnat inför dödsstöten mot huset bredvid. Och med skorstenen hade även Mikael störtat till marken. Nu tystnade dragspelet mitt i balladen om Trettiofyran.

Därmed var tragedin ett faktum. Mikael var död. Han hade krossat huvudet. Åtskilliga hade skrikit när de sett honom falla, men själv hade han fallit utan ett ljud. Han var delvis begravd av skorstenen. Allting avstannade utom grävskopan, som fullbordade sitt verk. Även poliserna kom fram till den döde. De skingrade folkmassan. En ambulans efterskickades. Men Mikael förblev död.

För att komma ifrån dammet och röken en smula drog jag mig därifrån. Jag upptäckte då på nytt den mystiske äldre mannen. Han var fullständigt lugn och sade till mig: "Han var en dåre som gav sig hän." Jag var svarslös.

"Vem är ni?" frågade jag till sist. Han pekade på en ensam ung kvinna i närheten som var gravid och skilde sig från alla de andra.

"Fråga henne," sade han. Sedan gick han helt lugnt därifrån.

Jag gick försiktigt fram till den unga blivande modern och frågade henne vem den respektable herrn hade varit. Hon svarade passivt, som om det hade varit frågan om världens störste skurk som aldrig någon kunde få fast:

"Den mannen var doktor Solomon Gold."

"Vad hade han med offret att göra?"

"Om ni vill skall jag visa er."

Jag tyckte hon lät lika mystisk som doktorn, men hon menade allvar. Jag fick följa med henne till hennes våning uppe i Majorna, och där visade hon mig en samling dokument, som utgjorde en labyrint av sanna berättelser om tre finlandssvenskars öden i Göteborg. Mikael var den tredje av dem. Hon hette Ellinor och var änka efter den andra. Och den första var en avlägsen släkting till mig. Även jag var nämligen finlandssvensk.

Alla tre hade de haft med doktor Solomon Gold att göra. Doktorn är idag försvunnen från staden, och ingen vet var han är. I hopp om att han aldrig kommer till rätta igen tar jag mig friheten att offentliggöra denna labyrint i form av några finländska människöden i Sverige med utvikningar.

Stadens Pärla

Första delen : Paradiset.

1.

Det var i Borgå jag först hörde hans namn. Det lilla gamla Borgå, Finlands näst äldsta stad, denna lilla krigshärjade idyll, där tryggheten alltjämt ligger sovande över femhundraåriga envåningstråkåksgränder, urtypen för en skyddad tillvaro, som förblir skyddad trots industrialisering, utveckling och invadering av gangsters, är en håla vid en gyttjegrav för dem som inte känner den. Men för dem som känner den – vilken outtömlig skattedral är icke denna finlandssvenskhetens kulturella huvudstad, denna den svenska epikens centrum i Finland om icke i hela Norden, kung Fjalars och Fänrik Ståls sårbara, härjade men ändå intakta och okränkbara lärdomsstad. Skattedral är ett nytt ord i det svenska språket som jag härmed inför, som kommer från denna historias primära huvudort, en större stad i ett större och rikare land var denna sannsagas huvudperson kom bort, vilken det blir min uppgift att uppväcka från de döda, i den mån det kunde vara möjligt. Skattedral betecknar i denna andra stad det egentliga riksskatteverket och är följaktligen ett skämtsamt öknamn på vad som annars närmast fungerar som en bastilj. Men hos mig betecknar detta ord en katedral, en Guds katedral av skönaste sort, som Borgå domkyrka, rik på de mest obegränsade skatter av det enda gränslösa slaget: humanitet, humanism, mänskligt djup och mänsklig erfarenhet.

Jag tillbragte en sommarvecka i Borgå för deltagandet i en finlandssvensk "sångvecka" under ledning av den framstående dirigenten, professorn i körledning Gottfrid Lundsten, känd i hela Norden, urtypen för en gammal urnordisk universalkraft. Under denna "sångvecka" inövades de anmälda i ett ansenligt körprogram, som sedan "sångveckan" avslutades med i färdigt och perfekt skick genom en offentlig konsert i själva domkyrkan eller Runebergs anrika svenska lyceum. Under denna vecka kom man i kontakt med representanter för hela det svensktalande Finlands yppersta krafter – körsångare från Akademiska Sångföreningen i Helsingfors, ålänningar, österbottningar, Grankullabor, Åbolänningar, nylänningar och andra. Bland annat kom jag i kontakt med ett par som gav mig det uppdrag som denna historia blev resultatet av. De hade sedan många år förlorat kontakten med en kär anhörig, som skulle bo just i min hemstad. När de fick veta att jag var verksam i just den staden bekände de sitt livs hemlighet och delgav mig all sin oro och outhärdliga ångest, varvid jag naturligtvis lovade uppfylla deras önskan, forska i vart deras anhöriga hade tagit vägen och meddela dem resultatet. Resultatet utgöres av denna bok. Ty man kan inte gräva i en enskild människas öde utan att därvid få händerna fulla med alla deras öden och personligheter som stod denna person nära, som påverkade honom och som kom att spela någon roll i utformningen av hans öde. Jag skall inte avslöja hans öde förrän på sista sidan men dock så mycket, som att ingen av alla dem som påverkade hans liv

hade någon som helst skuld i hans öde. Allt som händer i livet är logiskt, och ju mera man forskar i saken, med desto mera skrämmande klarhet framgår det att just de mest olyckliga människoödena och största mänskliga olyckorna var de mest logiska och mest oundvikliga. Ty individen, hans personliga vilja, hans personlighet och egensinne är den enda drivkraften bakom människan och historien, och den kraften är alltid hopplöst oemotståndlig.

Det är ett enskilt öde som jag här skall försöka göra gripbart för läsaren, men en mera svårgripbar uppgift än att själv från början ta reda på det har jag aldrig givit mig in på. Jag vill dock inleda med vad i stort sett mina vänner, ett äkta men barnlöst par i Borgå, berättade för mig om Ingmar.

2.

"Ingmar var alltid en överraskningarnas man. Han kunde komma med de mest häpnadsväckande idéer, förslag och beslut, säga de mest upprörande och träffande saker och slå spiken på huvudet där ingen annan kunde det eller vågade det i ett känsligt eller brännbart ämne. Han ensam vågade alltid stå för sanningen och hålla på den i alla lägen. Han var omutlig i motsats till alla andra, och därför gick det alltid illa för honom.

Alla tyckte om honom och älskade honom, och därför bråkade alla alltid med honom. Man kunde behandla honom hur som helst utan att han någonsin gjorde motstånd eller försökte försvara sig, men sanningen gömde han alltid i sitt hjärta. Det var hans vapen, och den kom alltid fram som en blixtnär från klar himmel när ingen var förberedd därpå, och därför kunde ingen med honom. Han var för tålmodig för att någon skulle kunna tåla honom, han var för god för att någon skulle kunna låta bli att göra honom illa, och han var för oskyldig för att någon skulle kunna känna någon skuld mot honom. Många tyckte att han var en menlös dåre.

Han växte aldrig upp. Han lärde sig aldrig något om livet, förlorade aldrig några illusioner eller genomskådade aldrig mig veterligen livets tragik, människan eller kvinnan. Han var alltid så hopplöst och räddningslöst oskyldig. Och därför råkade han alltid illa ut utan att därav lära sig annat än ännu mera oskuld och blåögdhet.

Han sårade aldrig en människa. Det var hur lätt som helst att såra honom, ty han var överkänslig, men han lärde sig aldrig att såra andra. Han insåg aldrig att man aldrig kunde älska eller ens umgås med sina medmänniskor utan att såra dem så mycket som möjligt, och han vägrade att inse att bara genom att göra sina medmänniskor illa kunde man göra sig gällande hos dem, skaffa sig makt och inflytande hos dem och bli ärad och älskad av dem. Han fattade aldrig att kärleken var omöjlig om den inte var grym och hänsynslös."

Denna karakteristik påminde mig om en episod som jag hade varit med om som matros på ett skepp. En av sjömännen, som jag lärt känna ombord på detta enkla lastfartyg, berättade en afton för mig en historia, när han hörde att jag kände till Borgå, som var hans hemstad. Så här lød hans berättelse:

"Har du varit i Borgå? Det är inte alla som känner till den lilla småstadspärLAN. Känner du till Berggatan också? Inte? Det var synd. Det är kanske den vackraste gatan i Borgå.

Vill du höra en historia från Borgå? Det är en saga om en pojke som fick veta för mycket och därför blev hemlös för resten av sitt liv.

Han var faderlös och kom inte ens ihåg sin riktige fader. Han hade en adoptivfar som var lärd och duktig som en övermänniska, men det var inte riktigt samma sak. Och på något sätt hade han fått det där på hjärnan med att han inte visste någonting om sin far och ställde ideligen sin moder frågor om den saken när de var på tu man hand med varandra. Men modern svarade alltid:

"Din far är farbror Gustav. Du har ingen annan far."

"Men alla vet ju att han inte är min riktiga far. Alla klasskamraterna påpekar det för mig, och alltid är det något som på nytt påminner mig om att jag inte har någon riktig far. Men någon riktig far måste jag ju ha haft. Vem var han?"

"Ju mindre du vet om den saken, desto bättre," sade då modern och blev som en sten. Ju ivrigare pojken frågade henne om saken, desto mindre sade hon.

Men han hade även ett par farföräldrar som han fick besöka på sommaren. Det var just dessa som bodde på Berggatan i Borgå i stadens vackraste gamla gula trävilla med två våningar och snickarglädje. Att bo där hos dem var som att bo på landet. Ej heller de sade någonsin något om deras son och hans äkte fader, men hos dem fann han i alla fall en trygghet och värme som han alltid hade saknat hos sin mor. Småningom förstod han att hans mor och hans farföräldrar aldrig träffades. Och han fick inte veta varför.

Men hos sina farföräldrars grannar, som han träffade och ibland fick dricka kaffe hos, snappade han upp ett och annat. En tant visste, att hans farföräldrar hade förbannat hans moder och portförbjudit henne, emedan hon hade bedragit deras son med hans fosterfar farbror Gustav. Det skulle ha lett till skilsmässa, till att fadern övergivit hemmet, irrat omkring i världen och slutligen begått självmord. Och det skulle vara vad hans farföräldrar sedan aldrig kunde förlåta hans omgifna mor, som gifte om sig medan hennes förste man, hans riktige far, ännu var i livet. Dessa och andra kunskaper som han uppsnappade gömde han och bevarade han i sitt hjärta.

Men med åren blev han allt mognare och modigare, och en kväll i fjortonårsåldern ville han av sin mor och fosterfar ha klara besked: vad var egentligen sanningen om hans far? Och han berättade vad han visste, hade hört och själv trodde och bad modern försvara sig. Fosterfadern svarade bistert och strängt:

"Nåväl, Ingmar Gudmarsson, du skall få veta sanningen om din far. Sanningen, som vi för din egen skull har försökt dölja under alla dessa år, är att din riktige fader var galen. Han kunde aldrig behärska sig, visa något omdöme eller dämpa sitt övermod. Han var en fantast, en religiös fanatiker, en hänsynslös egoist och våldtäktsman. Han representerade höjden av ansvarslöshet. Han hade en god tjänst när han förförde din mor och gav henne dig, men efter ett par års äktenskap vägrade

han att försörja henne mera. I stället gav han bort alla sina pengar till kyrkan och lät din mor och dig svälta medan han själv aldrig var hemma. Därför blev det skilsmässa, emedan både han och din mor ville det för din skull. Under två år irrade han sedan omkring i världen som sjöman under vilka din mor hoppades att han skulle komma tillbaka. Men i stället för att ta ansvar för sin familj hade han frillor i varje hamn och stannade slutligen i Skagway i Alaska. Där kom han på ett mentalsjukhus efter ett våldtäktsförsök, samtidigt som jag tog ansvar för hans familj med att föra din mor till altaret. Och då minsann började han vilja komma tillbaka. När då både din mor och hans mor mest för din skull sade nej tog han livet av sig. Och det var hans livs största välgärning.

Detta har vi dolt för dig emedan vi tänkte att kunskapen om en sådan far kunde bli en belastning för dig. Dessutom har vi fruktat att hans oroliga sinnelag och fallenhet för manier kunde gå i arv till dig. Men du har nu tvingat oss till att berätta sanningen. Är det något mer till allas skada och upprördhet som du vill veta?"

"Bara en sak," vågade den fräcke pojken säga. "Det har sagts om farbror Gustav och Mamma, att ni kände varandra redan som barn, att ni var förtjusta i varandra långt innan min far träffade mor, att ni inte gifte er endast emedan farbror Gustav reste till Frankrike för att studera, och att han när han var färdig med sina studier och kom hem igen genast började umgås flitigt med mor på nytt, fastän hon var gift med min far, och att detta skulle ha utlöst min fars religiösa kris och förtvivlan. Är det sant eller inte?"

"Pojke," sade hans fosterfar, "du kommer med de oförskämdaste insinuationer. Du vet inte vad din mor har gått igenom! Kan du ana hur många sömnlösa nätter hon har haft på grund av din vettlöse far och hans griller? Hur kan du på nytt riva upp alla dessa gamla djupa sår i din moders hjärta och strö salt i dem?"

"Är det sant eller inte?" framhårdade pojken. Hans moder vägrade svara, och fosterfadern vägrade att alls tala med honom mera om saken. "Alltså förnekar ni det inte, alltså är det sant." Den upprörda dispyten slutade med att fosterfadern körde pojken på porten och vägrade låta honom komma in igen. Han var till och med hågad att placera honom på någon sorts internat eller anstalt, men pojken var klok nog att söka hamn hos sina farföräldrar, var han fick ett tryggt hem för fyra år framåt. Det var just det gamla huset på Berggatan. Han trivdes bättre i Borgå än vad han någonsin hade trivts hos sin mor i Helsingfors, tills de gamla farföräldrarna dog. De dog båda inom fem månader, och därpå skulle det bli arvskifte. Ynglingen bodde i det längsta kvar i det gamla älskade huset tills det på arvingarnas yrkan såldes. Ynglingen drevs ut därifrån liksom han drivits ut från sin moders hem av sin fosterfar för att han hade velat veta sanningen, och vid aderton års ålder med avslutad skolgång som laudaturstudent gick han liksom sin far till sjöss."

Så berättade denne sjöman. När jag närmare frågade honom hur han lärt känna en så intressant familjetragedi avslöjade han:

"Pojken i fråga var jag. I två år redan har jag seglat mellan Amerika och Europa, och jag har ännu ingenstans funnit ett hem."

Och det slog mig när jag var i Borgå och hörde dessa goda vänner berätta om Ingmar att just denne sjöman som jag själv hade träffat hade varit just Ingmar. Med några få frågor till mina värdar fann vi det bekräftat att så var fallet.

Men mina vänner, mitt värdfolk visste alltså att sagde Ingmar sedermera hade slagit sig ner i Göteborg som var min hemstad.

4.

Jag påminde mig sedan denne unge sjöman Ingmar. Han hade sett mycket äldre ut än vad han var. Det var något ädelt och svårmodigt, svårtillgängligt och vackert över honom. Han hade hög panna och en underbar mörkblond rik hårväxt. Han var lång med även långt ansikte, brunbränd och vilt romantiskt skön på kanske det typiskt finlandssvenska sättet. Jag har bara sett sådana typer i svenska bygder i Finland utom i det ryskaste Ryssland och bland flyktingar från Baltikum. Det är en mycket speciell människotyp som man aldrig glömmet när man en gång har sett den, ty den ger ett så starkt intryck av att vara världens vackraste människor. Och tyvärr har jag upplevat hur just individer av den typen tidigt har avlidit i hjärnblödning eller hjärtattack på grund av överansträngning, som om sådana män mer än andra hade förmågan att frivilligt arbeta ihjäl sig.

Det var inte mycket jag hörde honom säga, och just denna berättelse, som alltså var hans egen historia, är det enda jag minns av vad han någonsin sade till mig.

Men slumpen förde mig i samspråk med en sjöman ute i Pellingearkipelagen. Apropå ingenting frågade jag honom i förbifarten om han på sina resor möjligen hade sammanträffat med min man, och till min häpnad hade han inte bara seglat med honom utan även varit hans klasskamrat.

"Om jag känner Ingmar! Honom känner alla som en gång har träffat honom, ty det är en udda person som man inte glömmet. Var är han idag?"

Jag svarade honom att jag var ute för att ta reda på just den saken och bad honom berätta det sista han mindes av Ingmar.

"Det var en mycket känslig person, och han blev bara känsligare med åren. Det låg alltid ett svårmod över hans panna, ett ständigt bekymmer gnagde honom, men aldrig fick jag veta hans hemlighet. Aldrig löste jag hans gåta. Dock berättade han alltid historier, och i dessa historier gav han alltid en glimt av sitt innersta. Hans historier var alltid otroliga och fantastiska, men de var alltid färgade av någonting självbiografiskt, som jag misstänker. Jag minns en gång att han berättade om en självmördare:

'En man bedrogs av sin fru, som han dyrkade. När hon gifte om sig med den som hon bedragit honom med gick mannen i frivillig landsflykt och irrade världen runt som sjöman. I varje hamn sökte han maken till sin förlorade fru men bedrog sig alltid. Till slut fann han en vacker fränskild fru med ett barn i hans egen ende sons ålder. Damen väckte melankoliska känslor och minnen till liv hos honom och fyllde honom med hopp, men när han efter en längre tids formell vänskap ville kyssa

henne var hon inte villig. Rädd för hans närmanden och eventuella konsekvenser kallade hon paniskt på hjälp, varvid grannarna kom och satte på honom tvångströja i tron att han hade försökt våldta henne. Han sade ingenting till sitt försvar, och hon rymde fältet. Hon hade precis som hans fru uppmuntrat och svikit honom. Han fick ett nervöst sammanbrott och kom på mentalsjukhus. Därifrån skrev han hem till sina föräldrar på andra sidan världen och till sin fru att han var trött på att irra omkring och ville komma hem. Frun bad honom inte komma hem och störa hennes nya äktenskap, och hans egen mor skrev som svar till honom att det kanske inte var lämpligt att han kom hem till sina gamla vänner emedan "hans fall var så komplicerat". Han förstod alltså hennes svar som så att hon, hans egen mor, själv trodde och ansåg att han var mentalsjuk och därför inte ville att han skulle komma hem och "störa rytmen" och "ligga sina egna till last" emedan han ju uppenbarligen "inte kunde klara sig själv". Vad tror du den mannen gjorde?

Jag svarade att något värre än att förnekas av sin egen mor kunde man knappast uppleva. Han gav väl förstås fan i alltihop.

'Ja, han begick självmord. Skulle du eller vem som helst i hans situation ha handlat annorlunda? Kan man leva när moder och hustru frånkänner en, när ens eget enda riktiga hem slänger ut en och stänger porten för en? Kan man leva utan sin egen familj, utan hemland, utan ett riktigt hem? Ja, om man vet att det är möjligt att få komma hem, men när man inte får komma hem – vad återstår då annat än döden?'

Just den frågan ställde han mig, och jag kunde inte besvara den, emedan jag aldrig själv befunnit mig i den situationen."

Jag förstod alltför väl att den historien väl icke var självbiografisk men väl biografisk, som den tydligt handlade om Ingmars far, vilket jag upplyste min vän sjömannen om.

5.

Sjömannen fortsatte:

"Jag minns en annan historia som han berättade som jag grubblade mycket över, eftersom den kanske var den enda av hans historier som inte kunde vara självbiografisk. Den handlade om en estsvensk på någon av öarna mellan Ösel och Dagö. Han var ung på 30-talet när estländarna firade och utnyttjade sin självständighet som mest, och själv var han en framstående idrottsman. Till hans främsta nöjen hörde havskanotering. Varje sommar utförde han märkliga resor ensam med sin kanot mellan Estland och Finland. De som tog språnget över havet i kanot mellan Helsingfors och Reval var många på den tiden, men han for ej sällan runt hela Finska Viken, ut till Åland och ner till Riga. Han drömde om att en sommar få kröna alla sina bragder med en tur runt Finska Viken via Åland till Stockholm, följa Sveriges skärgård ner till Öland och med sydvästlig vind sticka över Östersjön via Gotland tillbaka till hemlandet. Men så kom kriget och förgjorde alla trettioalets illusioner om obegränsade möjligheter.

Han såg hur hans hembygd förhärjades, hur hans svenska folkskola uppbrändes, hur alla hans vänner och svensktalande landsmän flydde över till Sverige och hur ryssarna gjorde sitt yttersta för att förvandla allt estniskt till ryskt, men han tänkte: "Det kommer bättre tider. Så här kan det inte fortsätta. Tids nog kommer alla mina landsmän tillbaka från Sverige igen." Och han beslöt att stanna hemma och vänta ut ockupationen.

Och han väntade, och han väntade. Tyskarna kom, ryssarna återkom, freden kom, men ingenting blev bättre utan bara sämre. Men han hade på sina ensamma havskanotfärder lärt sig en smula uthållighet och tålamod och fortsatte att vänta.

Till slut var han gammal och grå. Alla hans vänner var döda eller flydda och försvunna sedan kriget. Han var den siste svenskspråkige estländaren i sin hembygd. Då beslöt han att inte vänta längre.

Han tog fram sin gamla öppna kajak och reparerade och målade den. Det var år 1975. Han packade ner i den vad han behövde för resan: ett obegränsat vattenförråd, bröd och järnranson, torkad frukt och fisk, en regnjacka, sjökort och kompass samt penna och papper. Och tidigt en morgon när det var dimma och ingen ryss kunde se honom satte han iväg. Han siktade på Stockholms skärgård.

Emellertid hade han en syster på en av öarna sydväst om Åland som han först och främst ville återse. Efter en för en sjuttiofemåring otrolig kraftprestation kom han fram till systemen på skäret, och det var ett mycket kärt återseende. Tänk er en ensam gammal tant på en enslig klippö, stormigt väder och yrande skummande bränningar, och in i viken kommer en gammal helt vithårig men ännu vacker och kraftig man i en trettiotalsskanot av trä. Och han springer upp för klipporna mot den äldre åldersfårade av ett hårt liv brännmärkta fiskaränkan under det att han ropar: "Märta! Märta!" Och de omfamnar varandra på klippan i den kalla blåsten med de skummande rasande bränningarna i bakgrunden, och ingen mänsklig värme är varmare än deras.

Hon försöker övertala honom att stanna där, men han vill absolut fortsätta över Ålands hav till Sverige. Det är en gammal dröm som han äntligen vill förverkliga. Och hon kan inte övertala honom till att vara mera klok än idealistisk. Och följande morgon skiljs brodern från systemen, som inte hade sett honom på trettio år.

Och han paddlar över Ålands hav. Vädret är nyckfullt, och vindarna leker grymt med honom och är mera mot än med honom. Men han kämpar och för regelbundet sin loggbok mellan varven och överger icke sin föresats, fastän han vet att det hade varit klokare att stanna hos systemen.

Efter en lång och svår kamp börjar sydvästen äntligen mojna, och i skymningen ser han land. Det är de yttersta paradisholmarna av Stockholms skärgård. Äntligen ser han målet som han drömt om i trettiofem år: det rika Sverige, hans folks ursprungsland. Men hans krafter är slut. Han känner att hjärtat inte håller längre. Med några sista paddeltag kommer han i lä av holmen, men när kajaken glider med fören upp på sanden är hans saga redan all: ögonblicket innan hade hans själ saligen flyktat.

Och där ligger hans farkost på en spegelblank lagunya och med fören tryggt i land på svensk mark. Men ingenting mera händer.

Dock hörs det röster från andra sidan udden. Udden är en klippudde, och på andra sidan därom fortsätter klipporna att utgöra en brantare strand. Och där ligger inte en, två eller tre farkoster förankrade utan fastmer närmare ett dussin. Det är ursnofsiga motorbåtar allesammans med femtio-hästars utombordsmotorer eller med två sådana bredvid varandra på akterrelingen. Och folket som på en kvart har kommit från land med dessa racer-båtar skrattar och solbadar, spelar kort och dricker whisky, simmar nakna och jämför vattenskidor, äter bulla och konfekt, hör på transistorradio eller bandspelare eller sitter i sina båtar och tittar på TV, medan den gamle mannen, som anlände till samma ö i naturlig tystnad, sover sin sista sömn i den enkla enmansfarkosten av trä. Hans torkade fisk, som han själv hade fiskat och rökt, är slut, men litet färskvatten har han över. Och i sin bröstficka har han sin lilla loggbok, vars sista nedtecknade tanke lyder: "Klockan 21.00. Jag ser land. Måne det vara Sverige? Hur skall nu detta rika land, det rikaste av alla länder, taga emot mig?" Man nästan känner hans hjärtas bävan inför mötet med det under en hel livstid ständigt drömda landet, som han ännu aldrig har fått se.

Och på andra sidan udden sitter turisterna från storstaden och kastar sina spinnspön iförda sina grannröda flytvästar fastän de sitter på land, och det skall dröja länge innan de upptäcker mannen med våta fötter och våt bak i den läckande kajaken, den avsomnade mannen med vit hjässa, en turist från en annan tid som verkar så avlägsen som vikingatid och ändå samtidigt så nära, en tidlös främling i tidsenlighetens fåfänga värld.

Ungefär så berättade Ingmar den berättelsen."

6.

"Det är intressant att du säger att historien om självmördaren var historien om hans far. Jag minns nu att han faktiskt talade om sin far med mig en gång, men han var då inte så säker på att hans far verkligen begått självmord. Han grubblade ständigt över det problemkomplex som hans fars ovissa öde måste ha utgjort för honom.

'Kan vi någonsin få veta den fullständiga sanningen om en enskild människas öde?' frågade han mig. 'Nej, det kan vi inte, ty människan är sådan, att ju mera man tar reda på om en individ, desto mer mystisk blir den individen.' Och så berättade han vad jag nu förstår att var historien om hans far.

'Jag känner en god vän som är faderlös. Fadern försvann när han var tre år, och han fick aldrig veta varför eller vad som hade hänt med fadern. När han långt senare forskade i saken sade en si och en så. Hans moder, som snart gifte om sig, sade minst av alla och tycktes dölja mest av alla. Fosterfadern menade att den riktige fadern hade varit hänsynslös intill vanvett och övergivit modern och barnet, medan andra påstod att modern hade bedragit honom med fosterfadern medan de ännu hade varit

gifta och att detta hade tagit knäcken på den riktige fadern, som då av offervilja skiljt sig, gått i landsflykt och slutligen tagit livet av sig i sorg och misär. Men nära vänner till fadern påstod att det inte alls hade varit självmord utan en sjukdom som haft döden som naturlig utgång. Visserligen hade han nämnt i sitt sista brev att han hade umgåtts med självmordstankar, men vem gör nu inte det ibland? De vetenskapligt kunniga påstod att ingenting bevisade att det hade varit självmord. Han hade visserligen tagit en farligt stor dos av en ny sömnmedicin, men detta hade han kunnat göra emedan hans sömnlöshet hade varit särskilt svår. Läkaren som skickade döds-certifikatet, obducerade honom och också tidigare hade haft hand om honom, en viss doktor Mort, påstod, att patienten hade varit en överkänslig person som lidit av mycket svår sömnlöshet och att det därför var mycket troligt att han hade försökt döva denna med en starkare dos sömnmedicin och ej haft för avsikt att begå självmord.

Och modern vägrade att svara på frågan om hon hade varit otrogen eller ej. Ju mer den stackars pojken ville veta, desto mindre fick han veta. Ju mer han frågade om saken, desto kallare och tystare blev modern.

Och ännu idag vet alltså denne unge man inte varför han förlorade sin far och hur eller varför han så plötsligt dog i främmande land. Kan du tänka dig en sådan ovisshet om sin egen avlare? Kan du tänka dig någon värre ovisshet än den om din far var ett helgon eller mentalsjuk, en brottsling eller ängel, en självmördare eller olycksfågel? Och hur skall en sådan ovisshet inte prägla hans eget öde, vilken oro i hans hjärta skall inte detta tvivel på hans ursprung leda till, och vad kan inte sådana grubblerier driva en människa till? Kan en människa med ett sådant obotligt grubbel någonsin slå rot i världen, finna trygghet, lita på någon medmänniska eller själv kunna bygga ett varaktigt hem? Kan du tänka dig något värre öde än att inte själv kunna begripa det eller få något grepp om det, att tvingas sväva i okunskap om det så länge man lever, att aldrig få veta vem och vad man själv är?

Och när han sade detta till mig tror jag han sade som mest om sig själv."

7.

Vid det här laget tyckte jag det var så mycket som verkade onaturligt i denna moders förhållande till sin son att det var rent otroligt. För att få reda på sanningen om denna till synes så grymma och hjärtlösa moder beslöt jag att besöka henne personligen.

Det var inte svårt att lokalisera henne. Hon var änka, och hon tog genast emot mig, när hon hörde att jag forskade efter hennes enda son. Jag sade tvärt till henne att jag hade hört mycket som inte talade till hennes förmån. Hon var en förtjusande liten fru som verkade helt oförmögen till någon form av ondska. Därför vågade jag genast vara mycket uppriktig.

Hon avslöjade genast vad som för henne var hela sanningen: hennes första man hade varit rubbad till förståndet. Hon hade aldrig bedragit honom med vad som

sedan blev hennes andra man. Ingmars far hade varit impotent, och hur han ändå lyckades avla Ingmar var ett under. Men sedan hade han aldrig mer kunnat älska henne. Ibland hade han försökt forcera sig till det med synnerligen dåligt resultat. Ingmars far var en man som helt enkelt aldrig borde ha gift sig. Visst hade han begått självmord, men självmordsorsaken hade varit hemlängtan – ingenting annat. Längtan till det hem som var honom förbjudet hade blivit honom så outhärdlig att han hade måst betvinga den med våld och därvid själv gått åt.

Men, som sagt, det första felet hade varit hans galenskap. Han hade saknat varje form av omdöme, moral och skrupler, hur snäll han än hade varit. Han hade aldrig kunnat se vad som var bäst för andra och ännu mindre för sig själv. Han hade lidit av ett Jesuskomplex och velat ge världen av sitt kött och sitt blod att äta. Han hade alltid gått till överdrift i allt. Han hade varit en fantast i övermått. Han hade blivit för mycket för sig själv och därför ej kunnat uthärda med sig själv. Och alla dessa betungande egenskaper hade hon sett som sin uppgift att inte låta gå i arv till Ingmar. Till varje pris hade hon därför tigit om sanningen för honom och hellre låtit Ingmar tro det värsta om henne än låtit honom veta något ont om fadern. Vad som helst, bara Ingmar slapp sin faders bördor! Så hade denna lilla fru resonerat. Därför hade hon inte lyft ett finger för att hindra Ingmars förflyttning från gården till sina farföräldrar. Vilka uppoffringar som helst hade hon gjort för att skydda Ingmar mot kunskapen om sin faders verkliga jag. Och hon hade lyckats i sitt uppsåt: Ingmar visste ingenting. Men vilka men hade han fått i stället i form av obotliga sjukliga grubblerier?

När jag sedan i Pellinge berättade för min vän fiskaren om mitt samtal med Ingmars moder sade han:

"Ja, så har hennes andra äktenskap förstört henne: hennes bild av sin första man är helt färgad av den andra mannens syn på honom. Hon dyrkade sin första man så länge de var gifta. Han var hennes gud, hennes idol, hennes allt. Aldrig att han saknade omdöme eller gjorde bort sig, aldrig att han överilade sig, var tanklös eller gick till överdrift. Allt detta behäftades med hans karaktär först när han var död och mest genom hennes andra mans försorg. Han diktade ihop alla Ingmars faders avigsidor. De döda är tacksamma att smutskasta, ty de kan ej försvara sig.

Och se hur äktenskapet har fördärvat dessa människors liv! Ingmars far var ett geni, en lysande kamrat och underbar begåvning, tills han gifte sig. Han gav allt till sin fru och sin son, och sedan hade han ingenting kvar. Fast i äktenskapets boja avundades han så sin frie son att han överlät allt sitt jag i sonens hjärta i hopp om att denne bättre skulle förvalta gudaarvet och ej förspilla det på köttslighet och materialism genom äktenskap. Han var slut när han var gift och hade sitt barn. Det visste han, och det blev så olidligt för honom att han försökte ta sig ur det med våld. Men en gång såld och bortgjord genom äktenskapets självinternering är man alltid låst och förtappad. Att bruka våld på detta förhållande är att störta sig i döden, vilket han också gjorde. Hans död genom självmord var en skrämmande logisk konsekvens av hela hans förstörda liv.

Och moderns liv lika förstört – en gång beroende av en man, alltid beroende av en sådan. Genast gifte hon om sig och lät sin förra man gå hädan i ofrid så mycket han behagade. Och alldeles lika förbannat osjälvständig genom sitt andra äktenskap som genom sitt första tror hon på allt det dravel och de subjektiva angreppsargument som hennes andre man riktar mot den avlidne första. Hennes liv och tankar förgiftas av nuets älskogslek, och snart inser hon att hennes första man var ett socialfall, en svagsint människa, en dåre, en sinnessjuk. Och det tror hon så länge hon lever, och i denna vanvettiga tro vägrar hon låta sin son Ingmar veta den sanning som han har rätt till, nämligen att både hon och hans far alltid endast var perfekta om dock mänskliga människor. Nu har han aldrig fått någon visshet därom, utan han tvivlar i stället både på sin mors ärbarhet och på sin fars redbarhet och grubblar sig sjuk däröver. Och om du någonsin finner honom levande skall du se att han inför dig förbannar dagen på vilken han föddes.

Ingmar är den bästa person jag har träffat. Han är ädel och god som ingen annan, och Arvid Mörne skulle ha varit stolt över honom. Det finns två sorters finlandssvenskar. Den ena sorten är dessa tvåspråkiga genier som behärskar båda språken till fullkomning men ändå aldrig tänker annat än svenskt, som lär sig finnarnas språk till fulländning för finnarnas skull och ej för sin egen, och som bara talar en bättre och mer välvårdad svenska ju mera finska de bemästrar. Den andra sorten är de som utvandrar till Sverige och där hemfaller åt rikssvenskan precis som vissa finlandssvenskar hemfaller åt finskan och därigenom går under. En finlandssvensk som har förlorat sin dialekt och blandar upp den med rikssvenska är som ett glas vin blandat med mjölk: det skär sig. Nej, finnar, finlandssvenskar och rikssvenskar är tre helt olika folk som är bäst vart och ett för sig i oblandat skick. Det visste Ingmar bättre än någon annan, och därför valde han att aldrig lära sig någon gångbar finska. Hellre förblev han fattig och finlandssvensk än att han satte sin oersättliga finlandssvenskhet på spel. Ty den äkta finlandssvenskheten är ärlighet, öppenhet och godhet utan förställningar. Den är lätt att såra och skada just för att den är så naiv och troskyldig, och därför är den så bräcklig. Och därför är det så viktigt att den bibehålls. Det visste Ingmar, och ingen var öppnare, vänligare och ärligare än han.

Men ingenting kan bibehållas utan underhåll, och en människas själsunderhåll består i tryggheten, friden och hemmet. Detta gick förlorat för Ingmars far i och med hans olyckliga äktenskap; och jag fruktar att Ingmar är i fara idag för att han genom sina grubblerier över sin faders oförklarliga öde även han har gått miste om tryggheten, friden och hemmet; som varje enskild människa endast kan finna i en för honom karakteristisk, inspirerande, personlig och särskild miljö, såsom jag här i detta mitt lummiga isolerade och av smala sund splittrade Pellinge, med var man med sitt släkte i sitt hus på sin holme eller udde med skyddande vatten omkring."

"Var han någonsin lycklig?"

"Vad menar du?"

"Allt vad jag har hört berättas om honom tyder på att han måste ha varit en enbart olycklig människa. Hade han inga glädjeämnen i livet?"

"Naturen. Ingenting kunde göra honom lycklig utom naturen. Allt levande liv i Guds fria natur var hans största vän, hans eviga lyckohem och stora trygghet. Ensam med naturen trivdes han alltid. Där kände han all den frihet och harmoni som han saknade i människovärlden.

Det fanns speciellt här ute i skärgården en ö som för honom personifierade naturens yttersta sällhet och okränkbara renhet, men även den ön angreps på 60-talet av alkoholiserade fribrytare med laster av koskenkorva, som bröt sig in i öns gäststuga och där hade supkalas, varvid de slog sönder det mesta som fanns i stugan, använde dess gästbok som bränsle eller dasspapper och efter kalaset slog sönder det myckna antalet tomflaskor mot strandens stenar så att ingen skulle kunna gå och ta en simtur därifrån mera. Naturligtvis var de, som ni rikssvenskar säger, purfinnar. Den utvecklingen krossade hans hjärta. Men icke desto mindre skrev han vid mognare år en dikt om denna ö eller om en motsvarande ö, som ännu var ren och orörd av människor. Den dikten handlar kanske inte så mycket om själva ön som om hans egen smärtorika strävan efter att uppnå dess paradys, som för honom symboliserade det hem som han alltid saknade och sökte men kanske aldrig har funnit. Han gav mig ett exemplar av dikten och påstod att den inte var färdig, men jag tycker den duger som den är. Vill du se den?"

"Gärna."

"Den är helt i hans stil: utomordentligt utförlig och omständlig, ej utan teatraliska överdrifter och fullständigt fantastisk. Du är den första jag visar den för. Säg mig sedan vad du tyckte om den."

Och här är nu den stora dikten, som jag redan så här tidigt infogar, fastän den kanske skulle passa bättre mot slutet; men här kan den kanske fylla den funktionen att avsluta den finländska inledningen till historien om hans öde.

Jag sade till den gode skepparen precis som jag tyckte: att dikten var klumpigt skriven, att diktaren inte behärskade sitt versmått, att språket och ordvalet var otympligt, och att innehållet farligt ofta låg på gränsen till hybris.

"Det var kanske därför han aldrig fullbordade den," sade hedersmannen tankfullt. "Menar du att du kan skriva bättre själv?" frågade han sedan.

"Jag skulle kunna förbättra det ena och det andra."

"Gör det då. Men Gud nåde dig om du tar bort något av Ingmars mening med dikten!"

Och jag bearbetade den en hel del och särskilt början och de allvarligaste hybrisställena, och det är den bearbetningen som ni nu får se här.

Jungfrun.

Första sången.

O helige ande, jag åkallar dig med from ödmjuk förtröstan.
Hjälp mina nerver, giv mig krafter och anda tillräckligt
att rätt, väl, med uppriktighet och behag utföra det värv som
förelagts mig. Hjälp mig noggrant berätta den lilla historia
jag drömt om, bistå mig med ditt ljus och din kraft i sången
om den sällsamma ön bortom dimmorna, som fjärran långt bort
i havet döljer sin hemlighet. Bortom den ändlösa horisonten
i sydväst ligger den okända ön, men berättelsen börjar i Nylands
gröna och lummiga, rika och vänliga soliga ständigt
leende arkipelag av ljuvliga fjärder och öar,
glänsande av gyllne stränder av finaste sand och av sjögräs-
beklädda klippvallar lenare än sälhud, sammet och siden,
formade sådana av havets evigt varsamma lugna
lekande smekande hand. Med människor och liv är hon inte
alltid lika varsam, men klippor och sten liksom allting som dött är
är hon lugnare, tryggare och mera tålmodig med än
någonsin en moder med sitt livs endaste son. När den lugna
oändliga havsmodern blir något häftig och piskar
stränderna, vilt exploderande i skum och dansande ystert
med vinden hårt över de rasande vågorna, bländande människors
ögon, förvandlande skepp på sekunden till tröstlösa vrak, så
gör hon det blott för att leka. Vraken och klipporna känner
henne se'n gammalt och tar ej skada av hennes lekar,
medan vi människor ej lika lätt fördrar hennes nycker.
En sådan otrolig dag, då alla naturens demoner
och stormelement for härjande över vårt utsatta Finland,
då sjön gick hög som ett berglandskap, och då stigande vattnet
forsade hotande upp för stränderna, slickande stugans
knut och översvämmade åkrar och fält och den smala
men viktiga vägen, var det då denna berättelse fann sin
början. En sådan vanvettig storm hemsökte den ljuva
Nyländska bygden mot slutet av en tid som numera glömd är.
Den tiden tillhörde de smäckra ståtliga Åländska skeppen,
de sega otroliga våghalsar som levde på ingenting på
skärgårdens yttersta klippor, lotsande briggar förbi de
farliga skären och grunden och in till små inklämda hamnar,
via otroliga sundlabyrinter, förbi av naturen
med stenar minerade fjärdar. Propellerfartyg, sommarstugor,
rikt folk ifrån fjärran länder, turister och måttlös ungdom,

urskogsyxskift, ond besinstank och andra undgängliga utomordentliga välfärdsfasor, allt sådant fanns ej ännu då på segelfartygens och hästtrafikens gyllene tider.

Skärgården var tills vidare orörd av fula barbarer, den var en Guds heliga förgård till evinnerligheten, till det evigt skimrande, blänkande klara gudomliga havet.

Det var i augusti som stormen kom. Hela fjärden bestod blott av yrande skum som gjorde sikten omöjlig. Blott dårar kunde man tänka sig att kunde komma på tanken att drista sig ut på det mer än farliga havet i sådant förskräckligt väder, – blott dårar och gudar. Vinden hotade knäcka de starka ståtliga eviga furornas härdade stammar, och hamnens båtar ryckte i uppenbar fara och slet sig. En större ö utanför Borgå i skärgården kallades sedan gammalt för Kejvsalö. Fyra små byar av trähus och lador låg utsatta vid fyra Kejvsalöstränder: en nära stranden i norr, den andra vid stranden i söder, den tredje låg längst i sydost, och den fjärde, som kallades Bondas, vid den mest påblåsta och utsatta stranden i sydväst. En sammanklämd anspråkslös liten idyllisk och fattig by var gamla Bondas, där femtio personer levde i nödtorft. Uråldriga gårdar med vackraste stängsel, väl snickrade gråa och bruna sjöbodar och lador med hästar och kor, höns och grisar, med pyttesmå fiskarestugor emellan, bestod denna by av, och närmast vattnet, tre hundra meter från stranden, låg Vasströmska gården, den äldsta och största i byen, bärande klingande namnet Rolunda. Hemma i sina små stugor satt de små ensamma mänskorna tryckta tillsammans framför sin brasa och hoppades endast att taket, det tunna och bräckliga, ej skulle blåsa i väg med vinden. Den stora familjen Vasström bestod av ett dussin personer: en moder, en fader, fyra ordentliga söner, en dotter, till fadern en bror och till modern en bror, barnens mormor och farfar samt även farfaderns moder som kallades stormormor. Alla så var de församlade denna förfärliga stormande rungande afton, samtliga utom morbror Arvid satt omkring brasan, drickande stilla buljong, medan stormormor nogsamt förtäljde minnen från ungdomen. De stormar hon sett som ung flicka, sade hon andaktsfullt och respektingivande, såsom en gammal sibylla, brukade köra fullriggade skepp upp i skogen, och vågorna kunde dra med sig små byar och städer i havet. Vinden ven omkring knuten medan hon talade, regnet smattrade ilsket mot rutan, och skorstenen klagade sakta,

sjungande vemodsfyllt, spökligt och tragiskt vad kompositörer ej kan på ringaste vis efterlikna. Moderns bror Arvid var bortrest till gården vid Stensund men skulle vara tillbaka om ett par dagar. Den äldsta av sönerna, Manuel kallad, fick tråkigt och längtade ut efter en promenad i naturen. Han brydde sig ej om att fråga om lov, ty alla i huset visste att han var förståndig tillräckligt att hålla sig borta från stranden och inte trilla i sjön. På vägen till dörren stannade han vid familjens minstling bland pojkar, Runar, den lille åttaårige gossen, av alla de andra kallad för Bumpe. (Ej kunnig i konsten att säga det svåra rullande R-et han kallat sig själv nånting liknande medan han ännu var inte fullt stadig på benen.) Den äldre och vackre för övrigt även förälskade brodern böjde sig ner till den tio år yngre och frågade ohörbart om han ej hade lust till att följa med ut på en vandring. Den charmfulle lilles ansikte lyste direkt upp av glädje, men broderns finger på munnen fick den lille att fatta att titta, ty ingen, ingen annan i huset skulle ha låtit den yngste gå ut i det rysliga vädret. Tillsammans smög de sig lugnt ut, förfärliga vinden och stormen mötte dem utanför dörren utan att skräda på ilskan eller på energin och med omedelbar hänsynslöshet och intensitet utan att det minsta dalta med mänsklig natur och piskade deras unga ansikten. De såg på varandra och fortsatte vandra ner längs med stigen som ledde mot vägen till stranden. Otroligt var vädret, eftermiddagens ljus möjliggjorde för barnen att se hur skyarna jagade varandra, vattnet som sköljde fram över fälten och åkrarna, forsande skummande våldsamt, hur skogen böjde och vred sig torterad och hunsad av vinden, hur fåglarna, luftens besegrare, lekte och levde vid vattnet utan att låta sig skrämmas av stormens rasande storhet. Ärlan vandrade vippande ostört och muntert som vanligt, och snäpporna, ännu mindre berörda, betraktade stormens framfart med värdig förväntan: oväder brukade bringa riktiga festmåltider för fåglar och däggdjur: när vattnet drar sig tillbaka när stormen är över lämnas på land en fantastisk rikedom av näring och föda för alla naturens skyddslingar, barn och jungfruliga väsen. De två mycket unga Vasströmarna, barnet och ynglingen, nådde till stranden, där sjön vilt härjade, där havet var såsom mjölk. Det var ej speciellt långt till fjärdens motsatta strand, men likväl kunde man icke se den. Bröderna klättrade upp för en kulle på allmänningssudden

varifrån de hade en ännu mer storslagen utsikt utöver stranden och vattnet och vad stormen lekte för lekar. De tydligt var imponerade av vad som hände omkring dem, av stormens och ovädrets vanvettigt storvulna krafter, och av det fullständigt från vardagen drastiskt förändrade landskapet. Frid, ljus och stillhet, det myckna livet, ron och harmonin, den fulländade ljusa vardagen, allt var det bortblåst av vädrets otroliga krafter; i stället för ljuvhet och stillhet härskade nu i naturen våld, strid och oro, krafter som inget historiskt krig kunnat uppvisa, då och tordön som överträffade allt men ändå ej störde det känsliga örat, en makt och en storhet, en oerhörd oemotståndligt skön härlighet som med sina blixtar, sitt då och sin storhet, sin allt överväldigande otroliga överjordiska, övernaturliga och övermänskliga övermåttan kraftiga storslagenhet blott någonsin kunde jämföras med Guds. Så otroligt var vädret att mänskligt förstånd stod förbluffat, förtrollat, ja, hjälplöst fascinerat och trollbundet av den mer än gudomliga kraften. Så stod de två bröderna nästan livlösa, berusade av spektaklens spektakel, på kullen av udden vid stranden, då plötsligt den äldre av pojkarna ryckte till inför ljudet av en mänsklig avlägsen nästan ej hörbar röst, som alldeles tydligt ropade det manande ordet: "Hjälp!" "Hörde du?" frågade Manuel sin tio år mindre broder, och i samma stund kom ropet från havet på nytt. För andra gången hörde de rösten som tydligt befann sig i allvarligt svår och olycksalig nöd. De spanade utåt men såg ingenting. Deras ögon gisslades och pinades så av det ilande regnet, den tjutande vinden, och havet var blott en kokande stormande kittel av mjölk som omöjligen kunde forceras av mänskliga synens ynkliga kraft. Men trots detta, men ändå, i alla fall, trots alla naturens fatala tjutande väsen och spöken, vande sig gossarnas blickar trots allt vid den hiskliga smörjan, stormen, ovädret och mjölken, manade, tvingade av det mänskliga lidande ropet att anstränga sig till det yttersta för att se och kunna ge sådan hjälp som behövdes. "Se där!" sa den lille till brodern och pekade ut mot allmäningsgrundet i mitten av fjärden, och brodern försökte att skärpa sin syn för att se vad den lille nu upptäckt. Och nästan genast såg även brodern vad Bumpe hade fått syn på: vid grundet låg resterna av ett vrak, och i vattnet bredvid mellan grundets stenar låg en man som uppenbart kämpade för livet mot havets och stormens och vädrets skoningslösa våld. Brodern böjde sig genast ner till den lille och sade: "Spring genast upp till vår stuga

och hämta de andra. Säg dem att sätta i sjön gamla Klara."
Så hette den bästa och största och säkraste av deras båtar.
Lille Runar försvann hastigt rännande iväg upp mot stugan i byen, medan Manuel stannade kvar uppå kullen på udden vid vattnet med oro och ängslan och virvlande tankar i sinnet. Han såg hur den ensamme mannen där långt ute mitt i den stormiga fjärden kämpade tappert för att hålla sig kvar vid grundet och vraket. Hur jäste inte hans oro, hur lågade inte hans ängslan, hur brann det ej i unge vackre förälskade Manuels själ, när han såg den havererade mannen i förtvivlad och hjälplös kamp för sitt liv mot stormens raseri vid sitt krossade fartyg, antagligen en vacker gammal enmastad fiskarbåt, liten och utan anspråk och prakt, men därför just hundra gånger finare. Den äldsta av bröderna Vasström satte händerna för munnen och ropade utåt, trotsande stormens och ovädrets dån: "Håll ut! Vi kommer!" Han var ganska säker på att mannen där ute ej hört ett ord av vad han ropat men hoppades ändå att han fattat något av gesten. Ovädret tilltog i styrka, åskan brakade hotfullt i skyn, himlen blev ständigt allt mörkare, och Manuel, den unge, vackre, äldste, klokaste, hjärtligaste och mest älskade av alla de ljuvliga barnen, blev ständigt allt oroligare och mera nervös; tiden var knapp, i nödsituationer var långsam hjälp det värsta som erbjudas kunde, men så fick han se lille Bumpe komma rännande i full fart tillbaka. "De är på väg!" ropade den lille ljuvlige pilten, och Manuel omfamnade honom när han anlände och sade: "Bra gjort, min käcke gosse!" Och Bumpe var glad att han ej gjort sig skyldig till några fadäser. Han såg intresserat hur gamlingen ute vid grundet fortfarande kämpade för att hålla sig kvar invid stenarna. Manuel och Bumpe kunde ej veta om han alls hade sett dem på udden eller ej, men de antog och hoppades att han hade gjort det. Så plötsligt slog en blixtner mitt i fjärden. Bröderna bländades kraftigt och gömde sina ansikten i armarna, chockerade och bragta ur jämvikt av blixten. Ett öronbedövande dån och förskräckligt dunder och brak bröt ut ifrån ovan. Den kraftiga blixten, den hade nedslagit ganska precis mitt i fjärden. "Lever ögonen ännu?" frågade Manuel den yngre, som svarade: "Ja, gudskelov!" och tänkte hur sällsamt det var att de hade överlevt sådan blixtner, sådant ljus, och en sådan ohygglig och fruktansvärd smäll. När de såg ut mot grunden sågs varken ej vraket eller den skeppsbrutne mera. Vart hade de plötsligt försvunnit? Hade blixten förgjort dem? Nej, den olycklige vars båt gått i kvav var i färd med att simma mot stranden. Han övergett båten och grundet. Manuel såg honom lyckligtvis. Lillebror ropade nästan samtidigt:

"Nu kommer de!" Och ut från viken sågs fyra bastanta förträffliga karlar ro ut med en stor stadig båt som var lånad av grannen och prydd med det ståtliga namnet 'Herkules'. "Varför tog de ej vår gamla Klara?" undrade Manuel och sade därpå till den lille: "Spring upp nu till stugan. Vad du har gjort har du gjort väl, men nu är det bäst att du lämnar resten till oss." Och den lille gossen förstod och skyndade genast iväg upp mot stugan. Sin storebror lydde han alltid, utan att någonsin milt protestera, av kärlek.

Båten med männen ombord bekämpade tappert de vilda och skyhöga vågorna, dock utan avsevärd framgång. De rörde sig knappast framåt i sjön. "Varför tog de ej vår gamla Klara!" Den unge äldste av bröderna kunde ej fatta av vilken anledning de ej tagit den bästa av båtar. Han led av att se dem kämpa mot stormens och skyhöga vågnas övermakt utan nå'n framgång. Han såg hur den skeppsbrutne simmade framåt i fjärdens fradgande virvlande krigande vågor med långt större framgång än männen i båten rodde med övermänskliga krafter. Eldad och upprörd av dramat tappade Manuel sitt tålmod, kastade av sina kläder och dök ner i havet, blott alltför ivrig att vara till hjälp för den som behövde. Han såg ej medan han simmade fiskarn till mötes hur båten med tre av hans bröder plus fadern plötsligt försvann i en bottenlös vågdal som följdes av nionde vågen. Ett skummande fradgande fjäll var vågen, och vågdalen djup, hemsk och mörk som en grav. Den enorma förfärliga vågen tvingade båten skoningslöst lodrätt rakt upp mot skyn. Ett förintande vindkast slog fören åt sidan, och vågkammen gjorde så resten: i nästa sekund låg den starka kraftiga båten omkullvräkt med kölen i vädret och männen sprattlande hjälplöst i vattnet omkring. Manuel simmade närmast på måfå i riktning mot mannen han sett kämpa tappert mot vågen, utan att tänka på chansernas litenhet att finna den gamle i havet. Men han såg honom. Upplyft av vågen såg han i fjärran en mänsklig varelse liksom han själv kämpa sig framåt i grymhetens, vansinnets, dödens och orons eviga ändlöst vidsträckta härliga element. De simmade varandra till mötes och fortsatte därefter utan att byta ett vilosamt ord tillsammans mot stranden. Sex män var alltså för stunden i färd med att rädda varandra och även sig själva med att simma kämpigt och tungt emot stranden.

Andra sången.

Den gamle som lidit ett förödande förödmjukande skeppsbrott var gammal och kommen till åren. Med ganska stor säkerhet kunde man anta att han var omkring sjuttio år gammal. Hans anlete var ädelt och fårat; likt sprickor och skrevor i berget var fårorna skurna av livets

hårda och vassa egg i hans ansikte; likväl var det ljuvligt och vackert att se på. Håret var vitt, liksom skägget, som ej var fullt utväxt; tydligen hade han rakat det nyligen. Sängen han medvetlös låg på var omgärdad av Manuel, Bumpe och fadern, ty familjens övriga medlemmar hade alla gått och lagt sig, emedan det redan sent var på kvällen. Endast mormodern satt ännu uppe men ej med de övriga vid gamlingens säng utan borta vid brasan i väntan vid kitteln med soppa i på att den skeppsbrutne gamle snart skulle åter igen öppna ögonen och visa sig frisk som en finlandssvensk ros. Klockan tio på kvällen öppnade mannen från havet ett öga, och ett ögonblick senare även det andra. Han var frisk, och de tre omkring sängen andades ut av ren lättnad. Han levde, men såg mycket trött och medtagen ut. Då den äldste av bröderna gjorde en rörelse för att hjälpa den gamle att sätta sig upp om han ville, stoppades han av ett tecken med handen från mannen, som tycktes betyda, att all hjälp var fåfång. Den gamle stängde samtidigt ögonen och genomled smärtan han kände i sitt inre med otrolig behärskning och tappert mod, som blott mycket gamla personer kan uppvisa maken till. Barnen vid sängen förstod att han ännu var mycket för svag för att anstränga sig det minsta lilla. När han åter öppnade ögonen log han, och med ljuvlig, stillsam och vacker röst, hur svårt han än hade att tala, sade han sakta: "Tack skall ni ha för att ni kom och räddade mig." Hans röst lät säkrare när han sade till Bumpe: "Och du skall ha tack för att du sprang så snabbt efter hjälp." Och den lille gossen sken upp av tacksamhet över att få ett så'nt ädelt tack. De två unga brödernas mormor kom nu till sängen med rykande styrkande doftande soppa. Hon satte sig vid den gamle sjömannens huvudgärd och började försiktigt att giva av varma buljongen. Villigt tog åldrade väderbitne karlen emot den, och han tycktes må gott och njuta därav, vilket inte var konstigt, emedan ingen lagade finare soppor och brygder än Vasströmska barnens mormor. Mannen från havet stärktes och kände sig bättre av mormoderns brygd och begynte efter en stund att tala mera med barnen och fadern. De pratade länge, minuterna och kvarterna gick som ett rinnande timglas, och Vasströmarna lyssnade ivrigt till gästens, den skeppsbrutne gamlingens skepparhistorier. I fyrtio och fyra år hade han fiskat i soldränkta glittrande leende Finska Vikens vatten, från Viborg till Stockholm och även i ryska och estländska vatten. På Hogland hade han bott något år tillsammans med två andra fiskare och en Tavastländsk lots, och han även prövat på Saimens, Päijännes och ännu mer avlägsna vatten i och bortom Karelen;

men de bästa vattnen, tillkännagav han, var de vidsträckta fjärdar som skimrande glänste likt hav utav siden mellan Hangö och Åland. "Dit måste ni fara en gång, om ni kan, mina vänner; och om ni blir fiskare, någon utav er, så glöm ej mitt ord, att finare, rikare och vackrare vatten finns ej norr om Tyskland. Visserligen är småländska kusten även rätt ljuvlig, lummig, lugn och förtrollande, liksom vattnen kring Danmarks myllrande och skiftande öar; men tro mig: intet av detta är likt den skärgård, den söderhavsarkipelag som väster om Hangö sträcker sig ändlöst mot söder och väster mot Åland. Det ljuvliga havet som är utan gränser och på vilket öarna flyter så långt man kan titta i alla väderstreck, är det skönaste, finaste, härligaste, ljuvaste, bästa vackraste och ljusaste som jag någonsin sett i vår värld. Inte nånstans jag upplevat land eller hav uppå jorden som mera förtrollat och fått mig att känna mig hemma, mera än Gullkronafjärden och alla de fjärdar och öar som finns runt omkring. Jag besvär er, res dit! Skynda dit, innan ni dör! Ni är unga ännu och har livet framför er; ju förr ni skådar och upplever landskapet där långt i väster, med desto större behag och behållning, med desto mer vishet och glädje förstår ni och lär ni er hålla av livet. Res dit! Det är ett förtrollat hav; far och njut av dess skönhet, fiska där, simma där, träffa bekanta och skaffa bekanta; folk finns där nog av både på fastlandet, öar och skären. Tänk er, bara på Kökar, den karga, härjade, stora fattiga men ack så välsignade ön, finns det flera par byar, fem om jag minns rätt. Far dit, se skären, se holmarna som nog evinnerligen blomstrar, se fiskarna hoppa ovanför ytan tätt som ett regn, se fjärden i stillhet och dimma, i solsken och gryning; det glänser och skimrar mer kostbart och himmelskt än kinesiska silver- och sidengobelänger, om sådana finnes. Ni hör hurdan skeppare jag är. Dessvärre saknar jag inte fantasi i min hjärna, men tro mig, ni vänner som räddat mig: jag är själv född vid Gullkronafjärdens silverhorisont. När jag föddes på Stenskär i bastun roddes jag efteråt över ett sund hem till ön som föräldrarna levde på. Min fader var drucken av glädje; han var riktigt berusad fastän han inte smakat en droppe, ty jag var deras förste och siste. Min far var så glad att han tappade årorna, föll bakåt i båten mot sidan, varefter följaktligen bräckliga urgamla ekan for runt. Jag blev räddad som genom ett under av far min, men Mamma, som svag var, såg döden den kvällen. Havet blev svartsjukt på mor min och dödade henne, och från den natten har havet varit min moder och även mitt hem, och särskilt den härliga vidsträckta Gullkronafjärden. Jag kunde berätta för er miljoner av sköna och goda historier och sagor från hemtrakten min, men tiden är knapp, och slutet är nära. Därför blott en kär berättelse må jag er giva, om ni ids lyssna. Den är sann, och jag upplevde den sagan själv.

Jag var ute på fjärden med en härlig och rikelig fångst av mest gädda och gös, då ett förskräckligt oväder tornade upp sig i fjärran. Ni vet vad det liknar: man ser först ett ynkligt och futtigt moln längst bort vid horisonten, som man inte fäster sig vid först, men som sedan plötsligt, efter ett ögonblick blott, har förökad sig och svällt upp till en avsevärd mängd och till en skrämmande storlek, som obönhörligt sakta och säkert begynner skrida fram över havet med allt större hastighet och ständigt utbredande sig över himlen, medan solen skymms och havet förmörkas. Vi det laget man börjar få bråttom. Man skyndar med att få båten i ordning och startklar, man trasslar till revar, man tappar en åra, allting går tokigt, men ändå lyckas man slutligen på något sätt finna sig tryggt vid årorna på bänken, varefter man ror utav bara fan. Så gick det för mig, så var det när stormen kom över mig mitt på Gullkronafjärden. Jag styrde min båt, det var 'Hera', mot närmast belägna holme, som var den stora välsignade vackra Helsingholm, där för resten en idealisk hamn finns belägen, väl skyddad mot alla slags oväder, svår att upptäcka för den som ej känner dess infart precis. Naturligtvis kom jag ej fram innan stormen hann upp mig. Jag hade med säkerhet en eller två kilometer kvar när vinden tog slut, när seglen blev slappa, när havet stillnade helt och hållet och långsamt blev mörkare under det att molnen blev ständigt allt mera hotande, dunkla, tunga och onda, och skyn blev ett tornande skrämmande fasligt valv av förskräckliga förebud. I sådant ögonblick verkar det som att hela himlavalvet ämnar rämna och störta in över jorden, vilket det ju också gör. Som ett snöskred, som en förskräcklig bergslavin störtade sig ovädret över mig, och jag var såld som en slav till den grymmaste av herrar. Ösregnet förstörde sikten fullständigt, blåsten förfärade mig med att omedelbart slita seglen i stycken; det var den mest hårda och hemska och fräcka vindby jag någonsin skådat. Den kom ifrån land, från nordost, vilket var mycket ovanligt. Jag var som en loppa i ett nötskal; ett under var det att båten, den bräckliga farkosten, ej genast for runt och sjönk som en sten i det mordiska havet. Aldrig jag upplevt en liknande storm, mina vänner. Ej ens den som ännu visslar och tjuter, dundrar och härjar där ute och som bragt mig hit till ert hus var så fruktansvärt våldsamt och rusligt som den stormen på Gullkronafjärden för fyrtiotre år se'n. Den bräckte av masten som vi bryter av ett gammalt förtorkat och hårdnat fjolårs vasstrå; seglen med masten försvann ut i svarta stormande oceanen som ett ljus försvinner i mörkret när någon osynlig skugga blåser det ut. Den klara och vackra dagen förvandlades till mörker och fasa; det nästan var natt när stormen var såsom hårdast. Jag var fullt säker på att jag den gången ej skulle överleva, men tro icke att jag lät hoppet fara för det.

Med en läckande oduglig kass och erbarmelig skopa,
som lyckligtvis fanns i min båt av en händelse,
öste och öste jag båten för brinnande livet.
Skulle jag dö, så skulle jag icke uppgiva livet förutan att först hava bjudit
döden litet motstånd. Havet vräkte in vatten, det var en kamp för mitt liv,
som jag kämpade mot stormen med endast som vapen ett läckande öskar.
Min underbara fångst av gädda och gös gick nästan förlorad;
vattnet hotade att skölja min hela fångst över bord.
Jag såg hur den ena skönheten efter den andra försvann;
de blåste bort och stjälpes ur liksom ur en skvalpande tallrik;
det säkert var den rikaste fångst jag gjort i mitt liv.
Före stormen var hela båtfören fylld och packad av härliga
underbara praktfulla fiskfångsten min. Ja, den eftermiddagen
var ej min moder det eviga havet vidare vänlig mot mig.
Hon tuktade mig skoningslöst hårt, liksom vintern i Ryssland
tuktade Napoleon. Ja, fruktansvärt omänskligt svåra
blev dagens prövningar. Mot aftonen föll mörkret dessutom
över den vildsinta fjärden, det upprörda havet, min bräckliga farkost,
som underligt nog under oavbruten kamp mina krafter gick hem med
att hålla ridande och flytande på havet. Då hade emellertid stormen
passerat sin kulmen. Åskan drog bort, och den hårda gisslande piskande vinden
dog ut. Endast regnet blev kvar, som mattades från att ha varit
en forsande skummande farlig mördande mardrömslik syndaflod
till ett stilla och vackert sakteligt plingande regn. Ljuset svann sakta
bort ifrån jorden, och mörkret erövrade världen i stället.
Ni må tro att jag frös där jag satt utan tak lika våt som en redlöst berusad
person som tvingats taga en simtur i vattnet efter att ha trillat i.
Det var stormens raseri som dränkt mig och gjort allting surt för mig,
och särskilt livet för ögonblicket. Tårögd och frusen, huttrande och grämlsefull
satt jag där i min båt mitt på fjärden i ogenomträngliga mörkret
som ständigt blev tjockare, medan regnet stilla men obönhörligt
strilade ner och dränkte min tillvaro. Ung som jag var grät jag ut min förtvivlan
och olycka samt hängav mig med övermåttan stor måttlöshet åt att
ömka mig över mig själv, tills jag äntligen åter fick blodad tand
och beslutsamt grep årorna med mina stelnade frusna darrande händer
och började ro. Jag visste ej vartåt jag rodde och hade ej möjlighet till att
ta reda på saken, emedan man inte såg nå'nting, och emedan min farfars kompass, som
jag hade i båten, var otillförlitlig. Den hade så varit alltsedan små barn
i min hemby med den hade lekt alltför vårdslöst.
Så därför var jag i sanning prisgiven.
Årorna voro det enda jag hade, och med dem var det visserligen
möjligt att ro, men ingenstans fanns det att ro till,
ty allt var ju nedsänkt i mörker.

Därför jag rodde på måfå, blott för att hålla mig uppe
inför nattens annalkande kyla och nordliga vindar.
Att få upp värmen igen efter stormen under himmelens skyfall
var ganska omöjligt, men jag var fast besluten att åtminstone hålla
mig levande. Mörkret slöt sig omkring mig; allting blev svart som
i medeltidens svartaste djupaste fängelsehåla, och kölden
började sakta men säkert med sina tumskrivar knipa
och bortjaga livet ur fingrar och tår. Det var som att gradvis
uppslukas av döden, man visste ej säkert om man ännu var
vid liv eller om man var död; på grund av att allt var så svart som
en ovädersnatt över huvud taget någonsin kan bli och man ej såg
sin egen näsa, kände man sig bortom tid, rum och liv. Ja,
man var så vilsen och bortkommen som ett föräldralöst barn; man
var helt förlorad i mörkret, och det fanns ingenting man kunde
göra åt saken. Man kunde blott anstränga sig till det allra
yttersta för att hålla sig själv i livet och kylan,
den långsamma sakteligt krypande kölden och döden, som kommer
likt sömnen, på avstånd. Vad jag längtade efter ljuset den natten!
Jag ville giva mitt liv blott för att få se en helt liten stjärnglimt!
Jag svor och sade: "Ett ögonblicks ljus från den minsta av alla dina stjärnor,
o natt, vill jag dö för. Giv mig en ynkelig endaste ljusglimt,
så att jag ser att jag ej är blott blind, du fördömda och fasliga mörker,
så vill jag lägga mig ner i min farkost och somna och låta mig famnas
av din dödliga becksvarta kyla. Giv mig en glimt av det ljus som
du döljer, och låt mig därefter få dö, är min bön till dig,
o förbannade natt!" Så jag bad, och min hopplöshets vrede fick näring
av mina ord, så jag fortfor att ropa i natten alltmedan jag faktiskt blev varmare:
"Svarta förbannade ovädersnatt! Jag hatar, fördömer, föraktar och trotsar
din hopplöshet, köld och din ovarsamhet med en bruten och halvdöd,
oskyldig människa. Döden är du, och pesten, kriget och våldet, nöd och fördärv,
allt vad ont är och djävulskt, allt som är smutsigt och vidrigt,
mänskofientligt och hatiskt, allt oreligiöst, omänskligt och trolöst
bär din otäcka färg, som är djävulens egen. Jag förbannar dig, hopplöshet!
Jag förbannar den pina du ger mig, din tuktan, din smärta,
och mest av allt den för hemska olidliga ensamhet du sänker mig i,
som hotar att ta mig av daga. Ett fruktansvärt monstrum är du, o mörker,
som alla mänskliga människor enbart kan hata när du är det enda
sällskap som bjuds oss av ödet. Men trotsets gudomliga eld finns
brinnande i mig; jag ämnar bjuda dig motstånd så länge du pinar
och penaliserar mig. Aldrig skall jag giva vika, gå under för dina
trakasserier! Dödsdömda är ni, ni väsen som skrämmer och kyler och hotar
och isar mig! Slocknar och upplöses gör ni så fort dagen kommer.
Ni lever blott natten ut; så fort ljuset kommer skräms ni på flykten,

och, hör ni, jag ämnar att leva till dess! Jag har för avsikt att överleva er hårda och skrämmande terror och visa mig mera uthållig, levande, seg och förbar än ni, stackars väsen som ljuset driver på flykten var morgon!"

Så jag ropade över det smattrande nattsvarta havet som icke var synligt och intet svarade. Jag kände mig nöjd och rodde mig varm, medan regnet fortfor att göra min tröstlösa situation allt mer sur och bedrövlig.

Jag fick inget svar på mitt trots och mitt hån, mitt förakt och mitt hat, av det vaggande ringande havet, men natten, dess värre, svarade mig. Vad tjänade all min förbannelse till, vart båtade all min harang, mitt fåfänga trots mot naturen, min hädiska hållning och övermod mot ovädrets makter?

Nattens mörker blev endast än tjockare, regnet slog ner med förnyade och mycket förökade krafter, och dessutom kom en vindil, säkert från norr, som ökade kylan och nästan återuppväckte den avlägsnande borttynande förskräckliga stormen till liv.

Jag erkände mig besegrad men fortfor att ro och bekämpa döden, som gjorde sitt bästa för att smyga sig över och göra mig lam med sin kyla. Den natten blev dittills mitt livs värsta mardröm.

Underligt nog, med segaste mod, sittande tappert vid årorna, mödosamt oupphörligt arbetande, satt jag ännu upprätt vid liv i min båt när gryningen äntligen kom. Natten hade ej endast varit en mardröm och pina.

O nej! Den lärde mig mycket. Bland annat förstod jag den natten vad ära rörde sig om. Att tålmodigt lida och tåga därom, är en större heder och ära än vad som upphängas kan på ditt bröst med en nål.

En annan sak som jag lärde mig för resten av livet var att aldrig med båt fara ut någonstans utan lämplig och tillförlitlig kompass.

Jag saknade rosen den natten som en krigsinvalid kan sakna sin mest användbara hand. Och det ljuva härliga ljuset begynte att upplysa hopplösheten, som sakta blev synlig inför mig.

Regnet upphörde gradvis och långsamt, drog bort för att fortsätta söderut.

Himlen var grå och helt disig; trots diset såg man int' något.

Regnet hade ersatts och avlösts av dimma, som var tjock som ett allting begrävande snöskred. Luften var kylig ännu,

men uttröttad, utsliten, överansträngd och rätt halvdöd tog jag den risken att lägga mig ner i min båt på dess botten

för ett ögonblicks vilas skull. Jag hade rott och arbetat

som en besatt hela natten. Man är såld om man ej vågar lägga sitt liv i

en högre makts händer när ens liv är på upphållning, och efter en natt som berövat en allt utom livet vågar man nog vad som helst.

Jag somnade bums, sov en stund eller två mycket oroligt under

saknad av filter, och vaknade sedan med domnade lemmar,

hutrande, skakande, frysande, rysande, frossande våldsamt

av köld medan tänderna skallrade. Dimman hade ej lättat, och högst två timmar hade gått sedan gryningen. Jag satte mig genast vid årorna åter och började ro för att uppvärmas något. Jag rodde i blindo men rodde i början åtminstone rakt, ty så hemskt tät var dimman inte att man ej kunde se båtens eget kölvatten, men, mina vänner, hör och häpna: den allt bortskymmande dimman blev gradvis allt tätare. När väl jag fått fyr på min kropp så var det ej längre möjligt att ro i en någorlunda rät riktning: min tunga båts bubblor och kölvatten, som ju aktern alltid lämnar bakom sig, syntes ej mera. Det var omöjligt att se genom dimman längre än högst två meter. Man fullkomligt omsveptes. Men det mest märkliga av alltsammans var att dimman var varm. Den var skön, den var ljuvlig, den svepte och smekte som en varm skön filt. Det var som att komma in i ett himmelrike. Plötsligt var allt som var kallt, grått och kyligt, mörkt, hemskt och kusligt som bortblåst. Så varm, så len och så ljuvlig var dimman, att det var som att famnas av moderligt sköte. Jag njöt av dess värme, som en skeppsbruten njuter av äntlig vila och hemhärd efter fatala stormar och olyckor. Jag kände den ljuva värmen stiga i min kropp med samma innerliga fröjd och himmelska njutning som den svältande genomfars av när hans hunger äntligen alltför sent stillas. Jag lämnade årorna åt att få vila i klykorna en liten stund och hängav mig handlöst åt njutningens frid. Jag satt där och njöt blott, jag vet ej hur länge, jag glömde min hopplösa situation, ja, jag glömde bort allt inför värmen som smekte och fägnade, hugnade, styrkte, hugsvalade, lättade och gav mig nytt liv och halvt salig ro. Det var någon stund som att flyta bland molnen. Jag tackade Gud i en liten bön för att han låtit mig klara mig så här långt, varefter jag började tänka. Vad kunde den sällsamma värmen bero på? Kunde det ligga en ö mycket nära? Jag fattade åter de gamla förträffliga årorna och började åter att ro helt på måfå fortfarande. Plötsligt tyckte jag mig se hur den tjocka och mjölkiga vispgräddesaktiga dimman blev glesare. Efter ett ögonblick, alldeles med ens, så kunde jag se framåt tio till femton meter. Den höll på att lyfta! Jag höll upp med att ro och spejade ivrigt framåt i hopp om att få se något land, en strand någonstans, en ö, ett skär, vad som helst, som jag kunde ha att gå efter. Genast blev dimman tjockare åter. Jag satte mig åter till ro vid de nästan utslitna fina uråldriga årorna och fortsatte stillsamt tålmodigt varsamt aningen desillusionerat men samtidigt hoppfullt att ro. Men dimman var faktiskt i färd med att lätta. Efter en liten kort stund var det åter möjligt att blicka ut över vattnet ett dussintal meter. Av en slump såg jag bort emot väster. Slagen av häpnad

satte jag mig nästan på bottnet av båten. Sakta men säkert blottade flyktande dimman en sällsam syn som jag icke i ringaste mån, ej ens i mitt undermedvetna, haft någon föreställning om att kanske få se: Jag såg träd!

Genom töcknet som så gradvis lyfte, liksom en ridå som går upp, såg jag plötsligt mitt för mig på femtio meters avstånd blott högst, några skyddande vackra gudomliga fridfulla, höga och ljuvliga prydliga trygga välsignade furor. Sakta framträdde de allt mera tydligt genom det flyktande dimhöljet. Men en sådan otrolig överraskning blev för mycket för mig. Jag sviktade och sjönk ner i min båt och kved inför den alldeles för vackra och starka och ljusa överväldigande synen: "Jag orkar ej mera!" Jag var fullständigt tillintetgjord av denna slutliga nästan himlasända plötsliga räddning. Jag kunde ej tro mina ögon, men ändå var det fullt sant. Den fridfulla ön trädde fram nu alltmera inför mina ögon i förklarad ljus. Den i dunkel allt höljande dimman försvann inom några minuter, processen gick hastigt, den upplöstes bara på någon minut, och kvar efter den blev endast ljuset, den värmande solen, den fridfulla ön, och det eviga härliga i detta ögonblick alldeles lugna och stillsamma havet. Skär och små öar syntes på avstånd allt tydligare, men de var alla hemskt långt borta från ön som jag närmade mig. Jag förvånades av hur långt ut till havs den ondskefulla stormen och vinden och natten fört mig. Den ö som nu låg som en stillsamt prålände svan framför mig låg säkert lika långt bort från den övriga skärgården som det i fjärran liggande blånande klippiga Hogland befinner sig från den Nyländska kustens öar. Jag fick nästan svindel när det gick upp för mig hur förskräckligt långt ut till havs jag plötsligt befann mig." Den gamle tystnade plötsligt mitt i berättelsen. Folket runt omkring sängen såg hur han plågades och pinades svårt av de inre smärtorna och skadorna. En doktor var omöjlig att hämta på grund av den hårda alltjämt förgrymmade hätska och vilda farliga stormen: vägen som gick över översvämmade fälten och ängarna var definitivt oframkomlig. De tre trogna trötta men ändå ännu mycket ivriga lyssnarna höll andan av spänning. Skulle den gamle ha ork och kurage nog att fortsätta ännu? Sjömannen med det kritvita håret och skägget, vars ögon var blåa som havet i söder, klarade våldsamma krisen, tog åter till orda och svarade själv på vännernas tankars fråga: "Förlåt mig. Jag är ej så sjuk som jag ser ut, och tro ej att jag kommer att bryta historien här. Vi har ännu dess klimax och höjdpunkt framför oss. Ni är väl ej trötta och uttråkade?" "Ej det minsta," kom Manuels

svar nästan genast. Han såg ej att fadern satt färdig för dagen med huvudet nästan i famnen. Familjeförsörjaren reste sin rygg dock och rätade kroppen, varefter han sade: "Er saga är god och högst intressant. Om ni gärna vill fortsätta vill vi ännu mer gärna fortsätta lyssna." Och den härdade vise och gåtfulle fiskaren återupptog sin historia just där var han hade av sina smärtor avbrutits. "Jag rodde mot ön, och ju närmare jag kom den, dess vackrare framstod den för mig. Den sista etappen hopade jag. En liten alldeles stilla sandstrandsbuktt bredde ut sig framför mig, öppen och ljuv som en moderlig famn. Jag gled in i den sakta och stilla på spegel-lugnt silvrigt och riktigt kristallklart vatten och kände mig därvid nästan liksom en svan. Det var långgrundt, och båten tog i ett tiotal meter från lockande vitsandiga stranden. Det klara vattnet var smekande varmt när min fot sattes ned på dess botten. Min byxa blev alldeles våt upp till låret, men vad gjorde det, när man äntligen såg stranden framför sig efter en storm och en mardrömsnatt som helt ruinerat och dessutom fullständigt villat bort en totalt. Jag drog upp min tappra gamla båt på den lina vita sandstranden så högt att ingenting utom min egen styrka kunde dra ner den till havs igen, och därefter märkte jag plötsligt hur obeskrivligt trött jag var bliven. Min tunga nästan föll ut ur min mun. Jag satte mig ner i den fina av solen redan uppvärmda sanden ett slag för att fatta mig. Sanden var ljuvlig och skön; jag har aldrig någonsin silat en finare mjukare vitare sand mera fri ifrån stenar mellan de njutande fingrarna förr eller senare. Strandens var oemotståndlig. Jag sträckte mig ut under solen och njöt som en tumlande flodhäst i vattnet. Givetvis kunde jag icke låta bli att somna. Jag var ju trött som en snigel som drar sig tillbaka in i sitt hus. Men de drömmar jag drömde var sagolikt underbara och otroliga. Jag drömde bland annat att mor kom och hälsade på mig. Hon hade en underbart stor skön bukett i sin famn, av nejlikor, rosor, syrener, jasminer, jag vet inte vad. En otrolig bukett av alla slags prunkande blomster i alla slags lysande sprakande färger med Freesior och Prästkragar var det. Hon kom för att ge mig råd och välsignelser, ty jag skulle just gå på visit till min kära fästmö, ja, jag skulle till och med gå och fria till henne, och därtill var mor mins skimrande blommor ämnade. Hon förmanade mig, och jag lovade att se riktigt snygg ut när jag skulle ut på ett sådant väsentligt äventyr. Hon berättade även någonting om att hon skulle i tid till mitt bröllop församla mina kusiner. I drömmen, som alltid, var allt detta fullt verkligt och troligt,

trots att jag aldrig varken någonsin sett min moder
eller haft några kusiner. Så underbar var min välsignade dröm där
på stranden, att jag fick sådana vackra och signade drömmar.
När jag omsider vaknade upp ur min dvala badade allting i ljus.
Och nu först märkte jag plötsligt hur märkligt och sällsamt det var att
sandens på stranden var alldeles torr, trots att regn, storm och skyfall
härskat minst tolv hela timmar under natten. I sanning märkvärdigt,
tycker ni inte? Men så var det. Jag reste mig upp ur den fina
skimrande vackra och varmt vita sanden och gnuggade sömnen ur ögonen,
varseblev med säkerhetskänsla att Hera, min båt, låg kvar där jag lämnat den,
och betraktade länge det mjuka och ljusa, blåa och tystnade, nu riktigt
måttfulla havet, som stilla på sedesamt vis nu rullade fram sina
turkosaktigt gröna skimrande silverskumprydda bränningar upp över stranden,
varefter jag åter såg upp mot den av dis svagt beslöjade solen,
vars kraftiga glans var aningen dämpad, och bestämde mig för att
utforska den vackra okända stillsamma orörda fågel- och bärrika ön,
som hade något jungfruligt och nästan aktningvärt över sig.
Och nu ska ni höra hur ön var beskaffad!
Själva ön var egentligen endast en tunn liten sandås som rest sig ur havet.
Långsmal och glest bevuxen med skog var den enkel att bilda sig ett begrepp om,
men fast i den hängde fyra förnäma utsträckta långsmala uddar,
som alla var olika, var och en belägen i eget väderstreck.
Medan ökroppens stränder var alla av sand, med inslag av runda och ljusa
av havet renade, lystrade, smekta polerade slipade stenar,
var uddarnas stränder utpräglad klippiga, och särskilt den södra.
Udden, som sträckte sig ut mot det lysande glittrande blåa
eviga gränslösa aldrig upphörande havet i söder,
var avgjort den vackraste, mest varierande, största och allra mest
storslagna av allesammans. Man fann vad som helst på den udden.
Ofantliga röda granitblock, kiselstensstränder, som sälhudar släta
klippor och hållar som havet kastade sig över med våldsamt och suverän kraft,
en på lingon och hallon överrik skog, och en strand, som tycktes vara skapad
enkom för att all världens vrakgods här skulle samlas. Lä fanns, och grottor
kunde man hitta; och längst ut på udden, minns jag med särskild besinning,
på uddens högst belägna punkt, stod det en ensam pinjelig majestätisk fura,
stormpint, förvriden och härjad som martall till oigenkännlighet,
blickandes ut över Finska Viken, liksom en sjömansänka ser ut över havet
i otröstlig ensamhet saknandes den kanske drunknade mannen, vridandes
märglade händer i vemodig och outsäglig förtvivlan. Jag tror det var Finlands
mest sydliga träd. Så ensam och vemodig stod den vid berget att jag såg på den
länge med känslor som jag aldrig haft för ett enkelt och enstaka träd
varken förr eller senare. Det var när jag vände tillbaka från sydliga udden
och huvuddelen av ön som, bäst som jag gick där längs bukten,

full av bekymmer och tankar beträffande hur jag skulle ta mig tillbaka till kusten med en båt utan segel och mast, fast besluten att ro hela vägen, trots ett sådant företags omänsklighet, jag blev stående stilla fastnaglad plötsligt vid marken inför en otrolig och ytterst sagolikt märklig syn: i viken mellan den södra och östra udden låg det där inne bland träden en liten och anspråkslös stuga. Jag var på väg över näset som förband södra udden med ön när jag såg denna lilla förtjusande vackra och välskötta tydligt omvårdade hydda, som jag antog att var en fiskarbostad. Så liten och obemärkt var denna stuga, och samtidigt så välbyggd och välproportionerad, med alldeles utsökt förträffligt och underbart läge, att jag länge stod perplex stilla på stället och endast förundrade mig. Så liten och enkel den var var den ändå den vackraste stuga jag någonsin skådat. Dess former och plan var så enkla och simpla och lantliga som det är möjligt för skogstorp att vara, det var blott en liten fattigmanshydda med ett par små fönster i varje vägg, men ändå, så överförenklat enkel den var, blev jag mer och mer fäst och förtjust i dess byggnad. Jag gick fram mot den långsamt och undrade vem som var dristig och modig och enstörig nog att ha viljan att frivilligt bo här långt ute i arkipelagens yttersta kant; och ju närmare stugan jag kom, desto mera bedårande, attraktiv, vacker och sällspord fann jag den vara. Dess dörr stod på glänt. Med försiktiga blyga små steg gick jag upp för den lilla förstugutrappan, som hade rensopats alldeles nyss."

Den gamle upphörde plötsligt på nytt.

Allas ögon var riktade mot honom. Var han igen i ett anfall av plåga och trötthet? Ej alls. Än en gång tog han åter till orda och kom med en stillsam och lågmäld fråga: "Jag undrar, finns det i kitteln kvar mera soppa?" "Givetvis!" svarade fadern, och Manuel tog genast den gamles nästan helt rena och noga med skeden putsade tallrik och skötte om saken. Inom kort var den duglige granne förälskade gossen tillbaka vid sängen med ännu en rykande varm och härlig portion soppa åt den berättarglade skepparen som stod inför döden, som medan han långsamt och noggrant åt av mormoderns varma och prisvärda doftande närande brygd stilla återupptog sin berättelse. Emellertid hann han knappast begynna fortsättningen av sin berättelse förrän Vasströmska pappan blev smått irriterad däröver att mannen sörplade soppan och talade samtidigt. Han avbröt den gamle, som även begynte att finna det sättet besvärligt, och sade: "Min herre, jag tycker att ni borde först äta soppan och därefter fortsätta eder historia. Er vackra berättelse går ej alldeles ihop med er goda aptit och ert sörplande. Förlåt att jag ber er." Den äldre och klokare mannen svarade härvid: "Jag skäms nästan över mitt sätt. Nej, jag är det som skall be er om förlåtelse, ursäkt och tålamod med mitt dåliga omdöme. Givetvis skall jag avsluta soppan först och sedan därefter, när maten har tystat munnen tillräckligt, fortsätta berätta." Varpå han avslutade varma behagliga vällingen och därefter återupptog att delge sin glada och skimrande hett återåtrådda ungdoms sällsamma minne. "Försiktigt knackade jag på dörren som stod på glänt. Ingen svarade.

Stillsamt och sakta sköt jag upp dörren och ropade: "Är det nå'n hemma?" men alltjämt utan att få något svar. Jag gick in då och glömde fullständigt min tuktan och uppfostran. Nyfiken var jag, och nyfikenhet kan driva en mänska till vilka klavertramp som helst. Helt spontant tog jag handen åt hjässan men glömde att mössan var bortblåst med stormen. Jag hade tagit den av mig annars. Stugan var liten och välkött. Städad och sopad var den och kojsig som riktigt en koja vid havet skall vara. Med ens blev jag stel och förskräckt av skam och förfäran, ty plötsligt hörde jag bakom mig en späd och ung vacker kvinnoröst som sade till mig helt försiktigt: "Var vänlig och känn er som hemma."

Aldrig i mitt liv har jag känt mig i högre grad överraskad och tagen på barare gärning. Jag vände mig om, och där stod strax innanför dörren den spädaste, vackraste ljusa ljuvaste flicka och ungmö jag någonsin skådat. Hon tunn var och smärt och behaglig att se på, ja, en fröjd riktigt himmelsk och härlig var det att henne beskåda och njuta med ögonen. Högst var hon aderton år gammal men kunde även vara än yngre. Inför mitt skamlösa mönstrande av henne sänkte hon blicken och sade: "Sitt ner, var så god! Är ni hungrig?" Jag visste ej vad jag skulle svara en sådan ängel. Visst var jag hungrig, jag hade kunnat äta en björn, men jag fick inte fram det minsta lilla ord inför hennes vänlighet. Jag satte mig stum, och hon sade: "Jag ser att du är hungrig. Ett ögonblick dröjer det blott, så är maten färdig. Var inte orolig."

Stilla satt jag och väntade på henne sålunda medan hon gjorde i ordning en middag. Jag aldrig känt mig mer lycklig och mera harmonisk i en kvinnas närvaro. Ej har jag upplevat heller förr eller senare den mycket säregna stämning jag kände hos henne: allt mitt onda och dåliga, ruttna och fula, hela mitt mörkare jag försvann med en suck, och kvar blev blott lycka och tjusning, ljus harmoni och förunderlig sällhet. Så känner förvisso alla som är nyförälskade, men det var inte en fråga om kärlek hos henne. Nej, det var luttring jag kände, som gjorde mig andäktigt ren in i själen. Jag undrar ännu vad som gav mig de sällsamma känslorna, som ingalunda är vanliga.

Hon gav mig till mat ris med köttsås; jag tror det var kalvkött, och det var förunderligt gott. Såsom efterrätt fick jag en bunke med blåbär och smultron, dränkta i socker och mjölk, och ni kan ej ana hur sagolikt underbart alldeles särdeles gott detta var, efter natten på havet och alldeles för många timmar utan mat eller dryckjom. Hon gav mig förresten att dricka mjölk eller saft eller vin; jag fick välja vilket jag ville. Jag valde naturligtvis mjölken, ty ingenting är ju mer härligt än riktigt färsk komjök. Jag började nu alltmer undra hur det var möjligt för henne att bo här långt ute vid havet alldeles allena, ty uppenbart var att blott hon och absolut ingen annan bodde och levde i stugan; men stilla jag teg, ty jag tänkte, att bäst var att vänta med dylika frågor.

När jag ätit färdigt gick vi tillsammans en underbart vacker stig ner till stranden, där hon skulle diska. Hon satte sig på huk invid vattnet på sanden, medan jag stod och tittade på lätt lutad mot en sten. Det var viken

mellan den östra och södra udden vi satt vid. Den var som en saktmodig stilla alldeles ljuvlig lagun, såsom de man får höra om av Söderhavsfarare. Den låg fullkomligt i lä, och dess sand var av samma vita och fina sällsamma slag som den sand jag funnit vid landstigningen. Vi pratade sakta om småting medan hon diskade med sanden som medel; och runt omkring oss vippade stenskvättor, skrattade måsar och gormade trutar vemodigt i takt med de uttänjda dyningarna, seglande rastlöst med utbredda silverblänkande vingar på vindar från havet som vi inte kände. Så vacker och älskvärd hon var! Allt hon sade, allt hon gjorde, allt var lika enkelt och älskvärt och förtjusande, och aldrig lät hon mig hjälpa henne, hur jag än villigt försökte och önskade. Jag dyrkade henne från första minuten och stunden till sista, jag aldrig sett en mer vacker och ödmjuk, ljuv och mer ljus och mer alltgenom positiv, helgonlik och mer gudinnelik kvinnlig varelse. Jag ville ta henne där på stranden och ge uttryck för mina känslor, jag ville med riktigt fullständigt självuppgivande omfamna, älska, ja, till och med fria till henne; men där fanns i henne nå'nting som fick mig att dämpa min stormflod av kärlek och lyckoberusning inför hennes skönhet. Det var nå'nting hos henne som jag ej vågade närma mig och som höll mig på avstånd. Det var nå'nting sprött och gudomligt, skört och förfinat, ytterst ömtåligt och nästan välsignat; det var någon hemlighet som hon uppenbart bar på, och denna ville jag ej trampa in i. Ni kanske förstår hur jag menar. Om ej så förstår ni efter ett tag. Efter det att hon diskat vid stranden, utan att hava låtit mig hjälpa, vandrade vi åter till stugan vid ökroppens skogsbyn och gick se'n på hennes förslag en runda på ön. Jag berättade för henne att jag redan grundligt undersökt den men tillade att jag gärna blev visad omkring än en gång utav henne. Vi nöjde oss med en enkel spatsertur ut till den sydliga udden, och sedan till norra. Ännu en gång slogs jag våldsamt av denna härliga uddes fullkomligt berusande magnifika skönhet. I söder stod solen och glänste med bländande styrka och glans över böljande blåa och skimrande härliga havet. Längre stod vi tillsammans på sydliga uddens sydspets och badade i solsken och värme. Den stunden, som alla jag tillbragte där på den sällsamma ön, var en fröjd och ett salighetsrus utan like. Jag älskade världen i det fullkomnade ögonblicket och kände mig såsom en gud, ja, som havsguden själv, herr Poseidon. Och solen den lyste och log som om vi var målet för all hennes kärlek och uppmärksamhet. Vi var därmed nöjda och uppsköt den sandiga nordliga udden till kanske en annan gång, ty eftermiddagen var kommen, och ljuset blev rödare, havets dyningar blev alltmer stilla och lågmälda, och fåglarnas liv och glättiga drillande arior var tydligt på väg att avtaga sakta. Vi vandrade stilla genom lummiga talliga ej alltför täta skogen, vars rönnar skuggade stigen liksom paraplyer, och vars fuktiga rika mark var smyckad av gnistrande lingon, vars skimrande blanka plantor och blad täckte skogsgolvet liksom broderade mattor. Aldrig jag hört mer skickliga, livliga, mer säkra och klara, mer musikaliska och mer uthålliga, spänstiga, rena bofinkar än de, som överallt drillade härligt i kapp i vart annat träd överallt på hela ön. De var sensationella och häpnadsväckande alla.

Vi återvände till stugan i stillsam lunk medan kvällen föll på, begrundande allt vad vi undfått av dagen. Den stugan som var hennes hem tog emot oss med frid och välsignelse, som ett riktigt hem brukar göra, och hon satte snart på en panna med vatten på spisen för att ordna kvällsvard. Vi tände även naturligtvis hennes enda lilla och nätta fotogenlampa, som lyste upp bordet. Så underbart var hennes lilla förtjusande tjäll. Varje ting var en prydnad för hemmet och stod på sin rättaste plats, ej ett dammkorn skräpade någonstans; allt var så fint som det står i en kvinnas makt att göra ett hem. Jag ville så gärna prisa och uttrycka min stora beundran för hennes utmärkta egenskaper, jag älskade henne så varmt, att hela mitt kyliga nordliga djupfrysta hjärta och hela min manliga stolthet sprack, och fram ur mitt innersta välde en stormflod av allt det härliga heliga och underbara jag tänkte om henne. Jag sade att hon var en ängel som iddes så väl sköta om mig som vore jag minst sagt en prins, jag berömde den heliga klara renhet och prydnad som präglade hennes fläckfria lilla enpersonshushåll, jag lovade allt det utsökta vrakgods hon funnit och gjort nå'nting av och prytt stugan med, ja, allt vad hon ägde och hade, och allt vad hon var, var så lovvärt och prisvärt och älskvärt och nästan fullkomligt att jag helt flöt ut och flöt bort i besinningslösa floder och forsar av hjärtlig beundran, de mest generösa kopiösa berömmelser högre än skyarna, och framför allt ett ordentligt innerligt duktigt och uppriktigt upphöjande av henne själv, av allt hennes väsen och av hela hennes gestalt och person. Och hon själv lyste upp och log som en skinande änglafru från jungfru Marias närhet. Samtidigt syntes en skymt av en rodnad, så hastigt som tankens omärkliga flykt, antyd på hennes lilla och snövita kind. Jag greps så innerligt av hennes ömma feminina blygsamma sätt att reagera, att jag ej kunde låta bli att ta mod till mig, låta behärskningen fara och glömma vårt främlingskap. Jag frågade henne blott en enda fråga, som alltsedan dess jag bitterligt ångrat. Jag frågade henne, varför hon bodde så ensam och helt isolerad här ute i havsbandet, varför hon ej hade någon att taga hand om sig, vad hennes sällsamma situation hade kommit av; jag bad henne blott om en liten förklaring till hennes unika vackra otroliga situation i det paradiset, som ön ju var, och ett svar till min fråga som lydde blott: varför? Vad var det för sällsam förklaring, vad låg det för öde i luften, hur kom det sig att hon här ensam var präktig värdinna – för vem? För blott vilsna och bortförda, utsvultna, skeppsbrutna gubbar och fiskare, vinddrivna sjömän som jag? Här var hon som den mest idealiska hemmafru, ljuvlig och skön som en dag och den bästa expert på sitt kök och god mat, den nog mest idealiska fru någon man alls kunde önska sig, men så allena och fjärran från världen, så långt bort som möjligt från fastlandet. Vad kunde det ligga för en historia bakom? Vad var hennes hemlighet? Men hennes svarsreaktion fick mig genast att bitterligt ångra den frågan. Hon vände sitt ansikte bort, jag följde med blicken det uttryck i hennes ansikte hon med den rörelsen önskade dölja, och till min fasa, förskräckelse och

obeskrivliga sorg, så såg jag vid hennes öga en blixtrande silvervit tår tränga fram och bana sig väg ned för kinden. Hon grät! Och det ljuva och heliga ansiktet fick ett sånt uttryck av hopplös och bottenlös avgrundsdjup melankoli och ändlös i tysthet buren ständigt förlängd och förökad sorg att mitt hjärta krossades, brast och började brinna. Jag kastade ner mig på golvet framför henne, grep hennes ben helt förkrossad av ånger, och genom min flödande störtflod av tårar bad jag om tillgift och förlåtelse för mina inkräktande personliga oövertänkta ord, som så allvarligt sårat hennes känslor och själ. Ej en brottsling ångrat så bittert ett hårresande fruktansvärt brott, som jag nu ångrade mina små nyfikna närgångna spörsmål till henne om henne själv. Hon såg min förtvivlan och tog den på allvar, varefter det vackra och ljusa vänliga rena leendet åter framträdde på hennes jungfruliga sköna naturliga rosenmun. Hon tog mig sakta om kinden och smekte den vänligt och moderligt med det mest ljuvliga leende som i sig innebar fullständig absolution och förlåtelse för alla brott som väl nånsin begåtts här i världen och ej bara mitt. Men så gränslöst förälskad, fästad och tillgiven henne var jag, och så intensiv och djup var min av himlen inspirerade respekt för henne, att jag ej var återställd än ifrån chocken. Det behövdes långt mera än att hon blev åter sig själv; jag var skrämmd som ett barn av den sorg som jag åsamkat henne och behövde långt mer än en moderlig tröst och ordentlig förlåtelse för att åter med fröjd kunna resa mig upp från det greniga ojämna golvet. Aldrig därefter, aldrig någonsin sedan den dagen, mina värdar och herrar, har jag vågat öppna min mun för obetänkt prat. Jag var slagen av skräck av den smärta jag fogade henne, och den hemska skräcken är alltjämt vid liv. Varje gång jag skall tala till någon så aktar jag noga mig för att säga något personligt, ty i varje människa ser jag blott hennes ömtåliga sårbara snövita rena älskliga allgoda själ och vågar ej därför att röra vid denna av rädsla för att giva smärta och pina åt andra. Även ni, mina herrar, har mycket av käraste jungfruns helt rena och älskliga väsen inom er.

Därför vill jag ej hålla er uppe för länge.

Är ni säkra på att ni vill höra historien till slut?"

De som alltjämt var vakna ville ej höra talas om något avbrytande innan historien var slut.

"Ni är tvungen att avsluta eder historia, så är den färdigt ur världen sedan."

Och åldringen uppbjöd sin sista styrkas resurser och fortsatte tålmodigt tala som förut med sävlig och säker ej det minsta darrande stämma.

"Jag ångrade alltså min fråga om hennes person och bakgrund, och innan kvällen var över och natten var nära skrattade vi åter tillsammans som helt goda vänner. Hon ägde ett klockrent och änglalikt skratt, som lät som små pinglande glada bjällror av silver.

Det var ett himmelskt och ovanligt muntert smittande och musikaliskt skratt, som klädde och passade henne. Jag märkte också att hon ägde ett klart och trevligt sinne för humor, vilket ju är ganska sällsynt

hos de flesta kvinnor. Jämfört med henne lät mitt hårda skratt som en fjantande flodhästs. Jag skämdes för min röst som lät som en klumpig bastubas ackompanjemang till en kvinnlig och smeksam melodisk fin liten soloviolin. Därefter gick jag till sängs på hennes uttryckliga önskan och råd, medan hon ej ännu ville dra sig tillbaka. Hon hade att göra vid spisen, och bordet ville hon städa och rena efter min måltid. Jag hade ju, som alla grova och starka karlar från havet, från skogarna och ifrån åkrarna, som ej gått i skola i staden, sölat och klottat ordentligt vid bordet. Dessutom hade hon saker att sätta på plats in i skåpen, på hyllor och invid spisen, och allra sist började hon helt varsamt och tyst och försiktigt för att ej störa mig, björnen som sov, att städa och sopa det golv som jag smutsat och lusat ner. Hon trodde jag sov, men jag höll endast på med att somna. Jag kisade ut genom halvslutna ögon och följde den unga och vackra med blicken medan hon städade. Så vacker var synen, så innerligt älskade jag hennes sköra och blida, trägna och trogna, strävsamma, ödmjuka, plikttrogna, ljusa och bräckliga, älvlika, oändligt förtjusande, sällsamma och anspråkslösa, tindrande tunna gestalt, att jag halvvakent tänkte på väg in i drömmen, att jag borde plocka åt henne en blomsterbukett av narcisser. Jag hann ej fråga mig själv huruvida sådana örter växte på ön denna årstid, ty strax sov jag gott och djupt som en konung. Jag har aldrig sovit så gott som den natten. Jag drömde om henne och sov väldigt länge. Den sista bilden av henne innan jag somnade är den jag alltid tydligast ser framför mina ögon, när jag tänker på henne. Aldrig någonstans har jag sett en mera älsklig och ljuvlig, en mjukare godare kvinna än den lilla krökta gestalten, den tunna och smärta, vackra förtjusande flickan som ödmjukt och stillsamt sopade golvet när jag skulle somna. Jag har ofta varit förälskad och till och med gift en gång och haft små barn, men aldrig fann jag en jungfru som var som den okända goda ljusa och vackra, gåtfulla ensamma flickan som var så bedårande och inspirerande och bodde helt ensam långt ute på en så avlägsen okänd ö, vars like i skönhet ej finnes i världen."

Han avbröt sig som om han fullbordat sägnen.

En liten stunds tystnad följde som avbröts av fadern, som ej hunnit somna ännu.

"Är ni nöjd nu, min herre? Är berättelsen avslutad nu? Ingalunda finner vi oss att bli lämnade utan ett slut på historien. Ni måste förstå, att om detta är allt som ni tänker berätta, så kunna vi icke somna till följd av svårt huvudbry.

För ni måste väl inse, att tills vidare är hela saken ett sällsamt mysterium som ni berättat om." Fiskaren fann sig i detta och beredde sig strax på att fortsätta.

Han sade: "Slutet är kort, men ni skall få höra det, om ni försöker att ej bli besvikna.

Följande morgon vaknade jag huttrande skakande frusen och stel av köld.

Jag låg i min båt, och omkring mig sågs intet utom en ogenomtränglig och mjölkig dimma. Jag satte mig upp och försökte besinna mig.

Hade då ön och allting endast varit en dröm, hade jungfrun ej funnits?

Hur hade jag då kunnat drömma så verkligt och om en så underbar varelse som jag ej någonsin tidigare i mitt liv haft den ringaste erfarenhet av?

Nej, allting var verkligt och äkta. Det fann jag bevis för direkt, ty hon hade givit mig åror och segel; så lyckligtvis var jag ej helt och fullkomligt förlorad. Jag riggade båten och satte mig sedan vid årorna. Sedan rodde jag flitigt men nådde ej land hur förtvivlat jag än försökte och ville. Hav bredde ut sig och låg runt omkring mig så långt jag i dimman kunde se, och omöjligt var att ro ut sig ur den. Hur jag än rodde förblev jag havets och dimmans fånge. Men jag gav ej upp och hade ej misströstat ännu, när dimman äntligen lättade, och solen slutligen åter visade sig vackert krönande skyn. Då såg jag vid molnen i nordväst öar avteckna sig, och jag började genast ro i riktning mot dem. Men hör nu det sällsamma vackra mysteriet!

Hur jag än spanade söderut kunde jag icke se eller finna den ö som på något sätt skulle ha kunnat vara den gåtfulla jungfruns. Jag ofta alltsedan den tiden seglat på Gullkronafjärden, men aldrig har ön åter hägrat framför mig, och aldrig har jag åter sett den mest vackra unika människovarelse jag nå'n sin skådat. Jag dör med mitt minne av henne inför mina ögon, tydligare än nå'nting annat, fast de är slutna. Nu, mina herrar, har jag bekänt min ungdoms, mitt hemliga hjärtas djupaste kärlek för er. Ni kan dra er tillbaka."

"Men jag förstår ingenting," sade fadern. "Är det en skepparhistoria ni fägnat oss med?" "Icke alls, den är sann," sade fiskaren lugnt.

"Men varför skickade kvinnan, den underliga vackra sällsamma varelsen bort er från ön?"

"Men förstår ni ej det?" sade fiskaren. "Hon blev naturligtvis upprörd när jag blev nog fräck och närgången att börja forska i hennes förflutna."

"Men det var ju bara en ren bagatell!" utbrast fadern.

"Var det det verkligen? Det vet vi inte med säkerhet förrän vi vet hela hennes historia, och den kan vi aldrig få någon klarhet i."

De båda äldres meningsutbyte fortfor en stund, medan barnen, den vackra myndige pojken, och gossen, som redan vid gästens säng sovit gott i en timme, började dra sig tillbaka.

"Vänta ett slag, mina söner!" hördes den redlige faderns röst när de drog sig mot dörren.

"Låt oss tillsammans nu gå till botten med saken. Vad tycker ni om den berättelse som nu vår gäst här har givit?" Bumpe den lille var tyst, medan Manuel sade:

"Jag tyckte den var väldigt gåtfull. Men god var den allt att höra."

"Det tycker ej jag," sade fadern. "Det var en högst ledsam och meningslös, onaturlig, omänsklig och tråkig och dålig historia. Jag sällan hört någon sämre."

"Men Pappa!" sa' sonen. "Vår gäst är gammal och sjuk. Int' får du på det sättet behandla hans goda vilja och såra hans hjärta!"

"Tyst, pojk!" sa' fadern. "Den sagan hade ju icke ett vettigt slut!"

"Så får ni då finna det själva," vågade fiskaren säga med uttröttad svag röst.

"Vad menar ni?"

"Blott vad jag sade. Själv har jag aldrig funnit ett slut och en lösning på sagan, men ni kanske gör det. Ni har ännu livet framför er, och någon av er kanske kommer till Gullkronafjärden en dag och tar reda på svaret."

"Ni kallar historien en saga. Då är den ej sann?"

"Den är sann såsom Kristus."

"Min fader, jag ber dig, låt oss nu lämna vår gäst i försoning och fred, ty han lider av krämporna sina, är trött och behöver sova.

Du ser själv: nu sover han redan."

"Han låtsas bara," sa' fadern. "Min gäst, trots den dåliga sagan ni alldeles förstört denna afton för oss med, hoppas vi att ni skall sova så gott till i morgon. Vi drar oss nu alla tillbaka."

"Jag även hälsar eder en mycket god natt, med ett tillbörligt hederligt uppriktigt tack för allt gott som ni givit och bjudit av vad ni äger.

Bevara mitt minne, om jag ej skulle vakna i morgon."

Därefter somnade den fromme fiskaren lugnt, medan fadern muttrade:

"Vad är det han säger? Med sådan seghet, styrka, aptit och lättsövdhet lever han ännu i tjugo års tid. Mina pojkar, nu gå vi äntligen upp för att lägga oss."

Elden i brasan som glödde ännu lät de brinna till slut av sig själv.

Fotogenlampan däremot släckte de. Fiskaren sov redan djupt, och stilla gick fadern och sönerna ut ur det stora och trivsamma köket och stängde den stora ekdörren efter sig. Genast när männen var komna på avstånd från gästen tog Manuel till orda:

"Min fader, jag måste nu ställa dig några par frågor. Säg, varför blev du så röd, vred och ond över gästens helt enkla och kyska historia? Varför förgjorde du den, kritiserade, angrep och vräkte du den ner i avsmakens träsk? Varför gav du dig på en försvagad och åldrad, luttrad och godhjärtad enbart välmenande gubbes livs allra vackraste hemlighet, och varför förbröt du dig mot hans tydliga välvilja, intimitet och hans sällsynta ädla öppenhärtlighet och förtroende?

Hur vågade du reagera så som du gjorde mot en stackars allvarligt skadad och plågad uttröttad orkeslös uttjänt sjuttio år fyllda ännu alltför generös man på hans dödsbädd? Hur kunde du kalla hans enbart uppbyggliga saga för omänsklig? Pappa, jag älskar dig nog, men den brist på förnuft, hyfs och uppfostran som du nu visat i natt kan jag aldrig förknippa med den ädle man som jag alltid har kallat och alltid skall kalla min far."

Med de orden gick sonen med hast ut ur hallen och lämnade fadern med tårar av skam kvar på golvet, medan den lille med väldiga ögon betraktade fadern, som icke fått fram något ord under pinsamma uppsträckningen. Han var rörd, men han dolde vulkaniska känslorna väl.

Efter ett kort ögonblicks inåtvändhet blev han varse den storögde trötte gossen och uppryckte sig ur sitt huvudbry. "Kom nu, min vän, och inte ett ögonblick till får vi förlora av natten, som redan är gammal."

Och efter en timme sov hela den stora Vasströmska gården, medan den brusande stormen vilt fortfor att vina och klaga där ute i svartaste mörkaste natten. Den enda som ej sov var fadern, som låg i sin säng och funderade.

"Min son, jag är orolig för dig. Det farligt och dåraktigt är att visa sig ädel. Det är en förträfflig och oemotståndligt vacker talang, men den leder blott snabbt ner i graven. Blott Döden finner behag i den ädle; mänskliga människor blott avskräcks av ädlingens skönhet och fågring, ty sådan skönhet i själen

tilltalar blott gudarna, och den som gudarna älskar dör ung.
Ack, om jag blott kunde på något sätt smidigt varna min son för sig själv! Men jag kan ej.
På egen hand blott kan man finna och finna sig i livets hårdaste hemskaste fakta."
Och därmed föll även den strävsamme fadern i sömn vid sin hustrus sida
och sov ej för illa till morgonen trots alla vindens och stormens
och ovädrets brusande dån och ej vänliga upptåg.

Tredje sången.

På morgonen som sedan följde, när hustrun gick ner till sitt kök för att ordna familjens morgonmål, gick hon helt lugnt fram till gästen, som alltjämt såg ut att vara försänkt i en djup och god sömn, för att väcka den tappre och åldrade redlige fiskaren. Men denne vaknade ej. Hon klappade honom på kinderna för att ruska den arme därefter, men han var död. Ingen mänska i världen skulle få se den förträfflige fiskaren vaken mera. Han lämnat sin värld för att finna en bättre, där mänskor ej dör eller fulla av enbart god vilja bemötas med motstånd. Skräckslagen, tårögd och upprörd störtade hustrun strax efter sin make, som alltid ju visste på råd. Han kom ner nästan genast ej påklädd ännu och undersökte med oro och ängslan den döde, som var oåterkalleligt död. Han blev stum av förvåning och häpnad, förskräckelse, sorg, bittert vemod och tomhet i hjärtat samt grymt stor besvikelse. Icke ett ord fick han fram, ej ett hörbart ljud, utan skyndade ut genom dörren som driven av brådska. Den älskade sonen Manuel gick påklädd omkring i sitt rum och funderade. "Vad hade Pappa emot en berättelse om det mest vackra som finns att berätta om, nämligen kvinnan?" Så löd hans funderingar. Plötsligt kom Bumpe den lille med buller och brådska in i hans rum och berättade upprörd hur han hade hört av föräldrarna att deras gäst under natten gått bort. Manuel blev helt förkrossad av häftig bedrövelse. "Bumpe, trodde du på den gamles historia?" "Javisst!" kom det ivriga svaret spontant. "Så gjorde ock jag, och jag lovar dig nu, så sant som jag lever och står här i stugan, att jag skall till Gullkronafjärden en dag och finna den ö som den gamle berättade om. Jag skall även bevisa berättelsens sanning och finna dess slut och den vackra sällsamma gåtans lösning. Den jungfru som fiskaren talte om lovar jag heligt att finna, och snart!" Så löd broderns en aning spända men djupt inspirerade tal. "Min son," sade fadern, som plötsligen inträtt i rummet, "jag önskar att tala med dig en minut, om jag får." "Givetvis," sade Manuel. "Bumpe, gå ner till din mor!" kommenderade fadern, och Bumpe gick ut. "Vet du om att vår gäst har gått bort denna natt?" sade fadern när pojken var borta. Han fortsatte: "Jag önskar be dig om ursäkt." "För vad, o min fader? Vad kan en fader göra sin son som fordrar en ursäkt?"

"Jag ber dig om ursäkt för orden jag sade till gästen igår, som du ej tyckte om med all rätt, ty ej någonsin har en man rätt att anklaga och förebrå en helig gäst. Gästen har alltid rätt. Detta har gamle fiskaren för alla tider om något bevisat."

Därefter gick pappan snabbt åter tillbaka ut genom dörren och syntes ej mer. Bumpe skyndade åter in genom dörren från gömstället sitt upp i vindstrappan, när fadern var borta, och frågade brodern: "Vad sade han?"

"Stackars vår gamle far! Han försökte att be mig om ursäkt för gårdagens misstag, men klumpig och grov som han själv är var även hans ursäkt. Men glöm det, och låt oss i stället tillsammans nu bädda sängarna våra."

Och bröderna bäddade rummets tre sängar, och när de var gjorda stod morgonmålet på bordet och väntade på dem. De åto, och därefter började åter en ny vacker arbetsdag.

Alla de tre äldsta sönerna gick ut tillsammans till fadern som genast satte den tappra och kraftfulla hästen i rörelse som de kallade Blonda.

De duktiga pojkarna hann nått och jämnt upp på kärran, som rullade nu ut på fälten där kuddorna rofullt och tålmodigt väntade. Mannen som kommit med stormen blev ej förd på tal under dagens beting, men han blev nog med omsorg och samvetsgrannhet lagd i jorden på öns enda kyrkogård veckan därefter på tisdag. Den ensliga graven var namnlös som mannen, men Manuel, som fick insistera, lät ändå en text stå på stenen som sade: "En okänd fiskare, vars minne dock leve för alltid."

Och från och med denna dag började Manuel, den äldre och vackre i en söt byflicka hopplöst förälskade brodern, att ännu starkare längta till Gullkronafjärden, att finna dess jungfru på skäret.

Och efter ett par tre år till greps den lille krabaten, som allmänt kallades Bumpe, och som alltid brukade göra vad brodern gjorde och följa dennes exempel, på samma sätt av en hemlighetsfull och romantisk längtan till fjärden som blänkte och lockade, gnistrande skinande under den eviga solens strålgans och generositet, långt bortom Hangös sandiga udde.

Det fanns ingen bot för den längtan, den fascination som de kände; och fadern sörjde däröver och fruktade olyckors framgång.

Fjärde sången.

Sjung, o mitt hjärta, om skärgårdens susande björkar och stolta, glödande högburna furor, om landsbygdens, strandkantens stilla och eviga frid och förtjusning, om tryggheten, hemfriden och gamla minnen av fröjder och heliga fester, om arbetets, dygdens och vemodets vilda och fria Guds helgade trädgård naturens och allts som är rent, gott och äkta, fint fridfullt och härligt, all godhets och äkthets välsignade ursprung och hjärtpunkt: den ordnade gamla och anrika äkta för arbetets svett köpta bondgården, där den så skimrande gyllene sommargyllingen sjunger i busken, där prackor och doppingar sysslar vid stränderna, där allt vore enbart ett paradiset, om bara svenskarna som där

vid fjärdarna bo blott sku' sluta att tänka på döden, som ju icke finnes för den som har tro på den eviga tryggheten. Nere på Vasströmska godset, som blott var en bondgård, var alla familjemedlemmarna, som nu var kvar, vid vigör och god hälsa. Men många var tagna till riket som evigt evinnerligt är, och den äldste av bröderna hade ej setts eller hörts nå'nting av sedan han för sex år sedan vigt sig åt havet. Det hade nu redan förflutit ett antal av nio år sedan den stormen för länge se'n hade fört fiskaren till den Vasströmska fjärden. Jag vänder mig åter, o helige ande, till dig, du som ljuset och fröjden och nåden och himmelens själ är, du heliga rena välsignelsebringande paradisväsen. Tack för den glädje du heligt består oss när du inspirerar oss till att berätta vår saga! Men innan vi möter den fröjd och den fest som Christinas, den adertonårige Runars oändligt förtjusande systers nu stundande bröllop, skall vi tala om vad som hänt med de övriga bröderna. Den nästäldste Manne, döpt Magnus, var faren till Borgå för att idka djupa och universella studier. Han läste så mycket att flickor ej alls hade plats i hans värld, mest historia och litteratur, språk och vetenskap. Han tyckte definitivt mer om böcker och blå teorier än om den hederliga gamla plogen. Man sade att han redan kunde tyska och franska och ryska och engelska och italienska utom naturligtvis svenska och finska. Just nu var han särskilt begiven på orientalisk arabiska. Fattigt hade han nog det, men han klagade aldrig på något. Han kunde ock utantill världens historia och kände historiens profeter, trots väldiga antalet, bättre än köttsliga bröderna. Planer hade den brodern på att bliva nå'nting internationellt. Den siste av bröderna, slutligen, Mikael, hade valt mellan de tre vackra yrkena trädgårdsmästare, fiskare, sjöman. Han hade bestämt sig till slut för att fiska, men skärgården, trots all dess vildhet och ödslighet, storhet och skrämmande skönhet, dess faror och nyckfulla fjärdar och hav och dess ändlösa rikedom på all sorts fisk, särskilt gädda och gös, var för liten för honom. Han ville till större och rikare länder, till världen; han drogs bort från hemmet. För att finna sitt idealland och utforska världen gick han liksom Manuel till sjöss, och se'n hörde man ej mera av honom på många år, tills det plötsligt en jul hem till stugan kom brev ifrån Lofoten. Mikael hade där funnit sitt sökandes mål: ett mer utmaningsfullt land än Finland, ett hårdare vildare liv, en mer trotsig natur, ett mindre bekvämt bortskämt sötebrödsliv. Han blev fiskare där i de vilda och stormiga dånande mycket omänskliga vattnen, där malströmmar krävde mångt ungt vackert liv, där ej värme och komfort fanns, där det ej växte nå'n grönska, där klippor och is, köld och snö blott härskade jämsides med ständig missväxt och fattigdom, nöd, svält och svår isolering. Men Mikael trivdes nu bra där och blev snart en fiskare icke alls sämre än den som var bäst där. Han glömde dock aldrig sitt fosterlandsmål, och hans hemlängtan började växa med åren. Ej heller blev han nå'nsin gift där. På så vis blev Runar helt ensam på gården. Blott han ville följa sin faders och plogens fruktbara spår. Endast han var nu kvar vid den Vasströmska fjärden av bröderna. Han blott var kvar att ta hand om vad havet var villigt att ge; han fick ensam bemöta det eviga våldet, med stormar och isar och översvämningar, kyla och hjärtlöshet, hårdhet, förbannelse, ondska, förödelse, död och det bittraste motstånd mot allt som är mänskligt. Hans sak var det nu att ta hand om de arma skeppsbrutna, hemlösa, olycksdrabbade,

hemsökta, hjärtlöst fördrivna och dödade, som alltid kom via stormar från havet. Hans närmaste grannar blev lotsar som oegennyttigt och tveklöst riskerade livet för fattiga skeppare som måste kryssa med lappade skutor över ej farbara okända fjärdar och sund, där de lömskaste vassaste hårdaste plötsliga grund låg på lur tätt som samhällen strax under vattnet, där stormar på någon minut kunde resa sig rasande, bringa en oreparerbar förödelse och se'n försvinna precis lika plötsligt till andra intet ont anande bygder och nejder, och bönder som liksom hans fader var tvungna att slavlikt bero av naturens och vädrets absolut hänsynslösa godtyckliga nycker och infall, och fiskare, gisslade år ut och år in av hårdaste väder och vanligen otur med fisket, och gårdfarihandlare, präster och barnmorskor, och ett och annat sällt original. Han greps ej, som hans bröder, av längtan till övriga världen och lust efter ära och vackert förblindande blå ambitioner. Han var tvärtom nöjd med den ödmjukhet och anspråkslöshet som varit hans faders och som han var född i. Han önskade ej något över den gårdsgård, den lada, den vassa, de ängsblommor och den välsignade härd och den plog som hans fäder väl brukat, välsignat och ytterst väl vårdat i talrika generationer. Han hade ej tråkigt och var helt beredd på att tillbringa hela sitt liv på sin fars vackra bondgård, om icke för länge se'n en okänd fiskare förts av en storm till den strand som var deras och givit till känna en säregen hemlighet natten innan han dog. Ej ett ord av berättelsen hade glömts bort av den nu mycket äldre och mognare pojken, och han ville prompt ut till havet i väster till yttersta bortersta skärgården för att lösa mysteriet med vackra jungfrun på dimhöljda ön, som han grubblat över så länge. Han tänkte bege sig till havs så snart som hans älskade syster Christinas planerade bröllop, så innerligt hjärtligt emotsett av alla, var över. Tills den dagen kom gick han var dag till stranden och längtade ut till den okända fjärran. Var dag såg han ut över fjärdarna, skären, de skogtäckta öarna, odlade landen och sunden. Det land som han såg och som bredde sig ut mot det eviga ändlösa fjärran var hans. De små röda vitknutade stugorna inne i landet, de gråa och röda rätt pampiga ladorna, gyllene fälten, symmetriska åkrarna, grönskande ängarna skimrande mjukt såsom siden, de taggiga skoghorisonterna, björkarnas dungar så vita och ljusa som endast i sagan, de råmande röda idisslande kuddorna, stampande ivriga hästarna, prunkande rika trädgårdarna riktigt dignande fulla av frukter och rika grönsaker, stilla lagunerna och de för fartyg så fina beskyddande vikarna som alltid ligger i lä, och de höga vilda och hemlighetsfulla oändliga avlägsna föga åtkomliga holmarna, dit alltid älgar och kraftiga harar och rådjur ändå alltid hittar, där falkar och hökar och grisslor och dykänder, prackor och sälar huserar, och där saker händer som är alltför sällsamma för att berättas och komma till känna. Det landet han såg varje dag, varje år, som han ändå ej kände, (ty den är mest främling och har mest kvar att lära känna av landet som känner det bäst,) men som ändå han älskade mer än sig själv, det land som var bönders och fiskares aldrig uttömliga lustgård och hem, det var hans, som han ärvt av hans förfäder hederligt genom sitt arbete. Detta hans land hade givits till honom och hela hans folk av naturen och ödet och kanske en sådan försyn som mest älskar de fromma och ödmjuka. Denna försyn hade kallat de svenskar till Finland för tusen år sedan som bodde kvar där ännu. Det var bara för sjuhundrafemtio år sedan Erik den helige genomfört sin stora entreprenad genom korståg, som extra befäste

det fattiga Finlands rätt grova men hängivna svenskhet. Vikingar voro de, kristnade av salig Ansgar, som han var en ättling till. Närhelst han tänkte på sitt folks historia sjöng det i hjärtat hos honom, det svindlade för honom när han betänkte ett så långt historiskt och kontinuerligt och djupt perspektiv. Och han var av en bonde- och fiskarfamilj; han var icke en tillgjord och högmodig rik och beskäftig föga sympatisk och oborstad uppkomling, som bragte oro och ofärd i världen. Nej, han var en son till de fattiga människor som endast kan påstå sig äga naturen och världen emedan de vet att blott Gud den regerar. Han var en Guds egen förvaltare här uppå jorden i sin enkla skepnad av bonde.

Men nu blev det bröllop. Den efterlängttade dagen kom äntligen. Aldrig så hade den tjusande solen setts skina mer underbart. Världen och Kejvsalö var aldrig ljusare, och luften var aldrig klarare, renare och mera ljuvlig och andäktig. Fåglarna sjöng mer än nånsin och vackrare, löven viskade nöjt sinsemellan och susade ömt, varmt och hjärtligt; och trollsländor, humlor och bara de vackraste blomstervingprydda fjärilar voro insekter som märktes och syntes. All världen var finkladd. Till kyrkan på näset kom männen i frackar och flockar och kvinnor i folkdräkter, glada och lysande fina. En festdag för hela världen var ljuvliga bröllopsdagen. Och prästen var präktigast praktfullast av allesammans: en godmodig frodig och ytterst sympatisk och hjärtlig gestalt med ett ljusrött skinande anlete strålande av hela världens välsignelse och en universell mänsklig välvilja. Men nu kom expositionen: bakom den närmaste udden gled sakta, i värmande solen som icke gassade, sakta för vinden, som smekte men utan att blåsa, en sirlig och smyckad gondol med fyra små människor ombord: brudens fader med brudparet och unge Runar vid rodret, som med egna kunniga händer byggt båten. Han förde på så sätt sin älskade syster och ledsagade henne till bröllopet, hennes livs största och ljusaste, allra mest viktiga dag. Hon glänste såsom en ängel: en lysande vit vacker guldhårig ren och varmt strålande mö, med sin svartklädda mer seriösa och mera allvarlige make med skinande krage, manschetter och krås vid sin sida. Och fadern var den som mest upplyste tillvaron av dem alla: en stor bred figur, jovialisk och glad som en flodhäst, skrymmande kraftig som öns bästa tjur, och så öppen och glad som den öppnaste solros. Han var hela festdagens samtliga händelsers hjärtpunkt, var än han befann sig stod mängden kring honom. En nöjdare pappa sågs aldrig maken till. Alla älskade, flockades, följde och sökte hans sällskap. För honom, liksom för hans enda dotter, var dagen hans livs underbaraste höjdpunkt. Ty intet barn är så älskvärt som dottern, mer värt att ta vara på och står en riktigt förträfflig far närmare. Dottern förökar och utvidgar, utvecklar faderns förälskelse i hennes mor. Och i detta fall var dotterskärleken som allra finast och starkast och störst, genom att underbara Christina var yngst i familjen och den enda flickan. Hon var ju dessutom så underbart vacker. En ljusare renare mö hade aldrig på den ön förr setts. Hon var vit såsom snö. Hennes hår var av guld. Hennes själ var av fönster det öppnaste på hela jorden. Hon sken som en sol. Hon var jungfru Maria. Hon hade ej fallit för vem som helst av holmens rötägg. Nej, prinsen, den gyllene riddaren, dugligast, vackrast, förnämast av alla på ön var på hennes lott fallen av ödet. De hade funnit varandra när de i gott sällskap med andra, den sommar hon hade med lysande vitsord sin livs allra vackraste ljusa

och vitaste mössa med möda tillvunnit sig, farit på ljuvlig seglats ut till havet, till storstaden borta i fjärran, långt bortom all vildmark, all frihet, all gammal natur och all evighet: den stora uppkomlingsstaden (som satt sig på Åbo, den enda av ålder rättmätiga huvudstaden,) Helsingfors. Den seglatsen dem förde tillsammans. Den sol som i Sibbo fjärd glänste likt silver, det hav som likt koppar och guld glödde varmt varje skymning, de öar som stilla och gåtfulla, doftande, sjudande av all sorts vildmarksnatur, och de vågor som skimrande, gnistrande, blänkande, klunkande mjuka och varsamma vaggade dem varje afton till sömns för att aldrig själva få vila, och azurblå himlen, den rena och blåa, det allra mest eviga fria och höga som Gud givit världen, med bolmande bländvita mäktiga bomullsmoln, målade himlen i lustigt nog just Finlands färger och klassiska Greklands och även det heliga landets och Sions, den heliga jungfruns; allt detta och sommarn därtill fick de unga tus ögon att mötas och tände en eld som var kärleken i dem, en helig förtrollande låga, som livets och skapelsens eld var, och förutbestämd att med våldsamt och intensiv kraft brinna i dem och föra dem ständigt tillsamman totalt för den tid som de levde. Den lycklige brudgummen var öns mest ansedde mans ende son. Den högt ärade fadern, som bodde i Åbo men född var på ön, var en högst kunnig alldeles för mycket anlitad skeppsbyggare av de allra mest ljuvliga dugliga felfria säkraste och osänkbara fregatter, galeaser och briggar och skutor och till och med klipperskepp. Ingmarson hette han, och hans så vackra och ståtliga chevaliereske och älskade son gick i faderns ytterst berömvärda hedersspår. Han hade till och med kunnigt och skickligt hjälpt Runar med bröllopgondolen, om än han ock varsamt sett till att ändå vackra båten blev Runarsk. Och bröllopet blev till en himmelsk och oförglömlig och underbar högtidlig fest som alla som upplevde den skulle minnas för resten av livet. Och efter bröllopet for vackra paret med droska från alla de kände och älskade bort på en smekmånadsresa. De skulle så långt som till Norge, till ödsliga branta men otroligt vackra romantiska Jotunheimsfjällen, där de skulle vandra. Bekvämare kunde man ordna en smekmånad, men icke vackrare, och icke med mera frihet och utsikt och rymd. Att vandra i fjällen var något för endast av himmelen utsedda utvalda par. Så gudomligt, så tappert spartanskt och så ojordiskt högtsiktande var en dylik originell resa. Men de skulle göra det och komma närmre varandra. De var som en prins och en änglalik liten balettdansös. Såsom en idealisk skön riddare med snövit jungfru så ren som en källa från bergen var paret i omvärldens ögon. På balen mot aftonen efter den högstämnda och vackert andäktiga enkla vigseln, förrän de lämnade ön, var de solen och månen bland bleka små blygsamma stjärnor. Han dansade såsom en furste; hon följde hans steg som en skyddsängel. Nej, aldrig fanns det ett vackrare par i den levande världen. Hans namn var Leif Gustav; han kallade henne Christina-Lill. Evige Gud, låt din hand vila över dem såsom ett skydd; se i nåd till dem, avvärj all fara som kan vilja hota deras så fina och helgade rent exemplariska ljusa förening. De är dina barn; låt dem alltid förbli det, låt aldrig en skugga inträda emellan de unga tus anleten och ditt eget. Giv lycka och glädje och fruktbarhet såsom en god lön för deras så snövita fromhet

och uppriktighet. Uppfyll allt vad de önskar sig, och gör det dubbelt, ty de förtjänar det. Om de vill ha tio barn, så giv dem tjugo. Du är generös mot de mest oskuldsfulla, och ingen är mera utomordentligt och mera avundsvärt oskuldsfull än just den renhårigt nygifte. Giv dem, o Gud, av din kärlek, ty den fina kärlek som spirar i dem är mest värd den, av allt som är mänskligt värdefullt. Låt aldrig ljuset som nu har tänts i ditt namn för dem någonsin slockna. Amen. Så bad den jovialiske prästen med hela sin vältalighet och betydande språkarsenal av de tyngsta kanoner av präktig pregnans.

Men vi lämnar nu kyrkan och balsalen, mänskoförsamlingen, glädjen och högtiden och parets slutliga avresa och går i stället och ser vad den ende sonen, som kvar var hos fadern, nu gjorde. Ej någonsin hade han glömt den förtrollade afton, då en stor förfärligt hemsk uppfriskande faslig storm hade fört till dem den arme fattige gamle och döende fiskaren, och aldrig hade han heller glömt den historia som mannen berättat när döden närmade sig. Den där ön bortom havet som alltid låg insvept i dimma långt utanför skärgårdsbebyggelsen, ensam och helig, förtrollande, orörd, jungfrulig och vackrare än någon annan, och kvinnan på ön som där bodde helt ensam, så älvlik och ren och så övernaturlig och mer älskvärd än någon kvinna på jorden, tänkte han ofta på när han gick ute i skogen, var ute på åkern eller arbetade nå'n annanstans. Och nu var den dag kommen som förutbestämd var att skåda hans avresa just till den ön där han nu skulle lösa mysteriet. Han reste. Han var den följande dagen i gång hela tiden med att förbereda sin resa; och när sedan nästa så skimrande guldröda och stilla gryning begynte, steg Runar i båten och kastade loss. Och hans båt hette 'Honung'. Det blåste en nätt fager bris, som precis var tillräcklig för att bägge seglen skulle bli fulla med vind. Men vi överger honom nu för att i stället få veta om hela hans resa via hans loggbok. Så började den:

"Tisdag morgon. Allt började bra. Vädret sagolikt. Vinden den bästa. Helt hastigt fördunklades himlen ej långt efter avresan. Åska och motvind. Med följde regn så förskräckligt att sikten totalt gick förlorad. Motvinden hård. Regnet avtog, och sikten blev bättre, men vinden från syd bara tilltog. Kom icke långt alls på den dagen. Fann hamnplats och lä innan solen gick ner. Ruskigt ensamt och ödsligt och ensligt på havet. I skymningen lovade solskymt ett klarnande väder för onsdagen.

Onsdag. En sagolik soluppgång. Himlen lyste i purpurrött, lila och grönt-gredelint. Molnen eldröda, solen så röd som jag aldrig har sett den. På morgonen var vinden dålig och slocknade snart ut totalt. Kom dock framåt ändå mycket längre än tisdagens kalldusch. All dagen var varm, solen lyste upp världen, rymden och luften och havet var fullt av de högljudda viggas, svärter och grisslor och doppingar, pipare, strandskator och ett stort mångfald av andra guldstrupade älskliga fåglar. En fridfull solnedgång lovade allt gott för torsdagen.

Torsdag. Morgonen frisk, vinden god, himlen klar.

Kom till Pellinge brygga på eftermiddagen, då vinden dog ut.
Bästa seglingen hittills. På kvällen hos vänner på gille i grönskande Pellinge.

Fredag. Morgonen ostadigt väder, som såg ut att kunna bli vad som helst.
Därpå blåste det upp den gemenaste motvind. I mitten av Äggskärsfjärden blev stormen total.
Aldrig har jag sett maken till ovädersilka. Den pinte och gisslade,
tjöt som all världens demoner och var mera arg, ond och vild än en virvelvind.
Havet var vackert ändå dock, och vågorna höga och ljuva, synnerligen majestätiska,
helt underbara, oändligt förtrollande, nästan atlantiska. Härlig är konsten att glida
under och över och mellan och undan förkrossande bergens dödliga nycker och infall.
Att slingra sig undan och trots allt klara sig genom de mordiska havsvågornas raseri
är en jubelmättad fröjd för den ensamme seglaren. Kom gott i hamn på eftermiddagen,
då solen behagade skymta. Den hårda Äggskärsfjärden var då överstånden.
Må Gud ge mig bättre och vackrare, mer drägligt och mindre omänskligt väder i morgon.

Lördag. Ack, vildare hemskare väder än någonsin! Allt är rasande, ödsligt och fruktansvärt, hårt,
trist och hänsynslöst, farligt och omänskligt mänskofientligt! Jag ids inte kryssa i stormen, bli
genomvåt, kall och förfrusen; jag tar ej upp kampen idag men gör allt för att bli litet torr och få
sakerna torra också. Jag är led vid det ständiga kryssandet, ständiga ojämna kampen, den eviga
kylan och vätan, det ständiga motståndet som all naturen
försöker med våld att betvinga mig med. Jag försöker att vänta ut ovädret stilla i lä denna dag. Jag
står över den strid och den kamp som naturen mig bjuder.

Idag är det söndag. Det regnade, blåste och var mycket kallt hela natten.
Jag låg i mitt tält och förfrös. Någon stund blev jag dåsig och sov, för att snart åter vakna
och frysa och ligga helt vaken i två stunder. Vädret är mulet och grått, luften kall,
havet hårt och rätt våldsamt fortfarande, vinden är ilsken och tjutande,
men jag far ut på den grova sjön i alla fall. Jag blir våt, arm och jämmerlig, så må jag bli det. Jag
går hellre framåt och trotsar all storm än jag stannar och surar och räds.
Ingen blir bättre av att dra sig för storm och elände, och ingen blir sämre
av att ge sig trotsigt i kast med dem. Men vad väntar jag mig för en lön?
Ingenting utom kärleken. Någonstans bortom all farled och sjökort finns ute i havet en ö
där en hemlighet väntar på att bli avtäckt. Den väntar på en som skall komma
och uppdaga den, och den mannen är jag. Det är mitt kall i livet att fara till ingenstans
för att där söka en sägen som ingen man vet att är sann eller ej.
Det är tron som mig driver åstad ut till havet, till ödsliga Östersjöns utkant,
till kalaste klippor och skär som ej någon man frivilligt söker sig ut till.
Jag tror att där ute finns någon som väntar på mig. Därför trotsar jag storm och tyfon,
spottar ut varje kallsup, kör stampande kölden ur benen och finner mig i
att ej någonsin bli riktigt torr. Jag har inget emot att på dagen bli fullständigt genomvåt,
frusen och stel många gånger och varje natt sova en orolig ofridens sömn

icke torrare och icke varmare men väl tvärtom, ty där väntar en jungfru vid Gullkrona fjärd, och jag måste nå fram till den mön. Det är kärlek, ej någonting annat, som får mig att uthärda och trots allt fortsätta resan i detta förfärliga evigt förskräckliga och helt omänskliga kalla och bitande rätt så nedbrytande vädret. För kvinnan och kärleken utstår man vad som helst.

Måndag. Till slut är jag framme vid den vita staden och marmorön, glänsande ljusa och väna mamsell Helsingfors. Det var dimma ännu när jag kryssade fram och tillbaka längs ståtliga kusten av branta Sandhamn, men det mjölkiga havet var inte så våldsamt och hindrande, hårt och motsträvigt som tidigare. Vinden saktade av under morgonen, vilket den redan smått gjort under natten, och regnet blev alltmera glest. De förtörnade vågorna, som hittills alltid sköljt över mig, mjuknade och blevo snällt mindre tvära. När udden av gröna Sandhamn fram mot tolvslaget rundades, skingrades dimman och solen bröt fram, och framför mig låg kung Gustav Wasas välsignade by Helsingfors. Det var som att från helvetet komma till himmelen. Två timmar senare låg jag för ankar i hamnen och vandrade vinglande svajande hjälplöst i land där jag var lika borta nu efter det våldsamma havet som jag första dagen i havets våld varit. Jag hälsade på Pappas goda vän Andersson, rebindaren, och han bjöd mig på middag, och jag läste upp för den barske och härdade grå hedersmannen vad jag skrivit upp i min loggbok allt hittills. Jag får sova över hos honom i hängbädd. I morgon planerar jag fortsätta resan. (Bo Andersson har även nu under kvällen vid brasan läst långa kapitel ur Bibeln för mig. Vad han kan läsa bra!)

Det är tisdag. Jag ämnar att fortsätta nu. Det är återigen regn och blåsigt och kallt. Gode Gud, försök blidka naturen! Var med mig och hjälp mig att klara mig fram! Låt mig icke bli vrak invid Porkkala udd, och bevara mitt skepp för var ond dyster vrakplundrare. Gud, bevara mitt öde! Amen. Nu beger jag mig ut med min själ i min hand som kung David. Jag räds ej dock för nya stormar. Min kärlek skall driva mig genom, förbi och långt bortom allt deras förgrymmade kaos.

Det är nu på kvällen. Jag kryssat all dagen och ligger just nu tryggt i lä vid en skön vacker holme som säkert är helt paradisk i solsken när det icke regnar. Jag lägger mig åter till sömns litet genomdränkt, frusen och smått resignerad och trött och försöker att hoppas att det ej skall bli motvind också i morgon. Ett stycke från min trygga vik brusar havet helt rasande, vilt och till våldsdåd och vansinne uppretat. Vindarna tjuvar i kors, och det smattrande regnvattnet sköljer och kommer i sjöar i takt med den skriande vinden.

Och nu är det onsdag. All dagen har ovädret fortsatt. Det har varit storm hela dagen. Jag har icke kommit så långt som till Porkkala udd. Hela dagen har vinden blåst mot mig mer vanvettigt och mer ursinnigt än någonsin. Våldiga bränningar, dyningar och stora hemska atlantvågor har försökt dränka mig, men jag har motstått dem tappert. Jag såg i ett skede

av stormen då sikten blev tillfälligt bättre, hur fjärran mot havet en grann galeas helt förtvivlat försökte betvinga det fradgande havet. Den kämpade ytterst förtvivlat en ojämn och fasansfull strid emot oöverbärliga stormen. Jag såg hur hon drev mot sin vilja och hur hon med ens vräktes farligt på sned och hur skeppet förblev i det läget allt medan de rasande stormarna hänsynslöst grymt bearbetade henne. Hon hade av stormens våld drivits på grund, och jag såg hur hon skoningslöst hopplöst fatalt oundvikligt förvandlades av stormens framfart till vrak. Alla männen ombord måste säkert ha drunknat, ty det var långt fjärran från land, långt till havs, säkert två kilometer från mig. O så fruktansvärt!

Torsdag. Jag hör ingen tjutande storm när jag vaknar och känner mig ej längre våt. Vad har hänt? Solen lyser. En svag vänlig vind lockar ut mig på vattnet och manar mig vänligt att fortsätta. Stormarna verkar att ha tagit slut. En sydostvind, ej hård och ej heller för svag, fyller glatt mina segel, och jag far iväg med förtjusning. Jag kläder mig ganska snart naken, ty solen är så väldigt gassande varm. Snart passerar jag Porkkala udd, och framför mig är Barösunds fjärden, oändlig och sagolikt vid, och så rik på allt liv att det är rent otroligt. Det ljuvt varma vattnet, så mjukt såsom böljande siden, är så rikt på fisk att det kokar av hoppande braxnar och gösar och andra mer blyga ytpussande varelser. Jag slänger ut ett par revar och får rätt snart napp på dem alla och fiskar upp middag för två dagar framåt. På skären syns grisslor och pipare, snäppor och spovar och alkor och tordmular, roskarlar och ett oändligt tal sillmåsar sola sig, under evinnerligt skrånande gräl med varandra om tomter och råmärken, om de nu har även de slika dårskaper. Havet och hela den vattenpassraka och skarpt klara blå horisonten, i samtliga väderstreck, smyckas av skutsegel, briggsegel, barksegel och galeassegel och andra småsegel såsom mitt eget. Inalles så urskiljer jag tjugofyra fromt seglande farkoster, vilka så glänsande klarvita segel syns stråla mot skyn såsom blänkande bländvita toppar av socker och mer komplicerade isberg och fjälltoppar. Underbart är det att se vackra havet så utomordentligt väl smyckat. Jag kommer till kvällen just fram till det breda och livliga inloppet till Barösund, där all världens trafik möts och samlas och stockas, skyggt rädda för havsvägen utanför Barö, där klippöar och långa dolska och lömska fientliga grund, hårda byvindar och vilda okända vatten bragt många på grund och i sank och i döden, begravda i stormarnas allt överröstande skriande tjut, som ej släpper det starkaste mänskliga nödrop igenom.

Och nu är det fredag. Jag kände mig illa till mods redan när jag steg upp. Himmeln var alltför stilla, och luften var tung, olycksbådande kvalmig, och solen var inhöljd i dis. Ingenting var som det skulle vara. Ej den minsta vindpust kom den minsta rynka i seglet att rakna. I vanliga fall brukar det gå nått framåt ändå, fastän allting är stilla, men denna dag var det totalt stopp. Och de vackra villorna inne i sundet var tysta och tryckande till och med de. Allting varslade om katastrof.

Annars brukar ju allt vara så väldigt livligt här. I fem minuter knappt hade jag rott när med ens alla stormvindar började blåsa samtidigt och från alla håll.

Det var inte alls lätt då att få upp det blygsamma seglet. Men se'n när det väl var på plats

blev med ens himlen alldeles mörk. Alla moln ifrån hela vår värld tycktes plötsligt ha samlats rakt ovanför mig. Och nu brakade hela orkanen på allvar lös över mig.

Jag hade då hunnit ut ur de trängsta passagerna inne i sundet och låg på det ställe där sundet mest liknar en fjord uti Norge. Jag ville ej vända tillbaka till de trygga hamnarna inne i sundet. Jag ville ej söka hjälp hos de vackra villornas ägare, landa vid en trygg fin brygga och trampa fast mark. Nej, jag ville igenom och icke tillbaka. Jag vek ej en tum, och det är jag rätt stolt för. Jag stred där helt ensam på fjärdarna mot hårda digra orkanen och tänkte: "Nu får många husbönder takena bortförda." Även jag hoppades att vackra ekarna inne i sundet runt villorna ej skulle knäckas av denna förödande rasande tromb. Och det rysliga regnet kom piskande ner och förvandlade allting till mjölk. Så tätt föll det. Jag fick minsann ösa för livet. Ej någonsin har jag smått fruktat att stjälpas och sjunka med båten förutom just vid slika dylika häftiga störtregn. De faller som om Herren Gud själv stod uppe i himlen och hällde med ämbare över vår värld. Ja, så led hela den fruktansvärda förfärliga dagen. Blott mörker och regn, hagel, dunder och blixtar och motvind och köld blev min lott. Men den var ej förgäves, ty jag kom i alla fall nästan igenom åtminstone hälften av hela det väldiga vackra och gåtfulla mycket kontrastrika fagra och rätt imponerande sundet.

På lördag. Jag vaknade genomvåt. Regn blott och hård vind var allt vad jag såg. Deprimerad och modstulen, trött och rätt uttjatad på det olidliga vädret, så somnade jag in på nytt i min väta. När jag åter vaknade regnade det icke mera. Jag satte mig upp. Det var mulet och regntungt, och vinden var måttlig och nordlig. Det var uppenbarligen endast en paus i det gräsliga ovädret. Molnena vittnade om, att snart skulle det börja att ösa på nytt. De var tunga som ytterst sprickfärdiga vinsäckar, fulla av säkert ett par oceaner. Emellertid seglade jag, flinkt begagnande tillfället. Vinden var inte för kall, och min fart, den var god. Jag kom långt, och jag började till och med torka. Jag sjöng i den vänliga medvinden. Men när jag ankom till Jussarö kunde ej molnen mer hålla igen. Med en kraftig ordentlig förfärlig och skrämmande vild explosion smällde himlarna till, och ånyo begynte de bländande blixterna, öronbedövande dundret, det piskande haglet, och därtill så svängde den nordliga vinden till västlig. Jag hade just blivit helt torr när på nytt vattnet trängde sig in i min nacke och gjorde mig genomsur inifrån. Motvinden ökade, ökade och endast ökade. Himmelen mörknade, mörknade och endast mörknade. Galen av vrede så ropade jag: "Ja, blås på bara, vindar och stormar! Förinta mig bara och driv mig på grund! Gör mig äntligen skeppsbruten! Gör min förträffliga båt till ett vrak, och se till att jag drunknar, så att ingen någonsin får lära känna mitt öde! Fritt fram, galna vindar! Du har mig, o storm, nu här ensam på havet, långt bort ifrån fastlandet! Dröp mig nu bara! O kom, digra mörker! Begrav mig och ända familjens mest hoppfulla hopp! Kom och ta mig och döda mig! Döda allt mänskligt! Kom loss, stora syndafloed! Öppna din lucka i himmelen och störta ner över jorden! Förstör nu allt civiliserat, bekänn nu din rätta kulör, höga gudom! Bevisa dig äntligen stor, Herre Gud! Låt din virvelvind rasa och bortsvepa allt här i världen som vågat att hävda sig, likna dig och vara mäktigt som du! Kom, o Gud! Överraska all världen nu äntligen med din förskräckliga stora förhatliga allmakt!

Kom, stormar och härja! Kom, onda tyfoner, naturkatastrofer, förintande själsvåld från Gud, onda och destruktiva förbannade svarta förfärliga allt sönderkrossande våldskataklysmer, som lätt nog försätter all världen i sorgparoxysmer. Kom, döda, förstör och föröda, förinta, fördärva och mörda, kom, våldtag och dröp, kom och utrota allt som är mänskligt! O Gud! Jag är redo! Förgör mig! Gör slut på min kamp, som blott ändå är fåfång! O kom, Herre Gud, med din ondska och visa din makt över människan, som för evinnerligt ingenting är! O Gud, dölj icke att du är ond! Kom och dränk mig och döda mig bara!"

Men ingenting hände. Han kryssade då just in under en ö, en karg klippö, den yttersta holmen i arkipelagen, en bergkobb, en hög bergig klippa blott. Så såg den ut för ung Runar åtminstone. Haglet och ösregnet störde, försvårade sikten. Han såg därför dåligt. Men in under bergklippan styrde han, alltför väl medveten om, att om där fanns ett grund skulle han sedan vara förlorad. Men just när han nådde runt klippudden slutade regnet och haglet med ens. Och på klippholmens baksida öppnade sig den mest fridfulla och idealiska hamn, där ej krusning förstörde polerade havsytans spegel. Ej vind, ej en pust nådde in här i paradishamnen. Och knappt hade Runar gått in och lagt till vid den saliga stranden, för att lite vila, så gjorde mor sol triumfatorisk entré uppå himlen. Så bländande klart och så varmt och så skönt var det signade ljuset. Så ljuv var välsignelsen, som mor naturen bestod honom, att han ej mäktade annat än sträcka sig ut i det värmande solskenet på de snabbt torkande glatta polerade finsidenmjuka och böljande klipporna. Och där i ljuset så somnade han.

När han vaknade sken ljuva solen alltjämt. Raskt iordningförsatte han sin fina båt och sig själv. Glatt och nöjt for han ut ur den skyddande hamnen och ut på det böljande våldsamma rytmiska skönt majestätiska havet som glänste så blått, så vidunderligt blått, i det bländande vita välsignade solskenet. Raskt gick det undan för Runar, som nu hade vinden i sidan. Den kom nästan rakt ifrån syd, och de mäktiga vågorna nästan begravnade hans farkost, emedan de ej ännu mattats totalt efter stormen. Tjohej! Med en sjujävla fart gick det undan, och även om havsritten, hårda seglatsen, de väldiga dyningarne ställde honom på prov och förnämt provocerade honom och drev honom till att hårt anstränga sig till det yttersta för att ej stälpa och snöpligt och skamligt kapsejsa, så nådde han redan den väna havsdrottningen Hangö, den lilla och älskliga sjöfartssmåstaden, med sina små blygsamma envåningstråkåkar och sina sandgator, tidigt på kvällen, förrän solen ännu gått ner. Med en salig och osläcklig fröjd i sitt hjärta, för dagens så lyckade härliga snabba seglats, gled han in i den fridsamma tillbakadragande stadens idylliskt svagt blänkande glittrande hamn. Och han ankrade nära vid stranden och lade sig se'n för att sova inbäddad i seglet på båtens väl hårda och väl obekväma men för en gångs skull riktigt torra och därför så himmelsängslikt underbara och ljuvliga botten. Den följande morgonen vaknade han med ett ryck och ett skutt och ett språng och ett glädjefullt hopp. Solen fyllde all världen så långt som man såg med blott glädje och underbar sommarfröjd. Raskt steg han upp och dök grant ner i hamnens kristallklara blåa och rena ljuvt smekande vatten. Han dök som en pilande ils snabb

och vattenvan smidig delfin och kom upp först när stigande vattnet så tvang honom. Han hade dykt då ett sjuttiootal meter, men ingen, naturligtvis, hade det sett. Han steg upp på den steniga stranden och vandrade in till den vaknande staden, den fattiga, strävsamma, vänliga, goda och leende konstfulla staden.

Han trädde snart in i en krog, som var öppen, och där han beställde en stor portion mat, ty han var ganska hungrig. Han hade ej ätit se'n morgonen, ty varje pust, varje stråle av gynnsamma vinden och värmande solljuset hade han velat dra nytta av och ekonomiskt begagna sig av. Och han fick snart sin mat av en leende ljus näpen flicka, så ljus såsom solen, så vacker som månen, så skön såsom guldets, så fager som stjärnan, så älsklig som hela det vänliga fattiga strävsamma ljuva välsignade eviga torftiga Finland, för alltid blott alltför glest sparsamt bebyggt. Och hon log när hon gav honom soppan, den kraftiga värmande rikliga doftande bräddfylla tallriken, och även han log tillbaka och tackade, gav henne en lämplig slant, varvid hon därpå tackade honom tillbaka. Han hade just satt sig vid bordet då ännu en kund kom dit in till den lilla behagliga krogen. Det var något välkänt bekant med den gästen, var Runars naturliga omedelbara spontana direkta sekundreflektion. Och han synade gästen, den kraftige nykomlingen, och hans uppmärksamhet blev besvarad. De två kände genast igen, snabbt som blixten, varandra. De voro ju bröder.

"O Manuel!" ropade Runar. "Vad gör du väl här?"

"Nej, men Runar! Jag är här blott tillfälligt. Jag är egentligen stadd på väg mot gamla vita och leende fagra och lummiga småstaden, träslottsdyllen, det väna föräldrade Ekenäs. Men varför är du här själv?"

Och hans lillebror Runar fick noggrant förklara. De satte sig ned där tillsammans vid samma förtjusande skraltiga lilla skamfilade skrovliga smutsiga träbord och pratade. Ändlöst och länge och längre ändå höll det samtalet på. Gode erfarne sjömannen, världsresenären, den vänlige öppne förträfflige godsinte duktige starke välsignade Manuel berättade:

"Jag tänker ej stanna längre här hemma i fattiga Finland. Jag vill ut i världen, till vildmarker och öde vidder, där allt finns att göra ännu, där man kan leva fritt, och där villebråd finnes i oändligt överflöd. Ty endast i så'na trakter där moder naturen är okränkta ännu, där är Gud, och där blott kan jag leva och andas som idealist och som fri man."

"Vart skall du då fara?"

"Jag skall som min broder bli fiskare borta vid fjärran det bergiga klippiga fiskrika Lofoten, världens mest vilda utmanande plats. Det finns ej bättre människor i världen än där. Där är havet och hela Atlanten i hela dess ändlösa prakt, skönhet, härlighet och aldrig slutande vidd. Där är människor än mänskliga, karska, naturliga och ofördärvade, fria och friska och kraftfulla. Där finns ock flera, ja, många förträffliga rikssvenskar och finlandssvenskar, som jag har lärt känna, bland andra vår broder förstås, käre Mikael, om han finns kvar där. Med dem vill jag kämpa för dagliga brödet mot stormar, cykloner och malströmmar, för att få silvriga sillen, den köttiga havskatten och rika mättande stora giganthelgeflundran. Där är havet salt,

som det riktigt skall vara, och ej något fusk bräckt sött kvasihavsvatten, som här i den stormiga farliga månggrundbeströdda och sälrika Östersjövikens. Men världens mest vackra och ljuvliga stad – vet du vilken det är?"

"Nej?"

"Jo, Hammerfest. Där är allt öde och orört. Ej finns mera fiskrika vatten än där. Ej finns klippor så sköna och märkliga, icke finns nordlandsnatur mera färgrik och fager, ej finns bättre sundare människor än där, i vår världs allra avlägsnaste lilla ensliga blygsamma fattigmansstad, en så enkel och älsklig blå ort som den är from och anspråkslös. Om det ej vore en stad skulle jag ge mig dit ännu hellre än till salta Lofoten. Men städer skyr jag som pesten, ty ingenting är mera antinaturligt än städer. Nej, ensligt, naturligt och kärvt vill jag leva, som Homeros gjorde och ädla spartanerna, ljusa germanerna på Romimperiets tid och de blå karolinerna i Stora Ofreden. Så vill jag leva, och därför så överger jag min föråldrade fattiga sorgbundna mor gamla Finland, mitt hemland, mitt hem, allt som tryggt är i världen vad jag vet."

"Gå blott icke under, o Manuel!"

"Aldrig, min broder! En finlandssvensk kan ej gå under. Det vet du väl, Runar? Vi är icke av denna världen. Vi tillhör de eviga drömmarnas värld, den förtrollade ö bortom dimmorna som du är ute och söker och som du ock, spår jag, skall finna om du ej ger upp."

"Jag har säkert det värsta bakom mig."

"Var inte så säker på det. Jag har mera av erfarenhet än vad du har, och den säger mig, att det värsta har man alltid framför sig."

"Det tror jag ej på."

"Du tror vad du vill. Men nu måste jag fara. Mitt skepp skall nu avsegla strax. Må du leva och väl, lille Runar. Och finn vad du söker! Farväl!"

"Store broder, farväl! Kanske nå'n gång vi ses bortom Lofotens skallande skummande rasande dånande bränningar! Hej då!"

"Adjö!" Och så skyndade Manuel iväg bort till fartyget sitt, smäckra skutan Henrietta. Och Runar blev kvar i den trivsamma krogen, allena med kallnade maten sin, som likväl smakade underbart gott och förträffligt ändå. Och den signade solen blott värmdde och gjorde naturen och jorden blott gott, med sitt ljus' ljuva lisa och värmande glädje, som bländar och gläder, förtjuser och livar för evigt.

När Runar för en ringa slant riktigt ätit sig mätt blev han ut ur den lilla välsignade och pittoreska oskrytsamma krogen, dock efter att ha sagt ett tack för förträffliga billiga kraftiga maten. Han gick sedan ut att spatsera i staden och noga bekanta sig med den. Den var liksom Ekenäs full utav praktfulla väldiga vackra och rikt krusidulliga och variationsrika trävillor. Strandpromenaden var underbart vacker. De silvervitglänsande finmjölsandstränderna fick bara foten att skälva och bäva av njutningshänförelse. Och där var icke för mycket av människor. Där var just lagom. Han stannade i gamla staden så länge att han lärde känna den så att han ock lärde älska den. Sedan begav han sig åter till hamnen, tog med litet nyinköpt utrustning och proviant, och förlorade ej någon tid på allt onödigt utan befriade båten från hamnplatsen omedelbart. Därpå styrde han raskt ut till havs för att

fortsätta expeditionen mot väster. Han styrde mot Hitis, det gröna välsignade landet, de vilda och ödsliga öarna, där det ej fanns mycket människor, men avlägsna och isolerade glesbygder blott; den oändligt förtjusande stora och skogrika arkipelagen, som farleden slingrade krokigt sig genom som genom en ändlös prekär labyrinth. Dessa öar var fiskgjusens öar och havsörnars rike. Där flöto på osynlig vind lugna pilgrimsgfalkspar, som från ovan bevakade boet och samtidigt spanade efter ett byte att jaga. Där brakade älgar i snåren på dessa vitt avlägsna grönskande ogenomträngliga öar. Där hoppade harar, och där fanns det häckande par av var fågelart som finns i världen. De klumpiga feta rödstövlade komiska grisslorna, smidiga frackklädda tordmularna, nordens mindre pingviner; och svärter och prackor och ejdrar och årtor och lommar och svanar och änder i massor och gäss fanns där överallt vid de jungfruliga rena och orörda avsides liggande fridfulla stränderna. Här och där stack en from säl upp sitt huvud ur vattnet, och såg man en, såg man snart flera. Ett ystert och livligt och muntert glatt sällskap, som närmast betedde sig som på ett barnkalas, plaskade våldsamt vid ytan och lekte på en ensam klippa bestämt leken 'herren på täppan'. Och havsytan kokade av allsköns fisk, braxnar hoppade riktigt ur ytan, och gösarna med. Och de ensliga måsarna skriade, liksom de större erfarnare trutarna. Inte en mänska sågs till på de ödsliga ändlösa vida och blånande fjärdarna. Men så en dag mötte Runar en ensam lugn fiskare.

"Hur står det till?" frågte Runar, och det blev ett samtal emellan dem. Fiskaren bjöd honom stanna hos sig över natten. Han ägde en koja på skäret, och Runar var alltför snäll, menlös och harmlös för att tacka nej. Han blev över hos fiskaren i den skönt doftande ljusa och fridfulla prasslande viskande sensommarnatten. På kvällen så kunde de ej låta bli att behandla och språka om allt mellan himmel och jord. Denne gamle och enslige fiskare bodde helt ensam, emedan det våldsamma och obarmhärtiga havet berövat den prövade både hans hustru och alla hans barn, trenne pojkar och en liten dotter. De duktiga sönerna hade som han varit fiskare. Men han var inte alls ledsen för det. Visst var det ganska vemodigt, men det var icke av någon betydelse i långa loppet. Vem tänkte väl på och bekymrade sig över hans tre förlorade pojkar om femtio år? Nej, han var icke kristen. Han trodde på Gud men ej på all den sorg som var Kristus. Han trodde blott på allt det goda och inte alls på något ont.

"Allt är Gud," sade fiskaren. "Hur kan väl då nånting i denna värld vara ont? Vi har aldrig förlorat Guds paradiset. Se dig omkring! Det finns kvar överallt! Ingen kan göra slut på naturen, det finns ingen mänsklig kraft som kan beröva oss fagra naturen. Och moder Naturen, det är Herrens paradiset, som aldrig kan gå förlorat för människan."

Senare kom de ock in på den avlägsna men oförglömliga tid som benämndes pånyttfödelsen eller (mera väl känt) renässansen. "De påstod att människan var centrum av allt. Men där gjorde de sitt enda misstag. Det är individen som är alltings centrum och medelpunkt och alltings måttstock och inte den ytterst bristfälliga människan. Även barbarer, muslimer och grå kommunister är människor, och kan väl de sägas duga till måttstock för världsalltet? Nej, ingalunda! Men blå individen,

den ensamme och isolerade, avsides gående avskilde lidande och annorlunda, den självständige individen, som går för sig själv, det är han som är medelpunkt, centrum och måttstock för allt. Och så menade även Alberti och renässansfurstarna, fast de tyvärr icke uttryckte saken just så. Individen är alltid förträfflig, perfekt, oumbärlig och okränkbar och helt förnuftig och sund, medan mänskan, tyvärr, för det mesta är en ignorant, dum och kortsynt barbar."

Och de kom in på Gud. "Det mest saliga och underbara med Gud är att han icke klarar sig utan oss. Så outhärligt högt älskar han oss att han aldrig förmår sig till sitt genomförande av hemska Yttersta Dagen. Så väldigt förtjust är han i oss att han aldrig tröttnar på att med stor möda bevara och skydda oss och uppehålla oss med allt han skapat, för vår fågrings skull. Han behöver oss faktiskt, ej mindre än vi likaledes behöver ock honom. Vad skulle han göra förutan oss? Han skulle bli rätt förtvivlad, förvisso!"

Så talade de med varandra allt medan det ljuvt violetta och skiftande kvällsmörkret ankom och övergick till mörkblå stjärnupplyst natt. Ännu satt de dock kvar över fladdrande knapp fotogenlampa, som nått och jämnt svagt belyste de två människans ivriga levande ansikten, ur vilkas ögon ett annat ljus lyste, som vittnade om att de andas som kommit i gång med det synnerligen inspirerande samtalet aldrig var villiga ännu att släppa det. Ungdomen frågade:

"Säg mig, vad tycker du om de blå svenskar som bor i det gamla egentliga Sverige?"

Och gamlingen svarade: "De är ett snorkigt förvekligt släkte. De skiter i oss, sina landsmän i öster. De tror att vi ej längre är några svenskar, men jag säger dig, att vi är just de svenskaste svenskar i Norden. De kallar vår stad Helsingfors för Helsinki. De kan inte ens säga Helsinki. Ett enda namn har vår stad: Helsingfors, ty den grundades av Gustav Wasa och är blott en svensk stad ursprungligen. De finnar som har förvanskat dess namn till ett skönhetslöst Helsinki, som dessa turkar gjort om och förenklat hellenernas Konstantinopel till Istanbul, skall vi ej tala om. Ju mindre sagt om all världens fortgående urartning och korruption åt en ständigt tilltagande vulgaritet och kulturbankrutt, lättsinne, ytlighet och ignorans, desto bättre. Det finns inget mer sorgligt ämne. Vi klarar oss, vi finlandssvenskar, blott genom att vi är så få och så små. Alla dessa oformliga massfolk, som ryssarna, amerikanerna, tyskarna och grå kineserna äro fördömda, ty de är ej människor. De är bara massor, och massorna här i vår värld existerar blott för att gå snarast åt helvete. Du skall få se inom de närmsta femtio åren. Vi står inför hela historiens värsta urspårning, då allting politiskt och hela världsordningen kommer att skena iväg med sig själv och gå enbart på tok. Och den som överlever den krisen står sedan inför en omöjlig men nödvändig storstädning. Bara naturen kan rädda och få stackars människan att överleva trots allt. Bland oss människor kan blott de minsta ha hopp inför framtiden, ty allting stort skall förgås. Blott de ringaste skall överleva, den minste är bäst, den ödmjukaste skall komma längst, ty den minste av alla, den mest anspråkslöse, den ödmjukaste och den allra fördömdaste av alla på denna jord är vår Herre och Gud."

Och när Runar berättade om ön och kvinnan han längtade efter och tänkte bege sig till, svarade fiskaren: "Bry dig ej, Runar, om kvinns, ty de är till besvär bara. De kostar pengar, som mannen ej har, de är tokiga och lätt hysteriska, och deras dylika sjukdom är smittosam: äkta män tror att de är något, har ambitioner och bär sig mest dumt åt. Var kvinna är galen, och var man som älskar en kvinna blir galen han också. Nej, lämna du fruntimmerssläktet i fred. Far i stället med mig ut och fiska. Ja, arbeta hellre och verka för världen och folket och landet och blå traditionen. Att verka för kvinnan är att följa den blinde mannen och ramla med honom i gropen. Nej, lev du i fred såsom ungtkarl och fröjda dig åt världens ordning och skönhet i stället. Ja, lev utan oro och utan bekymmer som fattig och fågelfri i sköna rena naturen, och fläcka ej ned den med att kränka kvinnor. Att lida är svårt nog ändå. Kvinnor gör endast lidandet värre för männen än det redan är."

Men då invände Runar: "Men ej far jag ut för att fria och kränka och ta mig en hustru. Jag far bara ut för att utforska sanningen av en besynnerlig fabel jag hört."

"Skyll dig själv," sade fiskaren. "Bäst har man det alltid hemma. Ja, bäst är det alltid att vara vid sin egen läst, säkert hålla sig till det man redan bemästrar och kan och avhålla sig från dumma risker. En fiskare bör inte ägna sig åt något forstmästeri, och en jägare bör inte fiska. Vi har alla våra funktioner i livet, och dem bör vi hålla oss till, ty det är livets mening. En diktare bör inte måla och skriva musik, och en kompositör bör ej blanda sig i politik. Du är bonde och borde ha stannat vid gården och lämnat en skepparhistoria åt havet att sjunka däri för att aldrig nå ytan, som samtliga skepparhistorier, som aldrig kan rätt uttrannsakas. Det är rena fåfängan att lämna det som är säkert för det som är osäkert. Men vi är sådana, vi stackars nordbor. Vi vill bara ut, bort och erövra världen och strunta i tryggheten, hemmet, all god tradition och det jordnära nuet. Vi vill bara ut i den blinda och mörka och okända framtiden och lämna ljuset bakom oss."

Men Runar lät sig icke omvändas. Dagen därpå for den ensamme seglaren trotsigt iväg, och han skildes från fiskaren, den gode gamle och enkle gudomlige mannen, som klokast var i hela världen. Och med friska vindar och gassande solsken for han ut på Gullkronafjärden med glädje i håg. Men så ändrades vädret med ens.

Där dök upp mörka hemska ohyggliga moln mycket plötsligt i fjärran nordväst. Och de tornade upp sig och gjorde ett mäktigt och hemskt imponerande intryck i deras förskräckliga vildhet och hotande storhet. Och Runar begynte att frukta det värsta men fortsatte ändå att utan att vika från kursen med rakt roder styra mot söder där någonstans, bland de oändligt mångfaldiga öarna, den holme skulle befinna sig, som gamle skeppsbrutne döende havsmannen talat om.

Vinden, den friska sydosten, dog ut, och det blev en total diger stiltje, en kvav olycksbådande tryckande stiltje. I vanliga fall var det klart och naturligt att båten gick framåt ändå, trots en fullständig stiltje, men denna gång rörde sig båten ej alls. Den stod stilla som fastfrusen i havets stelrande spegel. Och Runar var långt ifrån land. Fast han rodde kom han föga närmare närmaste ö.

Och han lade ut revar, och fiskarna nappade glatt av generositet. Och han kunde ej någonting göra inför det annalkande ovädret.

Havet var djupt, och det var flera sjömil till närmaste land. Havet är ju en bottenlös avgrund, och Runar var mitt på dess djupaste vatten, med tornande stormmoln med stigande hastighet vällande upp och med skrämmande fart hastigt närmande sig arme utsatte Runar.

Så plötsligt med ens kom en ursinnig vindby som stormens preludium och slet nästan sönder de bräckliga seglen. Men pojken var långtifrån rädd. Han var endast beredd. Och han styrde med skicklighet på det snart skummande fradgande vredgade upprörda ilska och hårt infernaliska havet vart vinden med våldsamt förde den ensamma farkosten: rakt ut till havs. Runar lade sitt liv i Guds händer och släppte ej roret.

Snart störtade gisslande regnet med smattrande oväsen ner över havet. Men Runar var oberörd, ty regnet slog honom endast i ryggen. Men regnet förvandlades snart till ett rysansvärt hagel, och haglet blev värre och värre. Det slutade ej. Skuren tilltog, och Runar begynte att frysa. Han hade ej frusit förut alls på hela sin resa, men nu blev med ens världen kall, och han började skaka. Han var ju ock fullkomligt genomsur.

Runar förstod sig ej på detta väder. Det våldsamma haglet försvann, och det övergick till något annat, som mjukare var. Pojken undrade om det var snö. Ja, det snöade faktiskt. Det stormade ännu, men stormen var ej mer en hagelstorm utan en snöstorm. Och vinden begynte att växla.

Nu frös unge pojken så allvarligt att han var färdig att dö. Hans förstenade händer var tvungna att släppa sitt roder. Han frös så det skrek i hans hjärta av smärta. Och snöstormen fortsatte. Båten fick driva varthelst den behagade. Trötte och blåfrusne människan lade sig ner på sin båts hårda botten på jakt efter vila. Det fick gå med honom precis som det ville. Han struntade nu i sig själv, i sitt liv, i sin båt, i sitt hem, i alltsammans, i allt, utom i den märkvärdiga saga han lämnat sitt hem för att utreda. Kvinnan blott som han hört talas om för många år sedan var alltjämt levande för honom.

Medan han låg där och lät sig begravas av snö, när han låg där och trodde sig frysa ihjäl, tycktes allt åter tystna omkring honom. Ej längre hörde han de gråa stormarnas vrål, icke kände han längre den fallande snön, vinden tycktes så småningom upphöra yla, och vågorna var icke längre så väldiga, hårda, abrupta och branta. I stället för kölden kom värme, i stället för stormen kom frid i hans inre. Och med denna frid i sitt sinne, så kunde han ej göra annat än somna.

Han sov och han sov, och han drömde gudomliga ljuvliga drömmar, om mön, om sig själv, och om havet. Han drömde att havet var mjukt såsom mjölk och så sött såsom honung. Han drömde att världen var varm, ljus och stilla. Han drömde att vågorna voro så milda som modern som vagnar sin nyfödda älskling till ro i dess trygga och varma hemtrevliga vagg. Han drömde att havet var vänligt igen, att det viskade till honom hoppfulla saker, att stormen var över, att allting var över, att samtliga prövningar äntligt var över, att han snart var framme vid målet där han skulle få sin belöning....

Han vaknade plötsligt med ens med ett ryck. Han var levande alltjämt. Var var han? Var var hela världen? Han såg ingenting. Allt var mjölk.

Han var ej längre frusen. Hans händer var varma och rörliga. Kölden var fullkomligt borta från honom och från hela världen. Men var i all världen var världen? Han såg ingenting. Så förstod han. Den mjölk som han såg och som var tjock och ogenomtränglig var dimma. Allt var bara dimma. Han såg ingenting, ty allting var blott dimma. Han satte sig upp, men han styrde sin båt ej. Han lät den få driva i dimman varthelst den behagade. Styrde han någonstans kunde han blott styra fel, ty så tjock var den varma och vänliga dimman att det var omöjligt att ens kunna fastställa var ungefär moder sol var belägen på himmelen. Dessutom var vinden ytterligt svag om ej helt obefintlig. Hur länge han sovit var Runar ej medveten om. Kanske en timme, kanske ett dussin.

Så varm var den dimman, så ljuvlig och schön, som en värmande slöja, som varm mjölk i magen, som balsam för kroppen, som en älskad modersfamn för arma lidande barnet. Var fiber av seglarens duktigt mörbultade och hårt misshandlade kropp väcktes upp till nytt liv, sträckte på sig och gladdes och yvdes av välbehag. Så schön var luften, så ljuvlig var smekande värmen, att pojken på nytt föll i sömn.

Och han drömde om kvinnan han sökte och längtade efter. Han drömde att de två tillsammans, helt ensamma, seglade ut i hans båt. Och han såg henne tydligt. Hur ljus och hur fager, hur älsklig och vacker, hur strålande var icke hennes gudomliga väsen! Som silver och guld, och som honung och mjölk, var den ljuvligas härliga rika förtjusande hår. Hon var allvarlig, men varje ögonblick hon såg på honom, så log hon. Och hennes bedårande leende strålade ljusare och mera glatt, mer välsignelsebringande och mera sällsamt och värmande än själva solens livgivande strålar. Och vinden var god, den var helt idealisk, och vågorna var ej för stora. De seglade ljuvligt i ren rak god sidavind, och det gick undan med fart och med fräs. Det var roligt när det gick så raskt och jämnt undan.

Och solen stod högt på den klarblåa himmelen. Molnen var mycket sporadiska, men alla de moln som fanns var av härligt och mäktigt, pompöst, vilt och storslaget, storvulet och imponerande kungligt format. Solen gnistrade som diamanter på vågornas skumkammar, havet var blått som i Grekland, och vinden var frisk, glad och läskande, icke för hård och ej heller för kall.

Skärens sälryggjar glänste i solen, och skummet slog dånande sprutande kring deras oomkullrunkliga kroppshyddor, som blott begravdes av dyningens svallande rasande fradga och vattenkaskad för att återuppstå. Skären voro så släta och fina, polerade blanka och av havets slipande vågor så strömlinjeformade och vackert sällsamt skulpterade, att Herren själv tycktes lustigt ha ugnsbakat deras välformade limpor och korvar och kringlor och håslagna ostar. Och när de var släta, så glänste de skönare än de mest fagert glaserade av alla dyra porslinspjäser. Som jättelika porslinssnäckor, som mäktigt välvande valryggjar, låg alla svarta och blåa och ljusgula skären i solen.

Han älskade henne och pekade ut allting sevärt för henne som de gled förbi. En tung gås flög med knallröda plössiga fötter strax ovanför ytan och tycktes ha svårt

för att nå mycket högre på sina rätt futtiga vingar, som hade så stor klumpig kroppsvikt att bära. Och Runar förklarade: "En tobisgrissla." En skock av små frackklädda glada och vänliga tordmular kretsade åtta varv kring deras båt. Längre ut emot havet sågs lekande tumlande ystra och blänkande tumlare ivrigt förlusta sig i varma solljuset. Vid ett för båtar rätt farligt och högst otillgängligt blått skär syntes sälar som bojar ha huvudena ovan vattnet. En del låg på skäret och gassade sig. Andra plaskade lekfullt och sorglöst och fånigt, som tokar och barn och som havsclowner, vid vattenbrynet. Där vaktade uppe i luften högt ovanför en enslig ö några blå pilgrimsfalkar. De stodo så stilla i luften på utbredda vingar som två pappersdrakar, med skicklighet hållande goda banlansen, så glidande framåt på vinden att de jämnt hölls stilla på fläcken. De vaktade säkert sitt bo, sin familj, sina framtidsintressen, som de utsett ön, som de vaktade, som deras ostörda ensliga ljuva förvaltningsplats. Fiskgjusen fiskade, havsörnen sågs som en skugglik demon uti fjärran mot havet, där kom plötsligt en pelikan lugnt och oberört flygande, svanar och vildgäss sågs även i flockar på havet, och svärter och ejdrar och sjöorrar, prackor och alfåglar, och till och med en skön häger, som flög emot solen mot söder, utspännande bröstet med huvudet i en kokett utsökt S-kurva. En ensam ormvråk höll kretsande vakt över en mera skogbeklädd ö, och en glada sågs högt upp i himmelen. Bivråkar även, och duvhökar, såg de på jakt under eviga långa seglatsen. Små sprättiga och eleganta förnäma och gyllene roskarlar sågos spatsera med vaksamhet kring deras välgömda bo på ett skär, på ett annat var minkar och illrar i färd med att plundra ett måsbo. Och måsarna klagade högljutt hjärtskärande skriande ängsligt på gott säkert avstånd från ungarnas öden. En väldig och odefinierbar besynnerlig sak syntes driva i havet. Det var en med god fart mot vinden rakt drivande älgkrona. Nej, det var endast en älg som var ute på simtur från den ena ön till den andra.

Och jungfrun, hon sade till Runar: "Styr dit på den holmen." Och Runar, han styrde i land. De kom lyckligt i land, och på ön ledde mön unge Runar till en gammal mänsklig bebyggelse. "Här," sade mön, "levde en gång ett tretal familjer. Men stormarna kom och slog sönder allt mänskligt på ön, och de flyttade bort härifrån. De bor nu inne i själva landet."

På en annan ö låg en annan ruinhög. Den visade jungfrun för Runar och sade: "Här levde två rika familjer. Men tjuvar och rövare kom ifrån land och bröt in sig i huset när de ej var hemma och rövade dem på alltsammans. Ock det släktet har lämnat havet för gott nu."

En tredje ö visade flickan för pojken. "Här levde ett släkte av vrakplundrare. Varje stormnatt förledde de utsatta fartyg till havs grymt att segla i kvav genom eldar, som de satte ut på de ställen som lämpligast voro för skeppsbrott. Och därefter slog de ihjäl alla fartygets människor och plundrade skeppen på allt vad som fanns i dem. Längs denna kust finns det plankor och lik efter femton så svekfullt i döden grymt lurade fartyg. Men dessa familjer, som levde på vrakplundring, omkom snart alla, ty det finns ej grymhet som ej övervinnes med grymhet. De mördades alla av

skärgårdssjörövare. Herren beskydde var rättsinnig mänska för sådana! Säker är endast den fattige för världens lystna banditer."

"Men den stackars fattige svälter och kan icke livnära hustru och barn och familj," sade Runar tillbaka. Då genmälde jungfrun:

"Där tog du helt miste. Den rikes familjeliv blir alltid dystert och tragiskt, ty hans fagra rikedom kommer emellan han själv och hans hustru. Den fattige kan älska fritt dock, förutan att känna sig fjättrad och bunden vid ägor och pengar och rikedom som endast stjäls av banditer. Och den som blott älskar sin Herre och Gud, honom älskar ock Herren, och den som Gud älskar får alltid tillräckligt med mat och med pengar för dagen, hur litet det än nu må bliva. Tänk endast på Jesus och fem tusen männen som mättades av tvenne fiskar och endast fem bröd, utan smör eller pålägg! Gud mättar var mänska med kärlek, som blott älskar Gud. Den som ej älskar Gud, han får svälta, om även han har mer än nog av det världsliga goda; ty värre är det att försmäkta av svält och törst andligt, än att endast ha materiella bekymmer med brödet för dagen."

Och de steg på nytt ner i båten och fortsatte ljuva seglatsen. Och all världen genljöd av smäktande mäktig musik. Havet sjöng med sitt brusande mångfald av toner, och himmelen gav melodin. Friska vågorna dansade rytmiskt i takt, och de få stackars buskar och trån, som beklädde de karga och stormpinta öarna, rörde sig längtansfullt trånande de ock i takt med musiken, behjälpta av vinden. Ja, mäktig var havets högt svallande dånande och ohörbara gudomliga och majestätiska klara melodiska rena harmoniska triumfatoriska och oförglömliga eviga sköna naturliga klangfulla härliga stormsymfoni.

Än en holme steg de tu i land på. Den holmen var karg, klippig, hög, ytterst oskyddad och så ohyggligt och fruktansvärt enslig. Högst upp på de branta polerade klipporna låg en grå ensam och fattig bedrövlig och ömkelig lotsstuga. Den ledde mön Runar upp till.

De knackade på kojans dörr, och en vaken röst bad dem att inträda. De trädde in. Aldrig hade vår Runar sett någonting gråare, ensammare, mera trist, smått och uselt, mer tröstlöst och vindpinat skrymsle för levande mänskor. Men i denna helt isolerade glädjebankrutta osaliga torftiga vrå levde en gammal vaken och nyter, nöjd, seg duktig lots året om, och han njöt av sin tillvaro. "Här minsann har jag det bra. Jag kan aldrig i evighet alls få det bättre. Här arbetar jag som en karl, här är min hela borg och min värld. Jag har allt jag behöver och lider ej brist på en fingerborg. Bättre har jag det, det lovar jag er, än den rikaste fursten i Ryssland. Jag tjänar mitt levebröd hederligt, och tusen redare all världen över är tacksamma mot mig för att jag med nit räddat tusentals och åter tusentals fartyg från undergång. Ingen vet bättre än jag var vart grund är beläget från Kökar till Hangö. Det finns ingen som känner farvattnen längs denna kust mera väl än vad jag gör. Jag är här en kung på mitt skär, och en bättre och mer lycklig kung finns ej på hela jorden.

Men framtiden kommer med stormsteg, och med onda framtiden kommer ett mörker som hänsynslöst skall göra slut på all segelsjöfart. Detta känner jag på mig. Ja, världen skall dränkas i svart substitut, i maskiner och smuts, och vart segel skall

läggas på hyllan och brännas, och barkar och briggar och skutor, galeaser och alla välsignade skepp som går tyst skall förstöras och brännas. Det blir konsekvensen för världen av orena industrialismen. Och alla vi lyckliga lotsar berövas vårt arbete. Men denna onda förbannade tid skall ej bli särskilt långvarig. Mörkret skall kväsas, och segelfartygen skall åter på nytt tas i bruk, och vi lotsar får komma tillbaka till havet. Allt mörker är kortvarigt. Tänk på det, ungdomar, ni som får uppleva mörkret i framtiden. Allt mörkt och ont skall besegras av ljuset." Och därefter lämnade de unga tu sunde lotsen, som lämnades kvar i sin ensamhet, lyckligt tillfreds med sin tillvaro och med sin Gud, som förskonade honom från olyckor i sitt så riskfyllda spännande arbete.

"Visa mig mera, o jungfru!" bad Runar. "Jag hyser ej fruktan för någonting mänskligt. Ack, visa mig mera av mänskornas lidanden! Låt mig få dela allt ont och allt tragiskt, allt sorgligt och orättvist som finns bland människor! Visa mig allt, och håll intet tillbaka! Ack, fortsätt att visa mig sanningen! Jag fruktar ej någonting ont eller någonting tråkigt!"

Då vaknade Runar mitt uti sin bön. Dimman täckte fortfarande havet. Den trötte och helt utarbetade seglaren var så totalt slut och dåsig, att han dröjde kvar i sin liggande ställning på botten av båten och fortsatte drömma, fastän han var, delvis åtminstone, vaken. Han såg där framför sig i drömmarnas skira och ljuvliga smekande dimma den kvinna han längtade efter och reste blott för att få träffa. Han frågade henne: "Vem är du?" Hon svarade ljuvt:

"Jag är skeppsredardotter från Åbo. Jag blev lyckligt gift, ja, blott lycka var hela mitt liv."

"Och vem var väl den lycklige som du blev gift med?"

"Han var en skön stilig blond vacker och sångkunnig skeppsbyggnadsmästare. Ack, huru ljuvt, huru saligt och vackert var inte vårt bröllop!"

"Ja, alla som gifter sig äro förvisso de allra mest saliga på hela jorden. Ej finns större skönare dygd än hos en fager nygift och rodnande ungmö! Ej finns större mod, större uthållighet, större styrka och vett än hos hustrun och modern! Ej finns något mera förtjusande käril än bruden den dag som hon gifter sig. Fullkomligheten, den ytterst fulländade fullkomligheten, den oöverträffbaraste perfektionen, är bruden strax innan hon gifter sig. Ej finns ett skönare väsen på jorden, ej finns något vackrare oemotståndligare mera åtråvärt och mera himmelskt på jorden, än bruden, den heliga jungfrun, strax innan hon gifter sig. Något gudomligare mera älskvärt finns icke i Guds universum. Ty kvinnan är en helig ängel för mannen, en skyddsängel, en ljus och överklig drömlig men sann och helt självklar gudomlighet, dröm och välsignelse. Allt gör vi män blott för kvinnan. All världen, civilisationen och konsten är till blott för henne, och hela civilisationen beror blott av henne, ty hon blott är kärlek. Allt annat är hat och förbannelse. Kvinnan blott är här i världen av godo, ty hon är det enda gudomliga övernaturliga som är konkret här i världen. Var gifte ni er, får jag fråga?"

"Vi gifte oss i det idylliska Pargas, där Runeberg vistades även en tid."

"Pargas, var du välsignat där för!"

Åter vaknade ynglingen upp i sin båt. Dimman var nu helt tydligt i färd med att lättas. Klart syntes nu var goda modern fru Sol var belägen i skyn. Dimman lättade tydligt allt mera för varje minut. Runar reste sig sittande upp, ty han kände en vittring av land i sin näsa. Ja, tydligt förnam han den ljuvliga doften av martallars saftiga barr. Alltmer lättade dimman. Nu såg man hur tydligt som helst kära solen på himlen. Som vinden drev dimmolnen bort. Röken lyfte och gav sikten åter åt ensamme seglaren. Dock förblev ett tunt skirt dis kvar i luften, som höljde allting i den tunnaste vitaste finaste slöja.

Och havet var mjukt som det slätaste siden. Så stilla gled seglaren fram på den fridfulla flytande spegeln att han kände andakt. Så plötsligt, med ens, som en plötsligt uppdragen ridå, lyfte diset totalt för en frisk liten vindfläkt. Och där, som en underbar scenbild med ens uppenbarad för hänryckt publik, låg framför honom tydligt en ö som var icke lik vanliga öar. Som palmer stod tallarna ovanför sandstranden. Träden var tunna. Det var ingen tjock mörk kompakt ädel skog, utan man kunde se tvärs igenom den tunnsådda skog som där fanns. Vilken frid holmen utstrålade! Hela Runar uppfylldes av hänförd och jublande andakt. Han fattade genast att detta blott kunde nu vara den enda och rätta och heliga ön som han sökt efter nästan intill själva döden. Han styrde med hela sitt livs alla samlade goda förväntningar rakt emot stranden, vars sand lyste vit i den nu allt mer klara och skinande solen.

Hans fröjd var total när hans köl tog i botten och han klev ur båten i vattnet och drog den de sista få metrarna fram till den saliga stranden. Han jublade i sitt högt sjungande klingande hjärta.

Det kändes inte alls egendomligt för honom att allting stämde exakt med den gamle sjömannens berättelse. Han mindes beskrivningen från sin barndom in i minsta detalj som om det hade varit igår, och att allting stämde fortfarande var en självklarhet. Och den främsta självklarheten av alla var givetvis att hon, den där unga gåtfulla värdinnan, skulle finnas på plats i stugan och vara lika ung och vacker fortfarande.

Och stugan låg där den skulle. Ingenting var förändrat. Det var precis som när fiskaren först kommit hit för nästan hundra år sedan. När det gäller kärlekens och romantikens renhet och innersta väsen kan ingenting någonsin förändras. Det förblir som det är i all evighet lika vackert och ouppnåeligt, lika evigt och gåtfullt och lika oöverträffbart attraktivt.

Han gick in i stugan. Dörren var öppen. Ingen var hemma. Det fanns en skylt på dörren: "Tänk på sjöfågeln och hennes bon, så att du inte stör henne under häckningen!" Den skylten hade hon säkert lagat själv med tanke på främmande gäster kanske ända från Sverige.

Men var fanns hon? Det spelade ingen roll. Han hade kommit fram och funnit allting i sin ordning. Det kändes som att ha kommit hem. Det enda som återstod av hans långväga mission var gåtans lösning.

Han fann mat i skafferiet och färsk mjölk i källarluckan. Intet fattades för honom. Det var bara för honom att känna sig som hemma.

Men han var fullkomligt uttröttad. Det var ju inte konstigt efter en sådan resa. Han intog en enkel måltid med filmjolk och skärgårdslimpa och kokade sedan åt sig en kopp te. Det var Kobbs te som hon hade att bjuda på, och socker saknades inte heller. Därpå föll han för frestelsen att sträcka ut sig en aning på den ljuvliga bädden till vänster om spisen längs den husvägg av stugan som saknade fönster. Han somnade omedelbart.

Det var omöjligt att säga hur länge han sov, men dagarna var ju oändliga den här tiden på året, och det var nästan ljusst ännu vid midnatt. Det var inte ens kväll ännu när han vaknade upp med ett ryck, som om någon stört honom. Och han kände alldeles tydligt en doft av en människa som inte var han själv. Någon hade varit hos honom, och det kunde bara ha varit en kvinna; för på bordet stod det i den lilla vasen en färsk bukett av marvioler och anemoner utom mimosa och honungsdoftande strandnejlikor. Bredvid vasen låg det en liten lapp. Han slet den åt sig och läste den genast:

"Var min gäst, och känn dig som hemma."

Han fick genast den känslan att det var det enda han någonsin skulle få till tecken av henne. Han skulle aldrig få träffa henne. Han skulle bara till nöds få känna henne som en flyktig dröm.

Men han sprudlade av ny färsk energi och stormade ut ur stugan, som var tom, och undersökte hela ön. Han gick runt den på några timmar och stannade längst ute på den södra udden. Där kände han henne för ett ögonblick igen. Det var som om hon kärleksfullt hade viskat hans namn i hans öra. Men han skulle aldrig få lära känna hennes.

Han återvände till stugan i skymningen. Den var lika tom som alltid, men likväl var det någon där som höll den levande som hem om dock på avstånd. Han kunde grubbla i en evighet över det problem som hennes falls mysterium vållade honom men somnade till slut ifrån alltsammans och sov sitt livs mest vederkvickande sömn.

Han drömde om alla sina nära och kära. De behövde honom hemma på gården. "Endast du kan nu föra gården och familjen vidare! Hela vår framtid beror uteslutande av dig!" Han återsåg till och med den gamle fiskaren, som nickade åt honom i seren frid och förståelse med ett leende som förvissade honom om, att denne gamle man var den ende som insåg Runars belägenhet, accepterade den och erkände den men utan ett ord mer till råd eller tröst. Men Runar sade till honom i drömmen: "Nu vet du att jag har gjort vad jag har kunnat. Vad mer kan jag göra?"

Och då nedlät sig den gudomlige snövite gamle mannen till ett stillsamt och vänligt svar. Han sade: "Du har kommit längre än jag." Gåtfullare kunde det inte bli.

Plötsligt vaknade ynglingen med ett ryck. Det rädde dager i stugan, ty klockan var redan närmare tre på morgonen. Varför hade han vaknat? undrade han upphetsad. Det måste ha funnits en anledning.

Och han hade rätt. Hon var i stugan. Hon sopade golvet bortom spisen. Hon märkte genast att han hade vaknat. Vänligt leende kom hon fram till honom och gav

honom tyst ett tecken att han skulle fortsätta sova. Så ung hon var, och så blond, och så liten! Hon måste vara något av en prinsessa. Hon var för god för honom. Tusen tankar trängde sig på honom så att han överväldigades av deras mångfald och strax insomnade på nytt. Sedan sov han ostört hela resten av natten och morgonen.

Det var sent på morgonen när han vaknade. Det blåste frisk sydväst, men himlen var klar. Det skulle vara det mest perfekta tänkbara väder för honom att resa hem i. Han skulle nå Hangö till kvällen, om han inte sölade. Och han insåg, att det att genast bryta upp och resa hem var det enda förnuftiga han kunde göra. Han hade ju i alla fall fått se en skymt av henne och kunnat konstatera att varenda ord av vad den gamle sjömannen berättat hade varit mer än bara sant.

Men likväl saknade han något och bröt upp halvhjärtat och nästan motvilligt. Han intog en enkel frukost av gröt, filmjolk, skorpor och te och förberedde sedan sin avfärd och riggade sin lilla båt. Men han kunde inte bryta upp. Det viktigaste saknades.

Då hörde han en sällsynt vacker fågelsång. Det var mera jublande än en lärka och mycket mera klangfullt, men det kunde ej vara en näktergal, ty de sjunger bara när det är mörkt. Kunde det vara en bastardnäktergal eller härmtrast? Kunde den fågeln finnas så här långt ute vid havet? Saken fångade hans intresse, och han började följa fågelsången som en förtrollad mus hypnotiserad av Hameln-spelarens pipa.

Fåglalåten hördes klarare inåt skogen. Till slut kände han att han var alldeles nära inpå den lille Caruso. Han spanade försiktigt åt alla håll. Han var en van fågelskådare och kunde konsten att dölja sig i naturen till och med för fåglar, så att inget naturligt liv stördes. Och så såg han sångaren. Det var en oansenlig liten grå fågel som satt på en sten. Genast tystnade sångaren, och Runar kände sig nästan genomborrad av virtuosens blick. Genast bredde den ut sina vingar och flög bort. Runar skyndade fram som för att be honom komma tillbaka, men den gråbruna fågeln var spårlöst försvunnen. Då föll Runars blick på stenen.

Det var ingen vanlig sten. Den var huggen och rundad. Det var en rest sten med en inskrift på. Kunde det vara en gravsten? Det såg så ut.

Bävande uttydde Runar de nästan utslitna bokstäverna. Det var en mycket gammal sten, ty han läste med den största förvåning och häpnad:

"Funnen efter storm den 8 juli 1822 drunknad jungfru vitklädd till brud. Frid över ditt minne vem du vara mände."

Texten fyllde halva stenen och hade tydligt en gång huggits in i stenen av en professionell stenhuggare, så att texten skulle förbli läslig i åtminstone hundra år. Men vissa bokstäver höll nu på att försvinna.

Tydligen hade den drunknade aldrig kunnat identifieras. Mystriet med ön och dess hemlighet var djupare än någonsin.

Hur Runar sedan seglade hem är en annan historia, men hemresan gick smärtfritt, och de som mötte honom där hemma fann honom nöjd med resan trots allt men något förändrad. Något hade hänt honom som han varken kunde förklara själv eller som andra kunde gissa sig till någonting av. Och det enda de andra

någonsin fick veta om hans besök vid den så avlägsna holmen var, att han aldrig någonsin för någon, inte ens för sina bröder, med ett enda ord kunde berätta något av vad han varit med om vid den hemlighetsfulla ön bortom dimmorna.

Och så vitt vi vet har ingen efter Runar sedan någonsin besökt den. Men den finns där och ruvar på sin skönhet för envar som någonsin kan känna sig hågad att sticka ut till havs och brottas med alla naturens vindunderligaste krafter och fador för att bekanta sig med tidlöshetens vackraste mysterium, som den yttersta kärleken och romantiken alltid är.

Vi förbryllades av denna episka dikt, som började på klar hexameter i bästa Runebergsstil (som den framstår kanske speciellt i "Nadjesjda") och som i mångt och mycket tydligt lutade sig mot Runebergs konst som en fortsättning på denna. Samtidigt förekom det så mycket grovheter och ofullkomligheter, att vi klart fick intrycket att författaren inte bara lämnat dikten oavslutad utan även obearbetad, ungefär i ett liknande skick som Vergilius lämnade "Eneiden". Det sista avsnittet var ju bara en overserad skiss. Han hade kanske avbrutits i flödet av sin skaldeådra just när han tänkt börja avhyvla och finslipa raderna.

Samtidigt visade dikten en märklig utveckling. Den var ju helt regelbunden i början, men versmåttet verkar omsider spränga sina egna gränser, och hexametern övergår konsekvent till obrutna daktyler. Hela loggboken och Runars resa visar en totalt obruten rytm i daktylernas underbart jämna böljegång, – för att sedan avbrytas av den obearbetade skissen av slutet.

Andra delen : Skärselden

9.

Det finns några enstaka personer i världens största småstad och minsta storstad Göteborg som äger nycklarna till staden: känner man dessa på en hand uppräkningsbara personerna känner man hela staden eller åtminstone dess hjärta. Ty dessa få personer utgör stadens själ, och de känner alla stadens ledande andar, ty alla stadens själsliga trådar slutar i deras händer.

En av dessa personer hade jag förmånen att känna. Det var en finlandssvensk som jag, och fastän han hade bott tjugofem år i staden och knappt var tjugosju själv talade han klockren finlandssvenska utan en enda rikssvensk diftong. Han var musiker och arbetade bland annat som organist i Göteborgs katolska och i dess

judiska församling. Han inledde alltså sitt arbete på fredag kväll hos den judiska församlingen, när alla vanliga människor avslutar sitt, och han avslutade sitt på söndag kväll i den katolska församlingen. Han var öppen, trevlig och populär, men han hade en förskräcklig kronisk skrällhosta. Jag kunde inte låta bli att betrakta honom som urtypen för den klassiska lungsiktige genialiske överkänslige musikern, som förekommer i alla riktiga romaner och vanligen dör alltför ung. Men han kände fler människor och fler olika sorters människor ur mer varierande och diametralt motsatta samhällsskikt i Göteborg än någon annan jag kände. Naturligtvis var han, som alla lungsiktiga döende musiker i romanerna, en kysk ungar. Till honom vände jag mig för att komma Ingmar på spåren. Naturligtvis kände han honom.

"Men jag har inte sett honom på en längre tid och har inte en aning om vart han har tagit vägen. Men jag har hans adress."

Och jag fick genast Ingmars adress och kunde redan min första söndag i Göteborg gå och leta upp stället var han senast hade bott.

Det var ett underbart vackert kvarter. Det var som en oas mitt i storstaden. Det bestod av några hyreshus och villor av trä som var helt olika varandra och låg utsökt väl grupperade tillsammans runtom för barn idealiska kastanjeskuggade från biltrafik och insyn skyddade gårdar. Och Ingmar hade bott i det vackraste av dessa hus.

Inhägnade av tre olikfärgade trähus, som var smyckade med den mest förtjusande rika snickarglädje i form av drakmönster, burspråk, gavlar, torn, tinnar och perfekta krusiduller på balkonger och fönsterbågar, låg den mest pittoreska gård man kan tänka sig med vattenpump mitt på gården i skuggan av en praktfull fullvuxen kastanj likaledes mitt på gården. Jag föreställde mig genast att de muntraste gårdsfester hade firats på denna idealiska gård under parkträdens grönska. Ty bakom gården och den villa, som var det sällsammaste av kvarterets hus, som fullkomnade gårds- och kvartersarkitekturen, fortsatte gården i fri natur i gestalt av ett trädklätt berg, som höjde sig norr om kvarteret och skyddade detsamma mot nordanvinden. Och denna natur var som en park. Det var en skog, och att bo i något av dessa hus med fri orörd natur inpå knutarna mitt i staden var som att bo i Grönköping mitt ute på landet.

Två hyreshus och en villa omgärdade denna Ingmars gård. Alla tre husen var tomma, övergivna, förspikade, tysta och fasansfulla i sin tragik. Ty detta idealiska paradisiska kvarter skulle rivas. Grävskoporna skulle gå fram här, krossa husen med all deras snickarglädje, praktfulla kakelugnar och välsignade torn och tinnar, och vräka kastanjeträden över ända och rycka upp dem med rötterna. Husen hade utrymmts, hyresgästerna hade körts iväg, och husen bara väntade på de förödande hänsynslösa grävskoporna. Här skulle dessa sekelgamla kulturhus med alla sina minnen, sin idyll och sin makalöshet jämnas med marken för att parkeringshus av järn och betong skulle byggas på deras gravar, för att fler bilar skulle beredas plats i staden, för att det som en gång tjänat barn och mänsklighet skulle bli förvaringsrum för giftiga maskiner.

Vilket öde! Vilken tragik! Vilken kulturskändning! Vilken förlust för det mänskliga! Vilken bedrövelse! Detta unika trähuskvarter, denna oas av idyll och frid mitt i storstadens hårdhet, denna stadens oskattbara pärla, skulle krossas och skändas och förtrampas av svin! Och på något sätt förstod jag genast att Ingmars öde på något sätt var behäftat med detta kvarters tragedi.

Ingen bodde kvar i något av husen. Det endast drällde av halvvida katter och, som jag därför förmodade fastän jag inte såg några, råttor. Jag gick in i en uppgång, och det räckte. På varje lägenhetsparaddörr stod det skrivet med röda tuschbokstäver *O. Olsson*. Efter varje avlägsnad hyresgäst hade kvartersägaren skrivit *O. Olsson* på dörren för att demonstrera att ingen mer bodde där och att ingen mer skulle bo där. Det var som en magisk formel för att hålla hemlösa socialfall och missbrukare på avstånd, som annars kunde tänkas ockupera någon tom lägenhet. Avskräckande hade den osynlige livlöse *O. Olsson* lagt beslag på varje lägenhet i hela kvarteret. Även på den lägenhet som Ingmar hade bebott stod detta varnande namn. Jag kände på dörren, men den var låst och dessutom överspikad med bräder, som om just denna lägenhet mer än alla andra skulle försäkras mot inbrott i dess barskrapade rum eller som om ägaren hade varit rädd för att något skulle komma ut ur just denna lägenhet och vittna om ett kvartersöde som ägaren till varje pris ville kväva all kunskap om. Något sade mig att här fanns mycket att hämta.

Jag gick även in i den lilla villan mitt emot. Även den hade beslagtagits av *O. Olsson*, men det fanns tydliga avtryck kvar av det namn som hade stått där innan. Det namnet var Dr. Solomon Gold. Det var ett bestickande exotiskt och fantasi-eggande namn som var lätt att komma ihåg. Och i denna döda villa tycktes katterna trivas som bäst och vara som flest. De gottade sig i dussintal i varje hörn av uppgångstrappan och generade sig inte det minsta för mig. Det var som om de visste mera än jag och mera än någon människa och som om endast de visste hur dum människan var. Slugt satt de kvar och genomskådade mig från topp till tå när jag med möda gick förbi dem utan att trampa på dem. De slickade lojt sina tassor som en flock lejon, som inte bevärdigar en ensam passerande människa med en blick, emedan det för dem finns betydligt ädlare villebråd. För dessa katter var de villebråd vilkas aktier stod högt över människans de feta och lömska osynliga och orädda rättorna.

Jag fann samma dag Dr. Solomon Golds telefonnummer i stadens telefonkatalog och ringde till honom. Jag fick svar på kvällen och skulle få träffa honom redan följande dag på eftermiddagen.

10.

"Ingmar var en bra ung man, men han var alldeles för känslig. Han blev alltför lätt kär och därför alltid olyckligt kär. Jag har ofta undrat vart han tog vägen när alla andra flyttade, ty han följde inte sin flicka."

"Hade han en flicka?"

"Ja, han var kär i en flicka i uppgången bredvid hans egen, och de utgjorde ett vackert par. Hon var isländska och hette Brynja Rolfsdottir. Alla var kära i henne, men han var det mest, han var henne trognast, och han var nog den enda hon tyckte om. Hon om någon borde veta vart han har tagit vägen. Jag föreslår att ni försöker ta kontakt med henne."

Det var mitt första besök hos Dr. Solomon Gold, där han bodde i en liten villa nära havet med laboratorium i källaren. När denna Brynja Rolfsdottir inte fanns i telefonkatalogen och jag lyckades få reda på att hon inte längre fanns i staden tyckte jag mig ha en anledning att besöka doktorn på nytt. Han tog vänligt och artigt emot mig som den fullblodsjuden han var. Men i den judiska församlingen visste de knappt vem han var. Han hade intet samröre med församlingen som den materialistiske vetenskapsman han var. Religion ingick inte i hans allmänbildning. Han väckte ständigt min nyfikenhet, och vid mitt andra besök hos honom vågade jag ställa honom litet närmare frågor.

Han var som en typisk gentleman från 1800-talet. Han var gråsprängd med ett ädelt väl ansat hakskägg, svaga men klädsamma glasögon, en klassisk hög burenhaka och ett pokeransikte som var alltför skickligt hållet för att inte dölja en hel del.

"Ingmar var en stackars idiot, en blind och naiv stackars människa, och det skulle inte förvåna mig om han hade gått under. Sådana så kallade idealister kan bara gå under. Han trodde på människan, och det får man inte göra. Man får bara tro på sig själv. Endast egoisten är säker, och den altruistiske förtärs av egoisterna, som har all makt i världen och är i majoritet. Kalla mig cyniker om du vill, men jag är endast realistisk.

Det finns två kategorier av människor här i världen som på kort sikt har någon chans att klara sig. Det är egoisterna och kommunisterna. Den egoistiska ideologins grundval är Schopenhauers tanke, att 'världen är min föreställning'. Egoisten tar för givet att han är Gud, den ende allsmäktige Guden, och att allt rör sig i banor omkring honom som han bestämmer. Han inbillar sig att världen finns till för att han finns till och att alla skeenden i världen har sitt ursprung i hans tankar, känslor och stämningar. Han inbillar sig att han är Gud, och därför har han i motsats till alla andra något att tro på, och därför klarar han sig, emedan hans egennyttiga egoism för honom är ett fullt tillräckligt motiv, även om det är det enda.

Kommunisten är hans motsats. Kommunisten har inget ego, ingen personlighet, ingen integritet och är följaktligen ingenting. Han gömmer sig i massan och uppgår i densamma, och för honom är massan, flocken, gruppen, folket, klassen, rasen, familjen, vem som helst utom han själv det enda motivet för hans liv. Vad hans grupp än gör så är det rätt; om det bara går gruppen väl helgar ändamålet medlen, alla andra klasser och grupper och folk och minoriteter och raser måste förgås bara hans egen får sin utkomst därav, han utplånar sig själv till förmån för dem som han håller av. Han är en droppe i havet, och hans enda funktion i livet är att han finns till tillsammans med alla andra havets vattendroppar utan vilka havet inte skulle kunna storma.

Dessa är människans två livsideologier. Omfattar han inte den ena så omfattar han den andra. Jag har förklarat dem i deras ytterligheter blott för att få dem helt klara. Få går till deras extrema ytterligheter, men alla är antingen åt ena eller andra hållet.

Men Ingmar var varken eller. Han ville inte befatta sig med politik, och fastän han hamnade i stadens värsta vänsterkretsar blev han aldrig en av dem. Han var en isolerad ö i havet, samtidigt som han var allt utom en egoist. Han var ingenting i sin egen mening, han utplånade sig själv, men samtidigt uppgick han inte heller i något. Han deltog inte i den eviga dragkampen mellan de två ytterligheterna, och därför blev han objektet i dragkampen, och de två ytterligheterna slet honom naturligtvis i tu.

Om han varit en av antingen det ena eller det andra lägret hade han såsom alla andra som antingen är egoister eller följer med strömmen klarat sig, men nu var han blott en utböling som inte ens tänkte på sig själv, vilket är en verkligt hopplös situation. Då är man förlorad. Och alla förargade sig på honom, och därför blev han psykiskt ihjälsliten och förtvivlad, och då föll han för kvinnan, och det blev hans öde. Ty kvinnan tar allt, vare sig man är egoist eller kommunist.

När du tänker på dessa båda ytterligheter som alla tyr sig till måste du erkänna att alla som tyr sig till dem är galna. Är icke egoisten, som tror sig vara Gud och gör sig skyldig till den yttersta hädelsen och höjden av hybris, en farlig vettvilling, och är icke den tygellösa ofelbara massan, som alla kommunister tyr sig till och är solidariska med, också ett världsfarligt ohyggligt omänskligt monster, en hydra utan gränser för sin destruktivitet? Alla människor är galna som tyr sig till något av alternativen, och därför är alla människor galna. Endast Ingmar var icke galen, och han blev det icke heller hur galningarna än försökte göra honom till en av dem; men när de misslyckades därmed slet de i stället sönder honom. Så galen är människan."

"Men han är väl inte död?"

"Det vet vi inte. Fråga varelsen han älskade, Brynja Rolfsdottir, i egenskap av kvinna farligare än någon man, ty den som inte faller i farstun för något av människans två reguljära vansinnen faller i farstun för kvinnan, vilket är det värsta av allt."

11.

Följande dag bjöd jag judarnas sprättige men fattige organist på lunch på en av stadens otroligt talrika kinesiska restauranger. Det var den billiga restaurang 'Kowloon' vid Linnégatan, som låg nära både hans och min bostad. Jag berättade för honom om de antydningar den lärde doktorn hade givit mig om att Ingmar eventuellt hade råkat illa ut.

"Det förvånar mig i så fall inte alls. Du förstår, detta är en djävulsk håla för sådana som honom. På 50-talet var Göteborg ett eldorado för affärsmän, redare och andra magnater, men när 70-talets industrikriser förhärjade världen och framför allt

denna stad, så att alla varven, världens tidigare främsta, lades ned, var sedan Göteborg inte ens det längre. Staden har bröst sig över att vara landets musikaliska huvudstad på grund av att Stenhammar en tid var verksam här, men vem bryr sig om ädel musik i Göteborg? Vem i Göteborg bryr sig över huvud taget om ädel kultur? Lasse Dahlqvist och enstaka alkoholiserade eller sinnessvaga privatsamlare i all ära, men det enda gensvar som kultur får i Göteborg är likgiltighet. Vilket geni som helst tar intigheten livet av i Göteborg. Alla Stadsteaterns fina förmågor på 50-talet har rest till Stockholm för att bli bättre där, vilket de inte blev utan placerades i kulisserna där de försvann; allt kultiverat folk som fordom alltid satt på Långedrag och Henriksbergs restauranger har gett sig iväg från detta självmördarnäste, var de som finns kvar tillåter sådana unika restauranger med stil att inte bara lägga ned utan till och med att skrotas ned med handmålade fresker och allt. Göteborgarna är självdestruktiva. Ve den som andas, ty han andas blott för att kvävas! Sådant är Göteborgs andliga klimat.

Fråga vilken exgöteborgare som helst i Stockholm! Han förnekar med hela sitt hjärta hålan om det så är hans barndomsstad. Han påstår att Göteborg är det värsta stället i Sverige att bo på. För honom är Göteborg ett terroristnäste där enbart KPML-are, KPL-are, KPLMR-are och andra KP-are trivs och behärskar livet. De sätter inte sin fot i Göteborg om de så fick leva hur de ville där och hur länge som helst gratis. Stockholm är kulturellt den enda drägliga vistelseorten i Sverige. Överallt annars blir du kvävd och särskilt i Göteborg.

Det är en håla för råskinn, ett idag utarmat stackars fiskeläge, en stad som förstör sig själv. En gång kunde barn leva här, men för att andra världskriget inte förstörde staden asfalterades alla lekplatserna och gjordes till parkeringsplatser. Bilismen var våldet som ersatte kriget och gjorde vad kriget inte gjorde åt Sverige. Allt vackert asfalterades och blev parkeringsplatser, de vackraste husen revs och ersattes med parkeringshus, de vackraste torgen och öppna platserna blev trafikrondeller, som Olskrokstorget. Hur många goda, äkta och konstruktiva göteborgare har inte drivits från sina älskade, gamla och charmfulla lägenheter för att dessa var vackra och för att främlingar ville riva dem? Många har tvingats från hem som de älskade och aldrig hade velat lämna och i ersättning fått hypermoderna bostäder med alla hypermoderna bekvämligheter, sterila betonglådor som de inte hade råd att bo i och som de aldrig kunde trivas i, och särskilt äldre människor. I sina gamla nergångna sneda bostäder med ylande vattenkranar och Niagarabrusfätöljer trivdes de väl med allt och hälsade alltid på sina grannar, var på god fot med dem alla och respekterades och bemöttes väl av alla. I sina nya dubbelt så dyra ersättningslägenheter är allting sterilt och perfekt, ingen krusidull i något tak, ingen utsirad järnbalkong, inga badkar som man kunde sitta i med vatten upp till halsen, ingen kakelugn, men allting är perfekt och tråkigt. Aldrig något ljud från någon granne: när en skall gå ut väntar hon tills den som är på väg in har hunnit in till sig innan hon öppnar dörren; hon är levande begravd i sin betongbostad, ingen granne hälsar på henne, och hon lär aldrig känna någon av dem, och hon vantrivs till förbannelse, och när hon dör i sin gravbostad tar det dagar innan det märks. Och i

dessa stolta nya perfekta hus med släta väggar och släta tak frodas ligismen, som inte är något annat än ett uppror mot den alltför materialiserade omänskligheten i samhällsplanering, politik och miljösterilisering.

Träffar du i Göteborg en person som är glad åt sitt hem, har det bra där och älskar det, så kan jag lova dig att han inte bor där länge. Antagligen skall hans hus rivas, vilket är det vanligaste, eller skall det byggas om till oigenkännlighet. Folk vill ha det svårt, de vill ha litet primitivitet och utmaningar; har de ingenting i livet att kämpa emot går de under eller blir de ligister. En bristfällig tillvaro är nyttig och inspirerande, ty den kan man alltid göra bättre, medan felet med en perfekt tillvaro är att man inte kan göra den bättre. Det är omöjligt att älska vad som är perfekt, och därför odlas inte kärleken i en perfekt miljö. Människan klarar sig inte utan den mänskliga faktorn, och var den finns är det något som brister, och endast där kan kärleken spira.

Men jag glider från ämnet. Jag känner många som kände Ingmar och som kanske kan ge dig ledtrådar. Han kände inte minst kommunister och umgicks även mycket med dem även om han aldrig var det själv, men jag tror inte att de tog kål på honom. Var det något som han kunde ta skada av här i staden var det dess likgiltighet, kulturfientlighet, intighet och andliga anarki. Jag tror aldrig han trivdes i denna Sveriges mest luftförorenade stad, Sveriges osundaste och råaste klimat, det omöjligaste dike i Sverige att ta sig upp ur; och jag tror det var därför han ständigt sökte sig till lägre och lägre bekantskapskretsar.

Han hade vänner som ville göra honom till alkoholist liksom de, och de lovade honom att han skulle göra god lycka som sådan. De menade att han kunde göra en god karriär som alkoholist. Jag vet inte om han var dygdig nog att ta avstånd från dem eller om han behöll dem som vänner och blev en av dem.

Här sitter vi nu i en gammal usel Kinarestaurang i en stad som förr hade Nordens bästa restauranger. Victoria, konstnärsrestaurangen, fördärvades av alkoholister och narkomaner, Sofus, Johanssons och Svenssons älsklingsrestaurang, såldes för en spottstyver och blev klädaffär, Långedrag, stadens vackraste restaurang och dess enda sommar- och semesterfestrestaurang, revs och blev skändligen brasved, och Henriksberg, västkustens förnämsta och enda fiskrestaurang med stadens yppersta utsikt, ombyggdes till tråkiga kontor. Den goda arbetarrestaurangen Tua blev en pub, och Commerce blev en hamnkrog. Kvar är bara dessa billiga eländiga enahanda Kinarestauranger, som har vuxit upp som svampar efter regn och som nu nästan finns i varje kvarter. Men de är i alla fall bättre än hamburgerbarerna, som ju alltid rent ut sagt är lika härresande giftiga."

12.

En afton tog han mig med till en liten obskyr teater där ett studentspex uppfördes. Jag hade bara följt med för att han hade lovat mig att jag på denna teater kanske skulle komma ett steg närmare Ingmars öde.

Föreställningen var dålig. Som i de flesta studentspex var skådespelarna amatörer i kvadrat som inte alls visste vad teater var för något. Spelet, texterna, handlingen, sången och den provisoriska orkestern – allt var bara fusk och dravel, en yttlig kasperteater för imbecilla barn. Men publiken hade roligt och bisserade de eländigaste struntnummer bara för att det i dem förekommit någon roande detalj, som någon som stod utanför numret i bakgrunden hade åstadkommit. Skådespelaren som utförde det dåliga numret storyvdes över att få sjunga om sin smaklösa slagdänga och såg inte alls vad mannen i bakgrunden bredvid gjorde, som var det som stal hela föreställningen och fick den anspråkslösa publiken att vråla av skratt och sedan, till min utomordentliga harm, kräva en upprepning av numret en tredje gång. Mitt tålamod prövades till bristningsgränsen under detta studentikosa dravel.

Men bland skådespelarna var det en som föreställde kvinna och det på ett sätt så att man frapperades därav. Man kunde inte slita ögonen från honom. Han föreställde en ljuv vitklädd oskuld som en eländig fet toffelhjärte till begravningsentreprenör försökte förföra för att därigenom fly från sitt sorgliga outhärdliga äktenskap. Denna man spelade denna kvinna så att man övertygades om att hon verkligen var en oskuld. Han förde sig som en kvinna, koketterade utsökt väl med sin solfjäder som en riktig kameliadam och till och med gjorde motstånd mot förföraren på samma veka sätt som bara en kvinna kan göra och som bara kan egga förföraren ytterligare. Han som spelade kvinnan föll slutligen för förföraren, men man trodde ändå att hon på något sätt bevarade sin okränkbarhet intakt. Det kan inte hjälpas: denna skådespelare spelade rollen av dam på ett sätt som helt bröt mot föreställningens allmänna osmaklighet. Det var något allvarligt och tragiskt över denna personliga rolltolkning som inte hörde hemma i komedins och satyrspels värld.

Min värd viskade till mig: "Han spelar alltid rollen av kvinna. Han har gjort det nu i fem år. För den sakens skull har han ideligen kört fast i sina tentamina och aldrig kommit ur studentstadiet. Han är deras bästa kvinnoskådespelare, och de flesta som kommer hit kommer för att se honom. Jag tror att det dröjer fem år till innan han lämnar spexeriet och blir någonting, om han någonsin blir det. Det är inte lätt att komma ur ett sådant fack när man väl har kommit in i det."

"Är det han som kände Ingmar?" Jag anade svaret. Därför frågade jag.

"Ja. Han och Ingmar förekom i samma sällskap. I ett hus på Linnégatan samlades i flera års tid regelbundet varje torsdag kväll ett sällskap för att äta ärtsoppa. Det var ett fattigt sällskap, och ärtsoppa är den billigaste av alla billiga soppor. I detta hus bodde vår vän skådespelaren, och han och Ingmar förekom på nästan alla ärtsoppor. Han kan förmodligen berätta dig mycket om Ingmar som jag inte vet."

Efter den dåliga föreställningen, som dock var sevärd blott för primadonnans skull, vilket jag nästan motvilligt måste tillstå, gick vi bakom scenen för att träffa personen i fråga. Han hade inte sminkat av sig ännu och var vacker fortfarande. På något sätt förstod jag plötsligt hur Oscar Wilde måste ha känt det när han började smyga bakom teaterkulisserna och där föll för frestelsen att umgås med homosexuella. Det var obehagligt men gick inte att blunda för.

Hur det nu var blev det genast ett långt samtal mellan mig och mannen som spelade dam. Avsminkad var han fullkomligt manlig men behöll dock något av sin aura av ointaglig oskuld över sig. Han var mycket begåvad och besatt en utomordentlig allmänbildning. Utom att han var ovanligt språkbegåvad behärskade han även violinen som en virtuos och var den enda av dessa amatörskådespelare som kunde både sjunga och artikulera väl. Jag blev alltmera fascinerad av honom.

"Men varför spelar ni dam på en ökänd scen med bedrövlige ölpimplande narrar när ni kunde göra en strålande karriär? Med att ställa upp varje termin i dåliga skådespel går ni ju miste om er framtid."

"Jag vet," sade han med sänkta ögon. Hans avsminkning hade nu för mig blottat några okamouflerbara rynkor i hans panna. "Det är en svår sak att förklara, men jag har helt enkelt fastnat i ett fack. Ni skall veta att jag är homosexuell." Jag ångrade genast att jag hade inlett detta samtal, men nu kunde ingenting hejda honom från att berätta allt. Vad jag nu fick höra var en beundransvärt uppriktig och saklig men fruktansvärt beklämmande bekännelse.

13.

"När jag var femton år gammal och gick i grundskolans sista klass var jag ännu en hoppfull yngling med lysande utsikter och enbart goda vitsord. Men just i det året inträffade det en svår kris i min familj. Jag hade två äldre syskon, en syster, som var äldst, och en bror. Min bror hade föräldrarna alltid haft bekymmer med, ty han var våldsamt romantisk till sin läggning och självsvåldig. Han hade fått för sig att han skulle lägga världen för sina fötter som popmusiker och hade därför avbrutit sin skolgång. Dum var han inte men oregerlig. Och ju mera oro han åstadkom, desto mer tyckte alla om honom mänskligt nog. Naturligtvis blev hans karriär som popmusiker inte särskilt lavinartad, och när framgången lät vänta på sig kom han i dåligt sällskap och började röka hasch. Det hade han hållit på med ett bra tag när jag kom i puberteten och började sikta på gymnasiet, och det hade försatt både min syster och våra föräldrar i höggradig oro och ängslan. Min mor grät blod för hans utförsåknings skull.

Han var oerhört charmfull, och alla älskade honom. Han var idealistisk till överdrift och kunde gå till vilka excesser som helst både i konstruktiv och negativ riktning. Så räddades han plötsligt från sin dekadens genom att bli frälst i Pingstkyrkan. Detta kom som en så angenäm överraskning för min mor och syster att även de började delta i Pingstkyrkans riter. Även de blev frälsta, och de ville prompt att även jag skulle bli det.

"Denna atombombsdominerade värld av skräck och fasa och med narkomani och självmord som enda alternativ kan bara räddas av religionen," menade de. "Alla människor måste bli frälsta, religiösa och kristna, ty endast så kan vi avlägsna skräcken från världen."

Min bror gick så in för att bli präst i kyrkan och gärna till och med missionär, och detta exempel såg gärna min mor och syster att även jag följde. "Vad kan vara bättre," menade de, "än att ta som uppgift att frälsa världen och människorna från allt deras elände?" Och de ville att jag skulle avbryta mina världsliga studier för att i stället ägna mitt liv åt religionen som min bror.

Jag hade då redan börjat i gymnasiets första årskurs och vantrivdes i den nyinrättade nya gymnasieformen utan studentexamen och med, som jag tyckte, de viktigaste och mest intressanta ämnena bortfuskade från schemat, som religion och historia. Jag var inte ovillig att bryta min för mig otillfredsställande skolgång för att i stället gå in för religionen helt och hållet, men min far alarmerades å det högsta av denna för min framtid betänkliga utveckling. Han tyckte sig ha förlorat både hustru, dotter och äldre son åt ett orealistiskt ljusblått svammel som aldrig kunde ge dem någon trygg inkomst eller borgerlig tillvaro i vilken barnbarn kunde frodas och växa upp åt honom, och han ville inte även förlora det enda hopp för framtiden han hade kvar: jag själv, den yngste sonen. Han talade med rektorn, som tog kontakt med en gymnasieelev som hade avbrutit sin skolgång och efteråt ångrat det. Denna elev vände sig rektorn till och bad att övertala mig att inte avbryta min skolgång och därigenom offra min framtid.

Denna elev var en högväxt långhårig mager ung man som på mig genast gjorde ett suspekt intryck. Han fyllde mig med tvivel på hans karaktär från början. Han var en inbilsk snobb utan talang, tyckte jag, som trodde att han var märkvärdig för att han gjorde sig konstig. Vi träffades på ett kafé, och han gjorde vad han lovat rektorn: han försökte övertala mig att gå kvar i skolan men synbarligen utan någon egen övertygelse. Dock tyckte han om att tala med mig, och som jag alltid var en god och tålmodig lyssnare kom han småningom in på sig själv.

Vad var det med honom? tänkte jag. Det var något med honom som jag inte kunde komma under fund med och som inte var naturligt, och detta skrämde mig samtidigt som jag var nyfiken på vad det var.

Vårt samtal slutade med att han bad mig hälsa på honom. Detta gjorde jag även någon vecka senare. Han var lika tillgjord men bjöd mig generöst på gott vin, som jag ej kunde motstå. Mitt samvete frågade mig varför han gjorde det, men vinets verkan blev att jag inte ville svara på frågan. Vi slog oss ned i hans salong, och då kom han äntligen till saken. Hans närmanden var min första erfarenhet av homosexualitet, och jag trodde först inte att det var sant. Slutligen omfamnade han mig och kysste mig, vilket jag upplevde som en ohygglig förnedring. Och han försökte övertala mig att fortsätta gå i skolan! Just för att slippa att någonsin mer ha med någon sådan att göra beslöt jag där och då att avbryta min skolgång, vilket jag också gjorde. Min far kunde aldrig förstå mitt motiv, ty han fick aldrig veta det.

Även om jag hade undkommit elden levande hade jag bränts, och sexualitet var sedan det enda i livet jag fruktade. Min fruktan för sexualitet gjorde att jag aldrig umgicks med flickor.

Men en dag under den tid då jag studerade i Pingstkyrkan gick jag på bio för att se Jesusfilmen med Max von Sydow. Jag hamnade bredvid en sympatisk engelsman

som verkade kultiverad. Jag har alltid beundrat allt engelskt varför jag gärna talade med honom. Han var mycket lärd och otvungen och tyckte om att resonera med mig, och därför bjöd han mig på en kopp te efter filmen hemma hos sig. Han bodde i en liten lya sprängfylld med bokhyllor och böcker. Jag blev bittert besviken när det visade sig att han var homosexuell, och jag försökte till varje pris göra motstånd. Men hans engelska kultiverade charm, hans naturliga vänliga oöverdrivna ömhet och hans intelligenta övertalningsförmåga var oemotståndlig. Jag föll för honom, och därmed förstörde jag min egen framtid inom Pingstkyrkan.

Han var den som förstörde mig, men han var den enda. Det visade sig senare att det även var han som förstört den skolkamrat som på rektorns anmodan försökt övertala mig att fortsätta skolan. Efter honom har jag aldrig haft könsligt umgänge med någon, fastän han definitivt gjorde mig homosexuell. Vad är homosexualitet? Bara rutin, en ren ovana. Man gör som man blivit tillvänjd. Man fastnar i mönstret genom att en gång ha hamnat fel. Man lär sig avigsidan, och så är det plötsligt omöjligt att komma på rätt sida. Det är som att börja röka: en ful och dålig ovana. Så upplever jag det att vara homosexuell. Det är inte sjukligt, bara dåligt. Jag skulle aldrig kunna älska en kvinna fysiskt, och som substitut för umgänget med män som jag älskar men inte vill förnedra mig med har jag funnit detta: att uppträda som kvinna och låta mig älskas på scenen som kvinna. Det har blivit som en narkomani för mig. För att klara av rampfebern dricker jag ständigt mera punsch före varje föreställning och är nästan redan alkoholist. Men jag är bra på scenen som kvinna. Jag kan konsten att vara kvinnlig så att alla män ryser av åtrå till mig, och det är mitt livs njutning. Med att spela kvinna på scenen förför jag alla män såsom de en gång har förfört mig, och likväl kommer jag inte vid dem. Jag slipper kränkas och förnedras av dem. Jag bara provocerar och utmanar dem, och det njuter jag av, ty de kan inte nå mig. När jag står på scenen som kvinna är de maktlösa mot mig hur heta deras begär av mig än är."

"Nå, men hur känner du Ingmar?"

"Jo, Ingmar var den enda jag själv någonsin älskade så varmt att jag försökte någonting med honom. Det upptog han så illa att han därefter demonstrativt gick och kärade ner sig i ett fruntimmer, och det blev hans undergång."

"Vet du det?"

"Den fysiska kärleken blir varje människas undergång. Allt ont kommer därifrån, samtidigt som det därigenom föds nytt liv. Engelsmannens förförelse av mig blev min undergång, och Ingmars förälskelse i en blind stackars slyna blev hans undergång. De flesta som älskar har ingenting att förlora men allt att ge, och dessa bildar lyckliga familjer. Men Ingmar hade någonting att förlora och förlorade det också, precis som jag, och han var sådan att han hade allting att förlora och ingenting att vinna på att förlora det. Han hade en själ och besatt en unik känslighet, och sådana bör synnerligen väl akta sig för och aktas för kärleken, ty en sådan godhet som han besatt kan i förförelsens hänsynslösa avgrund endast gå förlorad genom skändning, kränkning och förödmjukelse intill tillintetgörande."

Så dramatiskt antydde han Ingmars öde för mig utan att ha en aning om vad han talade om, ty han visste lika litet som jag vad som hade hänt med Ingmar.

14.

"Mitt mest levande intryck av Ingmar fick jag den enda gången då han sade nej till mig. Han erkände det inte själv, men jag såg det på honom att han tog mitt närmande som en ohygglig förolämpning, och först då förstod jag i ett sanningsskriande ögonblick vilken ovanligt känslig person Ingmar var. Jag hade aldrig sett honom sådan tidigare. Hans hela person blev plötsligt gränslöst gripande. Han blev plötsligt synnerligen vältalig och gav mig mera av sig själv än han någonsin dittills hade gjort. I ett sådant sanningens ögonblick som man bara får uppleva en gång lärde jag plötsligt känna honom, och efter det fick jag aldrig mer ens den andliga kontakt som jag fram till mitt avslöjande som homosexuell alltid hade haft med honom. I ett kort ögonblick gav han mig hela sig själv i blyxtbelysning, och det var det sista jag fick se av hans inre jag. Han undvek mig sedan."

"Vad sade han?"

"Jag talade om kärlek. Vad han då talade om var hat. Han talade aldrig om kärlek, och det var enda gången han sade något om hat. Hans reaktion på mitt närmande var fruktansvärt. Han sade ungefär:

'Du talar om kärlek, men det som du i själva verket vill lära mig är hat. Ty för mig kan den fysiska kärleken endast medföra hat. Den fysiska kärleken är den djuriska kärleken, den kärlek som brukas med våld, som gör ont och som ger sådana sår som aldrig läkes. Jag har fått nog av sådana sår genom min familj. Den så kallade kärlek du vill ge mig kan blott riva upp alla mina sedan barndomen svidande och aldrig läkta sår. Lär mig inte att hata. Jag vill varken hata dig eller någon annan, men jag vet att jag är förmögen till hat, och detta mitt latent hat vill jag aldrig släppa fram. Hellre avstår jag för alltid från könsligt umgänge än att jag någonsin hatar någon. Säger du ett ord till om ditt förslag vet jag att du kommer att drabbas av mitt hat, och för din egen skull ber jag dig därför att aldrig mera säga någonting om sådant.'

Och sedan berättade han om en märklig upplevelse som han hade haft blott någon dag tidigare. Han trodde sig ha träffat eller sett sin far."

"Sin far?"

"Ja, sin riktige far, som han aldrig hade sett förut."

"Berätta!"

"Han hade stött ihop med en man på Avenyn som hade frågat honom hur mycket klockan var. När han hade vänt sig till denne man för att ge honom rätt svar fick han inte fram språket, ty mannen betraktade honom så ingående och med en för honom obehagligt välbekant blick. I stället för att ge mannen tiden hade han stammat: 'Vem är ni?' Och då hade mannen, som förmodligen var sjöman och pinsamt lik honom, svarat:

'Det spelar ingen roll, men jag vet vem du är. Lyd ett gott råd: stanna inte i den här hålan.'

'Varför är ni själv här då?'

'Jag far härifrån så fort jag kan.'

Och som om mannen inte längre hade kunnat uthärda Ingmars intresse hade han raskt vänt sig bort och gått därifrån. Och Ingmar hade förbluffad stått och sett efter honom. Och han sade till mig:

'Jag är säker på att den mannen varslade om min död.'

'Varför det?' frågade jag.

'Det låg gömt i hans ord om att jag skulle lämna Göteborg den varningen, att om jag stannade skulle jag dö.'

'Tänker du stanna?'

'Jag tror den mannen var fast i den här staden precis som jag, och jag vill stanna här om så blott för den sakens skull att jag får se honom igen. Och då skall jag inte låta honom slippa undan. Ty om det var min far, vilket jag tror, för han var ytterst lik mig och hade kvar en finlandssvensk accent, måste jag få veta det. Jag får inte låta denna chans att kanske få reda på vem jag är gå mig förbi en gång till. Jag förstummades av honom då, men ser jag honom igen vet jag vad jag skall säga.'

'Så du fick inte det intrycket av honom att han var homosexuell?' var jag dum nog att fråga.

'Vad menar du?' Jag svarade motvilligt:

'Jag känner en man här i staden lik dig och gammal nog att vara din far, och han är finlandssvensk och homosexuell.'

Det skulle jag inte ha sagt, för då blev Ingmar alldeles ifrån sig:

'Jag har ju sagt att du inte får föra det ämnet på tal vidare! Inte nog med att du vill förföra mig; nu vill du dessutom förinta de bräckliga fadersillusioner jag har! Varför nämnde jag över huvud taget om honom för dig?'

'Därför att han tilltalade dig emedan han var homosexuell och ville få ut någonting av dig, och din egen latent homosexualitet blev därvid uppväckt. Bilden av din far använder du för att skydda dig mot din egen homosexualitet. Vet, Ingmar, att du håller på att kväva dig själv sexuellt! Gör inget motstånd mot naturen!' Jag kunde inte låta bli att skratta av lust vid dessa mina ord. Jag kunde inte hjälpa det. Jag var förälskad i honom, och med sitt ömkliga motstånd bara eggade han upp mig. Jag ville ha honom till varje pris, och det var bara djävulen som talade genom mig. Men jag blev genast allvarlig när han drog fram kniven.

'Jag varnar dig,' sade han, och nu var det något skrämmande över honom. 'Du har varit min vän hittills, ty du har aldrig sårat mig, men nu har du sårat mig mer än vad någon har gjort hittills. Jag har tidigare fått skändliga förslag av sådana som du, men de har åtminstone hållit sig inom anständighetens ram. Men du vill krossa mitt innersta. Jag vill aldrig se dig mera. Jag har varnat dig för mitt hat. Den vidriga lust som driver dig till vanvett får jag nog av varannan natt när grannen ovanför mig har sina nattliga övningar i sin för varje gång allt mera knarrande säng. Det knarret har skiftande uttryck för varje långsam eller häftig rörelse de gör. Jag kan i detalj följa

med varje fas i deras exercis, som de ibland inte själva tröttnar på under hela natten. Bara det halstret och den sömnlösheten är ett gissel starkt nog att härda mig mot varje form av djurisk frestelse. Gå du och ligg med kvigor och kor om du inte trivs med kvinnor! Vilket fnask som helst som blott ligger med karlar, och det spelar ingen roll hur många eller hurdana, står på högre nivå än vad du gör. Jag har alltid tyckt att Oscar Wilde hellre borde ha landsförvisats än blivit frisläppt i landet efter bara två år. Det är sådana som du och han som driver folk till vanvett och självmord och vad värre är: familjetragedier! Om du vågar påstå att min far var homosexuell är du och du ensam och ingen annan i hela detta land värd dödsstraff.'

Jag insåg att det hela hade gått för långt. Jag kunde inte förstå varifrån han kunde få den fantasin som han sist klämde fram med, och ännu mindre kunde jag fatta det groteska ursinne som denna tanke hade väckt hos honom. Jag var helt enkelt förbluffad, och han hade simmat för långt från stranden för att kunna ta sig tillbaka, och mig hade han tagit med sig.

'Jag har aldrig tidigare använt denna kniv eller ens hotat med den, men jag skulle ha god lust att köra in den i din ändtarm.'

Så avslutade han scenen. Det var hans sista harang. Jag ville till varje pris försona mig med honom och till och med be honom om förlåtelse, men jag fick inte fram ett ord på mina läppar. Jag var förbluffad. Och när jag ingenting sade reste han sig från min lägenhet och gick."

"Har han någonsin hatat någon? Vet du något om det?" frågade jag nu denne intressante homofil.

"Ingen av alla jag känner som kände honom har någonsin fått något ovetat från honom. Jag är nog den ende som han över huvud taget har nämnt ordet hat för."

15.

Efter denna intressanta vittnesbörd kände jag en oändlig medömkan med Ingmar, ty jag kunde bättre än skådespelaren sätta mig in i Ingmars natur och förstå hela vidden av hans faderskomplex. Jag förstod Ingmar som en man som inte hade några ideal. Hans mor hade förskjutit honom, hans farföräldrar var borta, och han hade mig veterligen aldrig känt någon människa som han hade kunnat se upp till. Han hade bara blivit besviken på alla och inte minst på denne skådespelare, som han otvivelaktigt väntat sig en hel del intellektuellt utbyte av och som sedan bara visade sig vara en homosexuell transvestit.

Det enda Ingmar hade att se upp till var idealbilden av sin fader, försvunnen, okänd och aldrig sedd. Hans fosterföräldrar hade försökt spräcka den idealbilden men misslyckats. Nu hade en person som berett honom en stor besvikelse genom sin perversitet utan att ana det vidrört den omhuldade idealbilden och alltför ingående lyckats spräcka hela illusionen som en ballong.

I ett svagt ögonblick hade Ingmar nämnt om mötet med en man som ingivit honom känslan att det kunde vara hans egen fader. Bara känslan av att hans fader

var i livet och en helt annan person än den av omvärlden förespeglade måste ha ruskat om Ingmar ordentligt. Ty detta ställde hans naturliga moder i en högst ofördelaktig dager samtidigt som idealbilden av den i Amerika försvunne fadern totalt förändrades och hotade ersättas av en helt ny mera påtaglig. Och naturligtvis ville Ingmar till varje pris ha reda på sanningen i detta för honom alltid högst brydsamma mysterium.

Och så känner en intet ont anande pervers skådespelare denna eventuella fader till Ingmar som en lika pervers person som han själv är! Vilken betänklig rubbning måste inte detta betyda för alla Ingmars känsliga cirklar!

Ur den synpunkten kunde jag väl föreställa mig skådespelarens skildring av Ingmars fall för en tvetydig dam. Idealbilden av fadern hade hållit honom uppe och borta från all mänsklig lort och svaghet, och när den bubblan brast brast även Ingmars tro på dygden. Ingenting skilde honom då längre från den stora mänskligheten och alla dess betänkliga vägar i form av passioner, låghet och grymhet.

Detta var min teori. Det återstod att få den bekräftad och finna alla de många alltjämt saknade pusselbitarna. Jag vände mig till skådespelaren och frågade:

"Vem var flickan han älskade?"

"En flicka som alla älskade och som kanske var den enda som stod över regeln om att 'kärlek betalas med blod'."

"Vad betyder den regeln?"

"Att kärlek kostar smärta. Att ju mera kärlek, desto drygare och dyrare plågor och kval. Hon tog aldrig någon skada av kärleken, och hon såg heller aldrig själv när hon skadade andra. Och ingen skadade hon mera än oskulden Ingmar. Men fråga mig inte hur."

"Men hur kunde hon stå över kärlekens avigsidor?"

"Hon var blind."

"På riktigt?"

"Nej. Hon såg bra men var psykologiskt stockblind. Hon hade inga känslor. Hon var som ett djur men oändligt tilldragande och fager att skåda. Alla fallna unga män friade till henne och kanske mest Ingmar. Ingen kunde motstå henne, och hon kunde inte motstå någon. Och alla som kom i beröring med henne smittades av hennes blindhet. Den som såg in i hennes ögon såg sedan ingenting mera av verkligheten eller var sedan förlorad för allt förnuft. Det var en sällsam bedövande förmåga att inbilla sig illusioner och förlora sig i dem som hon spred omkring sig. I det avseendet var hon märkvärdig och unik."

Hur väl passade inte detta in i min teori om Ingmars förlorade fadersillusion! Tydligen hade han i denna dam funnit anledning till nya illusioner som kunde ersätta den stora kanske för alltid förlorade. Men fortfarande var alla mina teorier bara gissningar utan stabil grund, som dock ständigt tycktes leda mig framåt mot ett mål som bara kunde vara Ingmar själv.

En dag ringde mig min skådespelarkontakt. Han frågade mig:

"Vet du vem som har kommit till staden?"

"Nej?"

"Brynja Rolfsdottir."

"Vad säger du?"

"Hon har fått brev från Ingmar."

"Kan man träffa henne?"

"Hon vill väldigt gärna träffa dig."

"Varför?"

"Ni är ute i samma ärende."

"Vet hon inte var han bor?"

"Mera om det sedan. Kom hit så får du träffa henne."

Vi kom överens om en tid, och samma eftermiddag fick jag träffa denna unga vackra dam, som hade haft en del med Ingmar att göra och som kanske för mig kunde låsa upp många dörrar till hans hjärtas kammare. Hon var blond och en sannskyldig skönhet: det var omöjligt att inte älska henne genast och för alltid. Men samtidigt verkade hon nervös och uppriven. Hon frågade mig genast utan att bry sig om några konventioner:

"Är det ni som söker efter Ingmar?"

"Ja."

"Jag har fått brev från honom." Hon visade mig det.

Så fick jag då för första gången uppleva någonting av Ingmar själv. Han hade skrivit detta lilla brev med en liten men väl avvägd och tydlig handstil, som uttryckte balans och säkerhet. Men brevvets innehåll uttryckte en gränslös disharmoni och förtvivlan. Det var en förvirrande kombination av dessa motsatser som brevet i sin helhet uttryckte:

"Älskade Brynja, Detta är förmodligen mitt sista brev till dig, ty det är nu dags att ta avsked av dig och avsluta detta mitt aldrig fullbordade kapitel. Jag älskar dig. Det har du aldrig trott, och ju mera jag har påstått det, desto mindre har du tagit mig på allvar. Men jag bryr mig inte längre om hur du vantolkar min alltid innerliga uppriktighet. Som bevis på hur högt jag alltid har älskat dig skall jag nu såsom ett avsked berätta vad jag tänker och alltid har tänkt om dig.

Jag tror att du ljuger. Nej, jag vet att du ljuger. En gång allenast har jag vägrat att lyssna till dig, och det var när du berättade om dina eskapader. Jag tror aldrig att någon har tagit din oskuld ifrån dig. Nej, jag vet det. Jag tror att du berättade om det för mig bara för att pröva mig och avskräcka mig. Du trodde att jag om jag förlorade mina illusioner om din okränkbarhet inte längre skulle förfölja dig med mina uppvaktningar. Du trodde att jag skulle gå på den lätte. Det har jag aldrig gjort.

Du är alltjämt en jungfru. Det vet jag. Det känner jag på mig. Du har lekt med män i alla dina dagar, men aldrig har du låtit någon komma för nära dig. Du har

alltid kunnat hålla dem stängna, som du alltid höll mig på avstånd. Gick det så långt kunde du dra fram en brödkniv och använda den vid behov. Du är en okränkbar jungfru, och ej heller jag tänker eller vill någonsin kränka dig. Jag är din neutralaste och kanske bästa vän så länge jag lever och kanske även därefter."

Jag läste genast brevet en gång till och kunde gissa mig till vad Brynjas lidande spändhet berodde av för tankar.

"Ni vet alltså inte var han är?" frågade jag.

"Jag fick detta brev för två dagar sedan i Stockholm. Jag hade varit i Island emellan och hälsat på släkt och vänner, så det hade väntat på mig i kanske två månader. Så fort jag kunde kom jag hit efter att ha talat i telefon med några vänner här som visste att Ingmar var försvunnen. Var är han?"

Hennes upprörda fråga krävde ett svar som jag inte kunde ge. Hon frågade då ännu mera upprört och svarskrävande:

"Lever han?"

"Det är det som är frågan," svarade jag.

"Vi måste hitta honom död eller levande," fortsatte hon uteslutande alla invändningar.

"Han kan ha tagit hyra på en båt och gått till sjöss."

"Då hade han inte skrivit 'så länge jag lever och efter'." Dessa ord bekräftade min misstanke att hon trodde att han var död.

"Ni tror alltså att han är död."

"Jag vet att han är död," utbrast hon hjälplöst. Fördämningen brast. Hon grät hysteriskt och länge. Det var svårt att trösta henne. Jag försökte dock.

"Ni tyckte om honom?" frågade jag försiktigt.

"Han var den enda som behandlade mig mänskligt. Han var den enda som var god. Han var för god för mig. Därför ville jag inte locka honom ner till min nivå. Jag ville inte göra honom olycklig. Visst höll jag av honom men mera moderligt än sexuellt. Jag tyckte också synd om honom. Han var så hjälplös."

Hon fortsatte att gråta. Tydligt var hon säker på att han var död. I så fall hade han begått självmord, men hur, var och när? Och om hon var så säker på att han var död, varför då leta efter hans lik? Tydligt var hon ändå inte helt säker, och även jag ville gärna att han ännu skulle leva, så att jag fick träffa honom. Men orden 'så länge jag lever och därefter' var sannerligen oroande.

Hon hade ingenstans att bo. Hon ville inte sova hos skådespelaren. Hon fick dock gärna bo hos mig. Jag hade en extra säng och ett extra rum ledigt.

Samma afton gick vi tillsammans bort till huset var hon och Ingmar hade bott. Tomt och ödsligt stod det och ruvade mörkt på sina minnen och hemligheter. Det var som om det låg en hund begraven där inne någonstans.

"Det var här på gården jag först såg honom. Det var en av dessa oförglömliga gårdsfester. Kastanjerna var då gröna och hängde över oss som en djungel och släppte ner varken för mycket eller för litet sol och ljus. Sommarnätterna var då ljusa och fullkomliga. Det kom sällskap från hela staden till våra gårdsfester, och det

sjöngs och spelades då tills solen gick upp. På en sådan gårdsfest träffade jag Ingmar. Han var tyst och skygg och verkade ömtålig, som om han lätt kunde gå sönder. Men jag pratade vänligt och ytligt med honom, och då blev han genast glad och öppen. Sedan var vi goda vänner, och han kom sedan regelbundet och besökte mig. Minst en gång i veckan kom han upp till mig, och med tiden blev hans besök allt tätare.

Det här kvarteret var idealiskt som ram för all sorts umgänge. Det var ett tryggt kvarter. Inga bilar hördes hit, ingen dålig luft kom från gatorna, inget buller störde, inga trafikfaror fanns, och gården var en lekplats med parken och berget mitt emot, som gav natur, frisk luft, frihet och livsrum. Jag har aldrig bott bättre än här, och Ingmar trodde också att det här huset var det bästa att bo i i Göteborg. Det var bara doktor Solomon Gold i villan vi var rädda för."

"Varför var ni rädda för honom?"

"Han var så mystisk. Det lyste i hans källare sent på nätterna. Det sades att han uppförde råttor för sina experiment och att alla kvarterets råttor kom därifrån. Och själv syntes han aldrig."

Det var något olycksbådande över det mörka huset. Det var som om det övergivna kvarteret med sina spetsiga silhuetter ville skrika till den likgiltiga staden och de omgivande kvarteren: "Kom fort hit innan det är för sent! Rivs vi rivs sedan ni! Lägg märke till oss och uppdaga vår hemlighet innan det är för sent!"

Men den omgivande staden brusade oberört vidare. Bilarna vrålade och spydde ut sina giftiga gaser, människorna hade bråttom som alltid och ständigt allt mera bråttom, och detta kvarter, vars namn var 'Pärulan', var i sin egenskap av utrymt och utdömt en paria i staden, en slumhård för vilda katter och äckliga råttor, en obehagligt döende som staden tyckte vilja försöka ignorera. Den hade nog av att tänka på sina affärer. Somliga tigande vackra hus kanske förstod vad kvarteret 'Pärulan' menade, men i så fall teg de husen som det ostron som verkligen gömmer en pärla.

17.

"Han upphörde aldrig att förvåna mig. Det som kanske mest gjorde mig betänksam beträffande mitt förhållande till hans person var hans demoniska sida. Han älskade Ingmar Bergman och framför allt hans grymmaste filmer och påstod bestämt att Ingmar Bergman var filmhistoriens störste filmskapare jämte Alfred Hitchcock. Han var ju också mycket litterärt och vetenskapligt intresserad, och fastän han aldrig ville studera vid något universitet utan fastmer avskydde allt studentikost institutionaliserande var han till hela sin läggning en vetenskaplig akademiker. Och hans största vetenskapliga intresse var ett så sjukt och hemskt ämne som nazismen.

Jag uppmuntrade honom aldrig till sådana forskningar, men han var som besatt av idén att ta reda på allt om nazismen. Jag tror att detta intresse hos honom började med en bok som han hittade utgiven av Hans Villius som handlade om historiska rättegångar. I den ingick bland annat autentiskt dokumentärt material från

rättegångarna mot Karl I av England, Oscar Wilde och Adolf Eichmann. Det var i synnerhet den sista som fängslade hans intresse.

Han karakteriserade Karl I på ett mycket säreget sätt. 'Han var den siste ädle engelsmannen och den förste som insåg skadligheten och onyttigheten i att röka. För att pina honom blåste hans puritaner till partiska domare tobaksrök i ansiktet på honom när han gick mot sin avrättning, och ingenting kunde ha pinat honom värre. Efter hans död har tobaksvulgariteten erövrats och besatt hela världen.' Oscar Wilde menade han att fick ett väl milt straff för sin sedeslöshet. Men fallet Eichmann beredde honom en betydligt mera oformlig och utmanade problematik, som han absolut ville gå till botten med.

'Nazismen är det ondaste som har förekommit i världshistorien. Den är höjden av alla historiska gräsligheter. Men vi kan inte blunda för att den har förekommit. Den är ett historiskt faktum, och att blunda för det är att blunda för den mänskliga faktorn och människans hjärtpunkt. Ty nazismen menade från början till slut blodigt allvar, och allt som menar allvar är allvarligt. Höjden av allvar är begreppet om Gud, och allt som luktar allvar luktar Gud, och ingenting är mera väsentligt och centralt i människans historiska väg. Just för att nazismen som fenomen är så svårfattlig är det desto viktigare att vi försöker fatta den, ty den har uppstått ur människans inre. Vad som har uppstått ur människans inre en gång kan uppstå igen när som helst, och det måste vi vara beredda på. Människan kan inte kontrollera världen, men hon kan kontrollera sig själv. Försöker hon kontrollera världen kan hon inte kontrollera sig själv. Nazismen försökte kontrollera världen och kunde inte kontrollera sig själv. Nazismen uppstod hos vanliga människor. Den finns latent hos varje människa, och det är varje människas plikt att först och främst kontrollera nazismen inom sig själv. Därför vill jag gå till botten med fenomenet nazismen för att därigenom för alltid kontrollera den inom mig själv och sålunda bilda ett föregångsexempel för andra i den vägen.'

"Ledde hans nazistiska studier till någonting?"

"Han arbetade i månader på något litterärt arbete om nazismen. Jag ville aldrig läsa det, och jag vet inte om det blev färdigt."

"För det första: om vi någonsin skall få något grepp om denne Ingmar, som tycks ha varit en man som aldrig lät sig fångas, behärskas eller begripas, så tror jag vi måste börja från slutet. Vad var det sista du såg av honom?"

"Sista gången jag talade med honom hade vi redan båda bott utanför kvarteret Pärlan i flera månader. Jag hade ett riktigt kontrakt i Pärlan och fick därför en bra bostad i stället för den som jag mot min vilja tvangs lämna i Pärlan. Vi blev utkörda som alla andra från Pärlan för att kvarteret skulle rivas, vilket man inte har gjort ännu. Han hade inget riktigt kontrakt i Pärlan utan bodde på nåder som inneboende, så han fick i stället för sin pärlbostad ett eländigt kyffe i Majorna. Han besökte mig ofta i min fina lägenhet på Victoriagatan, och jag tyckte om att han så troget höll kontakten med mig.

Det är med dåligt samvete som jag minns denna episod, ty jag förstår nu hur djupt det måste ha tagit honom. Det var så, att hans eländiga kyffe på

Kommendörsgatan i Majorna inte hade någon centralvärme. Det läckte på vinden, och det drog genom väggarna. Kakelugnen var igenmurad, och de få elektriska element han kunde rigga upp utan att propparna gick räckte inte till på vintern. Nu var ju den vintern ytterst sträng. Det var under tio minusgrader två veckor i sträck, och då kunde temperaturen hos honom gå ner till sju plusgrader. I en sådan lägenhet kan man ju inte sova och bibehålla hälsan.

Han berättade för mig hur dåligt han hade det. Han hade inte möjlighet att flytta. Ekonomiskt sinne och kapitalistiskt intresse var ju det sista han hade. Jag hade hos mig ett för det mesta ledigt gästrum. När det blev för djävligt hos honom ringde han och bad att få låna mitt gästrum för en natt. Jag gav min tillåtelse på rak arm. Det var på eftermiddagen.

Men på kvällen råkade vi träffas på samma fest. Det var en utomordentligt trevlig fest, och det dracks mycket, vilket jag gärna gjorde men inte han. Nu hände det sig, att på denna fest var också en annan mycket god vän till mig som just hade blivit vräkt och inte hade någonstans alls att bo. Han frågade mig om han fick låna mitt gästrum för den natten, och hans situation var så bedrövlig att jag inte kunde säga nej, fastän Ingmar hade frågat mig först. Men denne andre var inte så svår och demonisk som Ingmar, och dessutom var han inte främmande för kroppsspråket, vilket Ingmar var.

Våra vägar skildes innan kvällen var slut, men så kom Ingmar senare till min bostad. Då hade redan den andre installerat sig. Jag förklarade för Ingmar att jag redan hade en nattgäst. Han blev då tyst och sade ingenting mera. Jag försökte säga det ena och det andra, men han svarade ingenting. Han gick därifrån tyst. Jag rekommenderade honom till och med en annan god vän till oss som han kunde sova hos, men jag fick senare veta att han den natten, som var vinterns kallaste, inte hade sovit hos någon annan än hos sig själv, som då måste ha varit det absolut värsta stället. Och det var det sista jag såg av honom. Han uppsökte mig aldrig mera, och kort därpå fick jag mitt arbete i Stockholm. Detta brev var sedan det enda livstecken jag någonsin mer fick från honom."

Som ett slag stod hela situationen solklar för mig. Denna flicka, som ingen kunde annat än älska, hade naturligtvis varit Ingmars stora kärlek, men han hade aldrig vågat göra henne något för när. Han hade respekterat och vördat henne men aldrig riskerat att göra henne illa. Kanske han hade tänkt mycket på henne och längtat och trånat efter henne och i sin ensamhet begärt henne allenast, men aldrig hade han velat göra intrång på hennes område. Så uppstod då denna situation, som tvingade honom att söka hennes beskydd. För första gången i sitt liv bad han att få övernatta hos en flicka, även om det bara var i ett enskilt gästrum för sig, men det var den flicka han älskade. Och hon svarade utan vidare ja. Hur utom sig av glädje måste han inte ha varit över detta, att han fick sova hos den han älskade, även om det var i ett annat rum! Och full av fröjd går han hem till henne när natten kommer och får där beskedet att en annan har tagit hans säng. Vilken paralyserande besvikelse! Hade det även kostat honom alla hans vackra illusioner om henne? Tydligen hade han i så fall

i det längsta kämpat emot detta, ty i sitt sista brev till henne vägrar han ju att tro på annat än sina bästa illusioner om henne.

"Friade han någonsin till er?"

"Tre gånger. Men alla friade till mig. Jag sade alltid nej till alla. Jag ville aldrig gifta mig, ty mina föräldrars äktenskap var mycket olyckligt. Jag ville inte råka lika illa ut som min mor. Hon led i hela sitt liv av sin inskränkte tyranniske man och sina besvikelser på honom."

"Låt oss fortsätta forska i hans sista kända dagar. Vem kan han mer ha träffat efter att ni flyttade till Stockholm? Vilka var hans bästa vänner?"

"Han hade ett gäng stabila vänner som alla var alkoholister. Det var den så kallade ärtsoppsklubben. Varje torsdag samlades de i en lägenhet på Linnégatan för att inta en gemensam fattigmansärtsoppa, ibland med fläsk eller korv men för det mesta utan. Det gänget gick ner sig mer och mer. Till slut skulle huset rivas, och när folket flyttade därifrån tog ärtsoppstraditionen slut. Men den trognaste ärtsoppsgästen var alltid Ingmar. Han trivdes med urspåret, fritt och asocialt folk bättre än med tråkiga 'vanliga' människor. Fråga någon av dem som var med där. De vet kanske något. Jag skall ge dig några namn och adresser."

18.

"Jag kommer ihåg ett annat av de hans besök som gjorde särskilt starkt intryck på mig. Han sade inte annars så särskilt mycket om sig själv. Självutgjutelser var hos honom ovanliga utom då han skrev brev. Men just denna gången var han ovanligt meddelksam. Jag fick se sidor av honom som jag sällan fick se annars.

Vi talade om hans studier i det nazistiska, som jag ville avråda honom från och få honom att sluta med. Jag tyckte att dessa studier var enbart ett utslag av morbiditet, och det sade jag till honom. Det om något skulle fylla hela hans omgivning och omvärld med äckel och avsky för hans person.

"Vet du vad," sade han då, "du gör mig enbart glad med att säga så. Och hur väl stämmer det inte med hela ditt väsen att ha just sådana åsikter! Vet, att den bästa delen av mitt liv är du och allt vad som hör dig till, vårt liv här i detta pärlkvarter och alla våra gemensamma vänner här. Du står för mig för alla mitt livs ljusa sidor. Mina forskningar i verkligheten, i politiken och världens största onda däremot är ett uttryck för min själs mörkare sidor. Som jag sade en gång tidigare till dig, så bär vi alla nazismen inom oss, och inte minst jag själv. Samtidigt som jag avskyr detta ämne fascinerar jag av det och dras jag till det, som nattfjärilen till den förintande ljuslågan, och jag kan inte låta bli att gå till botten med det, om det så skall betyda slutet för mig. Och denna min fallenhet för slika studier balanseras av det goda för mig som du och vårt umgänge är. Jag behöver dig, ty bara du kan rädda mig från att gå under i mitt eget mörkare jag. De som uppfostrade mig påstår att min far var galen, och detta hemlighöll de för mig i det längsta för att sådana eventuella arvsanlag inte skulle uppväckas hos mig. Men jag tog reda på det i alla fall, och även om jag vet att det

inte är galenskap det handlar om så är det en mörk sida av min själ som jag är rädd för samtidigt som jag inte kan låta bli att odla den. Jag vill bli av med detta mörka i min själ, och jag har inbillat mig att enda sättet är att gå till botten med det värsta som finns: den absoluta ondskan, konfrontera den, analysera den, kontrollera den, lära känna den och sålunda veta var man har den. Jag vill kämpa med den, bekämpa den med livet som insats och till varje pris besegra den. Men om jag skulle förlora i den titaniska kampen, i det ohyggliga psykiska enviget, så är det bara du med vad du representerar som kan rädda mig. Därför behöver jag dig så gränslöst. Därför tröttnar jag aldrig på att fria till dig hur mycket du än svarar nej. Därför står det förslaget till dig alltid öppet från min sida."

"Men du älskar mig inte," var jag kokett nog att säga. Det tog han som en förolämpning.

"Älskar? Hur kan du mena att jag inte älskar dig? Vem har givit dig mer av sig själv än jag? Vem har så öppnat sitt hjärta som jag för dig? Vem har givit dig allt av sig själv, vem har så klätt sin själ naken från topp till tå för dig som jag? Hur kan du påstå att jag inte älskar dig?"

"Du har aldrig kysst mig."

"Kysst?" Han teg. Han fortsatte sedan mera lågmält: "Kysst? Tvinga mig inte att pina dig. Jag har sett andra kyssa dig. Locka inte fram djävulen i mig. I mitt hjärta är du otadlig och högt uppsatt på en tron, okränkbar och helig. Tvinga mig inte att dra ner dig därifrån. Jag älskar dig, men min kärlek är högre än deras som kladdar på dig, som biter dig i läpparna, som inte kan umgås med dig utom med armarna om dig, och som inte kan något annat språk än det banalaste av alla: kroppsspråket. Spara din kropp åt djuren. Jag vill inte ta i den med tång, ty det är endast av vördnad och kärlek för dig som jag håller mig på avstånd. Du är min älskade, men den kärleken är för mig så helig att jag ej vill besudla den med tarvligare åtbörder. Du bara retar mig och förolämpar mig med att påstå att jag inte älskar dig, jag som är den enda som älskar dig."

"Du älskar bara dig själv, och din böjelse för nazismen är bara ett utslag för perversitet."

"Om det är perversitet så räddar du mig inte ifrån den med att stöta mig ifrån dig. Om jag bara älskade mig själv så dröjde jag inte kvar här hos dig efter dina avfytrade salvor mot mig. Du tycks inte kunna annat än förolämpa mig, fastän jag inte kan annat än älska dig. Brynja, du, våra vänner här och detta underbara hem i denna torftiga men idealiska och trygga miljö är allt jag har. Om du måste flytta härifrån eller jag och om detta kvarter revs skulle jag inte ha någonting kvar."

"Du älskar alltså denna miljö, detta kvarter och din bostad här. Det är vad du älskar och inte mig."

I samma ögonblick ringde det på dörren. Han och jag såg på varandra under tystnad. Så gick jag och öppnade. Det var min vän Axel, en rik ung man som brukade uppvakta mig. Han hade flera gånger bjudit mig på teatern, och jag hade ingenting emot honom. Han var fin, och jag hade aldrig något emot att han kysste eller smekte mig.

Men nu när han kom verkade han mer än vanligt kärvänlig. Ingmar rörde mig aldrig av blyghet eller respekt, men Axel rörde mig alltid. Jag såg hur Ingmar retirerade in i sig själv när Axel kom in.

Axel tycktes inte ens lägga märke till Ingmar. Han behandlade mig som om han ägde mig och som om han ville demonstrera detta för Ingmar. När han så genast satte sig hos mig i soffan och flödade över av generöst prat så att ingen annan fick någon syl i vädret och allra minst Ingmar blev snart Ingmar allt rödare och rödare. Jag tyckte själv det var lite pinsamt och tyckte att Axel gick för långt, men jag kunde ju aldrig säga ifrån. När slutligen Axel blev allt djärvare och snart varvade ordflödet med kyssar på både händer, armar och kinder och läppar och jag bara skrattade åt hans muntra humör fick Ingmar nog och reste sig sakta. Han sade lågmält: "Jag hittar vägen ut själv," och gick. Men hela hans väsen liksom uttryckte en ursäkt för att han fanns till, för att han hade stört och besvärat mig och för att han alls hade funnits i min lägenhet när Axel kom på besök. Jag skämdes men lät Axel kyssa mig hur mycket han ville."

19.

"Nämnde han någonsin för dig något om att han hade sett sin far här i staden?"

"Det pratade han en hel del om. Det var det som fick honom intresserad av mig."

"Hur så?"

"Jag kände nämligen den man som han ett slag trodde att var hans far."

"Var det hans far?"

"Det vet vi inte, men jag är övertygad om att det inte var det."

"Hur kände ni honom?"

"Nu niar ni mig igen. Ni får vackert sluta upp med det där! Det var vid hans första besök hos mig efter vår första gårdsfest. Han kom då att berätta om en typ som han hade stött samman med på gatan och som han trodde att kunde vara hans far. På min uppmaning beskrev han honom i detalj, och jag kände genast igen karaktären han målade upp för mig.

'Jaså, Gustav,' sade jag konstaterande.

'Känner du den mannen?' frågade han genast.

'Alla känner honom. Det är ju självaste Orakelgubben, ett av denna stads stora original. Honom känner alla. Tror du att det är din farsa?'

'Medge att han är aktningsvärt lik mig.'

'Det har du inte alldeles orätt i, och ni talar ju faktiskt samma dialekt.' Jag medgav alltså att karlen kunde ha varit Ingmars far.

'Men vem är han då?' frågade Ingmar.

'Han är en kufisk mångsysslare. Han läser på universitetet en kurs i italienska som han aldrig blir färdig med, han sjunger med i Konserthuskören som tenor, och alltid när han uppträder på spårvagnen ställer han till med uppträden. Han är nämligen en man som alltid vill tala med alla.'

Han går fram till vem som helst och tilltalar honom som om han hade känt personen i hela sitt liv. Och på något sätt genomskådar han varje människa han ser, ty han säger alltid träffande saker till var och en, som om han visste allt om alla. Därför kallas han Orakelgubben.'

'Hur har du stött samman med honom?'

'En tid gav han mig alltid fribiljetter till Konserthusets körkonserter. Jag frågade honom varför, och han sade då att han ville ha en vacker flicka i publiken att sjunga för. Tydligen var jag inte alltid vacker, ty en dag gav han mig aldrig mer några körkonserterfribiljetter.'

'Är han homosexuell?'

'Aldrig i livet. Vem har påstått det?'

'En annan som tror att han känner honom,' sade han tankfullt. 'Jag vill träffa den där Orakelmannen. Hur kan man få tag på honom?'

'Gå till Konserthuset och fråga. Jag vet bara att han heter Gustav och är finlandssvensk.'

Och Ingmar gick också till Konserthuset, men Orakelgubben hade inte varit med i kören på några år. Likväl stötte Ingmar en dag ihop med honom på gatan."

"En andra gång?"

"Ja, en andra gång. Oraklet sade genast till honom: 'Är du kvar här än? Har du inte stuckit än? Ge dig iväg fortare än kvickt! Här har du bara skit att hämta!' Ingmar försökte framstamma en fråga, men den kom inte fram ordentligt, och som om mannen hade uppfattat frågan sade han: 'Jag menar, att om du inte lämnar den här sta'n i sticket så kommer den att kräva ditt liv. Jag menar, att du i så fall skall dö på det att den ska få leva.' Helt perplex stod Ingmar förstummad och fick inte fram ett ljud medan mannen fortsatte bort och försvann i mängden."

"Trodde Ingmar på ett sådant orakel?"

"Ingmar ville träffa mannen igen. Det blev till en fix idé hos honom. Ständigt återkom han till det att han två gånger hade låtit mannen slippa undan, och han kunde inte för sig utesluta möjligheten att det var hans egen köttslige fader. Detta var hans mest besynnerliga idé."

"Tror du mannen finns kvar i staden än?"

"Det gör han säkert. Gå och fråga på Konserthuset."

Jag gjorde så. Gustav var för närvarande ej en deltagare i kören, men kören hade hans adress, och jag sökte mig dit. Han bodde i ett sämre kvarter av Majorna. På dörren stod det Gustav Jansson.

"Herr Gustav Jansson?" frågade jag då han öppnade.

"Jaså, en landsman till," sade han torrt. "Tänker ni också gå under här i staden?"

"Jag söker en viss ung man som lär vara ganska lik er, en viss Ingmar, också från Finland...."

"Ja, det är ju det jag talar om. Han gick under här i staden."

"Vet ni hur?"

"Detaljerna får ni ta reda på själv. Jag varnade honom nog."

"Ni är inte hans far?"

"Aldrig i livet! Det kan ni vara själv!"
"Tyvärr är jag inte det. Får jag stiga in?"
"Inte ännu."
"Vad menar ni?"
"Kom igen när ni vet lite mera."
"Lite mera om vad?"
"Om Ingmars död."

Och därmed stängde han dörren framför näsan på mig. Han brydde sig inte om hur jag ringde på hans dörrklocka. Det var således Göteborgs berömda Orakelman. Jag uteslöt inte för mig möjligheten att dra fortsatt nytta av honom i framtiden.

20.

En av huvudpersonerna i de legendomspunna ärtsoppskalasen på Linnégatan var en före detta mycket duktig hantverkare som nu var totalt alkoholiserad, fastän han inte drack annat än vin. Han satt ensam i en otrivsamt enrummare på Första Långgatan med trafiken dånande utanför sitt fönster. Hans enda sällskap var en katt, och märkvärdigt nog kunde denna man och denna katt tillsammans inrätta det väl för sig och skapa sig en mänsklig och trygg atmosfär i det fasliga sterila kyffe de levde i. Den mänsklighet detta omaka par spred omkring sig märktes i hela trappuppgången: alla hälsade på honom men knappast på varandra.

För att bli god vän med honom bjöd jag honom på en flaska Saint Vincent, som visade sig vara det vinmärke som han anlidade mest. Han fick genast förtroende för mig och började snart med gråtmild röst ofta blandad med tårar berätta det första och det sista för mig med allting där emellan och utan någon kronologisk ordning. Visst hade han känt Ingmar. Det var hans bästa och trognaste vän, den ende som aldrig svek honom, en som hade gjort en lysande karriär som alkoholist om han bara hade velat. Men se felet med Ingmar var det att han aldrig hade velat ge sig hän utan bara velat, hähähä! Skål!

För att dra en lång historia kort, detta imponerande fyllo, en professionell tiggare som staten inte hade några papper på, (– ty han hade genom att ständigt flytta omkring lyckats skaka av sig allt vad myndigheter, försäkringskassor, taxeringsnämnder och folktandvårder hette. Han fanns inte längre i folkbokföringen. Det skrattade han åt och skålade han på –) denna samhällsparasit, som dock inte låg samhället till last, kom trots sitt mycket dåliga ölsinne, som dessutom för honom blivit till en daglig och nattlig vana, med några mycket intressanta upplysningar. Han hävdade, att den som hade förstört eller förfört Ingmar var den djävulske häxdoktorn som hade bott i samma kvarter som han.

"Menar du doktor Solomon Gold?"

"Just han ja, en faslig trollkarl om inte fan själv. Han ger sig ut för att vara läkare, men vem har någonsin sett honom ta emot någon patient? Och vad gör han om nätterna i sin källare? Skär han upp lik som han själv hämtat från kyrkogården, eller

leker han med sina råttor? Dom påstår att han ägnar sitt liv åt att uppföda råttor. Det skulle inte förvåna mig om doktorn hade skickat sina råttor på Ingmar och om dessa hade ätit upp honom för att han var emot den galne doktors filosofi."

"Har doktorn en filosofi?"

"Jojomen. Han var stans störste rasist och nazist, fastän han var av judisk börd. Elaka tungor påstod att han var den store nazistbödeln Müller i förklädnad, men han lär visst ha varit i England under kriget."

"Vad vet du mer om honom?"

"Allt. Han är helt ensam, och alla judar i staden förnekar honom och vill inte ha med honom att göra, därför att han för dem är den värsta av kättare. Han påstår att Moses var en bedragare som bara för att kunna leda judarna i koppel ut från Egypten menade sig själv vara Gud och använde Gudens namn för att tukta dem och hålla dem under kontroll. Han är en judisk ateist precis som Karl Marx."

"Hur kom Ingmar i kontakt med honom?"

"Ingmar var så intresserad av nazismens historia, och han fick på omvägar höra att doktorn hade intressanta erfarenheter av nazismen. Doktorn var i första hand forskare, och det var också Ingmar på sätt och vis fast på sitt sätt. Han var mera sökare än forskare. Jag tror att han sökte sin far som han trodde att fanns i staden, men den farsgubben var väl död sedan många år. Det brukar de vara när man behöver dem. Skål för våra döda och begravda fäder! Må de vila i evighet!" Därmed gick det sista av min flaska, men han hade fler på lager.

"Så Ingmar och doktorn fann varandra, och sedan var Ingmar alltid hos doktorn när han borde ha varit hos oss på ärtsoppan. Men han glömde oss aldrig. Så fort det gick en torsdag utan ärtsoppa var han den som kom och frågade: 'Varför var det ingen ärtsoppa i torsdags?' och så blev det desto mera ärtsoppa nästa torsdag i stället. Men ärtsopporna är det nu förbi med. Det var på Linnégatan det. Ärtsoppan försvann genom homeopatisk förtunning i vin. Må vinet dock aldrig förtunnas. Skål! Det var ett gott vin du bjöd på!" Han tycktes inte veta att han hade börjat på en ny flaska, även om det var av samma billiga märke, ett märke som bara vardagssupare och alkoholister har råd med.

"Det var doktorn som förde Ingmar på villovägar. Ingmar fick mer ut av doktorn än vad som var nyttigt för Ingmar. Det var doktorn som införde honom i Ku Klux Klan."

"Vad säger du? Ku Klux Klan?"

"Ja, eller någonting liknande. Fråga doktorn. En rasistisk nazism var det i alla fall. Föreningen Norden tror jag att den hette, eller någonting liknande. Eller var det Förenande Norden? Nordens Förening? Jag kommer inte ihåg. Dom där rörelserna byter ändå alltid bara namn. Vi kallar den Klu Klux Klan i stället, så vet vi vad vi talar om."

"Heter den inte Ku Klux Klan?"

"Ku Klux Klan eller Klu Klux Klan – vad är det för skillnad? Det är ändå samma Kuckeliku och Kutrassju, samma gökar och kukar. Men fråga doktorn. Det är han som vet vad det rör sig om. Jag vet ingenting. Jag är från Tjörn."

Och den hedersmannen var redan långt inne på sin andra flaska när vi hade kommit så långt. Någonting sade mig att vi inte skulle komma mycket längre förrän när vi började på ny kula igen, och jag fick rätt, ty omsider blev hans prat allt mera uppblött och utspätt i vinet. Ämnet för vårt samtal blev liksom ärtsoppskalasen ett offer för homeopatisk förtunning i vin. Men jag lovade honom att återkomma och då komma med en ny öppnad bättre årgång av Saint Vincent.

21.

Doktorn föreföll obehagligt berörd när jag nämnde för honom de data som Ingmars ärtsoppskamrat givit mig. Han låtsades genast lägga alla korten på bordet.

"Ni har mig. Nåväl, jag ska berätta allt. Föreningen ni talade om är fullständigt ofarlig och heter Nordiska Förbundet. Det är en idealistisk rörelse för moralisk enighet och politiskt vett inom Nordeuropa först och främst men även i södra Europa och Nordamerika. Den började i Norge som en rasistisk mansrörelse som kallades Adam. Inga kvinnor fick vara med och får det inte nu heller. Den är religiös och har som syfte att bevara och kultivera den blonda rasen. Många som blev besvikna på Ku Klux Klan har gått med i Nordiska Förbundet, ty där finns inga riter, ingen vidskepelse och ingenting annat än vett. Den är på sätt och vis strikt vetenskaplig, men den böjer sig för Gud. Den är besläktad med islam och judendomen på så sätt att den inte godkänner Kristus som gudom eller någon helig ande som en speciell gudomlig personlighet. All ande är ju helig. Det är en självklarhet. Rörelsen är världstillvänd och framför allt politisk. Den är inte som Ku Klux Klan vänd mot judar men dock mot negrer och mörk hy över huvud taget. De menar helt enkelt och alldeles förnuftigt, att mörkhyade människor med extra pigment mot solen bör stanna i sådana länder som behöver extra skydd mot solen, alltså södra Asien och Afrika. De saknar helt den nordiska människans naturliga skydd mot vinter och kyla. De som är med i den hjälper varandra och försöker framför allt få in politiker och hjälpa dem. Den är inte ett dugg mystisk till skillnad från Ku Klux Klan utan i motsats till denna fullkomligt världstillvänd, verklighetsnära och sund.

Unge Ingmar och jag hade mycket gemensamt, och jag tyckte allt mer och mer om den unge mannen ju mer jag lärde känna honom. Jag tänkte att Nordiska Förbundet skulle vara en verksamhet för en ung grann intelligent man som han. Han hade ju inget riktigt arbete och tycktes befinna sig i staden bara för sin obefintliga fars skull. I Nordiska Förbundet kunde han snart få en fast sysselsättning och kanske dessutom komma upp sig politiskt, samtidigt som jag visste att Nordiska Förbundet skulle berikas och må bra av en glänsande kraft som han.

Och jag fick rätt. Han stortrivdes där och fick genast många goda vänner. Han som alla andra tyckte att dess ideologi var sund, och antikommunist och pro-Israel hade han alltid varit, vilket var organisationens politiska färg. Han föraktade islam som den mest intoleranta av alla religioner i praktiken precis som vi men hyllade

dock Khomeinis fasta principer i Persien precis som vi. Ty visst är ju shiiternas välde i Persien beundransvärt med deras kompromisslösa religiösa pathos och allvar? Dock föredrog han shahen precis som vi. Han hyllade Reagan men icke Ku Klux Klan, vilket vi gjorde. Ty den rörelsen var ju liksom vår medeltida föregångare."

"Ni är alltså själv med i denna rörelse och hyllar Ku Klux Klan?"

"Ku Klux Klan har en svag punkt, och det är dess antisemitism. Därför föredrar jag Nordiska Förbundet, som har samma styrka och principer men som är politiskt nyktrare och sundare."

"Nå, hur gick det för Ingmar i detta förbund?"

"Han gjorde väl ifrån sig. Han gjorde ett gott arbete och blev omtyckt av alla. Men så en dag skar det sig. Han fick inte göra som han ville och bruka sitt eget omdöme vid ett tillfälle utan blev tillsagd att lyda order i stället. Han försökte smälta det, men snart dök det upp nya liknande obehagliga situationer. Till slut så demonstrerade han mot hela förbundet och gick hem och vägrade komma tillbaka."

"Vad var anledningen till denna schism?"

"Han sade till mig att han vägrade återvända till förbundet därför att det var diktatoriskt. Han ville inte ha med någon odemokratisk rörelse att skaffa.

Men det var en sak som han inte visste om rörelsen när han gick in i den. Hade han vetat det hade han kanske aldrig gått in i den. Det är nämligen så att förbundet inte tolererar att någon hoppar av. Ingmar försökte hoppa av, och det blev surt för honom. Hur surt det blev vet jag inte."

"Men ni är själv med i förbundet. Vet ni inte vad era förbundsbröder gjorde med honom?"

"De förföljde honom nog. De ringde ständigt till honom och skrev ständigt nya brev till honom. De försökte en gång med våld hämta honom till högkvarteret, men det lyckades han klara sig ifrån. Sedan med ens förlorade förbundet kontakten med honom. Han hade flyttat och ingen visste vart, och han lyckades hålla sin nya vistelseort dold för förbundet. Med mig höll han kontakt, ty han tyckte om mig, men inte heller för mig avslöjade han var han bodde."

"Är det tänkbart att ert förbund lyckades spåra upp honom och övade våld mot honom, kidnappade honom eller drev honom till självmord?"

"Nej, det är absolut omöjligt. Er fantasi skenar iväg med er. Sådant gör vi inte. I motsats till scientologerna, världens mest pacifistiska religion, har vi aldrig brukat våld. Många tror och påstår att förbundet blev hans undergång, men det är omöjligt."

"Han forskade mycket i nazismen."

"Ja, det var ett av hans mörkare intressen."

"Är det tänkbart att en bidragande anledning till att han gav sig med in i förbundet var att han ville se hur en fanatisk grupp och politisk organisation fungerar i praktiken?"

"Det var en intressant tanke. Det är faktiskt inte alls omöjligt. Det skulle förklara hans beundransvärda och sällsamma distans till vad han höll på med från början."

"Ni vet inte var han är idag?"

"Jag har inte en aning. Fråga Orakelmannen."

"Så ni känner honom?"

"Alla känner honom."

"Är han Ingmars far?"

"Nej, Gud bevars! Är han Ingmars far är jag hans moster."

"Han trodde det kunde vara hans far."

"Orakelmannen heter Gustav Jansson och har hetat så i hela sitt liv. Han har varit sjöman på oljetankers i många år och så skaffat sig lite pengar, som han nu lever gott men snålt på, för att de skall räcka livet ut. Han kan omöjligt vara Ingmars pappa. Dessutom är han inte så gammal som han ser ut utan kanske bara 18 år äldre än Ingmar."

"Är han homosexuell?"

"Nej, Gud bevars! Vem har påstått det?"

"En lastbar person."

"Han är en renlevnadsman, har aldrig varit gift och är allergisk mot alla former av sex. Det sista han vill tänka på i livet är sin kropp."

"Den måste vi dock alla tänka på ibland."

"Och hur skönt vore det inte att slippa det! Hur skönt att glömma att man har en mage som fiser och ger diarré och ett huvud som värker! Men vi går mot döden var vi går. Sönderfallet börjar vid 30. Det är det som kallas mognad: när man börjar deklinera. Ingmar blev aldrig mogen, och det var hans stora lycka. Det avundades jag honom. Gustav Jansson har heller aldrig blivit en mogen man. Det har han gemensamt med Ingmar. Det är det som gör att de liknar varandra i anden."

"Är det bevisligen omöjligt att Orakelmannen är Ingmars far?"

"Nej, det är det inte. Möjligheten finns, även om den är liten, men jag tror inte på det. Jag har ändå sysslat en hel del med genetik."

"Det sägs att ni uppföder råttor i ert laboratorium. Är det sant, och för vilket ändamål gör ni det i så fall? Får man vara fräck och fråga?"

"Fräckhet biter inte på mig. Råttor! Jaså, det tror dom! Sanningen är att jag uppföder katter. Det är från mig som alla stadens vildkatter kommer. Jag släpper ut dem om natten och ger dem ett falskt skattemärke så att ingen skall tro att de är utan ägare. Och detta gör jag för att Göteborg är alldeles för fullt av råttor. Det finns råttor överallt, och därför klarar sig mina vildkatter så bra och blir de så feta. Det är sanningen. Jag litar på er sekretess."

"Man påstår att ni har låtit era råttor äta upp Ingmar."

"Vem påstår det?"

"En i ärtsoppsgänget."

"Jaså. Ja, det är ett pittoreskt sällskap. De är alla mer eller mindre alkoholiserade dagdrivare, men de är mänskliga. Några av dem var tidigare stadens bästa hantverkare. Nedgången började när det ena tryckeriet efter det andra lades ner och ersattes av maskinell stereotypi. Då friställdes många utsökt kunniga hantverkare i boktryckarkonsten, och då förlorade många boktryckare intresse för sitt arbete, ty den största charmen med det arbetet var just finhantverket. Rolfsson var en sådan." Det var honom jag hade hälsat på. "En mer yrkeskunnig hantverkare fanns det

kanske inte i hela staden. Han band även in böcker så att de höll för tid och evighet, var lätta att läsa och utsökt vackert gjorda. Numera tål inte dessa moderna pocketböcker att man vänder en sida i dem utan att de går sönder.

Och detta ärtsoppssällskap består nästan enbart av sådana före detta yrkesskickliga experter och snillen till specialhantverkare. De samlades torsdag efter torsdag på Linnégatan och dryftade gamla tider, Ann-Idas och den riktiga restaurang Trägår'ns tid, den som brann ner och ersattes av en bunker, det gamla Masthuggets tid och den tid då Haga ännu var en levande och arbetande stadsdel för skickligt folk och hantverkare, den tid då samma sällskap brukade träffas på restaurang Victoria. När den konstnärsrestaurangen tog slut för att den övertogs av narkotikalangare flyttade det riktiga Victoriasällskapet till Linnégatan i stället, och där satt de vecka efter vecka och blev fullare och fullare, ty de drack mest bara gamla minnens skål, och dessa gamla minnen blev rikligare ju äldre de blev. Sällskapet var berömt i hela staden inom kunniga kretsar.

Det var förresten en aktningvärd grannsämja i det huset. Alla grannarna där kände varandra och träffades vid ärtsoppan varje torsdag. De var fattiga men andligt rika, det var konstnärer, skådespelare och hantverkare som bodde där, och hela huset var som en enda stor och god och varm familj. Ingen låste sina ingångsdörrar där, och där trivdes Ingmar betydligt bättre än i det politiska fanatiska förbundet. Sedan skulle huset rivas, och alla hyresgäster evakuerades så fort som möjligt. Sedan stod huset tomt i två år innan det revs. Och det var ett vackert hus. Visst lutade det något, så att man hade nerförsbacke från tamburen till köket, men vad gjorde det? Det bara bidrog till trivseln. Det var ett mänskligt hus och en mänskovänlig miljö att leva i som inte var för dyr, och ingen som bodde där ville frivilligt flytta därifrån. Det husets öde blev det samma som kvarteret Pärkans, men Pärkan har de inte rivit ännu, och den är ännu vackrare. De husen har väl evakuerats men inte rivits. De står tomma och inbjudande, men ingen får bo där, ty det kvarteret, stadens vackraste trähusbebyggelse, skall rivas. Det har de som aldrig bodde där bestämt medan de som bodde där och trivdes där inte hade någon talan. Inte heller därifrån har någon flyttat frivilligt. En företagsam hyresgäst där hade själv renoverat sin lägenhet och installerat varmvatten och snickrat om väggarna för en kostnad av tiotusentals kronor, men även han blev vräkt utan att få ett öre i ersättning och hur beboelig han än hade gjort sin lägenhet, därför att alla husen med utsökta kakelugnar, snickarglädje, torn och tinnar, drakmönstrade träsniderier och allt, skulle rivas.

Det känns nästan som om Ingmar ännu bodde kvar där. Han passade så otroligt väl in i den miljön, och han trivdes där. Han växte in där och blev liksom kvarterets andes personifiering. Han blev allas gårdskar och hjälpreda. När något praktiskt måste utföras gjorde han det, och han sade aldrig nej när någon bad honom om hjälp. Hade han inte blivit olyckligt kär i grannen hade kanske han ensam orkat kämpa för kvarterets bevarande så energiskt att det hade krönts med framgång."

"Jag har träffat denna dam. Hon heter Brynja."

"Är hon här i staden nu?"

"Ja, för fulla muggar."

"Det var ett märkvärdigt fruntimmer. Alla föll för henne, och hon var liksom blind för alla de svartsjuke kval som alla hennes bästa kavaljerer led för hennes vidlyftighets skull. Hon skilde aldrig mellan männen. För henne var alla män lika och bedömdes i någon mån endast efter deras färdigheter i sängen. Hon såg aldrig vem som var hennes vän och vem som bara utnyttjade henne. Den sämste var för henne lika bra som den bäste. Den bäste var Ingmar, som aldrig älskade henne i sängen, och därför fick han den sämsta behandlingen av henne och tog han mest skada av sin kärlek till henne. Den värsta av hennes många kavaljerer blev den som hon kom att umgås närmast med. Det var ett långhårigt missfoster som inte var av denna världen. Han var kommunist och nazist, pervers och galen, dekadent och fördärvlig till tusen. Han talade släpigt och var alltid orakad. Han sympatiserade med Hitler och Stalin och påstod att ryssarnas inmarsch i Afghanistan var lika motiverad som engelsmännens hade varit det för hundra år sedan. Det är bara det att engelsmännen aldrig gick in i Afghanistan för hundra år sedan utan bara bedrev påtryckningar för att få ut ryssarna därifrån.

Han var en surrealistisk konstnär av morbidaste sorten. Alla hans tavlor fyllde en med äckel. Han hade aldrig varit gift men älskade att förföra minderåriga flickor. Det är tyvärr sant. Och en sådan fick sova natt efter natt i flera års tid i Brynjas säng med henne och nyckel till hennes bostad medan Ingmar inte ens fick det sistnämnda. Hans blyghet räddade honom från Brynjas konst, men hans hopplösa förtvivlade kärlek till henne skadade honom mera än kanske någonting annat."

Jag lämnade den lärde doktorn den gången med tillfredsställelse över att äntligen ha fått ut något av honom samtidigt som jag inte kunde bli kvitt känslan av att han fortfarande dolde det väsentligaste för mig.

Mest förbryllad var jag av hans prat om sina vildkatter. Kunde någon vetenskapsman på allvar syssla med sådant?

22.

Det var följande dag det stod i tidningen om kattmorden på Skansberget. Myndigheterna hade släppt loss ett gäng gevärsbeväpnade hälsovårdsnämndsagenter på Skansberget för att där döda så många vildkatter som möjligt, så att dessa inte längre skulle plåga alla gamla tanter i omgivningen med att nattetid skria och tjuta med varandra. Det visade sig att i den kattmassakern omkom även ett antal katter med skattemärken och halsband på sig som ingalunda var vilda, och många kattlik lämnades kvar på berget att småningom lukta allt fränare. Tidningen, närmare bestämt Göteborgs-Posten, kritiserade denna aktion som dåligt organiserad.

Under den följande veckan invaderades framför allt Kommendantsängen, Annedal och Haga av råttor. Plötsligt kunde man se råttor här och var mitt på ljusa dagen. Det var stora diskussioner om varifrån alla dessa råttor plötsligt kom, och en och annan mistrodd alkoholiserad dagdrivare visste bestämt att de kom från

kvarteret PärLAN, de utdömda tomma husen som aldrig revs. Men om den saken talades det tyst som om det var ett heligt faktum, och tidningen tog inte upp det.

Jag ringde till doktor Gold och bad att få träffa honom. Han hälsade mig välkommen och ville nödvändigt bjuda mig på bio.

"Det går en gammal Hitchcockfilm i repris nu som jag gärna vill visa dig, om du inte redan har sett den."

Det var 'Fåglarna', och när jag på eftermiddagen satt bredvid den sansade doktorn i en annars tjutande biografialong märkte jag med fasa hur doktorn njöt av att se Hitchcocks fåglar plocka ut ögonen på folk. För första gången fick jag plötsligt en misstanke om vilka sällsamma banor doktorn höll på att bryta inom forskningen.

Den kvällen ville jag helst tala med honom om Skansbergets kattor och rivningskvarterets råttor, men han var inte alls intresserad av slika samtalsämnen.

"Bäste Ludvig," sade han, "har vi inget intressantare att diskutera än själlösa djur," som om han ville komma bort från ämnet.

"Menar ni att de alltid är själlösa?"

"Ja, tills vidare." Det kändes som om han ville fortsätta: "Tills man ger dem en själ."

"Kan man då ge själlösa djur en själ?" fortsatte jag hänsynslöst.

"Ja, om man har en själ själv."

"Har ni det?"

"Jag vet att jag har det."

"Ger ni själlösa djur en själ?"

"Nej, vet ni vad, Skansbergets massakrerade kattor ligger för tungt på ert samvete!" försökte han skämta bort det hela.

"Vad vet ni om Skansbergets kattor och PärLANs råttor?"

"Ni tycks veta mer än jag. Vad vet ni som inte jag vet?"

"Jag tror att ni bluffar."

"Bluffar om vad?"

"Varför sysslar ni med kattor och råttor?"

"Jag vet inte om jag kan tala om det för er."

"Varför inte?"

"Jag vet inte om ni skulle förstå det. Dock hade ni inte fört ämnet så här långt om ni inte haft sinne för det, och jag hade inte bjudit er på Hitchcocks fåglar om jag inte hade haft förtroende för er. Jag tror det är filmen som har inspirerat er att föra ämnet på tal."

"Vilket ämne?"

"Katter och råttor."

"Nu har ni sagt A. Nu får ni också berätta resten."

"Men för det oss inte egentligen bort från ämnet?"

"Vilket ämne?"

"Ingmar. Han hade aldrig med mina kattor och råttor att göra. Och jag har fått en del nya data om honom. Han sov över en natt hos en god vän i förbundet. Den vännen kan berätta för er om den natten."

"Vad hände?"

"Ingmar gick och pratade i sömnen."

"Det låter intressant."

"Det är mycket intressant."

Sålunda kom vi från det brännbara ämnet om doktor Solomon Golds katter och råttor, och vi kom inte tillbaka till det på hela kvällen. Men jag visste när kvällen var slut att han en dag skulle avslöja allt för mig.

Jag sov oroligt den natten.

23.

"Jag kom hit till er idag för att få veta: är ni Ingmars far eller inte? Jag önskar klart besked."

Jag var hos Orakelmannen. Han hade tagit emot mig med blid vänlighet och var på ett tillmötesgående humör.

"Jag är inte Ingmars far, men jag kände hans far. Vi var tillsammans på 50-talet på några båtar som 'Hampus' och 'Heliogabalus', lastbåtar mellan Hamburg och Haifa. Men stig in och ta det lugnt. Jag ska koka kaffe åt er, så kan vi tala i lugn och ro. Jag tyckte mycket om Ingmars far och visste genast att Ingmar var hans son när jag såg honom. Det var en ädel man."

Han talade lugnt och eftertänksamt nästan utan att se mig i ögonen. Jag fruktade nästan att någonting hade hänt. "Har något hänt?" frågade jag.

"Nej? Vad skulle det vara?"

"Ni är inte aggressiv som vanligt."

"Måste jag alltid vara aggressiv?"

"Nej då. Inte alls."

Vi var tysta ett slag medan han tillredde en kanna kaffe åt oss och bjöd mig på fruktkaka.

"Han var min bästa vän till sjöss under de åren, och vi kom mycket nära varandra. Han talade mycket om sin son."

"Visade han någonsin tecken på sinnesrubbing?"

"Aldrig. Tvärtom. Han var alltid klarsynt som få. Men, du förstår, vi finländare har ju världens högsta dårstatistik, och därför förväntas vi i utlandet vara galna. Det var väl därför han hamnade på kliniken i Amerika: för att han som finländare avvek från den gängse föreställningen och inte var galen."

"Talade han någonsin om sin fru, om Ingmars mor?"

"Nej, aldrig ett ord. Jag vidrörde ibland ämnet med honom av pur nyfikenhet, men han besvarade mina försiktiga frågor därom med enbart tyst sorg. Jag tror att det för honom stod alltför klart att han aldrig skulle få se henne mera."

Lika litet trodde han att han skulle få se sin son igen. Därför sade han till mig:

'Jag får nog aldrig träffa min son, men du kanske möter honom en dag. Tag honom i så fall under ditt skydd. Var som en skyddsängel och vaka över hans steg så

att han ej stiger vilse. Han får aldrig en riktig far men kan kanske någon gång få en riktig gudfar.'

När jag såg Ingmar här på gatan visste jag genast att det var han och att jag ingenting kunde göra för honom. Hans öde stod skrivet i hans ansikte. Jag kunde bara ge honom goda råd, som han ändå aldrig skulle följa, och det gjorde han inte heller."

Således hade där funnits ett band mellan Ingmar och Orakelmannen om än svagt, ty bakom Orakelmannen hade Ingmars far stått om än väldigt långt borta.

24.

"Ni som har ett sjätte sinne och kan genomskåda folk på långt håll – vad anser ni om doktor Solomon Gold?"

"En farlig man."

"Tror ni han är inblandad i att Ingmar är försvunnen?"

"Alldeles säkert, men inte han personligen. Vetenskapsmännen står ju alltid över vad de håller på med. De tillverkar atombomber men är inte skyldiga till deras användning. Doktor Gold är säkert ensam om all skuld i Ingmars eventuella undergång, men han har i så fall inte rört ett hår på Ingmars huvud. Nej, det är inte han. Det är bara hans katter och råttor. Det är bara hans händer. Det är bara hans hjärna. Själv är han oskyldig och oansvarig till allt vad han gör."

"Vad vet du om hans katter och råttor?"

"Ingen vet något om hans katter och råttor. Jag tror inte att han själv vet något om dem. De bara finns, och de dräller överallt. De förökar sig i mörkret och lever om natten när ingen ser dem. Ingen stad har så mycket katter och råttor som vår stad, och säkert 90% av dem kommer från den mystiske läkarens laboratorium. Det är de som har tagit över kvarteret Pärlan. Människan är maktlös mot vad som försiggår i Pärlan. De ville riva kvarteret och evakuerade därför alla som bodde där men har sedan inte råd att riva det, och så står de där och blundar medan Pärkans katter och råttor sprider sig över staden.

Det var ett underbart kvarter. Jag har varit där på en gårdsfest en gång före Ingmars tid. Det finns ingen annan så människovänlig, barnvänlig och mänsklig miljö i staden. Där kunde vem som helst trivas och ingen vantrivas.

En annan så idealisk miljö var det nu rivna huset på Linnégatan. Jag var med på flera ärtsoppor. Där samlades och trivdes stadens mänskligaste personligheter, eländiga, fattiga men glada och lyckliga. Varför får inte människor längre vara fattiga, glada och lyckliga? Förr var alla det, men socialismens levnadsstandards-höjning för alla har lett till att ingen är glad och lycklig längre. I Leningrad och Moskva, socialismens huvudstäder, ser du aldrig en glad och lycklig människa. I det socialistiska paradiset Sverige är det också numera förbjudet för någon att vara fattig. Förtjänar du mindre än 25,000 kronor om året, som enligt myndigheternas officiella statistik är existensminimum idag, så blir du skönstaxerad och får du 6,000 kronor i

kvarskatt hur litet du än har tjänat. Och en sådan skönstaxering klarar du då inte av, utan du måste lämna landet, liksom alla som är för rika och som därför tvingas betala mer än 100% i skatt på vad de förtjänar. Och det är dessa, som tvingas betala mer än 100% i skatt, som har byggt Sverige och arbetat för landet i hela sitt liv och som därför förjagas utomlands av orimliga skatter som tack för deras livslånga självupppoffring.

Jag tror världen var lyckligare när det var tillåtet att vara rik eller fattig. I Sverige idag jagas man ut ur landet om man är antingen eller, ty man måste vara som alla de andra så att man ryms i myndigheternas statistiska årsbok som en siffra i en kolumn. Är man människa och mänsklig och mer än bara ett personnummer ryms man inte i samhället.

De har försökt stifta en lag som säger att man inte får leva utan badrum, varmvatten och dusch. Jag har levat utan dessa lyxartiklar i hela mitt liv och behöver dem inte. Jag duschar hellre hos goda vänner och tar det som en förevändning att träffa dem, och mitt varmvatten värmer jag på spisen. Om något har skämt bort människan och gjort henne omänsklig är det de moderna lyxiga bekvämligheterna, och särskilt så här i Sverige, nationen för ensamma människor, nationen som står som nummer ett i världen bland alla som ägnar sig åt att odla och främja medborgerlig ensamhet.

Därför rivs ärtsoppskvarteret på Linnégatan. Därför står stadens vackraste kvarter Pärlan tomt. Därför blir Göteborgs glada och lyckliga människor allt färre.

Vad makten inte vet är att frihet från bekvämlighet, från lyx och rikedom, från standard och sociala förmåner också är en frihet värd att iaktta. Myndigheterna inser det så småningom när det är för sent, som allting annat.

Och tänk hur ekonomiskt det är att vara fattig! Om folk fick lov att vara fattiga och avstå från statusjakten och lönestegringstvånget skulle inflationen upphöra och statsekonomi bli stabil. Det lönar sig inte att driva folk till högre och högre levnadskostnader med att riva alla billiga lägenheter och tvinga alla att ha varmvattensdusch. Lämna de billiga bostadskvarteren i fred, och låt de fattiga studenterna och konstnärerna, som inte har råd att bo lyxigt och som aldrig vill göra det, trivas där och bo kvar där som de vill. Som det är nu tvingas de från rivningslägenhet till rivningslägenhet, eftersom staten är besatt i att riva allt som är gammalt och vackert och billigt. Hus som filosofer, studenter och konstruktiva artister bebor måste rivas och deras hyresgäster drivas ut, ty slika hus är för billiga.

Och så försvinner den ena pärlan efter den andra i stadsbilden. Masthugget har utrotats och ersatts av stereotypa brungråa betonglådor som alla är exakt likadana. Annedal med sina idylliska småhus, gränder och prång, Landala med stadens billigaste kvarter och utsöktaste småstadsmiljö, Olskroken med sin vackra Olskroksgatsallé prydd med utsirade träbalkonger och Haga med sina hantverkare – allt har utrotats. Kvarteret Lustgården med sina trävillor har utplånats, Långedragets anrika restaurang, den vackraste på Västkusten, har bränts ner därför att den var brandfarlig, och Pärlan har utrymmts. Alla har tvingats flytta därifrån. Och allt detta har bestämts av vetenskapliga män bakom sterila fasader och skrivbord, av sådana

höga lärda auktoriteter som doktor Solomon Gold, som aldrig själva har behövt beröras av resultatet av sina pappersbeslut."

"Men doktor Solomon Gold bodde själv i Pärlan."

"Ja, och även han tvingades flytta därifrån. Även han trivdes där, och en mera idealisk villa för både mottagning, bostad och laboratorium än den han hade där kommer han aldrig att få, och det vet han. Men det är inte därför han kommer att hämnas på mänskligheten."

"Hämnas på mänskligheten?"

"Eller bestraffa den."

"Bestraffa den? För vad?"

"Vad tror du? Finns det något som mänskligheten inte är skyldig till?"

"Du menar att han är en misantrop?"

"Den störste av alla misantroper och därtill en vetenskapsman av Guds nåde. Därför är han så farlig."

"Men var är Ingmar?"

"Fråga doktor Solomon Gold. Fråga hans husdjur, inte bara hans katter och råttor utan framför allt hans kreatur i den nordiska förbunds rörelsen. För honom är alla människor djur och Ingmar en mutation som inte kunde klara sig bland den mänsklighet vars enda lag är 'äta eller ätas, döda eller dödas'. Tro mig. Doktor Solomon Gold vet allt om Ingmar."

Mera konfunderad än någonsin lämnade jag den gåtfulle Orakelmannen.

25.

Jag träffade snart doktor Solomon Gold igen. Fastän jag misstänkte honom för de rääste experiment med såväl djur som människor var han vänligheten själv emot mig. För att inte genast beröra ett brännbart ämne började jag med att fråga honom:

"Herr Gold, några påstår att Ingmar sysslade med forskning i nazismen och att han gjorde någon sorts avhandling därom. Vet ni något om några skrifter av Ingmar?"

"Ja, han var förhäxad av den nazistiska mystiken, men han skrev inget om saken. Han läste mycket i saken, som böcker av Leon Uris och Simon Wiesenthal, men han skrev inte något själv. Åtminstone finns det ingen skrift av honom över ämnet. Men en av hans goda vänner som jag även råkar känna – han förekom ibland på ärtsoppskalasen – hade i sin ägo en sällsam skrift på området som Ingmar fick läsa och som i hög grad satte Ingmars fantasi i rörelse. Denne vän, en viss Peter Möller, hade hittat skriften i fråga i Annedal, där den hade kommit fram när det började byggas där efter stadsdelens totallikvidering. Möller hade någon god vän bland byggnadsarbetarna, som hittade behållaren med manuskriptet i en begravningssoptunna i vad som hade varit ett rivningshus källare. Denne Peter Möller är även för övrigt en intressant person. Vi har haft många intensiva diskussioner tillsammans om själavandringsteorin."

"Så ni tror på själen?"

"Själen tror man inte på. Man talar om den."

Det bör nämnas att vi vid detta tillfälle satt på min landsman organistens kinesiska stamkrog, och jag väntade mig när som helst att han skulle dyka upp. Det var restaurang Blå Månen. Doktorn var på sitt allra godmodigaste humör, och han tycktes inte ha något att dölja. Han talade friare än någonsin.

"Det är något med maten här idag som inte stämmer."

"Ät den inte då," sade jag.

"Här ligger en hund begravnen eller också en katt. Eller också finns här råttor. Men till saken."

"Ja, jag tycker också det luktar konstigt här idag."

"Det luktar katt och smakar rätta eller tvärtom. Men till saken. Med Peter har jag särskilt efter Ingmars försvinnande talat om själen som med ingen annan. Vi är båda fascinerade av själavandringsteorin, och det är vår enda gemensamma nämnare. Och den som förde oss samman på det området var faktiskt Ingmar."

"Hur så?"

"Ingmar var besatt av ett evigt grubbel. Den fråga som han ständigt ställde sig själv och aldrig fick något svar på hur envetet han än sökte svaret var: 'Vem är jag?' Han sökte ständigt sitt eget jag, sin identitet, och fann den av allt att döma aldrig.

Detta grubbel förde honom ej sällan till själavandringsteorin, och han frågade ofta både mig och Peter vad vi tänkte om den fjärran orientaliska teorin. Efter att han försvunnit från jordens yta ringde mig Peter en dag och undrade om jag visste vart Ingmar tagit vägen. Jag bjöd mig till honom, och sedan hade vi många intressanta diskussioner tillsammans inte minst om Ingmar. Peter visade då även mig sitt anonyma upphittade 'nazistmanuskript' och bad att få höra min mening. Jag tvivlade på att manuskriptet var autentiskt men fann det intressant."

"Vad kom ni fram till beträffande själavandringsteorin, och vad var Ingmars mening om saken?"

"Ingmars mening om saken fick vi aldrig veta. Men Peter och jag hade det gemensamt att vi hade fler vänner bland de döda än bland de levande."

"Umgås ni med spöken?"

"Det är inget skämt utan för oss helt naturligt. Mina bästa vänner är Händel, Beethoven, Dostojevskij och Stefan Zweig. Hans bästa vänner var då Tizian, Rubens, Bach, Goethe och Tolstoj. Genom själavandringsteorin, och genom de tankar som Ingmar haft om saken och invigt oss i, kom vi fram till, att just Rembrandt, Händel, Beethoven, Dostojevskij och Stefan Zweig kunde ha varit en och samma själ, liksom Tizian, Rubens, Bach, Goethe och Tolstoj. Förstår du?"

"Ni menar att Dostojevskij dog samma år som Stefan Zweig föddes, liksom Tizian dog när Rubens föddes?"

"Precis."

"Men er teori haltar. Bach levde ännu när Goethe föddes, och likadant levde Goethe ännu när Tolstoj föddes. Och Dostojevskij var redan fem år gammal när Beethoven dog."

"Ytterst intressant och rakt på pricken! En alldeles riktig iakttagelse! Men medge att det ibland verkar vara ett nästan alltför hemlighetsfullt sammanträffande, när till exempel Shakespeare föds och Michelangelo dör samma år, liksom Tizian och Rubens samt Dostojevskij och Zweig!

Och antag att en 'själ' inte måste befinna sig i barnets kropp vid dess födsel, utan att själen kan ta kroppen i besittning först när barnet kommit över spädbarnsåldern? I så fall skulle Michelangelo-Shakespeare-Rembrandt-Händel-Beethoven-Dostojevskij-Zweig ha kunnat vara en och samma själ liksom Tizian-Rubens-Bach-Goethe-Tolstoj."

"Ett annat problem: Tolstoj mindes sin tvåårsålder, men Goethe dog inte förrän när Tolstoj var fyra. Och dessa dina teorier sysselsätter sig partiskt bara med *vissa* stora personligheter. Du lämnar till exempel Leonardo da Vinci helt och hållet utanför."

"Jag medger att det finns många svaga punkter i dessa teorier. Goethes och Tolstojs andliga släktskap med varandra och överensstämmande överlägsenhet skulle man också kunna förklara med att de hade nästan samma horoskop, vilket också Dostojevskij och Zweig nästan hade; men just sådana saker är det så intressant att diskutera. Och jag medger att det till exempel skulle passa mycket bättre om Dostojevskij i sitt föregående liv hade varit Napoleon än Beethoven, ty Napoleon dog ju när Dostojevskij föddes. Likaså skulle det nästan passa bättre att Michelangelo i sitt följande liv blev Rubens än Shakespeare, ty Rubens är lika mycket en fortsättning på Michelangelos som på Tizians konst. Och visst stämmer det illa att Shakespeare och Rembrandt skulle ha varit samma själ när Rembrandt var tio år gammal vid Shakespeares frånfälle. Men det är en fantasieggande teori, och allt som eggas fantasin är uppbyggligt. Och faktum är att mina bästa vänner i det förflutna är Zweig, Dostojevskij, Beethoven, Händel, Rembrandt, Shakespeare och Michelangelo och inte Tolstoj, Goethe, Bach, Rubens, Tizian och Leonardo da Vinci. Den första kedjans idoler uppfyller mig enbart med glädje medan den andra enbart avskräcker mig."

"Jag förstår er tanke. Ni menar att Tolstoj, Goethe, Bach, Rubens och Tizian var mindre mänskliga än de andra. Och tillsammans utgör dessa fem sedda i historiskt perspektiv en överväldigande klan på grund av luckorna mellan dem. Förstår ni vad jag menar?"

"Jag har tänkt samma tanke. Det finns luckor mellan dem."

"Just precis."

"Mellan Rubens och Bach är det en lycka på fyrtio år, och efter Tolstoj uppstår det på nytt en lucka, ty efter Tolstojs död har ingen utom Zweig kunnat mäta sig med honom. Och vad hände efter Rubens och Tolstojs död? Jo, efter Rubens död inträffar det trettioåriga krigets värsta katastrofer samtidigt som England störtar samman och dess konung halshuggs, men strax innan Bach föds besegras turkarna och det blir fred i hela världen. Efter Tolstojs död uppstår de två världskrigen och ryska revolutionen. Detta skulle betyda att Tolstoj och Rubens, och även Bach, Goethe och Tizian, om de nu var en och samma person, skulle ha haft övermänskliga

för att inte säga gudomliga krafter eller åtminstone ha haft en vådligt och skrämmande intim kontakt med den allsmäktige, om en sådan finns."

"Tvivlar du på det?"

"Jag tror hellre på Dostojevskijs, Zweigs, Beethovens, Händels, Rembrandts, Shakespeares och Michelangelos mänsklighet än på Rubens, Tolstojs, Tizians, Bachs och Goethes gudomlighet. Och faktum är att det uppstod katastrofer även vid Dostojevskijs död, då den bäste av alla tsarer mördades och det spordes naturkatastrofer i hela världen. Men mest aktningsvärd ter sig då Leonardo da Vincis död."

"Varför det?"

"Han dog på tröskeln mellan en paradistid och en helvetetid. Han dog 1519. De stora universella världsförbättrande sensationerna var då redan förbi: upptäcktsresorna, uppfinningarna och hela högrenässansen. Men vad händer efter Leonardos död? Maghellan dör mitt under den största upptäcktsresan av alla, Karl V blir oinskränkt envåldshärskare över ett världsimperium, och Luthers reformation bryter ut på blodigt allvar. Vad som följer är envåldets och fanatismens terrorkamp mot friheten."

"Du har rätt. Det stegrar den gåtas hemlighetsfullhet som var Leonardo da Vinci."

"Men hellre än att tro på sådant som övermänskliga krafter hos snobbar som Leonardo, Tizian, Rubens, Bach, Goethe och Tolstoj tror jag på mänskligheten hos andar som Michelangelo, Shakespeare, Rembrandt, Händel, Beethoven, Dostojevskij och Stefan Zweig."

Och han log godmodigt. Så mycket hade han ännu aldrig invigt mig i sina inre världar.

Den restaurangen gick jag sedan bara en gång tillbaka till, och det var tillsammans med min landsman organisten. Vi intog då samma rätt, och båda fann vi att den smakade besynnerligt. Jag påminde mig då att det var samma rätt som doktor Solomon Gold hade lämnat halväten. Vi åt dock upp den men beslöt att forska i saken. Personalen tycktes vara något ovilliga att avslöja yrkeshemligheter. Vi gick dock och snokade vid köksingången och fann där kökets avfallstunna. Där fanns ett ansevärt antal burkar kattmat. Försiktigt gick vi åter in och frågade köksmästaren om det fanns katter i restaurangen. Han blev hypernervös och arg och körde omsider ut oss.

Vi köpte på skoj i närmaste butik den kattmat vi funnit i skräptunnan. Vi öppnade burken och fann den innehålla den mat vi intagit på restaurangen.

Så förlorade min vän sin älsklingsrestaurang. Vi sade ingenting, och restaurangen fortsatte. Men så småningom hörde vi underliga rykten från just den restaurangen. Det talades om att ingen längre kunde äta där för att där luktade så illa. Hälsovårdsmyndigheter kom dit och undersökte stället men fann ingenting. Restaurangen fortsatte men förlorade allt fler av sina kunder. Till slut hämtade någon en luktexpert dit för att identifiera den otroliga lukten. Han sade med en gång när han kom in:

"Råttor!"

Han kunde även lokalisera doften till ett hörn av lokalen. Där fanns en igenstoppad ventil. När den öppnades triumferade stanken på ett överväldigande sätt med ett segertåg genom hela restaurangen. Alla som inte behövdes gick ut och vågade inte använda sina näsor. Det visade sig att en råttfamilj hade stängts inne när ventilen hade stoppats igen och att denna talrika råttfamilj hade dött svältdöden. Det var naturligtvis inte mycket kvar av råttorna, men de avlägsnades genast. Endast en som själv hade tömt skithus på landet mäktade utföra det motbjudande arbetet. Någon vecka senare upphörde restaurangen. Den saknades sedermera i samma mån som Långedrag, Henriksberg och Victoria.

26.

Jag fick senare träffa Peter Möller. Han hade mycket att berätta. Innan jag återger hans egna erfarenheter vill jag återge det manuskript som han påstod hade hittats i det rivna Annedal. Han hade skrivit rent det och kallade det för "Den perfekta SS-generalen", men jag fick även se manuskriptet och kunde konstatera att texterna var identiska. Här följer nu texten:

Den perfekta SS-generalen.

Mitt namn är Müller. Jag är inte den Müller som världen har sökt i årtionden och undrat vart han tog vägen, ty Müller är inte mitt riktiga namn. Den riktige Müller å sin sida om han ännu lever kallar sig knappast Müller längre. Men jag kallar mig Erich Müller, ty det är ett lagom avskyvärt namn på en lagom avskyvärd person.

Varför är jag avskyvärd? Under större delen av mitt liv var jag avskyvärd för att jag var jude, och när jag inte var avskyvärd därför var jag avskyvärd av motsatt anledning. Ja, jag var och är nazist, ty har man en gång varit nazist slipper man den randen aldrig, liksom man aldrig kan slippa ifrån sitt judiska blod om man en gång har det. En gång nazist alltid nazist, och en gång jude alltid jude. Det är vad de två har gemensamt. Jag förenar i mig bägge, och därför är jag dubbelt avskyvärd. Ty vilket folk har någonsin varit så avskytt i historien som judarna utom nazisterna?

Ni får avsky mig så mycket ni vill. Ingen kan skada mig längre. Det är därför jag skriver. Jag skall dö i morgon, och det naturligt, så jag har ingenting att förlora på att berätta mitt liv och sålunda ge er ett exempel på världens avskyvärdaste människa.

Min familj var från Ostpreussen. Vi var goda preussare och gjorde väl ifrån oss i det militära, och min farfar var en av Bismarcks största beundrare och pålitligaste kanslist. Vi har alltid älskat Tyskland och tjänat vårt land reservationslöst med uppriktigt glödande hjärta. Ingen bråkade med oss för att vi var judar eftersom vi var kända för att alltid ha varit så goda patrioter. Min far talade perfekt polska och jiddisch utom tyska och behärskade även ryska och franska. Han var en

samvetsgrann börsmäklare med en alltid pålitlig sund ekonomisk instinkt för vad som hände i etern. Alla Berlins främsta bankirer och finansmän anlidade honom och höll sig väl med honom, och det gick dem alltid ekonomiskt väl just därför.

Även min mor var fullblodsjudinna, och hon var från en musikerfamilj och en av Tysklands berömdaste: hon var en Rubinstein och på håll släkt med Mendelssohn. Hon behärskade piano och cello och hade varit en av paret Schumanns yngsta dotters bästa väninnor. Hon hade i sin ungdom ofta sett Brahms i Wien och till och med en gång spelat för honom.

Vi var fyra barn och alla musikaliska. Min syster var sångerska och turnerade under sina bästa år kring i hela världen. Min äldre bror blev en lysande konsertpianist, och min yngre bror skulle ha blivit dirigent. Jag var den enda av oss som inte blev musiker till yrket. Det var min far som begärde av mig att jag skulle bli militär så att jag kunde beskydda familjen. Vi var högt uppburna långt in på 30-talet, vår familj var känd och högt värdesatt i de innersta nazistiska kretsarna, men för säkerhets skull ville far ändå försäkra sin familj med att få mig, sin mest manlige son, in i SS.

Jag var den mest lysande i militärskolan av alla i min klass. Jag gjorde bra ifrån mig överallt och avancerade fortare än någon annan. Dessutom var jag populär för att jag spelade så gärna och så vackert på piano närhelst det önskades, och jag var alltid en god och pålitlig kamrat. Jag var dessutom beundrad för min stora skicklighet i värja: jag var väl den enda av min kategori som aldrig fick ett ärr i ansiktet, ty jag gav andra desto flera i stället.

Jag förstod aldrig det där med nazism, och det var väl delvis det som alltid hjälpte mig vidare. Jag spelade inte dum, utan jag var dum. Jag kände Himmler och Eichmann väl långt innan de fick några förtroendeuppdrag, och Heydrich var som en onkel för mig. Han blev under åren min stora beskyddare, och han beskyddade även så långt det gick min familj. Även han var ju jude.

Min militära bana gick blixtnabbt i takt med nazismens oerhörda framgångar i alla tysktalande länder, och ett av mina första viktiga uppdrag var att knyta kontakter i Österrike. Jag var en stor beundrare av tysk litteratur och då framför allt av Stefan Zweig. När jag återvände mot Tyskland från Wien hade jag planerat stanna på vägen i Salzburg enkom för att besöka honom, tala med honom, uttrycka min stora beundran för hans exempel och vinna honom för vår sak. När jag kom till Salzburg hade han dagen innan lämnat sitt hem och flyttat till England.

Jag kände flera utomordentliga snillen och intellektuella i Zweigs omkrets. Jag träffade gärna Richard Strauss och talade med honom. Han var lätt att ha att göra med och ville gärna fortsätta samarbete med Berlin men kunde inte för judeförföljelsernas skull. Det var första gången jag hörde någonting nämnas om våra judeförföljelser.

En son till en berömd författare som kände Zweig väl och som själv var hängiven vår sak förklarade att Zweig inte alls var emot nazismen. Denne unge man, som själv blev en lysande författare så småningom, försökte på bästa sätt och mycket omständligt förklara Zweigs och andras frivilliga exil för mig.

"Är han rädd för oss?" frågade jag honom rent ut. "Vi har ju inte ens andats på Österrike ännu."

Denne unge man sade vad som gjorde mig smått förvånad:

"Zweig är nazist själv. Han beundrar och älskar och dyrkar tyskheten och allt tyskt och även nazismen, men för att få behålla sina goda tankar om och sitt goda förhållande till nazismen i fred vill han undvika att se den på nära håll. Han vill inte tvingas fatta parti mot Tyskland och nazismen. Enbart därför har han lämnat sitt land och därigenom givit oss fritt fram i det."

Detta var min unge väns förklaring. Han blev sedermera själv kanske den största nazisthataren av alla för att han fick se den på nära håll, och han begick självmord efter kriget. Han var inte jude och hade varken behövt lämna Tyskland eller ta parti emot oss.

Einstein, Thomas Mann, Richard Strauss, många var det som lämnade oss under de åren för att aldrig bli tyskar mera. Jag minns att vi föraktade dem och kallade dem fega för att de inte vågade vad vi vågade: stå för vår tyskhet. Marlene Dietrich var en annan, men vi fick ju den vackra svenskan Zarah Leander i stället, som dessutom sjöng mycket bättre än den billiga Lola.

Nazismen var en egendomlig företeelse. Själv var jag ständigt fascinerad och förhäxad av dess väsen. Den var som en religion för mig liksom för de flesta andra, men det var inte ett högre väsen som dyrkades utan människan själv och framför allt hennes kraft, hennes manlighet, intelligens och makt. Nazismen hade ingenting till övers för "*das Ewig-Weibliche*". De kvinnor som var nazister var i allmänhet fula och groteska.

Som jag nyss sade, så var det en kult, en religion, en mystisk makt som var oemotståndlig i sitt sug. Det var inte herr Hitlers förtjänst. Hitler var bara galjonsfiguren i fören på skeppet. Nej, den ledande makten var en annan. Den var övernaturlig och därför omänsklig men hopplöst fångslande.

Varje människa som sätter sig in i tyska förhållanden före, under och efter första världskriget måste ge tyskarnas rätt i att världskrigets utgång var orättvis för tyskarnas del. Tyskarna hade besegrat Ryssland och Belgien och stridit långt inne på franskt territorium och aldrig vikit en tum på sin front. Ändå tvangs Tyskland och framför allt Österrike till kanske historiens mest förödmjukande fred. Hade inte världen slagit oss så illa efter första världskriget hade vi aldrig givit igen heller.

Nazismen uppkom ur denna gränslösa förödmjukelse, och dess ledande krafter var österrikare. Hitler var lika österrikisk som Stefan Zweig, vår tids främste pacifist. Nazismen var ett forum för inbördes beundran precis som alla religioner och kulter, och ingenting behövdes efter den förödmjukande freden mera, och därför fick den en så enastående tillslutning och kraft, precis som fascismen i Italien och bolsjevikerna i Ryssland. Deras uppkomst berodde också enbart på nationell förödmjukelse genom första världskrigets rättsvidriga avslutning.

Själv var jag inte alls engagerad i partiet till en början. Jag gjorde min framgångsrika militärkarriär som far önskade och umgicks förtroligt med de innersta Himmlerska kretsarna ytligt och lätt men innerst inne på grund av mitt intresse att

iakttaga, luska ut och förstå denna gruppmentalitet och hur den fungerade. Före Hitlers territoriella krav, före München och Heydrichs vansinnigheter kände jag mig ej sällan som en spion inom partiet, men jag spionerade då för min egen räkning och inte för någon annans.

Värre blev det när Heydrich började gå för långt och händelser som Kristallnatten gick av stapeln. Då började jag äntligen förstå att det gällde allvar, och från den dagen hände det aldrig mer att jag tappade masken. Jag var samma perfekta och pålitliga kamrat och elitman som tidigare, men man såg mig aldrig mera le eller rynka pannan. Jag blev en automat i det tredje rikets, i nationalsocialismens och skyddsstaffelns tjänst som dock bakom maskineriet fortsatte tänka mina egna tankar.

De lämnade min familj i fred under hela 30-talet. Först när kriget inleddes började det bli svårt även för oss. Vi betraktades som förrädare av våra judiska bröder, och själv var jag hatad av min egen församling. Denna situation blev småningom outhärdlig för min far, som slutligen självmant satte judestjärna på sitt bröst. Det var inledningen till vår familjs upplösning. Han och mor hämtades en natt. Min äldre bror lämnades i fred så länge han inte bråkade. Han klarade sig genom sitt mästertliga pianospel, som ingen ville undvara. Men min lillebror var uppriktig och ställde frågor och förde sanningen på tal. Därigenom blev hans karriär avbruten. Jag har aldrig fått veta vart han tog vägen. Vår syster var lyckligtvis i England, där hon sjöng för Stefan Zweig.

För varje dag av kriget insåg jag allt klarare vilket fruktansvärt ansvar vi tyskar tog på oss inför historien. Det var med en känsla av befrielse som jag efter Frankrikes fall tog på mig uppdraget att uträtta vissa världsviktiga ärenden i Sydamerika. Vad som helst bara jag blev kvitt åsynen av hur vi tyskar fördärvade Europa! Jag skulle till Buenos Aires och Rio de Janeiro. I Argentina skulle jag bland annat träffa en viss Juan D. Perón. Jag unnade mig litet sentimentalitet när jag skildes från min bror i Berlin, men jag anade inte att jag aldrig skulle se honom där igen. Det var han som fick mig att lova att försöka hedra Stefan Zweig med ett besök och ett samtal i Rio de Janeiro. Annars hade jag skämts för mycket för vad jag representerade för att ha gått till ett så rent hus. Jag skulle resa civilt och inkognito, och jag gladde mig åt att äntligen för några veckor slippa vara hård, ty hård kunde jag vara. Det visste SS. De hade lärt mig att vara hård, och det var för att jag kunde den saken väl som de behöll mig och hade nytta av mig. Just för att jag kunde vara så iskallt hård och tekniskt perfekt i tjänsten tänkte ingen på att jag kunde vara jude.

Det regnade när jag kom till Rio de Janeiro. Det var en kulen morgon i februari, och staden tycktes ånga av det tropiska regnet och dimman., men under dagens lopp klarnade det. Dimman upphörde inte att ånga från staden, men ljuset och solen bröt fram genom molnen och bjöd på ett oförglömligt skådespel. Ljuset bröts i de tätå tunga ångorna, de våta palmkronorna blänkta och gnistrade som av kristaller, värmen betog ens hjärta, och alla de tropiska exotiska färgerna och stämningarna i staden kom till sin rätt tusenfalt. Det var ett paradiset som öppnades för mina ögon. Det var som en ridå för en livets absoluta skönhet som öppnades för mig. Rio de

Janeiro – har det någonsin funnits en vackrare stad? Det skulle i så fall ha varit Venedig under renässansen. Jag fick dessutom den förmånen på eftermiddagen att flyga i privatplan över Rio. Den som inte har gjort det har ännu inte upptäckt livet.

Under två hektiska dagar stökade jag undan mina formella uppdrag i Rio. Så fort jag blev ledig på eftermiddagen den andra dagen begav jag mig till Petropolis. Mina kontakter i Rio förbryllades något av att jag var intresserad av att träffa Stefan Zweig, men de kunde inte neka till att han var hemma, och de satte inga hinder i vägen. De frågade mig endast "Varför?" varpå jag svarade att de skulle få svaret efteråt.

Uppför de gröna brasilianska kullarna ringlade sig vägarna. Slutligen var jag framme. Där låg hans lilla hus högt uppe på en kulle. Så hade han bott varhelst han hade bott: ensam på toppen av en kulle. Så avskilt och exceptionellt låg hans hus i Salzburg, och så hade han bott i Bath. Utan att ha sett mannen greps jag av vördnad för honom och slog ner blicken för hans hus. Aldrig hade jag slagit ner blicken tidigare.

Jag mötte en förvånad patetisk medelålders man, som slog mig med häpnad, ty jag trodde först att det var Hitler. Det var samma karakteristiska löjliga lilla mustasch och ansiktsform, men han verkade att ha åldrats. Jag fick visionen av att denne man kunde vara bilden av en bruten desillusionerad patetisk och åldrande Hitler.

Jag presenterade mig i min civila förklädnad och tilltalade honom kallblodigt på tyska. Genast fick hans ansikte liv. Nej, det var inte Hitler. Det var hans motsats. I jämförelse var Hitler en vulgär mask och förvriden parodi på sig själv. Denne var en mänsklig människa. Han uttryckte den största glädje över min ankomst och lyste upp som en soluppgång.

"Har ni kommit hela vägen från Europa för att träffa mig?"

"Ja, och en del andra. Jag skall även till Buenos Aires i affärer."

"Det var verkligen mycket vänligt av er att hälsa på mig på vägen. Både ni och jag hade tur, ty hade ni kommit några dagar senare hade vi inte funnits här." Han sade detta eftertänksamt.

"Hur så? Skall ni resa bort?"

"Ja, vi skall resa bort."

Inomhus tydde ingenting på några reseförberedelser.

Jag fick träffa hans lågmälda fru Lotte och tyckte att Friederike hade verkat trevligare, men Lotte var mycket sjuk. "Hon kan knappast stå på benen mera," förklarade min värd för mig.

Vi satte oss på verandan och tog oss var sin cigarr. Det var något oändligt rörande över hela hans väsen. Jag var förstummad av hans personlighet. Alla mina associationer till Hitler var som bortblåsta. I stället kom jag att tänka på Charlie Chaplin. Han slog an en neutral och affärsmässig ton.

"Jag vet inte vem ni är och vad ni gör, och jag tänker inte ta reda på det heller. Ni behöver inte förklara er för mig. Jag är bara glad över att ni har kommit, och den glädjen vill jag behålla. Om sanningen om er i någon grad kan störa den glädjen ber jag er att glömma den sanningen. Ni förstår, jag har inte många glädjeämnen mera."

Som ni ser glider min fru ifrån mig i sin sjukdom, och världen tycks hålla jämna steg med henne i sin politiska sjukdom.

Men vi ska inte tala politik. Kanske det stöter er."

"Tro mig; ingenting ni säger kan stöta mig."

"Det gläder mig. Det finns så mycket tyskar nu för tiden som man inte vet var man har dem. Helt plötsligt kan de sticka kniven i ryggen på en – jag menar förstås bildligt – för att man vågar vara ärlig och tro på det goda i motsats till alla som tror på Hitler. Men ni kanske hör till dem som tror på Hitler. Hör ni i så fall till de förledda och godtrogna eller till hans medbrottslingar?"

Det var ytterst djärvt av honom att på detta sätt försöka pejla mig. De sista orden nästan viskade han fram. Men jag behöll masken.

"Låt oss säga så här, att Hitler har ingenting med oss att göra."

"Ett neutralt och förnuftigt ställningstagande." Han sög eftertänksamt på sin cigarr. "Har ni hört att Singapore har fallit?"

"Ja."

"Är det inte förfärligt? Jag trodde aldrig jag skulle få uppleva en sådan dag, och nu när jag har gjort det vill jag inte leva längre. Ni vet kanske att jag är brittisk medborgare sedan krigsutbrottet. Jag trodde att England om något land skulle kunna stå emot ondskan. Men nu har det brittiska imperiets viktigaste hörnsten i Asien fallit för den japanska diktaturen! Jag vill göra uppror mot hela livet när jag hör att sådant kan hända. Världen håller på att kvävas av sina förförare, och om jag kunde offra livet för att rädda den skulle jag göra det. Om jag därigenom kunde frigöra en sådan demonisk kraft som skulle överträffa Hitlers skulle jag inte tveka med att göra det. Om jag kunde offra miljoner människors liv för att det aldrig mer skulle bli något krig eller någon diktatur skulle jag göra det.

Jag älskade England under de fem åren jag bodde där. Jag försökte också bli engelsk medborgare till slut, men ödet tvang mig därför ifrån England. Det var mitt förbund med Lotte som åstadkom betänkligheter hos de engelska myndigheterna. De behandlade oss nästan lika brutalt som tyskarna gjorde, när jag tvingades lämna mitt hem i Salzburg. För att vi var österrikiska medborgare ville de brittiska myndigheterna internera oss som krigsfångar. Jag fick igenom vår ansökan om brittiskt medborgarskap till slut, men det kostade mig en stor besvikelse på den engelska byråkratin eller formalismen. Näst efter diktatur är pedanteri det hemskaste som finns, ty det är etablerad dumhet som genom sin makt utvecklar en monstruös oansvarighet för vad den omedvetet åstadkommer. Vi lämnade England så fort vi blivit brittiska medborgare. Vi hade inget val. Och sedan kunde vi inte mer återvända heller, ty därefter drabbade Hitlers vrede England. Det stackars landet är väl helt sönderbombat nu.

Man har märkvärdiga förmågor som jude. Åtminstone finns det alltid folk som tror det. Jämsides med min strålande karriär från 1929 och framåt gör en Hitler sin. Jämsides med min och Thomas Manns hybris som författare gör sig alla tysktalande människor sig skyldiga till hybris som tyskar. När jag lämnar Österrike i sticket

ockuperas det av Hitler. När jag lämnar England börjar samme Hitler systematiskt förinta dess städer."

"Jag vet hur ödet fungerar. Jag är själv jude."

"Å, det trodde jag inte. Det hade jag aldrig föreställt mig. Snarare hade jag trott er vara en förklädd SS-agent kanske utsänd hit för att mörda mig. I så fall hade SS kunnat bespara sig det besväret."

"Jag lovar er, att det finns många nazister som alltjämt läser och omhuldar er."

"Det tror jag inte på. Min ande och allt vad jag representerar är väsensfrämmande för all diktatur. Vad är jag? Jag är historien. Det judiska folket är världshistoriens starkaste levande inkarnation, och det är historiens sanning och kraft som Hitler är rädd för och som allena kommer att besegra honom. Han tror sig rå på historien med att utrota oss judar. Han rår på oss judar men inte på historien, och det kommer vi judar att få skulden för även efter kriget."

"Ni tror kriget tar slut?"

"Inte så länge jag lever. Det har ju inte ens nått sin höjdpunkt ännu. Men så fort jag har rest bort skall kriget avgöras."

"Vart tänker ni resa? Jag ser inga packningar eller reseförberedelser här i ert hem."

"Jag skall resa med er till Buenos Aires. Finns det inte väl mycket nazister där för att det skall vara hälsosamt för en jude som ni?"

"Ni misstänker mig och driver med mig."

"Jag tvivlar på att ni är enbart jude. Men jag har lovat er att ni inte behöver berätta något om er själv."

Då berättade jag allt. Jag berättade om min fars och mors och lillebrors öde, om min andre bror pianisten och hur han enbart klarade sig så länge han spelade piano och om min syster.

"Jag känner er syster. Bruno Walter har presenterat henne för mig. Toscanini tyckte mycket om hennes röst. Och själv är ni i alla fall en SS-agent? För att klara livet och rädda er familj? Det är otroligt! Då skall jag hjälpa er. Ni kommer att få höra av mig i Buenos Aires.

Livet kommer inte att bli lätt för er. Den värsta delen av kriget återstår, och ni kommer att få stifta bekantskap med dess innersta fasor. Men er uniform kommer att rädda er. Jag är glad att ni inte kom hit på uppdrag att mörda mig. Jag kunde inte bli kvitt den misstanken. Ty Hitler vet, att ingen är farligare än jag för det Tredje Rikets existens, därför att jag är ren och god. Hitler har ingen annan fiende än jag, och samtidigt är det ingen annan än jag som håller honom uppe. När jag är borta kommer Hitlers koloss genast att börja knaka och småningom störta till marken, ty jag är dess lerböter.

Men jag talar i gåtor för er. En dag kanske ni kommer att förstå mig, men då kan ni lika litet som jag göra något åt saken. Idag kan ni göra något åt saken, men från och med i morgon skall ni liksom Hitler bli maktlösare för varje dag."

Han fortfor att tala i gåtor som en gammal siare. Han märkte att jag inte hörde på och sade då:

"Ni vill kanske gå hem och lägga er. Ni har en mer ansträngande resa framför er än jag. Vi har sett hela skymningens förtrollande skönhet nu, så att vi kan lika gärna kalla det en dag, som engelsmännen säger. Det var välbehövligt att få tala med er. Det fyllde ett tomrum i min själ."

Och vi gick in. Han bjöd mig på ett glas utmärkt likör innan vi skildes, som även hans fru deltog i. Med en glödande patetisk värme i sina ögon som jag aldrig skall glömma skildes vi. Han tryckte min hand och sade: "Lycklig resa."

"Lycklig resa själv," sade jag.

"Min resa blir lycklig."

"Vår, menar du," sade hans fru Lotte.

"Javisst, vår."

"Ni har rest mycket," sade jag.

"Ja, det är min lycka. Men denna resa blir min sista."

Vi skildes. Några dagar senare i Buenos Aires just efter mitt första samtal med herr Peròn blev jag kallad till en hög partiman. Han ville tala i enrum med mig.

"Vi har idag fått nyheten från Brasilien att författaren och juden Stefan Zweig tillsammans med sin fru har tagit gift. De gjorde det dagen efter ert besök hos dem. Vi gratulerar er. Det är er största bedrift hittills. Må vi så driva alla judar i hela världen till frivilligt självmord för deras eget bästa. Heil Hitler!"

Hans ögon glödde av upphetsning. Nu förstod jag något av vad Stefan Zweig hade menat. Jag besvarade avmätt galningens hälsning, och plötsligt insåg jag att nu först började kriget.

Jag återvände sedan till Europa så snart jag kunde.

Hade Stefan Zweig hört någonting om konferensen i Wannsee och därav påverkats i sitt beslut om totalt avståndstagande från denna världen? Det är inte alldeles omöjligt. Om han inte fått några direkta nyheter därifrån så tror jag att han i alla fall hade känt Wannseevibrationerna i luften och att de mer än något annat drev honom till att ta gift, ty så känslig var han.

Jag hörde mycket om Wannsee när jag kom tillbaka, och jag fick en hel del att göra både med onkel Heydrich och Adolf Eichmann under den närmaste tiden i Tyskland. Heydrich hade blivit ett fanatiskt storhetsvansinnigt monstret. Kristallnatten, då alla judiska synagogor och affärer i Tyskland brändes och plundrades, var hans påfund, och han var den drivande kraften bakom besluten i Wannseekonferensen.

Vem var då Eichmann? Jag hade träffat honom tidigare. Han såg bra ut och var ytterst ordentlig i allt vad han gjorde. Han hade kanske mera än någon annan satt sig in i den judiska problematiken, och med sin noggrannhet ansågs han därför vara den idealiske mannen till att verkställa Heydrichs initiativ: att i praktiken utrota alla judar.

Han visste att jag var jude. Själv skröt han över att vara född i Palestina och behärska både hebreiska och jiddisch, och det var bara en jude som jag som kunde genomskåda honom, och det visste han. Han fruktade mig för att jag var en så duktig

och perfekt SS-officer och samtidigt en renrasig jude, hur blåa mina ögon än var. Mina blå ögon hade jag fått från min mormor, och ingenting räddade mitt liv och ingav nazisterna så mycket respekt för min person som den detaljen.

Heydrich kunde jag inte längre tåla, och jag hade numera med flit så litet som möjligt med honom att göra. Eichmann kunde dock i allt sitt översitteri stundom vara mänsklig, och jag kom flera gånger på honom med att tvivla på sin uppgift, som i stort sett var att organisera judeleveranserna till Auschwitz. Vi kom att ha alltför mycket med varandra att göra och att lära känna varandra alltför väl.

När jag återkom till Berlin från mitt Sydamerikabesök möttes jag av två saker: den goda nyheten om min befordran och den dåliga nyheten om min brors försvinnande. Det antyddes för mig att han frivilligt hade gått i koncentrationsläger. Anledningen till min befordran antydde någon för mig att var mitt smidiga åvägabringande av Stefan Zweigs död. Det var den enda fiende Hitler hade fruktat, sade Himmler själv till mig.

Vilka dårar! Att frukta världens godaste man! Visst hade han med sin ordets makt kunnat bli en mer fruktansvärd fiende till nazismen än Churchill emedan tyska var hans språk, men han ville inte bli någons fiende så länge han levde, han dog hellre än gjorde sig till någons fiende, och han skulle kanske nu vara en långt farligare fiende som död.

Med Eichmann vågade jag tala ut om min bror. Eichmann visste allt vad som hade hänt.

"Glöm att du är jude," sade han. "Din mor har avrättats, och din far och dina bröder har avlägsnats. Var glad för det. Ingen familj kan längre påminna dig om din härkomst. Du kan glömma allt nu och behöver inte längre ta någon hänsyn. Din karriär ligger öppen framför dig utan hindrande familjemedlemmar, och den kan bli mera lysande än Himmlers och Hitlers. Tänk inte på judeproblemet. För dig som SS-man med briljanta själsgåvor bör det inte längre existera något judiskt.

Och du kan ingenting göra för de dina. De har tagits ifrån dig, och du har fått din karriär i stället. Det kallas rättvist utbyte: något för något. Du trodde kanske att din ställning inom SS skulle skydda din familj, men en SS-man kan med sin ställning endast skydda sig själv. Du är osårbar så länge du ignorerar din judiska börd. Ingen tänker på den när han ser dig i sin SS-uniform. SS smäller högre än all judendom i världen."

Men jag visste bättre än han hur det verkligen förhöll sig. Genom Wannseekonferensen var den tyska och nazistiska saken definitivt förlorad. Besluten i Wannsee var ingenting annat än en personlig bankruttförklaring av hela den tyska saken. Nazismen, Tyskland, Hitler och Himmler, Eichmann och Heydrich, alla var de redan döda genom denna konferens.

Och var stod då jag? Vad hade jag mera i en sådan omgivning att göra? Endast en sak kunde jag göra: påskynda det utomordentliga fallet och hjälpa till med att få det så raskt undanstökat som möjligt. Jag blev plötsligt den ivrigaste av alla nazister. Alla Heydrichs vansinnigheter, alla Eichmanns vettlösa kraft- och penningslukande lägerorganisationer, alla Hitlers värsta påhitt och Himmlers minst konstruktiva

företag, – allt nazistiskt som blott var tillräckligt irrationellt förespråkade jag mest av alla, och folk lyssnade på mig, därför att jag var galen. Alla nazister respekterade mig, och jag märkte till min belåtenhet att min makt växte dag för dag. Jag fick träffa Führern personligen, och han imponerades av mitt nit för hans befängdaste idéer. Jag kunde inte stoppa någon av vansinnigheterna som Wannseekonferensen ledde till. Alltså gjorde jag i stället allt för att sätta dem i sken. Jag blev en inkarnation av alla nazismens självdestruktiva krafter, och alla nazister lyssnade på mig, trodde på mig och tog mitt nit på allvar. Och jag tjöt av hysterisk glädje invärtes, men inte ett leende syntes någonsin på mitt anlete. Mitt ansikte hade fullkomligt stelnat till en SS-döds-kalle.

Alla de vansinnigaste talangerna drog jag fram i ljuset och gav ansvarsfulla poster. Genom mig blev doktor Mengele chefsläkare i Auschwitz, och det lägret kostade genom min försorg nästan lika mycket pengar som hela östfronten. Jag kunde inte stoppa judeslakterna – alltså drev jag dem till överdrift, så att de skulle skena iväg in absurdum och avslöja sig själva inför hela världen. Och ingen var jag mera behjälplig än stackars Eichmann. Jag gav honom gränslösa resurser och tid och medel att i oändlighet bygga upp en egen byråkrati vars enda funktion skulle vara att köra judar omkring i tåg i hela Europa. Sålunda kördes tåg som skulle ha fört förstärkning och förnödenheter till Stalingrad i stället med komplett meningslösa laster till Auschwitz, Buchenwald, Dachau och Treblinka.

Det fanns inga skickligare spioner i världen än SS elittrupper. Jag bibehöll mina judiska kontakter, inför nazisterna för att spionera ut dem och inför judarna för att hjälpa. För att bevisa för de judar som tvivlade på mig att jag menade allvar gav jag dem möjlighet och tillfälle att genomföra mordet på onkel Heydrich. När jag såg attentatet och Heydrichs fasansfulla blodiga död gick jag avsides till en toalett med ursäkten att jag behövde kissa. Men i själva verket gick jag dit för att ingen skulle få se hur uppriktigt jag log av fröjd. Efter det var mig Pragjudarna gränslöst tacksamma och tillgivna. Det att det kom att kosta dem tusentals liv brydde de sig inte om. De visste att Gud stod på deras sida och att jag mer än någon annan ansträngde mig för att skämma ut den tyska politiken och rasismen inför hela världen för evigt.

Det märkliga var att ingen gissade vad mina innersta tankar var. Den enda som jag ibland fruktade att genomskådade mig var Goebbels, men han var i själva verket för upptagen med sitt för att ägna en framgångsrik SS-man en misstanke. Den som nog visste mest om mitt innersta var Eichmann, men mina syften och motiv fattade han aldrig något av. Han var ju opsykologisk som få och begravde sig själv helt bakom sina diagram och protokoll, organisationer och administrationer för att ge service åt allt utom åt det som gagnade den tyska saken i kriget.

Jag avancerade snabbt i graderna och var snart Obersturmbannführer som Eichmann men långt mer effektiv än denne. Allt mera anlätades jag av Himmler för delikatare uppdrag och som rådgivare, och till min fasa fick jag en gång höra att han tänkte sig mig som sin blivande närmaste man. Han hade ingen aning om att jag var jude.

Med rätta har många sedermera anklagat mig för att ha satt fart på judekarusellen, och visst var jag i betänkligt hög grad ansvarig för det ständigt ökade tempot i expedieringen av mitt eget folk. Men jag var SS-man till kropp och själ även om jag också var jude. För mig som SS-man helgade ändamålet alla medel, och mitt högsta syfte var att i så hög grad som möjligt skämma ut den tyska anden inför världen. Jag kunde inte stoppa kriget eller judeföljelserna. Jag var lika maktlös som alla andra, och denna terrorism mot judarna hade gradvis vuxit upp i vårt land sedan min barndom under tio års tid. Jag kunde inte stoppa den. Men jag kunde driva dess galenskap till sin spets för att för tid och evighet komma rasismen som fenomen på skam, och det vet Gud att jag ansträngde mig till det yttersta för att göra. Och hade inte Eichmann lyckats avrätta sex miljoner judar i Tyskland så hade det aldrig funnits anledning till att grunda staten Israel, judarnas äntliga hemborg och fristad på jorden. Det låter cyniskt, men cynismen kommer från SS-anden i mig.

Det fanns dock många som gjorde det lilla de kunde för att rädda någon. Högsta chef för SS var som bekant onkel Himmler. Han hade stundom ohyggliga plågor på grund av en obotlig inre sjukdom. Detta var hans största problem, och han frågade en gång mig om jag visste någon läkare som kunde hjälpa honom. Jag skaffade honom då en judisk läkare som kunde hjälpa honom. Alla tyska läkare hade av SS-chefen utdömts som inkompetenta efter resultatlös vård, men min judiska kandidat fick omedelbart positiva resultat. Denne läkare hade, trodde många, en undergörande kraft i sina händer, och blott med massage kunde han åstadkomma mirakler. Han masserade Himmler och åstadkom mirakler. Som tack var Himmler beredd att ge honom förmögenheter, men det enda min läkare ville ha var så och så många tusen räddade judeliv. Det skar sig, men han fick vad han ville. Med tiden kom han att genom sina undergörande händer rädda tiotusentals judars liv. Det var den enda betalning han krävde, och Himmler gick med på allt bara han fick sina plågor lindrade, ty även Himmler var bara en människa.

Jag gjorde dock min sak lite för bra. En dag kallade själve Heinrich Müller mig till sig, och jag såg genast på hans ansikte att han hade en dödsdom att meddela mig. Han log grymt i ett överdrivet försök att vara vänlig medan hela hans väsen lyste av sadism. Jag fick sitta ner och ta en cigarr, vilket jag tackade nej till. Müller började gå omkring i rummet och mest av och an bakom min stol medan han talade.

"Ni är en lovande ung man och en av SS mest energiska och omistliga krafter. Under hela er karriär har det bara sports gott om er, och era höga vitsord har bara blivit högre och regnat tätare under det sista året. Tredje Riket är er tacksam. Utan män som ni skulle vår höga kampmoral på många håll sjunka. Och just för att ni är så särdeles nyttig," här böjde han sig fram mot mig, "har ni anförtrotts ett ovanligt krävande uppdrag." Han gjorde en paus, och jag förstod att han väntade sig av mig att jag skulle säga något.

"Vad då?" sade jag helt kort.

"Ni skall inspektera alla koncentrationsläger och se till att de allesammans blir vattentäta institutioner."

Jag förstod genast vad han menade med vattentäta institutioner. Jag skulle alltså se till att varje förintelseläger blev omöjligt att fly från och omöjligt för någon att blicka in i utifrån. Jag skulle försäkra nazismen om att den skulle få utföra historiens mest omfattande brott i fred och bakom lyckta dörrar. Jag frågade endast lamt:

"Och varför har jag utsetts till detta?"

"Det kan ni väl förstå?" Han log infernaliskt. "Eichmann har blivit vår främste teoretiker i organiserandet av den slutgiltiga lösningen på judefrågan emedan han är så teoretiskt grundligt insatt i ämnet. Ni skall bli vår främste praktiker."

Jag skulle alltså bli chef för nazismens kloakrengöringsindustri, rikets högsta bödel och massavrättningsorganisatör. Vilken ära!

"Ingenting sker utan att det är någon mening med det," sade jag lakoniskt.

"Ja," svarade Müller ironiskt, "det är alltid bäst som sker. Ni har rätt inställning, min vän. Ni avreser i morgon bitti till Breslau."

Följande morgon satt jag på tåget till Breslau. Jag skulle aldrig få se det levande Berlin mer.

Jag menade allvar med att uttrycka att ingenting sker utan att det är någon mening med det. Det var den tanken som gjorde det möjligt för mig att ta i tu med min uppgift. Hade jag inte haft den filosofiska inställningen hade jag omedelbart slagit bakut och gått under, ty Müller misstänkte att jag var jude. Det var bara därför han hade givit mig uppdraget, för att göra det så djävligt för mig som möjligt och samtidigt pröva mig om jag höll som nazist eller om jag skulle förlora självkontrollen. Men just för att jag var mera jude kunde jag hålla masken och gardera min själ med filosofi. Jag tror inte att någon nazist utom jag hade stått ut med den fasliga uppgift som jag stod inför. Min uppgift var att iscensätta all tyskhetens offentliga avrättning genom att organisera tyskarnas hemliga förintelseläger för judar. Jag visste att det slutgiltigt var tyskarnas offentliga avrättning inför historien det gällde, och denna kunde jag med att regissera emedan jag var jude. Jag tror bara det är judar som ser när ett världsrrike börjar gå under och att det bara är de som då tyst kan stå och se på och låta det ske.

Det var i Breslau jag träffade Alexander, en annan judisk SS-officer. Vi fann genast varandra. Han liksom jag hade av sina föräldrar skickats i SS skola för att han skulle rädda sig själv och kanske komma i ställning att beskydda familjen. Men han stod inte ut med sitt dubbelspel som jag, ty han hade ingen distans till det. Han hade fått se ett koncentrationsläger i praktiken, och det hade nästan drivit honom från vettet.

"Hur kan du acceptera din uppgift som högste koncentrationslägerskommendant? Hur kan du uthärda att stå i spetsen för judeförintelserna en enda dag?"

"Det är enkelt," sade jag. "Jag försöker se det i stort. Det är inte judarnas gravar vi gräver utan tyskarnas. Det är deras förintelse det gäller och inte judarnas. För vårt folk är detta en kris och kanske vår största kris i historien, men vad är en kris? En prövning och pånyttfödelse. När alla dessa fasor är över om kanske tre år skall Tyskland vara reducerat till en rykande grushög medan Israel skall ha återuppstått

från de döda för första gången på två tusen år och plötsligt utgöra en stark enad livskraftig och energisk nation i motsats till det då för alltid stukade Tyskland. Allting har en mening. Ju svårare vi får det nu, desto bättre får vi det sedan. Har du inte läst Theodor Herzls skrifter? En ny stat Israel är ju allt vad historien i detta sekel har handlat om och försökt att i praktiken komma fram till, och detta är den slutgiltiga prövningen. Klarar vi detta klarar vi allt. Judendomen måste korsfästas för att kunna återuppstå som självständig suverän nation. Jag gör detta för att definitivt sätta det sjunde och sista inseglet på Tysklands fall som världslig makt och kulturcentrum. Ur Tysklands svarta aska skall den nya staten Israel växa fram, och den föds här i dessa koncentrationsläger, som jag har fått som uppgift att förverkliga. Genom att skapa historiens ohyggligaste dödsläger ger jag mitt judiska folks stat Israel logiskt existensberättigande inför hela världen. Ingen kommer mera att förfölja eller förneka Israels rätt till att leva när dessa förintelseläger efter Tysklands fall blir kända av världen."

"Du är galen," sade min vän. Han var modig nog att fransäga sig sitt ansvar inom SS och i stället yrka på att få komma ut till östfronten, som redan då var allmänt beryktad som 'avrättningsplatsen' för alla tyskar. Dit skickades alla som ville bli av med som kanonmat. Där gav han sig snarast möjligt åt ryssarna som fånge, och så slapp han ifrån det sjunkande skepp som Tyskland var. Ryssland var dock ett redan sjunket fartyg, vilket han fick erfara, ty där fick han ett om möjligt ännu värre helvete i rysk fångenskap än vad han hade haft i Tyskland.

Jag fullgjorde min uppgift till punkt och pricka. Jag var minutiöst noggrann med varje detalj. Mina koncentrationsläger krävde en enorm stab av militärer, vakter, läkare och sanitetsvårdare. Ingen tysk och ingen jude skulle ha någon anledning att vantrivas i något av mina koncentrationsläger. De var ypperliga rekreationsställen som skulle sluka astronomiska belopp, men alla mina krav tillgodosågs: koncentrationslägren var ju Saken som var viktigare än allt annat och för vilken inga kostnader fick skys. Jag ruinerade det Tredje Riket med mina praktfulla koncentrerationslägersanordningar. Det är jag säker på. Hur sedan mina konstverk fuskades bort och blev till djurfarmer och slakthus för svin att salta ner människor i är en annan historia: koncentrationslägrens etiska, hygieniska och kulturella förfall gick lika raskt som det Tredje Rikets. Och vid det laget när lägren var färdiga ormgropar för levande kadaver att vältra sig i hade jag redan tagit min hand ifrån dem och med enbart goda vitsord redovisat mina resultat för herrarna Himmler, Hitler, Bormann och Müller. Müller själv var förvånad över konsekvensen i min perfektion. Jag hade lyckats hålla masken.

Men bakom masken triumferade jag över dem alla, ty jag hade gjort dem till världshistoriens största och uslaste mördare.

Min nästa uppgift blev Warszawaghattot.

Mina order var klara. Jag hade fått dem av Himmler själv personligen mellan fyra ögon.

"I Warszawas ghetto har funnits 600,000 judar församlade, som därifrån har styrt hela Polen underjordiskt och dess motståndskamp mot oss. Innan året är slut får det inte finnas en jude kvar i Warszawa!"

Jag skulle alltså personligen likvidera hundratusentals män, kvinnor och barn av mitt eget folk. Jag kände min hals tillsnörpas inför emottagandet av denna uppgift. Himmler sade också till mig, att jag var den enda som var kvalificerad för uppdraget.

"Ni har visat vad ni duger till. Ni måste nu duga till mera." Han menade att ingen annan dög till vad jag dög till. Han hörde till dem som inte hade en aning om att jag var jude.

Jag kom till Warszawa och satte mig till en början in i förhållandena där. Ghettot höll på att avfolkas, och dess invånare fördes metodiskt till Treblinka för att dö, men motståndet i ghettot blev värre för varje dag. Varje dag lönmördades inte bara tyska, polska, ukrainska och litauiska poliser och soldater som hunsade med judarna utan även SS-män. Repressalierna tilltog i värre takt än motståndet, varvid motståndet blev ännu mera hårdnackat och svåråtkomligt. Det höll på att utveckla sig till en brydsam historia, och då insåg jag att jag kanske i alla fall hade kommit på rätt ställe.

En dag råkade jag passera ett ställe där judar misshandlades. Man försökte tvinga en ung man till att tala, men han vägrade. Jag kunde inte undgå procedurerna därvid. Något i den envise mannens yttre frapperade mig. Jag avbröt behandlingen och befallde att själv personligen få ta i tu med fången. Jag blev lämnad ensam med fången bakom lyckta dörrar som bara jag hade nyckeln till. Den unge mannen i fråga var min lillebror Friedrich.

Han hade misshandlats svårt, och brutna revben stack blodigt ut ur köttet på honom. Hans ena öga hängde på kinden.

"Känner du igen mig?" frågade jag honom.

"Ni är en SS-officer. Jag känner ingen SS-officer."

"Det är bra. Håll masken. Jag skall hjälpa dig. Du tror att jag inte längre är den jag var, men jag är mera så än någonsin. Om jag skall kunna hjälpa dig måste du hjälpa mig. Vi måste köpslå med varandra så att vi kommer till en uppgörelse. Du skall bli min agent i ghettot, och därigenom skall alla tyskar lämna dig i fred. Du skall få vård och gå frisk tillbaka till ghettot. Ingen skall veta att du är agent hos oss, ty du skall berätta för dem att du i mig har en agent hos de makthavande. Du skall regelbundet komma till mig personligen med rapporter, och i utbyte skall jag ge dig och ghettot hjälp."

"Vad då för hjälp? Dödshjälp? Det är den enda hjälp vi kan få."

"Warszawaghettot skall genom din och min insats bli det största problemet för Berlin, nazismens största nederlag och blodigaste katastrof. Det kommer att kosta otaliga judars liv, men Hitlers förlust blir större. Jag skall rapportera för dig hur ni skall få vapen och meddela dig nazisternas strategi. Varenda judisk man i ghettot skall av mig få ett gevär att skjuta ner minst tjugo tyskar med, ty så mycket mer värd är en fri man mot en förtryckare. Ni är fria i ghettot. Tyskarna i nazismens diktatur är

de som sitter i klistret, och det klistret blir värre för dem för varje dag. Har du hört om Stalingrad?"

"Då är det sant?"

"Tyskland håller på att gräva ner sig, och när det väl är nergrävt skall det aldrig stå upp igen, men Israels fria folk skall aldrig någon lyckas gräva ner. De skall uppstå från de döda i all evighet."

"Nu känner jag igen dig. Men är du säker på att ingen hör oss?"

"Ser du inte vem jag är? Vem kan höra en SS-generals innersta tankar?"

"Vad är SS egentligen?"

"SS är Hitlers stora lysande självmördarbataljon vars uppgift det är att bereda nazismens undergång och sedan förintna sig själv. Och som du ser har jag, en jude, just nu den mest ansvarsfulla och känsliga positionen i Tyskland: jag skall se till att Warszawaghattot skall bli hundra gånger mera besvärligt för Tyskland än vad det kunde ha varit. Eichmann är en loppa mot mig. Heydrich är död, Müller har jag besegrat, och Himmler beundrar mig och har visat mig ensam sitt största förtroende. De enda som misstror mig är Goebbels och Bormann, men dem har jag ingenting att göra med. Det är bara Himmler och Hitler som står över mig i det Tredje Riket, och de har ingen makt över mig. Himmler har sagt, att judarna har sig själva att skylla för att de förföljs som de gör och att det aldrig hade förföljts en jude i Tyskland om inte judarna själva hade velat det och varit ansvariga för det. Han menar alltså, och det menar alla nazister, att det inte händer någonting ont i Tyskland som det inte ligger en jude bakom. Tyskland håller på att gå under, och här ser du juden som ligger bakom. Heydrich var en annan."

Friedrich min bror kunde inte bärga sig. Genom blodet och tårarna blev han mer och mer förtjust, och till slut kunde han inte låta bli att omfamna mig och kyssa mig. Han grät och blödde och var halvdöd men hade glömt bort sitt ena förlorade öga. Ingenting gjorde ont längre för honom, ty han hade funnit mig.

"Ger du oss vapen skall vi slåss till sista man och inte ge upp förrän den sista spiken har slagits in i all nazisms och rasisms moraliska likkista. Vi skall få Warszawaghattot att flamma för evigt som rasismens ohyggligaste nederlag genom tiderna. Vad jag tycker synd om tyskarna som är så maktlösa mot ödets manipulationer med dem! De kan ju inte längre tänka själva utan är helt besatta av det vanvett som helt och hållet har kommit utifrån och förhäxat hela nationen. Vilka fruktansvärda krafter vi har att kämpa mot!"

"Ja, och vårt enda vapen är vett och sakligt omdöme. Vi har distans till vad som försiggår, och det är vår styrka. Nazismens svaghet är dess totala subjektivitet. En sådan håller inte, ty den är en inbillning och personlig föreställning och inskränkthet. Endast de som aldrig förlorar blicken för det stora hela, som aldrig tar parti för någon grupp eller låter sitt universum bli mindre än det verkliga oändliga universum, vilkas gud icke är nationell utan universell, kan bestå och leva livet på rätt sätt: sunt och förnuftigt. Ty mot det sunda förnuftet slår alla egensinniga viljor sina pannor blodiga."

"Du låter precis som vår gamle rabbin."

"Jag är tacksam för att jag hade någon. Kom hit varje morgon klockan nio, så skall du få veta allt om varje dags program och möjligheter."

"De flesta fryser eller svälter eller ruttnar ihjäl i sina sjukdomar."

"Det är enbart nyttigt och moraliskt uppbyggligt att aldrig äta sig mätt. Jag ska dock se vad jag kan göra. Men nu måste du få vård."

"Sätt bara ihop mina revben igen och stoppa in dem under skinnet på mig, så kan jag börja arbeta."

"Det är bra. Du får två dagars sjuksemester."

Jag öppnade för oss och gav en order:

"Denne man är nu vår spion. Se till att han får den behandling som varje jude förtjänar som hjälper nazismen till seger."

Och han fick genast en samling ompysslingsivriga sköterskor omkring sig, som gav honom mjölk och honung och moderlig vård så att han inom två dagar kunde återvända till ghattot. Ögat kunde dock inte återställas, men jag sade till honom att fördubbla synen på det andra, så skulle han se bättre än någon krypskytt med kikarsikte.

Det slog mig sedan att vi inte hade talat ett ord om musik. Det fick vänta till efter kriget.

Tre dagar senare kom det en expressorder direkt från Himmler: "Inled förintelsen av Warszawas judekvarter omedelbart."

Jag visade det för min bror, som visste vad han hade att göra. Han hade fört vidare allt vad jag hade avslöjat för honom: Hitlers innersta avsikter, den systematiska judeutrotningen, och koncentrationslägrens innersta funktioner. Han visste och judarna i ghattot visste genom honom att de hade ingenting att förlora och att vad som helst skulle ge dem en klar moralisk seger över tyskarna, bara de tog initiativet. De inledde sitt berömda uppror samma dag. Det var i elfte timmen.

Min ställning blev sedan svårare för varje dag. Ghattot brann, och dess inmurade invånare brann inne. Jag fick en häftig press på mig ovanifrån för att jag inte hade inlett anfallet innan de hunnit organisera sitt uppror. Hitler och Himmler var oroliga för mig och litade inte längre på min moral. De insåg att de inte visste var de hade mig, och de kunde inte byta ut mig mot någon annan.

Utan mig hade det inte blivit något uppror, och mitt inmurade folk hade inte haft några vapen ens att försvara sig med. Berlin visste inte och anade inte att jag låg bakom detta otroliga uppror, denna djävulska komplott mot det Tredje Riket. Den enda som jag anade att visste något om mina otroliga intriger var amiral Canaris, chefen för underrättelsetjänsten, men å andra sidan hade jag grunder för att misstänka att han skötte ett liknande dubbelspel själv. Vi två hade alltid haft respekt för varandra, jag för honom som den hederligaste av alla tyskar, och han för mig som den mest grymma och infernaliska av alla SS-generaler, vilket jag var.

En dag kom en av mina underordnade till mig och sade: "Vi har infångat den främste av ghattots vapensmugglare."

"Jaså. Gratulerar. Vad tänker ni göra med honom?" sade jag avmätt.

"Jag ville ge er chansen att besluta om hans öde, ty ni känner honom."

Jag förstod. "För in honom," sade jag. Det var min bror. "Jaså," sade jag, "ni har lurat oss. Vi trodde vi kunde lita på er såsom vår främsta spion bland varelsena där inne, och så smugglar ni vapen åt dem och nämner ingenting till oss om att de tänker använda sådana!" Jag slog honom på käften. Det hörde till teatern. Sedan bad jag mina underordnade att gå.

"Det var svårt det här, min bror. Du vet att jag måste låta skjuta dig."

"Det gör inget. Du lever kvar, och du är vår främste förkämpe."

"Himmler bereder mig ständigt obehag så länge revolten pågår. Jag får mer och mer av mitt eget folks blod på mitt samvete för varje dag, samtidigt som tyskarna mindre och mindre dör som flugor. Det var roligt de första dagarna, men nu är det inte roligt längre. Vad skall vi göra?"

"Skjut mig, så räddar du dig själv och vårt uppror."

"Jag kan inte skjuta dig. Du är min bror och därtill en framstående dirigent. Att det skulle gå därhän! All skönhet i musik och kultur dränks i vredens svarta terror, och jag går klädd i dess uniform som är dess värsta fiende. Men så länge terrorn har förtroende för mig kan jag fräta på den.

Men jag kan inte skjuta dig, min bror. Vi har gjort vad vi har kunnat. Vi har presterat ett ypperligt uppror som historien aldrig kommer att glömma, och det har fått det Tredje Riket att skaka värre än vad Stalingrad fick det att göra. Vi kan inte göra mera. Jag skall låta dig komma undan, och det skall tvinga mig till att be Himmler om avsked."

"Du kan inte begära avsked. Vi behöver dig som du är."

"Jag har gjort mitt. Tyskland har redan fallit. Stalingrad är över, och Warszawaghattots fantastiska uppror kommer att sätta sprutt på alla motståndsrörelser inom Hitlers gränser. Lika litet som jag vill vara med om att utplåna ghettot och se upprorets tappreste ledare dö i kvarterens mordbrand vill jag vara med om att förinta nazismen och bränna upp Tyskland levande, vilket kommer att ske. Jag har tagit aktivt del i allting hittills och förberett allt ont som kommer att hända, men när det händer vill jag inte vara med. Så feg är jag. Jag tar avstånd från det Tredje Riket efter att ha satt det i brand. Jag lägger ifrån mig min dödsuniform. Du får ta den på dig med mina mörka glasögon, så känner ingen igen dig när du går ut härifrån. Vi liknar ju varandra. Men raka dig först. Därför har ingen sett likheten mellan oss: du är smutsig medan jag är ren. Och slå mig sedan medvetlös. Du måste slå hårt, för jag är dålig på att simulera."

Min bror gjorde som jag bad honom. Efter att ha tvättat och rakat sig gav jag honom min uniform, varpå han slog mig medvetlös. Kriget hade lärt denne finkänslige musiker att bruka såväl mordvapnets som nävrättens våld.

Han gick sedan lugnt ut, stängde min dörr bakom sig och blev framsläppt överallt. Alla fruktade hans svarta dödsuniform med generalsrang. Det var revoltens största triumf: en judisk spion åt tyskarna blev för en dag general inom SS. På så sätt var vi två judiska generaler i SS.

Han använde sin kostymering till att ta sig raka vägen tillbaka till ghattot. Där deltog han sedan i kampen intill slutet. Ofta lockade han dussintals tyskar i fördärvet med min uniform. SS blev Hitler-Tysklands bane i det civila, i kriget och till och med i Warszawaghattot, ty där SS-män kallade till sig tyskar i ghattot väntade dem döden, och de överlevde inte för att varna sina kamrater. Speciellt farlig för tyskarna var den SS-general som ledde åtskilliga operationer inne i ghattot. Men han var då den enda SS-generalen i Warszawa, ty hans bror hade så fort han vaknat till sans begärt förflyttning och avsked för sin beklagliga försummelse, den första i hans karriär.

Jag blev dock inte skjuten. Himmler var vänlig mot mig.

"Nåväl, ni har gjort undan det värsta och viktigaste. Resten är ren rutin som vem som helst kan göra. Ni slipper det tråkiga arbetet att mala Warszawaghattot till grus. Det kan vanliga grovhuggare göra."

I stället sändes jag till Japan för att övertala japanerna till att förklara Ryssland krig. Det var ett omöjligt uppdrag, och jag visste det. Alla visste det. Jag sändes till Japan för att jag skulle bli den som misslyckades med uppgiften så att de sedan kunde expediera mig som straff. Eftersom det förväntades av mig att jag inte skulle lyckas misslyckades jag desto rejälare. Jag knöt kontakten med flera amerikanska och brittiska spioner och agenter och blev själv nu en spion för västmakterna. Och min främsta uppgift som sådan blev att till varje pris se till så att Ryssland inte deltog i kriget mot Japan. Eftersom min order från tyskarna var att tussa Japan på Ryssland passade min ställning i Japan perfekt som hand i handske med min andra uppgift att hålla japanerna borta från Ryssland. Det var ett jobb som passade mig.

Tänk er: en judisk SS-general brittisk agent! Det var otroliga tider vi upplevde.

Jag skall inte här närmare redogöra för mitt samröre med Richard Sorge, som var nog så intressant. Vare det nog sagt, att jag fick mina första viktiga ryska kontakter genom honom.

En av mina bästa vänner i Tokyo var en viss amerikansk vetenskapsman anknuten till deras spioncentral i Hongkong. Det var inte Oppenheimer, men han kände Oppenheimer och visste vad denne höll på med i absolut isolering. Han avslöjade det för mig en sen afton i en opiumkrog:

"Du förstår, jag kan tala om det för dig fastän du är en jävla nazist, för du arbetar ju för Churchill – det har jag sett bevis på. Mycket har vi genom dig fått veta om Gerry som vi inte hade en aning om. Men vi vill veta mera. Och du måste skaffa oss de rätta upplysningarna. Du vet säkert mer om Gerry och hans familj än vad som är nyttigt för dig att veta, med tanke på din hemliga tjänst hos hans brittiska majestät – visste Gerry om det skulle de kalla hem dig genast och skjuta dig. Det gör de kanske i morgon. Men vi måste veta en sak. Du måste säga allt vad du vet, och nu är rätta tillfället, ty aldrig har vi varit mera fördunklade i skallen än nu, och därför kan vi vara fullkomligt öppna. Vi behöver inte vara rädda för varandra. Du skall ge mig den information jag behöver, du ska säga mig allt, och priset jag skall ge dig för det är att jag ska säga dig allt."

Och så rabblade han upp hela det amerikanska atombombsprojektet in i minsta detalj som en utantilläxa inlörd enkom för tillfället.

"Förstår du?" fortsatte han. "Vi har en bomb i sikte som vi ska fälla över Tyskland så att det inte blir sågspån kvar av Berlin, Hamburg, München och Dresden. Förstår du? Förstår du att det är sant som jag säger? Förstår du att inte en tysk skall överleva? Förstår du att inte en tysk och inte en japan har en chans mot oss?"

Förstår du vilken makt vi har? Inte hela världen har en chans mot oss när kriget är över. Vi kommer att släppa de färdiga bomberna, och det kommer att avsluta kriget med historiens största stjärnmäll. Det blir bara en stor skräll, men den blir nog för alla tider och för att befästa vår absoluta makt i världen fram till nästa sekelskifte åtminstone och kanske hundra år till. En nations världsmakt varar i tre hundra år. Så länge härskade Grekland, Rom, Bysans, Muhammed, kyrkan, Turkiet och England. Med all sannolikhet kommer vi även att ha absolut makt över världen i tre hundra år."

Jag förstod fullkomligt vad han menade och tog honom på fullaste allvar. Men jag var fast besluten att bara för att jävlas göra mitt bästa för att USA genom denna fabulösa bomb inte skulle få all makt över världen ensam, och jag kom att tänka på min stackars vän Richard Sorge, som åkt fast när han tänkt fly till USA.

"Vad vill du nu ha av mig?" frågade jag.

"Har tyskarna något liknande projekt på gång?"

Jag berättade allt vad jag visste om Vedergällningsvapen 2, den genialiske ingenjören Wernher von Brauns livsverk, som han redan visste allt om, och jag förklarade för honom att denna tyskarnas banala sysselsättning omintetgjorde all högre syftande fysisk forskning.

"Jag visste det," sade han brett leende. "Jag vet var jag har dig, och nu vet USA att det har ditt land i en musfälla. Jag ska se till att inga bomber släpps över Tyskland. Men då måste du göra allt för att hjälpa oss få slut på kriget."

"Jag känner en viss Stauffenberg."

"Berätta."

"Han tänker mörda Hitler."

"Det låter bra. Vad mer kan du göra?"

"Hur vore det om jag tussade ryssen på Japan?"

Det var djärvt. Den knappt uttänkta tanken bara slant ut på min tunga, och jag trodde mig ana att jag tänkt för högt.

"Ryssland i Japan? Ryssland har väl nog att göra i väster?" Han var inte glad längre. Men jag hade redan gått för långt. Jag fortsatte:

"Tyskarna har förlorat mot ryssarna redan. Ryssarna har bara att bekvämt promenera in i Polen, Tjeckoslovakien, Ungern och Rumänien. Tyskarna vet att de redan har förlorat kriget på östfronten. De har inte förlorat det på västfronten ännu, och därför klamrar de sig så envist fast vid sitt försvar där.

Min uppgift här i Japan var att få japanerna att angripa Ryssland. Det är en omöjlig uppgift. Men jag kanske kan få ryssarna att angripa Japan. Jag har vissa kontakter. Ett krig mellan Ryssland och Japan skulle försvåra ryssarnas framgångar i

Europa och förhindra att de inte redan erövrat Berlin när ni äntligen väljer att landstiga på kontinenten. Vad jag menar är: fick jag till ett gurgel mellan ryssen och Japan skulle kanske inte hela Europa bli ryskt."

"Det låter intressant vad du säger. Jag ska föra dina idéer vidare. Men vänta ett slag med att handla. Jag måste veta vad de mina tänker om din plan. Jag fruktar nämligen att de inte vill se en ryss sätta sin fot i Japan."

Sedan pratade vi bara strunt tills vi skildes.

Följande dag fick jag ett telegram från Berlin. En japansk militär med löjtnantsgrad kom strikt med det till mig. Därav förstod jag att det var ytterst viktigt och hemligt.

Det var direkt från Himmler och löd helt kort:

"Kom genast till Berlin."

Jag visste att det var min dödsdom. Jag handlade genast, smög mig ut ur mitt hotell och sökte asyl på ryssarnas spioncentral, där jag mottogs synnerligen väl, emedan jag förklarade allt för dem: mitt dubbelspel och mina kunskaper om tyska, brittiska och amerikanska statshemligheter. De var mycket glada åt att jag kom, och förberedelser för mitt smugglande till Moskva vidtogs genast.

För sent fick jag iväg ett meddelande till min amerikanske professor att komma med. Det var av ren instinkt jag handlade. Min kurir kom tillbaka med den olevererade noten och berättade att min vän hade anhållits av japanerna för spioneri. Det betydde att han för tillfället definitivt var satt ur spel.

Jag hade handlat klokt som diskret och osynligt smugit mig ut från mitt rum och in till ryssarna. Ingen tysk eller japan hade någon aning om var jag var, och det gällde att lämna landet kvickt innan de fick veta någonting. Ty inom såväl japanska och tyska gränser var jag nu endast säker som försvunnen eller åtminstone obefintlig.

Som sagt, jag emottogs med översvallande vänlighet av de godtrogna ryssarna, som min kollega Richard Sorge hade varit ädel nog att rekommendera mig för innan han åkte fast, och ingenting gladde dem så och beredde vägen för mig till deras hjärtan så som det faktum att jag ämnade fullständigt förråda mitt hemland åt dem. Richard Sorge gav dem segern vid Stalingrad. Jag gav dem Tyskland.

Dock var det nästan mot mitt samvete. Jag förstod genast vem Stalin var, fastän jag aldrig fick se honom. Trådar av hans infernaliska spindelnät var utspända över allt i alla ryska byråer och instanser, och det gällde att vara vaksam så att man inte snubblade på dem. Hitler var värre än Caligula, men Stalin var värre än Hitler, ty Stalin höll masken, en sfinx' ogenomträngliga stillsamt oföränderligt tryggt leende mask, bakom vilken ett tyranni doldes vars fador världen aldrig har sett maken till. Hitlers fador avslöjades så småningom i praktiken. Stalins fador, mångdubbelt värre än Hitlers, har aldrig avslöjats i praktiken.

Ändå kunde jag inte annat än älska det ohyggliga utarmade förtvivlade omänskligt lidande Ryssland som jag lärde känna. Det var Dostojevskijs ohyggliga mardröms-Ryssland. Så förklarade den mest sympatiska ryssen jag lärde känna saken för mig:

"Före revolutionen fanns det människor i Ryssland som hade det bra. Det var tsaren, Leo Tolstoj och deras aristokratiska släkte, men det fanns även de som hade det dåligt, och det Ryssland som hade det dåligt ställt representerades av Dostojevskij. I och med revolutionen sopades tsarernas och Leo Tolstoj's aristokratiska värld bort och ingenting blev kvar. Men det lidande, förtvivlade eländiga Ryssland, som Dostojevskij beskrev, visade sig då vara det eviga Ryssland, ty detta arma svältande sjuka Ryssland bredde genom revolutionen ut sig och lämnade ingen plats till övers för något annat än fattigdom, svält och lidande, och genom samma revolution har alla Dostojevskij's spådomar besannats och skall de besannas. Ryssland har genom revolutionen sagt ett ord som hittills smäller högst i världshistorien och som har fått hela världen att lystra och alla människor att i Ryssland antingen se världens ledare, frälsare eller största fara. Ännu har inte Ryssland utökat sin gräns ända fram till Elbe, som Dostojevskij förutsade, men detta är nu på väg att hända. Ryssland har genom sin revolution som enda nation i världen avskaffat all sådan korrupktion, utsugning och självsvåld som kapitalismen möjliggör, och därigenom har Ryssland blivit all världens enda alltigenom kristna nation.

Vilken ironi då att dessa moderna ryssar förkastar Dostojevskij, socialisten, och upphöjer Tolstoj, den rike aristokraten! Tolstoj's skrifter trycks i ständigt nya upplagor och läses flitigt medan Dostojevskij, den störste och mest ryske av alla ryssar, är bannlyst. Däri och endast däri ligger Rysslands fara, ty Tolstoj och Dostojevskij är lika viktiga för Ryssland. De utgör tillsammans ett Ryssland som är osårbart och oomkullrunkeligt, och om en av dem förskjuts förlorar Ryssland antingen sin själ eller sin kropp, och det kan icke klara sig med endast det ena av dem. Tolstoj är kroppen och Dostojevskij är själen, som Meresjkovskij så kristallklart åskådliggör, och en kropp utan själ eller en själ utan kropp kan ingendera fungera. Kroppen har tagits vara på: Tolstoj dyrkas fortfarande, men själen har gått förlorad: Dostojevskij förtigs, och endast den obalansen har möjliggjort ett tyranni som Stalins. Endast därför har diktaturen och terrorn blivit total, och det enda som kan rädda Ryssland är att Dostojevskij, den eviga ryska själen, åter får komma till heders, accepteras och uppmuntras. Så länge Dostojevskij är förskjuten skall hela Ryssland vara förskjutet av Gud, och det skall, som Dostojevskij under hela sin livstid, nödgas svälta och lida och hanka sig fram med tiggarskåpan i ett outsägligt kval och elände. Så länge Dostojevskij och den ryska själen skall vara bannlyst från Ryssland, så länge skall Rysslands öde vara Dostojevskij's.

Visserligen tog ingen mera avstånd från socialismen än Dostojevskij, men han var ändå socialist själv på gott och ont, liksom socialismen och revolutionen också är lika mycket på gott som på ont. Hans egna socialism bevisas av hans karaktärer Stavrogin och Ivan Karamasov. I Raskolnikov avslöjade han sig som den ryska oemotståndliga makten, i furst Mysjkin avslöjade han sig som den ryska materialisten, i Stavrogin och hans vänner som socialist, ateist och anarkist, och i Aljosja som tsarmördare. Ty han yttrade om sin vackraste gestalt Aljosja att denne skulle sluta som tsarens mördare."

Hur gärna hade jag inte även i den ryska såsom i den tyska ordningen arbetat mig upp till ställningar som gjorde det möjligt för mig att bereda ordningen dess egen undergång! Och i Ryssland fanns dessutom större möjligheter och verksamhetsfält. Gärna hade jag för att rädda framtiden åt Tyskland å det intensivaste utvecklade den ryska koncentrationslägerrörelsen, långt värre och mer omfattande än den tyska; som kvalde kanske 50 miljoner slavar bakom taggtråd och elektricitet, och som inte bara behandlade judar som djur utan alla människor som skadedjur. Men den ryska förvaltningen var oåtkomlig för mig. I Ryssland var jag bara spion och förrädare och ingenting annat. Det gavs mig icke utrymme för även andra skadliga aktiviteter. Och kanske jag inte ens hade kunnat göra den ryska saken värre än vad den var: en mera utstuderad infernalisk terrorism än Stalins med dess oräkneliga miljoner offer hade nog inte ens jag helt skrupelfritt kunnat bidra till.

Vem är jag? Detta är människans första och sista fråga i livet och den enda väsentliga och den enda som hon aldrig kan besvara. Stundvis kan det gå upp ett ljus för henne då hon ser allting klart i en tillfällig aha-upplevelse, och i fem sekunder fattar hon sig själv och därmed även hela livet och världsgåtan, Gud och universum. Men den klara insikten försvinner som en dröm och lämnar liksom drömmen intet spår efter sig. En dag senare har man av det stora insiktsögonblicket kvar blott en aning av ett minne av att man en gång förstod någonting som man inte förstår längre.

Bästa sättet att uppnå slika himmelska ögonblick är att begrava sig i ensamhet och isolering och pina sig genom antingen meditation eller hårt arbete. Då räcker det med att träffa en människa eller få ett telefonsamtal för att få alla meditationens eller självplågans frukter förintade.

Man måste vara konsekvent. Man måste gå till botten med allt som man involverar sig i, vare sig det är ett äktenskap, ett brott, en karriär eller en bekännelse. Att lämna något halvgjort är höjden av feighet.

Jag har här tagit mig före att avslöja mig själv. För att kunna göra det måste man väl veta vem man är, men mitt livs största bekymmer är att jag fortfarande inte vet det. Det är också motivet till varför jag nedskriver detta: att genom att forska i mina egna missgärningar försöka ta reda på vem jag verkligen är.

Ett av mina klaraste livsögonblick upplevde jag då jag mediterade bland Warszawaghattots ruiner. Att åse Warszawa efter att jag med ryssarnas hjälp befriat den öde oigenkännliga huvudstaden var mitt livs mest beklämmande erfarenhet. Warszawa var inte längre en stad utan en öken. Och sterilast var denna stenöken där dess livligaste hjärta hade pulserat i Warszawaghattot. Denna storstad i storstaden, detta inmurade inferno, där 600,000 människor av judisk härkomst hade tvingats leva tillsammans i 55 kvarter, (som i Göteborgs Haga, Annedal och Kommendantsängens tillsammans,) som i en jättelik boskapsfälla med tretton portar mot omvärlden som de inte fick passera genom utan risk för livet, utan tillgång till mat för dagen, vatten eller hygien, hade deras medmänniskor utanför, som inte lät dem leva, äta, dricka eller tvätta sig, slutligen bombarderat med flygplan, satt eld på

och raserat hus för hus med levande människor inuti som inte fick rädda sina liv, tills det till slut bara återstod det grus, den tysta stenöken som jag stiftade bekantskap med följande höst. Jag bad att få vara ensam när striderna var över, och då gick jag till Warszawaghattots sterila utplånade djävulsåker och satte mig på en sten och kände mig som Jeremias.

Men det värsta var att skulden var min. Jag hade hjälpt tyskarna att bli historiens värsta monsterstat, jag hade hjälpt till med att organisera Warszawaghattots uppror som blev det andra världskrigets ohyggligaste tragedi, och jag hjälpte nu ryssarna att förintä vad som var kvar av det av mig redan själsligen förintade Tyskland. Med kallaste grymhet hade jag varit en av dem som slitit ut Tysklands hjärta ur hennes kropp, och nu hjälpte jag ryssarna att förgöra även kroppen. Och ändå kunde jag inte gråta.

Det var några dagar senare som min bror sökte upp mig. Jag ville gråta när jag såg honom men kunde bara le och vara glad. Jag tänkte: "Skall något få mig att gråta så är det väl detta," men därav blev intet.

Hur oigenkännlig han än var kände jag igen honom. Det var blicken endast jag kände igen honom på. Han var utmärkt glad och såg mera ut som en gast än som en människa, och hans enda öga flammade som en blixtenenergisk ljungeld av vanvettig fanatisk energi, men det var fortfarande hans blick. Han kom till mig för att berätta att han fortfarande levde.

Vi satt på tu man hand och talade i timmar. Det var mest han som talade. Han hade så mycket att berätta. Han var allvarlig som en fantom trots sin konstanta hysteri, men vid ett tillfälle uttryckte han någon munterhet. Det var när han beskrev sig själv som SS-general.

"I tre dagar vandrade jag på moln. Jag flög högt över molnen när jag gick omkring som SS-general och lurade varenda tysk jag såg rakt in i döden, som han alltid självmant gick in i på grund av mig. Och alltid fick jag nya infall. Till en början grälade jag på de tyskar som visade sig för att de var så fega och tog genast kommandot över dem och ledde dem rakt in i döden. Alla judar kände mig och var med på leken. Mitt kodnamn var 'Himmler' för att jag ledde alla tyskar in i döden. Var jag visade mig förstummades varenda tysk och lydde blint min minsta vink som om jag hade varit Hitler själv. Vid ett tillfälle förde jag ett femtiotal räddhågade tyskar rakt på en mina. Ingen överlevde. Alla tyskar som såg mig dog, ty de måste lyda mig, och jag kommenderade dem att dö. Några få kom levande ut ur ghattot och berättade för Stroop att de hade sett en SS-general gå omkring där inne livs levande och leda femtiotals tyskar rakt in i döden medan han själv försvann. Sådana lyckliga överlevande ansågs oberäkneliga eller helt vansinniga och togs om hand. De slapp gå in i ghattot mera, men bland de sista tyskar som jag såg i Warszawa hörde jag talas om ghattots spökgeneral som var själva döden i ghattot och som ledde slaktningen av alla judar och tyskar som satte sin fot i ghattot. Stroop och alla andra var givetvis säkra på att en sådan general inte kunde finnas i ghattot och måste vara en inbillning. Men den generalen fanns, och det var din SS-uniform, och den ensam tog livet av hundratals skräckslagna tyskar, som inte trodde att de slogs med judar

utan med fantomer och som dog i förvisning om att de hade sett en modern motsvarighet till den flygande holländaren. Min svarta lapp över ögat bidrog till min SS-generals demoniska och nästan övernaturliga aspekt för dem. Deras sista upplevelse i livet var den totala förvirringen inför den tyska oantastliga överheten i den mest respektingivande av alla uniformer som med obeveklig auktoritet hade lett dem rakt in i helvetet i form av det judiska Warszawaghattets flammande förintelse."

Då log även jag.

Sedan försökte han att få mig över på sin sida.

"Kampen har bara börjat. Vi har besegrat tyskarna nu, men all diktatur måste besegras. Du är ingen ryss. När Berlins saga är all och Hitler är död eller levande begravnen begynner kampen mot ryssarna, ty Stalins diktatur är värre än Hitlers. Det är varje mänsklig människas plikt att bekämpa all diktatur så länge den finns. Du kan inte medverka till att hela Europa öster om Elbe och Wien förslavas av Stalin. Vi har inte stridit mot Hitler för att få en värre Hitler över oss genom Stalin och kommunismen. Det är vår plikt att aldrig förtrötta i att anordna attentat mot all världens förtryckare och först och främst diktatorer. Hitler, Stalin och alla enväldshärskare måste dö. Och det är din plikt som människa att hjälpa oss utrota nazismen, fascismen och kommunismen."

"Min bror, jag har inte samma erfarenheter och ståndpunkt som du. Du har din lina att löpa ut, men jag har min. Jag måste fortsätta bekämpa Hitler och nazismen tills den är kväst för alltid, och det kan jag bäst göra i Stalins tjänst. Sedan när Hitler är död kan vi börja prata om en eventuell komplot mot Stalin och kommunismen."

"Då är det för sent. Du är som vanligt långt efter din tid. När Hitler började bli farlig hjälpte du honom i stället för att ta något initiativ emot honom. När du äntligen lämnade honom var det för sent: han hade då redan åstadkommit hela världskriget. Nu hjälper du Stalin att bli en ny världsfara. När det är för sent och Stalin redan regerar över Warszawa, Prag, Budapest, Bukarest, Sofia, Belgrad, Berlin och Wien skall du överge även honom och inse din nya moraliska bankrutt. Käre bror, dra åt helvete! Det är det bästa du kan göra, ty allt vad du gör i denna världen drar världen åt helvete!"

Och med de orden lämnade min broder mig i helig vrede. Jag har aldrig sett honom mera sedan dess. Säkert är dock att han aldrig blev musiker mera. Inte ens den sista gången vi träffades kom vi att prata något om musik, det som förgyllt hela vår barndom och hållit vår familj mera samman än något annat.

Men han fick rätt. Jag hjälpte ryssarna att förint Budapest, Wien, Berlin, Dresden, Chemnitz, Magdeburg och många andra städer. Men jag gjorde det med gott hjärta, ty jag insåg före Churchill eller någon annan att Stalin genom att befästa sin diktatur i Östeuropa själv satte inseglet på kommunismens undergång. Före det andra världskriget ansågs Ryssland vara en otillräknelig ofarlig levande begravd mammut tjugotals om inte femtiotals år efter i utvecklingen. I och med det andra världskrigets slut steg mammuten upp på jorden och började trampa ner den. Men jorden kan aldrig tåla att bli nertrampad. Den reser sig och vräker över ända var och en som försöker befälla över moder jord. Stalin behärskade vid krigsslutet hela

Östeuropa, och därmed hade Stalin fått emot sig hela världen. Kommunismen har lagt Östeuropa i ryska fjättrar. Därför skall Östeuropa resa sig och vräka hela kommunismen över ända.

Jag hjälpte Stalin till mitt yttersta att bereda sitt eget väldes undergång. Jag visste precis var i det tyska riket de rätta stötarna skulle sättas in, och genom min hjälp kom Stalin så långt före anglosaxarna till Berlin. Och ryssarna nästan undrade om jag var mänsklig eller inte när jag så fanatiskt förrådde mitt eget hemland åt dem.

Genom mina Fjärran Östern-kontakter visste jag också att japanerna ville få fred till stånd med amerikanerna med ryssarna som medlare. Ryssarna hade ju ännu inte kommit i krig med Japan. Jag lyckades övertala ryska diplomater att inte lyssna till ett japanskt ord före krigsförklaringen. Ryssarnas angrepp på Japan var ju förutbestämt sedan länge. Ryssarna lät japanerna stå utanför sin stängda port och tiggade om fred tills ryssarna äntligen öppnade dörren blott för att förklara Japan krig. Och därför fälldes atombomberna över Nagasaki och Hiroshima: för att få ett snabbt slut på kriget innan ryssarna skulle hinna annektera alltför stora bitar av Japan.

Atombomberna ingick i mina beräkningar. Min vän från Utah hade hållit mig informerad om händelsernas gång. Jag visste när atombomben var färdig och fungerade innan Stalin fick veta det i Potsdam. Och jag jublade när atombomberna föll.

Sålunda hade jag fullbordat mitt verk. Kommunismen undergrävd och i praktiken dödsdömd genom sitt diktatoriska herravälde i Europa, och Amerika och imperialismen bortgjord för all framtid genom användandet av atombomben. Vem kunde nu mera respektera någon ryss eller amerikan eller ta någon sådan på allvar? Vem kunde annat än skratta åt supermakterna Ryssland och Amerika inför deras vid krigsslutet bevisade totala moraliska bankrutt?

Så fort freden var ett faktum lämnade jag Berlin och Tyskland för alltid och tog båten från Stettin till Sverige för att där börja ett nytt liv. Redan i Japan hade jag lagt av mig min tyska uniform för alltid, och nu lade jag även av den ryska. Jag hade redan lärt mig att transformera mig till den nya tiden och bli en anonym ansvarslös nolla som alla andra. Jag var lika oigenkännlig i Sverige för nazistjägare och andra krigskolleger som Eichmann, Mengele och andra var det i Sydamerika. Jag behövde inte ens byta utseende. Det räckte med att jag aldrig mera gick i uniform.

Efter några år bosatte jag mig i Göteborg.

Idag tjugo år senare är jag en gammal obskyr pensionär som lever i stadsdelen Annedal. Jag har själv valt att bo här, ty denna stadsdel är som Göteborgs ghetto, som myndigheterna är rädda för, därför att där bor så mycket säreget folk, och därför ämnar staden jämna detta ghetto med marken. Jag stannade inte och stred i Warszawas ghetto som min bror. Jag var feg och gjorde alltid ett minimum för att nå mina mål. Min regel var beständigt att göra ett minimum av arbete för att uppnå maximalt resultat. Jag har ständigt lyckats över all förväntan så att jag stundom själv har blivit förskräckt. Därför upphörde jag med allt politiskt agerande efter 1948 när

Israel hade blivit Orientens första demokratiska stat. Därmed ansåg jag att jag inte längre hade något att tillägga till historien.

Ibland har jag besökt synagogan här i Göteborg men har aldrig velat göra mig bemärkt där. Jag har aldrig släppt någon av de andra judarna här i staden in på mig, och således vet ingen av dem egentligen något om mig. Jag kan umgås och skratta med dem men berättar aldrig något om mig själv och tar avstånd om någon är nyfiken.

Grävskoporna kommer nu allt närmare för varje dag. Jag kommer att dö här som passiv motståndare till ghetto-nivelleringen. Tusentals om inte tiotusentals män, kvinnor och barn omkom bland de inmurade i Warszawaghattot, innebrända, begravda i bombade hus, gasade i skyddsrum eller förintade av granater eller mördarhundar i källare. Jag ämnar sona något av min stora skuld inför världen med att när grävskoporna kommer gå längst ner och längst in i källaren och där låta mig bli levande begravd som ghattots mödrar och barn. Fastighetsnämnden tror att jag har flyttat härifrån, ingen utom jag bor kvar i huset, och dessa dagboksblad skall jag gömma i ruinerna var kanske någon en dag finner dem och förbryllas av SS-spökgeneralen från Warszawaghattot och hans outrannsakliga öde.

27.

Min första misstanke när jag hade läst detta alster var att det var Peter Möller som hade hittat på det. Jag bad därför få se Peter Möllers handstil, och jag blev förvånad när den klart inte överensstämde med manuskriptets. Ej heller var det Ingmars handstil eller doktor Solomon Golds.

Peter Möller var en småfet blekfis med smutsblont hår och fet hy. Han liknade Fatty Arbuckle men var mindre till växten. Han hade ett typiskt babyansikte, och jag blev inte förvånad när han berättade att han var kristen. Det stämde med barnansiktet. Han verkade alltid munter, men det var en munterhet som inte övertygade. Jag anade lömska djup av falskhet bakom fnittrigheten.

Jag greps av en besynnerlig motvilja mot honom från första början. Han fyllde mig med äckel. Han fick det att börja krypa i mig. Instinktivt visste jag genast att jag bara kunde avsky honom och endast avsky honom så länge han levde. Han var helt enkelt vedervärdig. Och det värsta var att jag inte kunde säga varför.

Han var inte det minsta sårad över att jag trodde honom själv ha skrivit skildringen. Och fastän han visade mig fullständigt klara bevis på att det varken var hans handstil eller någon annan känds misstänkte jag honom fortfarande.

"Ni har bevisat att ni är oskyldig, men jag är inte övertygad. Jag tror ni vet mera än vad ni medger. Ni döljer något. Ni vet något om Ingmars försvinnande. Ni är förstås med i det så kallade 'Nordiska Förbundet'?"

"Ni har gissat alldeles rätt. Jag är vice ordförande där för Göteborg. Men vi vet ingenting om Ingmars försvinnande. Varför är han försvunnen?"

Varför var Ingmar försvunnen? Hur kunde han ställa en sådan fråga? Hur kunde han ställa den om han inte själv visste svaret? Det sade jag åt honom.

"Ni är inte vidare vänlig. Ni tror det värsta om mig bara för att jag är kristen. Är det kristet?"

"Är ni kristen?"

"Ni är det i alla fall inte. Om ni vore det skulle ni inte utan vidare tro det värsta om folk."

Jag måste medge att han hade rätt. Han resonerade fullkomligt logiskt. Ändå ville jag flyga på honom, ta struhtag på honom och skrika ut frågan: "Var är Ingmar?"

"Vad är det ni döljer?" frågade jag honom mörkt.

"Jag har ingenting att dölja. Jag är världens öppnaste människa. Jag skall gärna berätta för er allt vad jag vet. Detta manuskript har skrivits av en kvinna."

"En kvinna?" Jag var förbluffad.

"Jag fick det av en kvinna, eller rättare sagt, Ingmar fick det av en kvinna, och jag fick det av Ingmar. Jag hittade det på Ingmars vind i en av hans byråådor."

"Berätta alltsammans i detalj."

"Ingmar kände en kvinna."

"Vad då för en kvinna? Brynja från Island?"

"Nej, en annan. Den här kvinnan vet jag inte vad hon heter, men jag kan spåra henne. Det var från henne detta manuskript kom, och troligen har hon själv eller någon i hennes bekantskapskrets skrivit det."

"Då ljög ni när ni påstod att ni hade hittat det. Varför?"

"Är detta ett polisförhör? Varför är ni så aggressiv? Vad ont har jag gjort er?" Jag lovade honom att lugna ner mig men knöt händerna i fickorna. Han hade ett så vedervärdigt nedlåtande sätt, som om jag var smutsig och aldrig kunde bli så ren som han. Jag trodde fortfarande att han själv hade skrivit manuskriptet.

"Jag ljög," sade han, "därför att jag tycker om manuskriptet och gärna vill tro att det är autentiskt, fastän jag inte kan det. Om Ingmars försvinnande vet jag intet, utom att det var någon dam som var anledningen."

"Varför snokade ni omkring bland hans saker på en vind?"

"Jag visste att han hade kvarlämnat saker på en vind i ett hus som han en gång hade bott i. När han var försvunnen ville jag gärna få reda på varför. I hopp om att komma över något spår gick jag igenom vad han hade lämnat efter sig. Jag hittade då detta manuskript."

Jag trodde inte på honom för fem öre.

"Jag tror snarare att ni snokade bland hans saker för att få veta någonting om honom som ni inte redan visste. Jag tror att han var en gåta för er som för alla andra och att ni därför ville lösa den med att forska i hans papper."

"Ni gissar nästan alldeles rätt. Dock har inte Ingmar skrivit detta manuskript."

"Jag vet. Men varför tror ni att en dam är anledningen till hans försvinnande?"

"Kvinnor var det enda han var rädd för i livet. Endast kvinnor kunde göra honom illa och gjorde honom också alltid illa. Endast kvinnor kunde göra honom olycklig och gjorde det också."

"Ni tror alltså bara och har inga fakta att komma med?"

"Ja, så är det väl."

"Men berätta mera om manuskriptet. På något sätt är det förknippat med Ingmars öde även om jag inte kan förstå hur ännu. Varför ljuger ni om det och gör det till en legend?"

"Därför att det betyder så mycket för mig, därför att det är så fruktansvärt sant! Det bevisar för mig eller övertygar mig om vad jag alltid har tänkt, nämligen att nazismen hade rätt."

"I judeutrotningsfiaskot?"

"Nej, men i allt utom i det. Den germanska rasen är en överlägsen ras. Vi står väl knappast högre än fransmän, engelsmän och italienare, romaner, kelter och andra västeuropeiska raser, men vad är väl slaverna mot oss? Polackerna har aldrig haft det bra utom då de har varit under tyskarna. Samma gäller tjecker, ungrare, slovakar, slovener och kroater. Hitler hade rätt som trodde sig med sina tyskar vara alla östeuropeiska folks enda rationella härskare. Allenast Ryssland skulle han ha låtit vara i fred liksom Västeuropa. Ett germanskt rike från Finland till Svarta Havet – vad hade varit naturligare?" Hans insmickrande sätt var det giftigaste i världen. "Och tänk själv efter, min vän. Vill ni verkligen att vår vackra blonda ras mer och mer skall ersättas av illegala immigranter från kriminella länder som Turkiet och Iran, vars folk bara består av mörka dystra svartskallar?"

"Är det sådana tankar ni har i ert 'Nordiska Förbund'?"

"Ja, och även Ingmar visade ett stort intresse för dem men var sedan dum nog att avvika. Och det är ju vad detta manuskript, på mystisk väg befordrat till oss, bevisar, att nazismen var judastyrd och gudastyrd. Till och med Stefan Zweig, vars självmord alltid har tolkats som den yttersta protesten och ställningstagandet mot nazismen, välsignar ju i dessa rader nazismen och förklarar att han alltid har varit med den."

"Det är en tolkningsfråga. Detta manuskript kan tolkas hur som helst, precis som Bibeln. Och jag tror, att detta manuskript är falskt, och jag tänker göra allt för att bevisa det. Vidare tror jag, att Ingmar genom din och den mystiske doktor Golds försorg lockades in i ert illaluktande rasistiska 'nordiska förbund' som den godtrogna ädling han var – han kunde ju aldrig tro något ont om någon – och när han sedan fick dåliga erfarenheter av ert sällskap och ville dra sig ur tror jag att ni gjorde något med honom."

"Ni är en farlig person." Möller var allvarlig med ens.

"Vem är mera farlig än ni och doktor Gold?"

"Vad vet ni om doktor Gold?"

"Ingenting, tyvärr. Vad vet ni om honom?"

"Har ni sett hans råttor?"

"Nej, inte en enda."

"En dag kommer ni att få se dem, och då slutar ni forska i Ingmars öde."

"Misstänker ni doktorn för något?"

"Vilken fråga! Vad vet ni egentligen?"

"Ingenting, men jag vill gärna veta allt och tänker göra det."

"Ni är lycklig som är okunnig. Ni gjorde rätt i att försöka förbli det."

"Är det ett hot?"

"Nej, blott en varning. Tro mig, ni misstänker oss för mord, men vi är oskyldiga som lamm."

"Men doktor Golds råttor är tydligen skyldiga."

"Om de är det är också doktor Gold det, och i så fall tillhör han inte längre oss."

"Vad betyder doktor Gold för er?"

"Doktor Gold är för många här i staden vår främste lärare."

"I vad då?"

"Det som ni kallar rasism."

Jag hade fått nog och ville inte tala längre med detta äckel. Jag hade helst velat spy honom rakt upp i ansiktet. Uppenbarligen var detta rasistiska sällskap hur skyldigt som helst utan att ens veta om det.

"Jag är glad om ni spårar den där kvinnan," sade jag till avsked.

"Vilken kvinna?"

"Damen som iklätt sig en nazistisk SS-generals roll."

"Jag tror mig kunna spåra henne."

"Bra. Ring mig när ni har adressen."

Sedan sade jag ingenting mer utan gick fort därifrån.

28.

När jag kom ut från Peter Möllers näste bakom Stigbergstorget och snabbt försökte utbyta hans unkna luft mot friskare sådan blev jag vid följande gathörn vittne till något ohyggligt. Fem unga män omkring nitton år misshandlade en sjätte. De var berusade och djuriska av rus och hysteri. De var alla skinnskallar i träskor, och de höll på med att sparka den sjätte i magen och i ansiktet där han låg och raglade i rännstenen. Hans röst var lika litet mänsklig som de andras. Några spridda förskrämda personer hade stannat på behörigt avstånd ifrån dem för att titta och inte kunna bestämma sig för om hur de skulle ingripa. De såg mera plågade ut av scenen än den misshandlade. Somliga gick förbi och vände instinktivt bort blicken från det ohyggliga. Vad jag hatade dem!

Jag tänkte just rusa fram för att ingripa när någon tog mig om axeln, och jag rös av köld när jag hörde en röst intill mig som var doktor Solomon Golds:

"Låt dem vara, om du inte själv vill få tänderna insparkade. Våldet kan man inte göra någonting åt, och försöker man blir man utsatt för det. De som förtjänar det blir våldets offer."

Jag stirrade vild på den kusligt lugne doktorn och stammade:

"Är ni galen? Kan ni stå och se på?"

"De är lika fulla alla sex. De är lika mycket djur alla sex. En blev för stökig och började retas. Han förolämpade sina kamrater med att föra något kvinns på tal. Därför ger de igen. Så går det till i naturen. Låt dem döda honom bara, så blir de

avlägsnade alla sex, så att vi slipper se dem i fler gatuslagsmål den närmaste tiden. De är vana att slåss och kan inte leva utan att få slåss. Det hör till deras vardagsrutin. De är sådana. Jag känner till mentaliteten. De måste få ge utlopp för sin okuvliga djuriskhet ibland. Sådan är människan."

"Vem är ni egentligen?"

"Jag är den som känner människan, och jag vet att hennes dagar är räknade."

"Jag trodde ni bara kände råttorna."

"Jag känner inte råttorna ännu, ty de känner inte människan, och jag hoppas att de aldrig skall få känna människan. Människans tid är förbi. Blott när hon får ge utlopp för slika naturliga instinkter som demonstreras här visar hon sig vara sund och livskraftig. Men vi normala människor är allesammans degenererade blekfisar. Vi vill inte ha barn längre, och får vi dem vill vi ha en så smärtfri abort som möjligt så att vi slipper se vårt äckliga släkte leva vidare. Vi gör allt för att bedöva våra naturliga gåvor med vin, sprit, nikotin och narkotika. Vi vill inte längre känna livet. Vi gömmer oss bakom glasögon så att vi slipper se det, vi sätter oss bakom televisioner och andra maskiner för att slippa umgås med varandra, vi odlar vår ensamhet för att förgås i den så att vi slipper obehagliga mänskliga och naturliga känslor, och med socialismen som ursäkt försöker vi omintetgöra kampen för överlevandet genom förtjänandet av pengar, som är förutsättningen för den underbara gåva som är livet: att man gör sig förtjänt av det. Men numera skall alla leva gratis, och därför förtrycks skattebetalarna hårdare ju mera skatt de betalar. Mänskligheten har hamnat i en återvändsgränd. 'Hit men inte längre' är atombombens budskap till mänskligheten och historien, och inga resor till hur avlägsna döda planeter som helst kan förtiga det budskapet. Människan gick framåt tills hon satte stopp för sig själv genom sitt eget universella förintelsevapen, som hon klänger sig fast vid som den outhärligaste av all egendom, just därför att den är den mest vanvettiga av alla illusioner. All egendom är en illusion och tillfällig förmildrande omständighet i livet, och människans största svaghet har alltid varit hennes beroende av vad egendom som helst. Illusionen Makt är vad all egendom resulterar i, och den yttersta illusionen om makt är atomvapnet. Längre än så kan inte människan gå. Mera mäktig än så kan hon inte bli, än att en enda individ med en fingerrörelse kan förinta alla levande människor och all mänsklighetens tiotusenåriga arbetsresultat. Allt människor byggt upp under tio millennier är bara ett sandslott, som hon nu kan rasera med en enda liten spark, som är lättare än dessa ungdomars magsparkar mot sin kompis. Här ser du människan i sitt ässe: den mänskliga sadisten, det mänskliga vilddjuret, den mänskliga gruppmentaliteten, det mänskliga kräket, den mänskliga vulgariteten, utsvävningen, ruset och passionen. Den allena är livskraftig hos människan. Allting annat är döende."

"Släpp mig!" skrek jag och slet mig lös och skyndade fram till de bråkande ungdomarna. Jag lyckades få omkull några av dem och skrek till dem: "Vad slåss ni för?" men de bara raglade och rosslade till svar. De var färdiga allihop. Ändå flög de på mig, och jag fick några försök till knytnävsslag som kändes i ansiktet. De fick snart omkull mig, men liggande i gatans smuts var det lätt för mig att även få omkull

dem. De tröttnade snart på leken och sade snart rapande till varandra: "Äh, kom så går vi." Och snart började de ragla därifrån. Den ene följde den andra. När alla var borta utom en, (ty den femte kunde inte resa sig: han var för full och låg och kräktes för sig,) kom äntligen folk fram till den sjättes hjälp. Hans tänder var utslagna, och ansiktet var mera blodigt än helt, men det enda han sade var: "Lämna mig i fred!" utom diverse svordomar. Han hade inte gjort något för att försvara sig mot de fem andra, och när han dessutom muntligt uttryckte en önskan om att få vara utan all hjälp kunde folk bara låta honom vara. De ryckte på axlarna och gick därifrån. Endast jag blev kvar, och då först kom doktor Solomon Gold fram ur mörkret. Men dennes person hade en säregen effekt på den slagne:

"Nej, inte honom! Låt honom inte komma nära mig! Jag vill inte bli mat åt hans råttor!"

"Han är berusad," utbrast doktorn.

"Låt honom inte komma nära mej!" sade den blodige till mig med förskräckelse.

"Men vi vill bara hjälpa er," sade jag. "Var bor ni?"

"Jag klarar mig hem själv, tack!" Och han slet sig ur mitt grepp och försökte vackla bort på egen hand. Han lyckades dåligt. Jag gick åter fram till honom.

"Låt mig vara!" skrek han då i en ton som avskräckte mig från allt vidare motstånd. Martyren ville uppenbarligen vara ensam med sitt martyrium. Vi lät honom gå. Han lyckades under svagt stönande och jämmer hålla sig på benen tills han försvann.

Jag fick det intrycket att han inte hade hört till de fem andra utan att han hade angripits utan anledning, ty han var nästan nykter.

"Ni kan inte hjälpa honom," sade doktorn med samma spökliga lugn.

"Vad menade han med era råttor?" frågade jag utmanande.

"Inte vet jag. Jag har aldrig sett honom förut."

"Vad är det med era råttor egentligen? Jag har hört så mycket tal om dem. Senast antydde er vän Peter Möller för mig...."

"Känner ni redan Peter Möller?"

"Alltför väl. Jag önskar att jag inte gjorde det."

"Det är en stackars arm människa. Det är mycket synd om honom."

"Han verkar ha skämts bort om inte ihjäl av en pjoskig mor i ett hem för fostran av dagdrivare."

"Tvärtom. Hans mor körde ut honom medan han ännu gick i skolan. Det var en svår prövning för honom. Han var mycket fäst vid sin mor och har aldrig varit harmonisk sedan dess."

"Men han flinar ju jämt."

"Bara i sällskap. I ensamheten har han fler rynkor i pannan än någon annan."

"Kan han inte arbeta och gifta sig?"

"Det ligger inte i hans natur."

"Han är för lat, menar ni?"

"Han är för begåvad."

"Begåvning är en förpliktelse och inte en ursäkt. Är han begåvad kan ni inte skilja en neger från en eskimå."

"Ni tycks vara allvarligt uppretad av någon anledning."

"Är det så konstigt? Efter att först ha träffat Peter Möller och därefter att ha fått se er likgiltighet inför en lynchning?"

"Ta det inte så allvarligt."

"Ni vet ju inte vad ni säger. Jag är här för att ta reda på vad som har hänt Ingmar Gudmarsson, och alla spår efter hans öde pekar mot er och era råttor. Vad har ni gjort?"

"Ta det nu lugnt, unge man. Vad har Peter Möller sagt er?"

"Att ni har råttor."

"Och vad mera? Lite mera substans i indicierna, om jag får be."

"Han har inte sagt något. Det är det värsta. Han har bara antytt motsägelsefulla halvinsinuationer." Plötsligt började jag gråta. Jag var så innerligt trött på hela härvan.

"Fick ni se manuskriptet?"

"Ja. Det var en förfalskning."

"Av vem då?"

"En dam i Ingmars bekantskap."

"Sade Peter det?"

"Ja."

"Min gode man, ni behöver sova. Gå hem och lägg er. Det hade varit bäst för er om ni aldrig hade kommit hit eller engagerat er i Ingmars öde."

Åter en av dessa olidliga dunkla yttringar som alltför mycket skvallrade och skrek om att många visste mer än vad som var hälsosamt för någon. Jag blängde på läkaren och önskade fatta även honom om strupen, men hans vita skjortkrage var för ren.

"Jag tror ni är överansträngd," sade läkaren. "Gå hem och lägg er. Tänker ni fortsätta forska i saken?"

"Ja." Det var det enda jag var säker på.

"Jag önskar er lycka till, men jag tror ej ni kommer att få det. Jag står till er tjänst när ni är lite mindre uppretad och vred. God natt så länge."

"En sak bara: Vad gjorde ni här, när ni bor i Långedrag?"

"Ni är nyfiken. Det är farligt att vara nyfiken."

"Det är farligare att ha något att dölja."

"Kom till mig i morgon på dagen så skall jag visa er mina råttor."

Sanningen att säga så var jag inte ett dugg intresserad av hans morbida råttor.

"Och om jag inte kommer i morgon?"

"Nästa gång ni kommer. Ni skall få se att mitt liksom alla andras samveten är rent och att jag inte har någonting att dölja."

Han var alltså oskyldig, om han menade allvar.

"Det dröjer nog någon vecka," sade jag.

"Det gläder mig att ni vet att jag är lika oskyldig som okunnig," sade doktorn och gick.

Uppenbarligen visste alltså ingen något om Ingmars öde. Doktorn hade ingenting att dölja. Endast Peter Möllers manuskript och dess dunkla upphov kunde ännu leda mig vidare. Jag måste alltså träffa den vidrige Peter Möller igen.

Men det slapp jag, ty han ringde mig följande dag.

"Jag har fått tag i hennes adress," sade han. Jag skrev upp den. Han fortsatte:

"Det är en mycket känslig flicka, så ta det lugnt med henne. Hon ville helst inte träffa er alls. Men ni har kanske lugnat er nu."

Tydligt hade han varit i kontakt med doktorn. De två hade ett alltför skumt gemensamt. Jag väntade mig mycket av mötet med Ingrid, som flickan hette.

29.

Det var en ung skygg ljus nordisk skönhet. På hennes önskan träffades vi på Röda Korsets daghem, där hon arbetade.

"Det var här jag träffade Ingmar första gången. Han hade det mycket svårt just då, och jag kunde hjälpa honom till rätta. Tyvärr stannade det inte vid det. Därför ville jag egentligen inte träffa er och bli påmind om honom."

"Bar han sig illa åt mot er?"

"Inte riktigt. Jag har aldrig träffat en snällare person, men han var så besynnerlig. Han sade så många överdrifter. Han påstod att jag hade räddat hans liv och att han därför älskade mig, men han visade aldrig att han älskade mig. Han tog mig aldrig i handen ens en gång."

"Vad hade hänt när ni träffades som hade inneburit en livsfara för honom?"

"Också det var en överdrift. Han sade aldrig konkret vad som hade hänt, men på något vis hade han förlorat tron på människosläktet."

"Fick ni det intrycket att han var olyckligt förälskad?"

"Jag hade en dunkel aning om något sådant. Jag hade en känsla av att någon flicka hade gjort honom bittert besviken. Bara en olycklig affär kan göra en man så nedgången som han var:"

"Drack han?"

"Han kom hit till vår kaffeservering första gången med ett moln omkring sig av spritångor. Det var enda gången han var onykter i mitt sällskap. Av en tillfällighet satt jag själv vid ett bord här då, och han satte sig bredvid mig och begravnade sitt huvud i händerna och armarna och sade ingenting. Jag var tyst och väntade i spänning på vad som komma skulle. Så lyfte han huvudet och sade med samma dialekt som ni: 'Ursäkta mig, fröken, men jag är färdig.' Jag reste mig upp och hämtade genast två koppar starkt kaffe åt honom. Därav fick han förtroende för mig, och så började vi prata."

"Vad pratade ni om?"

"Det har ni ingenting med att göra. Egentligen pratade vi inte om någonting särskilt. Han ville sedan inte skiljas från mig, och jag fick hjälpa honom hem till hans vämjeliga bostad. Han bodde då hos en professionell alkoholist. Jag antog att det var där han hade lärt sig dricka. Jag säger dricka och inte suppa, ty han var inte den som söp. Han ville inte att jag skulle gå, men jag lämnade honom till slut i alla fall."

Ingrid var hela tiden allvarlig, men just i hennes allvar låg det ett oemotståndligt tilldragande drag. Det var ett så ärligt och sant, jordnära och förtroendegivande allvar som hon uttryckte med hela sitt väsen. Hon var på något sätt den idealiska kuratorn.

"Han fick komma hem till mig också men bara i nyktert tillstånd. Jag bodde då på en liten gata i det Gatenhielmska reservatet, en liten röd stuga för sig, och där kände han sig så hemma. Hans välbefinnande hos mig var omåttligt. Han trivdes alldeles för bra hos mig och ville inte återvända hem till sitt otäcka kyffe hos alkoholisten. Han sade: 'Det här är ju precis som hemma i pärlan,' med drömska ögon, som om han hade återfunnit sitt barndomshem. Och sedan kunde jag alltid vara säker på att han skulle prata om begreppet 'hem', ty det var hans käraste samtalsämne. Ingen känsla närde han så maniskt som en nästan sjukligt sentimental hemlängtan, som om han aldrig hade haft ett hem. 'Pärlan' var visst en stadsdel han bodde i?"

"Ja, ett kvarter, som han tvingades flytta ifrån med alla hyresgäster som bodde där. Kvarteret skall rivas."

"Ja, de envisas med att riva ner alla kvarter i staden som det är något med. De vill bara ha sådana kvarter som inte väcker känslor hos folk. Ingenting är ju farligare än känslor. Det menar politikerna. Ingmar var kanske den känsligaste person jag har träffat, och alltid kände jag mig generad i hans närvaro just därför. Han spred en obehaglig känsla av osäkerhet och otrygghet omkring sig, och det var inte bara jag som tyckte så. Jag har träffat flera andra som kände honom som upplevde samma vibrationer från hans väsen."

"Hur skulle du vilja definiera dessa 'vibrationer'?"

"Det var som om man i hans personlighets närvaro helt enkelt var tvungen att ifrågasätta allt och tvivla på allt, som om det inte fanns någonting i hans värld man kunde ta fasta på och tro på. Jag tror att det var det att han var så maximalt osäker själv. Han hade nog inget självförtroende alls, bara därför att han var så ärlig att han fann att det inte fanns någonting i världen att tro på eller hålla sig till."

"Vet ni vart han tog vägen?"

"Nej. När han blev för efterhängsen och beroende av mig ville jag inte se honom mera. Då skrev han egendomliga brev till mig."

"Får man se dem?"

"De finns inte kvar. Jag sparar aldrig brev, ty ingenting kan såra så mycket som brev, och ingenting kan bedröva en mera. Den som samlar på brev samlar på sorger. Hans brev var rena kärleksbrev, men de var passionerade på ett sätt som inte överensstämde med hans väsen, som skrämde mig och fick mig att börja undra vem han egentligen var. I stället för att komma honom närmare fann jag honom genom

hans brev allt mera avlägsen från mig. Det var obehagligt. Och samtidigt var hans brev så överväldigande vackra och passionerade."

"Känner ni Peter Möller?"

"Han om någon borde veta något om Ingmars person och vidare öden. Han fick ett manuskript av Ingmar som var någonting alldeles rysligt. Det handlade om kriget. När jag en gång hade frågat Ingmar om vem han egentligen var hade Ingmar erbjudit mig att läsa detta manuskript. Jag läste några sidor och ville sedan inte läsa resten. Det var för hemskt."

"Handlade det om en SS-officer?"

"Ja."

"Det manuskriptet hade inte Ingmar skrivit."

"Vad påstår ni?"

"Det var inte skrivet med Ingmars handstil. Jag har sett det."

"Men Ingmar sade att det handlade om honom själv. Han måste ha skrivit det själv."

"Det är omöjligt. Peter Möller påstod att han fått det av er och att ni hade skrivit det."

"Det är sant att jag när jag inte ville läsa mera gav det åt Peter Möller, som då var här, så att han skulle ge det vidare tillbaka åt Ingmar med den hälsningen från mig att det snarare än mera fjärmade honom från mig än kastade ljus över hans karaktär. Har Peter Möller sedan behållt det?"

"Ja, uppenbarligen i den tron att det var ert."

"Den mannen är inte klok."

"Hur känner ni Peter Möller?"

"Ragnar råkade känna honom."

"Vem är Ragnar?"

"En vän."

"Hur kände Ragnar honom?"

"Det har ni inte med att göra." Hon blev plötsligt tillsluten och såg mig inte längre i ögonen. Uppenbarligen hade hon en hemlighet. Jag försökte återvända till den neutrala tonen.

"Manuskriptet i fråga är sannerligen ett mysterium. Ingen har skrivit det, och alla beskyller alla för att ha skrivit det. Vet ni hur Ingmar kom över det?"

"Som jag sade: jag trodde han hade skrivit det själv. Min gode man, ni får förlåta mig, men nu är jag så trött, så att jag måste be er lämna mig i fred för idag. Jag orkar inte längre plågas av minnet av Ingmar. Ni vet inte hur jag har det."

Det lät som en innerlig bön om att jag skulle lämna henne i fred helst för alltid.

"Får jag träffa er igen?"

"Ring mig först i så fall."

"Ni var ädel som försökte hjälpa Ingmar."

"Jag? Ädel?" Hon var nästan sårat upprörd. "Ni känner mig inte." Fastän hon med dessa ord ville kompromettera sig blev effekten motsatsen: ännu mindre kunde jag tro något ont om henne.

"Får jag meddela er om jag får veta något nytt om Ingmar?"

"Jag vet att ingen vet vad som har hänt honom, och om ni får veta det är jag glad om ni meddelar mig."

"Jag ska meddela er. En sak till: vem var det han bodde hos då?"

"Lars Olsson, Sprängkullsgatan 13."

Det var en av de törstigaste sällarna i ärtsoppssällskapet.

"Tack. Och tack för de ledtrådar ni givit mig och det besvär jag har orsakat er."

"Ingmar bad också alltid om ursäkt för att han besvärade."

På något sätt var hon ändå något kall, men det var det enda negativa draget hos henne. Jag förstod att Ingmar kunde ha älskat henne och hur han kunde ha älskat henne, men jag förstod inte hur hon inte kunde ha älskat honom. Den detaljen beslöt jag ta reda på.

Lars Olsson var inte hemma. Av hans goda vänner fick jag veta att han var ute och festade och att han skulle vara borta hela natten. Jag kunde dock träffa honom i närheten av Gumperts, där han skulle stå i god tid och vakta, ty i morgon skulle årets bokrealisation inledas, och han var alltid först på plats i det sammanhanget.

Jag hittade honom mycket riktigt i en kö utanför en bokhandel klockan sju på morgonen, där han stod tillsammans med en kompis. De var hur glada som helst och frös inte, ty var och en hade de en präktig vinflaska i handen.

"Lars Olsson förmodar jag?" sade jag, ty den beskrivning jag fått av hans gestalt kunde bara passa in på denna lilla runda handlösa man som var lika lurvig och hårig under ansiktet som han var kal ovanpå och som bar ett par fruntimmersglasögon på näsan: världens godmodigaste lilla man, den utpräglade bibliofilen, en fattig entusiast med hela paradiset i sitt hjärta.

"Har ni träffat Ingmar?" var hans första ord till mig. Han tog genast för givet att jag med min brytning var en bror eller nära vän till Ingmar.

"Nej, men jag söker honom."

"Ja, han är då inte här."

"Men ni är här."

"Men jag är inte Ingmar."

"Vem är Ingmar? Har han någonsin existerat?" kunde jag inte låta bli att fråga. Så metafysisk hade Ingmar blivit för mig.

"Han är lika verklig som Jesus. Men han finns inte här. Här finns bara vi som super och samlar böcker, som lever för att slösa, som inte gör något nyttigare än så i livet och som därför är lyckligare än alla andra. Och vi som trodde att du kom från Ingmar! Vill du smaka på vårt fina vin?" Jag sade inte nej. Det var ett sött vin som genast blev till en klump i levern. Hur det nu var hamnade jag hos dem i kön. De som stod bakom harmades en aning däröver att jag i så fall inte hamnade sist, men Lars Olsson sade godmodigt till mig: "Bry dig inte om dem. Är vi asociala får de finna sig i att du är det också, för annars är du inte vår kompis." Och med en munter glimt i ögat mot mig krökte han på flaskan. De andra som stod och väntade på att affären skulle släppa in dem frös i varierande grad, men inte Lars Olsson, hans vän

Gottfrid och jag, och vår värme kom nog ändå mera från Lasses hjärta än från hans flaska.

30.

Det blev en enastående givande dag. Från klockan 9 till klockan 6 följde jag troget dessa båda uppslupna epikuréer från bokhandel till bokhandel och från systembolag till systembolag. De gjorde slut på alla sina besparingar på en enda dag för att få äga sällsynta upplagor av Stendhal, Petrarca på parallell italiensk och svensk text, Stevensons sista romaner, Zweigs bok om Erasmus Rotterdamus och sällsynta romaner av Joseph Conrad. Och när de i en bokhandel hade kommit över några utomordentliga fynd, som Horatius samlade verk på svenska, Meresjkovskijs "Krist och Antikrist" i alla tre banden eller Dostojevskijs "Ynglingen" firade de det med att under vild munterhet inhandla nya vinbuteljer i närmaste systembolag. För dem var hela denna dag en fest, årets karneval och höjdpunkt, och det verkade som om de hela året levde blott för denna dag, då de fick köpa sällsynta böcker billigt, som man annars aldrig kunde få tag på. Och efter klockan 6 var de så färdiga av dagens vedermödor i form av tjugo bokhandelsgenomsökningar och nästan lika många flaskor vitt vin från Spanien, att de bara orkade lalla och som barn frossa i resultatet av dagens fälttåg. De hade haft oändligt roligt hela dagen, och jag kunde inte slita mig från dem. De låg till slut på mattan och bara skrattade slött åt de menlösaste struntsaker eller pratade det mest idiotiska dravel. Och i all denna vettlöshet låg det en sådan oerhörd visdom förborgad som var få människor förunnad att lära känna: den visdom som styrde dessa fylltrattars liv och som fick dem att på en enda dag slösa bort ett helt års magra inkomster på litet avancerad skönlitteratur.

Jag fick dock pratat ut med Lasse Olsson. Han hade en hel del att säga om Ingmar.

"Jag ska säga dig, att den tjej som han mot slutet föll för var den som tog knäcken på honom."

"Ingrid?"

"Ja, just Ingrid. Han borde aldrig ha kommit till en stad över huvud taget. Han borde ha stannat på landet, där man allena kan leva ofördärvad. Han hade blivit besviken på allt. Han hade nobbats och bedragits av isländskan, han hade blivit bränd i sitt ideologiska och politiska engagemang ända in i hjärtat, han hade blivit utslängd från sitt livs enda hem i kvarteret Pärlan, som han älskade till en grad som endast en hemlös kan bilda sig en uppfattning om, och han hade levat som en paria alltför länge, när han träffade Ingrid. Han älskade att beskriva henne för mig. Han avgudade henne. Han såg i henne ett äntligt ljus i livet, ett halmstrå att gripa efter där han drunknade i strömmen och som verkade att hålla, ett himmelskt ideal förkroppsligat i en ung seriös nykter jungfru. 'Måtte hon bara vara sann! Måtte hon

bara hålla!' yttrade han gång på gång. Hon har påstått att han aldrig älskade henne, men jag vet, att en annan aldrig har älskat en dam så ideellt som han älskade henne.

Och så plötsligt en dag var han tyst, och jag förstod genast att han var besegrad. Någonting hade knäckt honom, och jag fick genast upp Ingrid för min inre syn. Han sade inte ens 'hej' till mig den morgonen, och efter att han då gick ut har ingen sett honom mer."

"Sade han ingenting som kunde ge någon ledtråd?"

"Jag frågade honom vart han skulle gå, och han sade bara, att han skulle gå hem till sig."

"Men han hade ju inget hem?"

"Nej, det hade han inte."

"Vart tror du då han gick?"

"Vad vet jag? Kanske han for hem till Finland?"

"Då skulle han ha gjort sig påmind hos någon. Det har han inte gjort. Han kunde inte ha varit tystare av sig än han är om han hade farit till Australien. Och det att han 'gick hem till sig' tyder inte på att han reste bort utan tyder på en dunkel hemlighetsfull avsikt som vi ej kan skärskåda. Vi måste tänka på det här. Får jag återkomma?"

"Kom tillbaka när du vill. Du hittar mig i Petrarcas eller Meresjkovskijs sällskap."

Och han tömde sin sjunde flaska för dagen och var hur nykter som helst när han fördjupade sig i dagens fynd av "Vita nätter".

Följande morgon låg det på min tröskel ett brev. Det var avsänt från Ingrid Salhammar, flickan från Röda Korset. Jag öppnade det tjocka kuvertet med skälvande fingrar. Det innehöll ett långt brev nedskrivet i största hast.

"Kära herr B, Ursäkta att jag var så otillmötesgående när ni frågade mig om Ingmar, men det finns saker som man bara inte kan avslöja på stående fot. Efter vårt samtal har jag haft tid att besinna mig, och jag har nu beslutat mig för att berätta för er allt om Ingmar. Jag tror inte att det kan rädda honom, men det kanske kan hjälpa mig att få bukt med den olidliga skuld som jag känner att jag har gentemot honom.

Som jag sade så förklarade han sin kärlek för mig, vilket enbart besvärade mig. Jag tänkte att, hur kunde han påstå att han älskade mig när han aldrig gav mig något eller ens tog mig i handen? Men han gjorde mera än så. Han öppnade hela sitt hjärta för mig. Han berättade allt, och mitt oförlåtliga brott mot honom var att jag svek hans förtroende.

Han bar på en ständig fix idé, som var drömmen om ett hem. Detta dillade han alltid om. Han tröttnade aldrig på att berätta om kvarteret Pärlan, där han hade trivats så bra och känt sig lycklig och hemma och trygg för första gången i sitt liv. 'Du anar inte hur mycket ett hem betyder för människan,' sade han. 'Har hon ett hem har hon en fast mark att stå på, en central punkt i livet att utveckla sig från, en personlighet, en integritet, en säkerhet och en illusion om att hon i lugn och ro kan vara sig själv, vilket betyder mer för henne eller åtminstone lika mycket som hela livet. Utan hem är hon död. Hon är en rullstolsbunden invalid, en varelse utan själ, utan lycka eller möjlighet till lycka, utan någonting annat i livet än själva det

groteska livet i all sin nakenhet, vilket är värre än döden. Utan ett hem är individen förlorad medan hon bara kan existera om hon får ha ett hem.'

Hans livs enda hem menade han att Pärlan hade varit. Där allenast hade han fått ro och kunnat vara sig själv, i dess idylliska 1800-tals primitivitet.

Sedan talade han i det oändliga om mig. Han avgudade mig. Han fick veta att jag var jungfru, och det höjde mig i hans ögon till skyarna och ännu högre. 'Du förstår,' sade han, 'jag är en romantiker, och jag kan bara tro på kvinnan om jag får vara viss om att hon är en dygdens boning. Aldrig har jag tidigare träffat en oskuld, en ren kvinna, en människa som har varit obesudlad av det jordiska, det krassa och det materiella. Men det att du i din ålder fortfarande är en oskuld och inte vill vara med män bevisar för mig att du motsvarar mitt ideal. Var inte rädd för mig. Jag vill dig inget illa. Jag tänker inte komma vid dig, ty din jungfrulighet och renhet är det heligaste i livet för mig. Endast i så rena varelser som du bor den mänskliga människan, den människa som Gud själv dyrkar och som allena innebär något hopp och någon framtid för människan. Din existens får mig att tro på människan, vilket varelser som Brynja, Peter Möller och doktor Gold har gjort allt för att förintä för mig. Du bevisar att människan ännu kan vara helig och god, ren och förtjänt av en framtid. För dig böjer jag knä som Raskolnikov inför all världens lidande i form av skökan Sonja, men i dig böjer jag inte knä för mänsklighetens lidande utan för mänsklighetens renhet och oskuld. Du är bara ett barn fastän du är vuxen, och det räddar dig, och det räddar mänskligheten. Varelser som doktor Gold vill förgöra mänskligheten. Jag vet det. Men du vill rädda den och räddar den också genom din blotta existens som den skönhetersnas skönhet vars namn är oskuld.'

Så kunde han hålla på hur länge som helst. Förstår ni att jag generades? Där hade han fräckheten att äckligt ligga för mina fötter och säga mig rakt i ansiktet att han aldrig ville ge mig någon kärlek i sexuell form. Kan ni förstå att jag då aldrig ville se honom mera? Det lät jag honom veta redan följande dag, och när han därefter ringde och jag hörde hans röst lade jag på luren.

Så började han då skriva kärleksbrev. Det var sådana oerhörda kärleksbrev att jag ännu är uppskakad när jag tänker på dem. Efter att han försvunnit förstörde jag dem alla. Jag hade berättat för honom att jag var oskuld, men jag hade inte sagt att jag hade många beundrare. Så passionerade och berusande var hans kärleksbrev, fastän de inte var ett dugg pornografiska, att jag fick en sådan längtan efter den riktiga kärleken att jag en lördagskväll lät mig förföras av min närmaste beundrare. Och den enda eftersmak som den upplevelsen gav mig var en skriande känsla av skuld gentemot Ingmar för att jag hade svikit honom. Jag försökte förtränga den känslan, men den kom alltid tillbaka.

En dag sökte Ingmar åter upp mig på Röda Korset. Jag satt just då vid det bord, som ni satte er vid, tillsammans med min förförare. Ingmar såg oss genast tillsammans, och jag skyndade att för honom presentera Bertil som 'min älskare'. Ingmar gav mig endast en blick och försvann sedan. Jag tror att därigenom ridån gick ner för hans liv.

Jag är säker på att han så enträget insisterade på att få träffa mig bara för att närmare förklara sig. Jag tror att han trodde att jag hade missförstått honom och att han ville säga mig att han inte hade menat något illa med sina kärleksutgjutelser, men jag hade inte missförstått honom. Jag hade förstått honom till punkt och pricka, och just därför ville jag inte heller se honom mera. Han hade varit alltför uppriktig mot mig, och därför var jag också alltför uppriktig mot honom och presenterade genast min förförare för honom som min älskare så fort han fick se Bertil. Men den enda korta blick som han gav mig till svar gjorde det genast klart för mig att jag hade sårat honom mer än vad som var tillåtet, att jag för honom hade förstört hans illusion om mig, som kanske var den enda illusion han hade haft att leva för.

Jag ser inte fram emot att se er igen, och detta brev är just ett försök att uttömma ämnet så att vidare spörsmål därom skall visa sig onödiga. Jag har nu sagt er allt, som Ingmar sade mig allt, och jag hoppas att det räcker.

Till er tjänst för denna enda gång,

Ingrid Salhammar.

P.S. Jag varken hoppas eller tror att ni någonsin skall finna röken av Ingmar."

Vilken fruktansvärd bekännelse! Jag kände mig efter det nästan hågad att avbryta alla vidare efterforskningar. Men jag kunde inte bortse från att jag ännu var skyldig doktor Solomon Gold ett besök.

31.

När jag var på väg till Järntorget, varifrån jag tänkte ta spårvagnen till Långedrag, upptäckte jag för sent en person på trottoaren som var på väg rakt emot mig. Det var Peter Möller. Förgäves försökte jag göra mig osynlig och gömma mig bland mängden, och ej heller fanns det en motsatt trottoar att fly över till; och innan jag hade hunnit göra upp en plan för att slippa se honom hade han upptäckt mig och kom rakt inpå mig med sitt vidriga flin.

"Är det inte vår vän från öster!" sade han hur avskyvärt glatt som helst. "Så lämpligt att jag skulle råka dig just nu! Du kan inte gissa vart jag just råkade vara på väg!"

"Låt mig inte hindra," försökte jag, men min svaga förhoppning kom genast på skam:

"Ånej, så bråttom har jag inte, och jag tycker du skulle följa med. Jag är på väg till ett möte med Nordiska Förbundet, och doktor Gold kommer att vara där och ta sig en kopp kaffe."

"Är det kafferep som är deras hjärtas mening?"

"Du får se. Kom med!" Och jag kunde inte slingra mig undan. Beredd på den värsta sortens nazistterrormöte gick jag med under en ständig känsla av livsfara, och när jag väl var där blev jag snopet förvånad. Doktor Gold hade inte kommit ännu, men utom Peter Möller var där bara ett fåtal herrar. Föreningens dominerande element var kvinnor och inte kvinnor av vilket slag som helst: det var nästan idel högst ärbara och ordentliga gamla tanter, och kafferep verkade faktiskt vara den stora vitsen med hela det ideologiska mötet.

Själva mötet förflöt under de mest uttråkande former. Det var hyperformellt hela tiden, och det ena förträffliga fruntimret efter det andra höll det ena filibustertalet efter det andra, som ständigt under mötets gång verkade bli mer och mer vidlyftiga. Och ju längre talen blev, desto mindre verkade de innehålla. Först handlade de om resultatet av ett lotteri där de förnämsta vinsterna hade varit en kaffepannsmössa, en förnämlig vykortssamling och ett gökur, som det hade varit problem med emedan det inte hade fungerat; och därefter diskuterades det vitt och brett i en halvtimme om huruvida det var lämpligt eller ej att företa en viss stadgeändring, som gick ut på att tillåta även yngre damer att få komma med i det lysande Förbundet, vilket slutade med att all eventuell stadgeändring på det området röstades ner: minimiåldern för damer inom sällskapet skulle även framledes vara 30 år. Och därefter upptogs den oerhört brännbara frågan om huruvida Förbundets medlemmar i Mölndal skulle få bilda sin egen enhet och få ha sina egna möten i egen lokal i Mölndal, eller om de skulle fortsätta känna sig förpliktade att varje gång det var möte företa den långa resan till Göteborg, till utomordentligt känslig behandling. Det visade sig förekomma ett antal intensiva kvinnliga medlemmar från Mölndal i Förbundet som lade i dagen en storartad stridbarhet i hävdandet av sin rätt att få vara oberoende av Göteborgskotteriet, som de uttryckte det, vilket väckte en storm av indignation i sällskapet; och sedan tog inte den debatten slut på en trekvart.

Under tiden satt jag och drack kaffe med några andra gäspande ungar som kände sig oberörda, och det enda som höll mig kvar i lokalen var hoppet om att doktorn skulle dyka upp. Det sades att han brukade komma dit för att få sig några koppar kaffe gratis. Jag frågade de andra männen vad sällskapet egentligen sysslade med, och deras vittnesbörd varierade ganska mycket; och alltid när någon framlade sin mening om Förbundets syften var de övriga mycket ivriga med att förklara för honom att han helt hade missuppfattat saken. Helhetsbilden blev därför något ofullständig, som en mosaik med tillräckligt många mosaikbitar borta för att göra det omöjligt för någon att se vad mosaiken föreställer. Jag fick ett dunkelt hum om att det skickades brev till Finland och Island mest, att danskar från Ålborg icke var väl sedda, att någon medlem i förbundet någon gång tydligen hade varit på Spetsbergen och att detta var en stor sensation; att Danmark var lika med Århus och att Norge var lika med Bergen; att Stockholm och stockholmare och allt som hade med den sidan av Sverige att göra var strängt tabubelagt; att det enda som egentligen alla medlemmar i Förbundet hade gemensamt var att de drack kaffe; och att Färöarna, Åland och Grönland var mycket mera nordiska än hela Norden för övrigt. Det fanns en norrman med bland dessa ungar i Förbundet, men så fort han ville säga något

tystades han ner, ty allt vad han sade gick ut på att hävda Bokmålets definitiva överlägsenhet gentemot Nynorskan. Det ansågs vara hans livs stora fixa idé och enda akademiska tanke att föra den propagandan. Så kom då äntligen doktor Solomon Gold.

Han nickade vänligt när han såg mig. "Tycker ni om kaffet?" frågade han mig. Jag fann det väl svagt. "Vänta ett ögonblick," sade han då och gick ut till köket. Snart kom han tillbaka med en annan kaffetermos, och det kaffet var faktiskt bättre. "Nå, vad anser ni nu om det Nordiska Förbundet? Hit går alla stadens snälla ungar och dricker kaffe och blir omhändertagna av stadens samlade tanter. Värre än så är det inte."

"Men ert Nordiska Förbund som Ingmar avskräcktes från var väl ett annat?"

"Ja, men det var från detta vi fick idén. Det finns två Nordiska Förbund, och detta är det äldre. Vi lever i skydd av detta, inför samhället är detta vår fasad och täckmantel, och en bättre försäkring mot insyn kan man inte ha."

"Jag förstår. Jag är väldigt nyfiken på vad det är med era råttor. Jag var på väg till er när Peter Möller drog mig med hit."

"Det var tur att ni inte for ut till mig, ty jag hade inte varit hemma."

"Far ni hem härifrån?"

"Inte direkt. Det är bättre att ni kommer ut till mig en annan dag. Men vi kan passa på att sitta här och prata. Här bland alla dessa bedagade damer med krampaktigt förskönande kvastliknande hattar känner jag mig alltid i fullkomlig säkerhet. Här kan jag prata med er om vad ni vill."

"Berätta då om era råttor."

"Bland dessa damer? Er djärvhet förvånar mig. Nej, vänta tills ni får se dem. Vi skall inte ta risken att frammana dem här. Vad tramsar de fjantiga tanterna om nu?"

Det hade inletts en upprörd diskussion om en bild som hade uppsatts på en vägg som var ett fotografi av drottning Silvia med utslaget hår. Några indignerade damer protesterade kraftigt mot detta hädiska vulgariserande av konungahuset som upphöjd idé och mot att en sådan bild fick förekomma inom sällskapets murar. Härav följde en timslång utredning om hur bilden hade smugglats in i lokalerna, och detta förde diskussionerna in i labrynter som bara mer och mer tycktes påvisa att denna oerhörda smuggelhistoria var ett hopplöst olösligt mysterium. Och ju tydligare denna utredningsdiskussion inte ledde någonstans, desto intensivare bedrevs den i klappjakt på någon obefintlig syndabock, som teg med vad hon visste, som inte visste vad hon hade gjort, och som med all säkerhet för att slippa ställas till ansvar för sitt brott just denna eftermiddag hade uteblivit från Förbundets högtidliga sammankomst.

"Det verkar barnsligt, det som tanterna här diskuterar," sade doktor Gold, "men det är egentligen mycket mera allvarligt än vad någon tror. Här tas kanske historiens största problem upp till behandling utan att någon inser problemets vidd. Vad är då problemet? Jo, problemet är mänsklighetens och civilisationens vulgarisering. Aldrig har mänskligheten anfräts av denna företeelse så som idag. Det problemet blev Israels, Greklands och Roms undergång, och genom den franska och ryska

revolutionen blev Frankrike och Ryssland även dess offer, för att inte tala om Tyskland under Luther och Hitler. När Israel övergav den upphöjda idé som var Gud och i stället började som vanligt folk dyrka avgudar gick Israel under, när grekerna vände sig emot den upphöjda livsmoral som spartanerna ägde i stället för att uppfölja den gick Grekland under, och när romarna utsträckte sin medborgarrätt till vem som helst gick Rom under. När Frankrike krossade sitt kungahus gick Frankrike under liksom Ryssland när Ryssland krossade sitt. Därför hyllar jag Dostojevskij mer än Tolstoj för att han var monarkist, och därför hyllar jag president Reagan när han är emot att kvinnan blir fullt jämställd med mannen. Kvinnan är inte lika god och duktig som mannen hur hon än försöker. Hon orkar inte lika mycket och tänker inte lika mycket, även om hon kanske just därför är så mycket skönare. Ingenting har fördärvat Europa så mycket som att kvinnan har fått lika rättigheter mot mannen. Därmed har mannen dragits ned till kvinnans nivå och juridiskt gjorts till ett djur, ty kvinnan är djuret i människan. Endast män kan låta bli att vara djuriska, och när de är djuriska är de det bara för att de är påverkade av kvinnan. Ingen stat som har avstått från det patriarkaliska systemet och gjort mannen till kvinna har förblivit fri. Det är det som socialismen är: mannens förnedring till kvinna, den rikets förnedring till fattig, den begåvades förnedring till dum, den flitiges förnedring till arbetslös. Endast där mannen får vara man i fred och fri och arbetsam och kreativ som man kan någon individuell frihet över huvud taget finnas. När en man inte är mer värd än en kvinna är människan inte mer värd än ett djur.

Därför älskar jag så gränslöst dessa stora okvinnliga gestalter genom tiderna: Michelangelo, Händel, Beethoven och Dostojevskij, ty de endast bevisar mannens gudomlighet. Vilka oerhörda höjder de nådde bara med att älska sitt skapande arbete i stället för kvinnan! Beethoven är kanske den ypperste av dem alla, ty han utgjorde på ett underbart sätt kulmen i den mest upphöjda av alla konstarter: musiken. Allt i musiken pekar fram mot Beethoven, och efter Beethoven är allt i musiken deklinerande. Chopin är ingenting annat än en melankolisk och allt mer vemodig efterdyning av Beethovens stormar; Schubert, som är Beethovens egentliga arvtagare, kan inte överleva Beethoven mer än ett år; Schumann och Mendelssohn går båda tidigt under, och endast Brahms och Wagner lyckas hålla nivån uppe, men de förlorar sig i konstruktioner. Den italienska operan överlever dem men blir även den allt vekare och mera dramatisk och teatralisk i stället för musikalisk. Den siste av Beethovens barn Sibelius slutar plötsligt att komponera mitt i sitt liv. Även Bach var som Beethoven en höjdpunkt i musikhistorien, en musiker som all tidigare musik endast pekade fram emot, men endast Beethoven blev en lika stor höjdpunkt som Bach och en större höjdpunkt än Bach, ty Bach skapade hellre barn än operor, och Händel, om än mindre skicklig än Bach, lät i allmänhet bättre än Bach. Beethoven förenade i sig giganterna Bach och Händel, ty Bach allenast var en lika stor musikhistorisk höjdpunkt som Beethoven, men Händel var enligt Beethovens egna ord den störste av dem alla. Och ett sådant ord från den störste av alla måste tas på allvar. Ty bragden att ha komponerat Missa Solemnis som döv har ingen musiker överträffat och bevisar att Beethoven för alla tider var störst inom musiken.

Det var Beethoven som sade, att musiken är en högre uppenbarelse än filosofin och religionen; och han visste vad han talade om. Det finns inget mer esoteriskt än musiken, inte Platons och Pythagoras filosofier och system, inte Dantes allegorier och inte alla filosofer i hela världshistorien går upp mot ren musik. Endast ordet är kanske väsentligare än musiken genom sin makt men bara då som medel till att dokumentera sanningen och i synnerhet då den mänskliga sanningen. Bara med ordets hjälp kan man till exempel göra musikens väsen rättvisa.

Med Chopin övergår den centrala gudomliga skaparkraften från det germanska till det slaviska folket, och dess primära urladdning var Dostojevskij jämte Tjajkovskij.

Du får ursäkta min plötsliga föredragsiver, men jag tror att mitt prat är intressantare än deras." Han pekade på de vidlyftiga damerna. "Jag skall bekänna allt för dig. Jag har redan beskrivit min teori om kedjan Michelangelo-Shakespeare-Rembrandt-Händel-Beethoven-Dostojevskij-Zweig kontra Tizian-Rubens-Bach-Goethe-Tolstoj. Nu skall jag berätta för dig vem jag är. Jag är den som tidigare var Tolstoj-Goethe-Bach-Rubens och Tizian. Under fyra hundra år levde jag ett lyckligt familjeliv, men som hela världen vet greps den gamle Tolstoj av tvivel, och detta tvivel ledde till de stora urladdningarna under 1900-talets tvenne världskrig. Ty Tolstoj-Goethe-Bach-Rubens-Tizian et cetera var inkarnationen av Gud själv, och Gud är ju allsmäktig. När Tolstoj tvivlade gick Europa under, ty så fatalt är Guds eget tvivel.

Men Gud hatar sig själv för sin makts skull. Han är så mänsklig att han inte vill vara Gud. Därför har han skapat åt sig en god vän, och det är den själ som bland annat har gått under namnen Stefan Zweig-Dostojevskij-Beethoven-Händel-Rembrandt-Shakespeare-Michelangelo-Kristus-Cicero och några till. Visst låter det befängt, men det är så. Det kan inte bevisas, utan det kan bara tros på. Om inte denna eviga parallellsjäl, denne Guds gode vän och dubbelgångare funnes skulle Gud vara förlorad. När Dostojevskij var död gick Tolstoj gradvis under i grubbel och grämselse för att han var ensam och inte längre hade Dostojevskijs stöd. Han begick andligt självmord genom att predika anarki och dra hela Ryssland med sig i fallet.

Men jag är nu idag på det klara med hela situationen, och jag vet nu att avhålla mig från kvinnor. Ty endast när jag är fast i köttet och har en kvinna och familj, som Tolstoj och Rubens, blir jag beroende av min vän och dubbelgångare Dostojevskij-Rembrandt. Avhåller jag mig från kärleken är jag inte lika beroende av honom längre, då kan jag klara mig utan honom, och då upphör han med att finnas till. Det är vad jag har gjort, och därför är kristendomen numera död som idé. Den har dött med Zweig och Dostojevskij, med Ryssland och Tyskland. Men fortfarande älskar jag min gamle vän och dubbelgångare Zweig-Dostojevskij-Beethoven-Händel-Rembrandt-Shakespeare-Michelangelo mera än någonsin."

"Tro inte på honom," sade Peter Möller. "Han är stans värsta snuskhummer. När du nu ändå håller på att bekänna dina synder, din kvacksalvare, så berätta om den där unga mannen med det långa blonda håret. Du förstår," sade Peter övermåttan flinande till mig, "doktor Gold här, eller Gud som han kallar sig, är homosexuell."

Doktor Gold blev plötsligt som en sten.

"När han gick från mig härom kvällen," fortsatte Peter utan att ta varning av doktors totala frånvaro av min, "såg han två unga män på Vasagatan, och den ena av dem hade långt vackert ljust hår ner till höfterna. Doktorn stannade och tittade på honom som betagen. Han kan i allmänhet behärska sig mer än väl, men när han får syn på en vacker slätrakad långhårig man blir han fullkomligt skriande pervers, så att alla ser det. Inte sant, doktorn? Stiftade du bekantskap med honom sedan? Gick du upp till honom? Gick du på bastu med honom?" Han flinade så att han dräglade. "Där har du din Gud," sade han till mig sedan när doktorn teg.

Doktorn reste sig men sade som om han ingenting hade hört:

"Men denna Gud Tolstoj-Goethe-Bach et consortes bär på en tragedi som är ohyggligare än alla andra. Du förstår, han lider av mindervärdighetskomplex. Varför? Jo, därför att det alltid finns någon som är bättre än honom, som är bättre än Gud själv. Ty Dostojevskij var bättre än Tolstoj. Det kan icke förnekas eller stickas under stol med. Tolstoj skrev världens största roman, men 'Brott och straff' är bättre. Först när Tolstoj slutade skriva upphörde hans rival Dostojevskij med att existera, och Tolstoj var sedan störst enbart för att han inte skrev längre, ty hade han börjat skriva på allvar igen hade någon annan uppträtt och överträffat honom igen som Dostojevskij gjorde. Det är Guds eviga tragedi: han kan icke göra sig själv påtaglig för människorna utan att människan själv blir ännu mera påtaglig än Gud."

Sedan gick doktor Gold. Han hade druckit upp sitt kaffe. Tanterna talade och käbblade fortfarande. Det var som att förflyttas till en annan värld att plötsligt höra dem igen som kontrast mot den fullständigt unikt bisarre doktorn med hans nietzscheanska storhetsvansinne förvridet till den mest förbryllande tänkbara kulturlabyrint. Tanterna diskuterade just om de skulle ta parti eller inte för eller emot abortfrågan. På denna liksom på samtliga andra frågor verkade de inte fullt kunna enas, och den som de flesta övriga lämnades till slut åt sitt öde efter en lång diskussion som väl ledde bort från ämnet men ingalunda utan att först fördunkla det till oigenkännlighet.

Och mitt emot mig satt fortfarande den fånigt leende Peter Möller, rent ytligt sett det mest perversa tänkbara monster av självgodhet, som på samma sätt lyckats förvrida den store doktor Solomon Gold med hela hans ofantliga lärdom och visdom till ett monstrum av obegränsad perversitet.

32.

När damernas anhopningar av anföranden äntligen var över och deras möte efter många övriga frågor förklarades avslutat, talade jag med några av dem. Jag frågade dem, om de visste, att det fanns medlemmar i deras sällskap som använde deras sällskap som täckmantel för att bedriva en terrororganisation.

"Vad kan väl det vara för personer?" undrade en äldre fröken förskräckt. Jag nämnde doktor Solomon Gold och herr Peter Möller. Då blev damen i fråga ordentligt indignerad.

"Hur understår ni er att tala illa om så duktiga och godhjärtade män? Era insinuationer är höjden av gemenhet. Doktor Gold har skänkt mycket pengar till sällskapet och är vår kanske främsta idéspruta. Det var han som gav oss idén att inleda kampanjen för det svenska språkets bevarande i skrift och tal. Vet ni att det finns personer i detta land som vill dra ner vårt modersmål till pressbyrålitteraturens nivå och ge ut Selma Lagerlöfs böcker i förkortat och förenklat skick, så att även svenskar som inte lärt sig stava och prata rent skall läsa dem, hon, som har det renaste och vackraste språket i Norden? Har ni sett den nya Bibelöversättningen med dess kategoriska utslutning av vackra gamla ord, för att det finns personer som inte vill lära sig förstå sådana ord? De vill utrota konjunktiven! De vill förstöra vår framtid! Konjunktiv är ju alltid en förutsättning av framtida möjligheter, och den dimensionen vill de ta bort för evigt från vårt språk! De vill sätta vårt modersmål i tvångströja och begränsa det till den vulgäraste torftighet! Den nitälskande Guden vill de göra om till en svartsjuk Gud, som om kärlek och svartsjuka var samma sak! 'Herren är min herde, och därför har jag allt vad jag behöver' – det vill de göra Bibeln till, de grobianerna, som vill kommersialisera den andliga odlingen och därmed förinta den! Är det inte förskräckligt? Vårt enda riktigt underbara litteraturhistoriska kapitel är ju 1880- och 90-talen, då Strindberg, Viktor Rydberg, Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam skapade den vackraste svenska som någonsin talats, och den finns bevarad om någonstans just i den gamla Bibelöversättningen! Och den vill de avskaffa och ersätta med modernt gångbar vulgaritet!

Och finns det något folk i världen som enbart på grund av slapphet och bortskämdhet så misshandlar sitt språk idag som svenskarna? Svenskarna kan ju inte längre artikulera! Man begriper inte längre vad någon operasångare eller skådespelare uttrycker för ord, ty all retorisk konst håller på att dö ut i hela världen och först och främst i Sverige. Därför är också svenskarna så dåliga i att lära sig uttala andra språk, och de svenska studenterna får ju inte längre studera utomlands, för att de är så dåliga. I stället för att ha lärt sig någonting i skolan har de enbart slussats igenom den som genom boskapsfällor, och när de kommer ut på andra sidan efter nio års skolplikt kan de fortfarande inte läsa, skriva eller räkna, därför att undervisningen inte längre är det viktigaste i skolan utan blott den goda saken i att ha fått sitta i en skolbänk med daglig lunch gratis i nio år."

Hon höll på i det oändliga, och det var omöjligt att få slut på henne. Förgäves försökte jag hävda, att om konsten att artikulera och tala tydligt var i utdöende i Sverige, så var den redan utdöd i Danmark, där ju danskarna själva till och med hävdar, att det danska språket inte längre är något språk utan en sjukdom. Jag orkade inte hur länge som helst, ty en kvinnlig pratkvart är mera ansträngande än en Mount Everest-expedition. Jag passade på när en väninna visade sig överträffa henne i briljant vidlyftighet och hennes uppmärksamhet därav splittrades och upptogs av den nya kvinnliga avancerade polemiken: obemärkt försvann jag och fick

således aldrig höra vari Peter Möllers goda egenskaper hade legat. Det kanske räckte för dessa intellektuella damers del med att han hävdade sig vara kristen. Jag fick nöja mig med att ha överbevisats om doktor Golds universalförträfflighet, då han ju hade gett dem pengar. Så är det ju i alla klubbssammanhang: all individuell sanning förträngs och utplånas för gruppmentalitetens frommas skull. Jag lyckades oskadd rädda mig ut på gatan.

Men där väntade mig Peter Möller. Det regnade. Han grinade när han såg mig.

"Jag gissade att du snart skulle komma ut," sade han, som om han njöt av att se mig lida av hans sällskap. "Jag tänkte gå och äta en liten matbit nu, ty efter kaffe blir man bara hungrig. Vill du följa med? Jag bjuder."

"Vart skall vi gå?"

"Jag föreslår restaurang Hongkong runt hörnet. Maten där är billig och god."

Jag var uthungrad, och saltsyran brände i magen efter allt kaffe och alla kakor, så jag var inte så dum att jag inte följde med.

För sent ångrade jag det. Hongkong var ett obehagligt ställe. Visst var maten billig och god, men klientelet var avskyvärt, och det visade sig att min grinande värd hade gått dit bara för att få träffa några av sina vänner där bland de mest tvetydiga av typer.

Där fanns en varelse vars uppenbarelse var närmast otrolig. Jag tvivlade på att sådana människor fanns. Först såg jag bara ryggen på henne. Hon hade ett långt vackert rött hår som gick ner till stjärten, men när hon vände sig om och jag fick se det härjade frånstötande ansiktet såg jag att "hon" var en man. Men fastän ansiktet tydligt var en mans kunde jag inte låta bli att hela kvällen undra om varelsen var en man eller en kvinna. Det visade sig vara en av Peter Möllers bästa vänner, och därför satte "han" sig vid vårt bord, och sedan pratade Peter bara med honom för resten av kvällen.

Det var mannens hår som inte var av denna världen. Det var inte bara längden som var häpnadsväckande, utan hårfärgen var dessutom inte naturlig. Han hade färgat sitt hår rött med någonting som hette "henna", vad nu det skulle vara bra för.

Peter Möller förklarade för mig, när han presenterade denna varelse, som för mig varken var en man eller kvinna:

"Ragnar här är stadens visaste man. Han är en profet. Hela mänskligheten bär han inom sig. Han är nyckeln till hela mänsklighetens öde, lidande och framtid. Den som inte känner honom känner inte mänskligheten. De flesta tror han är narkoman, och därför skyr de honom och ryser de inför hans utseende och spottar efter honom, men den som inte vet något om narkotika vet ingenting om människan. *'In vino veritas'* heter det, men narkotika är starkare, och där finns sanningen i ännu högre grad. Ragnar här har provat på allt. Alla laster har han tillägnat sig liksom alla dygder. Han är ett helgon och en djävul i samma person. Han har ingen moral, och för honom är inget brott främmande. Blir någon kåt på honom har han ingenting emot att skänka sin kropp åt vem som helst och sålunda bevisa att de har rätt som tror honom vara homosexuell, men icke är han homosexuell. Han är en oskuld. Han älskar skönhet. För honom är all kärlek helig vilken form den än har, och ingen

kärlek är för honom brottslig. Incest, våldtäkt, homosexualitet, lesbianism, för honom är allt kärlek och all kärlek tillåten. Han kan till och med våldta små flickor och anse sig fullt berättigad att göra det vad resultatet än blir. Han har inga fördomar eller skrupler. Det enda han inte tål är negrer. Inte sant, Ragnar?"

Jag försökte inflika: "Han är förstås en hög pamp i ert nordiska förbund," men meningen avbröts av att Peter frågade honom:

"Vad är det du röker i pipan?"

"Känner du inte igen den söta doften?" Det var de första ord jag hörde varelsen säga. Hans röst var sträv och omusikalisk. Det var naturligtvis haschisch i pipan. "Jag fick det av en kompis. Han bjöd mig på ett helt paket. Vill du ha litet?"

"Sedan kanske, när vi går hem till mig. För du stannar väl i natt hos mig?" Peter hade plötsligt blivit en ömklig beroende tiggare.

"Om du vill," svarade varelsen.

Jag hade plötsligt förlorat aptiten. Det rös i mig från topp till tå. Jag mådde illa och önskade att jag kunde kräkas där mitt på bordet framför dem. Jag reste mig för att gå. Men då vände sig Ragnar till mig, och han sade mycket lugnt:

"Jag är inte den ni tror. I mitt sätt att vara fogar jag mig efter den jag umgås med. Jag umgås med de bästa liksom med de sämsta. Peter är inget undantag. Vill han så vill jag. Jag står till alla människors förfogande – ert också."

Hans blick var tom och grå men ej utan intelligens. Han var en av leda utbränd rikemansson, gissade jag. Av leda hade han förstört sig själv.

"Ett tu tre vet ni något om Ingmar." Det bara halkade ur mig.

"Ragnar kan berätta mycket om Ingmar," sade genast Peter. "De kände varandra mer än väl," tillade han menande, och detta fyllde mig med en obeskrivlig fasa.

"Menar ni," sade jag till Ragnar darrande, "att Ingmar var homosexuell?"

"Använd inte det ordet," sade Ragnar. "Men han älskade mig, såsom Peter här älskar mig. Hela världen älskar mig." När han sade detta log han plötsligt, och i detta oväntade leende låg det ett hån som var så obeskrivligt upprörande att jag fick en chock. Det var som om denne Ragnar samtidigt som han stod högt över tiden och världen avsiktligt drev med den inte bara till sitt eget fördärv utan även till världens. Och han blossade på sin vämjeliga rysliga pipa alltjämt hånleende mot mig, som om han visste att även jag ville och skulle älska honom. Men däri misstog han sig, hävdade jag genast för mig själv å det bestämdaste. Jag kunde inte säga något mera utan beredde mig att gå.

"En gång blir även du en av oss," sade Peter med sitt absolut vidrigaste flin till avsked åt mig. Det sista jag såg av dem var att de fattade varandras händer, som om de i detta tecken på inbördes beundran och kroppskontakt ville demonstrera sitt förhållande inför världen i form av en utmaning mot allt vad naturlighet, tradition, moral, lag och sedlighet hette.

Fortfarande när jag tänker på Peter Möller kan jag bara rysa av gränslöst obehag. Sällsamt nog kände jag inte alls samma obehag och fientlighet mot den långhårige Ragnar, som jag gärna ville träffa igen för att trots allt fråga honom vad han visste om Ingmar.

Den natten drömde jag om Dostojevskij. Jag drömde att han personligen kom på besök till mig och satte sig på en stol mitt emot mig och talade till mig. När jag efteråt vaknade mindes jag drömmen så oerhört väl, att jag fortfarande tyckte mig höra hans röst, och kristallklart mindes jag varje ord han hade sagt mig i drömmen. Så väl har jag aldrig kommit ihåg en dröm förut, och ännu idag kan jag tydligt erinra mig varje detalj i drömmen. Så fort jag hade vaknat skrev jag ner allt jag kom ihåg av vad han hade sagt.

Han var väl klädd och satt ledigt och bekvämt i en av mina bättre stolar med det vänstra benet över det högra och med höger hand i fickan. Han talade lugnt, och jag fick det intrycket att han hade kommit enär jag hade bjudit honom.

"Fjodor Mikhailovitj Dostojevskij. Nej, vi har inte setts förut, men jag är glad att ni äntligen har tagit initiativet till att vi har kunnat träffas."

Så introducerade han sig när han kom in, ty han var inte först säker på att jag visste vem han var, vilket jag inte heller var. Hans ord skingrade alla mina tvivel. Vad som gjorde att jag tvivlade var att hans skägg inte alls var så stripigt och att han inte såg det minsta tård eller sjuk ut. Han var bred om bringan och verkade både frisk och energisk, som om han just ämnade författa hela 'Brott och straff' på en dag.

"Jag förstår ert problem beträffande Ingmar, men var inte rädd för att forska vidare i saken. Förr eller senare skall ni finna honom, och jag gissar att doktor Golds rättor har med hans hemlighet att göra. Men det var inte det jag ville tala med er om. Jag kom egentligen hit för att förklara mig för er.

Ni förstår, det har skrivits så mycket goja om mig. Inte nog med att jag skrev alltför mycket goja själv – ingen i litteraturhistorien har genom pennan pratat så mycket strunt som jag, utom möjligen James Joyce – och det har liksom inspirerat alla som har läst mig till att dessutom skriva lika mycket goja till om just den person som mer än någon annan gjort sig skyldig till goja."

"Är det sant att ni i tjugoårsåldern en gång våldtog en liten flicka i en bastu?" kunde jag i drömmen inte låta bli att fråga.

"Ha-ha! Ingen fråga har gjort mig mera mystisk inför eftervärlden! Strakhov, den lögnaren, parasiten, boven, Foma Fomitjs livslevande inkarnation, påstår att jag har skruttit om sådana bravader, och själv har han inte aktat sig för god för att över min likkista skryta över de av mina synder som var långt värre. Jag föraktar den stackars Strakhov, den evige diletanten, konstnärernas hyena. Men jag tänker inte ge världen det nöjet att beröva den den skadeglädjen att få spekulera över mina påstådda barnaskändningar, jag, som älskade barn mer än någon annan i min samtid, jag, som allena i litteraturen har gjort barn till helgon! Dickens allena var lika bra som jag på den punkten, men han offrade realismen för sentimentalitet, vilket alla hans underbara barn lider av.

Men jag kom inte hit bara för att prata goja. Bäste Ludvig, det fröjdar mig så att få komma hit och prata litet med er. Ni anar inte hur jag har sett fram emot det.

Vad jag ville förklara för er var först och främst detta: ni ser att det inte går någon nöd på mig. Jag har det bra, jag är lycklig, jag har kläder och mat för dagen, jag får

mina hygieniska krav tillgodosedda, pengar har jag visserligen inte, men om det är något man klarar sig bättre utan än med är det det. Jag kan resa som jag vill, jag har världens ädlaste och mest idealiska hustru – den perfekta mentalsköterskan för mig – och jag får arbeta fritt. Det enda jag led av under fångenskapen i Sibirien var att jag inte fick arbeta. Jag behandlades alltid väl, man respekterade mig i allmänhet, och jag fick alltid goda beskyddare bland mina överordnade – därigenom levde jag genom hela min fångenskap närmast som en privilegierad. Så privilegierad som jag var såsom sibirisk straffånge tror jag ingen före eller efter mig har varit. Aldrig fick jag prygel, och på grund av min epilepsi slapp jag till och med sporadiskt kroppsarbete. Epilepsin började i Sibirien och blev mitt bästa skydd mot att råka ut för dålig behandling: den stämplade mig från början som något heligt och vördnadsvärt inför allas ögon.

Och genom mina Sibirienår lärde jag mig känna människorna som ingen har känt dem förut, och jag kunde skriva min första riktiga roman 'Döda huset'. I den romanen var det inte jag som satt i sibirisk fångenskap, utan med mig satt hela mänskligheten, och genom den boken fick hela mänskligheten känna hur det kändes och lära sig av erfarenheten. Solsjenitsyn har haft litet nytt att komma med. Det var samma helvete, men han blev från början till slut sämre behandlad än jag och lärde sig därav en bitterhet som tyvärr blivit avgörande för hela hans liv. Jag värjde mig mot fasorna med kärlek och epilepsi. Han hade ingenting att värja sig med.

Strafflägren i Sibirien är en universell och evig företeelse. Endast den som har suttit där eller lärt sig av andras erfarenheter där vet något om livet och människan. Den som inte har suttit där eller åtminstone satt sig in där har gått miste om kanske den nya tidens viktigaste erfarenhet och upplevelse – lika viktig som Dantes inferno och ett bokstavligt förverkligande av detsamma.

Men nu börjar jag närma mig det som jag ville komma fram till. Vad var mina förlorade år i Sibirien, mina hopplösa pekuniära omständigheter, min sjukdom och dess lidanden och alla de älskade mina som jag fick begrava mot mitt livs stora tragedi? Och vad var då mitt livs stora tragedi? Jo, det var det jag ville förklara för dig.

Redan från barndomen var jag varmt religiös. Från början av min levnad var jag fast förankrad i den uppfattningen att en religiös livsåskådning allenast kunde medföra ett mänskligt liv och ge mänskligheten en framtid. Det var ett axiom och en självklarhet för mig från mina första minnen till min död.

I Petersburg kom jag i dåligt sällskap. Berusad av min första framgång, förblindad av äregirighet och storhetsvansinne, stolthet och högfärd kom jag i kretsen av revolutionärer, anarkister, ateister och andra gudlösa materialister. En av dem var Bjelinskij, vars heroiska och rättframma natur jag älskade, men hans ateism och religionsfientlighet var det som förde mig inför exekutionsplutonen och till Sibirien. I stället för att lyda mitt eget samvetes röst och följa min egen linje hade jag blivit livegen under Bjelinskij och andra ateister och talat deras ord i stället för mina egna. Det kostade mig nästan livet och fyra tukthusår i Sibirien och min hälsa.

Vis av lärdomen tog jag vid min återkomst till civilisationen mig det före att i allt vad jag skrev hylla andligheten och motarbeta materialismen och ateismen. Mitt bästa vapen mot ateismen var själva det religiösa tvivlet. Det låter paradoxalt och är det också, men faktum är, att den som tvivlar och grubblar tror, medan den som inte tvivlar det minsta, den som antingen är säker på Gud eller på hans obefintlighet, är förlorad. Ja, den som är säker på något religiöst systems perfektion och ofelbarhet är lika vilsen som en ateist. Endast genom att ständigt grubbla och tvivla kan man hålla någon verklig kontakt med Gud och evigheten levande inom sig. Och sålunda blev just tvivlet, förevigat genom tragiska gestalter som Stavrogin och Ivan Karamasov, mitt klart effektivaste vapen mot oandligheten.

Min största och öppnaste attack mot ateismen och materialismen var 'Onda andar'. Där försökte jag faktiskt avrätta kommunismen för all framtid, och jag trodde först att jag hade lyckats, men mot slutet insåg jag mer och mer att jag hade misslyckats, och detta var mitt livs stora tragedi. Hela mitt liv kämpade jag för allt heligt och andligt mot all nihilism, och under Rysslands historias två underbaraste årtionden utkämpade jag denna kamp mot materialismen med framgång. Men jag blev tvungen att inse att revolutionen ändå måste komma, att religionen ändå skulle bli utsatt för anarkisters utrotningsförsök, att Ryssland ändå måste falla för just nihilisternas terrordiktatur, att allt vad jag hade kämpat för och givit mitt liv i kampen för skulle med våld reduceras till intet. Och denna insikt allenast fick mitt hjärta att brista.

Kvar idag lever endast mina romaner och mina erfarenheter. Efter mig ha Tolstoj och Tjechov, Pasternak och Solsjenitsyn stridit för mitt arv, och endast genom att själv pröva på mina erfarenheter i Sibirien har Solsjenitsyn lyckats genomskåda hela den kommunistiska lögnen, den terror baserad på lögn som Sovjetunionen är och har varit alltsedan revolutionen.

Det var vad jag ville säga dig. Jag vill ingalunda uppmana någon till kamp mot Sovjetunionen och kommunismen – de faller bäst själva, och förlåtelse genom kärlek är det enda i livet som kan hjälpa upp någon genom brott uppkommen hopplös situation – utan jag ville endast för dig förklara mitt livs verkliga tragedi. Nu kan du lugnt sova vidare."

Och därmed stod han upp och gick ut.

33.

Jag vaknade från denna dröm klockan halv fem på morgonen med en ljuvlig känsla av lyftning, som om jag för ett ögonblick hade upplyfts till en högre och bättre värld. Jag skrev genast ner allt vad jag kom ihåg eller åtminstone det viktigaste men kunde därefter inte somna om. Det var absolut omöjligt att somna in på nytt. Jag låg i en timme och vred mig. Sedan fick jag nog, steg upp igen och klädde på mig. Och det enda jag kunde göra var att gå ut och hämta frisk luft.

Jag tog en promenad omkring i kvarteren. Jag ser då en annan varelse nalkas mig. Först ryser jag och tänker: "Jag vill inte träffa honom!" och funderar på att smita, men jag kan inte smita. Varelsen kommer emot mig. Det är den övermåttan långhårige Ragnar.

"Är du också ute och går?" frågar han mig i stället för att hälsa.

"Som du ser." I mitt svar försöker jag lägga in kyla och torrhet.

"Vart är du på väg?"

"Hem."

"Så här sent?"

"Varifrån kommer du själv så här sent?"

"Från en klient."

"En klient?"

"Ja. Du känner honom. Peter Möller."

Detta säger han rakt i mitt ansikte, som om han avsiktligt ville visa mig att hans fräckhet kunde överträffa allt annat. Till råga på allt vågar han tillägga: "För du har väl gissat att jag är prostituerad?"

Jag försöker låta lika kall och oberörd som tidigare:

"Vore du kvinna skulle jag tycka synd om dig."

"Men jag är kvinna."

Nu är jag ställd. Redan tidigare har jag kommit på mig själv med att undra om han verkligen är man eller kvinna, fastän han bevisligen har en mans fysiska beskaffenhet. Så tillägger han:

"Kom så går vi hem till mig."

"Varför det?"

"Så får jag berätta för dig om Ingmar."

Jag kapitulerar. För denne Ingmars skull har jag en märkvärdig förmåga att slunga mig ner i vilka avgrunder som helst.

"Har du sett himlafenomenet i natt?" frågar han.

"Vilket himlafenomen?"

"En fjärdedel av himlen har varit upplyst av ett oförklarligt sken, och det var för klart för att kunna vara norrsken."

Jag kom genast att tänka på Dostojevskijs besök och slogs av häpnad.

Han bodde i närheten bara två kvarter ifrån mig. Vi gick dit under tystnad. Jag var glad så länge han inte förargade mig. När vi var inne hos honom bjöd han mig på starkt kaffe och sade:

"Jag vet precis vad du tänker om mig, men jag är inte den du tror."

"Vad tror jag om dig då?"

"Du tror att jag är narkoman och en prostituerad av det värsta slaget, nämligen en homosexuell sådan. Men det är betydligt mera komplicerat än så."

"Är du narkoman?"

"Jag är inte beroende av det, som somliga blir. Jag har provat på alla variationer men endast för spänningens och sensationens skull. Det är min absoluta övertygelse, att det här med droger som LSD har givit människan ett äventyr och en erfarenhet av

helvetet som går upp mot koncentrationslägren i Sibirien." Jag kom åter att tänka på min vän Dostojevskijs besök. "Jag kan ta heroin och LSD och även tyngre droger när jag vill och gör det också och njuter av det extatiskt, men jag kan även vara utan sådant i årtal. Jag blir aldrig beroende."

"Du sade att du var en kvinna. Vad menade du med det?"

"Jag har varit en kvinna."

"Jag förstår inte."

"Jag är omopererad. Jag hette ursprungligen Ragnhild men kallades alltid för Ragnar av alla som ville reta mig för att jag var så manhaftig. Jag var en korthårig ilsken tjej som alltid gav alla pojkar på moppe. Alla retade mig för min pojkaktighet, och det blev till en livsplåga för mig. Jag led av min egen maskulinitet, som en puckelryggig lider av sin puckel. Därför lyckades jag vid mogen ålder få mig omopererad. Som man kunde jag äntligen bli feminin och vek och hur mycket som helst, samtidigt som jag inte längre behövde ha komplex för min manlighet."

Inte att undra på att han från början till slut gjorde intryck av att vara varken eller!

"Din prostitution då? Ligger du med flickor också?" kunde jag inte låta bli att ofinkänsligt fråga.

"Flickorna dyrkar mig, men jag lyckas alltid skrämma dem från vettet och har ännu aldrig lyckats med ett samlag med en flicka. Min prostitution är min enda svaghet. Som kvinna var jag alltid jungfru, men som man har mina kvinnliga egenskaper kommit fram i dagen, och jag är nästan sjukligt beroende av män. Och jag skryter över att vara stadens dyraste och rikaste homosexuella manliga hora. Alla är eniga om att det inte finns någon bättre sådan än jag, för att jag arbetar precis som en passionerad kvinna.

Men det var inte det vi skulle tala om. Jag brukar inte vanligen avslöja yrkeshemligheter förrän i sängen, och jag vill inte göra mig skyldig till att upphetsa er i onödan, ni som är så seriös och liknar Ingmar."

"Vad var det med Ingmar?"

"Han var förtvivlad när han kom till mig. Jag träffade honom på en krog. Det var han som tilltalade mig. Han var full och sade mig rent ut att jag hade så vackert hår. I min bransch tar man det som en direkt önskan. Vi satte oss tillsammans, och han berättade för mig om de grymma kvinnorna. Det tog aldrig slut. Jag tog på mig rollen som förstående åhörare. 'De bara bedrar och kränker och sårar och sliter hjärtat ur en,' sade han. Han var verkligen illa där. Han hade kommit till krogen i dåligt sällskap direkt från en fest, och det hade druckits. Jag tror att det var en av dessa ärtsoppsfester, ty det var en torsdag.

Det är alltid pinsamt att åhöra bekännelser. Man vill spy den i ansiktet som bekänner sig själv för en. Det finns ingenting äckligare än en självbekännare. Han har ingen stolthet, inget omdöme, han gör bara bort sig och ner sig och demonstrerar bara den människans värsta sida som kallas egocentricitet. Alla människor är sådana. De tror att de var och en är Gud själv som hela universum är beroende av och vrider sig runt, och all deras odrägliga egenkärlek kommer i dagen när de öppnar sitt hjärta

för en: hjärtat visar sig innehålla enbart kräkmedel. Höjden av egocentricitet, egoism och egenkärlek är självömkan, som all självbekännelse alltid går ut på. 'Tyck synd om mig!' är det varje människas högsta önskan att ibland få säga till en annan, och det finns ingen önskan i människan som är mera outhärdlig att få höra. Ty genom att yttra den önskan tar den människan för givet att det är mera synd om henne än om någon annan, och det är det som är höjden av egoism.

Han fick följa med mig hem, ty jag hade så vackert hår, som han sade. Han var färdig till vilken dåraktighet som helst. Vem som helst kunde se på honom att han var förtvivlad och desperat. Men jag ville först veta lite mera om honom innan jag skämde ut honom. Därför pratade jag först med honom, som jag sitter och pratar med dig här. Han berättade ett och annat, och ju mera jag fick veta, och ju nyktrare han blev, desto intressantare blev han.

'Men varför stannar du här i denna håla, detta näste för egennytta och prostitution? Varför far du inte hem till Finland?' frågade jag till slut.

'Därför att jag är en man utan själ. Jag vill veta vem jag är. Jag vill ha ett värde. Jag har sett min far här i staden, och han är den ende som kan hjälpa mig.'

Detta öppnade för mig en ny ocean av hans hjärtas hemligheter, och ju mera jag fick veta på det området, desto mera fascinerade hans personlighet mig. Han ville veta vem han var och var förtvivlad över att han inte visste det! Därför var han beredd att slänga bort sitt liv! Hur många sådana människor finns det idag?

Han berättade om alla sina misslyckade förälskelser i vackra flickor här i staden, som alla hade strandat bara för att han var den han var: en ädel inåtvänd grubblare. Han var en man som aldrig kunde bli vanlig och normal, banal och vulgär. Till slut respekterade jag honom.

Hade han varit en man utan den bestickande själen hade jag legat med honom gratis. Men nu kunde jag bara bemöta honom på ett sätt. Jag sade till slut:

"Min vän, jag är ingenting för *dig*. Din dygd kan du aldrig bli av med ens med en sådan som jag. Du slipper aldrig dig själv hur du än försöker göra bort dig. Gå till vilken billiga hora som helst, som skulle ligga med dig gratis och se det som en ära, och hon skulle säga det samma som jag: kom inte hit och befläcka mig med din rena själ. Du kan ändå inte göra dig själv smutsig. Du kan bara smitta andra med din renhet. Inte ens en gammal avdankad hora, en av dessa slemmiga svampiga gamla skvalpande vampar med sin mänsklighet oigenkännliggjord av tjugofem års samlade lager av fett i ansiktet, som bara lyckas framhäva i stället för att dölja varje ärevördig rynka, dessa gamla skrynkliga farmödrar som på fullt allvar går på gatan och säger till varje grann ung man: 'Tro mig, det är inget fel på gamla horor!' – till och med en sådan, som drömmer om en sådan som dig varje natt under hysteriska konvulsioner, skulle till slut neka att föra dig till sängen, och de skulle plötsligt rentav smittade av din blick genomskåda sig själva och gripas av blygsel och bli bättre människor och glömma sitt yrke och avlägsna de påklistrade cancerfläckarna i ansiktet, som de dittills ansåg vara skönhetsfläckar. Du hör inte hemma i rännstenen, pojke, och går du ner i rännstenen upphör den att vara rännsten. Ett ghetto för narkomaner och

prostituerade skulle du göra till stadens pärla. Du kan inte kasta dina pärlor för svin, pojke. Svinen skulle bara bli mänskliga därav."

Då började han gråta. Men han behärskade sig väl och lät bara några tårar synas. Sedan reste han sig och förberedde sig på att gå. Han tackade mig för att jag hade varit mänsklig. Så sade han: 'Endast du av alla stackare här i staden har haft en uppbygglig verkan på mig. Nu kan jag åter tro på människorna.' Det var det sista han sade. Sedan gick han."

"Såg du honom aldrig mer?"

"Nej," ljög han, vilket jag först senare fattade.

"Nu måste även jag vara uppriktig. Även du intresserar mig. Har du någonsin själv funderat över frågan vem du är?"

"Jag vet vem jag är."

"Vem är du då?"

"Jag är antingen Gud eller Jesus. Går det bra för mig intill slutet är jag Gud, och går det illa är jag Jesus. Någondera kan man alltid vara, och det fina med att vara på det klara med att man är antingen Gud eller Jesus är att man då är fri. Man kan då tillåta sig vad som helst. För mig är inga laster främmande, och det är för att jag vet att jag är Gud eller Jesus. Jag skulle inte få dåligt samvete om jag förförde och fördärvade ett barn, ty allting är tillåtet, emedan jag är Gud eller Jesus. Du bad om min uppriktighet med att själv vara uppriktig. Skyll dig själv. Men du tycker förstås som alla andra normala banala vulgära människor att jag bara är en *freak* som inte har långt kvar till sinnessjukhuset och avgiftningskliniken."

"Jag hade en helt annan tanke."

"Nå?"

"Förväxlar du inte dig själv med djävulen?"

"Djävulen är en avgud. 'Du skall inga andra gudar hava jämte mig,' säger den Evige. Jag är min egen gud, alltså är jag Gud, så att jag får behålla mig i fred. Och därför är jag totalt fri och även betänklighetsfri."

"Dock är du beroende. Vem var det som bragte dig på fall?"

"Vad menar du?"

"Vem var den förste som förförde dig?"

"En engelsman. Jag var alldeles färdigt opererad då och njöt av att få vara man i fulla drag. Så träffade jag denne kultiverade engelsman, som var hur trevlig som helst. Det var på en bio. Som flicka var jag ju alltid oskuld, så jag hade ingen sexuell erfarenhet alls. Men denne genomkultiverade engelsman, som egentligen var Walesare, om jag förstod saken rätt, bjöd mig hem på te, och där lyckades han förföra mig ordentligt. Där blev jag vad jag aldrig hade varit så länge jag hade burit kvinnokläder: en kvinna. Han var själv en gammal prostituerad sedan ungdomen, han hade väl varit professionell som sådan i fyrtio år, och han satte ingen glädje så högt som att få ligga med unga manliga oskulder och fördärva dem. Han hade mer än tjugo katter, som alltid fick ungar, och alltid saknade han någon katt, som hade sprungit bort. Jag tror alla stadens vildkatter kom därifrån. Jag träffade honom sedan ofta."

"Var det sedan du odlade ditt hår?"

"Ja."

"Tänker du behålla det?"

"Alla säger det är vackert. Visst är det besvärligt att underhålla det, men det håller mig konstant upphetsad, och det trivs jag med. Det är i alla fall aldrig smutsigt, ty jag tvättar det två gånger i veckan. Men det är inte därför jag behåller det. Jag behåller det därför att det alltid retar någon. Det finns ingenting jag älskar mera än att se folk bli chockerade av min uppenbarelse."

Jag sade inte till honom att jag tyckte att han skulle låta klippa bort det, men jag hoppades en gång få se honom utan detta hår som enbart man och icke som ett mellanting eller något varken eller. Emellertid trodde jag inte att denna min förhoppning någonsin skulle bli infriad.

Den kattälskande engelsmannen lät för mig på något sätt bekant. Var hade jag hört talas om honom förut?

34.

Denne tilldragande, intressante, intelligente men genomabsurde man blev bara mer och mer gåtfull för mig ju mer jag talade med honom. Men jag gav mig inte, och när han äntligen avslöjade sig beredde han mig den största överraskningen och fasan. Det var när jag nämnde doktor Solomon Gold för honom:

"Känner du doktor Solomon Gold?"

Genast fick hela hans väsen ett nytt liv, och hans ögon började låga av vad som mest liknade vansinne, men han förblev lika intelligent och besvarade utförligt min fråga:

"Ja, visst känner jag honom! Det var ju han som utförde operationen på mig."

"Vilken operation?"

"Det var han som gjorde mig till man. Allt har jag honom att tacka för. Det är han som är min andlige fader och mästare. Utan honom vore jag ett mähä som alla andra.

Det var visserligen han som gav mig det namn som sedan har blivit mitt öknamn inom alla snorkiga kretsar. Han talar aldrig om mig utom som 'kloakrättan', och visst är jag för samhället en kloakrätta. Men liksom kloakrättan överlever jag i underjorden och bereder därifrån hela samhällets sönderfall, och jag kommer att vinna i längden. Så småningom skall samhällets teknologiska struktur rasa ihop och allt omänskligt, sterilt och artificiellt bli till intet, och då skall kloakrättorna ta över, de som sedan skall regera över världen genom svart magi.

Har du sett den här bilden förut?" Han visade en bild som var uppsatt på en vägg. Den föreställde en vederstygglig djävul med nakna kvinnobröst. Jag rös när jag såg den. "Detta är ondskans symbol, alla homosexuellas skyddshelgon och alla häxors gud. Det är även den enda varelse utom jag själv som jag själv dyrkar. Det var doktorn som första gången visade mig denna varelse för mig. Medge att den är otäck? Men det finns ingenting otäckt här i världen utom det som har med makten

att göra. Och denna kvinnliga djävul eller rättare sagt homosexuella djävul är först och främst den onda maktens symbol. Jag ser det som min uppgift att förföra och fördärva andra såsom jag själv förfördes av den kultiverade engelsmannen. Även jag sprider narkotika och framför allt heroin och LSD till unga män och flickor som därav kan fördärvas och som därmed kan fördärva andra. Min plats i samhället är en gång för alla som kloakrätta, och från den ställningen är det enda lukrativa som jag kan företa mig att arbeta på hela samhällets undergång. Däri understöds jag av kommunisterna, som är mina främsta narkotikaleverantörer. Hela västerlandet håller på att korrumpas ihjäl av narkotikan genom sådana kloakrättor som jag, och vi gör det enbart för att en gång få lämna kloakstadiet, komma upp i dagen och besitta världen. Du kan inte anklaga oss. Vi är gjorda sådana av samhället. Se på mig hurdan jag är. Jag är samhällets produkt, detta samhälle, som river alla stadens mest idylliska stadsdelar bara för att få den stora skadeglädjen att få ersätta dem med stereotypa betongbunkrar, det samhälle, som omöjliggör sådana människors existens som Ingmar, det samhälle, vars dominerande väsen är självdestruktivitet i synnerhet moraliskt. Ingen har genomskådat detta bättre än min doktor Solomon Gold, som har sitt eget sätt att styra och manipulera denna ondska på ett sätt så att den med tiden förgör sig själv. Min och hans förförelse är ingenting mot maktens förförelse, som vem som helst gärna låter sig korrumpas av. Bara därför måste kvarteret Pärlan, stadens arkitektoniskt unikaste kvarter, jämnas med marken. Det finns ingen högre manlig passion i världen än passionen för ägandet av makt, och den högsta kvinnliga passion som finns är för stimulerandet av denna manliga passion hos mannen. Det var dessa passioner som skapade det Tredje Riket i Tyskland, ty Hitler hade förmågan att uppmuntra dem och ge dem fritt spelrum och låta dem besätta folks hjärtan. Och ingen dam är därför farligare än en jungfru, ty ingen kan uppegga mannen mera. Allt detta har doktorn lärt mig."

"Ändå lämnade du Ingmar i fred."

"Ingmar var oantastlig, ty han var en lidande man. Lidandet är det enda här i världen som ondskan icke kan rå på utan endast förstöra."

"Har doktorn sagt det också?"

"Ja."

"Din doktor tycks vara en lärd man." Jag reste mig för att gå. Han ville hålla mig kvar, men jag hade hört nog. "Jag känner dig nu," sade jag och gick.

Utan att se mig om skyndade jag som i feber ut på gatan. Det började ljusna. Men jag gick inte alls hemåt. Jag ville inte gå hem, ty jag ville inte bli ensam med mina tankar. I stället gick jag rakt mot Kungsporsavenyn längs med Vasagatan, men innan jag hunnit fram blev jag stående av häpnad. Framför mig stod en bekant. Han stod också stilla och tittade på mig från tio meters håll. När jag förblev orörlig sträckte han fram handen, log och sade, medan han närmade sig:

"Nej, men se vår vän detektiven! Att vi skulle råkas här!"

Jag var fortfarande paralyserad av häpnad. Jag hade knappast tänkt på någon annan person under hela morgonen, och så stod han livs levande mitt i min väg klockan sju på morgonen, fastän han bodde ute i Långedrag.

"Herr doktor," stammade jag.

"Jag vet ett ställe var vi kan ta oss en kopp kaffe. De har öppet dygnet runt. Ni har säkert mycket att berätta. Eller vill ni fara med mig direkt ut till Långedrag och se mina råttor? Vilket föredrar ni?"

"Ja," sade jag.

"Råttorna?"

"Ja."

"Då går vi till Järntorget och tar spårvagnen där. Vad har ni varit med om under tiden?"

Utan att jag själv visste ordet av hade jag berättat allt om mitt möte med varelsen Ragnar.

"Jaså, den kloakrättan!"

"Det visste han att ni kallade honom, och det var han stolt över. Han kallade er sin läromästare, och han påstod att ni hade undervisat honom i att parasitera på samhället och bereda dess undergång."

"Verkligen?"

"Är det sant?"

"Han är en kloakrätta – ingenting annat. Visserligen en renlig sådan, men ändå. Ja, samhället kommer att gå under genom sådana vidunder som han, ty de sociala myndigheterna, som regerar landet, älskar sådana som han. De låter sig villigt ledas i näsan åt vilka perversa håll som helst av alla som blott är tillräckligt utmanande perversa. Redan finns det förslag om att homosexuella skall få lov att adoptera barn. Men vilket normalt barn vill växa upp med två karlar som ligger med varandra och bär sig åt som fjollor till föräldrar? Men vad gör det? menar de ansvariga. Det är ju bara perverst och det till oemotståndlighet! Alltså måste det bli så! De älskar sådana som Ragnar. Han är kommunist och saluför narkotika. Det vet alla i Göteborg utom polisen. Även han måste ju leva. Så resonerar polisen och lämnar honom i fred. Om han kommer att lyckas i sitt uppsåt och få samhället att kapsejsa och bli mäktig själv kan jag inte yttra mig om. Men visst är han ett led i människans biologiska utveckling eller snarare inveckling på väg mot självförintelse, implodering och undergång. Nej, det är verkligen hög tid att ni får stifta bekantskap med mina råttor och katter.

Det utmärkande draget för sådana kloakrättor som Ragnar är att de inte vet vad de gör. De säljer narkotika och sprider den och undgår själva att bli beroende av den men har inte en aning om vad det är de åstadkommer. Kom, vi tar vägen genom Gårda. Jag skall visa er några riktiga narkomaner."

På Bergsgatan 4 bodde det en. Dörren var öppen, så det var bara för oss att stiga in. Det var en medelålders gubbe. Han hade stora vansinniga stirrande ögon och var helt medellös. Hans hy var uppsvullen och röd, och näsan var en enda stor böld. Intrycket av honom var ohyggligt fränstötande. Han var helt enkelt inte mänsklig.

"Denne har levat på socialbidrag i hela sitt liv. Han har supit under hela sitt mogna liv. Det är spriten som har förstört honom. Som narkoman är han nybörjare, men han går nu dagligen till narkomanerna och tigger dem om vad stimulantia som

helst. När han fått pengar från socialen går han till narkomanerna och betalar allt på en gång. Driften efter mera rus är den enda känsla han alltså äger. Endast den skiljer honom från döden. Se, nu vaknar han."

Han blinkade slött. Hade han sovit med öppna ögon eller varit medvetlös eller omtöcknad av rus?

"Har du något att dricka?" frågade han mig genast. "Bjuder du mig på en sil?" frågade han sedan, när jag hade nekat. Jag nekade igen. "Vad fan gör du här då?" Men han verkade fullkomligt likgiltig för att jag var där och snokade i hans hus.

"Se på detta smetiga hår, dessa stirriga ögon, denna ömklighet och smuts, detta förstörda sjuka ansikte vanställt av den eviga fyllans uppsvullna rodnad, denna slappa knappt levande kropp, detta levande lik, denna helt omedvetna zombie. Denna människa, till synes fullkomligt apatisk, skulle utan en sekunds varsel kunna hoppa på dig och begrava en kniv i din rygg, om han visste att du hade pengar, haschisch eller något annat berusningsmedel på dig. Denna varelse är inte längre en människa utan ett djur."

"Har du kommit hit för att ta livet av mig, doktorn?" frågade mannen ömkligt.

"Nej, vi lämnar dig i fred nu. Vi går nu." Och han tittade fullständigt frånvarande efter oss, när vi gick ut igen, med sina tomma stirrande vanvettiga spruckna ögon.

Jag mådde illa när vi kom ut.

"Inte sant," sade han hänsynslöst, "ett möte med en sådan människa är nog för att fördystra hela dagen för en. Men nu skall vi hälsa på en riktig narkoman."

Han bodde några kvarter ifrån. Även där var dörren öppen, och vi kunde gå raka vägen in.

Narkomanen i fråga låg och sov. Han låg oavklädd under några filter på rygg. Vi väckte honom inte. Vi nöjde oss med att betrakta hans ansikte.

Han var den smutsigaste människa jag har sett. Han var långhårig, men det håret hade inte tvättats på ett år minst. Det dröp av ohyra. Men det hemskaste var ansiktet. Det var varken gult eller vitt utan hade en vaxartad beige färg, ungefär som alabaster, men smutsig sådan. Men hela ansiktet var översållat med utslag. Det såg ut som om han hade dött i smittkoppor. Man kunde endast förmoda att hela kroppen var lika vanställd.

"Har han smittkoppor?" kunde jag inte låta bli att fråga.

"Nej, det är vanliga utslag, beroende på vanvård, näringsbrist och långvarig förgiftning. Han är kärnfrisk annars. Hela denna mardrömgestalt skulle kunna botas på en vecka, om han bara lät bli att injicera sig med heroin. Det är hans enda sjukdom, och odlandet av den sjukdomen är det enda han lever för. Så sjuk till själen har narkotikan gjort honom, och den får han av din vän Ragnar, som jag skulle ha dödat i stället för att könsoperera. Men vi läkare är till för att hjälpa livet och underhålla det i alla dess former och ej för att hämma det. Vi kan bara i bästa fall påverka utvecklingen av det."

"Vad menar ni?"

"Ni skall få se mina rättor."

Om jag hade mått illa efter åsynen av alkoholisten var det ingenting mot det äckel som detta helförstörda helsjuka unga ansikte hade givit mig.

"Menar ni att alla av Ragnars sort är kloakrätter?"

"Naturligtvis inte. Det är en fördom att förutsätta att alla långhåriga män är homosexuella narkotikahajar. Naturligtvis kan man som alltid endast döma och fördöma *individ*en."

Medan vi satt på spårvagnen berättade jag för honom om min dröm om Dostojevskij. Han var mycket fascinerad därav.

"Det är riktigt, att det faktiskt förekom ett oförklarligt himlaljus i natt, och enligt morgonposten skulle det ha setts över hela Skandinavien. Och att detta tydligen precis skulle ha sammanfallit med ert drömda besök av helgonet Dostojevskij är ett ytterst fantasieggande sammanträffande. Drömmer ni sådana drömmar varje natt?"

Sedan var det mest han som förde ordet.

"Dostojevskij var praktiskt taget okänd när han dog. Endast Ryssland kände honom, och det dog med honom, och först i och med ryska revolutionen började hans namn spridas utomlands genom de emigranter som då lämnade Ryssland. Ett tragiskt öde! Att ens land måste behöva dö för att ens namn skulle upptäckas utomlands! Leo Tolstoj var den store allenarådande monopolsinnehavaren på det andliga området så länge han levde, och den förste som började tvivla på hans auktoritet och i stället framhålla Dostojevskij var geniet Meresjkovskij. Meresjkovskij skrev för det mesta biografier och historiska dokumentationer, och sådant är nästan det enda litterärt värdefulla som vårt sekel har frambringat. Jag tänker då mest på Robert Graves, Romain Rolland och Stefan Zweig. Meresjkovskij var en lärjunge till Dostojevskij, och han var den förste som skrev personbiografier av litterärt hög klass. Den andra var Stefan Zweig, Romain Rollands lärjunge, och genom Meresjkovskij går så förbindelselänken mellan Dostojevskij och Stefan Zweig. Zweig var kanske den främsta psykologen någonsin och betydligt mänskligare än Freud, och endast Dostojevskij är hans jämlike. Samtidigt som de är varandras motsatser – Dostojevskij en passionerad ensidig fantast och Zweig en avmätt universalhumanist – är de varandra nästan kusligt lika. Båda har samma oförlikneligt fromma känsla och tro för det goda i människan, som inom litteraturen före dem nästan enbart har förekommit hos Shakespeare. Utan Dostojevskij som föregångsexempel hade dock Zweigs författarskap varit omöjligt, och det var också Ryssland som till slut besegrade Tyskland i kriget, men i längden tror jag att Tyskland segrade i nederlaget medan Ryssland liksom England enbart förlorade genom sin seger. Det får framtiden utvisa.

Dostojevskij och Zweig är intressanta att jämföra som kontraster. Dostojevskij är egentligen den store kaosbringaren inom litteraturen medan Zweig är den store ordnaren: ingen har så byggt upp tidigare författares *images* som Zweig, och ingen författare är väl mera oöverskådlig än Dostojevskij med sina labyrintiska romaner utan utgångar. Men den saken är för mig fullständigt klar, att båda överträffar Tolstoj och Goethe, fastän de levde så mycket kortare eller rättare sagt intensivare och kanske just därför."

Vi kom fram till doktor Solomon Golds villa.

"Jag skäms nästan för att visa er mitt laboratorium. Ni kommer att tycka att det utgör den svarta baksidan av min själ och beviset för mitt undermedvetnas gränslösa destruktivitet. Men ni har bett om det, och jag kan inte längre uppskjuta avslöjandet för er. Jag förstår er fullkomligt om ni efter vad ni nu får se kommer att vilja ta livet av er."

Han visade mig sina råttor. Han hade en hel källare full med råttor, miljoner råttor, alla lyckligtvis instängda, levande, skrikande, prasslande, – det var som att gå in i en ond dröm. Detta oändliga råttkollektiv bildade en helhet som i mig resulterade i en nästan outhärdlig skräck. Det var ilska råttor som visade tänderna och väste, och de var miljoner. Och det var inga vanliga råttor.

Det var bruna råttor av vilka somliga hade en storlek som fick håren att resa sig på mig. Somliga var stora som katter. Och de var allesammans ursinnigt energiska, vilda, bitska, effektiva och hysteriska. Detta enorma råttkollektiv fick mig att känna mig i större livsfara än om jag hade simmat ensam i ett hav av hajar. Och jag fick ofrivilligt den föreställningen att doktorn skulle kunna släppa alla dessa råttor på mig. Och hur i all världen utfordrade han dem? Jag föreställde mig utan svårighet att han bara behövde slänga ner en människa till dem, levande eller död, och det skulle bara vara de vita benen kvar av henne på någon minut. Var det det han gjorde? Det såg ut som ett idiotsäkert sätt att bli av med kroppar på, ty benen skulle strax döljas av råttornas träck, och man skulle behöva gräva efter liken. Och vem ville gå ner bland alla dessa råttor för att gräva efter lik, utom den som kanske ville bli lik själv? Det var som en levande begravningsplats, där liken konsumerades genast och bara försvann i det böljande havet av glupska hemska vidriga råttor i miljoner med en aggressivitet och blodtörst som bara kunde jämföras med ursinniga pitbull terriers.

"Vad är meningen med alla dessa råttor? De måste ju dagligen sluka mat för en förmögenhet. Varför samlar ni på dem?" Jag vågade inte antyda att jag hade en tanke att anmäla hans laboratorium för hälsovårdsmyndigheterna, för då skulle han kanske genast slänga ner mig till råttorna.

"Jag samlar katter också," sade han bara och visade mig till källarens andra avdelning, där han odlade katter.

Det var hundratals katter, fridsamma, keliga, hemtrevliga djur, om de inte hade varit så många. Jag förstod ingenting. Vad var väl meningen med alla dessa katter och råttor?

"Ni skall få se," sade han, och han tog en praktfull fullvuxen katt i sin famn och smekte henne medan han bar in henne till råttorna. Hon visade inga tecken till oro.

"Här i denna källare ligger människans öde i sin linda." Han förde katten och mig med sig till en stor rund behållare, där han tydligt förvarade sina yppersta, största elitråttor. Och utan ett ord kastade han katten in till dem.

Min fasa var obeskrivlig. Allt vad jag i min vildaste Stephen King-skräck hade fantiserat om hans råttor var ingenting mot vad jag fick se. Det uppstod en kamp på liv och död mellan katten och råttorna. Katten fräste och bet ihjäl ett antal råttor så att inälvorna rann ut, men råttorna var för många, och de var för aggressiva. Deras slakt av katten var det ohyggligaste skådespel jag har sett. Och när de bitit ut kattens ögon

och gnagt sig in i hennes kött så att de bröt sig igenom lungorna och hejdade hjärtat, frossade de sedan på kattliket och var inte tillfreds förrän bara skelettet och några skinnslagsor var kvar. Sedan frossade de även på sina stupade kamrater. Och medan jag tvingades bevittna detta fasansfulla skådespel bidrog doktors isiga upplysande stämma till att öka fasan till höjden av gräslighet:

"Jag uppfostrar dessa råttor till att ta över när människan omsider går under. Människan har nått sin utvecklings kulmen. Hon har producerat atombomben och kan inte bli mäktigare. Hon är idag i stånd till att krossa naturen. Det kan jag inte tolerera. Därför uppfostrar jag dessa råttor till att bli ett ännu fruktansvärdare rovdjur än människan. Jag ger dem vissa hormonpreparat som ökar deras livsduglighet och frenesi, jag låter dem svälta och sedan kämpa på liv och död mot deras enda naturliga fiende katten och lär dem konsten att besegra katten – de svaga dör i kampen mot katten medan de som överlever gradvis lär sig hur man skall besegra henne. Och när rättan kan besegra katten kan hon även besegra människan. Och då skall hon i naturens namn även besegra människan så att naturen överlever medan människan går under.

Och då skall det uppstå en ny biologisk era, då rättan skall vara världens herre och utvecklas till ett nytt herredjur, såsom dinosaurien, mammuten och människan tidigare har varit.

Jag utfordrar mina katter med råttor, och rättorna utfordrar jag med katter, som du har sett. De svaga och sjuka rättorna ger jag åt katterna, men en ensam frisk och energisk katt har inte en chans mot många råttor. Du har här bara sett en rättelit besegra en vanlig bondkatt. Värre är det då jag slänger in en fullvärdig katt till den stora rättmassan, då katten blir levande begravnen i råttor, och då rättorna sines emellan slåss för att få hugga i kattens kött. Mina bästa råttor har nu lärt sig att först och främst attackera katternas ögon. Sedan blir resten lätt. Och de rättorna kommer sedan även när den tiden kommer att först av allt attackera ögonen hos människan. Sedan blir resten lätt."

Och detta ohyggliga experiments fullvärdiga betydelsefullhet och allvar trodde denna bildade vetenskapsman till fullo på! Var han vansinnig, sjuk eller innerst inne ett djur själv? Jag antog det sistnämnda, ty hans allvar och besinning vittnade bara om den perfektaste fysiska och psykiska hälsa, och detta var det ohyggligaste av allt.

"Då är det sant, som somliga säger, att kvarteret Pärkans råttor har kommit från er."

"Ja, och det är mycket livskraftiga råttor. Då och då blir även rättorna här inne för många, och då släpper jag ut eliten, de för tillfället längst utbildade, och de klarar sig väl, ty de har fått något av min slughet och vet hur man hanterar katter. Jag håller alltid några elitråttor kvar som kan lära de andra hur man slåss med katter. Det ligger åratals möda bakom mina idag positiva forskningsresultat. Jag har sysslat med detta ända sedan jag kom till Göteborg för ett dussin år sedan.

Så. Ni känner nu min hemlighet. Vad tänker ni göra med den?"

Den tanken hade inte föresvävat mig att jag på något sätt kunde påverka hans depraverade verksamhet, men nu förstod jag att han kunde tänka sig att jag kunde skvallra för någon myndighet eller pressen. Jag visste inte vad jag skulle svara.

Han sade: "Även om ni går till pressen med vad ni har fått se kommer ingen att tro er. Det kommer ni i så fall själv att få se. Men försöker ni ändå på något sätt uträtta något mot min verksamhet, så kan ni ju minnas vad ni har sett mina kloakrättor göra med katten."

Hans ögon blixtrade. Plötsligt såg jag för första gången att han var en fanatiker. Det var inte längre den öppne och trevlige bildade humanisten som älskade Beethoven och Dostojevskij jag hade framför mig utan en vansinnig fanatiker. Och i det ögonblicket kunde jag mycket väl tänka mig att denne man var den som hade gjort Ragnar till den han var och givit honom den fasaväckande medeltida bilden på djävulen med de nakna kvinnobrösten. Och plötsligt slogs jag av den misstanken att denne även var just den kultiverade engelsman som hade förfört både Ragnar och den till kvinna utklädde skådespelaren och Gud vet hur många andra. I denne snillrike vetenskapsman, i grund och botten en känslodöd materialist, tyckte jag mig i ett förklarad ögonblick se en inkarnation av all mänsklig ondska, en personifiering av djävulen själv med nakna kvinnobröst, beviset för att han var homosexuell. Men samtidigt besinnade jag mig och tänkte, att allt detta inte kunde vara sant, och att mina fantasier och teorier i alla fall inte kunde bevisas.

"Vad jag tänker göra med min kunskap?" sade jag. "Jag tänker bara fortsätta sökandet efter Ingmar. Det är allt," sade jag. Och jag förklarade min avsikt att genast återvända till staden, och han lät mig göra det. Han fick inte bjuda mig på sitt goda franskröstade kaffe.

När jag återkom till staden var klockan tio på förmiddagen. Jag gick genast och gjorde vad jag borde ha gjort redan min första dag i Göteborg: jag kontaktade myndigheter, radio och press och bad dem efterlysa Ingmar och utlova belöning åt alla som kunde komma med någon upplysning om hans öde. Den ungefärliga tidpunkten för hans försvinnande angavs, hans signalement gavs utförligt, och snart var även etern satt i rörelse på jakt efter Ingmar, mannen som hade sagt till en homosexuell prostituerad att denne med att vägra utnyttja honom hade återgivit honom tron på mänskligheten.

35.

När jag vid ett-tiden intog en enkel lunch på en billig restaurang fick jag ett helt bås för mig själv. I båset näst intill satt det två män och pratade. Jag kunde varken se dem eller höra vad de pratade om, men så hörde jag några ord som fick mig att spritta till:

"Men förstår du inte att jag älskar dig!"

Det sade den ene mannen till den andre. Jag spetsade nu öronen och ansträngde mig för att höra vad som sades, skamligt och väl medveten om att jag inte var bättre

än en riktig snuskhummer. Men jag ville inte vara ofin. Jag ville bara veta om det rörde sig om homosexualitet eller något platoniskt. Till min ytterligare förvåning igenkände jag snart den ene mannens röst som Ragnars. Den andres röst var läspande och sötsliskig.

"Jag har dyrkat dig ända sedan första gången jag såg dig. Du förstår, du har ett så underbart vackert hår. Det finns ingenting som kan uppegga mig mera än en skön ung man med långt hår."

"Men du har ju hustru och barn," sade Ragnar oberört.

"De tänker bara på sig själva. Jag är aldrig ensamman än i deras sällskap. Min ensamhet i familjen har gjort mig till alkoholist. Jag ger dig vad som helst, om jag får sova med dig en enda natt."

"Rör mig inte. Jag är färdig med den sortens affärer."

"Din stolthet gör mig bara kåtare. Jag är övertygad om att du som en annan kvinna gör motstånd bara för att du egentligen vill bli förförd."

"Men tänk på din firma och ditt goda namn och rykte. Tänk om det kom ut att du jagade vackra gossar för att förföra och fördärva dem? Visserligen står jag över sådant, men om du vill detta med mig, vad lyckas du då inte med svagare ynglingar än jag?"

"Ja, men det är ju din skönhet som driver mig från vettet. Jag struntar i min begravningsfirma. Den får gärna gå i bankrutt. Jag är trött på att begrava folk och ständigt behöva se gravallvarlig ut. Jag vill leva! Och ensam med flaskan kan jag inte leva! Jag behöver ömhet och kärlek, riktigt mänsklig sådan!"

"Jag kan inte vara din mamma. Dessutom vet du ju vad jag är. Hur kan du ens tala med en sådan som jag? Tänk om jag är narkoman eller vad värre är, en narkotikalangare eller till och med själv en förförare av små pojkar? Du leker med djävulen. Lämna honom i fred, så att du inte går förlorad."

"Jag tror inte du är narkoman. Jag tror du är en ängel, en Kristus, en helig och ren ung man. Därför vill jag ha ditt sällskap. Du har säkert aldrig ens rökt en pipa hasch. Långhåriga unga män är ensamma och dygdiga av sig, som Bibelns åt Herren helgade orakade nasirer och som de ursprungliga vilda spartanerna."

"Jag måste ändå säga nej. Du har redan gått för långt. Jag är bara en kloakrätta."

"Nej, du är framtiden. Det är sådana som du som skall ta över samhället i framtiden. Jag erbjuder dig tusen kronor för en natt."

"Du är vansinnig."

"Nej, kär."

"Men tänk på din begravningsbyrå och dina tre barn och din hustru, som är hemmafru. Alla beror de av dig och av att du sköter dig. Du kan inte hålla på och riskera din firma, din karriär och ditt liv bara för manliga fnask. Lyd mitt råd, skrota flaskan, och gå hem och lägg dig och gå till jobbet i morgon. Tänk på de dina och glöm mig."

"Jag ger dig två tusen kronor."

"Du får vilken lyxhora som helst för mindre än hälften."

"Du har inte råd att säga nej."

"Du har inte råd att beröva din familj de pengarna."

"Kvinnor äcklar mig. De är så ytliga och ignoranta, så ensidiga och opsykologiska. Aldrig någonsin kan en kvinna förstå en man, och det är förståelse jag behöver, förståelse för mitt livs tragedi, litet medömkan och tröst. Låt mig åtminstone en gång få smeka ditt hår...."

"Rör du mig en gång till är du dödens! Jag har använt min kniv i självförsvar förut." Han hade rest sig och lät verkligt hotfull.

"Seså, lugna ner dig. Jag menade inte att reta dig."

"Varför retar du mig då? Du har förföljt mig och antastat mig nu hela morgonen. Jag är färdig med den sortens kloakliv."

Och plötsligt hade han lämnat sin vän och kom förbi mig på väg ut. Han såg mig genast och stannade. Nästan under rösten frågade han mig:

"Har du suttit och lyssnat?"

"Ja."

Hans vaksamhet och intelligens upphörde aldrig att förvåna mig och fylla mig med respekt. Samtidigt måste jag häpna över hans totala oberördhet inför min skamlösa oförskämdhet att tjuvlyssna till ett privat samtal av den mest intima tänkbara natur.

"Han sitter där nu och gråter, den stackars narren," nästan viskade han. "Han är begravningsentreprenör och har hustru och tre barn. Före varje begravning tömmer han en flaska för att stå ut med ceremonikrusen. Jag står inte ut med att se honom gråta. För resten, det är ju torsdag idag. Det gamla ärtsoppsgänget kommer att samlas idag hos Gert Adolfsson på Fabriksgatan 37, om du är intresserad. Lars Olsson kommer att vara där och önskade att du också skulle komma."

"Är det någon särskild anledning?"

"De har hört din efterlysning av Ingmar på radio."

I samma ögonblick hördes skrån och bråk ute på gatan precis utanför restaurangen. Det lät som om någon kräktes. Jag hade ätit färdigt och lade fram pengarna för maten i den oanvända askkoppen. Jag fick en skymt av begravningsentreprenören, som satt kvar där inne, lipande som en stor baby, fet och hjälplös: det mest patetiska pekoral jag någon har sett. Ragnar gick ut före mig.

En man låg på trottoaren. Han hade mycket riktigt kräkts precis mitt framför restaurangens ingångsdörr. Han hade inte kunnat välja en bättre plats för sitt tarv, som inte hade kunnat vara mera stinkande och utspritt. Omkring honom hade det samlats en handfull karlar som försökte hjälpa honom. Men den stackars sjuke gubben var tydligen alldeles förvirrad och vild.

"Låt dem inte ta mig! Låt dem inte ta mig!" skrek han.

"Vilka då?" undrade några av hans hjälpare.

"De kommer krypande och krälände ur hans ögonhålur! De kommer att äta upp mig också!"

Jag ryste. Ragnar förklarade för mig:

"Det är stackars Frans, en av stadens mest bedrövliga fyllon. Han var framgångsrik tecknare en gång och gifte sig och fick ett barn, som rentav var en son,

men den pojken visade sig med tiden vara efterbliven och blev familjens öde: Frans själv började dricka och fick till slut sparken som reklamtecknare. Frun blev sjuk och dog i sin andra barnsäng med sitt ofödda andra barn, och somliga påstår att hon tog gift för att slippa föda ett efterblivet barn till. Men den redan existerande sonen var i alla fall såpass frisk att han kunde gå i en vanlig skola. Men han var ändå olik de andra pojkarna: han var huvudet högre än alla andra, enfaldig, klumpig och luktade ständigt illa. Det värsta var att han aldrig kunde springa. Han blev det ständiga offret för skolkamraternas förföljelser och behandlades till slut så illa att han en dag gick och hängde sig. Det var det enda den pojken lyckades med i livet och kunde göra riktigt ordentligt. Han var femton år då. Efter det har Frans varit stans mest professionella luffare. Hans enda riktiga vänner är alla hemlösa katter, som han alltid köper mat åt för vad han lyckats tigga och skrapa ihop av vad han hittar i papperskorgar och soptunnor. Han har tydligen fått delirium nu."

"Vad är det med honom?" frågade någon.

"Han är ju skvatt galen!"

"Hämta polisen!"

"Ring efter ambulansen!"

Den stackars dåren tuggade fradga.

"Låt dem inte ta mig! Låt dem inte ta mig! De finns överallt!" jämrade han sig.

"Han har varit så hysterisk hela morgonen. Han är inte galen. Han har bara haft otäcka drömmar i natt eller sovit dåligt eller legat på fel sida," menade en tandlös luffarkompis, som ville han logiskt förklara den drabbades ologiska beteende.

"Var sov han i natt?"

"Inte vet jag."

"Han har brukat ligga i Pärlan."

"Han har inte burit sig åt så förut."

"Pärlan ska dom väl börja riva nu?"

"Dom har inte råd att bygga där."

Nu kom polisen och ambulansen. En vitklädd man som skulle föreställa läkare undersökte i hast gubben som låg på gatan och var hysterisk. "Det verkar som delirium tremens," yttrade han snabbt och slog ihop stetoskopet, och snabbt smusslades mannen in i ambulansen.

"Vet någon vem han är?" frågade en polis.

"Det är tokige Frans," sade Ragnar.

"Känner du honom?"

"Ja."

"Följ med." Polisen ville ta Ragnar med sig in i ambulansen.

"Kommer du med?" sade Ragnar till mig.

"Nej," sade jag.

Dörrarna stängdes, och bilarna tjöt iväg. Jag hade själv alldeles för mycket att tänka på redan för att dessutom orka med ett sjukhus. Och några av de bilder som den fallne hade försökt ge uttryck åt hade fragmentariskt satt sig fast i mina tankar. Vad var det som hade kommit krypande ur vems ögonhålur och som hade hotat

stackars Frans? Jag rös utan att veta svaret, och just därför grubblade jag desto mer på problemet, och jag plågades i någon timme av de ohyggligaste fantasibilder, innan jag äntligen tog mig före att styra stegen ner mot Gårda och Fabriksgatan 37, där jag tydligen skulle få uppleva en av dessa legendariska klassiska göteborgska ärtsoppor.

När jag kom fram ångrade jag genast att jag alls hade gått dit, ty Peter Möller var där. Jag fick genast onda förningar, men han var på sitt allra förbindligaste humör, och de andra personerna där var riktigt trevliga. Det bjöds på god ärtsoppa, och även vinet var mycket gott. Det var ett nostalgiskt gäng som bara pratade om deras och Göteborgs gångna storhetstid, om alla vackra kvarter och stadsdelar som hade jämnats med marken, om det hot som låg i luften om att kvarteret PärLAN nu snart skulle rivas fastän ägarna varken hade fått byggnadstillstånd, rivningslov eller råd till att göra något där ännu, om den underbara restaurangen 'Gyllene Prags' bittra slut, vilket hus just hade rivits samma dag utan att jag visste det. Och alla de sorger som alla dessa tragiska minnen gav upphov till dränktes i vin, varvid alla blev mycket gladare och lulligare. Stämningen blev bara bättre, och pittoreska original som Lars Olsson och den alltid muntert pratande Lennart Assmundsson, kattvännen på Första Långgatan, höll nivån uppe på ett allt gemytligare plan. Jag mådde förträffligt när jag lämnade sällskapet vid niotiden, och när jag skulle gå gick Peter Möller ut för att kissa. Det påstod han. Jag såg inte till honom där ute och undrade varför han hade gömt sig så, bara för att kissa. Men jag var bara gladare ju mer jag slapp se honom.

Men när jag vandrade längs den vackra ån med en tindrande stjärnhimmel ovanför mig med en dominerande Sirius och Orion i söder hörde jag två personers snabba steg bakom mig. Det lät farligt. Jag skyndade på mina egna, men deras kom ändå närmare mig. Och till min fasa hörde jag hur den ena sade till den andra: "Skall vi märka honom i ansiktet?"

Och plötsligt var det inte bara två bakom mig utan även tre framför mig, som dök upp bakom ett hörn. Jag låtsades inte vara orolig för någonting och gick rätt emot dem. Men när de var alldeles inpå mig sprang jag plötsligt rakt igenom dem. Jag hade bara sett så mycket av dem att det var några ungdomar. Jag sprang vidare ifrån dem men dåligt, ty flera glas Marsala, Madeira och Est!Est!!Est!!! hade påverkat mig. I det ögonblicket förbannade jag mig själv för mitt dåliga omdöme, och alltför tydligt hörde jag hur de fem vigt sprang efter mig och hur två av dem snart hann upp mig.

De hann upp mig mitt på bron över ån och anföll mig ljudlöst. Innan jag visste ordet av hade jag fått två smockor i ansiktet, ett hårt knytnävsslag på varje kind. Jag hade aldrig befunnit mig i knytnävskamp förut och kunde inte försvara mig och var inte heller så dum att jag försökte. Ungdomarnas fullkomligt ofattbara och motivlösa raseri var det som förfärad mig mest. Jag fick genast gräsliga minnen upp i mitt sinne av furiösa glupska blodiga råttor och en man som låg på en gata och sparkades i ansiktet av ungdomar med träskor. Även dessa hade träskor.

Jag kröp ihop och trodde att de skulle slänga mig i ån. Det tog ett slag innan det började göra ont i käkarna efter de första knytnävsslagen. Jag kände en spark mitt i ändan som jag livligt föreställde mig att hade varit riktad mot testiklarna. Nu blev det bara svanskotan som drabbades, genom att jag satte mig på hugget. Jag fick några sparkar till som emottogs av höfterna och låren. Armarna hade jag lagt över mitt huvud för att skydda det och överkroppen. Jag började urskilja röster. Ligisterna diskuterade mitt öde medan de höll på. "Dra med honom till Crazy Daisy och låt gorillorna göra slut på honom," sade en. "Nej, släng honom i ån." "Vi kan inte göra slut på honom här." "Håll käften! Vi har våra order! Vi skulle bara skrämma honom!" Den första återtog: "Nu vore han något för hororna på Crazy Daisy."

Plötsligt blev det tyst. Med ens hade anfallet upphört. Jag lyfte blicken och såg de fem arga unga männen springa bortåt. De sprang mot en sjätte figur som stod där i den mörkaste delen av gathörnet, men jag kunde alltför tydligt ändå urskilja hans gestalt. Det var Peter Möller. Strax försvann han.

Men där stod en annan man kvar som alltför tydligt inte ville bli sedd, ty han var fullständigt blickstill. Men även hans gestalt kunde jag urskilja, där han försökte gömma sig under ett träd. Hans svarta skor glänste i skenet av gatlyktan. Det var doktor Solomon Golds skor.

Ett slag trodde jag att jag drömde. Det började svida i kroppen var jag hade fått mina hugg och slag, och jag ruskade på huvudet för att få någon ordning på det. När jag åter såg upp såg jag varken den flinande skurken Möller eller doktorn mera.

Jag gick, raglade och vacklade med vissa svårigheter tillbaka till Fabriksgatan. De blev förvånade där när jag kom tillbaka, men ännu mera förvånad blev jag när jag fann Ragnar i deras mitt. Antingen såg de inte mitt tillstånd eller brydde de sig inte om det. Ragnar sade genast till mig:

"Frans hade skrämmts av råttor när han hade övernattat i kvarteret Pärlan." Han betraktade mig genomträngande, som om jag bättre än han själv skulle förstå vad han menade.

"Vad menar du?" frågade jag sluddrigt.

"Ingmar," sade han.

"Vilken Ingmar?" sluddrade jag. "Det finns ingen Ingmar. Han har aldrig funnits. Allt är en dröm."

"Jag hoppas du har rätt."

"Han var en god människa, och sådana existerar inte, för de är omöjliga," fortsatte jag.

Alla tittade på mig nu. De kunde se att det rann blod ur käften på mig och att jag hade fått ett hål i tandraden. De sade ingenting. Detta var det gräsligaste. Deras tystnad sade: "Vad kommer du hit och stör för? Det har vi vetat hela tiden att Ingmar är borta. Vad gräver du efter lik för? Du ser ju att sanningen är obefintlig."

"Jag gissar att du stötte ihop med doktor Gold," sade Ragnar.

"Det var Peter Möller. Doktorn är oskyldig."

"De ville bara ge dig en läxa," fortsatte han. "De vill att du lämnar Ingmar i fred."

Jag raglade ut därifrån. Jag visste inte om jag var bedövd av vinet eller av misshandeln. Jag skulle just ta mig ner för trappan när allting svartnade för min blick och jag förlorade medvetandet. Jag hörde bara ett öronbedövande dån av min egen kropp som rasade ut för trappan.

36.

När jag vaknade upp isades jag genast från topp till tå av skräck, ty det första jag såg var doktor Solomon Gold som satt på en stol bredvid den säng jag låg i. Jag kunde inte röra armarna. Jag omfamnade mig själv med dem och kunde inte befria mig ur min omfamning. Jag blev fullkomligt vettskrämd när det gick upp för mig att jag satt fast i en tvångströja. Sängen jag låg i var vit, täcket var vitt, väggarna var vita, allt var vitt utom gentlemannen med promenadkäpp, glasögon och pipskägg. Det verkade som om jag låg på ett sjukhus, men jag var inte helt säker.

"Ta det lugnt," sade doktor Solomon Gold.

"Var är jag?"

"Du befinner dig på ett vårdhem ute på Styrso i Göteborgs skärgård. Det är ett ställe för farliga dårar som det är lika omöjligt att fly från som från Alcatraz. Du är i säkerhet här. Det är genom mina kontakter som du har fraktats hit. Jag lärde känna detta ställe genom en familj som hade enbart galna döttrar som var livsfarliga för omgivningen, och hellre behöll de sina fradgande sexgalna och stryplystna flickor hemma hos sig än att de upplevde att de kom hit. Här bär alla tvångströjor."

"Varför bär jag tvångströja?"

"Det finns flera vittnen till att du bar dig livsfarligt åt igår kväll. Peter Möller höll på att bli strypt av dig. Han är livrädd för dig nu. Han har visat upp sina märken efter dina strypgrepp. Naturligtvis kommer du inte själv ihåg hur du gick bärsärkargång på Underåsbron och nästan slog ihjäl fem personer, som därför nödgades försvara sig. Du har fått ett nervöst sammanbrott, min vän. Du drack inte så mycket igår kväll att det skulle ha varit det som gjorde dig oberäknelig. Det kan alla kålsuparna på ärtsoppskalaset intyga. Du har av en fix idé låtit dig drivas för långt, och därför ser du hallucinationer, som att jag odlar råttor, och därför får du paranoia, som när du ordar om att jag och Peter Möller bedriver en terrororganisation under det oskyldiga Nordiska Förbundets täckmantel. Din fixa idé är din besatthet av Ingmar. Avstå från den, och du slipper från Styrso."

"Du erkänner alltså att Ingmar existerar."

"Jag kan inte förneka att han har existerat."

"Du erkänner alltså till och med att han är död."

"Nej, nu är ditt vanvett framme igen. Din fixa idé driver dig vansinnig. Har du inte lärt dig någonting? Inser du inte att jag har makt över ditt liv?"

"Du har lika litet någon makt över mig som du hade det över Ingmar. Du försökte manipulera med honom som med alla andra, men honom misslyckades du med, ty han ville leva fri och självständig, och därför dödade du honom, liksom du

nu vill döda mig. Jag vet, jag har inga bevis, men det är min teori. Och ingenting kan hålla mig bakom lås och bom här, ty jag vet vad jag gör, medan det finns somliga andra som inte vet det. Och så fort jag har övertygat skötarna här om att jag är from som ett lamm och imponerat på dem med mitt goda uppförande skall de plötsligt inte begripa hur du kunde övertyga dem om nödvändigheten av att sätta på mig tvångströja. Du är maktlös mot mig, ty jag söker sanningen och skall finna den!"

"Du är omöjlig att resonera med," mumlade doktorn, reste sig och gick ut. Han kom inte tillbaka.

Samma dag blev jag utsläppt från Styrso. Doktorn hade sagt till skötarna att mitt tillstånd inte hade varit så illa som han hade trott och att de nog snabbt kunde göra sig av med mig efter en omfattande rutinkontroll. Han kapitulerade alltså fullständigt, förmodligen för att fundera ut någon ny plan mot mig. Men varför var han så angelägen om att jag skulle sluta ta reda på sanningen om Ingmar?

Jag lyckades övertyga samtlig personal om att det inte var något fel på mig förutom de blåmärken och bulor jag hade fått, och jag berättade även för dem min version av gårdagskvällens omotiverade överfall på min person och att jag inte hade lyft ett finger för att försvara mig. Detta sista endast gjorde dem något betänksamma angående min mentala jämvikt, men de hade ingen anledning att kvarhålla mig längre. Naturligtvis troddes det inte på något ont ord om den respekterade doktor Solomon Gold.

När jag kom hem till mitt rum låg där en lapp. Klockan var fem på eftermiddagen, och det skymde redan. Lappen var ett visitkort från en kvinnlig psykolog vid namn Märta Lönnroth. På kortet hade hon skrivit: "P.g.a. Ingmar." Jag ringde henne genast.

Hon hade både hört min efterlysning i radio och sett min annons i tidningen. Hon hade blivit förvånad över att sådana efterlysningar en lång tid efter personens försvinnande hade gått igenom. Hon hade aldrig kunnat glömma Ingmar. Hon hade träffat honom bara två gånger, första gången när han besökt hennes mottagning i Sociala Huset och andra gången när hon inbjudit honom till sitt hem. Hon hade träffat honom senare än de flesta av alla de andra som hade känt honom. (Endast en, skulle det visa sig, hade träffat honom efter henne.) Jag kände hur det började bli varmt. Hon hade ingenting emot att jag uppsökte henne samma afton.

"Ingmar kom till mig för att berätta om sina bekymmer. Han kom till mig för att gråta ut. Jag har sällan sett en så frisk och grann ung man vara så desperat i sin förtvivlan. Och alla hans öden och äventyr, förälskelser och tragedier bottnade i att han inte trodde på mänskligheten, därför att han inte trodde på sig själv, och detta gjorde han därför att han inte visste vem han själv var.

Men det som frapperade mig var hans personliga utstrålning. Det var den ovanligaste klient jag någonsin har haft. Han hade en charm som var så oändligt tilldragande: man kunde bara älska honom. Jag insåg att han hade kommit till mig som till en yttersta instans för att få rätsida på sig själv och ett ljus i sin isolering och depression; och jag ville instinktivt genast göra allt vad jag kunde för att ge honom vad han behövde. Jag har sex barn och har haft nästan lika många män, men denne

unge rene man var jag i motsats till alla andra genast beredd att ge mitt allt åt. Ja, man kan säga att jag genast blev förälskad i honom, men jag dolde det. Om det kunde hjälpa honom ville jag ge honom allt vad han saknade: hem och familj. Jag var beredd att försörja honom och skaffa honom ett arbete som han kunde trivas med, och allt detta dök upp i min hjärna som ett stjärnskott som icke släcktes. Jag fick genast den allvarliga föresatsen att göra allt för honom, och därför bjöd jag honom hem till mig redan följande dag, för att, som jag sade, vi kunde pratat vid litet friare och längre, eftersom jag nu hade även andra brådskande besök. Och han antog min inbjudan och lovade infinna sig på middag hos mig följande afton, och han kom även."

Den scen som sedan följde hos denna nyktra och levnadsglada, duktiga och generösa kurator vill jag inte genast återge med hennes ord, ty sedermera fick jag även en annan version av samma tillfälle av Ragnar, som Ingmar i detalj hade skildrat sina intryck av denna afton för. Ragnar var den enda som träffade Ingmar efter psykologen. Med stöd av dessa två helt olika versioner av samma sak vill jag därför försöka återge en saklig och neutral skildring av det hela, vilket är svårt nog.

Innan jag gör det vill jag bara nämna detaljen med nyckeln. Innan Ingmar lämnade kuratorn den aftonen lämnade han oavsiktligt kvar hos henne sin nyckel, den enda nyckel han hade, som han inte kunde ha i fickan emedan det var hål på samtliga, och som han därför alltid bar i handen, varför han troligen helt enkelt glömde kvar den hos Märta. Han hämtade den sedan aldrig hos henne, fastän han hade lovat att ringa henne inom en vecka, vilket han heller aldrig gjorde. Att Märta då aldrig reagerade när han aldrig återkom är ett märkvärdigt fenomen. Helt passiv förhöll hon sig inför Ingmars försvinnande, fastän hon hade haft för avsikt att ge honom sitt liv. Mycket är höljt i dunkel och kanske framför allt varför han inte tog emot det när hon erbjöd det åt honom, och det är mest det jag har försökt förklara med nedanstående försök till återgivning av den kvällens förlopp.

Men vart jag ville komma var, att jag sedan tog hand om denna nyckel, som hon aldrig hade använt, fastän hon hade skrivit upp adressen. Den enda dörr som denna nyckel passade till på denna adress var vindsdörren. Huset var ett eländigt kyffe i Gårda som snart skulle rivas, och där på den vinden fann jag hans enligt Ragnars uppgift enda tillhörigheter: en säng och en sovsäck. Så hade han levat ända sedan han kördes ut från kvarteret Pärlan, som hade varit hans enda hem i Göteborg. Utan möjlighet att få arbete hade han flyttat från rivningshus till rivningshus med sin sovsäck och alltid funnit någon gammal möbel att sova i. Lite ärtsoppa ibland hos Lars Olsson och det gänget tills även det paradishuset och oasen revs, lite dålig kinesmat ibland kanske uppblandad med kattmat och råttstank, någon portion vin dagligen och särskilt mot slutet, böcker från biblioteket och överallt vänner som aldrig hjälpte honom – det var hans liv. Jag fylldes nästan med andakt inför den talande slitna sovsäcken med hål i denna gamla kasserade säng på en vind där det var alldeles förfärligt dragigt och alltid kallt, en vind som ingen annan besökte utom Gårdas råttor och oumbärliga katter, som lika litet lät sig besegras av råttorna som Ingmar av omständigheterna. Möjligheten av att komma till rätta med sig själv

genom skymten av en obefintlig idealiserad far – det var drivkraften i detta eländiga men samtidigt lysande liv och det enda som fick honom att envist fortsätta och leva allt jämmerligare bland Göteborgs kloakrätter.

Det var Ragnar som bortom allt tvivel identifierade sovsäcken för mig såsom Ingmars, och här stod jag då med denna tomma sovsäck som enda konkreta beröringspunkt med något av honom själv. Och till denna sovsäck hade en nyckel väglett mig som han i ren distraktion hade glömt kvar hos en kvinna, som hade erbjudit honom ett annat liv än sökandet efter sig själv och som han hade tackat nej till med katastrofen som resultat.

Men jag skall nu försöka rekonstruera det andra och sista mötet för honom med denna alltigenom goda kvinna.

37.

"Vilket underbart hem! Hur god är icke denna generösa kvinna, som fastän hon är närmare fyrtio alltjämt är så vacker! Hon strålar av skönhet och renhet, fromhet och välvilja, och det samma gör hennes sex underbara snälla små barn. Och hur vackert är inte hennes hem! Det utmärks av egenskapen hemtrevlighet i sådan hög grad att jag aldrig har upplevat något liknande. Ett välförsett bibliotek har hon med hela världslitteraturen från Bibeln till Leon Uris och från Homeros till James Joyce, en underbar skivsamling har hon med alla berömda operor och oratorier, mässor och symfonier från Palestrina till Maciejewski; det är ett kulturens, familjens, trygghetens och kärlekens hem i högre grad än jag upplevat något annat hem vara av.

Och vilka vackra tavlor hon har! Där hänger van Goghs solrosor och Rembrandts Judebruden, och det där är visst den sextinska madonnan. Vilka väl gjorda reproduktioner! Det är i sanning ett kultiverat hem jag har kommit till, ett idealiskt hem för en sådan som jag.

Och till detta paradiset har hon inbjudit mig till en middag med enbart de kostbaraste rätter! Italiensk sallad med älgstek och nougatparfait till efterrätt med hjortron, och därefter kaffe med Sarah Bernhardt – vilken fest, vilken bankett! Och till detta det underbaraste Bardolinovin! Hon skämmer då sannerligen bort mig!

Hela huset är genialiskt konstruerat. Det är en liten villa men har ändå plats för alla sju personerna och några till plus en afghanhund, majestätisk som en tiger. Det är ett miljövänligt hus med solvärmare på taket och med en stor öppen spis som enda övrig värmekälla belägen i mitten av huset, varifrån det utgår uppvärmt rinnande vatten som rinner omkring överallt och värmer varje rum, även när det är som kallast, till 25 grader vid behov. Och denna praktfulla eldstad tar in luft direkt utifrån genom en ledning, så att ingen av husets varma luft går förlorad. Och hur träffande säger hon icke, att skådespelet att sitta framför denna eldstad med dess stängda lucka av eldfast glas och skåda den ljuvliga värmande elden vida överglänsar varje televisionsprogram i färgprakt och spänning! Hon är verkligen enastående!

Och allt detta giver hon mig. Hon säger att jag får komma och bo hos henne när jag vill. Hon har varit gift fyra gånger, och endast en av dessa män, den som hon höll kärast, dog ifrån henne. Har hon fått alla dessa barn med bara dessa fyra män eller även med andra? Den äldsta gossen är elva år, medan den yngsta dottern bara är två. Vilket intensivt och rikt liv hon måste ha levt!

Var det bara därför hon bjöd mig hit – för att få mig till att ligga med henne? Är hon så litet intresserad av mitt liv och min personlighet att hon bara tänker på att få äga mitt kött? Nej, så kan det inte vara. Hon är ju kultiverad och genomgod. Det är nog mest på mig hon tänker. Hon vill hjälpa mig och rädda mig från Gårda, Göteborgs ghetto, där narkomaner sitter i varje källare och kommer upp i trappuppgångarna på natten och hänger sig på vindarna i protest mot att myndigheterna beslutat riva deras stadsdel, deras sista tillflyktsort på jorden, deras sista möjliga mänskliga miljö. Hon vill erbjuda mig ett bättre liv.

Kan jag då verkligen utan vidare glömma bort mig själv och hänge mig åt ett borgerligt liv? Skall jag avbryta jakten på min fader och min identitet för att bli livegen hos borgerligheten och en kvinna, köttets lust och egendomens last?

Jag har älskat många flickor här i staden men aldrig kommit dem nära, ty de sade alltid nej, icke av stolthet eller dygd utan för att de var sådana de var. Endast en av dem var en jungfru, och ingen missförstod mig mer än hon. Endast en sade nej till mig av stolthet, och det var en man. I mitt livs svagaste ögonblick blev jag kär i en långhårig man och bad att få sova med honom, och fastän han verkade den mest lastbara av alla människor sade han nej till mig enbart av stolthet och dygd. Av honom lärde jag mycket. Jag lärde mig framför allt att ingenting är mera prisvärt än bibehållen stolthet och dygd.

Jag är fortfarande en jungfru, ty aldrig har jag sexuellt kommit vid en annan trots alla mina försök. Jag är en oskuld, ren som snö och fullständigt ofördärvad utom av ringa kvantiteter vin. Nu lockar mig ödet att offra min renhet och oskuld för att få borgerlig trygghet i mitt liv och frid i min själ, och den kvinna som lockar mig är kanske världens bästa kvinna – spirituellt, kultiverad, tidlös, ensidigt god, generös och oförmögen att åldras. Hon har ett idealiskt hem att erbjuda mig, och jag skulle passa här. Kan jag då säga nej? Det enda pris jag behöver betala är min stolthet. Kan jag avvara den?

Nej, ty den är min själ. Den är det enda jag äger som jag vet att är jag själv. I hela mitt liv har jag försökt få veta vem jag är, och ju mera jag har sökt, desto mindre har jag fått veta det. Men nu när denna idealiska kvinna erbjuder mig allt till priset av min stolthet inser jag att jag har en oskuld, en stolthet, en dygd att förlora, och just detta, som jag då skulle förlora, inser jag just då att är jag. Inte kan jag då avstå från mitt jag när jag äntligen har funnit det?

Därför måste jag avböja förslaget. Jag får inte låta henne förföra eller övertala mig – åtminstone inte ännu idag. Jag skall hälsa på henne igen, men innan jag ger efter måste jag tänka över förslaget och dess yttersta konsekvenser närmare. Det är sent, klockan närmar sig tio, och jag ber att få gå. Jag lovar dock att åter ta kontakt.

Hon tar det med jämnmod och släpper ut mig. Hon insisterar inte ens på att få kyssa mig. Hur ädel är hon icke! Hon känner tydligen sina pappenheimare.

Så fort jag står utanför dörren och fryser märker jag att jag har glömt min nyckel hemma hos henne. Skall jag vända tillbaka och hämta den? Det skulle hon kunna missförstå, och jag skulle då kanske ändå stanna hos henne. Nu är jag dessutom redan på väg hem. Men vad är hem för mig? Utan nyckel kan jag inte gå och sova på min fasansfulla vind, var skräcken är min enda följeslagare. Nej, jag får gå någon annanstans. Jag får gå till Ragnar och berätta om min sagoskimrande kvällsupplevelse av ett idealiskt hem och en idealisk kvinna för honom och hur jag genom den dygd som han hade undervisat mig i lyckades motstå till och med denna mitt livs svåraste frestelse. Men nu tror jag att jag vet vem jag är."

Och han gick till Ragnar, som var hemma. Där satt han till klockan ett på natten och berättade i detalj för honom om sin oförlikneliga oförglömliga afton. Men medan han gjorde det insåg han vad han hade gjort. Han hade sagt nej till lyckan. Han hade föredragit att behålla sin stolthet, sitt öde och sin olycka mot att offra allt detta för ett mänskligt liv. Han hade valt att behålla sin stolthet och förstod nu med ens att han aldrig skulle kunna slippa den.

"Du har betett dig egendomligt dumt åt," sade Ragnar. "Hur tror du nu att du skulle kunna komma tillbaka dit när du har sårat henne så djupt?"

"Du har rätt. Jag kommer aldrig att kunna gå tillbaka, för min stolthet skulle aldrig låta mig göra det. Vi män är för stolta för att vara mänskliga – inte sant, Ragnar? Det är ju bara av stolthet som du behåller ditt långa hår och sprider skräck och förvirring med ditt utseende var du än uppträder? Det är ju bara stolthet, eller hur?"

"Stolthet över vad?"

"Stolthet över din egoism, stoltheten över din rätt att få utmana och sätta dig över världen, stoltheten över att vara fri och få fritt förfoga över ditt eget liv hur som helst. Vad är ditt långa röda förskräckliga vackra hår annat än idel stolthet?"

"Det var det sista av vikt han sade till mig," sade Ragnar. "Sedan bröt han upp. 'Vart tänker du ta vägen?' frågade jag. 'Jag vet inte,' svarade han. 'Jag går nog hem.' 'Hem vart då?' 'Hem till Pärlan.' Och så gick han.

Jag gick till kvarteret Pärlan följande dag för att se om han fortfarande var där. Jag vaknade sent den morgonen, så jag kom inte till Pärlan förrän klockan var ett. Då såg jag att de hade spikat för alla tomma lägenheter där. Därav drog jag den slutsatsen att han inte hade sovit där den natten."

"Och det var det sista du såg av honom?"

"Ja, det var det absolut sista jag såg av honom. Han var till och med för stolt för att vilja sova hos mig. Ändå hade jag kunnat ställa till hans förfogande en egen varm säng. Men jag tog ju för givet att han skulle komma tillbaka. Vem anade att han skulle gå och upplösas i tomma luften?"

Och jag tror," tillade han tankfullt, "att alla som kände honom är säkra på att han ännu finns någonstans, och att de väntar att han skall komma tillbaka."

Plötsligt slogs jag av en oerhörd tanke. Jag såg framför mig den arme gubben Frans och hans kollaps mitt i gatan framför Gumperts och hur han stammade: 'De kommer krälände ur hans ögonhålor!' Och instinktivt grabbade jag tag om Ragnars arm som för att finna stöd.

"Vad är det?" frågade han lugnt.

"Har du en ficklampa?"

"Ja."

"Vill du följa med mig till Pärlan?"

"Nu?"

"Ja, nu."

"Varför det?"

Jag behövde inte svara. Han förstod min tankegång av sig själv.

"Tror du han ligger där?" frågade han.

"Du sade själv till mig sistlidna natt att stackars Frans hade skrämmts av råttor då han övernattat i kvarteret Pärlan. I samband därmed nämnde du Ingmars namn."

"Jag hade inte en tanke på den teori du nu framställer."

"Är du trött? Vill du gå med?"

"Jag är aldrig trött."

Vi gick genast fastän det var midnatt. Ragnar hade en stark god ficklampa som till fullo tillfredsställde vårt behov av trygghet.

Så återsåg jag då detta berömda kvarter, lika dött men levande begravt, lika moltyst men hemlighetsfullt, lika dödsdömt men skriande i sin dödsängest, som om det ännu inte trodde att det var för sent att räddas till livet.

"Peter Möller sade till mig idag att kvarteret kommer att rivas i morgon," sade han.

"Med vad rätt?"

"Utan någon rätt i världen och enbart för att där bor så mycket råttor och vildkatter."

"Det är nog inte därför de vill riva det," sade jag. "De vill nog riva det för att vara säkra på att få det rivet. Annars kanske det drar så långt ut på tiden att kvarteret hinner räddas."

"Han sade en annan intressant sak också."

"Vad då?"

"Att det var doktor Gold som hade tjatat på hälsovårdsnämnden om att det frodades så mycket vildkatter i Pärlan."

"Hur kan han ha ont av det?"

"Det vet väl du?"

"Hur så?"

"Du har ju varit där."

"Du också?"

"Ja."

"Det är verkligen märkvärdigt att han vill att Pärlan skall rivas för att där frodas katter och råttor," sade jag.

Vi gick rakt till den uppgång där en gång Ingmar hade bott. Vi stannade framför hans dörr och tvekade. Vi lyste på den. Kunde han verkligen finnas där inne? Det svävade en orolig ande över huset som ljudlöst skriade om att få bli frälst. Dörren var liksom tidigare stängd för alla besökare med en kraftig hänglåsanordning. Dessutom hade dörren spikats fast med bräder, men dessa fåtaliga spikar hade rubbats och bräderna avlägsnats. Och när vi kände på dörren fann vi, att hur väl hänglåset än hade tillslutit dörren och höll den fast, så satt inte baksidan av dörren fast vid gångjärnen. Vi fann att gångjärnen hade avlägsnats med en kofot. Sorgfälligt hade dörren sedan satts på plats igen utan gångjärn. Vi kunde således lätt öppna dörren fastän den förblev låst. Sålunda började våra farhågor besannas.

Vi lyste oss omkring i lägenheten. Det prasslade överallt. Tusentals små fötter kilade kvickt undan över golven när vi gjorde intrång. De hundratals råttorna greps av panik inför våra annalkande steg och det skarpa sökande ljuset.

Vi behövde inte söka länge. Med ryggen mot väggen halvlåg det i det innersta rummet en mänsklig gestalt. Men den var oidentifierbar, ty det enda som fanns kvar var skelettet. Vi såg det genast, ty månskenet lyste rakt in i rummet i just det hörn där skepnaden satt. Jag kände kallsvetten bryta fram. Detta, tänkte jag, var för mycket för mina nerver.

Råttorna kilade över de vita benen. De hade tydligen ett stort bo inne i kraniet. Inte ett ljud kom från Ragnar.

"Är det Ingmar?" frågade jag honom för att bryta tystnaden.

"Ja, det är det. Det är doktor Solomon Gold som har dödat honom." Jag slogs av en ny fasa.

"Hur så?"

"Jag var med en gång när Ingmar öppet sade till doktorn att han skulle komma och slänga en granat in i doktors källare i Långedrag, och Ingmar menade allvar, för han lyckades skaffa denna granat. Han visade den för mig. Men han kunde aldrig slänga den in i doktors källare, ty han försvann innan han fick tillfälle. Han blev mördad den natten han lämnade mig, och han placerades sedan här. Sedan såg doktorn till att denna lägenhet blev förspikad och reglad med hänglås."

"Men varför skulle de ha placerat honom i just den lägenhet han hade bott i? Kunde det inte ha gått bra med vilken lägenhet som helst? Denna är ju dessutom i andra våningen."

"Tror du att Ingmar skulle ha kommit hit självmant och satt sig här och inte rört ett finger när de kom och bommade för dörren?"

"Tror du verkligen att det är Ingmar?"

"Det är hans kroppslängd och ansiktsform. Det är hans kroppsform. Ingmars gestalt och utseende passar precis in på detta benrangel. Det kan bara vara han."

"Men det kan även vara en annan. Det går inte att identifiera en person på enbart hans skelett och ens minne av honom. Man måste ha konkreta bevis. Och du vet väl ingenting om hans plomber eller eventuella benbrott i det förflutna?"

"Du försöker bara förtränga att det är han. Stackars gamle Frans! Han måste ha fått slag när han vaknade och fann sig i detta sällskap! Att han skulle råka bryta sig in just här! Annars hade vi aldrig funnit Ingmar."

Han var misstänkt säker på att det var Ingmar. Visst var det troligt att det var Ingmar, men i så fall var hans ändalykt ett större mysterium än någonsin. Hade han verkligen kommit dit själv och låtit sig levande inmuras? Det var högt upp – man kunde inte hoppa till marken från ett fönster eller klättra ner längs fasaden.

Det var ett faktum att denne man måste ha kommit till våningen innan den reglades och antingen varit död eller förhållit sig passiv när det kom folk och spikade igen dörren. Det är inte uteslutet att han var död redan när han kom in, men Ragnar har vittnat om att han självmant ämnade bege sig till Pärlan när han lämnade Ragnar som var den siste som såg honom.

"Vad ska vi göra nu?" frågade Ragnar. "Har du funnit vad du sökte?"

"Vi måste kontakta polisen i morgon. Här har vi inget mer att göra. Undersökningen får härifrån fortsättas av polisen."

Vi frös och beredde oss att gå. Månskenet höll på att lämna fönstret.

Det var bestickande att konstatera hur väl doktor Solomon Golds rättor hade utfört sitt verk. Ingenting fanns kvar. Varje mänsklig vävnad, varje tygbit på kroppen, varje hårstrå hade råttorna utplånat alla spår av. Det enda som fanns kvar var det vita grinande skelettet, som hänlog för evigt åt alla mänskliga och dödliga försök att få någon rätsida på livet, att försöka finna ut vem den människa var, vars liv skelettet betecknade den slutgiltiga bankrutten av, såvida inte dess ande överlevde och visste mer än vi.

När vi gick därifrån berättade Ragnar närmare om tillfället vid vilket Ingmar hade hotat doktors biologiska försöksverksamhet med en granat.

"Det var den sista ärtsoppan. Huset skulle rivas, alla i den stora ärtsoppsklubben, som bodde i samma hus, skulle flytta och skingras, och stämningen var trist. Alla var berusade och melankoliska. Det fanns flera med, speciellt inbjudna för tillfället, som hade bott i Pärlan och blivit utkörda därifrån. Två av dem var Ingmar och doktorn. Doktorn invecklades i en religiös diskussion med en viktigpetter som bara ville provocera och sätta doktorn på det hala. Doktorn frestades till att fälla några oerhört nedgörande domar över hela mänskligheten. Detta kunde inte Ingmar tåla. Han hade sett doktors källare men avslöjade ingenting därom inför de andra, som inte visste någonting, utan uttryckte bara sin bottenlösa avsky för allt vad doktorn representerade, främst hans cyniska ateism och omänsklighet. De flesta tyckte att Ingmar gick för långt, vilket de inte hade tyckt, om de hade känt doktorn, vilket Ingmar gjorde. Scenen slutade med att Ingmar fällde de orden som jag tidigare har citerat och kom med sitt granathot. Då lyfte Peter Möller, som också var där, en mer än halvfull vinflaska och dängde den med full kraft i huvudet på Ingmar. Flaskan gick sönder, och Ingmar föll till golvet. Sedan flög genast Lars Olsson och han med katterna på Första Långgatan på Peter Möller, och det blev ett hemskt slagsmål som ingen klarade sig oskadd ifrån utom doktorn, som fejt lyckades smita. Och den kanske mildaste blesyren i det universella handgemänget fick nog Ingmar, som låg

medvetlös under hela kriget. Så slutade de klassiska ärtsoppsaftnarna på Linnégatan. De återkom aldrig mera. De förintades med det huset, med det husets människors gränslösa samhörighet, med kvarter som Pärlan och Lustgården och med stadsdelar som Annedal, Landala, Olskroken och Masthugget, som alla har jämnats med marken. Och det är denna utvecklingens omänsklighet, som doktor Gold så hängivet vill föra vidare, som även Ingmar har dukat under för. Han kanske dog frivilligt, men han gjorde det i så fall i protest mot hur en mänsklig värld gradvis genom mygel ersattes av en omänsklig, hur trähusens och landshövdingekvarterens pittoreska anspråkslöshet och naturlighet ersattes av betongsterilitet och väl isolerad ensamhet, och hur idyllen och förnöjsamheten ersattes av parkeringshus och tvångsstandard."

39.

Följande morgon när jag steg upp närmare tio ringde jag genast polisen och berättade om skelettet jag funnit vid Haraldsgatan. Jag kopplades över till en högre polistjänsteman, som, när jag upprepade mitt vittnesbörd, nästan hånfullt replikerade:

"Är du säker på att du har sovit ruset av dig?"

"Hur så?" frågade jag förnärmat.

"Sådana saker ser man bara efter att ha druckit för mycket snaps. Dessutom kan vi ingenting göra, även om det verkligen skulle finnas ett lik på Haraldsgatan 5."

"Hur så?"

"De håller just nu på med att riva det huset."

Jag lade på, kastade på mig kläderna och skyndade mig till stadens pärla. Jag möttes på långt håll av ett fruktansvärt oväsen och på nära håll av åsynen av förödelsens styggelse i fullaste aktion: Ingmars käraste hem i staden var förvandlat till ett kaos av vedbråte, på vilket överst tronade en triumferande grävskopa som jublande tog för sig av väggarna av närmast följande hus.

Jag kände mig som slagen av blixten och kände tårarna i mina ögon. Kunde verkligen doktor Solomon Gold ha åstadkommit detta? Hade han verkligen intresse av att Ingmars lik aldrig upptäcktes eller blev föremål för närmare undersökning? Jag beslöt att genast bege mig ut till doktor Solomon Gold och tala ut med honom om allt vad han visste som han hade förtigit för mig. Jag tog spårvagnen vid Järntorget. När jag äntligen var ute vid Långedrag var klockan redan elva.

Jag kom för sent. En ny chock mötte mig. Redan på väg ut i spårvagnen hade jag observerat en lång karavan av tjutande brandbilar i full uttryckning på väg mot havet. Aldrig hade jag anat att det hade gällt doktors hus.

Det brann ännu när jag kom fram. Knappt något återstod av huset. Hela huset hade varit övertänt, den vackra villan med franska fönster, snickarglädje och burspråk. Vad låg bakom denna nya vanvettiga tragedi?

"Har någon brunnit inne?" frågade jag första bästa brandsoldat, men jag fick upprepa frågan flera gånger till olika brandmän innan jag ens fick något osäkert svar.

"Troligtvis inte," lät det. "Ingen vet var doktorn är, men han hade några försöksdjur i källaren som alla har gått åt."

I en blixst föreställde jag mig de tiotusentals instängda, kvävda, innebrända, hysteriska, kvidande och skriande råttorna och katterna. Jag kunde förstå, när jag såg förödelsen, att det var troligt att inte en enda råtta hade överlevt. Men vad var det som egentligen hade hänt? Det kunde inte ens brandmännen svara på. Troligen hade värmepannan exploderat, sade de, men tydligen dolde de för mig en okuvlig misstanke om mordbrand.

Jag tog spårvagnen tillbaka till staden. Den ende som kanske visste något kunde vara Peter Möller, men det äcklet ville jag inte träffa. Mina bulor värkte ännu. För att ändå tala med någon for jag till Ragnar.

Det var något hemlighetsfullt även över hans hus, en gammal träkåk i Gårda utan centralvärme, där det endast bodde alkoholister och socialfall utom han själv. Jag knackade på hans dörr. Ingen svarade. Jag tyckte mig höra något ljud därifrån. Plötsligt greps jag av en otäck känsla. Jag kände på dörrhandtaget. Dörren var öppen. Jag steg in.

Ragnar låg på sin säng. Han var vaken, ty han rörde på sig. Han var fullt påklädd. Antingen hade han aldrig klätt av sig eller också varit uppe i flera timmar. Men det var något otäckt med honom. Han vred sig på sin säng som i kramp och verkade helt borta. "Ragnar!" sade jag. Han reagerade inte. Var han offer för ett epileptiskt anfall? Det var en otäck syn. När jag kom närmare såg jag en tom kanyl på ett litet tefat bredvid sängen.

Samtidigt hörde jag ett ljud bakom mig. Jag snurrade runt och såg Peter Möller. Han hade försökt smyga sig ut bakom min rygg men märkte genast när jag upptäckte honom.

"Vad gör du här?" frågade jag honom.

"Vad gör du själv här?" grinade han. Var källan till hans ständiga falska munterhet ironi eller elakhet? Han var en gåta för mig.

"Jag kommer från doktor Golds hus i Långedrag. Det brinner."

"Jag vet," sade han.

Ragnar låg och stönade och vred sig i fasansfulla konvulsioner.

"Hur vet du det?" frågade jag. "Har du själv tänt på?"

"Nej, Ragnar har gjort det."

"Ragnar?"

"Jag var här när han kom hem. Han berättade allting för mig."

"Vad berättade han? Och vad betyder detta?" Jag åsyftade den arme helt fördärvade ynglingens hårresande tillstånd.

"Han har tagit sin andra spruta för idag. Sin första tog han innan han for ut till Långedrag. Jag lovar dig, att han tog båda ytterst frivilligt. Den första tog han för att samla mod, och den andra för att lugna ner sig. Det verkar som om hans medicinering hade medfört önskvärt resultat."

Han for ut till Långedrag med en handgranat i fickan. Den granaten hade han fått från Ingmar. Jag var med när Ingmar hotade doktorn med att slänga en granat in i hans källare. Jag såg aldrig den granaten själv och trodde aldrig på den, men Ragnar fick se den och visste var Ingmar höll den gömd. Ingmar hade sagt till honom en gång, att om han inte själv kunde demolera doktor Golds livsverk med den så kunde kanske Ragnar göra det. I morse gick Ragnar och hämtade denna handgranat och for ut till Långedrag med den. Han visste precis var doktors värmepanna var placerad, det hade Ingmar noga berättat för honom, så han tog och slog in källarfönstret till pannrummet, osäkrade granaten och slängde in den. Han trodde först inte att granaten skulle skada pannen, men han hade tur: han lyckades över all förväntan."

"När hände detta?"

"I morse innan någon var vaken. Ragnar var uppe hela natten och kunde inte sova. Innan han bestämde sig för att gräva fram granaten och fara till Långedrag med den tog han sin första injektion. När han kom tillbaka var han så trasig invärtes att han tog en andra. Jag var här då. Om han dör nu i en överdos är det inte mitt fel. Som du ser har han kräcks på sängen. Det är sexuella konvulsioner han vrider sig i. Han är ett impotent vrak av en människa. Han har aldrig kunnat genomföra ett samlag. Hans förvridna sexualitet kommer till hela sitt groteska uttryck nu i knarkruset. Han ligger med sig själv, men inte ens det samlaget kan han genomföra."

"Du tycks ha erfarenhet."

"Jag har erfarenhet."

"Visste Ragnar om doktorn fanns inne i huset?"

"Doktorn fanns inte inne i huset. Det vet jag. Han for till Oslo igår och kommer kanske aldrig mer tillbaka, sedan jag har telegraferat till honom där vad som har hänt. Han har ingen anledning att komma tillbaka till Göteborg. Han är äntligen fri nu till att börja arbeta med andra och nya experiment, som han länge har drömt om men ej kunnat genomföra på grund av sin fixering i det gamla. Jag tror inte att Göteborg någonsin får se honom mera."

"Tog du och doktor Gold livet av Ingmar?"

Till svar fick jag ett rungande hånskratt. Hade han öppet medgivit att han hade gjort det hade det inte varit så hemskt som hans öppna hånskratt nu var, ty det skrattet kunde bara betyda en enda sak: att även om han hade gjort det med eller utan doktors medverkan så sket han fullständigt i det.

Och jag betraktade den stackars Ragnar där han låg i ohygglig kramp på sin säng, denna stackars hopplöst fördärvade unga man, från början pinad av sin omvärld för sin speciella karaktär, förförd och fördärvad av varelser som doktor Solomon Gold och nu i händerna på kanske sin bödel Peter Möller. I all sin perversitet och abnormitet var han ändå genom sitt outrannsakliga lidande en sympatisk människa. Och jag undrade ännu en gång: var han man eller kvinna? Han var varken eller. Just genom det lidande som hans sexuella perversion hade åsamkat honom hade han som människa höjts över det djuriskt sexuella planet. Samtidigt insåg jag, att vem som helst utom jag som fick se honom i dessa djuriska

krampryckningar och utan medvetande om verkligheten snarare skulle se honom som ett djur än som en människa.

Peter Möller hade sett honom skjuta sig för andra gången den dagen och låtit honom göra det och kanske till och med hjälpt honom göra det. Han flinade och påstod sig vara kristen. Ändå var det han som var odjuret och den olycklige lidande vettlösa varelsen som var något av en människa.

Det låter hemskt: något av en människa. Men en riktig människa tror jag aldrig att någon har varit. Somliga försökte bli det med att komma till rätta med sig själva, och bland dem var Ingmar en. Men vi får aldrig veta vad han som människa kom till för resultat.

40.

Därmed slutar min rapport om Ingmars öde till hans vänner i Finland. Med beklagande över att jag endast kommit fram till negativa resultat kunde jag dock behaga dem med att kanske komma till något resultat alls.

Som Peter Möller förutspådde har doktor Solomon Gold inte syntts till i Göteborg på nytt, och polisen har ännu inte kommit till rätta med hans villabrand: den otroliga mängd av försöksdjur som omkom i branden och det faktum att värmepannans explosion hade åstadkommit av en handgranat.

Peter Möller har jag sett endast en gång efter att jag lämnade Ragnars bostad. Det var en mörk kväll i Majorna på Kommendörsgatan. Jag var på väg till spårvagnshållplatsen när jag rundade ett hörn och från en av Kommendörsgatans gårdar hör djuriska människoröster och läten. Jag hade hört sådana läten förut och visste att de endast kunde betyda människomisshandel. Men in på en mörk gård för att avstyra att ett halvt dussin unga fyllosvin slog ihjäl en ensam kamrat vågade jag mig inte. Dock kunde jag heller inte ignorera vedervärdigheten. Jag stannade utanför gårdens port och ropade slutligen in till de besatta:

"Om ni är så fega att ni slår en ensam man så kom åtminstone ut i gatlyktans sken och gör det, om ni vågar!"

De blev för ett ögonblick tysta där inne, och jag hörde bara den slagnes rosslanden och stön. Så hörde jag att de kom ut med honom.

Det var en smutsblond stackars man med blod över hela ansiktet. Hans bödlar var mycket berusade och ytterst förbittrade.

"Det är en förbannad knöl, och vi ska slänga honom i älva!" röt de åt mig på fullt allvar. De var fem stycken. Så igenkände jag plötsligt deras offer: det var ingen annan än Peter Möller. Jag stod handfallen och kunde inte röra en tumme för att ingripa. De gick neråt gatan i riktning mot älven med den arme skurken mellan sig, som om de verkligen hade för avsikt att slänga honom i älven. Och jag kunde ingenting göra, paralyserad som jag var av den ohyggliga tanken att en som fick så mycket stryk även faktiskt kunde ha gjort sig förtjänt av det. Jag lät dem gå oantastade av min barmhärtighet.

Ragnar såg jag aldrig mera, men varje gång jag går genom Gårda ryser jag. En kväll då jag gick där såg jag alldeles ensam på hela gatan en ensam invalid stappla fram på ett par kryckor, en av stadens ohyggligt många biltrafikoffer. Det var en förfärligt chockerande gubb-syn, så att jag nästan inte trodde att jag såg rätt, just för att gubben var så ohyggligt och så totalt ensam på hela gatan, där han stapplade fram mitt på gatan.

En annan afton där såg jag en bil med tända lyktor vänta utanför en port. Det satt en man i bilen som ibland steg ut och otåligt gick omkring bilen. Min fantasi satte sig i rörelse, och jag undrade vad han väntade på. Han hade inte sett mig, så jag beslöt att gömma mig bara för att få se vad han väntade på. Det var mitt i natten.

Ju längre han och jag fick vänta, desto otåligare blev han, och desto mera envis blev jag i min nyfikenhet. Klockan ett på natten öppnades äntligen porten och två män kom ut. Båda bar på någonting med remmar om halsen. Jag undrade vad det kunde vara. Plötsligt såg jag då de kom i en viss vinkel till gatlyktan så att denna kunde belysa deras föremål att de bar på var sin kulsprutepistol typ Kalashnikov. Det var alltför tydligt. De gick in i bilen, som körde iväg. Jag kunde inte ens ta numret på bilen och kunde endast känna mig lamslagen av fasa.

Att stadsdelen Gårda med dess numera allt färre vackra gamla fattiga träkåkar är som ett Göteborgs ghetto tycks vara ett ofrånkomligt faktum. Att gå omkring där idag bland alla ruinerna efter mer eller mindre ofullständigt rivna hus känns som att gå omkring i Warszawaghattot mot slutet av dess levnad. Men de skyldiga är icke de fattiga enkla konstnärer, ungdomar och pensionärer som bor där, låt vara att några av dem är narkomaner och kriminella, utan de skyldiga är de som har låtit denna pittoreska småstad i storstaden förfalla, som har vägrat underhålla husen och som har gjort allt för att få dem rivna för att så snart som möjligt komma åt att tjäna pengar på gräsliga nybyggen med, som Ragnar uttryckte det, tvångsstandard och parkeringshus. Praktexemplet på ultramodern iskyla i glas och betong är ju huvudstaden Stockholms hjärtpunkt den steriliserade ökensalongen Sergels Torg.

Denna rapport över mina efterforskningar på Ingmar och deras bedrövliga resultat blev något mycket mera, och nu när jag har fått litet distans till hela problemet känns det, som att ju närmare lösningen på gåtan Ingmar jag kom, desto större blev mysteriet, desto mera i blindo famlade jag, desto mer började jag själv undra vem Ingmar verkligen var. Har han verkligen någonsin levat? Är det möjligt att han kan ha funnits? Det kan jag på fullt allvar fråga mig ännu idag. Och om svaret på den frågan är ja så är det också lika möjligt att han fortfarande lever någonstans.

Men kvarteret Pärlan med dess vackra jugendvillor av trä och översållade med snickarglädje och krusiduller, med dess intakta miljö och sagolikt trygghetsingivande charm finns inte mer. Över dess ruiner byggs det nu parkeringshus och betongmonster utan fantasi och rika endast på sterilitet och ödslighet. Men någonstans under dem ligger Ingmars hemlighet begraven, som det vackra kvarterets brådstörtade rivning aldrig lät oss närmare undersöka.

Tredje delen : Helvetet.

1.

Jag träffade Ragnar igen. Det var ungefär en månad senare. Det var på samma obetydliga restaurang där jag hade sett honom tillsammans med den sentimentale begravningsentreprenören. Han satt i samma bås som han hade suttit då, men den här gången satt det två ungdomar hos honom. Det var två ynglingar, två beskedliga gossar. Så fort jag hade fått syn på honom gömde jag mig så att han inte skulle upptäcka mig, och jag lyckades smyga mig in i båset bakom hans, så att jag kunde höra vad de talade om.

Jag kanske först skulle nämna, att jag efter att ha fullbordat ovanstående rapport om Ingmar hade haft mycket svårt för att betrakta ämnet som avslutat. Det gnagde i mig i veckor att jag egentligen inte hade fått veta någonting, och att det var ingenting som bevisade att det var Ingmars skelett vi hade hittat. Känslan av att mysteriet var långtifrån uppkärlat lämnade mig ingen ro. Det var kanske för att dämpa min oro som jag hyrde in mig i Gårda. Jag hade inte fått veta allt om Ingmar, och jag hade en känsla av att jag, om jag flyttade in i Gårda och lärde känna det folk som bodde där, skulle lära mig bättre förstå och känna den värld som hade varit Ingmars. Sålunda blev min nya adress i Göteborg Bergsgatan 7, samma hus som Ingmar under sin sista kända tid hade bott på vinden av. Det var ett underbart spetsigt vinkelhus med gården mot Skansbergets fria natur och med gatan utanför praktiskt taget trafikerad. Detta hus var emellertid Gårdas dyraste hyreshus, ty det hade en gång till hälften renoverats så till vida att många vackra gamla kakelugnar hade rivits ut för att det i stället skulle installeras dyra elektriska värmeelement. Detta ansågs i huset vara beviset på höjden av förnuftsbankrutt hos kommunen. Det hette att huset skulle rivas, men ingen visste när, och ingen visste heller om det i så fall skulle byggas ett parkeringshus där i stället eller inte.

Redan min första vecka i min nya primitiva bostad fick jag en svår chock. Jag var den enda som bodde i min trappuppgång, och när jag en morgon kom ner för trappan för att gå på toaletten på gården (som hade begåvats med lyxartikeln centralvärme i motsats till hela huset) fann jag några personer i trappan. De låg framför de utdömda lägenheternas låsta dörrar i första våningen och var medvetlösa om inte döda. De var klädda i trasor, smutsiga och långhåriga, och de hade båda en ärm uppkavlad. Jag visste vad det betydde. Snart hittade jag deras tomma injektionssprutor.

De levde, men de var mycket svårt berusade. Med min närmaste grannes hjälp fick vi polis och ambulans dit, som tog hand om dem. De vaknade till liv men var fullständigt borta, slöa, sluddriga och apatiska. Det var ohyggligt.

Följande dag var det som jag återsåg Ragnar på restaurangen. Jag behövde inte höra många ord förrän jag förstod vad hela samtalet rörde sig om. Ragnar gjorde propaganda för droger.

"Jag lovar er, att det inte är vanebildande. Ingen behöver bli beroende av det. Det är bara de svagaste som gör det till en ovana, går till överdrift och dukar under för det. Visst är det en farlig lek, men det gäller att aldrig överskrida gränsen, att aldrig ta mera åt gången än just vad som är under gränsen för vad man vet att man klarar av. Tar man litet åt gången till att börja med lär man sig småningom att handskas med större och större portioner. Till slut tål man vad som helst och blir ändå inte beroende. Se på mig. Jag har rökt och injicerat och tagit tabletter i tio år och är ändå inte beroende och samtidigt kärnfrisk. Jag kan vara utan hur länge jag vill. Jag tar det bara ibland för att det är spännande och ibland för att klara av svårare situationer. Jag lovar er att det är inte det minsta farligt. Det är bara spännande, upphetsande och frigörande, som alkohol och cigaretter men i starkare grad."

Jag kunde inte uthärda mera. Jag reste mig från mitt bord och gick in till dem.

"Han försöker bara locka er till självmord," sade jag till de två yngre nybörjarna.

"Är du här?" sade Ragnar. "Har du tjuvlyssnat nu igen?"

"Hur mår din vän begravningsentreprenören?" frågade jag honom.

"Jag vet inte. Det gick åt fanders med honom här, så han flyttade till Stockholm. Där är den undre världen mera utbredd. Han har ett helt tunnelbanesystem där att gå och jaga efter narkomaner och homosexuella i. Men sätt dig ner. Du stör inte alls vårt uppbyggliga samtal."

"Hur kan du påstå att narkotika inte är vanebildande? Är du blind för att du själv är narkoman?"

"Alla människor är narkomaner på ett eller annat sätt."

"Senast igår hittade jag två prostrerade heroinoffer i min egen trappuppgång. De låg där som två lik och bara skräpade. Och du vill sälja narkotika!"

"Ingalunda. Jag vill skänka bort den. Hasch finns i överflöd i hela världen. Inte nog med att den borde vara fri – den borde vara gratis också. Det är ju lika oskyldigt som kaffe. Det är ju egentligen en medicinalväxt med goda egenskaper, och alla som röker den upplever att deras hjärna utvecklas av den, och de växer som personligheter. Du får säkert se själv en vacker dag. Men vissa blir besvikna på den för att den inte ger tillräckligt resultat. De går genast till de riktiga medlen, som de sålunda genast visar sig kvalificerade för. Andra röker bara hasch så länge de lever och nöjer sig med det och blir aldrig bättre. Men även de starkare medlen finns i överflöd på marknaden numera. Vi som inser knarkets förtjänster och outhärlighet kan gott skänka bort en hel del bara för att dela med oss av det goda."

"Jag borde anmäla dig för polisen."

"Gör det då. Det finns andra som tar över. Du kan lika litet utrota narkomanerna som Hitler kunde utrota judarna."

"Du visar dig som en sann doktor Solomon Golds lärjunge."

"Visst är jag hans lärjunge, men jag är också Ingmars. Doktor Gold trodde att han var Gud, och Ingmar trodde att han var Jesus. Själv är jag mera en lärjunge till Ingmar än till doktorn sålunda att jag även själv numera tror mig vara Jesus, en martyr för världen, ett offerlamm."

"Har du kontakt med doktorn fortfarande?"

"Han är i Persien nu och hjälper den store Khomeini i hans religiösa kamp mot världen."

"Vad menade du med att alla människor är narkomaner?"

"Jag hävdar bestämt att min form av narkomani, fastän jag inte är narkoman själv, alltså den formen av narkomani att ägna sig åt den njutbara introspektion som består i ruset, är den humanaste av alla former av narkomani. Vad finns det för andra former? Det finns kapitalismen – att med våld och hänsynslöshet roffa åt sig pengar, egendom och makt på andras bekostnad; det finns politiken, att som Peter Möller ägna sig åt uppbyggandet av diktatoriska terrororganisationer, som all politik egentligen endast går ut på; och det finns religionen, att gå i Smyrna och bli galen och lära sig att man är bättre än alla andra och få illusioner om godhetens makt i livet."

"Det finns andra religioner än Pingströrelsen."

"Ja, men alla handlar de om samma sak. Alla går de ut på frälsning, den största av alla lögner, som alltid slutar med bitter besvikelse och katastrofalt uppvaknande till den obönhörliga politiska verkligheten. Så finns det en fanatism till, och det är verklighetsflykten, den enda som är uppbygglig för individen. De flesta flyr från verkligheten med att ägna sig åt kultur, som film, litteratur, musik eller konst, men nackdelen med detta är att det gör en outhärdligt ensam. Men i knarket finner verklighetsflyktingarna varandra. De lär sig samarbeta och hjälpa varandra, de lär sig bygga upp en egen drömvärld att leva i, som Christiania i Köpenhamn, och de blir aldrig ensamma. Visst är ruset en svaghet hos dem, men just i svagheten finner människorna varandra. Det är kanske delvis därför som narkotikan är så oerhört sexuellt uppeggande."

"Men barnen dör. Det är en återvändsgränd för mänskligheten. Ingenting är mera familjefientligt än narkotika utom krig."

"Du har tittat på de stora affischerna på stan, som försöker påvisa hur narkotikan splittrar familjer, men en bättre propaganda för narkotika har myndigheterna aldrig hittat på. Varje barn som ser dessa affischer måste undra vad hasch är och se det som ett stort mysterium, som inte kan verka annat än lockande. Så gör staten sina medborgare till narkomaner i sitt försök att bekämpa narkotikan. Och jag lovar dig, att alla dessa frireligiösa väckelserörelser med utpressning och hotelser på programmet splittrar familjer mycket mera drastiskt och mera hopplöst tragiskt än bara litet verklighetsflykt genom tankeväckande droger.

Visserligen är narkotikan antiborgerlig, men den måste inte upplösa familjen. Tvärtom. Den lär människan ett nytt sätt att leva. En ny världskultur har inletts i och med det så kallade narkotikamissbruket. Familjerna i Christiania är lyckliga. De lever inte som vanliga borgerliga familjer utan mera primitivt, anspråkslöst och ödmjukt. Framför allt är de lyckligare genom att ingen påtvingar dem en tvångsstandard som de inte har råd med. De är mycket mer förnöjsamma. Barnen lär sig tidigt att röka hasch och tar väl sin första injektionsspruta redan i puberteten. Så är det inte precis i Christiania, men så är det på många andra håll, exempelvis i Indien och Spanien, och det är så det borde vara. Det menar framför allt många i USA. Jag känner flera

lyckliga familjer som tidigt har lärt sina barn att handskas med alla narkotiska medel, så att de vet allt om ämnet och därför inte fruktar det. De växer upp fria från vidskepelser och fördomar mot narkotika. Och de familjerna har aldrig upplösts utan tvärtom bara gjutits bättre samman. Det kallas upplysning.

Avbryt mig inte ännu. Jag vet vad du kommer att säga, men jag är lika intelligent som du. Du menar att dessa barn kommer att bli apatiska och slappa och odugliga redan tidigt för hela livet, men det är inte alls sant. Det finns alltid medel som kan sätta sprätt på dem. Det har gjorts mycket framgångsrika experiment med att ge barn amfetamin, och många läkare i USA förespråkar det rentav. Det kommer att bli framtidens melodi. Och en heroinspruta i rätt ögonblick kan göra vem som helst i stånd till vilka kraftgärningar som helst. Du vet ingenting om narkotika, för du har aldrig provat på det själv, emedan du är rädd och feg.

Det bästa med narkomanin är att det idag är det kanske enda alternativet till den omänskliga verklighet vi lever i. Mänskligheten lever idag under en aldrig upphörande terror av atomvapen, förtryckta av världsteknologins omänskliga okänslighet, hjärntvättade dagligen av televisionen och förgasade av bilismen. Med denna okontrollerade teknologi, som bara utvecklats för maktgalningar att kunna kontrollera massorna, har människan gjort sig själv till ett omänskligt Frankensteinmonster som gradvis förgiftar och förstör allt levande liv i naturen.

Men med narkotika kan människan bekämpa sig själv. Hon kan därmed bedöva sina överkänslor och farliga ambitioner, kuva sin ofrid och ge sig själv behaglig vila. Hon blir därav mera anspråkslös och naturlig, mindre skadlig för naturen, mera hänsynsfull och försynt mot sina medmänniskor och mildare till sinnelaget. Hennes stygghet försvinner, och hon blir saktmodig, mild och god. I stället för vansinnesteknologins skenande omänsklighet och smygande hjärntvätt får hon ett rus som hon kan gå i dagligen och förnya efter behag. Det är mitt och alla narkomaners alternativ till atomålderns vanvett, som vi härmed generöst och förnuftigt erbjuder hela mänskligheten.

Christianiakolonin är ett underbart exempel på hur gott detta alternativ är. Nu börjar folk klaga på Christianiaexperimentet och mer och mer se det som en samhällsfara och ett ghetto. Det är ingen samhällsfara. Det är tvärtom detta nya ghetto som skall frälsa samhället och göra det bättre genom att visa, att dess mer naturliga alternativ är den rätta vägen in i framtiden. Ett ghetto är det endast i den mån det bebos av annorlunda människor. Judarna isolerades i ghetton för att deras religion inte skulle infektera kristendomen, fastän kristendomen kom från deras religion och var en form av deras religion för att inte säga dess barn. Ghettkonstruktionen var en galenskap, ett onaturligt och omänskligt påhitt, en sjuk alstring av fördomar, vidskepelser och fruktan för det okända. Det nya ghettot, narkomanernas ghetto, är ett naturligt ghetto, ty narkomanerna skiljer sig verkligen från andra i det att de är fria och gör vad de vill dock utan att vara förmögna till ondska. Ty narkomani som leder till brott och våld är vanvett som jag och mina vänner bestämt tar avstånd ifrån. Våld är den sjukaste av alla överdrifter och den enda överdrift som ingen droganvändare får tillåta sig."

"Du nämnde Peter Möller. Är även han fast i drogmissbruket?"

"Nej, han är på Lillhagens mentalsjukhus nu, och där hoppas jag han stannar, ty där endast hör sådana politiska och religiösa fanatiker hemma. Jag hoppas de där ger honom elchocker och mediciner så att han blir till en ofarlig narkoman.

Du sade att du hade hittat två heroinoffer i din trappuppgång. Hur kommer det sig att det kommer sådant folk in i ditt fina kvarter?"

"Jag har flyttat."

"Jaså, vart då?"

"Till Gårda."

"Har du flyttat till Gårda? Du artar dig. Välkommen till min stadsdel! Det är ju det som är narkomanernas ghetto i Göteborg, åtminstone i viss mån. Det kallas 'reservatet'. Du skall få se, att Gårda så småningom blir Göteborgs Christiania och kanske hela Nordens främsta narkomacentrum, utom Köpenhamn, förstås. Men sådana fristäder kommer att växa upp överallt i den civiliserade världen som alternativ till den officiella civilisationens teknologiska och miljöfientliga urspårning och självdestruktivitet. Och nu när du en gång har fått din fot in i Gårda så blir du nog kvar där även, och inom en överskådlig tid unnar du dig nog också det nöjet att åtminstone pröva en oskyldig och helt ofarlig haschpipa.

Nå, mina vänner," sade han till pojkarna, "är ni övertygade nu? Här har ni narkotikans fiende nummer ett, en fascist och rasist som hyllar dessa bilister, som har satt upp klisterlappar på sina bilar där det står 'krossa knarket' och som gärna skulle köra över varje långhårig man och hippiebrud som de såg och smita därifrån." Jag vet inte varifrån han fick det att jag var fascist och rasist. "Och inte ens han har kunnat komma med några vettiga motargument till min filosofi. Det är rentav troligt att jag i stället har övertygat honom."

"Jag vet bara, Ragnar, att det finns medicinska bevis för att till och med något så oskyldigt som haschrökande kan ge bestående hjärnskador."

"Var har du de bevisen? Ingen läkare eller vetenskapsman har några klara bevis på något sådant. Du kan bara bevisa det för mig genom att själv pröva droger och sedan komma hit till mig och uppvisa dina bestående hjärnskador. Du är bara hjärntvättad av borgarsamhällets fördomar och vidskepelse, som alla andra normala tråkmånsar.

Du förstår," sade han till mig, "du lever i det förgångna. Du är gammalmodig och vet ingenting om vad som är i görningen, men mig och de mina tillhör framtiden. Vi är framtidens barn, och när det omänskliga teknologisamhället förgås i sin egen blinda och onaturliga miljöförstöring är det vi som sedan tar över."

"Jag vet bara," sade jag kallt, "att den narkotika du saluför gratis eller ej får du av ryska eller kommunistiska mellanhänder, vilkas understa egentliga avsikt endast är att förgifta, korrumpna, fördärva och tillintetgöra västerlandet och dess demokrati både moraliskt och socialt."

"Det är sant att de flesta och nästan alla av våra leverantörer finns i öster. Men ett omänskligare land än Sovjetunionen och dess förslavade lydländer i Östeuropa med dess omänskliga kommunistiska system finns inte. Där får ingen använda narkotika

och bestraffas omänskligt hårt om han gör det. Officiellt finns det ingen narkomani i Sovjetunionen, varför den bara är desto värre och groteskare under ytan, i kloakerna, på sjukhusen, i underjorden, där den frodas desto mera okontrollerat som genom instängda kloakrånor. Men narkotika är officiellt förbjudet, och enligt staten finns inte problemet. Vad som däremot inte är förbjudet är alkohol. I stället dricker sig alltså alla människor fördärvade på sprit, vilket är ännu värre, ty det fördärvar levern och hjärnan. Men det hedrar västerlandet, liksom det hedrar orienten och den fria delen av det hinduistiska och det buddhistiska Asien, att man där fritt kan använda sig av hur mycket narkotika man vill. Men helt fritt och 'demokratiskt' är endast det land där det verkligen är fritt fram för allt bruk av droger, och det är nästan inget land som ännu har kommit så långt och är så fritt. Christiania och liknande så kallade ghetton kommer kanske närmast och andra mindre sådana fristäder och kolonier för alternativ civilisation, alltså hippiekolonier.

Vi har haft det alltför bra här i Norden alltför länge. Sverige har det så bra numera att folket är så blodlöst att allt som väcker starka känslor undviks och är tabu. Och vad är väl människans dyraste skattkammare om inte hennes känsloliv? Man försöker utplåna lidandet här i Norden, och ingenting är mera skadligt och onaturligt, ty höjden av mänsklighet är lidandet. Den onda tendensen kan narkotikan bota, ty den frigör känslorna, samtidigt som den kan vara oerhört luttrande. Ty alla rus är inte enbart behagliga.

Liksom myndigheter går och skjuter kattor på Skansberget så att råttorna desto mera kan utbreda sig, motarbetar de narkotikan så att människan blir olyckligare. Vad är mera vanvettigt? Låt katterna leva, så försvinner råttorna! Släpp narkotikan fri, så upphör missbruket!"

Han tystnade. Även jag var tyst. De två yngre tittade blygt på oss från den ena till den andra. Jag kunde för tillfället inte komma på några fler argument, jag kände mig skamligt besegrad intellektuellt och blev inte kvitt en obehaglig känsla av förnedring i dessas sällskap. De utgjorde dock ett kollektiv, en grupp vars mentalitet var att hänge sig åt ett narkotiskt rus och verklighetsflykt, och detta var ändå en sorts fanatism. Jag kände, att skulle jag bli med i gruppen måste även jag begränsa mig till att omfatta denna dyrkan av ruset, vilket jag aldrig skulle kunna göra. All fanatism var mig motbjudande och även detta trots allt ganska sköna slag. Ty ingenting begränsar människan så som fanatismen, och jag anser, att endast den människan kan vara fri som aldrig begränsar sig genom något slag av fanatism. Och jag var övertygad om att jag aldrig ens om jag skulle få bo i Gårda i hela mitt liv skulle nedlåta mig till att unna mig det nöjet att pröva på den allra ringaste och mest ofarliga hasch- eller marijuanapipa.

Men det sade jag inte till dem, emedan jag ingenting hade att vinna på att såra dem.

Detta hände idag. Låt mig nu även fortsättningsvis få skildra dessa äventyr i storstaden och möten med öden och lidanden som man kan lära något av i denna enkla och som jag hoppas lättillgängliga dagboksform.

Ty jag hoppas att så småningom genom försiktiga forskningar få veta litet mera om Ingmar och hans öde, som var denna stads verkliga pärla.

Ty på något sätt tycker jag att det känns som om hans ande fortfarande svävade över staden och omkring i den och förlänade den något av magisk skönhet och kraft, fastän han var mera finlandssvensk än göteborgare.

Ty det är inte enbart en stad i förfall. Det finns pärlor i den fortfarande. Kvarteren nordost om Redbergslid utgör en underbar trähusidyll som inga myndigheter kan skada, och det finns fler sådana exempel än vad man först tror. Och det bästa med Göteborg är dess underbara läge: geografiskt är det Skandinavien centrum med havet öppet mitt framför: det är bara att ta steget ombord, så har man hela Atlanten med alla dess världsdelar för sina fötter. England känns ligga inom skotthåll liksom Holland och Tyskland, och denna fördel saknar Stockholm, som visserligen är Östersjöns drottning, men Östersjön är ju nästan bara en insjö. I jämförelse med Stockholms instängdhet i Östersjöns bräckta bakvatten är Göteborgs horisont med Skagerack, Nordsjön och Atlanten inpå livet betydligt vidare och friare.

2.

Jag hälsade en eftermiddag på hos två av mina bästa vänner i staden. Jag hade känt dem i sex år, och vår vänskap hade alltid varit perfekt. De var ett äkta par, och fastän han var en djupt alkoholiserad dagdrivare liksom alla i hans bekantskapskrets, medan hon ensam arbetade för att hålla båda deras näsor över vattnet – hon var epileptiker dessutom, – och fastän de under de sex år jag hade känt dem ständigt hade sjunkit i djupare misär och ständigt nödgats flytta till ständigt allt mindre lägenheter, var de ändå alltid lika glada och hjärtegodas. Jag höll hjärtinnerligt av dem bägge trots hans kroniska alkoholism, och speciellt beundrade jag henne för hennes okuvliga tapperhet och jämnmod. Därtill besatt hon en alltid lika glänsande spiritualitet.

En gemensam vän till både henne och mig var en amper ung fröken som var fröken för att hon alltid skrämde alla män på flykten med sin dräpande amperhet. Hon hade inte dragit sig för att i påvens sällskap säga att påven luktade illa. Jag var hos henne en kväll och lyssnade på operan Turandot – i mitt tycke den vackraste av alla operor så långt Puccini komponerade den – när just den förra spirituella gemensamma kvinnliga vännen till oss kom dit. Hon var märkbart överspänd. Hon talade i ett och var hur spirituell som helst men på något uppskärrat och konstlat sätt. Det visade sig att hon hade haft ett ordentligt gräl med sin stackars bedrövlige make och att det hade varit oerhört påfrestande för henne – hon hade inte fått en blund i sina ögon den natten och följande dag varit tvungen att arbeta från morgon till kväll.

Nu med ens kom hela baksidan av detta i mitt tycke alltid lika harmoniska pars förhållande i dagen. Plötsligt fick jag en helt ny bild av denna självuppoftande tråds mala nästan förpinta hjältinna och hennes late alkoholist till man. Han gnatade

alltid på henne och tog sig när som helst före att på fullt allvar göra slut med henne om han så mycket som märkte ett spår av en flirt hos henne med en annan. Han hade kränkt henne ungefär så djupt som man kan sära en kvinna – utan att be om ursäkt efteråt; och hade han varit Othello och strypt henne i sin svartsjuka så hade han inte ångrat det efteråt när han fått reda på sanningen. Och detta berättade den stackars plågade kvinnan lättsamt som om det hade varit ett skämt men med ursinnigt arbetande fingrar som rasade fram genom en stickning.

På tal om gott humör och att både jag och Barbro, som den förorättade hette, alltid höll god min i alla spel, sade vår ampra värdinna, fröken Stagnertz, som alltid sakligt håller sig till sanningen:

"Du ska inte tro, kära Barbro, att jag håller din munterhet för äkta."

"Det är den inte heller," replikerade den frenetiskt stickande Barbro genast med samma lättsamma spiritualitet, som om skämtet ännu var komiskt, "aldrig skall du tro att jag på allvar är glad när jag berättar om hans och min gemensamma förintelse genom ständigt ömsesidigt plågande av varandra. Jag är aldrig glad fastän jag skrattar. Efter en helt sömnlös natt och nio timmars arbete satt jag inte här om jag inte för att hålla masken under dagens lopp hade skjutit mig två gånger."

Detta sade hon alltså hur lätt och skämtsamt som helst. Skjutit sig två gånger! För att uthärda dagen hade hon alltså två gånger injicerat sig med troligen amfetamin eller kanske heroin! Och detta bekände hon helt öppet som en den naturligaste och mest självklara sak i världen, som om det rörde sig om vardagsrutin! Detta underbara hjältemodiga självuppoffrande helgon, som gjorde allt för sin oduglige försupne omöjliga man!

Jag påminde mig ett och annat när jag hörde detta. Jag mindes hur hon vid flera sammankomstillfällen hade bjudit de närvarande på 'grönt gräs'. Jag hade aldrig förstått vad detta 'gröna gräs' var för något och hade alltid brutit upp när det hade gått så långt. Det 'gröna gräset' var naturligtvis hasch eller marijuana.

Jag påminde mig även hur hennes man i berusat skick en gång hade råkat avslöja för mig en förfluten episod ur sitt liv i de oförtäckta ordalagen om att 'det var på den tiden då man gick och stack sig i armarna för att det var spännande'.

Plötsligt tydde alltså allting på att dessa båda underbara vänliga människor, både hon, det epileptiska helgonet, och hennes alkoholist till man, som jag båda hade tyckt om så mycket och umgåtts med i alla möjliga sammanhang, sedan ett okänt antal år hade varit och alltjämt var narkomaner, och kanske mera så idag än någonsin! Det var en fruktansvärd chock för mig.

Dessutom hade han i sina bättre dagar varit en kvalificerad hantverkare som hade kunnat göra allt med sina händer. Och vad var han nu vid sina ännu inte fyllda fyrtio år?

När jag kom hem mot kvällen fäste jag mig vid att grannarna på nedre botten i uppgången näst intill min denna kväll såsom alla andra kvällar, dagar och nätter hade stereofonisk rockmusik på med full styrka. Jag var glad över att inte behöva bo över dem. Det var också ett ungt par. Han såg sjuk ut på något sätt. Han var oändligt skygg och såg en aldrig i ögonen, som om han alltid skämdes öronen av sig. Hans

utseende var dessutom frånstötande. Men hon var alltid pigg och livlig och hälsade alltid glatt på alla och även på mig.

När jag nu hade varit hemma en stund hör jag plötsligt en försynt knackning på min dörr. Jag låter människan knacka en gång till innan jag öppnar. Det visar sig vara en annan av mina grannar, en ung flicka, som bor ovanpå det stereofoniska paret. "Får jag komma in?" frågar hon oändligt blygt, och jag släpper in henne.

Genast märker jag att hon är mycket nervös och uppriven.

"Kan jag stå till tjänst med något?" frågar jag, och hon svarar:

"Får jag sätta mig litet?"

Naturligtvis får hon det. Så småningom börjar hon säga vad det är.

"Jag är så rädd." Sedan tigger hon.

"För vad?"

"För mina grannar."

"Hur så? Vad gör de?"

"Vet du inte det? Inte nog med att de är knarkare – de säljer också. Det är det de lever på, och de tjänar stora pengar."

Jag var nu villrådig och visste inte vilka grannar hon talade om.

"Vilka av era grannar gör så?"

"De som bor under mig."

"De med musiken?"

"Ja."

"Störs ni inte av musiken?"

"Ohyggligt. Men jag vågar inte säga till. Jag har sagt till en gång, och det blev de väldigt sura för, och de försökte då också vända de andra i huset mot mig."

"Stackars barn! Och så säljer de narkotika! Hur vet ni det?"

"De har kunder hela dagen. Har du inte märkt hur det alltid är en ström av folk hos dem?"

"Men anmäl dem då för polisen, så blir du av med dem."

"Det kan jag inte göra. Det vore okamratligt, eller som det heter här i landet, osolidariskt, och då skulle inte jag kunna bo här i huset mera."

"Varför inte det?"

"Jag skulle få alla grannarna emot mig. Jag skulle bli utfrysst."

"Vill du inte bo bättre då?"

"Jo, men jag har inte råd. Jag har nämligen inget arbete och har inte lyckats få något heller. Alla är så snåla idag."

"Och vad vill du att jag ska göra åt saken?"

"Ingenting. Jag ville bara bekänna det för någon, för någon som stod utanför och inte hörde till dem, till knarkarna. För du är väl inte knarkare?"

"Ingalunda, och tänker aldrig bli det heller."

"Det var det jag trodde. Förlåt då att jag störde." Hon reste sig för att gå, men det kändes som om hon inte hade sagt det viktigaste ännu. Det var en liten stackars spröd och försagd ung varelse.

"Nej, nej, sitt kvar. Berätta mera. Jag tror inte ni har sagt allt ännu," försökte jag.

"Tack," sade hon och satte sig igen, men innan hon hade sagt något mera hade hon satt händerna för ansiktet och börjat gråta. Hon dolde det dåligt.

"Vad är det?" sade jag tafatt.

"Du vet inte hur det är. Jag kan inte sova. Jag har inte kunnat sova på tre nätter."

"För musikens skull?"

"Nej, musiken kan man skydda sig mot med öronproppar. Och inte heller är det dom ovanpå som förstör nätterna för mig."

"Vad gör dom ovanpå?"

"De knullar varje kväll, och deras säng knakar. Jag har bara ett rum, så jag kan inte ligga någon annanstans. Deras säng knarrar så att man hör varje fas i deras akter. De är förresten också knarkare. Nej, det är inte heller det som håller mig vaken. Det är skräcken som gör att jag inte kan sova mera."

"Skräcken?"

"Skräcken för knarkarna. Jag kan inte lägga mig ner och sluta ögonen utan att se Gårdas knarkare framför mig och omkring mig. Så fort jag sluter ögonen utgör de genast och ständigt min mardröm, fastän jag är vaken och just för mardrömmens skull inte kan sova.

Det blir bara svårare hela tiden – svårare att leva, svårare att tala med människor, svårare att härda ut med livet, svårare att lida. Ibland tror jag att jag själv måste börja bedöva mig, och det är det jag fruktar mest av allt. Jag vill inte bli knarkare!"

"Alla lägenheterna i min uppgång utom min är tomma. Kan ni inte flytta till någon av dem?"

"Kan jag det?"

"Man kan alltid fråga hyresvärderna, i det här fallet Fastighetsnämnden och kommunen."

"Tror ni det går?"

"Man kan alltid försöka."

Jag trodde inte det skulle gå, men jag ville ge henne hopp.

"Det vore kanske lösningen, den enda möjliga lösningen i så fall. Jag har inte fått en blund på tre nätter, och jag måste gå till Arbetsförmedlingen varje morgon klockan nio. Annars får jag aldrig arbete. Ibland tror jag att det enda jag har att göra är att gå till Maria och Paul under mig och börja ta emot vad de vill ge mig. De har flera gånger lovat mig några omgångar gratis."

"Jag skall tala med Fastighetsnämnden i morgon. Kan jag sedan komma upp till er och meddela resultatet?"

"Gör det." Hon reste sig. "Tack skall ni ha," sade hon och räckte mig handen. Vi sade hej då, och hon gick.

Följande dag gick det inte att tala med Fastighetsnämnden. Magda var på Arbetsförmedlingen, och jag måste gå bort mot kvällen.

Den tredje dagen fick jag äntligen tala med Fastighetsnämnden. "Beklagar," sade de, "men vi har just beslutat att icke upplåta någon tom lägenhet till uthyrning i det kvarteret."

"Men hon bor redan i huset!"

"Det hjälps inte. Vi kan inte sätta i gång med att göra en redan utdömd lägenhet beboelig, och så skall genast någon annan ha den lägenheten hon hittills har haft, och så kommer det mera slödder i huset. Vi kan inte öppna dörrarna för allt slödder."

Det var lönlöst. Jag försökte bräcka barriären, men ju mer jag försökte, desto hårdare blev den. Jag kom ingen vart och måste gå hem tillbaka ganska beklämd.

Jag gick genast till Magda. Hon var inte inne. Men det lyste hos henne. Så hör jag hur parets dörr undertill öppnas. Ett ögonblick träder all deras vrålmusik ut i uppgången innan dörren åter stängs. En person har kommit ut. Hon kommer upp för trappan. Det är flickan Magda.

"Hej," säger hon när hon ser mig. "Det är tre dagar sedan vi sågs." Hon bär på ett litet paket. "Det gick förstås inte med nämnden?"

"Nej," måste jag medge.

"Det gör ingenting. Du kan komma in en stund i alla fall."

Jag fick komma in till henne. Det var snyggt och prydligt hos henne, men hon verkade slappare än senast. Jag betraktade den lilla påsen hon bar på.

"Hur är det med sömnen?" frågar jag. "Har det blivit bättre?"

"Jag sov riktigt gott och länge i natt. Det var inte alls så farligt som jag trodde."

"Vad då?"

"Det här." Hon indikerade påsen. "De lärde mig igår hur jag skulle göra. Jag hade inget val. Du kom ju inte. Förresten visste jag det var omöjligt. Men nu ordnar det sig. Jag fick det gratis av dem igår och idag. De är snälla fastän de är kommunister. Vill du kanske pröva?"

Jag var förlamad av skräck. Aldrig hade jag väntat mig detta. Med ens förstod jag hennes nya passivitet och slapphet. Hon var som en annan mänska men en lägre sådan.

"Du har inte sagt något om dig själv. Varför bor du inte hemma i Finland?"

"Jag kan inte finska. Dessutom är jag svensk medborgare. Här kallar de mig finlandssvensk, och i Finland kallar de mig rikssvensk. Sålunda är jag inte hemma i något land."

"Vad arbetar du med? Är du dagdrivare som alla andra?"

"Jag är sjukpensionerad på grund av mitt dåliga hjärta. Jag var sjöman tidigare. Det enda jag har gjort efter pensioneringen har varit att sjunga i kör."

"Men du hade väldigt mycket böcker."

"Ja, jag läser också."

"Du skriver inte?"

"Jag har alltid drömt om att skriva en sak, men det har aldrig blivit av."

"Vad skulle du skriva då?"

"Det skulle heta 'Den vandrande juden' och handla om Ahasverus från Kristi tid fram till vår tid."

"Vem är Asverus?"

"Pär Lagerkvist har också skrivit om honom."

"Jaså." Hon visste ingenting om böcker.

Jag funderade på vad jag skulle göra åt hennes lilla paket, men ju mera jag tänkte, desto klarare stod det för mig att det var ingenting jag kunde göra.

"Lider ni av ert hjärta?"

"Ja, för det mesta har jag ont i det."

"Hur gammal är ni?"

"Fyrtiosju år."

"Var inte orolig för mig längre. Jag överdrev mycket när jag var inne hos er. Det är inte värre att röka hasch än att röka piptobak, och man mår bara gott av det. Ni borde pröva på det. Kanske det kan bota ert hjärta. Jag ska sova länge i morgon."

"Skall ni inte till Arbetsförmedlingen?"

"Nej, det får nog vara. Ni är väl inte orolig för mig nu?"

"Ni var nog väldigt rädd av er härom dagen."

"Ja, men jag visste inte då att knarkare inte är olika andra människor. Vem som helst som man möter kan vara narkoman, och man ser det inte på dem. Jag trodde bara att det var de långhåriga männen som var det, men nu vet jag att de som är det är många många fler. Det är faktiskt väldigt många vanliga och goda människor som är det. Mest var jag rädd för honom med hatten."

"Honom med hatten?"

"Han med långt hår och en rund brun ful hatt, som han alltid går i. Jag var alltid livrädd för honom, men det är jag inte nu längre. Jag tyckte att hela Gårda var drabbat av pesten, men den pesten vet jag nu att är ofarlig och angenäm. Det är inte alls någon pest utan bara en filosofi. Jag kommer inte ens att höra stönandena och knarrningarna ovanifrån i natt. Godnatt, och tack så mycket."

Jag hade ingenting mera där att göra. När jag gick förbi Marias och Pauls dörr konstaterade jag att de hade mycket folk där inne som kanske även dränktes i annat än i dålig musik. Under kvällens återstående lopp var det minst sju människor som gick ut därifrån och minst fem nya som gick in.

Den natten var det jag som inte kunde sova.

3.

Återigen satt jag på den krog där jag två gånger hade sammanträffat med Ragnar och med vänner till honom. Jag väntade mig inte att han skulle komma, men han kom. Jag satt längst in i restaurangen i det bortersta båset och såg genast när han kom. Instinktivt gjorde jag mig så liten och osynlig som möjligt, ty han hade en vän med sig. Det var en flicka.

De kom åt mitt håll. Jag hoppades de inte skulle se mig. Det gjorde de inte heller. Men hur obeskrivliga var icke mina känslor när de slog sig ner i båset bredvid mitt! Flickan såg mig och sade till Ragnar att det var upptaget längst in, varför de satte sig nästlängst in. Ragnar såg mig inte. Flickan hade jag aldrig sett förut.

Åter fick jag höra ett märkligt samtal. Flickan var tydligt fäst vid honom.

"Varför hör du aldrig av dig?" sade hon. "I tre år har vi känt varandra, och fastän du har kallat mig din enda pålitliga vän och du vet hur mycket jag håller av dig verkar det som om du ville se mig så litet som möjligt. Hade vi inte stött ihop på Fredsgatan nu och jag tilltalat dig och vägrat att släppa dig hade vi inte suttit här nu och kanske inte sett varandra på ett år."

"Jag var ändå på väg hit."

"Du hade kommit hit utan mitt sällskap i så fall. Vad är det med dig? Du är så konstig. Ingenting säger du, medan din tystnad skriker om att ditt hjärta är överfullt av hemligheter som du inte kan uthärda med att hålla bakom lås och bom. Vet du inte, Ragnar, att du är den enda jag älskar, den enda man jag vet som är god?"

"Du överdriver. Du har falska illusioner om mig. Vet inte du att jag är i narkotikabranschen?"

"Jag vet att du är narkoman, och det är det enda felet med dig, men just det gör att jag älskar dig ändå mer. Det är det som håller oss på avstånd från varandra, och därför önskar jag ingenting mer än att du inte var narkoman, men det att du ändå är det gör dig inte ringare i mina ögon. Tvärtom."

"Du har fel. Jag är inte narkoman."

"Är du inte narkoman?"

"Ingen lögn är större än den om att alla som använder narkotika blir beroende slavar därav. Jag är inte beroende, även om jag silar ibland. Ingen så kallad narkoman som jag känner är beroende. Vi är fria män och kanske de friaste av alla män, och vi tar det ibland bara för att demonstrera vår frihet och utmana världen."

"Är det inte för rusets skull ni gör det?"

"Naturligtvis kan berusningen vara sublim, men det är inte därför man knarkar. Man knarkar för att demonstrera mot världen, och ingen demonstration är mer effektiv. Visst är det självmord att knarka, det förkortar ens liv avsevärt, men just däri består protesten. Att knarka är det långsammaste och för de utomstående det pinsammaste av alla självmordssätt, och därför är det så härresande effektivt."

"Vad vill ni då med att knarka?"

"Det bör jag inte tala om för en flicka som du, men vad vi vill är att förändra världen. Med vårt sätt att leva eller snarare dö demonstrerar vi mot alla etablerade värden och auktoriteter. Vi protesterar därigenom mot kärnkraften både som fredlig och militär företeelse, mot samhällets teknologiska omänsklighet och sterilitet, mot allt det i världen som är fult, mot skyskraporna, bilismen, asfalten, cementen och allt som är livsfientligt. Vi som är så kallade narkomaner har ingenting att leva för och ingenting att förlora. Vi har redan förlorat allt och har inga möjligheter. Vi är hopplösa parias. Det enda vi då kan göra är att dö, och då gäller det att göra döden så estetisk som möjligt och utnyttja den till det yttersta. Och vår då så oändligt utdragna död och dess pinsamhet för omvärlden blir då så ytterst verkningsfull."

"Men i grund och botten vill du leva, och du har möjlighet att leva. Du är inte ett hopplöst fall. Ingen är det. Tvärtom har du kanske mer möjligheter än någon annan. Du är bildad och intelligent och känner människan, världen och livet bättre än de flesta. Dessutom är du vacker. Man kan undra om du är man eller kvinna första

gången man ser dig, ty så vackert hår har du, så ädla är dina drag, så vita och fina är dina händer. Du liknar faktiskt Leonardo da Vinci: du är lika begåvad som han och lika mycket varken man eller kvinna. Men en människa som är varken eller, som står upphöjd över det sexuella, är en gud. Du är en gud för mig, ty så skön är du, så inspirerande är du, så överklig är du. Även Leonardo var upphöjd över det sexuella genom sitt bastardskap och den orättvisa rättegången mot honom, som var den värsta skymfen i hans liv mot hans person. Du har kanske ännu värre saker bakom dig. Egentligen vet jag väldigt lite om dig fastän jag känner dig bättre än någon annan. Men en sak har jag alltid undrat: varför växer det inget skägg på din haka? Du rakar dig aldrig och har inte ens pubertetsmustasch, och detta plus det vackra håret gör att man lätt förväxlar dig med en kvinna. Jag kan förstå de män som blir kära i dig. Men varför färgar du håret rött?"

"Det vet alla narkomaner. Det kallas henna, och det ger mannen extra utomordentliga egenskaper i form av kraft och andlighet."

"Det enda som ändå övertygar om att du är mänsklig och dödlig är att du är narkoman. Ty du kan inte förtiga för dig själv att du är beroende. Du tar dina droger regelbundet. Inte sant? Hur kan du påstå att du inte är beroende?"

"Jag är inte beroende. Ingen narkoman är beroende. Jag och alla andra jag känner kan sluta när vi vill. Vi vill bara inte upphöra med vår härliga protest mot världens omänsklighet, ty den behövs, och därför gör vi den så skriande. De enda som tror att narkotika måste resultera i beroende är svaga själar, liksom det också bara är sådana som genom tiderna har trott på det där med jungfru Marias kyskhet fastän hon fick barn – Jesus var född utanför äktenskapet som Leonardo da Vinci. Det kan vem som helst begripa. Hela kristendomen är full av nonsens resulterande av vidskepliga och svaga själar, som tror på och inbillar sig vad som helst. Det mest absurda av allt är att Jesus skulle ha varit Guds son. Kristendomen må ha sitt sunda förnuft och sitt universella kärleksbudskap, allt det är gott och väl, men man bör rensa den från allt vidskepligt och vansinnigt dogmatiskt nonsens. Och de enda som blir beroende av narkotika är de som tror att de kan bli beroende."

"Om det är sant, så ge mig heroin, så att jag kan bli lika oberoende som du. Om män kan bruka narkotika utan att bli beroende så kan kvinnor det också, och det vill jag bevisa för dig. Du har övertygat mig om att ni män kan vara oberoende av det hur mycket ni än använder det. Bevisa för mig att du har rätt med att ge mig av ditt heroin eller ditt LSD. För om inte kvinnor kan förbli oberoende av sitt missbruk kan inte män det heller."

"Du vet inte vad du talar om. Du leker med döden."

"Om du kan leka med döden kan jag det också. Förstår du inte att jag vill dela allt med dig? Om ditt liv är ett helvete vill jag dela det med dig, och om det är ett paradiset – varför vill du inte låta mig smaka på det då?"

"Aldrig skall jag ge dig så mycket som en pipa. Jag har sett flickor dö för att de ville dela sina kavaljerers öden och för att de inte visste hur farligt det var. En flicka får aldrig knarka, ty det tar kål på henne. Jag har sett flickor dö med sina barn för att de trodde de var lika motståndskraftiga mot knarket som männen. Männen har rätt

att knarka, ty de klarar av det och åstadkommer bara en nyttig protest mot samhället. En flicka har ingen rätt att knarka, ty hon drar därmed bara skam över knarket och fördärv över sitt liv till ingen nytta. Hon tål det inte. Hon tål också alkohol sämre än männen. Flickan skall leva för familjen, men mannen skall leva för världen. Därför får inga flickor knarka medan somliga män bör göra det."

"Jag vill ändå bevisa för dig att jag är lika god som du. Om inte du ger mig något går jag till Pentti. Han är hårdare än du, men han nekar mig inget, för jag har råd att betala."

"Du är galen om du går till Pentti."

"Jag är säker på att jag kan bli lika oberoende som du. Om du inte hjälper mig bevisa det går jag till Pentti."

"Gå till Pentti då, men skyll dig själv!" sade han rasande och reste sig. Utan att bevärdiga henne med en blick gick han därifrån. Vilken stolthet! Kunde hon låta bli att av detta känna sig övertygad om att han älskade henne?

Även hon reste sig och skyndade ut efter honom. Jag kunde inte se om hon hann i fatt honom och fick heller inte veta vem Pentti var.

Jag kom då ihåg en kväll för några år sedan. Jag hade då bott i Olskroken och haft en stökig anarkist till granne. Han hade varit mycket yngre än jag och en dag inbjudit mig till en fest hos honom. Jag hade inte haft den ringaste lust att gå men hade ansett det som alltför oartigt att inte komma. Eftersom jag inte trodde mig ha något att förlora på kuppen gick jag.

Det visade sig naturligtvis för mig vara en mördande tråkig fest. Alla var mycket yngre än jag, och jag fann dem alla enfaldiga och barnsliga. Inte en enda av dem fann jag att jag kunde prata med. Min granne var dock mycket glad åt att jag kom och hälsade mig nästan vördnadsfullt välkommen. Och där satt jag sedan och hade tråkigt och led av ytligheten.

Men då kom det två nya gäster. Båda var mycket långhåriga, och till min ofantliga förvåning kände jag igen den ena. Båda två var i trettioårsåldern. Den andra kände jag inte, men äntligen fick jag då en jämlike att prata med i och med den av dem jag kände. Jag hade inte sett honom på flera år och var mycket glad åt att få se honom igen, fastän han hade förändrats så mycket.

Ack, vilket öde! Hans vän, som jag inte kände, var tystlåten och hade håret ner till stjärten, men själv hade han håret till en anständig längd. När jag hade lärt känna honom för en del år sedan hade han varit en briljant ung blivande dataingenjör på Chalmers och uppvaktat den skönaste av alla damer, som han hade haft många medtävlare om men som han ändå hade verkat att lyckas vinna för sig. Men mitt i sina slutexamina hade han stimulerat sig med någon då okänd nymodig drog och därav fått en ordentlig knäpp på gott och ont. Plötsligt i ett rusets extatiska ögonblick hade han insett hela den metafysiska verkligheten och världslighetens fåfänga. Studierna och karriären blev plötsligt meningslösa för honom, och i stället upprepade han sina andliga utflykter genom droger. Han blev narkoman och var den första dylika jag har känt. Naturligtvis förlorade han flickan just när han vunnit henne, eller egentligen avstod han från henne frivilligt av ren finkänslighet för att

inte behöva dra henne med ner på sin andliga djupdykning mot vanvettet och extasen, avgrundens yttersta mörker och den andliga sanningens yttersta ljus.

Han förblev narkoman i några års tid, och naturligtvis satte han aldrig sin fot i Chalmers mer. Men så inträdde en plötslig förändring i hans liv. Han hade funnit något nytt. Det var en ny religion i England som hette Scientology, och med dennas hjälp tycktes han plötsligt fullständigt kurera sig från sina drogvanor. Han blev en så kallad scientolog och gjorde många av sina mednarkomaner intresserade av denna religion. Alla for de över till England och tycktes bli befriade för gott från till och med varje narkotisk frestelse.

Många av dessa före detta narkomaner förblev även scientologer, men det kunde hända att någon av dem även övergav denna religion och återupptog narkomanin. En av dem som tydligast återföll var just min vän Alfred, som jag nu denna afton plötsligt återsåg efter flera års uppehåll.

Jag frågade honom då rent ut varför han hade övergivit det scientologiska systemet och återfallit till narkotika. Intelligent som han var i all sin utflippning förklarade han det hela mycket noga för mig:

"Det var inget fel på scientologin. Det var ett system som fungerade, och många av dem som var narkomaner och blev scientologer är scientologer fortfarande. Men jag övergav scientologin enbart på mänsklig grund. Jag ville inte bli en övermänniska. Jag ville inte bli perfekt och felfri, stram och disciplinerad till automatprecision. Det var av samma anledning jag lämnade mina studier i datateknik på Chalmers. Jag revolterade då mot allt vad teknisk fulländning och dess praktiska genomförande i samhället innebar, och på liknande sätt revolterade jag mot scientologin. Jag fann det helt enkelt mänskligare att vara narkoman.

Som narkoman är jag fri och opåverkad men bär samtidigt på en tyngre börda av ansvar än vad jag någonsin hade gjort som dataingenjör. Som färdig ingenjör hade jag slussats in på en bekväm bana som ett perfekt kugghjul i samhället och med hela samhällets beskyddande trygghet bakom ryggen. Men som sådan hade jag varit ofri. Jag hade måst anpassa mig efter samhällets normer och bundits politiskt till något parti och skaffat mig alla samhällets förutfattade meningar och inskränkta värderingar. Men som fri kunde jag lyda mitt eget samvete. Med spräckt karriär kunde jag inte längre bilda familj, men jag var samtidigt obunden av samhället och kunde ta mitt eget liv i mina händer. Och det gav mig min frihet.

Då genomskådade jag hela samhället. Jag greps av ett bottenlöst förakt för borgerlighetens fängelse, fattade avsky för kapitalismens hänsynslöshet och exploatering och bröt kontakten med alla politiska vänsterinriktade vänner, ty var man politisk då var det åt vänster. I stället fann jag andligheten och den sanna religionen, jag stiftade bekantskap med Kristus och blev liksom han till ett offerlamm för världen. Som knarkare på heltid är jag en fri människa med insikt i de högsta tingerna, och dagligen slåss jag med djävulen för hela världens räkning. Om inte sådana som jag stred för godheten och tänkte på hela världens framtid och ensam utstod alla djävulens dynamitattacker skulle inte världen kunna existera. Den vilar

på sådana som jag, ty det är vi som uppbär hela världens lidande och som genom våra öden personifierar det."

"Men du har inte svarat på varför du övergav scientologin."

"Även den ville binda upp mig. Jag kunde göra en ny karriär i dess regi, men även den religionen var teknisk, och tekniken omintetgör all frihet. För att förbli fri måste jag skaka av mig den, och det gjorde jag."

"Och så blev du narkoman på nytt?"

"Jag är inte slav under narkotikan. Jag är fri i narkotikan. Självsökandet och självförverkligandet är vad all mänsklig strävan går ut på, och dess mål är universalismen, att bli ett med Gud. Det kan man endast lyckas med genom att söka sig själv. I den högsta möjliga form av rus har jag sett Gud, och det vill jag ständigt göra på nytt. Somliga mediterar och kommer till klarhet den vägen, som Buddha, men det enda resultatet för dem är naken tomhet. Buddhism är gudlös materialism. Men genom att leva och njuta av livet i dess högsta former av extatiskt rus offerar jag mig för världen och ger jag mitt liv för världen precis som Jesus. Jag kommer att dö för världens fördärvlighet, men det är min lycka, ty genom att jag ger mitt liv för världen kommer det som är gott i världen att leva vidare och segra."

Vid det laget hade det kommit en ny person till tillställningen, som för övrigt redan hade spårat ur: alla låg i stort sett med alla.

"Se, där är Pentti," sade min ödesmärkte vän. "Jag måste gå nu med Ove," (den mycket långhårige tystlåtna följeslagaren,) "men om du någon gång vill ta en tripp eller pröva en pipa, så gå till Pentti. Han ger dig allt vad du behöver."

Och Alfred gick med sin tystlåtna vän.

Även denne Pentti hade långt hår. Det var brunt och nådde ner en bra bit under axlarna. Flera hade genast samlats omkring honom, och han tycktes distribuera något mot betalning. Men det mest slående med honom var att han behöll hatten på. Han hade en ganska liten rund hatt som satt tätt på huvudet.

"Varför behåller han hatten på?" frågade jag någon.

"Det är för att undvika att få håret i ansiktet."

Jag måste medge att det var praktiskt.

Denne Pentti kom jag nu att tänka på efter att ha åhört Ragnars samtal med den ljuva flickan.

Samtidigt kom den stackars Magdas bild för mitt sinne, och jag mindes plötsligt hennes hastigt kurerade skräck för en långhårig narkoman med 'en rund ful brun hatt'.

4.

"Alla narkomaner knarkar för kultens skull. Det är helvetets kult som driver dem, och ingen kult är mäktigare. Det handlar inte om religion och Gud, utan det handlar om pengar och makt. Genom vårt narkotikamissbruk bevisar vi för världen att det finns ett alternativ till dess borgerliga inskränkthet, dess omänskliga samhälle,

dess onaturliga teknologi, dess hjärntvätt genom massmedia och dess beroende av penningen. Vi demonstrerar genom vårt sätt att leva för frihet, och vi för framgång med oss. Alla smugglar knark. Det är så spännande för att det är olagligt och för att det är nytt. Narkotikans segertåg genom världen beror på dess konkreta verkan i praktiken – det är inte en opåtaglig svävande idé om en gubbe bland molnen det handlar om utan ett gudomligt rus som definitivt icke är av denna världen. Det är alla övertygade om som har prövat på det. Inget tvivel råder om den saken, medan det alltid råder tvivel om Gud."

Det var Pentti själv som satt framför mig – stadens största narkotikaspridare. Vi satt tillsammans på samma krog var jag tre gånger hade upplevat Ragnar. Vad som var förvånande med Pentti var att han ingenting hade att dölja för mig. Att han höll hatten på hade jag vant mig vid – det höll mycket riktigt hans hår på avstånd från hans ansikte. Han talade sakligt och fullständigt öppet.

"Världen har gått för långt åt det materialistiska hållet, och det behövs en kraftig reaktion emot den saken. Utlopp för denna reaktion har den civiliserade människan funnit i det oinskränkta effektiva ruset. Snart knarkar alla. Det är den nya tidens religion och det som kommer att rädda världen ut ur atomåldern. Narkotikan och mänsklighetens behov därav kommer att störta omkull vetenskapen och ge upphov till en ny religion. Endast knarket kommer att ge människan evig fred, ty det är det utmärkande draget för alla narkomaner att de är fullkomligt harmlösa. En narkoman tillgriper inte våld. Han gör det bara om han inte får narkotika och i våldet ser en chans att få det. Därför är det nödvändigt att narkotikan släpps fri över västerlandet, så att alla som behöver därmed kan bedöva sina aggressioner. Christiania i Köpenhamn är en god början, och även i Stockholm kan man idag praktiskt taget få tag på heroin var som helst om man bara försöker. Men vi måste fortsätta sprida det. Vi är oemotståndliga, ty så stor är världens nöd inför sin egen tekniska, vetenskapliga och materialistiska återvändsgränd, och knarket är ett av de ytterst få medel som kan ge människan den extra dimension på livet som hon just nu så skriande angeläget behöver. Människan är av naturen hysterisk, och hennes hysteri behöver som alltid stillas.

På Homeros tid var det vinet som förde mänskorna samman till att bygga upp den antika civilisationen, och idag är den förlösande faktor som för människor samman knarket. Spriten har visat sig vara en direkt oestetisk lösning på problemet, men knarket är effektivare och subtilare, och framför allt är det nytt, och det är dess stora sensation.

Redan har vi triumferat på de flesta viktiga håll i världen, men ännu är knarket illegalt. Därför måste vi fortsätta. Inte förrän det är legalt och alla kan få del i det är kampen slutförd till seger. Men tiden arbetar för oss. Ständigt blir knarket billigare och lättillgängligare, på allt fler etablerade områden får vi in det, poliskåren är redan själv korrumpad av knarkhandel och har nästan givit upp kampen, ingen blir lättare en narkoman än en soldat, och skolorna håller på att genomsyras. Snart finns det inte ett skolbarn som inte har prövat på någon drog.

Marknaden måste bli fri. Det räcker inte med fri hasch bara i Christiania. Den måste bli fri i alla städer liksom LSD och heroin, ty endast så kan brottslighet för knarkets skull undvikas. Det bevisar mer än någonting annat hur desperat människans behov av knark är, och hon måste få rätten att tillfredsställa det, liksom hon måste få rätten att tillfredsställa sin sexuella lusta. Det är ju självklart.

Det är för livet vi arbetar och inte emot det. Därför är alla våra vänner som arbetar för livet. Alla religioner, alla ideologier utom de materialistiska, allt som hyllar och erkänner Gud hjälper oss och hjälper vi. Vi är solidariska med allt utom med döden och allt som kan leda till döden."

"Nu motsäger du dig själv. Många knarkar ihjäl sig."

"De dör som martyrer för livet och för en bättre värld. De som knarkar ihjäl sig gör det fullt frivilligt. Ingen behöver knarka ihjäl sig. Ingen behöver bli beroende av knark. Narkomani måste inte leda till döden. Tvärtom. För många är det hoppet om livet."

"Är du själv narkoman?"

"Jag haschar bara och inte ens regelbundet. Jag nöjer mig med det. De kraftigare sakerna kan man pröva på någon enstaka gång då och då, men haschet är fullt tillräckligt."

"Var bor du?"

"Jag bor ingenstans och överallt. Jag vill synas så litet som möjligt, och därför har jag ingen fast adress. Jag reser mycket omkring och vill inte binda mig någonstans."

"Vad tycker du om Gårda?"

"Det är stadens pärla. Mycket har där förstörts, otaliga är de vackra hus som har tillåtits förfalla och sedan därför rivits. Hade Gårda fått förbli som det var hade det idag varit hela Nordens yppersta pärla. Ja, det gäller inte bara Gårda. Masthugget, Landala, Olskroken, Annedal, alla dessa stadsdelar var unika pärlor i skönhet och pittoresk idyll, men de har alla rivits och jämnats med marken genom kortsiktiga profitintressen. Kvar finns bara Gårda som den sista oasen. Där bor enbart positiva lyckliga människor, och mitt stora hopp är att de skall förbli det dominerande elementet där även när de nya husen inbjuder annat folk till att bosätta sig där. Det vore en katastrof utan like om Gårdas nuvarande återstående befolkning tvingades bort därifrån."

"Hur kom du in i detta fack?"

"Det är en lång historia. Jag var asocial som pojke. Jag bodde på Hisingen och trivdes fruktansvärt dåligt med Olof Palmes utslätade skolform: det var bara mekanisk rutin för hela slanten och ingen plats över för fantasin och personliga initiativ. I ren protest mot systemet hörde jag till dem som började hascha på skolan. På skoldanserna var jag den som skaffade haschet. Det ledde till att jag tillsammans med några andra asociala naturer som hade haschat kördes med buss till Marocko till ett specialläger var vi skulle kureras från allt vad knark hette för alltid.

Tiden där i speciallägret var mitt livs hemskaste kapitel. Det var en mardröm från början till slut. Avsikten hade varit, sade de, att vi skulle avvänja oss från haschet, men i praktiken visade det sig att vi hade forslats dit för att vi där skulle

knarka ihjäl oss, ty aldrig har droger varit billigare och mera lättåtkomliga än vad de var där. Där blev vi narkomaner, och narkomanin tog vi med oss hem tillbaka mera etablerad i oss än någonsin. I Marocko insåg jag att jag måste lära hela världen att knarka, ty det var kanske bara det som kunde rädda den.

Vi kom hem som vrak, ty vi hade knappast fått någon mat där i lägret. Vi hade allesammans magrat tio, femton eller tjugo kilo, och somliga av oss hade fyrtio graders feber när vi kom hem. Vi hälsades som martyrer och mottogs med öppnaste armar när vi kom hem. Ingenting kunde mera motstå oss. I Marocko färdigutbildades vi till professionella narkomaner och välkomnades hem med öppna armar. Framgången var given på förhand."

"Tycker du inte att folk blir lata och slöa, apatiska och likgiltiga av hasch?"

"Det kan avhjälpas med heroin. Vill man inte bli angenämt loj kan man låta bli att hascha, och vill man inte bli lat kan man fara ut på landet, avstå helt från knark och arbeta fysiskt där. Det kommer helt och hållet an på vars och ens fria vilja, det enda som alltid driver människan framåt och aldrig upphör därmed."

"Du är inte svarslös."

"Det är man inte om man känner världens lidanden. Var och en som har genomskådat världen och sett dess brister och faror, universalsjukdom och fredlöshet och lidande utan gränser måste med mig instämma i att vad som helst som blott dämpar människans ve och elände endast kan vara av godo. Det finns ingen ondska i knarket. De som utnyttjar det för att bli rika och utnyttja andra är onda, men knarket i sig självt som idé är riktat både mot maktmissbruk, kapitalism, materialism, diktatur och all sorts ofrihet.

Jag vågar kalla mig för en riktig narkoman, ty jag står för vad jag går för. Det finns de narkomaner som maskerar sig till vanliga människor och gör allt för att dölja vad de egentligen sysslar med. Det är de som är parasiterna. De är onda, ty de har något att dölja. Vem som helst som ser mig ser genast att jag är narkoman för att jag har långt hår och klär mig extravagant. Det ingår i folks fördomar att den som är långhårig är narkoman, fastän det finns många långhåriga män som aldrig ens har rökt en cigarett eller intagit en kopp kaffe, medan det finns många narkomaner som folk fullt accepterar som medborgare höjda över varje misstanke bara därför att de ser helt normala ut. Då är jag mera hederlig, ty jag har ingenting att dölja, som du väl har märkt. Om du nu går till polisen, vilket jag inte tror att du gör, och överantvardar mig i deras händer och de enligt sin lag dömer mig till livstids fängelse finner jag mig i det utan protester och sitter där instängd livet ut, men jag klipper aldrig mitt hår, och jag upphör aldrig med att vara narkoman och predika och verka för folkets rätt till knark. Faktum är, att fängelserna är rena knarkindustrin: ingenstans smugglas det och tillverkas det så mycket knark som genom fängelsekontakter. Internerna världen över hör till världens främsta narkotikaspridare, och hamnade jag där skulle jag lätt bli en av dem om inte deras ledare. Det gräsligaste brott som kan begås mot mänskligheten är att förvägra den dess rätt till opium i vad form det vara må, om det är narkotika eller religion eller kultur eller film eller television eller något annat onyttigt."

"En god vän till mig, en viss Alfred, före detta dataingenjör, som sedan blev narkoman, dömdes några gånger ganska hårt för sin narkomani. Den domaren fick sedermera alltför många narkomaner att döma, och han tog det till sist så hårt att behöva döma narkomaner för deras mänskliga svaghet efter statens lag och inte efter himmelsk rättvisa att han bröt samman och idag sedan flera år vistas på ett sanatorium i Schweiz."

"Där ser du."

"Vet du om att du är vacker?"

"Det är alla narkomaner som vågar vara narkomaner och som förblir fria som narkomaner."

"Du menar att en narkoman kan förbli oberoende av sin narkotika?"

"Om alla som använder narkotika är narkomaner, så är alla som dricker vin eller öl alkoholister, och då är också alla som röker cigaretter och som dricker kaffe hopplösa narkomaner."

Jag pratade ännu mera med honom, men när jag slutligen skildes från honom kunde jag inte bli fri från en bild som hade etsat sig fast i mitt minne. Det var bilden av en stor affisch som jag en gång hade sett hemma hos Alfred. Den bilden var ett fotocollage av Salvador Dalis korsfäste Kristus uppifrån som i stället för ett kors var upphängd på en heroinspruta, och affischens text var: "Vår tids korsfästelse."

Vad var sant? Det hade redan Pilatus undrat. Var knarket livet eller döden? Var det frälsning eller fördärv, himmel eller helvete? Den stora paradoxen var att det nog var båda delarna, att det både var vad det var och dess motsats.

På grund av Penttis personlighet kunde jag dock inte låta bli att som avsked helt neutralt önska honom personligen lycka till.

I stället för att komma gåtan Ingmars mysteriums lösning närmare tyckte jag nu att jag efter min flyttning till Gårda kom allt längre bort från den i stället. Dock frågade jag även Pentti om saken och beskrev Ingmar för honom.

"Ja," sade han tankfullt, "jag kommer ihåg honom. Det var en säregen man. Jag träffade honom vid flera olika tillfällen, och han var den främste av alla våra motståndare. Han höll sig alltid ren och ville aldrig ens höra talas om att röra vid en haschpipa. Det var flera som han fick till att definitivt sluta upp med allt missbruk. Även mig försökte han en gång omvända, och han lyckades nästan. Så synd att han är borta! Han var en tillgång för alla som kände honom. Och dem som han lyckades bota från missbruk är nu narkomaner igen.

Men vet du om att du är ganska mycket lik honom? Även du är en isolerad ointaglig ö som inte går att fördärva och vars renhet och dygd nästan smittar av sig. Du är nog den enda i ditt hus som inte knarkar. Få ser hur länge du skall hålla ut. Ingmar klarade inte med tiden att vara ensam.

Vi blir fler och fler för varje dag, myndigheterna orkar mindre och mindre företa sig något mot vår utbredning, snart har vi vunnit den fullständiga segern, och då finns det knappast kvar något utrymme för sådana som du och Ingmar.

Du förstår, folk struntar i hur det går. De blir narkomaner och låter sig bli narkomaner om det visar sig vara opportunt. Myndigheterna struntar numera i hur många det är som dagligen dör av överdoser och hur många nya det är som blir missbrukare. I det demokratiska samhället går det inte att kontrollera underjordiska företeelser, ty de är alltid mäktigare än det som sker i dagen. Vi utgör en dynamisk historisk naturkraft som ej går att bromsa och som liksom en ny universalrevolution måste gripa omkring sig i hela världen och avgöra dess öde. Jag vill bara varna dig för att ställa dig till motvärn. Ingmar gjorde det."

"Du tycks veta mera om den saken än jag. Jag trodde han bara angrep doktor Solomon Gold."

"Nej, han angrep även mig och flera andra. Han sade om mig till sina vänner att jag skulle kunna döda för att sprida knarket, och därför ville han döda mig, liksom han ville slänga granaten in i läkarens laboratorium. Men det är inte sant att jag skulle kunna döda. Och i stället för att det var jag som dog var det han som drog det kortare strået."

Dessa dunkla ordalag fyllde mig med nya onda aningar, och följande dag så hände det att den tomma lägenheten bredvid min hade ockuperats, och de som gjorde det hade först och främst installerat en stereo där. Redan deras första natt blev en katastrof för min nattsömn, och hade jag nu ända sedan jag flyttade till Gårda ständigt sovit sämre och sämre för varje natt insåg jag att nu började kampen mot maran på allvar. Och jag mindes med fasa Penttis ord:

"Myndigheterna struntar blankt i numera hur många det är som dör av överdoser och hur många det är som dagligen blir nya missbrukare. Knarket är ett hav som envar förr eller senare försvinner i, och ju tidigare du inser det, desto bättre för din egen del. Om du sätter dig till motvärn kommer det inte ens att märkas, och det motvärdet kommer genast att drunkna. Så mäktiga är vi redan."

Min första påhälsning hos mina nya grannar förvissade mig genast om att de var narkomaner fastän de inte hade särskilt långt hår. Det var två unga män, och när jag klockan fyra på natten ringde på hos dem och bad dem stänga av sin stereo för att låta mig sova möttes jag av föraktfullt hån. De hade då spelat oavbrutet hela natten en enbart erbarmligt dålig och monoton rockmusik av vilken endast den kroniskt dunkande slagverksarsenalen hördes in till mig. De sade:

"Bara för att du inte är knarkare ska du inte tro att du är något. Var lagom mallig i fortsättningen."

De nekade alltså blankt att efterkomma min rimliga önskan. Jag insåg genast att jag inte hade någon chans på diplomatisk väg. Min enda möjlighet var Fastighetsnämnden och lagen. Jag kunde få dem vräkta som ockupanter genast, men jag ville inte göra dem något illa. Jag ville inte någon narkoman i världen något ont, även om jag aldrig heller ville bli narkoman själv. Och om jag vidtog åtgärder mot dessa ockupanter – vad skulle följderna bli? Skulle jag få hela huset och hela Gårda emot mig? Risken fanns, ty jag var inte så säker på att Pentti inte kunde döda för sin sak, och Ingmar var med all säkerhet redan död.

När ljuset äntligen började uppfylla morgonen efter denna långa kvalfulla helt sömnlösa natt hade jag all anledning att med oro se fram emot de närmast följande dagarna. Och problemet med ockupanterna var det säkrast för mig att tänka noga över, ty risken fanns att de hade planterats där enbart för att köra bort mig från Gårda eller helt enkelt göra mitt liv till ett helvete.

"Ingen orkar i längden stå emot oss. Vi är snart i den positionen att vi kan fritt skänka bort knark till vem som helst som bara tacksamt kommer att ta emot det och ta väl vara på det till det yttersta grammet, och då kommer sådana varelser som du och Ingmar, som envisas med att förbli oskulder, att stå ganska ensamma."

Penttis ord förföljde mig och skrämde mig, och det blev inte mitt hjärta friskare av, lika litet som det blev friskare av den totala förlusten av all nattsömn.

"Göteborg är en småstad. Här märks inte det stora förfallet så mycket fastän det nog förekommer. Våra narkomaner här är rena obetydliga stackars stygga barn mot den mycket mer förfärliga mardröm för ordningens väktare som det verkliga läget i Stockholm och Köpenhamn företer."

Den som jag hade framför mig var en polis i ganska hög ställning, en av mina få mera betydelsefulla gamla vänner i staden. Även han var från Finland, och vi hade känt varandra i tjugo år.

"Å andra sidan överdriver folk situationen ganska drastiskt. Pressen älskar att förstora upp problemet in absurdum och krydda det med de mest absurda dramatiska lögnerna bara för effektens skull. Folk säger att tunnelbanan i Stockholm fredag kvällar är ett livsfarligt inferno, men bara för att folk är glada då och släpper loss lite grann, så blir allt mera stillsamt och ordentligt folk skräckslaget av fruktan. Mot det är de av öl rinnande spårvagnarna här hemma samma fredagskvällar bara en Grönköpingskarusell. Tro mig, det är inte så farligt som alla tror. Som den österrikiska generalen i det första världskriget sade: 'Läget är hopplöst, men inte allvarligt.' Det är ganska mitt i prick på sanningen.

Men det är bra att du har hört av dig. Du bor i Gårda i ett hus där alla är narkomaner, och du följer med vad som händer och avlägger ibland små upplysande besök hos oss. Det är alldeles utmärkt. Vi behöver just lite fler som har en djupare inblick i Göteborgs oskyldiga men dock underjordiska mysterier och som kan hålla oss à jour med det aktuella läget. Vi är tacksamma om du bor kvar där så länge som möjligt och håller kontakten med oss så diskret som möjligt.

Alla vill att hela Gårda skall rivas. Det är bara narkomaner och andra med vänsterintressen och sjukliga böjelser för sentimentalitet och konservatism som vill bevara det, men det är illa nog. Det nya samhället har inte plats för pärlor i manegen. Det nya samhället skall vara strikt funktionellt och effektivt och inte tillåta några utbölingsfenomen. För mig fick de gärna riva hela Gårda redan i morgon."

När jag hade lärt känna denne man hade han varit en hög fackföreningspamp. Till följd av en skandal, som ej ställde fackföreningsrörelsen i någon särskilt vacker dager, hade han lämnat LO och hamnat hos polisen, där han alltid hade skött sig. Men hans skandal inom LO är en märklig historia för sig.

Varför känner jag mig som en narkoman när jag inte är det? Är det husets andra narkomaners vibrationer som tränger in till mig och omvärver mig och smittar av sig på min själ? När jag låser in mig på en offentlig toalett känns det som om jag gjorde det för att ta mig en sil och kanske aldrig komma ut ur toaletten mera, när jag blandar åt mig kaffe känns det som att sockret jag rör ut i kaffet är kriminellt LSD, och närhelst jag går ut på stan söker jag med blicken efter de narkomaner jag har lärt känna och andra omisskännliga narkomaner, ty det är endast deras ansikten som uttrycker något utöver det vardagliga. Håller jag på att som den arma flickan Magda bli narkoman själv utan att jag är medveten om det och utan att jag förmår hindra det? I tal och åtbörder har jag blivit nervös som en narkoman, ofta känner jag mig skakad av deras frossa, och ibland frestas jag att ge upp och bedöva min själ till oigenkännlighet med deras medel. Men så långt går det aldrig. Jag nöjer mig med mitt kaffe. Ofta upplever jag nattetid ett obehagligt rus som nästan är narkotiskt när jag på kvällen har druckit svart kaffe och ätit rå vitlök. Bildas det en kemisk reaktion och förening av dessa olika ämnen i kroppen som gör att hela kroppen liksom brusar och skälver och ger en svindel, fastän man ligger stilla?

Men min sömnlöshet ger mig problem. Jag håller på att magra, för varje dag blir jag alltmer överspänd och rastlös, och allt oftare måste jag ta mig för hjärtat. Jag har fått en medicin mot mitt hjärtbesvär som dock läkaren har varnat mig för att använda, och jag tror inte att jag någonsin kommer att använda den.

Varför är narkomanerna så vackra? Därför att de bär på ett andligt lidande som kanske är utan motstycke. Ett sådant patos är beskrivet i deras ansikten att man måste älska dem. Det finns också de som ser fasansfulla och förstörda ut, men dem räknar jag inte som mina narkomaner, ty de har gått för långt och låtit sig bli beroende. Mina narkomaner är av Ragnars och Penttis typ, som i knarkandet ser en mission och en mening, när de för övrigt inte har någonting i livet att förlora eller vinna. De är det lidande folket framom alla andra idag, ty de har varken hem eller mat, land eller framtid, hopp eller någon möjlighet någonsin. I motsats till flyktinglägrens palestinier har de inte ens vapen eller någon självkänsla och rättskänsla. Det enda de har är det självförstörande självförnedrande knarket, som har blivit deras livs enda glädje och mening.

Jag hälsade igår på paret ovanför Magda, de som oroar henne med att knulla varje kväll så att huset knakar. De är båda narkomaner, men han var det först. Han var ännu ung och grann när han förförde henne, och först efter någon tid avslöjade han för henne sin hemlighet. Hon hade redan hunnit bli mycket fäst vid honom då och kunde inte längre överge honom. De gick och såg filmer som "Chappaqua" och "More" som på något sätt förenade dem och gjorde klart för dem deras livs mening. Han var på henne varje dag vanligen efter en heroininjektion, och hon är för svag för att göra motstånd. Många dagar gör de inte annat än bara ligger tillsammans mera döda än levande. Han fullkomligt sliter ut både henne och sig själv, och för att alls orka med det måste hon knarka lika mycket som han. Det är deras livs onda cirkel,

som de inte ser något slut på. De är goda vänner till Maria och Paul i bottenvåningen, som gratis ger dem vad de behöver på villkor att dessa ibland skaffar nya kunder åt dem. Nya kunder finns det alltid att få, säger paret ovanpå Magda självbelåtet, och därmed betraktar de sin existens som mera tryggad än om de var miljonärer och kunde leva på sina räntor.

En dag fick jag reda på Penttis adress. Det var en gammal villa i Långedrag; jag tror att adressen var Långedragsvägen 50. Jag for dit ut för att se hur han hade det. Ingen var hemma, men dörren var öppen, så jag steg in.

Det var inte precis något hem. Allt var i en enda röra. Där hade inte diskats på någon månad, där hade inte sopats på ett halvår, sängen var utan lakan och genompyrd av smuts, och jag antog att han inte längre kunde använda den. Mattorna hade säkert inte varit ute på åtminstone två år eller kanske ända sedan han flyttade in. Säkert hade han aldrig någonsin själv gjort något åt sitt hushåll. Jag kunde väl förstå att han bodde där så litet som möjligt.

Men där fanns en papegoja. Den verkade gammal men var fullt livaktig och kunde till och med prata, det vill säga, den hade ständigt en fras på tungan som den ideligen upprepade. Den frasen var "dra åt helvete!" som den alltid då och då gällt skrek ut. Frasen gjorde ett något komiskt intryck i denna tröstlösa miljö av ohygglig mänsklig förnedring.

Överallt såg jag dess värre spår av knarkorgier. En hel hög av förbrukade injektionssprutor låg i vasken. Och på väggarna hängde det ohyggliga psykedeliska affischer. Bland annat stiftade jag ny bekantskap med den fasaväckande 'vita djävulen', den manliga djävulen med de nakna kvinnobrösten, symbolen för den yttersta ondskan, för homosexualitet och för Pentti kanske en symbol för oinskränkt narkomani.

"Är den inte fascinerande?" hörde jag en röst bakom mig. Pentti hade kommit in just när jag stod och betraktade denna bild. Han hade sin karakteristiska unkna hatt på huvudet. När jag inte svarade frågade han: "Varför har du kommit hit?"

"Jag ville tala med dig om ett par saker."

"Låt höra."

"Jag har fått några husockupanter intill mig som är knarkare. De har en stereo. Den har de på alla nätter och alltid så fort de är hemma. Jag har klagat hos dem, men de har vägrat samarbeta. Detta har pågått nu tre nätter i sträck."

"Och vad tror du jag kan göra åt saken?"

"Du kanske känner dem. Det är kanske du och de dina som har motiverat dem till att ockupera den lägenheten bara för att göra livet svårare för mig."

"Dra åt helvete!" skrek papegojan.

"Nej, vet du vad! Vilka barnsligheter! Skulle jag för att tvinga dig till att bli en av oss be några narkomaner att ockupera lägenheten bredvid din och ställa till med ett helvete för dig? Om du odlar sådana misstankar är du värre än någon narkoman. Hittills har jag respekterat dig, men om du kommer med sådana amsagor är du värdelös. Varför går du inte lika gärna raka vägen till polisen?"

"Jag vill inte skada någon av er ytterligare."

"Ha-ha! Vilken ädel sentimentalitet!"

"Men tror du inte att du kunde påverka dem till att sluta? Du har ju ett visst inflytande över knarkarna här i staden."

"Ja, men har man inflytande är det livsfarligt att utnyttja det. Du skall se att de slutar av sig själva." Detta verkade övertygande på mig av någon anledning. "Var det något annat du ville? Får jag bjuda på något? En kopp kaffe?"

"Tack, gärna, men finns det någon ren kopp?"

"Vi kan alltid skölja ur någon gammal." Han gjorde så.

"Tänker du inte själv ta kaffe?"

"Nej, jag tar något annat."

"Vad då?"

"Du får se."

Han gick ut i ett angränsande rum och kom snart tillbaka med en laddad injektionsspruta.

"Jag generar väl dig inte?" sade han. Jag svarade inte. "Ditt kaffe är färdigt nu. Är det säkert att du inte vill ha något i det? Litet LSD till exempel? Koffein och LSD utgör en mycket bra kombination. Jag känner en som var alkoholiserad apotekare, och han blandade till de mest sällsamma och effektiva droger åt sig samtidigt som han bälgade i sig sprit. Han blev aldrig av med någondera ovanan, men få har levt ett så intensivt och rikt liv som han."

"Du sade att du bara rökte hasch."

"Ibland får jag ett ryck och känner mig upplagd för starkare saker. Du kan vara lugn. Jag vet vad jag gör. Jag går aldrig till överdrift. Det är ett så lämpligt knarkväder idag. De säger att det skall regna och vara kallt nu i tre dagar. Det är det mest deprimerande av alla väder. Det passar mig perfekt. Det är sådant väder som gör narkomanen. Jag kan nu ta det lugnt i tre dagar och vila på mina lagrar." Som den naturligaste och självklaraste saken i världen pressade han in injektionssprutans innehåll i armvecket. Han drog krampaktigt in andan och höll den ett tag men andades sedan ut som av en inre befrielse. Han fick en annan glimt i ögonen som var gäckande och hånfull. Jag kände igen uttrycket, som hånade hela världen, från mitt samröre med Ragnar.

"Är det säkert att du inte vill ha något? Jag kan bjuda dig på vad som helst och gör det gärna. Men du måste vara lojal. Som du ser lever jag inte på stor fot, men just därför har jag råd att vara generös. De som lever på stor fot är i allmänhet snåla. Säg vad du vill ha och du skall få det. Om du vill kan jag lägga världen för dina fötter."

"Tack, men jag har aldrig intagit starkare varor än kaffe och vin."

"Du är en idealisk renlevnadsman och skulle stå emot alla djävulens frestelser. Akta dig bara så att han inte överlistar dig. Vem vet, till exempel, om han inte har lagt LSD i din kaffekopp?"

Jag behärskade mig. Jag reste mig och ställde den halvdruckna koppen ifrån mig.

"Jag måste nog gå nu," sade jag.

"Så tråkigt. Välkommen åter när du har kommit på mera tillmötesgående tankar." Jag tog på mig min rock. "Innan du går, betrakta den där bilden."

Det var en väggplansch som hängde något avsides för sig själv. Det var en reproduktion av Mathias Grünewalds 'Sankt Antonius frestelse'. Det var en väl utförd reproduktion.

"Inte sant, du känner dig i samma situation som han? Det är inte lätt att uthärda att anfäktas av frestelser och stå emot dem, och det är i längden omöjligt att inte falla för dem. Jag är övertygad om att den helige Antonius föll för sina frestelser och att han annars knappast hade blivit känd, liksom Tolstojs fader Sergius. Jag är också säker på att Jesus föll för djävulens frestelser och att det bara var därför han var dum nog att svara bekräftande på översteprästens ledande fråga om han var Messias. Hade han inte fallit för frestaren hade han aldrig korsfästas och aldrig blivit så betydelsefull. Även vi professionella narkomaner som vet vad vi gör och som avsiktligt faller för alla frestelser kommer att korsfästas därför och därigenom bli världsberömda. Gå du och gör sammanledes, som det står i Bibeln."

Det var hans avskedsord till mig. Men papegojan skrek: "Dra åt helvete!" och på något sätt fick jag den uppfattningen att de orden egentligen sammanfattade Penttis hela budskap till mänskligheten.

Till hans heder bör sägas, att han inte hade lagt något gift i min kopp, ty jag kände inga efterverkningar. Han hade bara drivit med mig.

Det är min uppfattning att narkomanin har sin upprinnelse i mänsklig ensamhet som endast kan botas med arbetssysselsättning. Jag har kommit fram till att det är detta som jag har gemensamt med narkomanerna – den totala ensamheten och isoleringen, kontaktsvårigheten med omvärlden och dess omedvetna utfrysning av individen med de sociala svårigheterna. Narkomanerna har dock varandra och kan hjälpa varandra att uthärda sitt parialiv, men själv är jag fullständigt ensam, och kanske det är därför jag känner mig dragen till narkomanerna men utan viljan att ge mig hän. Ty mitt livs stora tragedi är mitt hjärtfel, som jag först fick känningar av vid tjugooårsåldern och som alltid har hindrat mig från att genomföra ett samlag: jag får alltid en outhärdlig stickande smärta i hjärtat omedelbart före sädesuttömningen som vanligen tvingar mig att avbryta kärleksakten före dess fullbordan. En läkare har sagt att jag kan få hjärtslag den dag jag helt ger mig hän och inte avbryter akten. Därför är jag ännu idag vid fyrtiosju års ålder ogift och barnlös.

Men det var om min vän inom polisen jag skulle berätta och hans skandaler inom fackföreningen.

Han var en hög chef inom sin fackförening och betrodd med uppgiften som kassör, och det var stora summor han fick förvalta. Detta var hans storhetstid, och han skaffade sig ingen vet hur två sommarvillor under denna tid – en vid Vänern och en i Saltsjöbaden.

Men en dag upptäckte han en läcka i finanserna. Det visade sig att det fattades några hundra kronor. Vem hade försnillat dem? Han bedrev ett intensivt detektivarbete för att få reda på läckan och lyckades omsider även spåra den.

Det var så att fackföreningsmedlemmar hade tillgång till en tennissal. Det kostade 25 kronor i timmen att hyra den, och alla som hyrde den förväntades spontant erlægga denna summa till kassan. Nu var det bara fyra personer som använde sig av den, då dessa ibland spelade dubbel tillsammans. Fastän de hade använt den regelbundet en gång i veckan i en hel månad hade de ej erlagt någon avgift. Min vän fackföreningspampen var på dem direkt, och de åkte ur fackföreningen, med den påföljd att de när de därefter en dag avskedades från sina arbeten icke kunde få något nytt jobb. Fackföreningen hade fränkämt dem, och därmed var alla deras möjligheter stängda.

Men nu var en av dessa fyra en jude, och han beslöt att gå till botten med saken. Han kom på att min vän hade skaffat sig två exklusiva sommarvillor på kort tid och gav sig inte förrän han hade lyckats ta reda på varifrån pengarna till dessa villor hade kommit. Det visade sig som juden hade antagit att pengarna hade smugglats ut från fackföreningens kassa. Det rörde sig om flera hundra tusen.

Juden gick till min vän och sade: "Jag vet vad du går för, men jag tänker inte avslöja dig offentligt. Du har förstört mina framtidsutsikter och gjort mig arbetslös för kanske resten av livet, medan du har dina sommarvillor på det torra. Jag vet hur du har skaffat dig dem, men jag tänker inte avslöja det för någon annan, ty jag är inte så lumpen som du som inte tvekar inför att sätta fast en arbetskamrat för vad som helst."

Min vän fick behålla sina villor, och hans förskingring avslöjades aldrig. Men för sitt samvetes skull fann han det säkrast att avstå från fackföreningskarriären och blev i stället polis med svindelsavslöjanden som specialitet. Och som sådan utförde han alltid sitt arbete till punkt och pricka. Ingen polis ansågs mera pliktrogen av de makthavande.

Nästa gång jag träffade honom sade han till mig:

"Min vän, vi har forskat i dina historier om Gårdas knarkhandel och kommit fram till att det som du berättar är omöjligt. Det kan inte vara sant. Vi har inte spårat en enda knarkgömma och inte upptäckt en enda ny narkoman som inte för oss var välkänd redan för tio år sedan. Vi tror att du inbillar dig saker, och vi rekommenderar dig att flytta. Du lider helt enkelt av paranoia. Det finns ju fullt med barn i Gårda! Varje kvinna där går med barnvagnar, och det tycks födas ett enormt antal friska barn där av sunda och fläckfria föräldrar. Antingen har du sett i syne, eller också är de narkomaner du har talat om så otroligt skickliga att de kan överlista fan själv när han vill avslöja dem. Det finns inget knark i Gårda. Det är vårt forskningsresultat. Det är en ren stadsdel, och av någon anledning har Gatukontoret gripits av panikhysteri eftersom de så plötsligt går och river ner så mycket utan anledning. Gårda är ett offer för fördomar. Folk tror att där finns narkomaner, och därför grips myndigheterna av skräck så att de genast vill utrota hela Gårda från kartan. Det finns inget bevis för att det finns något märkvärdigt antal narkomaner i

Gårda. Nästa gång du kommer hit och drar dina amsagor får du först vara så vänlig och styrka dem med bevis."

Han verkade faktiskt övertygad. Antingen var han dum, eller också var han själv insyltad i knarkaffärer, vilket ingalunda var omöjligt, med de kunskaper som jag hade om hans tidigare aktiviteter.

När jag kom hem rådde det någon oro i huset. Det var tydligt att något hade hänt, men ingen ville berätta för mig vad. "Det är ingenting att bry sig om," sade de bara, men jag förstod att något hade inträffat i trappuppgången längst bort från min.

På natten såg jag vad det var. Tre av grannarna bar ut en fjärde från huset. Det var klockan tre på morgonen och fortfarande alldeles mörkt. Den fjärde som de bar var död. Jag hade aldrig upplevat detta om det inte hade varit en sömnlös natt för mig. Nu trodde jag inte mina ögon. Jag kunde inte låta bli att gå dem till mötes på väg hem från min nattpromenad som jag var, och när de fick syn på mig insåg de att de inte kunde smita. Jag gick fram till dem och frågade så lugnt jag kunde: "Vad är det som har hänt?"

Min vicevärd var en av dem. Han sade till mig: "Vi litar på dig fastän du inte är en av oss. Henrik här tog en överdos heroin. Det får inte polisen veta. Därför går vi med honom till rivningshuset där, som de kommer att riva i morgon bitti med all sannolikhet med stor brådska, så rädda som de är för oss fria människor som vågar ta oss ett bloss ibland."

Henrik hade bott tillsammans med en dansk flicka i sin lägenhet i första uppgången, och jag hade inte vetat att han var en sådan narkoman.

"Och Mette?" frågade jag.

"Hon visste inte om det. Hon var oskyldig. Han gjorde det helt själv på egen risk och av egen dumhet. Han ville helt enkelt ha mera en gång för mycket."

De gick vidare med honom till ett vackert hus som redan hade börjat rivas. Det var det så kallade 'Järnbärrarhuset' som redan en gång hade stämplats som kulturminnesmärke vilket myndigheterna inte tog någon hänsyn till, bara för att det rent officiellt inte fanns pengar till att rusta upp den historiska kåken. Jag gissade att de gick ner med honom i källaren.

Följande dag kom grävskoporna dit och gick genast lösa på huset. På några timmar fanns det ingenting kvar av det. Liket längst där inne hittades aldrig. Det begravdes troligen i någon sammanrasande källare.

Jag råkade träffa flickan Mette några dagar senare. Hon hälsade på mig glatt och mjukt.

"Saknar du inte Henrik?" frågade jag.

"Jo, men han visste vad han gjorde. Han hade sett hela Gårda fördärvas och hade lovat alla att han när Gårda började rivas skulle flytta utomlands. Men han kunde inte lämna Gårda. Han var för fäst vid det gamla Göteborg. Allt hade han sett gå under och begravas levande – Masthugget, Annedal, Landala, Olskroken, Lustgården, Pärlan – till sist var Gårda den enda pärlan kvar, och den var redan stympad till oigenkännlighet. Han ville inte se Gårda upplösas och dess människor förskingras. Därför dog han som han dog i ett sista triumfartat rus utan motstycke."

"Är du själv narkoman?"

"Ja. Jag var med i Christiania när det började. Nu hotar de med att utplåna Christiania, medan Christianiaborna i gengäld hotar med att i så fall sätta sig till motvärn. Christiania har gått för långt för att kunna stoppas. Det har aldrig blomstrat som det blomstrar nu, och de danskar som av rädsla för det okända, för knarket, vill utplåna fristaden vet inte själva vad de gör. De vet ingenting. De drivs av sin okunnighet liksom alla som vill göra våld på vad de inte förstår. Christiania är bara början. Snart kommer det att finnas ett narkomanparadis i varje storstad i världen.

Har du sett artikelserien i Expressen om knark? När har det någonsin bedrivits en så intensiv kampanj för narkotika i Sverige? Serien är ämnad att avskräcka, men i själva verket fångslar och lockar den. I ett krampaktigt försök att väcka skräck för knarket lyckas de bara göra reklam för knarket. Genom sin inträngande fascination av fenomenet höjer artiklarna människornas intresse för knarket och lockar dem oemotståndligt till att pröva på det. Ty pressen överdriver ju, och överdrifterna är så tydliga. Alla genomskådar dem. Genom riktiga narkomaner får de veta att det inte alls är så farligt som pressen försöker göra det till, och så lockas de till att utmana ödet och pröva på det en gång, och så är de fast."

"Fast?"

"Ja, fast, ty man blir genast beroende av det. Man vill genast ha mer av det. Man längtar till nästa tillfälle. Det är samma sak som med samlag. Oskulden skyddas och varnas så länge hon är oskuld samtidigt som hon just därmed lockas till att offra den, och en dag smäller det, och sedan längtar hon efter varje samlag bara till nästa samlag. Det är samma sak med knarket."

"Vad begagnar du för knark?"

"Mest bara hasch, men jag har injicerat också. Om du vill börja med något rekommenderar jag LSD, ty det är effektivast, och som början är den idealisk. Man flippar ut direkt. Jag vet att du inte är narkoman ännu, men en dag ger du vika, ty den som motstår knarket motstår kärleken."

"Jag har ett svagt hjärta."

"Desto lättare kommer det att falla för den första kyssen. Maria och Paul ger dig säkert gratis vad du vill ha."

"Jag väntar nog ett tag till."

"Vänta inte för länge bara!"

Det var märkvärdigt vad hon var glad och nöjd och spirituell trots förlusten av sin moatjé. Dessutom var hon vacker. Det fanns ingenting i hennes utseende som tydde på att hon var narkoman, och ändå var hon det hopplöst.

"Tänker du aldrig sluta knarka?"

"Aldrig så länge jag lever. Vi narkomaner här i Gårda lever för att bygga upp ett Christiania här i Göteborg. Dessutom blir det lättare och lättare att knarka hela tiden. Fortsätter den arabiska oljan att sjunka i pris har snart alla råd att knarka. Det kostar ingenting. Femtio kronor för en pipa hasch. Det är ju ingenting!"

"Du menar att du kommer att dö som Henrik."

"Ja, men inte förrän jag själv vill. Så länge jag kan skall jag genom knarkets hjälp leva ett lyckligare och intensivare liv än någon annan och slutligen dö med ett leende och med knarkets lov och pris på läpparna."

Polisen hade rätt. Det fanns mycket barn i Gårda, och det var det bästa tänkbara kamouflage för knarkhandeln. Dessutom var barnen lyckliga och glada liksom sina mödrar, och fastän Gårda var så öde lekte det barn överallt.

Jag hajade till en dag när jag såg Pentti komma gående upp för Gårdas huvudgata. Barnen strömmade till honom och hälsade honom jublande välkommen. Det var alltför tydligt att de tyckte om honom. Och han satte sig ner bland dem och talade med dem. Jag gick fram till honom.

"Jaså, där är du," sade han. "Låten barnen komma till mig. Vem var det som sade det? Är jag då en ny Jesus, undrar du. Det kanske jag är. Det vet vi inte förrän när jag är död."

Jag hörde om Henriks död. Ohyggligt! Och stackars Mette lär ha sagt till dig att hon är beroende av narkotika och att alla som bara tar ett bloss genast blir beroende. Det är typiskt kvinnor. De kan bli beroende för att de så gärna blir beroende av vad som helst, men ingen man behöver bli beroende. Du kan lugnt pröva på vad som helst. Du blir ändå inte beroende. När tänker du bli en av oss?"

"Aldrig."

"Envis som synden. En dag faller du dock som en mogen frukt och kommer aldrig upp i trädet mera. Du är inte populär här, Ludde, och folk tolererar dig bara av pur vänlighet och icke av någon sann känsla. De tycker inte om att du är så misstänksam och att du inte tänker något gott om någon narkoman. Du tar för givet att alla är narkomaner, och därför hälsar du inte ens på dina egna grannar. Det finns många här i Gårda som inte är narkomaner. Egentligen är ingen av oss alla någon narkoman, ty egentligen är ingen beroende. Vissa flickor påstår sig vara beroende, men de bedrar sig själva. De är bara hysteriska. Så var inte rädd för oss, Ludde. Du ser hur barnen tycker om mig, stans största narkotikaspridare. Förstår du inte därav hur fullständigt ofarligt och enbart välsignelsebringande det är?"

Han satt där med barnen omkring sig mitt i solljuset på parkeringsplatsen som var en rivningstomt – huset hade rivits för ett antal år sedan och tomten därefter lämnats obebyggd för att vinna i marknadsvärde – och de tyckte uppriktigt om honom. Ändå var de rena och ofördärvade. Att ge ett barn knark trodde jag ändå inte att någon skulle kunna göra och inte ens i Gårda.

"Även de är narkomaner hela bunten," sade Pentti. "De har insupit det med modersmjölken. Alltid då och då får de ta ett bloss ur mammas pipa, och så går de i ett saligt rus för resten av dagen. De lär sig uppskatta det från början. Det är inte konstigare än att barn i södern tidigt lär sig dricka vin. Och det är i alla fall bättre än att bli påtvingade amfetamin av samhället. De vet att mitt alternativ är enbart konstruktivt, och därför håller de alla så oändligt mycket av mig. De vet att det är jag som är givaren av deras rus framom alla andra."

Han satt där med sitt långa bruna hår och hatten nertryckt på hjässan och lekte med barnen som den naturligaste sak i världen. Ej heller generades han av solljuset. Detta förvånade mig. Jag trodde alla narkomaner måste bära mörka glasögon mitt på ljusa dagen för att de var överkänsliga mot solljus. Men tydligen hade Pentti garvat sig så mycket att han inte led av det. Han hade ej heller den retlighet och nervositet som jag trodde var gemensam för alla narkomaner. Han var på något sätt immun utom för det rus som var hans liv.

"Jag ska berätta en sak för dig," sade han till mig när vi var ensamma. "Vi är i krig nu. Kriget mot världen, mänskligheten och civilisationen är nu proklamerat, och vårt enda vapen är narkotikan, men det skall visa sig vara mera effektivt än alla andra vapen. Människan förmår inte längre någonting mot oss. Göteborgs högste polischef står på vår sida. Han till och med knarkar själv. Alla borgerliga fästningar, alla värderingar och fördomar, normer och lagar, alla gränser och politiska skillnader skall bli till intet. Knarket skall förena alla människor till en enda mänsklighet, ras och religion, och ingen skall stå utanför. Inga utbölingar och parias skall få finnas mer. Socialfall och asociala så kallade parasiter och missanpassade skall upptagas som vanliga människor i den universella gemenskap som knarket skall bereda vägen för, ty knarket skall riva ner alla murar och fängelser, alla skrankor och barriärer och göra alla människor lyckliga och öppna utan någonting att dölja. Först när alla människor har lärt sig att knarka skall alla människor vara lyckliga och det tusenåriga fredsriket bli till ett faktum.

Den danska staten har förklarat fristaden Christiania krig. De makthavande vill utplåna sin danska huvudstads pärla, och detta har svenskarna bifallt. De vill utrota Christiania, men just så skall Christiania besegra världen. Våldsbrukarna, maktägarna och lagens väktare har ingen chans mot oss, ty vi är maktlösa, och därför kan ingenting besegra oss. Men med kärlek skall vi besegra världen, och vårt medel är knarket. Det skall finna sina vägar in i alla kabinetter och rättsinstanser, alla institutioner, riksdagar och byråer, så att ingen skall kunna motstå oss, ty de skall alla bli beroende av knarket och vilja ha ständigt mer och mer tills de dör i vällust. Deras krig mot oss skall bli till en löjlig komedi som skall sluta med totalt sammanbrott för hela den etablerade världen. Med knarket skall paradiset skapas på jorden, och det börjar i Christiania. Världen har ingen chans mot oss vackra änglar och vår överlägsna visdom, ty vi står för skönhet, glädje och lycka och är till för att besegra allt omänskligt, fult och onaturligt. Alla konstruktioner skall falla för sanningen, som ruset skall uppenbara.

Vi är glada så länge du bor kvar här i Gårda bland oss. Vi tror på dig och tror att du skall stanna hos oss och stå på vår sida för sakens skull. Du är en omistlig tillgång för oss emedan du är så envis. Vi behöver sådana som aldrig ger upp. Så länge du bor kvar här är jag säker på att inga grävskoppor skall komma och krossa åtminstone ditt hus och hem, ty du är sådan. Du är oemotståndlig liksom alla vi riktiga fria oberoende narkomaner. På så sätt är du en av oss."

"Men alldeles just gjorde du dig skyldig till en ny självmotsägelse. Du sade att alla knarkets fiender och motståndsmän, alla bankirer, politiker, domare, soldater och poliser skulle bli beroende av knarket. Men du har ju alltid hävdats att man inte blir beroende av knark."

"Jag får tydligen ta tillbaka det ordet. Nej, vi skall inte göra någon beroende av knark, men alla skall förtrollas av knarkets oemotståndlighet och oskadliggöras därav. Genom knark skall alla bli till änglar om de så bara prövar på det en enda gång, ty sådan är det sanna knarkets effekt. Tro mig. Du får pröva på det om du inte tror mig. Den som en gång har prövat knark blir en lojal knarkets tjänare livet ut, ty så utomordentlig är rusets makt. Ruset, extasen, lyftningen, uppenbarelsen, allt det som icke är av denna världen besegrar och lamslår hela världen med sin blotta uppenbarelse.

Därför måste alla lära sig knarka. Alla måste pröva på det. Endast så kan världen pacificeras och göras till ett alltigenom gott paradiset. Du måste inte knarka, för du står redan på vår sida, men alla andra och i synnerhet de som bjuder oss motstånd måste få tillgång till knark och om inte på annat sätt genom svek få det i sig så att de övertygas. Det är ett måste, och det är detta som är alla narkomaners och Christianias mission i världen."

Jag kände mig hopplöst utanför det hela, men samtidigt förstod jag dem, och under deras påverkan kunde jag bara tänka på samma sätt som de. Jag var redan en narkoman i anden. Jag besatt deras intensitet, deras frossa, deras klarsyn, deras världsgenomskådning, deras upphetsning och allt som utmärkte dem utom deras optimism. Endast den delade jag inte. Jag tvivlade, och jag kunde inte låta bli att tvivla.

"Men de har ju rätt," tänkte jag för mig själv. "Världen är usel och ett helvete som politikerna endast låter förbli ett helvete, och knarket är kanske det enda som kan råda bot på det oacceptabla helvetet. Politikerna har fördärvat världen, och endast med knarket som medel kan vi fördärva politikerna och oskadliggöra dem. Samhället har svikit och bedragit oss genom sitt genomförande av den totala miljöförstörelsen. Du tänker som de och står redan på deras sida mot samhället och vill gärna stödja dem i deras världsmission. Varför tvekar du då? Hur kan du med gott samvete ge dem rätt i allt och inte ge dig hän åt deras sak? Hur kan du tillåta ett sådant motsatsförhållande i ditt liv att du stöder narkomanernas sak och inte själv vill ta i knarket med dina händer? Om du skall vara konsekvent måste du själv ta åtminstone en drog till att börja med. Därmed har du förskrivit din själ åt deras sak, och sedan är det bara att följa det raka spåret. Ditt liv måste få en mening, du skulle bli lycklig och harmonisk, och alla skulle höja dig till skyarna för att du äntligen gav efter för kärleken."

Så tänkte jag. Men var det verkligen jag som tänkte det? Var det inte en hemlig försåtlig ny djävul som smugit sig in i min själ och försökte överta den? Höll jag på att klyvas i två personligheter? Men jag kunde inte ge efter. Jag lämnade Pentti och gick hem till min lägenhet och låste in mig.

Jag fick en dag följa med och höra en föreläsning av Pentti över ämnet svart magi i en av de övergivna frikyrkolokalerna i Gårda. Det var många förvåntansfulla människor i lokalen och både män, kvinnor och barn. Jag förvånades över hur klart och lätt han föreläste. Hans röst var mild och behaglig, tydlig och ljus utan att någonsin bli för stark eller för svag.

"Det finns sju gyllene vägar för oss att förföra världen på," började han. "Jag skall börja med att skriva upp dem åt er, så att ni kan inpränta dem."

Han skrev upp dem på en griffeltavla. De var 1) Långt hår, 2) Sex, 3) Sprid knarket, 4) Musik, 5) Psykedelisk konst, 6) Förför barnen, och 7) Inga förbehåll.

"1. Långt hår. Allting börjar med långt hår. Ju längre hår ni har, vare sig ni är man eller kvinna, desto större makt har ni över era medmänniskor, desto oemotståndligare är ni. Det ligger mera sanning i berättelsen om Simson än man tror: han var stark endast som långhårig och maktlös som nyklippt. Alla Guds präster i biblisk tid skulle ha långt hår som tecken på den gudomliga oemotståndliga auktoriteten. I Sparta var krigarna långhåriga, och så länge de förblev långhåriga förblev de Greklands herrar och förblev Grekland mäktigt. Det långa håret blev mode igen i och med högrenässansen, och aldrig har människan varit mäktigare än då. Helst skall håret nå åtminstone ner till midjan. Hårets makt består i att ju längre det är, desto större är er andliga utstrålning, desto starkare verkar era tankar i etern och påverkar de livet i universum. Ty varje människa har gudomliga krafter. Varje människa kan blott med sina tankar påverka världen. Alla besitter i någon mån Guds egenskap att styra världens gång med sina blotta tankar. Att bära långt hår är att demonstrera sina tankars och sin andes kraft öppet, och ingenting gör djupare intryck på folk. Att sedan dessutom färga håret rött med henna understryker ytterligare demonstrationen av ert andliga mod och dess kraft.

2. Var sexuella. Förspill aldrig en natt med att sova ensam. Odlä er brunstighet och knulla varje natt och helst med så många och så olika människor som möjligt. Håll er aldrig till ett kön utan byt ständigt mellan manliga och kvinnliga partners. Det finns ingenting som kan stämpas som homosexualitet eller lesbicism. Alla människor är sexuella och måste i första hand få uttrycka sin sexualitet. Barnskapandet är en sekundär följd av detta. Följaktligen menar jag att äktenskap inte får finnas. Alla män skall vara gifta med alla kvinnor och inte tillhöra någon särskild, och i lika hög grad skall alla män tillhöra varandra och alla kvinnor tillhöra varandra. Här spelar också håret en avgörande roll: ju längre hår ni har, desto mera sexuella är ni. Var aldrig rädda för att fria till vem som helst och ligga med vem som helst. Blygsel är en skam som är förbjuden, och den som tackar nej till ett samlag är en feg hare. Alla skall ha rätt att ligga med alla. Inga gränser finns. Och ju mera ni utmanar er omvärld med er sexualitet, desto bättre. Var inte rädda för att visa bröstet eller kuken. Uppträd sensuellt. Chockera alla, så blir ni aldrig chockerade.

3. Sprid knarket. Tag med er knark vart ni går och sprid det till alla som ännu är oskulder. Att vinna en ny oskuld för knarket är den största segern. Om ni inte lyckas sälja det så skänk bort det. Oroa er aldrig för er fattigdom. Tänk på Jesu ord om liljorna på marken. Ni är mera än några andra Guds barn idag, ty ni är det nya

evangeliets förkunnare, det nya evangelium som är knark. Här kan även långt hår och sexuellt uppträdande spela en avgörande roll, ty ju sexigare och långhårigare ni är, desto oemotståndligare är ni, och desto fler proselyter kan ni vinna. Var ständigt på jakt efter obruten mark och orörda oskulder, som ännu inte har provat på knark, ty inga är lättare att vinna för vår sak än de, och inga tar mera hängivet emot knark än de. Infiltrera knarket överallt, och ni skall aldrig sakna vänner, ty envar som du har gjort till narkoman skall av tacksamhet vara din vän för livet. Var aldrig rädda för att bjuda på knark, ty det finns ingen människa som i längden kan stå emot frestelser, och ingen frestelse är större än den högsta lycka som finns, nämligen ruset.

4. Musiken är av avgörande betydelse. Spela alltid musik. Ha alltid musik i bakgrunden. Det spelar ingen roll vad det är för musik, om det är klassisk musik eller jazz eller rock; huvudsaken är att det är musik som är vacker, ty den skall utföra allt övertalningsarbete åt er. Med musik kan vem som helst förföras. Den som gör något med musiken som stöd skall alltid lyckas. Ingenting är honom omöjligt, ty ingenting är mera magiskt och förtrollande, betvingande och smickrande än musik. Vem som helst skall ge efter för vad ni än begär av personen om ni använder er av musiken som övertalningsmedel. Endast musiken kan alltid övertyga människan i hennes innersta själ och odödliga undermedvetna.

Spela den ständigt i alla sammanhang. Låt den aldrig tystna. Sov till den, ät till den, knarka till den, låt den bli den ständiga vackra bakgrunden till era vackra förföriska liv.

5. Även den psykedeliska konsten är viktig. Med psykedelisk konst menar jag grälla färger, företrädesvis violett och skärt, chockrosa och alla varianter av rött, ultraviolett och infrarött. De så kallade 'överfärgerna' är de viktigaste färgerna. Motiven bör vara effektiva, laddade, skrämmande och hårresande, surrealistiska och oemotståndliga. Hieronymus Bosch, Salvador Dali, Max Ernst hör till de effektivaste. Djävulsbilder och krigsbilder är alltid effektiva. Se till exempel på den här." (Han tog fram en förstoring av den fasansfulla manliga djävulen med de nakna kvinnobrösten.) "Den hör till de effektivaste som finns. Inför den darrar och ryser alla. Jacques Callot står även högt i kurs liksom Goyas ålderdoms verk. Sådana bilder bör ni pryda era hem med och vinna ytterligare proselyter med.

6. Ägna er mycket åt barnen. På ju tidigare stadium de lär sig älska er, desto varmare skall de hålla av er genom hela livet. Var aldrig rädda för att lära barnen någonting. Ju tidigare de får kunskap om livets hemskaste sidor, desto bättre, ty de tål vad som helst och blir ömtåliga och känsliga först med tiden. Tag med dem på hemska filmer, låt dem vara närvarande när ni knullar, visa dem pornografiska tidningar, lär dem allt så tidigt som möjligt. Förför dem så fort de är uppe i tonåren. Lär dem då också att röka hasch och injicera. De kan aldrig börja för tidigt. Var inte rädda för att ligga med era egna barn. Allt är tillåtet och även incest. Låt brodern ligga med sin syster och fadern med sin dotter och modern med sin son och gärna under rusets inflytande. Samlag under rus och med musik lyckas alltid.

Var inte heller rädda för att vinna proselyter bland barnen ute på stan. Ett litet barn skall gärna ta emot litet snö eller gräs. Låt ingenting hindra er. För knarkare

finns inga gränser. Allt är möjligt för dig om du bara vågar ta steget ut och stå för att vara knarkare, ty för knarkare får det inte finnas några gränser.

7. Det sista är det viktigaste: inga förbehåll. Giv alltså er själva helt och hållet. Håll ingenting tillbaka. Giv allt vad ni äger, öppna era hjärtan till den innersta vrån för alla, hys inga betänkligheter och lägg inga band på er. Endast det som inte är öppet för insyn är brottsligt, och allt som sker offentligt är otadligt. Dölj ingenting för någon, ty den som har något att dölja måste gå under. Det bör aldrig finnas några hemligheter för någon narkoman, och allra minst bör någon knarkare ha något att dölja för någon medknarkare. Alla bör alltid veta allt om alla, ty endast så är alla pålitliga för varandra. Den som tiger om något står utanför vår gemenskap och kan inte komma in igen förrän han berättar allt. Den som inte ger sig själv hän helt och hållet åt alla sina medknarkare och åt vår sak kan aldrig bli en av oss."

Så slutade han sitt vanvettiga anförande, som definitivt övertygade mig om att han inte var klok, och dess värre blev det allt mer och mer min allt stadigare uppfattning om alla narkomaner.

Ändå var jag lika fascinerad av hans tal som alla de andra, och även om jag inte tog det på allvar lika mycket som de andra kunde jag inte utan vidare förkasta allt vad han hade sagt utan att först betänka det ordentligt.

Men mer och mer blev hela mitt insyltande i narkomanernas sak för mig en överklig mardröm som jag med allt större oro undrade hur den skulle sluta, ty jag kunde ju inte bara utan vidare lämna dem när jag nu en gång för alla bodde mitt ibland dem. För stadens sista pärlas skull var det min plikt att stanna kvar i Gårda så länge jag kunde, och då måste jag även tolerera narkomanerna, även om jag skulle bli vansinnig på kuppen. Det var mitt öde att löpa linan ut vad det än skulle komma att kosta mig.

Jag hade ännu aldrig sett honom utan sin hatt på sig, och han hade den fortfarande på när han avslutade sitt tal med orden:

"Avslutningsvis tänker jag inte säga att alla skall knarka. Ingen kommer någonsin att tvingas knarka mot hans vilja. Men det är min övertygelse att alla människor förr eller senare kommer att knarka."

De fyrtiotal åhörarna bröt ut i applåder och jubel inför dessa ord, men han fortsatte:

"Jag tror också med säkerhet att jag ganska snart kommer att hålla detta samma tal inför ett 500-tal knarkare i Valand och därefter inom kort inför 5000 knarkare i Scandinavium!"

Nu ville ovationerna nästan dra ner taket, och många var de som sedan omfamnade honom och överhöljde honom med kyssar och lovprisningar. Han var dagens hjälte, men ingenting kunde rubba hatten på honom.

När jag kom hem den aftonen mötte mig en mycket obehaglig överraskning. Jag fann att den utdömda lägenheten rakt ovanför mig hade ockuperats av några människor som där genast hade installerat en stereo som de nu tycktes njuta av för fullt. Det var den sämsta tänkbara musik de spelade, och jag kunde endast lida av

dunket, som tycktes vibrera i hela huset. Inspirerade av nykomlingarnas uppbyggliga exempel hade även ockupanten bredvid mig skruvat upp volymen. Jag kände hur mitt hjärta började svida.

Jag visste att det var lönlöst att försöka påverka dem till att skona mig. Jag visste att det bara var narkomaner som kunde spela så dålig musik och att det var omöjligt att resonera med sådana, ty de var lika fanatiska i mina ögon som Peter Möller, Ku Klux Klan och shiiterna. Jag körde in bomullsproppar i mina öron så långt jag kunde och gick sedan till sängs och sov sämre än någonsin.

Jag plågades av ohyggliga mardrömmar. Den värsta var den sista, som jag kallsvettig vaknade upp ur. Jag drömde att jag från mitt fönster såg två övermåttan långhåriga mörka män jaga en stackars ensam liten flicka. Flickan gav inte ett ljud ifrån sig, och detta var det oerhörda. De jagade henne endast i den alltför tydliga avsikten att skända henne, och hon var inte mer än högst tio år gammal. Men det värsta av allt var hennes moder, som i vanmäktig förtvivlan kämpade för att rädda sin dotter och hindra de drogade männen från deras uppsåt. De slog brutalt ner henne i gatan och lyckades till slut få tag på flickan.

Och detta skedde i dagsljus utanför Systembolaget vid Gårdas utkant inför många mänskors blickar, och de omgivande mänskorna tog ingen notis av saken, verkade betrakta det som en vanlig företeelse som de inte hade något med att göra, gick förbi med bortvända blickar och lät det ske.

De två männen var narkotikan, modern var mänskligheten, och hennes dotter var mänsklighetens oskuld och framtid.

Jag kunde naturligtvis inte somna om efter en sådan dröm.

Efter fyra timmars orolig och plågsam sömn, vilket var mycket under nuvarande omständigheter, steg jag upp och gick ut. Vid affären möttes jag av dagens löpsedlar. Förintande ställdes alla rubriker i skuggan av den som utbasunerade att heroinet nu såldes fritt i Göteborg. Jag kastade en blick i tidningen och överraskades av allt som stod där om Göteborgs heroin. Det meddelades, att Göteborg hade varit Sveriges enda stora heroinfria stad ända tills nu, och att det nu fruktades en våg av otrygghet, våld och brott i heroinets spår. Jag var förvånad, ty jag hade alltid trott att heroinet hade funnits i staden redan länge.

Efter min långa förmiddagspromenad på fåfång jakt efter frisk luft fann jag när jag kom hem att jag hade besök. De hade öppnat min dörr med egen nyckel och satt nu tydligen där inne och väntade på mig. Instinktivt kände jag att något obehagligt skulle hända.

Det var Pentti och tre andra. Pentti hade ett spjuveraktigt leende kring munnen som ej var utan ett drag av grymhet. Det var ej längre Ragnars gåtfulla och gäckande leende, utan detta nya leende stank av beslutsam sadism.

"Vi vill tala med dig," sade han. "Rolf, gå ut och lås dörren."

Det var tydligen lätt för dem att ordna nycklar till andras lägenheter. De låste min dörr inifrån så att jag inte skulle kunna rymma. Från väggen och från taket dunkade olika exempel på hysterisk rockmusik med skrällande elgitarer som imiterade alla helvetets mest skadeglada djävlar.

"Du har inte gjort något åt mina grannars oväsen som du lovade," sade jag till Pentti.

"Jag vet," sade han. "Tids nog lär du dig uppskatta det."

"Vad vill ni?"

"Vi har hört att du har varit hos polisen."

"Hur har ni hört det?"

"Vi har våra klienter. Du har försökt avslöja oss."

"Ingen trodde mig."

"Det var det jag trodde. Men vi måste avhålla dig från att gå dit fler gånger."

"Hur skall ni lyckas med det?" Mitt hjärta började sticka.

"Genom att definitivt göra dig till en av oss."

"Hur?"

"Ser du denna lilla sockerbit?"

"Ja."

"Den är söt och god. Du skall svälja den."

"Varför?"

"Det får du se."

"Jag sväljer den inte frivilligt om jag inte får veta vad meningen är."

"Kan du inte gissa att den är impregnerad av LSD?"

"Då kan ingenting få mig att svälja den."

"Vägrar du måste vi ge dig en starkare spruta."

Mitt hjärta stack ohyggligt och oupphörligt. Jag måste sätta mig ned och vara helt stilla.

"Ni förstår inte," sade jag. "Jag har hjärtfel. Jag skulle dö om jag tog något sådant. Dra fram lådan där så får ni se alla mina läkarutlåtanden. Jag svävar ständigt mellan liv och död, och bara en amfetamintablett skulle klippa av min livstråd direkt."

De tittade förundrade på mina papper.

"Då vet vi det," skrattade Pentti. "Det räcker med att vi skrämmer dig litet så dör du. Han är ofarlig, mina vänner. Han går inte till polisen mer. Han skulle inte kunna kröka ett hår på någon narkomans huvud. Han är alltför lojal. Vi har ingen bättre vän just på grund av hans dåliga hjärta."

"Innan ni går, får jag ställa en fråga?"

"Javisst."

"Har ni sett dagens rubrik i Göteborgstidningen?"

"Om heroinet?"

"Ja."

"Och?"

"Om heroinet först nu har kommit till Göteborg, vad är det då så många av mina vänner har pumpat sig fulla med sedan tio år tillbaka med injektionssprutor?"

Min fråga väckte en enorm munterhet. Tydligen utgjorde jag för dem höjden av naivitet.

"Så du har sett rubriken," sade Pentti. "Vet du att alla narkomaner hånar den? Vet du att heroinisterna här i staden har varit många redan sedan 1972? Så dumma är

myndigheterna att de själva tror att heroinet har kommit till Göteborg först nu. Alla narkomaner skrattar. Ingen begriper någonting av sanningen utom de som knarkar. Och du med ditt klena hjärta bör nog framdeles hålla dig till enbart oskyldigt hasch."

De skrattade ännu när de gick. Jag lämnades ensam med ockupanterna omkring mig, narkomanerna med dunkdille.

Men sedan gick jag till polisen. De bad mig vänta i entrén. Jag hade uttryckligen bett om att få tala med någon annan än min specielle vän. Lika fullt visades jag efter en kvart in till honom.

"Det var inte dig jag ville träffa," sade jag.

"Jag vet, men det är bara jag som orkar med dig. Du har förstås nya inbillningar på gång?"

"De hotade mig till livet idag. De skrattar åt Göteborgstidningens rubriker om heroinet."

"Det gör vi också."

"Varför det?"

"Tidningen har gjort bort sig ovanligt kraftigt. Visst har vi heroin i Göteborg, och vi har haft det länge. Tidningen försöker få samhället att framstå som dummare än vad det är. Det är bra att narkomanerna skrattar åt oss. Då begår de snart dumheter.

Var inte orolig. Vi känner våra pappenheimare. Vi har dem kartlagda och vet bättre än de själva vad de kommer att ta sig till. Låt dem knarka ihjäl sig. Det är ju det de vill. Vad vi vill är att få tag på de internationella distributörerna, de som förtjänar miljarder på narkotika utan att vara narkomaner själva. Det är de som är brottslingarna. Narkomanerna själva duger bara till att dö. Det sägs redan, att *"the only good addict is a dead addict"*, att goda narkomaner är endast döda narkomaner, och efter det måttet arbetar polisen allt mer, särskilt utomlands. Vi med vårt heroin här i Göteborg, denna gudsförgättna möglande småstadshåla, som gör det till dagens sensation att heroinet plötsligen har uppenbarat sig i staden när det i själva verket redan har förekommit här i åtta år, är fortfarande ett Grönköping, en liten håla var det ständigt rasar kaffekoppsstormar, en idyll var minsta vibration ständigt gör stadens situation katastrofal och hopplös utan att den ändå någonsin blir det minsta allvarlig. Gå du hem och lägg dig. Vi vet mer än du."

"Hur fick Pentti och hans vänner veta att jag hade varit här?"

"Hur så?"

"Det var därför de hotade mig till livet i morse."

"Vem är denne Pentti?"

"Så vitt jag har förstått saken rätt är han den främste distributören och importören av knark i staden."

"Vad heter han mera?"

"Om jag visste det!"

"Vet du inte vad han heter? Du kommer hit och anger en man som du inte vet vad han heter? Nej, vet du vad!"

"Han har långt brunt hår och går alltid med hatt på sig."

"Jaså den. Han är en av våra agenter. Han går våra ärenden. Det är han som ger oss ledtrådar till de stora maffiorna. Det är bara därför han får förbli fri. Jag ska säga honom att lämna dig i fred i fortsättningen. Han tycks inte veta att du är ofarlig. Ja, det var väl allt för den här gången."

Jag blev praktiskt taget utkörd.

Visste Pentti vad han höll på med? Visste polisen något om verkligheten? Dessa två frågor sysselsatte mig länge.

Hemma igen fann jag ett besök av en person som jag aldrig hade sett tidigare. Han visade sig vara icke-narkoman.

"Jag är antikvariatsinnehavare på Gårda Nygata och bror till Henrik, som försvann härifrån rätt nyligen." Det gick upp ett ljus för mig. "Ingen här i huset vet något om hans öde eller vill veta något, men de är alla narkomaner, liksom Henrik själv var det. Men du är inte narkoman, om jag har förstått saken rätt. Vet du något om Henrik?"

Utan omsvep berättade jag allt jag visste. Jag gick till och med med honom till den rivningstomt där Henriks lik låg glömt någonstans under ruinerna. Han ville inte själv gå med mig dit, men jag insisterade för att få honom övertygad. Han gick sedan med mig tillbaka till min bostad. Han ville det själv.

"Vet du vilken livsfara du svävar i?" sade han. "Du har nu inte bara blottat dig själv utan även mig inför hela Gårda såsom farliga sanningssökare och konspiratörer mot narkomanernas rätt. Vet du vad det är för en bostad du bor i?" Jag kunde inte ana vad han menade. "Här bodde för två år sedan en annan finlandssvensk. Han hette Ingmar Gudmarsson." Jag trodde inte mina öron. "Även han tog bestämt avstånd från narkotikakulten och var den enda icke-narkomanen i huset. Alla andra som flyttade in här i huset blev automatiskt narkomaner. Han bodde inte här lång tid men tillräckligt för att bli alltför insatt i hur livet gick till här.

Jag visste att Henrik var narkoman, och jag visste att han var död. Jag ville bara få det absolut bekräftat. Narkomanerna vet att jag inte bråkar, att jag tiger om allt vad jag vet och att jag inte ens skulle ordna med ett uppgrävande av min egen mördade broders grav. De vet att jag respekterar dem, och därför respekterar de mig. Och ur viss synvinkel har de ju rätt. De vill bara ha ett mänskligare och naturligare samhälle. Demokratin i all ära, men en av dess avigsidor är att numera alla kan fördärva sig. Jag menar, att på 1800-talet kunde bara de privilegierade knarka. Nu kan alla det, och dess värre tycks det som om de blir färre och färre som aldrig har knarkat. På 1800-talet var det bara ett ringa fåtal som gjorde det, och just för att dessa var så få var de så intressanta. Få har ökat intresset för knark så mycket som Conan Doyle med sin opiumrökande Sherlock Holmes och framför allt Leo Tolstoj med sin morfinist Anna Karenina. Dessa två litterära gestalter var det som definitivt etablerade narkotikan som något spännande och lockande som kunde göra vilken utövare som helst intressant. Utan Leo Tolstojs pionjärverksamhet på området hade kanske knarket aldrig blivit till vad det är idag mer än någonsin: en lidelse utan gränser. Och var för resten inte självaste Sigmund Freud kokainist?

Välkommen till mitt antikvariat en dag."

"Vänta lite! Vad du berättar om Ingmar är sensationellt. Jag har sökt honom sedan i höstas här i staden. Vad vet du mera?"

"Då har du sökt förgäves, för han är död. De mördade honom. Han kom i kontakt med Pentti, och när han hade genomskådat Penttis hela verksamhet var han oklok nog att lova Pentti personligen att han skulle mörda honom. Han hade sett saker som hade fått håret att resa sig på honom, och därför hade han blivit förtvivlad, desperat och omdömeslös. Det var två skurkar som han hade en obetvinglig lust att ta livet av: Pentti och doktor Solomon Gold. De tog livet av honom i stället."

"Hur?"

"Han försvann liksom Henrik försvann. Men Henrik tog sitt eget liv. Ingmar lär knappast ha gjort det självmant, och om Pentti personligen har dödat honom är det nog den enda han personligen har dödat."

"Jag hittade tillsammans med en viss Ragnar ett skelett i kvarteret Pärlan som kunde ha varit Ingmars."

"Det stämmer. Jag känner Ragnar. Han har berättat mycket för mig. Han såg Ingmar den natten han gick bort och försvann, och alldeles efter att Ingmar hade lämnat honom fick Ragnar besök av en viss Peter Möller. Olyckligtvis råkade han nämna för Peter vart han hade gått. Då sade Peter: 'Då skall jag hämta Pentti,' och fick bråttom med att bryta upp. Ragnar försökte hålla kvar honom och få veta mera men lyckades inte."

"Varför har inte Ragnar berättat detta för mig?"

"Ragnar är själv narkoman och ingen dålig sådan."

"Varför har inte vi träffats tidigare? Har du inte hört mina efterlysningar av Ingmar på radio?"

"Jag har inga massmedia och inte ens en dagstidning. Jag klarar mig med Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, jämte Grönköpings Veckoblad Sveriges enda läsvärda dagstidning." Han drog på munnen. "Men då var det ju verkligen dags att du fick veta litet mera."

"Men många pusselbitar återstår att lägga till rätta. Då hade alltså doktor Solomon Gold ingenting med Ingmars död att skaffa?"

"Ragnar tror att Pentti och Peter Möller tillsammans gick till Pärlan efter Ingmar och överraskade honom där och sedan tog livet av honom. Fråga mig inte hur. Sedan blockerade de dörren så att ingen skulle komma in mera och upptäcka liket. När det hela var över ringde Peter till doktorn och meddelade vad som hade hänt, varpå doktorn började vidta åtgärder för att få kvarteret rivet så snart som möjligt. Det är Ragnars åsikt. Men var är Peter och doktorn nu?"

"Doktorn lär vara i Persien, och Peter lär sitta på Lillhagen."

"Ja, där hör han hemma. Hoppas han stannar där."

"Ragnar har hela tiden vetat mycket mer än vad han har behagat avslöja."

"Narkomaner har skäl att dölja det mesta."

"Men varför har jag hållits i okunnighet om att detta har varit Ingmars bostad? Pentti har själv varit här flera gånger. Han kände Ingmar och har aldrig nämnt något om att han bodde här."

"De vill invagga dig i säkerhet. Här har de dig under uppsikt, liksom de hade det med Ingmar så länge han bodde här. Först när han flyttade härifrån blev han farlig för dem. Men vad tänker du göra nu?"

"Fara ut till Långedrag och söka upp Pentti. Jag vill tala med honom."

"Vill du mörda honom?"

"Givetvis, men jag tänker inte göra det och ännu mindre säga det till honom."

"Du har lärt dig av Ingmar."

"Jag är mycket glad över att vi träffades, mer glad än vad du kan ana. Jag är nämligen med all rätt som du påstår orolig för mitt eget liv. Jag lider av ett hjärta som när som helst kan brista, och plötsligt ligger jag där och är färdig. Därför vill jag visa dig någonting. Här har jag mina samlade anteckningar om Ingmars och mitt eget öde. Det ligger nästan ett års arbete nedlagt i dem. Om något skulle hända mig vill jag att du tar hand om dem om inte annat för din avlidne broders skull. För jag kan väl lita på dig? Du är väl säkert ingen narkoman?"

"Jag är immun och ointresserad av sådana barnsligheter."

"Då kan jag lita på dig. Nu vet du att dessa manuskript finns, och jag skall också visa dig var jag förvarar dem."

Mitt gömställe för dokumentationen av Ingmars öde var den igenmurade kakelugnen i själva ugnsluckan bakom min skoputsarlåda, som jag också förvarade där. Han smålog belåtet åt min försiktighet.

"Bra. Om något händer skall jag gå med manuskriptet till polisen."

"Polisen är inte alltid pålitlig. Publicera det i så fall hellre."

"Bra. Det skall jag lova att försöka göra i så fall."

Vi skakade hand, och för första gången på mycket länge kände jag en glimt av säkerhet i mitt ångestfulla hjärta.

Det var inte jag som kom till Pentti. Det var han som kom till mig. Han ville prata med mig, sade han.

"Varför ville du ta livet av mig i morse?" frågade jag honom direkt.

"Jag hade en alltför bestämd känsla att du skulle ta livet av mig om inte jag tog livet av dig. Vi två kan inte existera i samma värld."

"Det kunde inte du och Ingmar heller."

"Nej, och därför dog han. Jag vill ogärna mörda en till."

"Du erkänner alltså att du tog livet av honom?"

"Gör du en affär av det har du ingen chans mot mig. Han är den enda jag någonsin har dödat, och dessutom var han den enda människa jag någonsin har respekterat utom du. Jag vill ogärna mörda dig också."

"Du slipper. Vad ville du för övrigt tala om?"

"Jag ville först ställa en ärlig fråga: tänker du försöka döda mig eller på annat vis expediera mig?"

"Aldrig i livet. Du är en loppa som inte är värd att man trampar ihjäl den."

"Tack för de orden. Vet du om, att du i mycket påminner om Ingmar? Jag hade många intressanta samtal med honom innan han blev oresonlig. Men tyvärr tog det roliga slut. I stället kommer du. Jag är rädd att också *det* roliga kommer att ta slut."

"Hotar du mig?"

"Nej, det är värre än så. Du förstår, jag har bekymmer. Med dig kan jag diskutera mina tvivel, för du är inte narkoman. Jag har fått ekonomiska bekymmer av ett mycket allvarligt slag. Du förstår, jag är beroende. Jag är inte helt fri."

"Alla vet att du är beroende av dina egna droger."

"Nej, jag är inte beroende av dem. Jag är beroende av människor, av elaka monstruösa människor som är parasiter och utsugare. Det är inte jag som bestämmer priserna på knarket här i staden. I min prissättning är jag beroende av höga höns utomlands. Nu vill de plötsligt tvinga mig att här i Göteborg höja priset på heroin till det absurda, och det finns ingenting som jag mera ogärna skulle göra. Du förstår," han lät mig inte avbryta honom, "läget är mycket känsligt här i Göteborg just nu. Plötsligt har det blivit lätt att komma över heroin, och alla vill ha det. Vi har köer som står och väntar. Och då tvingas jag av idioter utomlands till att sätta heroinpriset så högt att ingen kan betala för sitt heroin. Förstår du vart jag vill komma?"

"Inte direkt."

"För att få pengar till heroinet måste de då låna, stjäla och mörda. Utan att jag vill det måste jag för att sälja mitt heroin åstadkomma en brottsväg i Göteborg, och det vill jag inte utan vidare göra. Även jag har ett samvete."

För mig är knarket ett medel till frihet. För somliga andra är det ett medel till pengar och makt, och de är då inte själva narkomaner. Det är så vi narkomaner blir offer för kapitalism, politik och maktlystnad. Vi är schackpjäser som offras, och ingen tycker synd om oss. Tvärtom – det är vi som ställs inför rätta och döms medan våra offerare och bödlar aldrig ens blir kända. Vi är skurkarna som får betala för de etablerades, samhällets, de mäktiga borgarnas manipulationer, som står höjda över alla misstankar. Vi är bara en bricka i spelet och en bricka som finns bara för att offras.

Därför tänker jag vägra att sprida heroin här i staden. Det var det jag ville säga dig så att du vet det, om jag skulle försvinna eller om något annat skulle hända mig. I begränsad utsträckning kan jag tillåta heroin för eget bruk och för mina närmaste vänners som för Ragnars, men jag tänker inte göra det tillgängligt för alla. I stället tänker jag rekommendera att de styr det till Östtyskland, Tjeckoslovakien, Polen och Leningrad, som kan behöva det bättre än vi. Det är framtidens marknad, och där finns det privilegierade som alltid har råd med vad som helst."

"Är heroinet så farligt som alla påstår?"

"Det är bara farligt första gången. Första gången är man osäker och vet inte riktigt hur man skall hantera det, men överlever man den första bekantskapen kan man sedan lugnt och tryggt fortsätta vara heroinist, så länge man inte låter det gå till överdrift förstås."

"Jag är tacksam för att du nämnde det här."

"Ingenting att tacka för. Jag ville bara visa att jag litar på dig och att jag alltså vet vad jag gör. Vi som ändå är landsmän borde ju försöka acceptera och förstå varandra bättre än vad vi gör."

"Jag kan inte förlåta dig att du lät mördra Ingmar."

"Det kan inte jag heller förlåta mig, och en dag får jag väl sona det. Jag hoppas att det i så fall blir genom en angenäm överdos."

Han gick, och jag kunde inte förneka för mig själv att jag tyckte synd om honom. Trots all sin maskeradutstyrelse med det långa håret, den utmanande hatten och indianjackan med alla fransarna var han bara en vilse ung man som fullkomligt redan hade kastat bort sitt liv.

Och jag hoppades innerligt att hans beslut beträffande heroinet skulle leda till att Göteborg blev mera lämnat i fred för knarkbrottsvåg än vad Malmö och Stockholm hade blivit. Både i Malmö och Stockholm var ju heroinkriget dess värre ett faktum, om man skulle tro på vad man hörde.

Vad menar jag då med heroinkrig? Guds krig mot människan med heroinet som vapen, det kanske fruktansvärdaste av alla krig, vars utsträckning än så länge är ringa men som i en utvecklad förlängning skulle kunna bli till en katastrof för hela mänskligheten och kulturen. Vad vore bättre – atomåldern eller knarkåldern? Det ena gav det andra, och led man inte av det ena led man av det andra. Utan heroinet kunde man föredra en knarkålder i så fall, men om en sådan knarkålder nödvändigt skulle innebära heroin och därav resulterande öppet heroinkrig vore nog en sådan ålder lika omänsklig och skräckinjagande som atomåldern.

Aldrig har människan varit friare än i vår tid, och aldrig har hon varit slav under en värre fruktan.

"Ur det yttersta eländet skall det yppersta paradiset födas. Man måste gå till avgrundens botten för att finna livets mening, glädje, evighet och paradiset. Vi är idag världens jämmerligaste folk, och vi kommer väl snart att låsas in i ghetton liksom judarna, men liksom staten Israel, orientens enda demokrati, föddes ur det slaktade ghettots ruiner, så skall en ny bättre värld födas ur vårt elände. Vi knarkar ihjäl oss, men vi gör det inte utan mening, ty ingenting är meningsfullare än det yttersta eländet. Vårt helvete är världens och i synnerhet varje storstads, och vi accepterar oss själva som det utvalda folk som måste gå under i det för att det skall upphöra med sin universalterror. Vi är lyckliga som offerar oss, och alla som sluter upp på vår sida är lyckliga med oss, ty vi ser alla vad som följer bortom horisonten. Vi dör för att vi har något att leva för, och vi dör just för att frambringa det som vi lever för. Jag vill inte idealisera knarkandet. Jag vill bara framhärda i hävdandet, att det inte förekom om inte även det hade sin mening."

Detta citat av Pentti är det min plikt att inte glömma bort att infoga.

"För några år sedan ägde vi hela Vasaparken. Det var vår fristad i staden, och dit kom alla som ville köpa berusningsmedel, och det var en lycklig tid som varade i några månader. Då var Vasaparken frihetens paradiset för oss. Men polisen kom och

körde bort oss. Men snart skall vi ha återerövrat paradiset. Knarkhandeln är den enda handel som alltid har gått med vinst ända sedan 60-talet, när samhället för övrigt började stagnera, och den går ständigt med allt större vinst. Vad händer sedan när alla är narkomaner? Ty så som statistiken går måste ju alla bli det. Då finns det andra länder att erövra med narkotikan. Då gäller det att missionera med den och sprida den till alla länder som har varit för fattiga och olyckliga för att unna sig rus. Då gäller det att kristna hela världen med knarket."

"Det är krig nu. Så som Solidaritet kämpade för människans frihet gentemot kommunism och terrorism, så kämpar vi narkomaner världen över för vår rätt att vara fria individer, för ett alternativt och enklare, naturligare och mänskligare liv än de borgerliga värderingarna, det byråkratiska förtryckets, den kapitalistiska inskränkthetens och materialismens tyranni, och vi skall segra. Vi skall icke gå för långt som Solidaritet, icke använda våld, utan endast fredligt demonstrera med självförnedringens och självdestruktivitetens hypereffektiva vapen. Ty den svage väcker endast medlidande och sympati och får alltid hjälp, och genom knarket har vi blivit världens svagaste människor och utgör för världen en avgrund som den störtar sig ner i med sin sympati, sitt medlidande och sin hjälp för vår sjuka sak, som ständigt blir allt sjukare, ty världen kan ej annat, emedan den är mänsklig. Och så kommer vi och knarket att segra och triumfera."

Detta narkomanernas paradis, denna fristat för de fattiga, de lastbara, de homosexuella, parasiterna och dagdrivarna, de långhåriga och de asociala, de hopplösa och de utstötta, missanpassade och misslyckade, utklassade och ruinerade, denna förfallande stadsdel där nu kvarter efter kvarter rivs, är i alla fall stadens kostbaraste pärla, ty här bor stadens mänskligaste människor. Här är de i sitt elände och nödortft, usla förnedring och hopplösa utsiktslöshet lyckliga i sin förtvivlan och uppgivenhet. De utgör en stor säregen stackars familj som alla tillsammans skrattar åt det faktum att det aldrig kan bli annat än ständigt allt värre för dem. Men de tar det med jämnmod och njuter av sin mänsklighet och tar sin holk när inte polisen är i närheten och sjunker allt djupare i sitt träsk av lastbarhet, lättja och förnedring och njuter av det. De skrattar åt livets groteska och komiska tragedi, och det är vad som höjer dem över vanliga människor. De har inga illusioner, de gör sig inget besvär, de är fria från stress och plikt och är lätta till sinnes i allt sitt tragiska elände, de lider inte av komplex eller fördomar, maskeringar eller dubbelmoral. De är sig själva helt och hållet och har därmed sitt på det torra mer än någon vanlig sund borgare och arbetare.

Och denna stadens pärla är den sista. Alla andra vackra stadsdelar har rivits och ersatts med dyra omänskliga betongbunkrar och höghus. Här allenast kan människan i Göteborg fortfarande vara fri och mänsklig och sig själv och naturligt god. Ty jag har aldrig sett en ond människa i Gårda. De må vara narkomaner och kriminella ur den synpunkten, men onda är de inte. De utgör det definitivt mest harmlösa av alla samhällets människoskikt, och det är de och inga andra som ger

staden dess prägel, dess mänsklighet och värme, dess idyll och dess personlighet. Utan ett hemlighetsfullt ghetto med alla avgrundens hemligheter och stämplat av omvärlden med fördomens fällande dödsdom, utan detta stadens innerstas eviga martyrium är ingen stad en riktig levande stad. Stadens pärla kan förtrampas av svinen, men den kan aldrig upphöra med att stråla.

Det var Ragnar som frälste mig. Han dök upp från ingenstans. Jag låg sjuk som vanligt i min smutsiga lägenhet och frossade i mitt eget lidande medan grannarna mörbultade mig från alla håll med sina infernaliska dunkande hetsrytmer, som inte ens dunkade i takt – de var inte synkroniserade, då de inte hörde varandra. Jag ville bara dö, och hjärtat värkte som om det bara bad om att få sluta behöva slå ett slag mera. Det drog kallt i lägenheten, ty fönstren var ju dåligt isolerade, men det struntade jag i. Jag var van vid att ständigt frysa och hosta särskilt på vintern.

Men plötsligt stod Ragnar vid min sängkant. Jag förstod genast att det var han och hur han hade kommit in. Min dörr är aldrig låst när jag är hemma, och han hade helt enkelt stigit in utan att knacka. När han märkte att jag såg honom sade han:

"Hur mår du?"

"Tack, jag är döende som vanligt."

"Jag fick veta att du mådde dåligt. Kan jag hjälpa dig?"

"Det kan du säkert. Gå ut med kulspruta och skjut ner alla mina grannar."

"Nej, Ludde, så roligt ska vi inte ha."

"Varför har du kommit hit?"

"Jag tror jag kan hjälpa dig."

"Ingenting kan hjälpa mig utom döden."

"Det finns mediciner."

"Tror du inte jag vet det? Vad tror du jag har mitt badrumsskåp fullt av? Och tror du de hjälper?"

"Det finns naturmediciner utan bieffekter."

"Mot ett dåligt hjärta?"

"Ja."

"Har du någon sådan?"

"Jag har alltid med mig sådant."

Av någon anledning hade jag förtroende för honom. Det hade jag inte för någon annan av dessa varelser som omgav mig. Det kunde ju inte skada att pröva någonting nytt, tänkte jag.

Han tog fram en liten grej och preparerade den. Det var en liten pipa som han sedan tände på. Han instruerade mig exakt hur jag skulle göra. Han insisterade på att det var hjärtmedicin. Jag gick på den bluffen.

Men jag ångrade mig inte efteråt. Det gav mig en utsäglig stimulans. Jag riktigt kände hur hjärtat slappnade av av ren tacksamhet och började fungera med större lätthet. Det var någonting som släppte. I och med att denna infernaliska plåga släppte med ens kände jag mig gränslöst befriad och uppfylld av alla livets krafter. Samtidigt kände jag hur hjärnan exploderade, hur nya vindlingar öppnades, hur livet

öppnade nya dörrar för mig, och hur hela min existens uppfylldes av en gåtfull eufori, som jag inte kunde definiera eller förstå. Naturligtvis fattade jag att det var hasch i pipan, men det förlorade all sin betydelse mot det faktum att mitt onda hjärta faktiskt blev gott.

När vi lugnade ner oss efteråt började jag tänka, och jag frågade honom:

"Var det någon som sände dig hit?"

"Ja, det var Pentti."

"Varför?"

"Det kan du kanske gissa."

Ja, det kunde jag gissa. Pentti hade tydligen kommit på tanken att jag nu var en mogen frukt som kunde plockas.

"Det var han som mördade Ingmar."

"Jag är inte så säker på det."

"Du har gett mig hasch."

"Ja. Du behövde det."

"Du lurade mig i det."

"Du hade aldrig tagit det annars. Hur känns det nu?"

"Jag är en helt ny och bättre människa."

"Och hjärtat?"

"Fungerar normalt för första gången på evigheter."

"Det var det jag trodde."

"Har jag fallit, Ragnar? Är jag förlorad nu?"

"Någon gång skulle bli den första. Det var oundvikligt. Se det som en medicinalväxt och som en bättre medicin än de flesta andra, för det är det vad det är. Det är bara naturligt."

"Är det så enkelt?"

"Ja. Du får mera när du vill. Säg bara till när du behöver."

"Jag känner faktiskt bara tacksamhet."

"Ta dig en pipa till nu och sov sedan."

Han var som min sjuksköterska. Jag njöt av en andra pipa, och hjärtat fylldes av välbehag. Sakta somnade jag in, och han satt ännu kvar vid min sida innan jag försvann. Sedan sov jag gott för första gången på ett halvår, och det var den ljuvligaste sömn jag någonsin njutit av i hela mitt liv.

Jag var inte alls förlorad. Jag hade börjat leva.

Så har då även jag till sist blivit narkoman. Det var hög tid, och jag var dum som inte insåg knarkets möjligheter tidigare. För första gången på månader kan jag sova lugnt om nätterna och ut om morgnarna. Jag plågas inte längre av grannockupanternas stereodunk, ty haschet har så bedövat mig att jag helt kan koppla av. Visst hör jag dem, men jag blir inte längre hysterisk av dem. Haschets gudomliga välsignelse har gjort mig i stånd till att acceptera och uthärda deras infernaliska verklighet. Jag försöker inte längre fly från dem.

Samtidigt har haschet gett mig ett helt nytt liv och öppnat helt nya möjligheter för mig. Jag är plötsligt helt frisk, hjärtat gör inte ont mera, jag känner hälsan expandera, och kroppen är som om jag vore ung igen. Och läget verkar stabilt, så länge jag fortsätter med droger.

De mediciner som mina läkare gav mig för mitt hjärtfel tog inte bort besvären utan gjorde mig endast slö och tung och sur, medan haschet har motsatt verkan. För första gången på länge känner jag att mitt hjärta orkar med livet i all dess ohyggliga verklighet.

Dessa oanade välsignelser, som blott litet drogbruk förde med sig, öppnade även mina ögon för andra möjligheter. Jag provade även amfetamin för att testa effekterna, och hjärtat blev bara ännu friskare. Men de starkaste upplevelserna har LSD-tripparna givit mig. Jag har åter skådat de två övermåttan långhåriga drogade männen med flickan och hennes moder, men situationen var nu omvänd: leende kom modern med flickan till dem, och de fick gå in till Gårda med flickan utan att modern gjorde något motstånd, och flickan var glad åt att få bli skändad.

Ty man måste älska och tolerera allt. Det har jag lärt mig. Man måste älska och omfatta narkomanerna, man måste älska och omfatta kommunisterna och nazisterna, man måste älska och omfatta all lastbarhet med sin kärlek, man måste ständigt ge sig hän och inte ens göra motstånd mot heroinet, allt och alla måste man omfatta med sin kärlek vad de än gör och hurdana de än är, ty endast med att göra motstånd blir man olycklig. När jag äntligen gav efter och lät mig tubbas till ett oskyldigt haschrus av mina bästa vänner stod det plötsligt klart för mig vilken dåre jag hade varit i alla dessa år, som inte hade förstått bättre än att låta vissa möjligheter till livet förbli stängda för mig. Och miraklernas mirakel var det att jag inte längre kände det onda i hjärtat. I tjugo år har jag lidit av slikt i mitt hjärta, de ständigt allt vassare stickande smärtorna, och nu plötsligt har de helt försvunnit i och med att jag unnat mig ruset. De kommer småningom tillbaka när ruset avtar och är då grymmare än någonsin, men om jag då blott förnyar ruset försvinner de igen. Om det finns så underbara medel att de befriar en från livets fysiska och mest meningslösa plågor – vem har då hjärta att hindra människan från att lindra sitt eviga lidande? Låt varje narkoman knarka ihjäl sig. Han är då lyckligare än om han tvingas genomlida plågor som är värre än att någon kan uthärda dem. Vem vill tvinga människan att uthärda det outhärdliga? Endast den som är omänsklig. Det vill inte jag vara.

Penttis mord på Ingmar har jag inte gjort någonting åt av respekt och fruktan för Penttis person. Han skulle hur lätt som helst kunna mörda även mig och skulle inte tveka inför att göra det. Och vad glädje har jag av att se Ingmar hämnad? Jag medger att jag är orättvis som låter Pentti löpa och fritt hänge sig åt sin frälsning av mänskligheten genom narkotika, men jag är mänsklig som gör så, och jag är hellre mänsklig än något annat. Låt folk klandra mig för min mänsklighet så som de klandrade Leonardo da Vinci och Leo Tolstoj för deras. Syndabockar är de bästa mänskorna här i världen, och dagens syndabock heter Narkomanen, och jag är stolt över att få vara just denna narkoman. Dostojevskij, den mest kristna och heliga mannen i modern tid, summerade ihop alla sina erfarenheter och förkunnelser mot

slutet av sin levnad med satsen: 'Allt är tillåtet.' Han menade, att allt vad människan gjorde och även den allra värsta ondska var förlåtligt och att ingenting kunde läggas människan till last. Inga synder kunde göra människan mindre älskvärd, menade Dostojevskij, och det samma menar jag när jag hävdar, att ingen synd gör människan mera älskvärd än just den allra värsta, som är självbefläckelsen, som narkomanin är en form av. Jag är faktiskt mera rädd för poliser, som trakasserar en utan anledning, än för narkomaner, som bara plågar sig själva.

Pentti har sagt att människan ännu inte är mogen för heroinet, för den yttersta självkänedom och konfrontationen med de yttersta undermedvetna krafterna. Jag hävdar att han är feg. Människan är en avgrund som man aldrig kan gå till botten med, och tur är det, och samtidigt är det hennes lycka, ty därigenom återstår det alltid nya världar för människan att upptäcka. Därför tror jag med min vän polisen att även heroinet blott är lappri, ett nytt barnsligt nöje för människans skandalösa äventyrsbana, en ny fåfänglighet bara, som kan ha sitt intresse och sin problematik en tid men som sedan glöms bort för betydligt allvarigare saker, som inte heller de är ett dugg allvarliga.

Peter Möller har kommit ut från Lillhagen. Han kom in dit efter att ha tagit en livsfarlig överdos av något för att lindra sitt alltför dåliga samvete och har nu fått en lägenhet i Gårda där han gör sig oskyldig med att knarka som alla andra.

Så var inte rädda för oss narkomaner, o människor! Vi är något utöver det vanliga bara därför att vi lider något mer utöver det vanliga, och därför är vi så monstruösa och skräckinjagande i era oupplysta ögon. Var snälla och låt oss knarka i fred. Det finns betydligt värre saker som människor kan göra, till exempel gå och skjuta oskyldiga nyttiga rättjagande kattor på Skansberget.

Men jag känner nu mig själv och vet vem jag är, och det är mitt livs största glädje. Jag vet nu att jag bara är en dödlig människa för vilken varje ny levnadsdag är en Guds gåva som när som helst kan upphöra med att komma. Jag känner nu min begränsning, och därav har nuet för mig blivit till en evighet.

Igår kväll fick jag besök av den stackars flickan Magda i uppgången bredvid min. Hon var alldeles förstörd och sade:

"Hjälp mig!" Sedan började hon gråta.

"Vad är det?" frågade jag.

"Jag uthärdar inte längre! De tar livet av mig! De pinar ihjäl mig! Jag har inte råd att knarka längre och vill sluta, men de tvingar mig att fortsätta. De gör mig mer och mer beroende och utnyttjar mig därför parallellt till att kräva högre och högre priser. Jag kan inte sluta men jag vill sluta! Hjälp mig komma ifrån dem!"

"Stackars lilla flicka," sade jag och lade armen om henne, "vad kan jag göra för att hjälpa dig? Jag är lika utsatt som du med knarkare omkring mig överallt."

"De vill att jag ska börja langa och smuggla åt dem, så skall jag få knark billigare av dem. Jag finns inte i polisens register, och därför skulle jag kunna bli en utmärkt kurir åt dem. Jag vill inte men jag måste! Hjälp mig, ni som är den enda i huset som är ren och som inte knarkar!"

"Du tar tyvärr fel." Jag visade för henne min senast tända pipa.

"Är det sant?" Hon förfasades. "Har ni också fallit, ni som var den enda som inte kunde falla? Är det möjligt?" Hon stirrade på mig i skräck. "De har tvingat er till det. Ni gjorde det inte frivilligt. Men nu samarbetar ni med dem och är lika fördärvad som de. Ni har gått över till deras sida och lämnat sanningen. Förbannelse över er! Ni som var den enda de fruktade, den enda som hade makt över dem, den enda som har vågat gå till polisen och tjalla för fulla muggar, vilket tyvärr inte ledde till något eftersom också polisen är genomkorrumpad och rutten och som bara låtsas förfölja narkomanerna för syns skull. Ni ensam trotsade dem alla, och nu har ni fallit! Ve över er och över oss alla!"

I hysterisk förtvivlan skrek hon ut de sista orden och rusade ut från mig som om hon var rädd för att förgås i min närhet. Och för första gången hade jag en förnimmelse av den narkomanens obehagliga känsla av obetalbar skuld och ett obotligt dåligt samvete som var omöjligt att tysta eller döva.

Pentti hedrade mig med ett besök. "Vi är mycket belåtna med dig," sade han. "Du sköter dig väl. Jag önskar att Ingmar hade varit lika förnuftig. Men nu vill vi att du skall bevisa din samhörighet med oss. Du skall få ett diplomatiskt uppdrag."

"Vad då?"

"Du känner Henriks bror Alf, som har ett fint antikvariat vid hörnet av Gårda Nygata och Gårda Östergata."

"Ja."

"Du vet att han inte är narkoman?"

"Ja."

"Han måste bli det."

"Gör honom till det då."

"Alla våra försök har misslyckats. Han vägrar att samarbeta. 'Dra för fan i våld' säger han så fort han hör ett ord om droger. Han har aldrig glömt Henriks öde och tror att vi mördade honom. Han kan bli farlig för oss. Dessutom har han Gårdas finaste antikvariat. Det kommer kunder från hela stan till honom. Han kan sin sak och sorterar bra och vet hur han ska sälja. Alla som köper böcker av honom är nöjda. Tänk dig vilken nytta han skulle kunna göra om han blev en av oss! Vi skulle kunna göra hans affär till en idealisk central och utgångspunkt för våra trevningar utåt. Vi skulle aldrig kunna få ett bättre skydd och en bättre täckmantel än ett antikvariat med gott renommé."

"Hur långt tänker ni gå egentligen?"

"Hur långt som helst. Alf är ett strategiskt fäste av stor vikt för oss. Han måste bli vår man. Vi tror du är rätt man att bringa honom på fall."

"Och om jag vägrar?"

"Du kan inte vägra. Du har för mycket att förlora och livet inte minst."

"Jag väntar mig att dö när som helst. Knarket kan bedöva mitt hjärtas plågor, men det kan inte hindra det från att brista."

"Därför vet du att varje ny dag för dig är en välsignelse och gudagåva värd att göras vad som helst för."

"Jag skall gärna tala med Alf, men jag lovar inte att ha någon framgång med honom. Jag tror han är hållfastare än jag och att han inte så lätt viker från sanningens väg. Jag hade ingenting att förlora på att ge efter, men han har allt att förlora på det. Han är ung och frisk och grann och har ett fläckfritt renommé."

"Just därför måste vi få honom på vår sida!" väste Pentti fram som en huggorm.

Jag visste vad jag hade att göra. Själv var jag pantad. Det var slut med mig, och jag kunde lika gärna ge upp. Endast en sak kunde jag ännu göra för sanningens skull: jag kunde se till att Alf Börjesson aldrig någonsin blev en av dem. Själv var jag fallen och moraliskt bankrutt. Ingenting kunde längre hjälpa mig. Jag såg själv hur jag blev slöare för varje dag och samtidigt smutsigare emedan jag orkade göra mindre och mindre för min hygien. Efter att ha knarkat i bara en dryg vecka var jag redan ett apatiskt vrak. Till en början hade det gett mig en lyftning, men efter att ha lyft hade jag bara svävat ner i avgrunden utan förmåga att få ny luft under vingarna. Som narkoman höjer man sig över jorden blott för att sugas ner i förintelsens avgrund. Jag var redan död: en gammal sjöman som inte ens kunde sjunga längre. Sången hade varit hans livselixir tills knarket hade berövat honom sångens änglavingar och givit honom djävulens trasiga läderlappsvingar i stället, som bara gav en illusion av att bära men som till slut bara flaxade som ett trasigt paraply.

Det är med ett visst vemod som jag nu böjer mig ner över detta manuskript för att skriva dess sista mening. Men jag har ingenting mera att skriva. Det är det värsta av allt. Jag lyckades kanske lösa fallet Ingmar men underlät att ge honom upprättelse och gick själv åt på kuppen. Min bok om Ahasverus blir nu aldrig skriven, men någon annan skriver den i stället. Till de eviga böckerna finns det alltid nya författare.

Jag känner redan hur mina hjärtplågor sätter in. Jag har inte vidtagit åtgärder för att dämpa dem nu på ett tag. Men det får vänta tills jag är tillbaka. Sedan när Alf har fått detta manuskript får vad som helst hända mig.

Men just när jag hade klätt på mig för att gå till Alf med mitt manuskript greps jag av tvivel.

"Kan jag verkligen avslöja för honom mina innersta mest personliga tankar och sidor? Skulle han ens bry sig om att läsa det? Med all sannolikhet skulle han inte tro på mina bekännelser. Han skulle hålla mig för en fantasirik herre som alltför gärna trodde på mina egna inbillningar och starkt betvivla att jag någonsin hade nedlåtit mig till att pröva ens den mildaste form av narkotika. Han skulle helt enkelt vägra att ta mitt manus på allvar.

Och om jag sedan trots allt behöll livhanken i några dagar till och han ägde mitt manuskript – vilken fara skulle jag inte utsätta honom för! Med all säkerhet skulle det läcka ut att han hade det, och Pentti skulle då genast stjäla det och förstöra det och kanske mörda den gode Alf. Och även om detta inte skedde – hur skulle väl jag kunna leva med kunskapen om att en annan läste och kände till mitt hjärtas innersta

och skamligaste hemligheter! Nej, jag kan inte ge det till Alf. Sedan när jag är död får han själv komma hit och hämta det. Han ensam vet ju om var det finns och förstår säkert att ta vara på det när jag är borta.

Alltså kan jag inte gå till Alf med manuskriptet, och ej heller kan jag hålla mitt löfte till Pentti att göra Alf till ännu ett offer för narkotikan. Minst av allt kan jag leva med min last som narkoman och med kunskapen om att jag är narkoman. Pentti skulle för övrigt inte låta mig leva många dagar. Alltså måste jag dö. Och nu vet jag hur. Jag skall uppsöka Pentti och ställa honom ett villkor.

Jag orkar inte längre. Mitt hjärta känns som om det när som helst skulle gå i bitar. Men jag måste genomföra min plan. Krampaktigt pressar jag händerna mot hjärtat för att lindra dess smärta medan jag i kvällsmörkret beger mig mot Långedrag. Jag har fått veta att Pentti är hemma i kväll.

Det lyser dunkelt i ett av hans fönster. Jag går till dörren som är öppen och stiger in.

För första gången i mitt liv får jag se Pentti utan hatt. Han är inte ensam hemma. Sex kvinnor har han bjudit hem, och de ligger alla var och en i sin improviserade säng. Tydligt har de städat upp hos honom, ty det ser inte alls ut som det har gjorts förut. Pentti och de sex flickorna är alla ordentligt nerdrogade. Pentti går från säng till säng och avnjuter dem medan han snörvlar snö då och då mellan varven.

Ingen av dem generas över att jag har kommit. Pentti drar på sig ett par byxor och sätter på sig hatten. Det är allt. Flickorna ligger kvar i sina sängar och verkar helt likgiltiga för min ankomst.

"Jag vill prata affärer," säger jag till Pentti.

"Vad gäller det?" Han har fortfarande bar överkropp och har glömt att knäppa gylfen på sina blå jeans.

"Alf Börjesson. Jag kan inte gå till honom och göra vad du har bett mig om utan vidare. Jag vill ställa ett villkor."

"Och det är?"

"Jag kan inte säga det inför damerna."

Han skrattade rått och hånfullt med hela kroppen, så att han böjde sig bakåt, men skrattet var hårt och kort.

"Du kan vara lugn. De är helt nerdrogade och hör knappt vad du säger. Dessutom är de vana vid det värsta. De knarkar vad som helst bara det är knark och är helt körda i skallen. De duger bara till sex. Det är skillnaden mellan narkomaner och narkomaner: dödkött och filosofer: de som knarkar med urskiljning och bara blir intelligentare därav, och de som använder knark till att bli som djur. Vi vet, du och jag, till vilken kategori vi hör, eller hur? Du är nästan min bästa proselyt, och det ska du tacka ditt dåliga hjärta för. Men till saken. Du ville snacka affärer. Vad är det nu för villkor du vill ställa för att göra Alf hans livs största välgärning?"

"Jag gör det endast om du ger mig heroin."

"Heroin?"

"Ja."

"Men du tål ju inte sådana saker."

"Just därför."

"Du menar att du hellre vill dö än gå till Alf."

"Precis."

"Du vill dö en ädel död för att slippa bli ytterligare insyltad i min ädla bransch. Det kallar jag ett pråktigt bevis för att du är en hederlig man. Jag respekterar dig. Du ska få som du vill. Kom, vi går ut härifrån." Han tog på sig en skjorta. "Ni får klara er utan mig ett slag, flickor. Jag ska ha roligt med en annan emellan." Han vände sig spjuveraktigt till mig. "Om du vill får du ligga med mig innan du dör." Min min måste ha uttryckt den högsta förskräckelse och ovilja. "Ja, ja, du måste inte. Ingen måste vara homosexuell, men alla är det. Du har alltid förundrat mig, Ludde. Vet man inte hur gammal du är är det omöjligt att gissa din ålder. Ditt hår är vitt, men om inte håret vittnade om minst sextio år skulle man kunna tro att du var omkring 35. Hur gammal är du?"

"Fyrtiosju."

"En anständig ålder. Och hur vill du dö? Vad vill du vi ska göra med ditt lik?" Frågan gladde mig. Jag hade inte tänkt på den detaljen själv.

"De rev ett nytt hus i Gårda idag. Ni får gärna slänga ner mig i en källare i ett rivningshus, så dör jag som Henrik och Ingmar som martyrer för att vackra hem skall behöva rivas."

"Det kallar jag konstruktivt. Det är väl bäst att du tar din heroinspruta här? För du vet väl knappast hur man gör? Jag ska gärna hjälpa dig. Du behöver inte betala för den här gången. Men kom ihåg vårt avtal: du får heroin som betalning för att du sedan gör Alf beroende av oss."

"Naturligtvis." Så säker var jag att jag skulle dö. Något annat var otänkbart.

"Lägg dig här. Du ska få det lugnt och skönt när du dör. Eftersom det kanske är din hädanfärd, så låt oss göra det extra högtidligt." Han satte på musik. Det var högstämnd orgelmusik. Jag kände igen Bachs stora Passacaglia, som använts som bakgrundsmusik till Chaplins 'Guldfeber'. Han tog av sig skjortan och tog på sig en svart polotröja i stället. Jag märkte inte när han gjorde det, och jag förvånades över att han fortfarande hade hatten på fastän han trätt över sig en polotröja. Naturligtvis måste han ha tagit av sig hatten emellan. När jag hade lagt mig på den anvisade sängen strök han mitt gulvita hår. Det var omiskännligt av ömhet. Men genast därpå tog han i tu med att förbereda min injektionsspruta. Jag kände mig som hos tandläkaren, som jag inte hade varit hos på sjutton år.

Han stod redo. "En sak till," sade han. "Jag tror det är bäst att du går och tömmer tarmarna och urinblåsan innan vi sätter i gång, i fall något skulle hända."

Jag lydde honom.

Utän något ord ytterligare drog han upp min ärm med vänster hand medan han höll den laddade kanylen i höger. Jag fick genast hjärtklappning. "Måtte jag bara dö!" var det sista jag tänkte. Hans långa hår smekte över min kind när han släppte remmen över min arm och drog sig tillbaka.

Jag väntade att mitt hjärta skulle brista. Hjärtklappningen tilltog tills det kändes som om en elektrisk stöt sköt igenom det, och stöten gick från hjärtat och spred sig genom hela kroppen. Hela kroppen liksom domnade, och jag kände inte av den mer. Det var som om hjärtat hade slitit sig ut ur mitt bröst och slungats ut i universum och jag med det. Plötsligt kände jag att jag var utan min kropp, och det var en obeskrivlig sensation.

Det var ett rus utan motstycke. Mitt hjärta värkte inte längre, och jag var plötsligt säker på att det aldrig någonsin mer skulle värka. Jag var fri, friare än jag någonsin varit förr i mitt liv, och ej utan ett aningen dåligt samvete prisade jag med hela mitt hjärta heroinet där för.

Och plötsligt var jag en helt annan personlighet. Heroinets lov dröjde kvar som en fix idé i mitt hjärta, och jag begrundade dess oerhörda möjligheter. Jag såg hur man med det skulle kunna betvinga hela världen och göra alla människor beroende av det, och jag skrämdes inte av insikten i vilken makt den person skulle kunna tillvälla sig som tog sig före att binda mänskligheten med heroin. Och längre och längre skenade denna tanke i väg med mig. Plötsligt hade jag själv personligen tagit gestalt av den oerhörda djävulen med blottade nakna kvinnobröst. Jag var övertygad om att jag om jag såg mig i spegeln skulle se denna djävul livslevande, och jag skulle njuta av dess åsyn, av min egen avbild, och frossa i skräck.

Heroinruset ersatte för mig alla de samlag som jag aldrig hade åtnjutit. Det var som om alla dessa trettio års samlade samlag nu i ett enda kom till utlopp i en enda koncentrerad obeskrivlig fröjd och extas. Det kändes som en lång serie explosioner av vällust som var som en evighet. Detta var lyckans yttersta apotheos. Och jag tänkte fullt konkret: "Tänk att döden är så här underbar!"

Jag vet inte hur länge det varade, men även om det bara var ett kort ögonblick hade detta ögonblick i sig innehållit och givit mig mera än hela mitt föregående liv. Den insikt och vishet, kunskap och livsgenomskådning som jag erfor i detta som jag trodde dödens ögonblick var nog för en hel livstid. Och jag skrämdes inte av det faktum att jag samtidigt som jag kände mig så upplyft och salig som stode jag inför Guds eget ansikte tänkte mitt livs mest infernaliska tanke: "Om jag vill kan jag med min blotta tanke nu göra så att heroinets saluförare lägger under sig hela världen och förslavar alla människor."

Plötsligt kände jag att jag åter hade makt över min kropp, och jag slog upp ögonen. Ovanför mig satt Pentti och tittade på mig. Han var spritt språngande naken så när som på hatten. Jag tog genast för givet att han hade kommit direkt från sina fruntimmer.

"Känns det bättre nu?" frågade han spjuveraktigt.

Jag förstod med ens att jag levde, och jag blev mycket snopen först och sedan arg.

"Vad är det? Lever jag?" frågade jag förvirrat.

"Om du lever!"

Och som en förintande bomb stod hela min situation klar för mig: jag var dömd till att leva. Jag hade inte lyckats ta livet av mig. Jag var åter fången i min egen invalidiserade kropp. Visserligen värkte inte mitt hjärta, men väl slog det.

"Varför dog jag inte?" frågade jag nästan hjälplöst, och han svarade nästan elakt:

"Därför att vi behövde dig. Nu ska du uppfylla vår överenskommelse."

Jag begrep ingenting. "Vad då?"

"Du har fått ditt heroin. Nu ska du göra Alf till vår man."

"Men jag dog ju inte," sade jag som om jag hade blivit lurad. "Varför dog jag inte?"

"Därför naturligtvis att du om du hade dött inte hade kunnat infria ditt löfte till oss om Alfs själ."

Fastän jag inte förstod denna logik accepterade jag den.

Plötsligt kände jag mitt hjärta hugga till ordentligt. Ett vassare stick hade jag aldrig känt från det tidigare. Jag kröp ihop i kramp och mindes mitt rus och dess befrielse från mitt fysiska onda.

"Vad är klockan?"

"Halv fyra på morgonen."

"Mitt hjärta," kved jag.

"Jaså, det låter på det viset nu," sade han. "Jag förstår nog. Nu vill du ha mera heroin. Mycket vill ha mer. Men du får ingenting av mig nu förrän Alf är med oss."

Jag tittade bedjande på honom. Jag kände mig krossad. Dömd till livet och till slaveri under Pentti och hans droger. Han hade fullständigt rätt. Det enda jag skulle leva för från och med nu var mera droger, mera befrielse från mitt hjärta, mera lisa för min himmelsskriande smärta.

"Döda mig," sade jag.

"Aldrig i livet. Du är min nu. Aldrig skall jag ge dig fri." Han kom närmare och tog mig om hakan. "Du har börjat bra. Aldrig trodde jag vi skulle kunna få dig så här långt, men ingenting hindrar oss nu från att gå ännu längre. Tillsammans ska du och jag, Ludde, bemäktiga oss hela Norden norr om Köpenhamn. Du är medtagen nu efter ditt första heroinrus, men så småningom blir du van och får du distans till det. Så småningom kan du sticka dig i armen utan att förändra en min som jag. Det är ingen lång utbildning, men den är intensiv. Jag fick den i Holland. Narkomanerna där har snart övertagit hela Amsterdam. Vi är i krig mot världen, Ludde, och vi är ensamma mot hela världen. Det är världen som bekämpar oss och inte vi som bekämpar världen. Vi vill bara ha frihet och leva livet på vårt sätt. Vi krigar med världen för vårt sätt att leva. Förstår du? Vi slåss för våra liv och vårt existensberättigande. Vi är också människor. Vi har rätt att leva som vi vill. Och vårt enda vapen mot dem som vill oss illa är knarket. Om vi inte använder oss av det måste vi gå under. Förstår du vad det gäller?"

Jag visste vad det gällde. Det gällde en hopplös kamp mot själva döden som till slut måste förloras. Det gällde oss eller världen, vårt liv på världens bekostnad eller världens liv på vår bekostnad. Och utgången var given. Vi måste offras för världen. Vi var redan offrade för världen.

"Klä på dig," sade jag.

"Jaså, du vill göra mig till narkoman," sade Alf till mig sedan han hade läst den sista delen av mitt manuskript, som jag hade gett åt honom. "Jag tackar dig för din varning.

Det är nog som du säger – en vanlig människa som läser detta skulle vägra att tro att varelser som Ragnar och doktor Gold någonsin skulle ha kunnat existera. En oinitierad skulle verkligen kunna tro att du hade inbillat dig alltsammans och bara försökt åstadkomma effektiv skräckromantik. Men verkligheten är i själva verket långt bittrare och hemskare än vad du har skildrat den som. Du ser allting med förskönande ögon. Du ser inte odjuret, kloakråttan, djävulen i människan. Du ser det onda bara i dig själv, men det förfärliga är att narkomanernas och Gårdas bekämpare är lika onda som narkomanernas leverantörer om de inte rentav är samma personer.

Det mest tragiska med narkomanerna är deras totala ensamhet. Familjeliv är något som är helt uteslutet för dem. Deras föräldrar förnekar dem, och de kan aldrig få normala barn. De människor som de försöker anförtro sig åt blir bara fördärvade som de själva, som om de led av en ofelbart smittsam mentalsjukdom.

I en del fall finns det narkomaner vilkas föräldrar ännu bryr sig om dem. När en sådan kommer hem tas han emot som en förlorad son och kan på kort tid bli en riktig och till och med frisk människa igen. Det är rörande att se. Narkomaner kan till och med vara mera mänskliga än vanliga ordentliga människor.

Men i allmänhet har narkomanen själv valt sin ensamhet och trivs inte ens i sällskap. Ensamheten är hans skydd och hans enda säkra hemvist. Endast som ensam känner han sig säker. Inte ens sina mednarkomaner kan han lita på, ty ofta vill de utnyttja honom på alla tänkbara sätt. Narkomaner parasiterar mera på varandra än på andra.

Och på ett sällsamt sätt har ödet satt dig in i narkomanernas tragedi. Den har blivit din. Och därför har du kunnat skildra den i detalj ur en synvinkel som är de flesta förmenat att sätta sig in i. Du har skildrat narkomanerna som människor vilket de inte är i de maktägandes ögon. Den sakliga materialistiska gängse uppfattningen om narkomaner är att de är skadliga samhällsparasiter som måste utrotas. Men jag tror liksom du att de lika litet kan utrotas som judarna eller någon annan religiös minoritet, att deras tragedi endast kan bidra till genom åtgärder emot dem och ingalunda stävjas.

Jag beklagar din egen sorgliga ställning samtidigt som den gör att jag högaktar dig mera än tidigare, och det att du vågar vissa dessa papper för mig bevisar att din heder bara växer med din så kallade lastbarhet.

Men se, där är Pentti. Han kommer just lagom. Goddag, Pentti! Jag har just genom Ludvig här informerats om din inbjudan till samarbete. Vad vill du att jag skall göra för er?"

"Sprida knark till alla dina kunder."

"Ja, men det gör jag ju redan."

"Hur då?"

"Böcker är ju ingenting annat än knark fast i andlig form."

"Du vill alltså inte samarbeta?"

"Jag motarbetar er inte."

"Den som inte är för oss är emot oss."

"Akta dig, Pentti! Blir du fanatisk är det ute med dig, och det vet du! Du klarar dig bara på att du är så gränslöst hal. Om din försiktighet slintar kan du aldrig resa dig igen. Du är känd av alla, alla vet vem du är och vad du går för, och du åtnjuter till och med en viss aktning och respekt för att du går så försiktigt till väga. Till det yttre har du alltid hållit dig inom anständiga former. Men det finns alltjämt människor i Gårda som inte knarkar och aldrig har knarkat och aldrig vill göra det heller. Dem måste du respektera om du vill förbli respektabel."

"En dag faller du också liksom de andra du talar om."

"Håll din pessimism för dig själv. Jag är inte så säker på den saken."

"Ska vi slå vad?"

"Hur då?"

"Inom en månad är du narkoman liksom många andra som ännu inte är det här i Gårda. Om du har klarat dig över denna månad utan att knarka en enda gång lovar jag att lämna Göteborg, ty i så fall skall jag uppge min kamp för knarket såsom förlorat."

"Den var förlorat redan när den började."

"Hittills har den endast gått framåt. Narkomanernas statistikkurva har ständigt klättrat allt brantare uppåt."

"Lögn igen. Den har aldrig annat än förlorat. Dess förluster mäts i förstörda människoliv, och de förlusterna har aldrig upphört att öka."

"Även den statistiken är positiv."

"För knarket ja, men inte för människan. I så fall har varje krig i historien enbart varit gott, ty kriget har ju alltid segrat medan det bara är människan som har förlorat. Vad du vill, Pentti, är krig mot mänskligheten, för krigets skull och inte för något annat ändamål än enbart förstörelse, och det är mycket tänkbart att du och de dina även lyckas störta världen i krig, ett ohyggligt krig mellan narkomaner och människor, för att människorna inte skall förintas av narkomanerna eller för att narkomanerna skall besegra människorna. Du lever för ett sådant krig, men du har inte en aning om vad ett sådant krig rör sig om. Alla som har startat krig har tyckt det vara lustigt att inleda dem och alltid segrat till en början, men i längden har alla utan undantag endast förlorat. Det hemskaste med krig är inte kriget utan vad som kommer efter. Om du nu lyckas med ditt krig, vad blir då resultatet? En värld av knarkande vrak till människor av enbart smuts och elände, eller en värld utan narkomaner där alla människorna fördystras av sina dåliga samveten över narkomanernas förintelse? Sluta knarka medan tid är! Bli en människa, Pentti! Det är den enda lösningen på problemet."

"Det är en tråkig lösning."

"Hittar du en roligare är du skicklig."

"Gör knarket lika fritt som te och kaffe och tobak och sprit. Sprit är ju bevisligen skadligare än knark, men sprit är lagligt. Hindra ingen från att knarka. Då upphör det att vara ett hot, en kult, en avgrund och ett spännande fördärv."

"Legalisera knarket, menar du?"

"Ja."

"Det är tyvärr omöjligt emedan det skulle omstörta hela samhället. Det skulle bli anarki."

"Det skulle bli revolution och ingenting annat."

"Med mycket våld och blod och förintelser. Vad skulle det vara bra för?"

"Vi vill leva!"

"Lev då, och låt oss leva, för det vill vi också."

"Men ni vill inskränka vår frihet och förstöra livet för oss för att vi knarkar!"

"Nej, vi vill bara hindra att ni sprider knarket till sådana som inte vill knarka."

"Alla vill knarka! Alla har rätt att knarka!"

"Ingen har rätt att påtvinga en annan något knark."

"Du vet inte vad du talar om, för du har aldrig knarkat."

"Och du vet inte vad du gör, för du kastar bort ditt liv."

"Nej, jag bara utnyttjar det mera intensivt än andra."

"Gör det då och lämna andra i fred."

"Har jag inte rätt att öppna de blindas ögon om jag kan det?"

"Blind kan du vara själv. Jag föredrar att se klart."

"Jag märker att jag snart kommer att kunna besegra dig."

"Jag märker det samma om dig."

"Så låt oss sluta fred."

"Och försök inte på nytt busa hederliga män som Ludvig här på mig. Ni kan kanske rå på samhället, men ni kan inte rå på sanningen."

"Vad är sanning?"

"Att narkomani i alla former är enbart sjukt och fördärvligt! Det är socialt självmord."

"Överlagt självmord är höjden av heroism."

"Begå självmord då och försök bevisa att du är en hjälte!"

"Jag vill leva."

"Du vill både leva och dö. Jag vill bara leva. Det är skillnaden mellan oss."

"Kom ihåg: inom en månad är du narkoman. Annars lämnar jag stan."

"Jag antar utmaningen, din naiva kriminalnarr."

Så skildes de den gången. Men innan Pentti gick ut sade han skarpt till mig avsides:

"Du gör honom till narkoman. Annars får du aldrig mer något rus. Förstått?" Det var grym hårdhet i hans blick.

Mitt hjärta stack till, och jag ville bara dö.

Vad skall jag ta mig till? Jag vill bara dö och har försökt att dö men har misslyckats. Jag kan inte begå handgripligt självmord, ty det är emot hela min natur. Det sägs att det skall finnas en gräns för det mänskliga lidandet, men ännu har jag inte sett den i praktiken.

Jag var hos Alf idag och bönade och tiggde hos honom om barmhärtighet. Bara han kunde hjälpa mig, påstod jag, och han skrattade åt mig. Men jag gav mig inte.

"Du förstår inte. Om du bara låtsas hjälpa mig och låtsas samarbeta skall det bli bra. Jag får ingenting av Pentti mera förrän jag har fått dig till att försvara och hjälpa vår sak."

"Jag beklagar ditt öde mycket, Ludvig, men jag kan ingenting göra. Jag kan inte förvandla min hederliga verksamhet till en knarkcentral, vilket är vad det odjuret Pentti vill. Ingenting kan få mig till att lägga två strån i kors för att hjälpa er. För mig är alla narkomaner och du med redan döda. Det finns inte plats i världen för er. Ni är spöken som besvärar oss i onödan mitt på ljusa dagen. Pentti är den enda som kan hjälpa dig, men han kan inte ens hjälpa sig själv. Det förvånar mig mycket att han har haft en sådan framgång med sig och fortfarande tror på sin sak. Jag känner många narkomaner som har blivit fullständigt tomma i huvudet av hasch och som bara är levande skal av vad de var. Alla narkomaner måste den vägen vandra, och du och Pentti med. Begå ert självmord om ni vill, men lämna mig utanför. Jag vill inte ha något med det att göra.

Det är en märklig man, Pentti. Hur har han burit sig åt för att inte bli ett sådant vrak som de flesta andra narkomaner? Hur har han hållit sig så frisk och tilldragande, pigg och effektiv, intelligent och vaken trots sitt mångåriga haschande och injicerande? Jag förstår det inte. Alla andra narkomaner jag känner med samma mångåriga missbruk som han har blivit liksom levande lik och zombies utan något mänskligt kvar över sig."

"Visst kan många av dem verka fullständigt utbrända. De vårdar sig inte det minsta lilla, deras kläder dryper av smuts, skäggiga och långhåriga tycks de sitta apatiska i rännstenen, ytligt sett är de de mest eländiga människor civilisationen någonsin har producerat, men deras inre liv är en helt annan sak. Det syns inte utåt, men i sitt inre är de som förklarade. Därför verkar ibland deras ögon skära som glas och vara av silver. Allt har de förlorat till det yttre, men till det inre är de helt och hållet andar och ingenting annat. De är som den gamle Beethoven: fullständigt förstörda och kontaktlösa med verkligheten men i stället med ett universum av insikt och gudomlig närhet. Ibland är de de vackraste människor som någonsin har funnits på denna jord. Och ett är säkert: de är definitivt luttrade från allt ont. De har blivit änglar, korsfästa änglar.

Var inte du lika obarmhärtig som deras föraktare och mördare, de langare som gör priserna på knarket så maximala som möjligt för att utnyttja deras tragedi så mycket som möjligt, och det samhälle som bara vill göra sig av med dem och som uppmuntrar alla aktioner emot dem. Låtsas samarbeta med Pentti. Du är slug. Du kan göra det. Pentti är inte omänsklig. Han har trotsat sina leverantörer och med flit ansträngt sig för att hålla priserna så mycket nere som möjligt, och Göteborg är lyckligt lottat som har fått en så mild narkotikakung. Alla narkomaner är honom tacksamma för det. De vet hur omänsklig marknaden är i Stockholm och Hamburg, och de vet att de är privilegierade som har en så human överstepräst här som Pentti. Det kunde vara mycket värre. Gör det för min skull. Jag lever inte i många dagar till,

men under de dagarna är det enda jag kommer att leva för att dämpa mina smärtor. Du vet inte hur jag har det. Jag kan nästan inte sova alls längre. Sover jag någon timme då och då drömmer jag alltid de ohyggligaste mardrömmar, som bara blir värre och värre. Jag måste få tillgång till litet mera droger av Pentti. Du måste hjälpa mig. Du har ju fått läsa mitt manuskript och allt."

"Jag kan inte hjälpa dig. Sanningen är att ingen kan hjälpa någon narkoman, ty en gång narkoman alltid narkoman, och inte ens han själv kan rädda sig. Har han en gång tagit steget är det enda som sedan återstår för honom att ta steget fullt ut och gå under i sin svaghet och last. Jag skulle inte lyckas hjälpa dig ens om jag försökte."

Jag tyckte det var något oerhört cyniskt över hela hans uppträdande. Han ville bli av med mig och helst någonsin slippa se mig mera. Han var inte fördärvad som jag.

"Det har kommit en hel del nytt till det som du fick. Vill du ha mera får du komma hem till mig och hämta det."

"Det gör jag däremot gärna. Vad du skriver om ditt öde är fascinerande. Får jag komma och se det i morgon?"

"Javisst. Kom bara."

Och jag gick ut därifrån beklämd och betryckt till den yttersta förtvivlan. Om jag ändå fick dö! Varför måste mitt hjärta alltjämt fortsätta att slå i det oändliga fastän det var döende? Varför kunde jag inte dö färdigt någon gång?

Jag drömde om doktor Solomon Gold. Han kom på besök till mig. Det var en härresande mardröm. Han berättade om sig själv.

"Jag har skaffat mig goda kontakter i Orienten. När oljan tar slut för araberna skall jag hjälpa dem att i stället behärska västerlandet medelst droger. Jag har redan övertygat dem om det goda i att legalisera narkotikahandeln och utbreda den och mångdubbla den. Västerlandet behöver knark för att odla sin obotliga eviga självdestruktivitet, och jag skall göra det till min stora uppgift nu att lära araberna att bistå västerlandet med denna sak. Dessutom är ju knarket ett fantastiskt vapen mot mänskligheten: i flera västeuropeiska länder står det ju redan klart att en hel generation har gått förlorad i knarket, som om det var ett krig det rörde sig om. Det tredje världskriget, som östern bedriver mot västern med knark, kommer kanske att sluta med en värre manspillan och kvinnospillan och barnaspillan än det andra världskriget, ty krisen har bara börjat. Den började på 60-talet men har ännu inte upphört att växa.

Det är tråkigt att även du skulle gå och falla för knarket. Jag vill dock råda dig att avstå från haschisch. På lång sikt är det den enda farliga drogen. Medeltidens muslimska terrorströrelser använde den till att hetsa upp sig med före varje räd, ty den var bra som alstring av raseri, samtidigt som man med tiden blåste ut hjärnan med den, vilket ju inte var lika bra. Håll dig till heroin och LSD, de två bästa drogerna. Den effektivaste är nog LSD, ty en dos av den medicinen åt ett oskyldigt offer kan mycket väl räcka för att trälbinda det offret vid knarket för resten av livet.

Fråga alla knarkare om de inte tror mig. De mest obotliga av dem började med LSD. Heroin är näst efter morfin den bästa medicinen, men LSD är det bästa äventyret."

Det var outhärdligt. Det mest härresande av allt var hans totala oberördhet, hans totala känslökyla. För att få honom att sluta prata om droger frågade jag honom rakt ut:

"Hur tog ni livet av Ingmar?"

"Jaså, det vill du veta? Det hade varit hälsosammast för dig att aldrig få veta det, men nu när du ändå redan är fallen för narkotikan spelar det ingen roll. Peter var min präktigaste lärjunge. Han visste hur man skulle iscensätta en praktfull död. Men han var inte ensam. Han hade några kraftfulla medhjälpare.

Felet med Ingmar var att han vågade protestera. När alla andra var onda vågade han vara god. Han vågade trotsa Pentti öppet och sätta sig emot mig och ondskan. Han ville sätta hårt mot hårt, men det var hans misstag. Ondskan kan man bara komma till rätta med om man går bakvägen och uteslutande använder sig av slug beräkning och det med största försiktighet. Det dummaste man någonsin kan göra är att förlora behärskningen och öppet ta till våld. Och endast på ett sätt kan det goda segra över ondskan, och det är genom passiv tolerans, genom att vända andra kinden till. Det gjorde inte Ingmar, och därför måste vi döda honom.

Det lyste i det fönster var Ingmar hade gått in för att söka nattkvarter, så hans bödlar hade inga svårigheter att finna honom. De visste inte att det hade varit just hans lägenhet när han hade bott där. De var naturligtvis ordentligt påtända och ungefär så skrupelfria som man över huvud taget kan vara. Jag misstänker nästan att de inte ens visste själva vad de gjorde. Åtminstone mindes de det inte efteråt. De överföll honom och band honom lätt till händer och fötter, händerna baktill, samt försåg honom med en ogenomtränglig munkavle. Sedan drogade de honom systematiskt med injektioner utan att han kunde göra det ringaste motstånd. Man kan säga att de lekte med honom tills det inte var roligt längre. När de tröttnat på detta placerade Peter en stor glasburk med tre av mina största elitråttor på hans blottade mage. Han var då tämligen slak och uttröttad och nästan medvetlös av drogerna. Dessutom höll gossarna fast honom ordentligt så att han inte alls kunde röra sig. De försökte uppmuntra honom med glada tillrop och skämt som de själva fann roliga men knappast han. Hade han tur kände han ingenting av operationen. Råttorna var utsvulna, burken placerades med öppningen mot magen, och locket avlägsnades. För att komma ut hade de tre råttorna bara en sak att göra: att gräva sig ut genom Ingmars mage. Detta gjorde de även med frenesi och effektivitet. Således dog Ingmar en naturlig död: inga tecken på våld kunde spåras. Efter operationen var det lätt att avlägsna repen och munkaveln. Många råttor släpptes lösa i våningen, de hade fått sig ett färskt lik serverat, och de tog i tu med festandet genast. När Peter och de andra avlägsnade sig bommade de för våningen. Där har du hela den sanning som är gåtans mysterium."

Jag reste mig för att i vrede slå ihjäl den ohygglige mannen, men i stället för att lyckas vaknade jag badande i svett och skakande i hela kroppen. Sedan sov jag inte mer den natten.

Alf kom till mig redan på förmiddagen. Det hörde till god ton att jag bjöd honom på kaffe. Vi talade vänskapligt med varandra, och jag undvek avsiktligt att nämna gårdagens spörsmål, vilket tydligt lättade hans hjärta. Men när han tog en klunk av sitt kaffe frågade han:

"Har du satt socker i mitt kaffe?"

"Ja," sade jag.

"Gör det inte en annan gång. Jag använder inte socker." Han fortfor dock att dricka det, och jag tyckte synd om honom. Innan han ännu avslutat koppen började han bli orolig. "Du har väl inte lagt något annat i koppen?" frågade han plötsligt spänt.

"Vad skulle det vara?" frågade jag kallt.

Plötsligt stälpte han koppen, reste sig upp, raglade och tog sig om huvudet. Kallt iakttog jag som en obönhörligt passiv åskådare den ohyggliga scenen.

Jag hade träffat Pentti tidigare på natten och lovat honom att göra vad som helst bara jag fick dämpa min oro och smärta i hjärtat med heroin en gång till. Jag hade föreslagit honom en plan, och den hade han gått med på. Den gick ut på att ge Alf LSD genom en sockerbit i en kopp kaffe. Det var ett gammalt välkänt och ohyggligt effektivt knep.

"Vad har du gjort med mig?" vrålade Alf. "Vad har du gjort med mig!" Sedan sade han ingenting vettigt mera, och jag visste att jag hade löst min uppgift. Jag visste att Alf nu var förlorad, och jag skulle få göra ett nytt försök att avlida i ett heroinrus.

Några timmar senare när ruset började försvinna hos Alf var även Pentti där. "Du artar dig," sade han till mig. "Jag visste att du skulle klara det. Du har nu avancerat ytterligare ett steg i graderna. Vi kommer närmare och närmare målet."

Alf skakade i hela kroppen. Han grät som ett övergivet barn utlämnat åt trollens okända godtycke. Jag hade aldrig sett en människa så rädd.

"Nå, vad tyckte du om trippen?" frågade Pentti.

"Den var oerhörd. Aldrig skulle jag ha kunnat föreställa mig att det kunde vara en sådan uppenbarelse."

"Förstår du nu det goda i vår sak?" frågade Pentti.

"Jag förstår vad ni menar."

"Vad förstår du att vi menar?"

"Jag förstår att det är oundvikligt."

"Vad då?"

"Jag kommer aldrig mer att bli mig själv efter detta. Ni har gjort mig till en annan. Kan jag falla mera än vad jag redan har gjort? Har jag inte redan genom att visa att jag kunde bli påverkad av drogen helt och hållet kapitulerat för er? Ni har våldtagit min själ, och jag kan aldrig få den tillbaka. Men jag tackar er för det. Jag hade inte velat vara utan den uppenbarelsen nu när jag har haft den. Nu kan vi börja tala om att samarbeta."

"Så ska det låta," sade Pentti.

Samma kväll gjorde knarket entré i Alfs för hela staden välkända affär. Samma kväll tände även Alf sin första haschpipa. Han hade fått blodad tand genast.

Och snart blev hans respektabla antikvariat den plats i Göteborg där respektabelt folk i lugn och ro kunde idka droghandel utan att behöva riskera att bli tagna på bar gärning. Det var mycket säkrare hos honom än på någon underjordisk krog. Ty böcker om något står ju i ett demokratiskt land över alla misstankar.

Själv fick jag mitt andra heroinrus. Pentti ville även denna andra gång själv bistå mig. Jag insåg att han ville det därför att han inte ville förlora mig och inte ge mig en större dos än vad mitt dåliga hjärta säkert klarade av.

Min andra upplevelse i heroinets tecken blev inte så stark som den första hade varit, men den blev djupare. Och den lämnade mig mera övertygad om heroinets makt och framtid och gjorde mig till en mera fanatisk heroinanhängare än vad jag redan hade varit innan.

Dagligen upplevde jag hur min kontakt med verkligheten blev allt sämre. Jag kom en dag på mig själv med att se hallucinationer mitt på ljusa dagen samtidigt som min allt bristfälligare sömn gav mig svårare och svårare mardrömmar. Jag drömde en natt att jag själv tilltalade en förtjusande liten pojke på gatan, den naivaste och vackraste lilla blonda kerub, och att jag lockade honom med mig hem till mig. Där bjöd jag honom på saft förgiftat med LSD, och i den lilla stackarens besinningslösa ömkliga hjärtslitande rus tog jag mig före att våldta honom. Han såg alla världens hemskaste monster och gallskek av vettskrämdhet medan jag bara njöt av hans totalt prisgivna tillstånd. Djuriskt frossade jag i min synd, och drömmen slutade med att jag ströp den lille gossen bara för att få honom att sluta skrika. Han dog som en plockad blomma som vissnade direkt mitt i sitt livs mest fasansfulla skräckupplevelse av påträngande hallucinationer värre än några bestialiska mardrömmar. När jag vaknade drypande våt av kallsvett hade jag i sömnen haft sädesutlösning. Mitt hjärta bultade som en kopparsmedja och gjorde ont som de värsta kopparslagare men på fel ställe, och jag tänkte bara: "När får jag äntligen dö?"

Jag berusade mig genast med amfetamin för att lindra smärtan och gick sedan ut på stan. Jag irrade planlöst omkring och tänkte ömsom på allvar på att ta livet antingen av Pentti eller mig själv och helst båda. Men jag visste att jag var begränsad och att jag aldrig skulle kunna göra något sådant med våld.

Dagen innan hade Alf lämnat mig mitt manuskript med orden: "Jag har nu ett eget öde att sysselsätta mig med." Således hade han betackat sig för min fortsatta vänskap. Aldrig mer ville han bli påmind om mitt och hans eget ödes outhärdliga verklighet. Från att ha varit en föregångsman på området för honom och haft honom något att lära hade jag nu för honom blivit bara en kollega. Han hade i sin olycka blivit min jämlike och hade därför ingenting mer att lära av mitt öde.

Jag irrade omkring mera förtvivlad än någonsin. På måfå ringde jag på en dörr. Det var någonstans i Majorna. En ung dam kom och öppnade.

"Ursäkta mig," sade jag, "men jag är narkoman och narkotikalangare. Men jag vill inte pracka något på er. Jag vill bara bekänna min outhärdliga synd för någon. Jag tål inte längre att hålla allt inombords. Får jag komma in?" Jag fick komma in.

Hon var lugn och nykter och tycktes ha sett en hel del av livet. Jag fick för mig att hon var en barnlös änka.

Jag berättade allt för henne. I tre timmar satt vi där och pratade, det vill säga, det var jag mest som pratade medan hon mest lyssnade. Men allt vad hon sade var i högsta grad träffande och bidrog till att hålla mitt hjärta öppet.

"Jag föreslår," sade hon slutligen, "att ni inte återvänder till Gårda utan stannar här för tillfället. Jag måste gå till mitt arbete nu, som jag redan har skolkat ifrån i två timmar, men jag tror det var nödvändigt."

"Får jag stanna här?"

"Jag är tillbaka i eftermiddag. För att ni inte ska hitta på något dumt under tiden låser jag in er. Jag föreslår att ni lägger er och vilar. Det tycks ni behöva."

Jag följde hennes råd. Jag var fullständigt utmattad, och när hon gick ut genom dörren och låste den efter sig med kolvnyckel kände jag i mitt hjärta en behaglig fläkt av frid. Det gick inte att ta sig ut – fönstret var högt ovanför gatan. Plötsligt somnade jag, och för första gången på veckor upplevde jag en sömn som faktiskt var vederkvickande.

Dock drömde jag om Pentti. Han sade: "Narkomanerna och deras inbördes sätt att leva är en starkt koncentrerad spegelbild av samhället. Även samhället har sin kult med dess ideologier: samhället gör sina medlemmar beroende och avhängiga genom ideologin på samma sätt som drogerna gör sina offer. Och i narkotikabranschen uppträder kapitalismens egenskaper i sin mest avslöjande, bjärta och koncentrerade form: ingenstans är utsugningen och den cyniska hänsynslösheten genom manifesterad girighet mera uppenbar än i knarkbranschen. Kapitalisterna utsuger, utnyttjar och offerar vem som helst för att få mera pengar, och det är just vad knarkkungarna gör med narkomanerna: de lever på narkomanernas förintelse.

Och ur den synpunkten skulle knarkkultens införande i kommunistvärlden vara ett förintande slag mot kommunismen, ty knarkrörelsen är till sin natur kapitalistisk. Just för att den inte är erkänd av lagen är dess kapitalistiska nödvändighet så extrem: ingen börs är svartare än knarkbörsen. Knark bakom järnridån skulle definitivt upplösa kommunismen medan det här i väster bara befäster kapitalismen."

Jag mindes dessa ord så tydligt när jag vaknade som om Pentti verkligen hade varit i detta rum och sagt det själv.

Och jag förundrade mig över min nya situation: inlåst hos en okänd kvinna och inte ens kunnig om adressen. Var mitt liv en dröm eller en galenskap?

"Ditt hjärta måste verkligen vara egendomligt funtat," sade min väninna sedan hon hade läst mina papper. Jag hade själv anmodat henne att gå till min lägenhet och hämta dem. Själv hade jag stannat i säkert förvar i hennes våning. Jag hade inte lämnat den på fyra dagar. Min beskyddarinna var ingen änka. Hon var något ännu

finare: hon var en oskuld. En nykter och jordnära, praktisk och genomsund, saklig och duktig kvinna på trettiosex år, ej särskilt vacker men ej heller direkt ful, gammalmodig till sättet och fullständigt realistisk – ingenting kunde förvåna henne. Hon arbetade som kurator på ett vårdhem i närheten för utslagna och arbetslösa, hemlösa och ensamma, alkoholister och narkomaner, så hon kände alltför väl till den undre världens rännstenstillvaro och hela den sidan av livet.

Hon visste, att det enda som kunde bota en narkoman var en starkare vilja än hans, och denna kompromisslösa goda vilja demonstrerade hon inför mig. Hon släppte inte ut mig, och jag mådde som en prins. Jag sov gott på nätterna, och min sedan ett halvår fortskridande avmagringstendens upphörde tvärt. Min feber gick ner, (jag måste ha haft ständigt hög feber i mer än en vecka,) och jag började känna mig som en människa på nytt. Och fastän jag inte tog någon drog eller ens någon aspirin så värkte inte mitt hjärta.

Men även denna verklighetsnära illusionsfria dam var en kvinna. Även hon hade som människa en tragedi att bära på: hon hade aldrig fått älska. Och hon ville ha barn. Gärna ville hon ge sig hän innan det var för sent. Den fjärde dagen insåg jag äntligen att detta var vad hon ville, och jag var då fullständigt uppriktigt mot henne.

"Kära Ellinor," (så hette hon,) "be mig inte att fördärva dig. Visst älskar jag dig som du älskar mig, men låt det aldrig bli mer än andligt. Jag skulle bara göra dig olycklig, ty jag skulle kunna fördärva dig, och det är det sista jag vill göra. Du kan inte hålla mig här inspärrad jämt, och förr eller senare måste jag ta någon drog igen mot det onda i mitt hjärta som måste komma tillbaka, och som narkoman skulle jag även kunna göra dig till narkoman. Jag vet det. Vem som helst kan bli narkoman och blir det då för gott, ty det är mera en andlig last än en fysisk. Själen drabbas mera av det än kroppen. Det är därför beroendet blir så starkt. Nu finns det ingenting jag värdesätter hos människan högre än hennes oskuld, vilket är hennes gudomligaste egenskap och hennes enda gudomliga egenskap så länge den finns. En oskuld går inte att fördärva så länge hon förblir oskuld, och en enda oskuld i världen är nog för att frälsa hela mänskligheten. Du är den renaste oskuld jag har mött i mitt liv. Offra den inte. Gör mig inte besviken. Jag är säker på att det skulle innebära mitt livs yttersta salighet att få ligga med dig, och gärna skulle jag dö i den stunden, ty det är troligt att mitt första genomförda samlag skulle kosta mig livet. Det har en läkare varnat mig för."

"Jag tror att ditt dåliga hjärta bara är en bluff och någonting psykiskt, ty av symptomen att döma är stress det enda du har lidit av."

"Det är inte omöjligt att du har rätt, men jag ensam vet hur mitt hjärta svider, och av de plågorna vet jag att jag kan dö när som helst. Därför vill jag njuta av livet. Därför vill jag äga din vänskap och ej förstöra den med att fördärva dig och äga din kropp. Jag förstår din längtan efter barn, ingen känsla hos kvinnan är mera mänsklig och naturlig, och jag tror säkert att jag skulle kunna ge dig ett barn även om jag skulle avlida direkt efter befruktningen. Tro mig: detta skulle jag gärna göra. Men din oskuld betyder mer för mig än din kropp och allt annat. Jag älskar dig för att du är en oskuld och för att du därför som människa aldrig kan fördärvas. Gläd

mänskligheten genom att bibehålla dig själv som den heliga oskuld du är, ty som oskuld kan du bättre gagna mänskligheten genom ditt arbete än som en moder fjättrad vid barnen och spisen."

Det var följande dag som jag bad henne om att få gå till Gårda.

"Jag måste uppsöka en viss Peter Möller. Innan jag hade träffat dig ville jag aldrig se den karlen mer, men ditt sällskap har nu höjt mig över min ovilja. Det har insinuerats att denne Möller har mördat en person som jag kände, och jag måste få visshet i om allt vad jag hört är sant eller ej. Hela händelseutvecklingen står för resten beskriven i mina papper. Du har själv läst det."

"Du vill veta om doktors skildring av mordet är sanning eller lögn?"

"Precis. Det är det sista jag kan göra för Ingmar. Jag är skyldig honom att gå till botten med saken."

Hon lät mig gå.

Det var afton och dåligt väder. Peter var hemma. Det lyste. Dörren var öppen. Jag steg in.

"Vem är det?" ropade han.

"Ludvig," svarade jag.

"Ludde?" Hans röst var helt förändrad till det mjukare. "Det var mycket länge sedan. Ursäkta mig. Jag var upptagen men skall genast klä på mig."

Strax såg jag hur det stod till. I hans säng låg det en flicka som inte kunde vara mer än högst tretton år gammal.

"Jag förstår vad du tänker," sade han medan han drog på sig litet kläder, "men hon har varit med om det förut."

Hon tittade helt slött och ointresserat på mig där hon låg naken i Peters säng. Blicken var beslöjad.

"Har du drogat henne?"

"Vi har bara rökt hasch tillsammans. Var det det du ville?"

"Ni måste ha rökt ganska mycket av luften att döma." Jag var redan påverkad av den.

"Till saken! Vad var det du ville?" Han var plötsligt uppretad.

"Jag fick besök härom natten av doktor Solomon Gold."

"Har han redan kommit hit?"

"Skall han komma hit?"

"Ja, han är på väg tillbaka. Hur träffade du honom?"

"Han besökte mig i drömmen."

"Jaså."

"På min förfrågan berättade han i detalj för mig hur mordet på Ingmar hade gått till." Jag återberättade vad jag hade drömt. "Nu vill jag av dig veta sanningen."

"Vi är inte rädda för dig längre, Ludde, för vi vet att du är en av oss. Hade du inte blivit det hade vi dödat dig för länge sedan som vi dödade Ingmar. Men du har häpnadsväckande förmågor. Det gick precis så till vid Ingmars död som du har drömt. Själv fick jag så svåra men av upplevelsen att jag drogade mig alltför ordentligt och därför så småningom hamnade på Lillhagen. Jag lider fortfarande av

minnet av hans död. Jag får förskräckliga kväljningar utan förvarning, och det enda som hjälper är knark. Därför är jag numera narkoman på heltid. Jag hade aldrig blivit beroende av det om jag inte hade tagit livet av Ingmar på så utstuderat vis. Vi var för resten drogade alla fyra när vi gjorde det. Annars hade vi aldrig gått i land med det."

"Vad ska doktorn göra här i Göteborg? Skall han återuppta sin råttodling?"

"Nej, han har nya projekt på gång. Med sina höga kontakter i Orienten skall han så ordentligt infiltrera Norden med knark att det skall bli ett enda enhetligt knarkrike. Han har redan gett oss i det nordiska förbundet instruktioner om hur vi skall utnyttja våra internordiska kontakter för att underlätta importen av all sorts narkotika. Och nåderik konung och överstepräst över detta förenade nordiska knarkrike har han kommit fram till att Pentti vore den lämpligaste att bli. Det låter väl bra? Vet du varför Pentti alltid har haft en sådan enastående framgång med sig? Det är för att han alltid har predikat att narkotika inte alls framkallar beroende. Och han tror på det själv. Han håller det för ett axiom att människan knarkar endast när hon själv vill det och att hon kan avbryta närhelst hon vill det. Till alla sina kunder lovar han att de inte skall bli beroende. Därför är de alla mera beroende av honom och av knark än vad någon annan narkoman i världen är det av sin langare."

Den tjocka söta luften i rummet gjorde mig yr.

Plötsligt kastades dörren upp, och in kom det en rasande fantom. Jag såg bara det långa eldröda flaxande håret och hörde varelsens förtvylade rytande.

"Förbannade mördare!" skrek den onde anden. "Det var du som gjorde det!"

Innan jag visste ordet av såg jag en ursinnig om munnen fradgande Ragnar ha gripit Peter Möller om strupen. Han var ett rasande vilddjur. "Erkänn!" väste han fram. "De tvingade honom till det!" Peter var redan blå i ansiktet. Ragnars stryppgrepp tillät honom inte att få fram ett ljud. Flickan låg orörlig och apatisk och såg helt likgiltigt på.

"Vad är det?" försökte jag hejda Ragnars ursinne.

"Alf Börjesson har begått självmord, och det var Peter här som tvingade honom att göra det. Polisen hade kommit på att Alf var narkoman och att han hade sålt narkotika. För att hans affär ändå skulle kunna fortsätta tjäna som hemlig langningscentral tvingade Peter honom att begå självmord. Nu kan Alfs fru fortsätta bedriva rörelsen. Hon är förstås också narkoman redan. Och polisen är förargad över att Alf har dött utan att ha hunnit avslöja någonting. Alfs fru vet bara att Alf har begått självmord. Det är alltför uppenbart. Hon vet inte hur."

"Hur dog han?"

"Han hängde sig."

"Hur kunde Peter tvinga honom till det?"

"Peter kan avrätta folk grymmare än någon annan. Han har lärt sig att droga andra bättre än sig själv. Han är ju kristen. Han delar med sig. Men Alf var den hyggligaste och enda hederliga människan i Gårda, och han föll offer för den uslaste av alla dess kloakrättor: den här förbannade skiten Peter Möller!"

Ragnar visste inte vad han gjorde. Han var själv driven till vansinne av någon drog. Skräckslagen av fasa insåg jag att jag ingenting kunde göra mot Ragnars demoniska kraft.

"Och en minderårig flicka har han förfört också, det sjuka monstret! Har han drogat henne också? Har du drogat henne och våldtagit henne, din pestråtta?"

Flickans ansikte var helt uttryckslöst. Hon fortfor att nästan livlöst se på.

Peter var ett kräk som inte ens brydde sig om att försvara sig. Innan någon visste ordet av hade Ragnar genomfört strypningen. Peters kropp var plötsligt som färdigkokt spaghetti. Jag vet inte vem som var mera lamslagen av fasa – Ragnar eller jag. Nervöst rädda undersökte vi kroppen och fann den vara helt utan liv. Ragnar började genast vräka ur sig en ström av ord.

"Vi får lägga honom i ett rivningshus. Jag vet ett hus som skall rivs i morgon. Där kan vi gömma honom i källaren. Hjälper du mig? Nej, du behöver inte. Jag vet andra som hjälper, som hatade Peter lika mycket som jag. Jag tror alla hatade honom. Han var doktor Golds mönsterelev och Ingmars främste mördare. Nu är åtminstone Ingmar hämnad, men ingen vet hur många Peter har fördärvat. Allt han rörde vid och alla han kom i kontakt med blev smittade av hans flinande kristna ondska, som inte var av denna världen.

Ja, jag vet vad du tänker. Det syns lång väg att jag just har skjutit mig. Vansinnet lågar i mina ögon, inte sant? Men jag vet vad jag gör. Aldrig har jag vetat det bättre. Jag har skipat rättvisa här, som när jag slängde bomben i doktors källare.

Du har visst själv blivit narkoman sedan vi senast sågs. Jag gav dig bara hjärtmedicin. Jag visste att du behövde det. Vad du gjorde efter det var helt på ditt eget ansvar. Det är livsfarligt att ge efter för suget. Droger är bara medicin, och bara för att de är olagliga frossar alla i att missbruka dem. Du kanske förstår vad det hela handlar om nu. Du kanske rentav förstår mig. Kan du förstå mig? Har du fattat mitt skövlade liv, hur det enda som livet gav mig var skändning efter skändning och förödmjukelse på förödmjukelse? Kan du inse att jag inte är en människa, att jag varken är man eller flicka, och att det är därför jag är narkoman? Ruset är det enda som får mig att känna mig som en människa! Först i rusets våld känner jag mig stå över allt det fördärv som mitt liv har varit från början till slut. Liksom gamla horor måste även sexlösa homosexuella få leva och få ta ut av livet det lilla de kan få. Därför knarkar jag tills jag dör, det privilegiet har jag betalat för med mitt liv som ändå aldrig kan bli normalt, och ju förr jag dör, desto bättre, men till dess skall jag ha allt ut av livet som det förunnas mig möjligheten att ta."

Med dessa sista ord lyfte han på filtarna som den apatiska flickan låg under och blottade hennes utvecklade kropp. Utan att ens klä av sig lade han sig bredvid henne och började arbeta upp sig. Först efter en stund började han kränga av sig byxorna.

Jag hade sett nog. Mitt hjärta började skrika igen. Jag vacklade därifrån men föll nästan ihop över bordet. Bordet var fullradat av LSD-kapslar, kungen bland drogerna. Jag tog så många jag kunde och körde ner dem i fickan, som sprack. Med

handen om fickan lyckades jag sedan ta mig ut ur lägenheten, och inte en kapsel gick förlorad för mig på vägen hem.

"Så var man hemma igen hos sina droger," tänkte jag när jag stängde min dörr bakom mig. Jag var i säkerhet. Vad som sedan följde var en orgie i vällustigt rus som varade hela natten. Mest av allt frossade jag i fasan att från ovan få se hur Ragnar hårt knullade den redan helt förstörda och likgiltiga minderåriga flickan medan Peters strypta lik stirrande låg och såg på utan att kunna vända bort blicken. Men inga rus i världen kunde längre dämpa mitt himmelshögt av smärta vrålande hjärta.

Och likväl ville jag leva. Ju värre mitt hjärta marterade mig, desto innerligare ville jag leva, desto intensivare ville jag uppleva varje minut av mitt korta återstående liv och gärna även förbli vaken varje natt och sömlös beständigt, ända tills döden hann upp mig, bara för livets skull som sådant.

Min natt var en orgie i vällustiga mardrömmar. Jag njöt av att få falla och sjunka ner i dyn av mitt eget fördärv. Jag frossade i min egen olycka. Jag kunde inte sova på hela natten, men desto mera drömde jag i vaket tillstånd.

Snart kände jag åter rusets feber blossa i mina kinder, och jag rös av kallsvett och välbehag. Jag njöt av att ligga vaken och vrida mig i mina mardrömssyner. Maran red mig, och jag frossade i dess tortyr. Aldrig hade fasan varit mig ljuvligare. Jag välkomnade alla mina mardrömmar, men i dessa infernaliska timmar var en tanke starkare än alla andra. Jag tänkte på Ellinor och hoppades innerligt att hon ej skulle komma och söka upp mig och eventuellt försöka rädda mig. Jag hoppades det för hennes egen skull, ty jag ville inte göra henne något för när, och om hon kom till min dörr och på nytt tiggde mig om att få barn med mig så skulle jag inte längre kunna kontrollera mig. Jag skulle ge mig hän till henne och fördärva henne, precis som jag hade fördärvat Alf.

Ty vem var skyldig till hans död utom jag? Det var ju jag som hade skändat hans själ med att förgifta honom med LSD. Jag allenast var skyldig till hans fall och undergång. Det var jag och ingen annan som hade mördat honom.

Men ruset hindrade mig från att känna skulden. Ruset bedövade mitt hjärta, mitt förnuft, mitt samvete och allt det som var jag. Genom ruset slapp jag se mig själv i vitögat, det reducerade mig till blott en dödlig varelse, och det var det min enda ambition att få vara. Jag ville vara människa och dödlig som sådan, och endast ruset förvissade mig om att jag var det. Endast i ruset var jag fullkomligt levande.

Genom töcknet av mitt masochistiska vällusthelvete tyckte jag mig småningom urskilja några personer som hade kommit på besök. När jag urskiljde dem uppnådde jag en klimax av vällust och fasa. Det var två personer som satt och tittade på mig som om de ville komma på det klara med om jag var vid medvetande eller inte. Först tyckte jag att den ena måste vara den vackra långhåriga unga man som Rafael har målat, men mitt hjärta fullkomligt stod stilla när jag såg att det var Pentti. Och den andra personen var Ragnar.

Fastän jag såg dem klart och tydligt vägrade jag acceptera att de var verkliga. Jag vägrade att tro att jag inte drömde. Och ännu envisare blev jag i min vägran att

acceptera dem som verkliga när de började tala till mig. Det var Pentti som talade först.

"Stackars Ludde! Du är som alla människor. Alltid måste du gå till överdrift. Att du aldrig kan lära dig!" Han ruskade ogillande på huvudet.

"Du hotar med att ge oss och Gårda dåligt rykte," sade Ragnar. "Det måste du sluta med."

"Tro inte att vi finns," återtog Pentti. "Vi är inga narkomaner. Det finns inga narkomaner. Det är en myt bildad på den lögnen att man kan bli beroende av narkotika. Du måste leva för att upphäva den lögnen."

"Tappert har du motstått din flickas frestelser, och lika tappert måste du hävda ditt oberoende av narkotika. Endast därigenom kan du rädda oss och Gårda, Christiania och alla så kallade knarkare."

"Dagens narkotikakult är ingenting annat än en modern motsvarighet till Antikens Dionysoskult. Den är fullkomligt ofarlig. Mänskor måste få avreagera sig ibland och fly från verkligheten. Och liksom vinet under Antiken gav upphov till samvaro, homerisk diktning, klassisk arkitektur och konst och en perikleisk storhetstid skall dagens ruskult innebära en ny lyftning för konst och musik, fred och glädje, kultur och fantasi. Så tala väl om oss narkomaner och vårt rus. Förfölj oss icke och väck icke ont blod emot oss. Tro inte ensidiga filmer som 'Ett anständigt liv' och 'Christiane F.' som bara har gjorts i syfte att krossa vår idealism. Sådana filmer handlar om svaga personer som går till överdrift med knarket. I lagom doser försiktigt använda är all narkotika enbart av godo.

Du bor bra som bor mitt i Gårda. Försök inte flytta därifrån. Du hör hemma där. Det finns ingen stadsdel i Göteborg var det bor så mycket sällsamt folk som i Gårda, och visst är många av dem galningar, men de är fullkomligt ofarliga och mera levande och medvetna än vanligt folk."

"Men akta er för doktor Solomon Gold!" skrek jag åt dem. "Han är på väg hit och ämnar fördärva hela Norden med att tvinga alla att gå till överdrift med narkotika. Han är höjden av omänsklighet som den hypermaterialistiske vetenskapsman och ultracyniker han är. Han betraktar alla människor som djur. Han får inte komma tillbaka."

"När han får veta att Peter Möller är död vågar han knappast komma hit mer," sade nu en tredje långhårig person som satt vid sidan av de två första och som jag nu började skönja i dunklet. Han var betydligt äldre än Pentti och Ragnar men samtidigt mera förtroendeingivande.

"Du som vet allt," sade jag till honom, "varför knarkar folk?"

"Det är storstaden som tvingar dem till det. Storstaden besjålas av en hård rytm som tvingar alla med sig i en hysterisk karusell, och det enda sättet för de flesta att hänga med i svängarna är att hetsa upp sig till större intensitet genom kaffe, stimulantia och allt starkare former av narkotika. Så enkelt är det. I småorterna knarkar folk för att det är spännande och någonting nytt och för att de har tråkigt."

"Är det sant att du var homosexuell? Det har jag alltid undrat."

"Ännu idag tror många det bara för att jag hade mina sidor som vetenskapsman. Alla män som föredrar att förbli rena som jungfrur genom hela livet har man velat rycka glorian ifrån med att insinuera att de var homosexuella. Endast Jesus har ej råkat ut för detta förtal, fastän det uttryckligen står att han hade en lärjunge som han älskade. Men lika ren som Jesus var även jag och många andra förtalade med mig. Bara för att man avviker från mängden och bär långt hår och avstår från fruntimmer och inte låter sig besudlas av mängdens och världens rutenhet vill de göra en ruten med att anklaga en för homosexualitet, men det skall de aldrig lyckas med. Intill döden var jag ren, och endast Rafael var renare än jag så länge jag levde. Tyvärr föll Rafael efter min död liksom Michelangelo.

Så tro inte på världen. Tro på individen. Tro på mig. Ty endast den ensamma kan någonsin representera och tillvarata sanningen. Därför blir han aldrig trodd emedan han är så ensam, men just emedan han aldrig är trodd har han rätt och är han sanningens representant. Det som de många tror på och säger är alltid lögn, ty sanningen låter sig aldrig finnas utom av den ensamme som offerar allt för sin sökan av sanningen."

"Menar du att sanningen finns i knarket?"

Plötsligt såg jag en fjärde person. Det var en gammal god vän till mig. Det var Alfred, dataingenjören som blev narkoman. Jag kände knappt igen honom. Han hade ytterst få tänder kvar i munnen, ansiktet var uppsvullet och vanställt av härjande lidanden i drogutsvävningarnas spår, för ögonen hade han ett par mycket starka och mycket små glasögon som gjorde att han såg blind ut, men hårväxten var praktfull. Men som helhet var hans chockerande uppenbarelse i allt sitt obeskrivliga förfall närmast skräckinjagande spöklik.

"Här ser du sanningen," sade han. "Jag knarkar nu i mitt tjugonde år och är trettioåttio år gammal. Men aldrig har jag ångrat att jag knarkat. Alltid har jag satsat allt på nya rus. Alltid har jag gått till överdrift och så mycket till överdrift som möjligt. Aldrig har jag stannat upp på min väg mot fördärvet. Men det är Gud jag har älskat i mina rus och dus. Det är honom jag har sökt och honom jag har funnit. I ruset, hänryckningen och extasen finns sanningen. Den absoluta insikten finns bara i den absoluta självuppgivelsen, som knarket är ett medel till. Du ser på mitt yttre att jag är fullständigt förstörd, men i det inre är jag lyckligare än någon annan och känner jag livets innersta hemlighet bättre än någon annan. Kalla mig galen och knarkslav om du vill, men jag står närmare Gud än alla tråkiga nykterister. Jag är förlorad såsom alla till överdrift gångna missbrukare, men endast materiellt. Våra själar tillhör Gud och den eviga saligheten.

Jag har sökt och funnit. Jag offrade karriär och möjligheter, familj och allt för mitt sökande och blev därunder alltmer en fantast, men jag fann vad jag sökte. För mig blev nuet evigheten, och det var värt besväret. Gå du och gör sammanlunda. Det blir ett ohyggligt liv bräddat med lidanden, men det hör martyrskapets ära till. Du förgås i en bottenlös avgrund och dör aldrig hur gärna du än vill det, ditt lidande blir hemskare för varje år, och ju närmare döden du kommer, desto mer gäckar den dig, desto grymmare hålls du vid liv av ditt öde, desto hårdare dras ditt livs sträckbänk

åt. Fasor utan tal väntar dig på din väg mot fördärvet och dess eviga sanning. Men håller du blott sanningen och dess åstundan framför blicken skall du uthärda ditt livs martyrskap, som är det enda varje sanningssökare har att vänta."

Där satt de stilla alla fyra och tittade på mig. Fastän jag var äldre än de var jag deras lärjunge och de mina mästare. Jag tillhörde dem. De sade ingenting mer men förblev lika verkliga och överkliga. Aldrig har för mig någon människa tett sig så övernaturlig, överklig och gudomlig och samtidigt så verklig, påtaglig, mänsklig och sann som dessa fyra gestalter nu verkade för mig – Ragnar, Pentti, Leonardo da Vinci och Alfred. Och gradvis försvann de för min syn och upplöstes i mörkret när jag somnade in i stilla medvetlöshet.

Jag var alldeles slut när jag åter vaknade till sans. Skälvande på ett par gelésvaga ben tog jag mig ur min säng för att komma till bordet, var jag hade lagt kapslarna. Det gjorde ohyggligt ont i mina ögon, och det utestängda dagsljuset i en värld som inte var min gjorde inte saken bättre: ljuset stack som nålar i mina ögon värre än vad mitt hjärta stack mig som elchocker i själen. Skakande av feber och upphetsning drogade jag mig på nytt och återvände genast till sängen, påklädd i mina smutsiga kläder, orakad som ett svin och in bland mina illaluktande filter. Lakan använde man ju bara inte. Filter kunde man däremot smutsa ner hur mycket som helst utan att det syntes.

Åter dök det upp varelser i mitt rum. Doktor Solomon Gold inträdde i rummet tillsammans med Pentti. Doktorn verkade glad åt att se mig. De talade sins emellan med varandra som om de var säkra på att jag ingenting hörde.

"Men vad skall vi göra med hans fruntimmer uppe i Majorna?" frågade doktorn.

"Ja, det är ett problem," svarade Pentti, "ty han har avslöjat allt för henne. Han har till och med gett henne sina dagböcker."

"Antingen får han aldrig se henne mera, och så expedierar vi henne, eller också måste hon bli en av oss."

"Det vore nyttigt för vår verksamhet att ha en socialarbetare på vår sida. Vi kunde då få en fot in i medicinalstyrelsen."

"Ja, låt honom kränka henne och droga henne så att även hon blir beroende av oss. Locka henne hit så att hon kommer och hälsar på honom."

"När kom ni hit, doktor Gold?" frågade plötsligt jag.

"Jag kom hit igår. Det gläder mig att se er så initierad i våra mysterier."

"Jag kommer aldrig att fördärva Ellinor. Det måste ni ha klart för er. Hon är en okränkbar oskuld. Lämna henne i fred."

"Okränkbara oskulder finns inte," hånlog doktorn. "Det finns bara kränkbara oskulder."

"Ni rör inte ett hår på hennes huvud! Jag ska själv aldrig se henne igen."

Då skrattade både doktorn och Pentti ut mig.

Och i nästa ögonblick såg jag mig själv ligga till sängs med Ellinor. Jag hade redan skändat henne och drogat henne, och hon var fallen och beroende. Och medan jag utnyttjade henne hade jag det ohyggligaste samtal med henne:

"Vi skall få barn som skall bli lika fördärvade som vi. Tidigt skall vi göra dem till professionella narkomaner. Men du får inte se mitt elände, min fattigdom och förnedring, den ohyggliga smuts som mitt liv har blivit. Du får inte skåda sanningen om mig." Och helt spontant rev jag ut ögonen på henne, men hon fortfor att älska mig med tomma blodiga ögonhålor. Hon var helt hängiven min och narkotikans sak. Jag stod inte ut.

I nästa ögonblick såg jag en liten söt pojke i en gemytlig tobaksaffär. Han köpte godis. Affären var fridfull och välordnad, och expediten var en gammal förtjusande dam som väl betjänade gossen.

Så kom Peter Möller in i affären. Jag försökte skrika till honom från luften: "Men du är ju död! Du får inte finnas här!" Men han vände sig avsides till mig och sade: "Du har fel. Jag kan inte dö."

Och han ställde sig bakom pojken och väntade på sin tur.

När pojken hade gjort slut på sina pengar bad Peter Möller om att få betala. Gossen sken upp över hela ansiktet. "Är det säkert att det inte är något mer du vill ha?" frågade knölen. Även tanten bakom disken var solskensstrålande. Pojken köpte ivrigt en hel extrapåse full, och så betalade Peter Möller. Och han gick med gossen ut.

Utanför affären sade han till gossen: "Om du följer med mig skall du få smaka på godsaker som du aldrig har upplevat maken till." Och den knappt nioårige pojken följde med Peter Möller hem.

Där bjöd Peter Möller honom på allt möjligt: portvin, whisky, cognac och slutligen en god hälsodryck förgiftad med amfetamin. Pojken hade ständigt bara blivit gladare och var ett motståndslöst offer när Peter ledde honom till sängen.

Jag ville inte se vad som sedan följde. Jag vrålade: "Jag vill inte se det! Jag vill inte se det!" och rev ut mina egna ögon som ingenting. De smetade sig kring mina fingrar som råa ägg. Jag kände ingenting i själva ögonen. Men fastän de var borta såg jag den fasliga akten i detalj, hur pojken kved och grät utan att egentligen förstå vad det var som hände och hur Peter Möller fnittrade hysteriskt. Och jag vrålade i vrede över att jag inte kunde ingripa och mörda honom.

Till slut vände Peter gossen på mage och bakband hans små händer och munkavlade honom med ett bälte, som han spände flera varv runt munnen på den lille som nu bara grät ljudlöst och fullständigt skräckslaget. Och då plötsligt kände jag att det var jag som låg där munkavlad och berusad utan att kunna göra någonting för att försvara mig och att det var jag som blev våldtagen av Peter Möller, vars enda drift här i livet och även efter döden var den lägsta tänkbara sadism. Trodde han fortfarande att han var kristen efter döden? Eller visste han inte själv att han redan var i helvetet och skulle stanna där för gott?

Allt fruktansvärdare blev mina syner. Innan ruset helt var över kände jag att jag var vaken. Det var kolsvart, och jag såg intet ljus någonstans. Skakande i hela kroppen raglade jag ut ur sängen och föll genast ihop i en hög på golvet. Jag reste mig huttrande av frossa på knäna. Jag såg ingenting. Allt var svart. Jag mindes att jag i mina hallucinationer hade slitit ut mina ögon och kände plötsligt förskräckt efter om de var kvar. Jag blinkade och kände på ögonlocken med fingrarna. Ögonen fanns

där men jag kunde inte se. Jag kunde inte se! Jag flämtade till: "Jag kan inte se." Och så vrålade jag ut: "Jag kan inte se!"

Vad hade hänt med mina ögon? Jag famlade mig fram till skrivbordet och kände på fönsterrutan. Överallt runt omkring mig stälpte jag saker som föll i golvet och gick sönder. Ideligen slog jag mig mot hårda föremål. Men jag kände fönsterrutan. Ingen gatlykta, inget solljus, ingenting. Jag såg ingenting!

Jag återvände till sängen för att lugna ner mig, men jag fick ingen vila, ingen rast eller ro. Jag ville bara ständigt vråla ut min själsförintande skräck och fasa. Jag var blind! Och ju mera jag tänkte på saken, desto säkrare blev jag på att jag aldrig skulle få synen tillbaka.

Slutligen tog jag mig desperat upp ur mina smutsiga filter och ut ur lägenheten. Jag ringde på hos mina ockupanter till grannar. Ingen svarade på mina bultranden och skrik. Jag raglade ner för trappan och ut på gården, trevade mig längs husväggen till trappuppgången bredvid och stapplade in där. Ingen svarade hos Paul och Maria. Ingen svarade hos Magda, men dörren var öppen. Där inne var det en sällsamt kväljande stank. Jag förstod att där var ingenting att hämta och raglade ut igen.

Den översta grannen öppnade dörren. Han var påtänd.

"Jag har blivit blind!" nästan skrek jag till honom.

"Ja, du ser sån ut," sade han, "men det blir vi alla förr eller senare. Alla knarkare förlorar gradvis kontakten med världen så att de till slut aldrig mer kan se verkligheten, som deras liv går ut på att fly från."

"Du förstår inte! Jag är blind! Jag kan inte se ett skvatt!"

"Du är lycklig du. Jag önskar jag även slapp se allt vad du slipper se. Vill du komma in och hascha med oss?"

Jag storknade av den tjocka dunsten som bolmade ut ur hans lägenhet. Jag vände mig om för att gå och stapplade ut igen.

På något sätt hade min extrados av LSD skadat min hjärna så att jag inte kunde se. Så förstod jag det. Och jag visste inte om det var tillfälligt eller för gott.

På gården stötte jag ihop med en mänska. "Vad är klockan?" frågade jag.

"Den är närmare halv fem på eftermiddagen," svarade hon. Jag ignorerade henne och stapplade vidare genom porten ut på gatan. Där föll jag ner på knäna på kullerstenarna och skadade knäna därvid ganska illa, men liksom för att göra skadan och smärtan större började jag förtvivlat slå knytnävarna mot stenarna och ropa om och om igen: "Jag är blind! Jag har blivit blind! Jag har förlorat min syn!"

Någon kom upp bakom mig och lade sin hand på min hals.

"Vem är det?" frågade jag.

"Du kände inte igen mig på gården. Nu förstår jag varför. Kom!"

Det var Ellinor.

"Kom så går vi hem till mig. Jag skall följa dig. Berätta nu hur detta har kunnat ske."

Snyftande avslöjade jag hela min orgie sedan jag lämnat hennes bostad. Hon tröstade mig moderligt.

"Stackars gamle blinde man! Jag skall bli dina ögon tills du kan se med dina egna igen. Du har förlorat din verklighet, din själ och allt vad du trodde att var du. Därför skall jag ge dig mig i stället. Det skall kanske ge dig ett nytt bättre liv."

Och hon förde mig hem till sig. Nu kunde jag inte mera rymma ifrån henne. Jag hade fallit för den yttersta av alla frestelser: det för barnet inom människan så oundgängliga modershjärtat, människans första, sista och eviga frestelse, och, vad värre var, jag hade slutgiltigt blivit beroende av denna den största av alla frestelser: kvinnan.

Det spelade ingen roll hur mycket doktor Solomon Gold vidare skulle anfäktat mig i mina drömmar och hävda kvinnans ohållbarhet som pålitlig förnuftsmänska: denna kvinna visste varken han eller Ragnar eller Pentti att fanns, och det var min saliga glädje. Deras blindhet som fanatiker och narkomaner hade besegrat mig, men min blindhet för verkligheten hade besegrat dem: de hade nu ingen makt över mig längre. 'Den blinda kvinnan,' som doktorn alltid kallade det veka könet, hade beslagtagit mig: en värre blindhet än hennes öppnade nu mina ögon för kärleken.

Ty småningom lärde jag mig se alltings inre skönhet och särskilt kvinnans, och jag kunde då med välbehag lugnt glömma hur ful den cyniske, materialistiske och kalle doktor Solomon Golds värld och verklighet hade sett ut.

Ironiskt nog skulle man kunna säga att jag stod i tacksamhetsskuld till narkotikan och särskilt till LSD för den blindhet för verkligheten som öppnade min andes ögon för kärleken.

Efterskrift.

Jag var en av de första som de ärade med att bjuda hem till sig. Jag har tidigare sparsamt figurerat i dessa annaler som den judiska församlingens 'sprättige och lungsiktige organist', vilket båda delarna är överdrifter. Men Ludde var alltid som så många sjömän en överdrifternas man.

De bjöd mig på middag bestående av idealisk Göteborgsfisk, och vi hade intressanta samtal oavbrutet. Bland annat kom vi att tala om Gårda, var jag också bodde sedan fyra år, och om narkomanerna där. Jag förnekade att de fanns och hävdade att det var de som i den mån de fanns där i så fall hade fördärvat Gårda, liksom de i tiderna hade fördärvat restaurang Victoria. Men då tog han narkomanerna i öppet försvar, och därur upprann vår häftigaste debatt.

Jag bestred bestämt att de gjorde någon nytta med att som nerdekade dagdrivare skräpa i samhället, och detta bemötte han på följande sätt:

"Menar du att det finns någon medlem i dagens samhälle som inte på något sätt är narkoman och som inte skräpar mer än att han gör nytta? Görs det någon nytta här i världen som inte enbart i så fall är egennyttan? Till och med du själv är narkoman fast du inte vet om det, och det är de narkomaner som inte är medvetna om sin last som är de som är illa ute.

Narkomanernas tillvaro är en återspeglning av hela världen. Som knarkarna lever för sina droger, så lever även de mest respektabla hedersmedborgarna för sitt beroende av materiell välfärd, kylskåp och lyx, TV och massmedia, kaffe och cigaretter, pornografi och underhållning. Även kultur är en beroendeväckande drog, men den är respektabel därför att den är etablerad. Du är beroende av musik dagligen. Annars blir du orolig och sjuk och kan inte leva. Beethoven sade om sig själv att han var Bacchus och berusade människorna med vin. Allt som människan är beroende av utom naturen, och det är inte lite det, är lika mycket narkotika som haschisch och LSD, kaffe och nikotin, TV och veckotidningar, litteratur och musik. Dostojevskij själv rökte oupphörligt tobak medan han skrev sina böcker. Men det som gör narkotikan farlig är att den inte är helt kartlagd. Det är en ny värld för människan som hon har skäl att vara rädd för emedan den kan ge henne oanade inblickar i hennes eget mörkaste oöverskådliga själsdjup."

Det var något imponerande samtidigt som något oändligt patetiskt över Ludde. Han var blind och han led mera av sin blindhet än vad han lät någon ana, och ingen läkare hade kunnat säga honom om han kunde få sin syn tillbaka, emedan ingen läkare begrep vad det var för fel med hans syn.

Men till kaffet flyttade vi ut i salongen, och där blev jag en stund ensam med Ludde medan Ellinor dukade undan och förberedde disken.

"Vad tycker du om Ellinor?" frågade han.

"Hon är ytterst präktig, genomsund och nykter, kanske något konventionell men med ett tidlöst drag över sig. Jag tror inte att du hade kunnat finna någon bättre."

"Det tror inte jag heller. Ändå längtar jag ibland tillbaka till Gårda och drogerna. Inte för att jag var beroende. Det där med beroendet av droger är en lögn. Att narkotika är beroendeframkallande är en lika stor och farlig lögn som att hjärntvätt fungerar. Ingen kan bli hjärntvättad med framgång eller hypnotiserad mot sin egen vilja. Viljan är allt. Har man viljan kan man avbryta drogvänor hur länge och hårt man än gått på dem, liksom man kan sluta röka tvärt om man bara vill det. Men man vill ha mer, på samma sätt som man vill ha en portion till av en god tårta eller lasagne. Det är aptit och mersmak och ingenting annat.

I ett av mina sista LSD-rus såg jag även dig. Det var det mest jag ville tala om. Jag hade många hallucinationer, och alla hade de någon gemensam nämnare med verkligheten. Du kom och sökte upp mig. Du var klädd i din mörka kostym och var hur snofsig som helst, men du tiggde mig om narkotika.

'Vad har hänt?' frågade jag.

'De har gett mig sparken. Jag var fräck nog att be om påökt. Organisten där har haft samma lön sedan 1950. För två gudstjänster i veckan fick jag 670 kronor i månaden medan min lön i katolska kyrkan för två gudstjänster i veckan hade varit tre tusen i månaden. Efter att ha slutat i katolska kyrkan på grund av intrigerna där tyckte jag att jag kunde behöva lite mera lön hos judarna. Jag visste att min ställning där var vanskelig på grund av att så många judar var emot orgelmusik och på grund av hotet från antisemiternas sida, men ändå var jag djärv nog att föreslå en löneförhöjning. Då slutade de lita på mig, de avstod plötsligt från både orgel och kör

under gudstjänsten för att i stället fördjupa kontakten med Gud. Därför är jag arbetslös. Och vad värre är: jag har förlorat tron på Gud.'

'Varför?'

'Har du inte hört det förskräckliga? De har slagit sönder fönstren i synagogan och försökt anlägga eld vid den. Vi står inför en ny judeförföljelse och det här i Norden, och den som ligger bakom är sådana vetenskapliga monster som doktor Solomon Gold. Och människan måste ha en religion. Vilken som helst är bättre än ingen. Därför ber jag dig att initiera mig i dina mysterier.'

Så sade du. Och därför vill jag nu veta: ligger det något i denna min syn?"

Jag var imponerad av hans siargåva. Alla hoten han hade sett i sin syn var reella, men inget av hoten hade ännu slagit in. Jag var ännu anställd i båda helgedomarna, synagogan stod kvar, inga attentat eller ens försök till attentat hade förekommit, och min lön hade ännu inte sänkts. Men varifrån han hade fått min lön på tre tusen kronor i katolska församlingen kunde jag inte begripa. När jag sagt detta återtog han:

"Då sade jag dig rätt i min syn när jag sade: 'Nej, Mikael, du kommer hit förgäves. Du behöver ingen narkotika och skall heller aldrig någonsin behöva det, ty du har musiken och den monoteistiska religionen i stället, och dem skall du behålla och fortsätta att tjäna.'"

Sedan kom Ellinor in med kaffet.

Två dagar senare var Ludde död. Dödsorsaken var en plötslig hjärtattack, en länge väntad sådan som dock när den väl kom naturligtvis var helt oväntad. Jag spelade på hans begravning och försökte trösta Ellinor, som dock inte verkade behöva mycket tröst. Hon var snarare glad än motsatsen, och det var ingen skadeglädje. Hon skildes från mig med orden: "Du kommer att höra från mig."

Hon hörde ifrån sig en månad senare. Hon bjöd mig hem till sig på kaffe och dukade upp för mig hela Luddes fantastiska historia. Hon gav mig hans manuskript att läsa och bad mig komma tillbaka när jag läst dem.

När jag sedan kom tillbaka berättade hon för mig sanningen om Luddes död.

"Som han hade förutspått fick han hjärtslag i samband med vårt första samlag, men han genomförde samlaget, slaget kom först efteråt, och han visste att han hade genomfört det, ty han dog med ett lyckligt leende. Och bättre hade det inte kunnat gå. För en vecka sedan samma dag då jag inbjöd dig på kaffe hade jag av läkaren fått veta att jag var gravid.

Han älskade mig som få människor har älskat en annan, och jag tror att det var hans egen önskan att få dö just då. Ty han sade till mig samma eftermiddag: 'Ellinor, jag hoppas att jag inte behöver leva länge till, för Gårda drar i mig. Jag vet att jag förr eller senare måste dit ner igen och berusa mig, och jag vet att jag i så fall så småningom även kommer att göra dig till narkoman och fördärva dig. Då vore det bättre att dö innan.'

Och det gjorde han i mina armar efter att ha givit mig allt. Nu vet jag att han dog för livet."

Jag hade mycket att tänka på när jag gick hem därifrån. Själv hade jag aldrig stött ihop med en narkoman så länge jag bott i Gårda, och jag tvivlade starkt på deras

allmänna förekomst där. Då fanns det säkert mer av dem i Majorna. Visst hade jag ibland sett ett helt gäng av idel långhåriga unga män där i Gårda, men de hade inte sett det minsta drogade, nedgångna eller sjuka ut. Tvärtom. De narkomaner jag hade stiftat bekantskapen med hade varit mycket värre därän, och de hade nästan alltid varit korthåriga, gleshåriga eller rena skinnskallar. Sjukast av alla hade dessa så kallade 'punkare' sett ut, som hade snaggat sig och färgat håret grönt, skärt eller lila.

Och jag tänkte på Ludde. När han förlorat sin syn hade inte hans fantasi hjälpt honom så mycket längre. Jag minns den gången efter fiskmiddagen och kaffet hur han tog mig med till fönstret och bad mig beskriva utsikten för honom. Ellinors utsikt över staden var bland de vackraste jag hade sett.

Och jag hade i detalj beskrivit utsikten i dess skimrande ljus av den nedgående havssolen. Varje kyrktorn hade blixtrat i solnedgången, de röda plåttaken i Gårda hade glött, älvens blåa vatten hade gnistrat, och Göteborgs kullar hade ångat av vårens nyvaknande gradvis allt grönare liv. Det var en i högsta grad levande och vacker stad vi bodde i, vars pärla inte var enbart Gårda eller Stigberget eller något annat, utan det fanns fullt av pärlor spridda överallt för var och en att själv upptäcka och ta vara på. Gårda var kanske den främsta pärlan, men när jag kom så långt i min beskrivning fann jag att Ludde grät bredvid mig, och jag fann det olämpligt att fortsätta.

Jag frågade inte varför han grät. Den som tröstade honom var Ellinor. Men jag fick en bestämd känsla av att han grät för att han inte hade fått dö för Gårda, såsom Ingmar dog för Pärlan.

Sankt Antonius frestelse.

Ludvigs ohyggliga ödesdokumentation tvingar mig nu ödet till att bygga vidare på. Det är jag, Mikael, den religiöse musikern, som talar. Vad som har hänt är att alla Luddes profetior om mig har slagit in.

I katolska kyrkan indrogs jag mot min vilja i en kontrovers om den musikaliska liturgin; det kom en ny kyrkoherde i församlingen som envisades med att vilja ha allt på latin, vilket jag vände mig emot, emedan vi alltid hade brukat ha allting på svenska. Jag ansåg att jag som organist hade mera att säga till om beträffande det rent musikaliska än prästen och framhärdat i min rätt därvidlag. Emellertid ställde sig kören, en samling nunnor och andra fromma kvinnor, på prästens sida, och efter överläggningar dem emellan bakom min rygg avskedades jag.

"Vi gör det för ditt eget bästa," sade den nye kyrkoherden till mig. "Du är icke en utbildad musiker och är skapt för att uträtta större saker än bara sitta som en

dilettant vid en kyrkorgel, och därtill vid en dålig sådan, i hela ditt liv. Såsom starjets Sosima sände ut Aljosja i världen och som Kristus sände ut sina lärjungar, så sänder jag ut dig från samma trygga muromhågnade slutna miljö. Vad jag vill är att du ska börja göra något ordentligt i livet. Du är ändå 33 år nu och har aldrig haft någon kvinna eller ens ägnat dig åt något vettigt som du kunde försörja dig på. Du har lekt tillräckligt. Börja nu arbeta, och lämna orgeln och andra leksaker därhän."

Så sade han till mig, och jag hade inget annat val. Men till min häpnad konstaterade jag, att den som blev organist där efter mig var en av de invandrade damerna i kören. Hon var kroatiska och talade dåligt svenska, och jag förstod att hon skulle bli ett lydigt redskap åt kyrkoherden. Kanske hon till och med hade väntat på att få bli organist. Kanske de andra i kören hade vågat intrigera just på den grund att de hade vetat att hon hade kunnat och velat ersätta mig? Dock hade hon aldrig tidigare spelat annat än piano, och till en början skötte hon orgeln dåligt: hon förstod sig icke på den nordiska psalmtakten alls, även om hon skötte den latinska delen av musiken bättre än jag.

Jag hade dock kvar min synagoga, men en dag slutade min gode vän kantorn där, som hade varit kantor där i tjugo år och som nu ville dra sig tillbaka. Den nye kantorn, visade det sig, ville ha mycket mera betalt än den förre, och när det därtill anställdes en ny rabbin efter en femårig rabbinlöshet fick församlingen ordentliga ekonomiska svårigheter. En dag fick jag veta att min och körens lön måste skäras ner, och som svar därpå gick jag med kören i strejk. Församlingen upptäckte då att den kunde klara sig utan kör och organist ett tag, och dessutom gjorde avsaknaden därav den ekonomiska bördan för församlingen lättare, och de ortodoxa i församlingen triumferade. Även den nye kantorn var mer åt det ortodoxa hållet. Endast den nye rabbinen och de äldsta i församlingen, som vägrade ersätta 's' i hebreiskan med 't', saknade kören och orgeln och tyckte synd om mig. Men tillfälligtvis fick jag alltså klara mig utan de inkomsterna.

För mig innebar det en ekonomisk katastrof. Hela mitt liv var beroende av dessa två huvudinkomster från katolikerna och judarna. Dessutom fick min religiösa tro ett ordentligt slag under bältet genom dessa intriger och ekonomiska krassheter. På katolicismen hade jag alltid tvivlat, men på judendomen hade jag aldrig tvivlat tidigare. Plötsligt gick det upp för mig att även judar ibland kunde avstå från den absoluta dygdens ideal.

Samtidigt stiftade jag bekantskap med en ung bedårande flicka, som visade sig vara fästmö till den långhårige mångomtalade Ragnar. Alla älskade denna mö, som hette Sigrid, och även jag blev kär i henne. Men hon offrade sitt liv för narkomanen Ragnar. För att dela hans lidande, ensamhet och liv missbrukade hon själv droger tillsammans med honom, dock utan att ta någon synbar skada därav. Men småningom lyckades hon med sin självuppoffrande kärlek för denne barbar att få honom att helt sluta med droger och till och med att få honom att klippa sitt hår till en något mindre spektakulär längd. Hur hon träffade honom vet jag inte, men hon hade tydligen rymt från ett klosterliknande fängelse till hem och kastat sig i armarna

på första bästa. Han tog hennes oskuld ifrån henne. Sålunda lyckades hon med konststycket att göra honom till man.

Hon hade flyttat in bredvid mig i Gårda. Sålunda träffade jag henne. Genom dem kom jag i kontakt med flera gåtfulla och intressanta så kallade narkomaner, vilka alla hade romanliknande liv att bjuda på precis som Sigrid och Ragnar. När jag såg Ragnar första gången hade han inte håret längre än till axlarna, och det tog tid för mig innan det gick upp för mig vem denne Ragnar var.

Bara för att sätta mig bättre in i hela drogkulten började jag själv pröva olika medel, som bjöds mig gratis. Jag var inte det minsta rädd för att bli beroende, och jag blev det inte heller. Varje drog jag provade gjorde mig ytterst besviken, ty det var inget upplyftande alls med någon av dem. Att knarka, kom jag fram till, var enbart en fullständigt meningslös förlust av tid. Jag provade på haschisch, amfetamin, LSD och allt utom heroin, ty heroin ville ingen bjuda mig på gratis, och när jag trots narkomanernas försök att initiera mig i deras mörka kult förblev lika opåverkad, oberoende och kylig till allt vad droger hette förstod de att jag aldrig skulle kunna omvändas eller övertygas och upphörde de med att försöka göra mig till proselyt. Emellertid bodde jag kvar i Gårda och kände de flesta narkomanerna där och hälsade på dem och betraktades som en av dem fastän jag inte var narkoman.

Men det dröjde innan jag träffade Pentti. Han satt hemma hos mig och väntade på mig en kväll när jag kom hem. Han hade låst upp min dörr med en av sina egna inbrottsnycklar. "För somliga är hela staden öppen," sade han gäckande, och jag tvivlade inte på att de flesta bostäder skulle vara alltför lätta att plundra för honom och hans lärjungar. Hans hår var längre än vad jag hade föreställt mig av Ludvigs anteckningar, men av hatten förstod jag genast att det var han.

Han presenterade sig vänligt och framlade sitt ärende. Han visste att jag hade tagit hand om Ludvigs efterlämnade papper, och han ville bara övertyga mig om hans egen och andra bifigurers totala oskuld i Ludvigs död.

"Ingen ville hans död. Han är en av de få narkomaner jag vet som dog en naturlig död."

"Men ni gjorde honom till narkoman."

"Man kan inte göra någon annan till narkoman. Man kan bara göra sig själv till det. Det står en fritt att säga ja till drogerna eller nej. Du har sagt nej. Ludde sade ja."

Jag förklarade för honom Luddes död och övertygade honom om läkarnas faktiska varningar för samlag för hans del, som han självsvåldigt trotsade. Han visste att han kunde dö om han genomförde ett samlag, och han dog hellre än att han inte genomförde ett samlag. Han dog således en mänskligare och naturligare död än de flesta. Pentti gladdes av mitt klargörande av saken.

"Jag visste nog att du var en av oss. Du vill nog ingen av oss något ont fastän du har så djupa inblickar i våra laster, friheter och ovanor som du har. Du kunde säkert för polisen avslöja en hel del om du ville."

Men det intressantaste med dig är din motståndskraft. Jag har aldrig tidigare träffat en person som har tagit LSD och som ändå inte har blivit beroende av droger.

Du är den första. Vi gav dig LSD enkom för att vi hoppades och trodde att det skulle besegla ditt som så många andras öde. Gav det dig ingenting?"

"En mardröm som var verklighet."

"Ingen känsla av höghet och makt?"

"Ingen angenäm sådan, ingen övertygande sådan och över huvud taget inga illusioner som jag inte genomskådade."

"Är alla religiösa seriösa musiker sådana?"

"Jag hoppas det. Seriös musik lär en att genomskåda världen och tänka sakligt och vetenskapligt."

"Dock är du beroende av det knark som musiken är."

"Det förnekar jag inte, även om jag förnekar att det är knark. Musik liksom all kultur är enbart av ande, medan knark för mig är ett materiellt medel utan någon anknytning till något andligt."

"Du står på dig. En god vän till mig är mycket intresserad av att få träffa dig just på grund av din motståndskraftiga envishet."

"Vet jag vem det är?"

"Du känner honom nog ryktesvis. Han heter doktor Solomon Gold."

"Är han tillbaka här i staden?"

"Ja, men ingen vet om det. Han håller till i en källare som han har gjort om till ett tillfälligt laboratorium, och där bor han med sina provrör. Han vill väldigt gärna träffa dig."

Jag kan inte förneka att jag var lockad. Att få träffa Solomon Gold, denne fascinerande vetenskapsman, som experimenterade med mänskligheten! Jag ville gärna träffa honom för att ta reda på om han verkligen var ond innerst inne eller om han var en människa som alla andra.

Han var ond innerst inne. Det insåg jag ganska klart redan efter en timme hos honom, ty efter den timmen satt jag fastspänd med läderremmar på en bädd och kunde inte röra mig, och doktorn stod framför mig med en spruta i handen. Men han lät mig noga veta vad han tänkte göra.

"Jag har precis blivit färdig med mitt senaste experiment, och du är den som kommer att få äran av att först ha fått pröva på det. Jag ville avsiktligt ha just dig som försökskanin, ty din motståndskraft hade imponerat på mig. Tro inte att det var slumpen som gjorde att du kom i våra garn. Vi visste från början att du var farlig, ty vi kände dig som Ludvigs arvtagare. Du visste vad han hade varit med om, och du var beredd att bjuda den yttersta ondskan den yttersta motståndskraften. Du var inställd på det. Men olyckan kommer inte ensam. Den är aldrig en engångsföreteelse, utan när den en gång har hälsat på hos en människa förblir hon den människans slavdrivare för resten av livet. Jag har sett till så att du förlorade både kyrkan och synagogan. Det var avsiktligt som jag avlägsnade de dig gynnsamma arbetsgivarna den alldeles för gamle och gode kyrkoherden och den alldeles för gamle och snälle kantorn, och jag anvisade åt församlingarna lämpligare krafter i stället, enbart i syftet att komma åt dig. Ty vi vill ha din själ. Ludvig var en hård match för oss, men vi fick

honom till slut. Du tror jag att blir en ännu hårdare match, men ingen är segare än ondskan.

Du ser här i denna injektionsspruta den perfekta drogen. Den är enbart uppbygglig. Den har inga dåliga efterverkningar, som haschisch och LSD, och den gör en alldeles otroligt pigg och kry, glad och god. Denna drog har jag konstruerat för att i handgriplig form ge människan paradiset. Med denna drog skall alla hennes behov vara tillfredsställda. Hennes liv blir den ljuvaste av alla drömmar tills drogens verkan avtar efter sex timmar. Och för att för oss själva bevisa dess verkningskraft har vi beslutat att först av allt pröva den på den mest motståndskraftiga människa vi kan få fatt i, och det var du.

Världen går just nu i ett rus av längtan efter droger. Det har aldrig varit så populärt tidigare som det är idag att knarka. Alla vill bli narkomaner och blir det också. Vi gör dem inte till det. Det behagar dem att själva bli det.

Du är den enda som vi med våld skall göra till narkoman, och vi skall göra det med den yppersta av alla droger, historiens mest effektiva rusgift, skapelsens krona. Om du inte blir beroende efter denna drog så är människan och hela mänskligheten hopplöst förlorad för alltid. Ty det artificiella självdestruktiva ruset har alltid varit människans enda hopp, och alla hennes försök tidigare till missbruk därav har inte varit tillräckligt tillfredsställande. Men med denna drog skall Christianiterna erövra världen.

Ty du har väl läst om Christiania, kärlekens fristad, var hasch får säljas fritt och till lågpris? Myndigheterna vill stänga det men vågar inte av fruktan för att Christiania då i stället skulle förekomma i varje gathörn. Och därigenom fortlever Christiania och breder det ut sig över hela Köpenhamn och hela Norden.

Så gör inget motstånd, o människa, ty knarket är den nya världsreligionen, och dess gud är ruset, den av knarkruset stimulerade sexualiteten, de av knarkruset förstörade mänskliga förmågorna, den svarta avgrund av oemotståndlig kraft som personifieras av urguden Baphomet, Sabbatsgeten, den vita djävulen med bockhorn, bockansikte, svarta änglavingar och blottade kvinnobröst på den oemotståndligt sköna formfulländade manskroppen och med evigt stående manslem!"

"Du vill bara kontrollera världen! Du är bara maktgalen! Ditt enda intresse är krasshet och snöd vinning, då du tror att du kan förslava hela mänskligheten i dina droger och göra alla ekonomiskt beroende av dig! Du vill bara tjäna pengar på att locka mänskorna i fördärvet! Du är bara en maktfullkomlig narr!"

Men han lyssnade inte på mitt genmäle. Han bara tryckte in sprutan i mitt armveck. Och jag kunde ingenting annat göra än basuna ut för mig själv att denne vetenskapsman var världens största galning.

Och jag hade lockats i fällan bara för att ta reda på vem han var. Jag hade övermannats av fyra av hans kraftigaste lärjungar och spänts fast av dem med våld och med munkavle och allt utan någon chans att klara mig. Och jag insåg att denne doktor var inkarnationen av allt ont, en man som samlade lärjungar för att utbilda dem i ondska, en man som icke kunde älska och vars största passion var att förnedra

vackra unga friska människor till beroende förslavade narkomaner, hallickar, brottslingar, djur och självmördare.

Och denna inkarnation av den yttersta ondskan hade jag råkat ut för! Nåväl, det minsta jag kunde göra var att anta utmaningen.

"Och vad händer om drogen inte har någon effekt på mig?" frågade jag kallt och lugnt.

"Det måste den ha," sade Pentti. "Antingen dör du eller blir du rusig. Något annat är omöjligt."

"Och om jag blir lika litet beroende av denna drog som av de tidigare ni har frestat mig med?"

Doktorn sade: "Då måste vi ta livet av dig, ty du vet för mycket, och därför måste vi vara säkra på att ha dig på vår sida. Om du inte blir en av oss måste du dö."

"Hur?"

"Spårlöst."

Jag var alltså dödens om jag inte nedlät mig till att bli narkoman.

"Och om jag ställer mig på er sida och ändå inte blir narkoman?"

"Vad menar du?"

"Försök inte med några finter," sade Pentti.

"Ni har sprutat in er drog på mig. Som ni ser har det ännu inte haft något som helst resultat. Tänk om resultatet uteblir? Vill ni då ändå mörda mig fastän jag ställer mig på er sida?"

"Antag att du inte blir narkoman av denna drog heller. Vad vill du då göra för att slippa dö?"

"Vad som helst."

"Om du vill vara med oss måste du bevisa det i handling."

Jag kände nu hur ruset började bemäktiga sig min kropp.

"Jag gör vad som helst för er bara jag slipper bli narkoman."

"Nåväl, då skall det bli du som i första hand distribuerar denna nya drog åt oss. Du är ju arbetslös. Gör du som vi vill kommer du snart på grön kvist." Pentti vände sig till doktorn. "Jag tror bestämt drogen börjar ge resultat."

Det var det sista jag såg av honom. Plötsligt såg jag varken honom eller doktorn mera. I stället såg jag en annan man. Jag igenkände honom som Leonardo da Vinci.

"Du här?" frågade jag honom.

"Ja, till din tjänst."

"Vad vill du med mig?"

"Jag satt inte här om du inte hade frågor att ställa mig som bara jag kan besvara."

"Så ge mig då en förklaring."

"På vad då?"

"På det här."

Han ansåg sig för god för att upprepa sin fråga.

"Jag menar det här med droger och vad du har med den saken att göra. Vad gör jag själv här egentligen?" Men Leonardo skiftade utseende. Plötsligt var han inte längre sig själv, eller rättare sagt så var han plötsligt både sig själv och en annan. Det

var hans fullmogna fagra behagliga ansikte, men i detta vackra av långt hår inramade ansikte kände jag även igen Jesus Kristus så som Leonardo själv hade tecknat och målat honom i Nattvarden. Endast Rembrandt hade framställt Kristus som ännu långhårigare.

"Menar du?" frågade jag.

"Ja, jag vet vad du vill uttrycka. Din tanke är riktig. Jag är den andre Kristus, och liksom Jesus är även jag i samma person både Krist och Antikrist. Jesus uppenbarelse i världen ledde till en katastrof för historien. Han införde en ny tid, ett nytt sätt att tänka och leva, han åstadkom tidernas största revolution. Hans blotta uppdykande i världen innebar i praktiken en världssensation, fastän han bara var en människa. Och det sensationella och revolutionerande i hans framträdande var endast det att han vågade vara sig själv och säga sanningen. Det var även vad jag gjorde.

Jag vill inte påstå att det var jag som revolutionerade, reformerade och renoverade världen. Efter mig följde män som Luther, Cromwell, Newton, Voltaire, Darwin och Einstein som konkret utförde mycket mer än jag. Jag var bara den första motorn som satte det vetenskapliga maskineriet i rörelse. Jag var bara den som satte i gång lavinen.

Klarare än någon annan personifierade jag dock den tid jag levde i. Det var en brytningstid precis som Augustus tid. Kyrkan gick åt fanders under ledning av dess största vidunder till påve någonsin, Alexander VI Borgia, men vilken påve som än hade lett kyrkan då hade förletts till samma synder som Borgia och ej varit bättre. Kyrkans ställning i världen var år 1500 sådan att ingen kunde få del av dess oerhörda makt över världen utan att därav korrumpas till neroansk vidunderlighet. Jag tjänade själv ett slag Borgia för att få studera kyrkans hjärtas innersta verksamhet, och min diagnos på kyrkan blev att dess dagar var räknade och att vetenskapen skulle ersätta den. Detta var högrenässansens stora sensation, som inledde en ny era för mänskligheten, liksom Kristus hade gjort 1500 år tidigare med sina ord: 'Jag är vägen, sanningen och livet.' Och vad som slutligen i praktiken genomförde den gamla teologiska världens tillintetgörande för en ny på erfarenhet och kännedom om fakta baserad krassare begränsad värld var Maghellans jorden-runt-segling, som definitivt bekräftade jordens rundhet och begränsning. Därmed var alla luftslott krossade och en ny världs verklighet bliven uppenbar.

Jag fick aldrig uppleva *Victorias* återkomst till Spanien, men bara det att Maghellan gav sig av blott för att förverkliga den nya tidens idé var nog för att övervinna hela den gamla i mörkrets vacuum svävande världen och ge den ett nytt liv genom en ny tid, som skulle vara i endast fyra hundra år.

Ty under 1900-talet har vetenskapen hamnat i en återvändsgränd. Liksom mina vetenskapliga spekulationer har även världens vetenskapliga gång slutat i den stora självdestruktiva smällen i form av bomberna över Hiroshima och Nagasaki, och därmed har vetenskapens utveckling nått sin gräns, och historien har sedan dess hamnat i ett nytt fatalt mörkt vacuums bakvatten.

Därav har drogkulturen uppkommit som ett förtvivlat sökande efter något nytt. Vetenskapen kan inte komma längre. Det spelar ingen roll hur långt bort de skickar

dyra raketer – himlen förblir ändå lika oändlig. Och atombomberna har satt punkt för vetenskapens frammarsch på jorden: genom atombombens användning har den förlorat sin moraliska kraft och därmed all andlig kraft över huvud taget, ty all kraft är andlig och moralisk.

Världen har idag ingenstans att ta vägen, inget tryggt underlag, ingenting att sträva efter, inget lockande mål att uppnå. Och det måste ändras på, ty annars går det nedåt och bakåt för civilisationen, kulturen och världen, såsom det också har gjort sedan Kennedy och Hammarskjöld mördades.

Vad som behövs är en ny värld att upptäcka. En ny värld upptäcktes under loppet av min livstid, och det räddade mänskligheten bort från kyrkans väg ner i avgrunden. Men idag är situationen ånyo lika svår. Narkotikan är ingen lösning av problemet. Det är blott en intensifiering av problemet. Det öppnar inre världar och kan kanske inspirera till idéer och kraft, men liksom religionen förblir narkotikan alltid endast ett medel. Den som gör knarket eller religionen till mål för livets strävan kan endast gå under i avgrunden, ty Gud vill inte att vi skall älska honom för hans skull. Redan Kristus bevisade att han vill att vi skall älska honom blott för vår egen skull, så att vi därigenom skall leva.

Vad som behövs är en ny Kristus, en ny Lionardo da Vinci, en ny Mozart, en ny Homeros, som öppnar nya världar åt människan. Och ju mera akut narkotikaproblemet blir, desto mera skall det endast vara ett desto starkare uttryck för världsvilsenhetens långt allvarligare problem."

"Varför bär du så långt hår?"

"Mannen har däri alltid sett en möjlighet att hävda sin frihet. När män har velat och fått bära långt hår har människan varit fri och progressiv, som under Israels domartid, den spartanska eran, renässansen och romantiken. När det ej har funnits långhåriga män har människan varit förtryckt. Jag och Jesus hör till de långhårigaste män som har funnits, och få män har det funnits som var friare än vi.

Så var inte förskräckt över att alla människor i Gårda bär långt hår. Det är bara ett friskhetstecken som tyder på att Gårdaborna är mera livskraftiga och uppåt än annat folk och att de har framtiden för sig och nog skall vara fruktsamma, hur mycket de än använder sina barnvagnar och sina spädbarn däri som kamouflage för att smugla knark."

"Dock är det en sak som definitivt skiljer dig och Kristus från varandra."

"Och det är?"

"Kristi korsfästelse. Han bevisade att han hade rätt genom att ljuta martyrdöden för sin tro. Ditt liv var inget martyrium, och därigenom blev din lära högst tvivelaktig."

"Tvivlet var mitt martyrium. Jag tvivlade från början till slut på allt, och enbart därför vägrade jag att någonsin utge mina skrifter, emedan jag själv tvivlade på människans förmåga att handskas med vetenskapen. Och mitt tvivel besannades i det tjugonde seklet i och med atombombens tillblivelse och användning. Däri led mänskligheten moraliskt bankrutt i vetenskapens dittills ofläckade namn.

Men jag hade även en sak gemensamt med Kristus."

"Och det var?"

"Vi var båda rena som lamm. Han lika litet som jag kom någonsin vid en kvinna. Den kvinna han kom närmast i livet var hans mor, och den som jag kom närmast var Monna Lisa i och med att jag målade hennes porträtt. Aldrig kom jag en kvinna närmare in på livet än då. Och hon var både gift med en annan och oskuld, tills hon dog genom förlusten av sin oskuld. Kristi oskuld berövades honom i och med romarnas offentliga avrättning av honom. Min oskuld berövades mig aldrig."

Hans resonemang överväldigade mig. I nästa ögonblick var han försvunnen, och i samma stund såg jag i stället Pentti och doktor Gold, som talade med varandra. Men jag såg dem inte ur mitt kroppsläge, utan först såg jag dem ovanifrån. Sedan flög jag omkring dem och såg dem från olika sidor och gick tätt intill deras ansikten utan att de varseblev mig. De diskuterade drogen de hade utsatt mig för. Doktor Gold sade:

"Min mening är att denna drog småningom helt skall ersätta det livsfarliga amfetaminet, ty än så länge har denna drogs verkningar varit oskyldiga: den helige musikern bara ler för sig själv i lyckliga drömmar, medan ju amfetaminet gör var och en till vrak. Vi borde verka för att amfetaminet helt kom ur bruk i hela Göteborg. Då är ju både heroin och hasch och LSD långt oskyldigare."

"Du kan inte förvägra människorna amfetaminet," sade Pentti. "Du vet inte hur beroende de redan är av det. Du vet inte hur väl de mår av det."

"Menar du att de mår väl av det? Har du inte sett dessa skakande nervvrak, som går som robotar och helt är oemottagliga för omvärldens impulser? Vill du förvandla människor till ryckiga maskiner?"

"Du vet inte hur människorna själva känner sig. Utåt kan de verka helt väck, men inåt kan de samtidigt vara saliga."

"Som flinande idioter i så fall. Jag vill inte göra människosläktet till ett inkompetent utdöende idiotfolk."

"Ja, det är du som bestämmer. Kanske din nya drog kan ersätta amfetaminet. Jag ville bara påpeka att de flesta som är beroende av knark är beroende av amfetamin."

"Och du som alltid predikar att knark inte är vanebildande! Och så påpekar du att just amfetaminet är vanebildande!"

"Och just därför vill jag liksom du ha bort det."

"Så det låter på det viset nu!"

"Om vi inte båda var humana innerst inne skulle vi inte kunna samarbeta."

"Apropå humana knarkspridare träffade jag just idag en person som berömde den senaste husockupationen i Gårda. Ett sällskap ungdomar har själva ockuperat, rustat upp och renoverat ett utdömt hus och gjort det till ungdomshus och väckt positiv reaktion hos pressen genom att de hävdar att detta ungdomshus skall vara drogfritt. Som om något ungdomshus i världen kunde vara drogfritt! Just därför berömde han dem, för att de gav sitt företag en renhetens och knarkfrihetens fasad för att desto lättare genom detta hus och företag kunna sprida knarket till lättförförd ungdom."

Jag ville inte höra på dem längre och lämnade dem.

I nästa ögonblick fann jag mig på ett riktigt gammaldags klassiskt begravningskalas. Det festades och dracks, gräddtårterna var vita som krokaner, och alla var röda och upphetsade av spriten och uppsluppenheten. Det skämtades och skrattades, det dansades och kläcktes oanständigheter, folk åt sig proppmätta på gräddtårta och bakelser och vräkte i sig sprit och likör, punsch och bål. Det var en fest utan like. Och alla var högtidsklädda: damerna bar långa klänningar och herrarna hade frack eller smoking eller åtminstone mörk kostym. Även barnen var uppklädda där de sprang och skrattande lekte kurragömma under borden. Det enda som vittnade om att det var en begravning var chokladkorsen på tårterna och de gladaste människornas sorgband. Själv gick jag även klädd i frack och hög hatt där mitt ibland dem, och jag kände igen och hälsade på både mina kusiner, min moster, mina fastrar och slutligen mina egna föräldrar. Det var en glad och uppsluppen feststämning utan like, och min familjs grannar vräkte i sig sprit och rapade och hade sig och hade gräddtårta på såväl byxor som på slips och manschetter. Det var nästan som en midsommarfest.

Mer och mer undrade jag vem det var som hade dött. Slutligen vågade jag försynt ställa frågan till en av mina barndomsvänner, som också var där. Och han svarade förvånat:

"Men vet du då inte att det är du?"

"Men hur kan det väl vara jag?"

"Det vet du väl själv att du har knarkat ihjäl dig."

"Är det därför folk är så glada?"

"Vi firar ditt inträde i paradiset."

"Men jag lever ju ännu och står här framför dig!"

"Nej, det drömmer du bara. Du är död. Annars skulle vi inte vara så glada för din skull."

"Kan det verkligen vara möjligt att jag skulle kunna knarka ihjäl mig?"

"Det skulle vem som helst kunna göra som bara råkade tillräckligt illa ut. Tag varning av detta!"

I nästa ögonblick fanns jag inte där längre, och jag förstod att det verkligen hade varit sant: precis så skulle det gå till om jag verkligen dog i förtid av heroin. Precis så glada skulle alla bli, och ingen skulle bry sig det minsta om allvaret i mitt öde. Och jag vände dem alla ryggen: familj, släkt och vänner, och ville aldrig se dem mera som de ytliga skadeglada och groteskt sensationslystna morbida varelser de alla var.

Sedan tycktes jag åter befinna mig hos doktor Gold och Pentti, som om jag ville hålla mig underrättad om deras spekulationers aktuella riktningar.

"Du vill alltså," sade Pentti, "att vi upphör med alla narkotika här i staden utom hasch, LSD och heroin. Är det vad du vill?"

"Ja, ty denna min senaste drog kommer att ersätta alla de andra."

"Och om den misslyckas? Tänk om vår ståndaktige musiker dör av din drog?"

"Det får han icke göra."

"Minns du Torgny, som du tog livet av?"

Den som mindes Torgny var jag. Jag visste inte ens att Torgny var död. Han hade varit en av stadens kändaste narkomaner. 'Flipp-Torgny' kallades han. För honom var droger ett äventyr och en utmaning. Han kämpade i sina rus ursinniga envig för sin egen själs bevarande mot den eviga ondskan, som just var ruset och verklighetsflykten. Efter sina rus brukade han skryta med hur många djävlar han hade krossat, hur många kärnvapenkrig han hade hindrat, hur mycket segrar han hade vunnit över ondskan för Guds räkning, och hur han hade gjort allt detta i anden under drogernas inflytande. Han var säkert stadens flitigaste narkoman. Alla tyckte om honom men ingen ville veta av honom för att han var så tröttsam i sin outtömliga energi, som han då använde till att bekämpa ondskan i sina rus och sedan skryta om sina andliga bedrifter. Alla väntade på att ondskan en dag i hans rus, som ständigt blev farligare till följd av större doser och tyngre droger, slutgiltigt skulle besegra honom och ta hans liv. Men det hade så vitt någon visste aldrig hänt.

Men nu fick jag genom Penttis och doktorsnäs samtal veta att doktorn hade använt Torgny för ett av sina drogexperiment helt nyligen och att Torgny frivilligt hade ställt sig till drogernas förfogande. "Jag är till för att besegra den yttersta ondskan," hade Torgny sagt. "Den drog finns inte vars verkningar jag inte kan uthärda och besegra." Men han hade alltså dukat under för doktorsnäs tydligen då inte alldeles färdigt utvecklade drog. Var den färdig nu när jag utsattes för den? Det kom an på mig att bevisa i så fall, och jag insåg att jag i så fall hellre föredroge att dö. Men just den tanken förvissade om att jag måste leva och klara mig, och att livet även som narkoman och knarkspridare var bättre än förlusten av livet, att vad som helst och även livet som ett djur var bättre än döden. Men vad skulle ett fortsatt liv i så fall ha att erbjuda mig? Skulle jag bli slav under drogerna eller under doktor Gold och Pentti? Jag avstod från att försöka gå till botten med den frågan.

Men då slog mig en idé. Doktorn och Pentti gick just fram till min kropp, där den alltjämt satt fjättrad till händer och fötter med läderremmar som i en elektrisk stol och med ett fridfullt förnöjsamt leende i ansiktet, och doktorn undersökte den. Han lyfte på ett av mina slutna ögonlock, som genast föll ihop igen när han släppte det.

"Något är galet," sade han. "Han lever, men han vaknar inte till liv igen. Drogens verkningar borde ha avtagit nu."

Doktorn och Pentti såg på varandra. Bådas blickar var fulla av bryderi, och jag kunde inte låta bli att gapskratta åt dem från luften. Min fröjd åt fenomenet och deras häpnad var måttlös. Jag vrålade av ljudlöst skratt där jag svävade omkring dem och skrattade ännu mera när jag tänkte på vilket lustigt puts det vore att bara låta min kropp sitta där fånigt leende i total medvetlöshet i några dagar och kanske veckor. Det vore just lagom åt dem! Och medan jag skoningslöst skrattade ut dem begav jag mig än en gång ifrån dem med deras snopet oroliga miner alltför levande kvar i min fantasi och ständigt framkallande ny fröjd.

Jag begav mig till min bror. Han satt just uppfylld och mättad med ett ordentligt haschrus. Han blev genast medveten om min närvaro när jag kom. Min stackars vilsne bror, så förlorad för mänskligheten, så obeskrivligt vacker med sina långa mjuka anletsdrag, himmelsblå stora klara ögon och midjelånga raka blonda hår, så

vek och känslig och så hopplöst vilsen i samhället! Det var min första tanke när jag åter såg honom.

"Jag vet vad du tänker," sade han, "men det är inte som du tror. Kalla mig inte narkoman, knarkare eller drogmissbrukare, ty det är fula ord som krasst stämplar en mänsklig varelse som vidunder fastän hon inte alls är det. Visst är jag brottslig i lagens ögon, ty jag smugglar, säljer och sprider det överallt. Men jag är brottslig i lagens ögon blott emedan lagen är blind. Den har ännu inte fattat att hasch och annat sådant bara är moderna motsvarigheter till kaffe och tobak, som det också var brottsligt att använda ursprungligen. Och du som känner mig måste medge att jag var en av samhällets mest känsliga människor och att jag blev narkoman bara därför.

Vi hade det svårt som barn. Du minns kriget bättre än jag, ty jag vara bara sex år när vi som krigsbarn flyttades till Sverige, och jag tror att vi därigenom fick vår stämpel från början. Skolkamrater hånade oss som fattiga tattare, och vi växte upp i den uppfattningen att vi var ovälkomna gäster i Sverige som bara låg det svenska samhället till last. Det höll oss i alla fall alltid mor oss pinsamt medvetna om i sina desperata försök att uppfostra oss till perfekta borgare, vilket ju just för att hon däri överansträngde och överspände sig misslyckades. Du räddades åt samhället genom din fallenhet för musik, men även musik är för samhället ett opium som det ibland kan vara utan och till och med ta ställning emot. Musikern liksom narkomanen är för samhället ovälkomna utbölingar, om de försöker hålla på sin självständighet. Det har du ju erfarit.

Så nu har du också fallit för den stora frestelsen och blivit beroende av Penttis paradismedel. Jag gratulerar. Nu kanske du bättre kan förstå din bror och hans långhåriga dagdrivande släkte.

Tänk att du har bott så länge i Gårda utan att tidigare ha upptäckt oss! Du har ignorerat oss och ej velat tro att vi har funnits. Men medan du har suttit upphöjd på din orgelläktare och berusat dig med musik har vi förkovrats och ständigt blivit fler och fler. Opiummarknaden är nästan den enda i världen som numera säkert är ekonomiskt lönsam, och ingenting skulle bättre stimulera världens ekonomi och få många av dess svarta hål att försvinna än om den legaliserades och slapp att behöva vara svart.

Älskade broder, förstår du nu vår mänsklighet och vår kamp för ett mänskligare samhälle? Förstår du nu varför vi gräver ner oss i Gårda och vägrar att flytta därifrån så länge några av dess gamla hus ännu står kvar? Allt har de förstört i denna stad, all idyll har de skändat, varje personlig stadsdel har de fyllt med sterila betongbunkrar och omänskliga höghus, och det enda som finns kvar är vissa delar av Gårda. Endast här kan man ännu ha gårdsfester, endast här kan man ännu flytta sina trädgårdsstolar ut på gatan och sitta och dricka kaffe, endast här finns ännu billiga butiker och framför allt äkta antikvitetsbodas med ursprungliga hantverkarverkstäder, endast här är människan och den mänskliga faktorn herre över systemet i stället för tvärtom. Endast Gårda lever i Göteborg. Allt annat är i alltför hög grad tillrättalagt efter den påtvingade själsliga dödens lag, som förbjuder allt liv som går utöver det vanliga. Men allt detta vet du, som själv bor i Gårda.

Och här finns då även vi, som tycker om att gå till överdrifter, vi föraktade ytterlighetsmänniskor, som just för att vi prövar på allt vet mera om livet än de dödliga. Ty vi är odödliga. Gårda och dess original hör evigheten till. Liksom Warszawas ghetto genom sin utplåning och sitt martyrium blev mera berömt och betydelsefullt än hela Warszawa och hela Polen kommer Gårda att bli mera framstående i världens ögon än hela Göteborg och kanske hela Sverige. Ty något försiggår här i Göteborgs skummaste källarantikvariat, där man kan köpa alla Zolas, Hugos och Meresjkovskijs arbeten som ingen bokhandlare har, och i dess bakgårdar och övergivna ockuperade träkåkar, som kan bli av världshistorisk betydelse. Jag påstår inte att det är så. Jag tror bara att vi narkomaner inte protesterar mot samhällets hårdhet och omänsklighet förgäves. Andra har fått asfalten att blomma före oss.

Så var glad, även om du hädanefter skall vara beroende av droger. Det finns de som har det värre: kommunisterna och kapitalisterna, politikerna och materialisterna, karriäristerna och opportunisterna, som inte vet ett skvatt om livet och för vad man bör leva. Ty alla sådana är det gränslöst synd om medan de ignorerar eller glömmer kärleken och därför har gränslöst tråkigt. Men vi i Gårdas bakgårdar glömmer aldrig kärleken. För oss är den nummer ett och evighetens och lyckans enda nyckel, och allt annat är sekundärt. Därför överger vi inte längre ett enda hus i Gårda som ännu är gammalt och vackert och som kan rustas upp.

Så återvänd till din kropp, min broder, och lämna inte doktorn och Pentti i pinsamt bryderi. De menar bara väl. Doktorn är bara en fantast som aldrig någonsin fullbordar något av sina alltid på pappret lika revolutionerande projekt, som i praktiken bara blir absurd dårskap. Och Pentti skall vi vara tacksamma för att få ha ibland oss, ty han är kanske den mjukaste och mest förstående och mänskliga knarkkungen i världen.

Farväl, min älskade broder."

Vi omfamnade faktiskt varandra. Åtminstone upplevde jag det så. Och vi till och med grät. Jag insåg med ens att jag måste fortsätta leva som narkoman, beroende liksom Martin, min romantiske omåttlige lillebror, dela förnedringen med honom och aldrig bli social mera. Plötsligt insåg jag att jag hade drabbats av ett öde, som var lika vackert, hemlighetsfullt och fascinerande som tragiskt. Och jag undrade om det var möjligt att bevara min mänsklighet under sådana förhållanden.

"Du anar inte hur mycket mera människa du blir som hemlös paria än vad du var tidigare. Ty den som aldrig har drabbats av olycka har aldrig känt att han är en människa."

Och vi grät i varandras armar, tills jag till slut lämnade honom ensam. Men till avsked sade han:

"Var inte rädd för att ge av dig själv, satsa dig själv eller offra dig själv, ty man kan inte offra sig förgäves. Det som man förlorar av sig själv när man ger av sig återfinns i evigheten, och den som satsar sig själv kan aldrig förlora. Därför har inte ens en narkoman något att förlora, ty det som han förlorar återvinner han på annat

sätt. Du har ju sett, till exempel, hur jag kunde ta emot dig fastän du kom hit utan kropp."

Och han skildes från mig med ett hemlighetsfullt leende som inte var av denna världen.

Där bodde i närheten ett äkta par som var barnlöst. Mannen var arbetslös: han hade förlorat sitt arbete genom att han inte hade varit tillräckligt fackligt organiserad och genom att hans fackföreningsman hade varit en rutten skurk. Att han i sin arbetslöshet dessutom hade supit till ordentligt tyckte alla att var hans eget fel, men i själva verket var det en yrkesskada. Han hade varit i restaurangbranschen som hovmästare på hotell Eggers, och i den branschen är det alltför lätt hänt att man antingen blir alkoholist eller homofil. Denne stackars man hade föredragit det förra.

Hans fru slavade dagligen som lärarvikarie på ständigt nya skolor. När hon inte arbetade ut sig slet hon ut sig på jakt efter jobb.

Nu råkade deras hyresvärd besöka dem. Det var en fet flintskallig transpirerande sur karl som vräkte sig i deras soffa och satte i sig alla deras clementiner.

"Ni ska ut härifrån," sade han nonchalant, "och ju förr desto bättre. Det här huset ska bli ett snyggt hus där enbart anständigt folk skall få bo. Arbetslösa alkoholister som ni kan knappast räkna med att kunna komma tillbaka hit efter renoveringen."

"Men varför måste huset renoveras? Vi har ju allt vad vi behöver! Vi har till och med den reglementsensliga duschen! Vad mer vill ni tvinga på oss?"

"Denna lägenhet är för stor. Den måste delas i två, så att sedan när alla gasspisar och läckande kranar och gurglande brusfåtöljer är utbytta till perfekta attiraljer vi kan klämma in litet fler människor i kåken och få tredubbel hyra. Hade jag inte fått till stånd dessa renoveringar i huset så hade jag sålt det för länge sen och köpt ett lönsammare eller helt enkelt låtit riva det."

"Och vi som bor här har ingenting att säga till om?"

"Allt bestäms från högre ort. Jag å min sida är beroende av mina inkomster och måste konkurrera med de andra hyresvärdarna. De omsätter ju två-tre miljoner i året på hyreshusförsäljningar, rivningar och tvångsrenoveringar. I jämförelse med andra är jag oegennyttig. Så var tacksamma för att ni har mig som värd. För övrigt så går det nog därhän så småningom att alla människor får flytta ut i förorterna medan allt i centrum rivs och blir kontor som i Stockholm."

"Och därför har Stockholm blivit en omänsklig stad. Därför är dess tunnelbana och Sergels Torg ett knarkhelvete!" utbrast mannen i våningen, den arbetslöse alkoholisten.

"Du har ingen talan, som inte vill arbeta."

"Inte vill! Din förbannade skit! Inte vill! Jag fick inte! Jag sparkades ut och det av min egen fackförening! Jag låstes ute därför att jag inte var fackligt ansluten på rätt sätt och för att jag inte kunde fackföreningsmaffians regler! Du är förstas själv med i en fackförening, ditt jävla svin!"

Han stod upp och skakade i hela kroppen och knöt nävarna krampaktigt bakom ryggen.

"Vem är inte fackligt ansluten i dagens Sverige? Bara sådana som vill gå under och går under."

"Ditt förbannade as! Jag känner många av stadens narkomaner, jag serverade dem själv på restaurang Victoria som genom dem orättvist fick dåligt rykte och tvingades upphöra, jag känner knarkmaffian lika bra som jag känner facket, och facket är det värre helvetet av de två, fackpamparna är de värre vampyrerna, de mera omänskliga och mer cyniska odjuret, de värre opportunisterna och de större kräken! Inte en av de etablerade fackföreningsmän som jag har lärt känna har kunnat mäta sig med någon av alla de alkoholister och knarkare jag känner i fråga om ädelmod och dygd. Drogmissbrukarna och knarkkungarna är allesammans helgon och änglar jämförda med er, förbannade svinlortar och giftormar! Dra åt fanders innan jag kindpustar dig ut ur huset för gott! Vi flyttar aldrig så länge vi har ett kräk som du till värd! Jag slår vad om att du själv säljer knark och gör ungdomar till drogslavar fastän du inte vågar använda sådant själv! Och är du inte en kopplare dessutom så är du åtminstone en gynnare av horväsendet!"

Hans fru var förtvivlad.

"Hör inte på honom! Han är full!" försökte hon lugna värden, men mannen gick inte att mildra:

"Tyst, kvinna, annars åker du ut med detta aborterade missfoster!"

"Tack, jag går självmant," sade äntligen värden. "Med sådana som er kan man inte resonera. Ni vet ju inte vad ni säger! För övrigt har jag lagen på min sida, så det är bäst att ni aktar er! När ni åker ut härifrån så kan ni ju gå hem till era knarkare."

När han sade det sista var han redan utanför dörren, som redan höll på att stängas, och sålunda feget utom räckhåll för den olycklige mannens upprördhet.

Det var bara en scen ur vardagen som gled förbi. I nästa ögonblick bevakade jag hånande åter doktorn och Pentti från ovan. De diskuterade fortfarande min medvetslösa fånigt leende kropp, men leendet tycktes bli allt mer gäckande.

"Om han vaknar till liv så betyder det att jag har lyckats," sade doktorn. "Vad alla narkomaner söker efter i ruset är att tillfälligt befria själen från kroppen. I detta fall tycks jag helt ha fått själen att lämna kroppen medan kroppen ännu lever. Om däremot själen icke kommer tillbaka igen blir detta mitt tredje misslyckade försök."

"Och din tredje avlidna försökskanin."

"Ja, tyvärr. Därför måste han komma tillbaka till kroppen. Vem vet? Han kanske ligger här i luften och hånskrattar åt oss, men han handlar i så fall fel mot sig själv och världen. För vi måste ersätta amfetaminet med något bättre. Amfetaminet varken frigör själen från kroppen eller stimulerar kroppen. Dess verkan är bara bluff och lögn. Det söndrar själen och kroppen utan att frigöra någondera. Resultatet är att missbrukaren blir vrak både själsligt och kroppsligt. Därför måste vi råda bot på amfetaminplågan med något mera positivt, som dessutom blir lättare att smuggla. Den enda drogen som alltid är lätt att smuggla är LSD. Om min nya medicin fungerade skulle den bli lika lätt."

"De har skärpt tullbevakningen vid Danmarks gränser."

"Jag vet. De tror de därmed skall hämma smugglingen. Resultatet blir i själva verket det motsatta: det blir svårare att smugla och då även mera lockande och spännande, smugglarna blir skickligare, och narkomanerna blir mera hängivna på grund av den ökade spänningen. Allt vad myndigheterna gör för att stoppa knarket får bara lavinen och syndafloden att svämma över desto hårdare. Inte ens jag skulle kunna hämma marknaden. Det enda jag kan göra är att förbättra drogerna, och det har jag försökt göra."

"Två har dött."

"Ingen saknar dem. De var socialfall. Man kan till och med säga att det var en naturlig död. Men denna friska unga människa får icke dö. Han måste komma tillbaka till oss. Det är hans heliga plikt!"

Och jag skrattade åt dem och var fast besluten att hålla dem i spänning ännu ett bra tag. Jag skulle göra den olidlig för dem. Jag skulle spänna deras nerver till bristningsgränsen, och jag skulle njuta av det. Hånskrattande lämnade jag dem åt deras problematik än en gång medan jag föraktfullt vägrade befatta mig med så triviala osköna småaktigheter som vetenskapliga experiment. När jag nu en gång var fri från min kropp så ämnade jag även begagna mig av min frihet, ta ut den till det yttersta och till fullo avnjuta den tills den inte längre skulle ge mig något nytt och jag åter skulle börja längta hem till kroppen.

Ty jag visste att doktor Gold, såsom den krasse vetenskapsman han i grunden var, så fort jag var tillbaka i min kropp igen och kunde avslöja mina erfarenheter av hans drog, skulle bortförklara min reella själsflykt som enbart drömmar. På sin höjd skulle han godkänna att jag hade hört hans samtal med Pentti, men allt det andra skulle han avfärda som fantasier, drömmar och hallucinationer. Och en sådan krona på förnedringarna, att inte ens bli trodd, ämnade jag skona mig själv från.

Därför beslöt jag att inte avslöja ett grand av mina erfarenheter av hans drog vid mitt i det längsta uppskjutna uppvaknande.

Äntligen slog jag upp ögonen. Pentti och doktorn stod båda böjda över mig. De sade ingenting, men i bådars intensiva blickar stod det skrivet en fråga, och den frågan var: "Nå?" Och jag förstod att de inte tänkte släppa mig ur läderremmarna förrän jag hade sagt allt.

"Mina vänner," bröt jag så tystnaden av en impuls, "denna drog är nog för att kurera vilken narkoman som helst för alltid. Han kommer efter att ha upplevat denna drogs verkningar aldrig mer att vilja ha någon drog."

Då löste Pentti mina remmar. "Du har varit medvetlös i två dygn," sade han. Han hade ett sympatiskt uttryck, och jag förstod att han tyckte om mig och hade varit orolig.

Doktorn var kallare. Han sade kort:

"Det räcker med vad du nu har sagt. Du behöver inte säga mera. Är det sant så kommer du ej heller själv att vilja göra om det. Men är det som jag tror kommer du snart att komma tiggande hit efter mera."

"Tänker ni utsätta även andra för detta experiment?"

"Inte så länge ditt ännu inte är färdigt. Antingen kommer du självmant tillbaka inom en månad, och i så fall har vi lyckats, eller också har drogen verkligen kurerat allt drogbegär, som du säger, och då kommer du inte tillbaka, och då har vi misslyckats."

"Får jag gå nu?"

"Du är fullkomligt fri. Kom ihåg dock att polisen icke kommer att tro dig, att du icke har några bevis, och att jag kan försvinna på en minut."

"Vill du inte ha mat först?" frågade Pentti.

Jag sade nej tack och lämnade stället så fort som möjligt och ville aldrig se den unkna källarlokalen i Kroksläatts studenthem mera.

När jag kom tillbaka till centrum höll jag plötsligt på att svimma, och jag förstod att jag inte hade ätit på tre dagar. Jag gick in på en krog och köpte utom mat även en dagens tidning. Där stod det om Englands krig mot Argentina och om mannen som dött som offer för sin hyresvärdas hårdhet. Det var en stackars gamling som hade bott i ett fint hyreshus i femtio år och som plötsligt hade tvingats flytta därifrån för att huset skulle renoveras. Det hade blivit för mycket för gubbstackaren som just tvångsflyttningsdagen hade fått hjärtslag och dött på sin tröskel. Han hade ändå bott i ett fint tegelhus som till det yttre inte var det minsta skamfilat eller föråldrat. Jag tänkte på alla dem som med brustna eller blödande hjärtan hade tvingats flytta ifrån alla de långt vackrare, äldre och mer pittoreska idyller och hem för att se dem utplånas och försvinna under betonglådor, jättegravstenar och cementsilos som aldrig i motsats till denne gubbe hade fått en chans att komma till allmänhetens kännedom. Hur många människor hade under de sista tjugo åren tvångsevakuerats i denna stad för att andra ville skövla deras hem, fastän det kallades något vackrare? Minst tio tusen och kanske femtio tusen. Deras hem hade jämnats med marken med deras outtalade ve och förbannelse över utvecklingen i form av ett skelett som Ingmars, och deras nya hem var skräcksamhällen som Hammarkullen, Hjällbo, Frölunda eller Bergsjön, där de hade försvunnit i de grå mastodontkomplexens stereotypa och dystra geometri.

Jag mindes även gubben som satt kvar i ett hus som revs. Han stördes i sin morgonmåltid av att halva köket försvann. Rasande slängde han en syltburk i grävskopans glasfönster, varvid rivningsarbetet tillfälligt avbröts. Efter en undersökning påfanns det att det var fel hus som hade rivits till hälften, men eftersom det var rivet till hälften var det lika bra att rivningen fortsattes. Husets rivning fortsattes sedermera efter att den arge gubben hade avlägsnats. Även han försvann i förorrernas kalla och symmetriska tillrättaläggning.

Äntligen var jag hemma i Gårda igen, men kriget i Sydatlanten oroade mig. Hur skulle någon vettig människa i världen kunna sova med ett riktigt krig på gång någonstans därstädes? Åtminstone inte jag, och jag hoppades innerligt att en folkresning snabbt skulle omintetgöra faran med att avlägsna den exnazistiskt kraftigt understödda gangsterjuntan i Argentina, som hade huserat där alldeles för länge redan. Alla visste ju att alla argentinska och chilenska militärjuntor hade utbildats av nazisterna i Bariloche.

Hungrig än gick jag in för att äta en bit till på restaurang Hongkong. Där satt det vid ett bord en ung man som tecknade. Han hade ett mycket kultiverat utseende och ett vackert småleende på den fint skurna munnen. Jag såg att han tecknade av några andra unga människor som satt intill. Intresserat följde jag med hans arbete. Jag satt kvar där så länge han var verksam. När han slutligen gick ut följde jag efter honom.

"Ursäkta mig," sade jag och presenterade mig, "men är det tillåtet att få se era teckningar?"

"Så gärna," sade han på bruten svenska.

Hans accent var fransk, men han var schweizare. Det slutade med att han följde med mig hem till mig, och där talade vi länge över en kopp kaffe.

Han var sysselsatt med en mycket märkvärdig mission. Alla porträtt han hade tecknat var av unga vackra personer med de underbaraste leenden och ljuv harmoni uttryckta i sina ansikten, men samtidigt var det i alla dessa unga anletsdrag förborgad en gemensam gåta som avvek från harmonin. Jag gissade genast gåtans lösning.

"Du tecknar bara narkomaner."

"Ja. Jag far från stad till stad för att samla ansikten av knarkare, ty de är världens mest intressanta och innehållsrika ansikten. Se på denna ljuva vekhet och mjukhet parad med resignation och smärta och ett outsägligt lidande inför det obönhörliga ödet. Se på dessa inåtvända Mona Lisa-blickar och alla dessa oändligt vackra och rika hårsvall. Har det någonsin funnits så måleriska personer i världen sedan Leonardo och Rafael var aktiva? Och jag ser det som min uppgift att samla dem medan de ännu finns och innan de dör, ty en narkoman kan dö när som helst. Inget hjärta lever så ständigt på bristningsgränsen som hans. Hans mission i livet är att leva det intensivare än någon annan, och förr eller senare dukar han under för denna ljuva överdrift."

"Men alla dina vackra narkomaner ler."

"Ja, de ler alltid mot mig, ty de ser på mig att jag förstår dem utan att jag eller de behöver säga något. De fattar min mission liksom jag fattar deras, och resultatet blir samförstånd och harmoni. Och de ser på mina teckningar och nickar och säger: 'Just så vackert är mitt öde,' ibland med en smygande tindrande tår i ögonvrån."

"Hur länge har du varit här, och hur länge tänker du stanna?"

"Jag har redan varit i Köpenhamn och Stockholm, men Göteborg är annorlunda. Det är som om narkomanerna här var mera civiliserade. De skryter inte här om sina laster, vilket de gör i andra storstäder. Här odlar de dem i hemlighet och nämner aldrig ett ord om dem. De vet sinsemellan vilka av dem som knarkar och vilka som inte gör det, men de gör inget väsen av saken. Det är för dem en naturlig och självklar sak som det är ett misstag att den har stämplats som kriminell. De håller sig för sig själva med sina droger som inom ett kloster..."

"Har du själv använt droger?"

"Ser jag ut som en sådan? Nej, om jag själv var narkoman skulle jag inte kunna föra deras talan. Just för att jag står utanför kan jag sakligt och opartiskt skildra deras inre värld inom konsten. Jag vore inte konstnär om jag inte vore vetenskapsman."

Och han log ett förtjusande leende som med ens fick honom att likna en av Leonardos vackraste gestalter: Sankta Anna eller Johannes Döparen eller Monna Lisa. Det var ett gåtfullt leende som vittnade om en avundsvärd inre harmoni, en avundsvärd kunskap om allt det ovanliga och en avundsvärd positiv och konstruktiv gränslös energi. Och jag frågade honom vad han hette.

"Kalla mig Gabriel," sade han.

Han hette Gabriel Gérard, ett utsökt namn på en målare.

Han tecknade även mitt porträtt, och aldrig visste jag att jag kunde se sådan ut. Och likväl var det på pricken, fastän jag aldrig hade sett så behaglig ut när jag hade sett mig i spegeln.

"Har du någonsin gjort ett självporträtt?" frågade jag.

"Nej, och aldrig skall jag göra det heller förrän när jag är riktigt gammal, och då skall det vara lika bittert allvarligt, patetiskt och utan tillstymmelsen av ett leende som Leonardos, den sannaste och skickligaste av alla målare."

Och plötsligt såg jag inte längre hans leende. Det hade försvunnit liksom den öppna blicken, som hade ersatts av en inåtvänd, och det harmoniska leendet hade förbytts till ett bittert hånande löje, som föraktade hela världen och alla människor. Men i nästa ögonblick var åter blicken öppen och klar, och leendet bröt åter fram som solsken efter regn. Och jag undrade:

"Vad bär denna man på för djupa hemligheter? Det är som om hans vackra kultiverade ansikte med det upplyftande leendet bara var en mask som användes i umgänget med människor och som tas av när han är ensam med sig själv. Vad är hans hemlighet?" undrade jag för mig själv. Och jag beslöt att ta reda på det.

Två dygn passerade efter min stora 'tripp' utan att jag kände av några andra sviter än en allmän matthet, men den tredje dagen började det hända olycksbådande saker med min kropp. Det började med att mitt balanssinne började svika: fastän jag låg raklång i min säng och försökte sova kände jag plötsligt att jag starkt riskerade att ramla ur sängen, att den hade lyft sig och svängt sig och hotade tippa över oberoende av tyngdkraften. Och att jag klamrade mig fast och förvissade mitt förnuft om att jag låg plant och inte vertikalt gjorde inte att den alarmerande känslan släppte.

Och det var bara början. Pulsen började slå snabbare, och jag fick oerhörda krämpor i framför allt ryggraden. Och vad som sedan följde var en skräcknatt utan like. Jag kunde inte ligga kvar i sängen av rädsla för att kvävas och förintas av den, som Herakles av sin mantel, och det visade sig att jag inte kunde stå på benen. De kunde inte bära mig. Jag kunde bara krypa om ens det utan måste snarare kräla omkring på min smutsiga matta tills jag begrep att jag måste upp i sängen igen, vilket jag då inte lyckades med. Mina muskler förvreds i kramp, och det enda mänskliga jag kunde göra var att stöna och kvida. Det hela liknade ett epileptiskt anfall, även om jag förblev vid sans hela tiden, och det varade hela natten.

En sak stod fullständigt klar för mig: detta var drogtrippens bittra eftersmak. Under de mörka timmarna av absolut vanmakt krälände på golvet hade jag givit vad

som helst för att få dö eller bli medvetlös eller på annat sätt fått slippa känna av min kropp. Hade jag haft förmågan att gripa om telefonen och slå ett redigt nummer hade jag gjort vad som helst för att få doktorn att komma till mig och ge mig en andra omgång. Som väl var kunde jag lika litet gripa om en telefonlur som uttala ett vettigt ord.

Under senare delen av natten inträdde jag i en sorts koma och drömliknande tillstånd: mina lemmar slappnade av, men jag förblev ändå vaken fastän jag måste helt ha varit i vanmakt. Men då började jag tänka.

Vilka konsekvenser skulle det ha om jag åter kontaktade doktorn och bad om en sup till? Han skulle naturligtvis välkomna mig med öppna armar och jubla inför sin framgång med 'drogernas drog' och inte tveka med att kasta den mest avskyvärda av alla fraser i ansiktet på mig: "*Vad var det jag sa?*" Ingen skulle bli gladare än han, och naturligtvis skulle jag få obegränsade mängder av drogen men dock på vissa villkor. Och jag nästan såg framför mig hur han illmarigt kom med sitt infernaliska villkor: "Det finns en konstnär i Gårda som tecknar av alla narkomaner. Han vet redan alldeles för mycket om oss utan att höra till oss. Först av allt måste du göra honom till vår man. Du skall få denna drog i pillerform, vilka piller lätt upplöses i vilken dryck som helst utan att skänka någon bismak. Dessa piller ser ut som små pärlor, och är det inte ett passande namn för denna drogerns drog, som skall frälsa alla stadsmänniskor från deras lidanden för evigt, att kalla den för '*Stadens Pärla*'?" Och jag såg framför mig hur han log det mest sardoniska av alla grin.

Och jag såg hur konstnären Gabriel Gérard sedan aldrig mer tecknade några vackra människor utan endast groteska surrealistiska monster till narkomaner: hur han drog fram alla lastens baksidor i sina grymma destruktiva porträtt: hur han framhävde en narkomans totala tandbrist så när som på tre ruttna stumpar i dennes rusiga vanvettsflabb, hur han framställde en annan i rusets påverkan trädande en oanständig feminin dans, fasaväckande i sin groteska överdrift, där man av enbart bilden nästan kunde höra den påtändes skrån och djuriska läten. En ung man framställdes som flintskallig och som föga mer än ett degigt kadaver.

Det fanns en man någonstans uppe i Olivedal som hörde till de värre gangstrarna på området. Han var mörk, skäggig, kortklippt, svartmuskig och använde starka glasögon. Han var en hänsynslös cyniker som tvingade sina offer att begå brott för att de skulle få knark av honom. Han hade aldrig en min i sitt ansikte. Men jag såg för mig nu hur den fallne konstnären avbildade denne man som ett skräckinjagande rovdjur med spetsiga vampyrtänder, rödglödande rovgiriga ögon och blodlysten dräglände käft, med kraftiga rovfågelsklor till händer och utan något mänskligt drag över sig alls: ett vidunder värre än något djur – en människa utan själ.

Jag såg även för mig hur inför marknadsföringen av denna nya drog narkomanerna blev flera och mäktigare än någonsin och hur även Ludvigs rena änka och kommande barn skulle bli offer för denna maffiornas maffia, gangsterväldenas yttersta terrororganisation, det yttersta godtycket, tyranniet och barbarväldet, och jag

sade då plötsligt till mig själv: "Nej, vilka plågor som helst för egen del, men aldrig att jag möjliggör drogens spridning."

Så kom jag på andra tankar. Jag såg hur människoodjuret, den svartmuskige ultracynikern, utsattes för doktors häpnadsväckande drog. "Hur responderar en människa utan själ på en drog som frigör själen från kroppen?" Och jag kom fram till att en människa utan själ ej kunde överleva en sådan drog.

Jag kom också att tänka på möjligheten av att doktorn skulle komma på idén att använda sin drog till goda ändamål: "Om jag hade gjorts helt oberoende av all narkotika genom denna drog så skulle ju alla narkomaner genom samma drog kunna botas," och vilka fruktansvärda motsatta effekter ett dylikt experiment skulle få.

När solen gick upp var mitt livs ohyggligaste natt över. Kramperna hade släppt, och jag kunde åter behärska min kropps lemmar. Utmattad tog jag mig upp i sängen och njöt under några timmar av en vederkvickande sömn.

När jag vaknade tog jag genast kontakt med Pentti. Jag var för nyfiken för att kunna låta bli att själv göra mig skyldig till ett litet experiment. Jag var helt enkelt tvungen att se om min teori skulle hålla.

"Jaså, är det du," sade Pentti. "Är du på knä redan?"

"Nej, men jag fick en idé, som jag tänkte föreslå för doktor Gold."

Och jag föreslog helt enkelt att de skulle erbjuda drogernas drog åt den svartmuskige, åt drogförsäljaren utan ansikte, åt människan utan själ. "Han skulle kanske vara intresserad av att pröva på någonting nytt," avslutade jag. Pentti lovade framföra tanken åt doktor Gold, och doktorn var inte ovillig att pröva nya försökskaniner sedan han hade misslyckats med mig.

Jag fick senare veta hur det hade avlupit. Den svartmuskige 'Simon Magus', som han kallades, hade gärna ställt upp men på det villkoret att om drogen var en succé han skulle få ensamrätt på att sprida den. Det villkoret hade doktorn gått in på, men, som jag hade förutsett, på det villkoret att han i så fall först gav drogen åt den farlige konstnären Gabriel Gérard. Det hade Simon Magus gått med på och mottagit drogen utan fjättrande läderremmar. Dosen han fick hade varit mycket mindre än min, och likväl var han inom sjuttio minuter död. Min teori hade visat sig riktig. Doktorn blev mycket förskräckt och insåg nu klart att hans drog var enbart livsfarlig och som sådan ett fiasko, och han beslöt att överge experimenterandet av den. Han fick besvär med att låta ett nytt lik spårlöst försvinna, för det var ju så voluminöst denna gången. Sålunda försvann en av Göteborgs mest förskräckliga skurkar utan att någon visste hur. Pentti berättade hela historien för mig efter att doktor Gold åter hade lämnat staden den här gången för att träda en resa till Argentina och där verka för den regerande militärjuntans snara fall.

Även min vän Gabriel Gérard lämnade staden utan att jag hade fått veta hans hemlighet. Men när han bjöd mig farväl med sitt vanliga leonardiska leende fick jag det intrycket av honom att hans hemlighet var att han visste mycket mera om människan och människosjälen än jag. Och jag skall aldrig glömma hans ljusa

gåtfulla leende, som var nog för att all universalpessimism i världen skulle upplösas som en tillfällig grå dunst i skyn.

Själv blev jag en dag plötsligt uppringd av min judiska församling. Det visade sig att de nödvändigt ville ha både orgelmusik och körsång till påsken. Jag fick ställa vilka villkor som helst. De skulle betala. Sålunda återfick jag åtminstone detta arbete, som för mig utgjorde en kanske nödvändig kontrast till den tröstlösa utsikten över vardagens Gårda med dess med bilskrot belamrade parkeringsplatser, av narkomaner nerskräpade lekplatser, tvångsutrymda förbommade hus som som sådana fick förfalla, och de fattiga människornas gräsliga rockskvalmusik i stadens sista pärla, som redan av tvångsevakueringar, parkeringsplatser och rivningar var skändad till oigenkännlighet.

Dess värre kom det ohyggliga anfallet tillbaka med forsande kallsvett, kräkningar och fullständig vanmakt, och det upprepades sedan ungefär var tionde dag. Under de värsta stunderna hade jag givit vad som helst för att få en andra dos av doktor Golds underbara serum, men han var borta, han hade utplånat alla sina spår här i Göteborg, och jag var för stolt för att be Pentti om en mindre drog. Dessutom tvivlade jag på att någon mindre drog skulle hjälpa.

Under anfallen och deras sviter med en gränslös apatisk matthet ville jag bara lämna allt och försvinna och helst slippa se staden mera. Jag sökte en läkare, men han kunde inte begripa sig på mina anfall, eftersom de klart inte var epileptiska.

"Jag har bara hört talas om sådana krampanfall som du beskriver i samband med grovt och långt gånget narkotikamissbruk, men sådant kan ju inte du ha nedlåt dig till. I deras fall som jag känner till var det enda som hjälpte mera och starkare droger. Till slut ville de helst dö och dog vanligen till slut av någon överdos. Men ditt fall är annorlunda, och eftersom jag inte kan kartlägga dess upphov kan jag ännu mindre rekommendera någon särskild behandling."

Naturligtvis kunde jag för honom minst av alla avslöja vari anfallen hade sin upprinnelse. Jag teg om sanningen, och när han dock bad mig att regelbundet komma tillbaka sade jag inte nej därtill även om jag var säker på att jag inte skulle komma tillbaka för att tjäna honom som ett studieobjekt.

O Gud, finns det då ingen väg ut ur tvivlets och ångestens, vanmaktens och sjukdomens mörker? Har du ingen barmhärtighet med människan?

Jag funderade på att bege mig till scientolog-kyrkan, men flera av mina vänner varnade mig för att försöka. "Ger du dem ett lillfinger släpper de dig sedan aldrig. De fungerar som narkotika: man blir beroende av dem och förr eller senare bunden till dem för livet andligt och ekonomiskt. Liksom alla kulturer, liksom droger och Bacchus och hela kristendomen och islam handlar det bara om självbedrägeri. Akta dig för att falla i farstun. Du har ju stått emot värre frestelser. Fall då inte för en sådan banal och ytlig vulgärteknokratisk smörja."

Så sade man till mig, men jag ville åtminstone veta mera. Jag träffade en professionell scientolog som tio år tidigare hade varit narkoman:

"En scientology-session är precis som en LSD-tripp," menade han.

Ingen tröst för den hälsobrutne, skändade och ödesmärkte någonstans, med andra ord. Jag var i praktiken lika utstött, ensam och hjälplös som narkomanerna. Det enda jag hade att hanka mig fast vid var det judiska.

Min påsk med judarna gick åt helvete. Den skulle börja en onsdag, och måndagen innan fick jag en förkylning av vanligt slag, som jag trodde, varför jag misskötte den i tron att den var över på tisdag, vilket den inte var. Krampaktigt försökte jag ändå genomföra en musikrepetition onsdag förmiddag, som slutade med allmänt sammanbrott: det var omöjligt att koncentrera sig och tänka på annat än på att man frös som fastfrusen i en isvak. Det var svårt att vackla hem, och där visade sig febertemperaturen vara över 39 grader. Att åter ta sig ur sängen var omöjligt.

Så låg man då som ett annat invalidpaket under tjocka filter och frös under början av påsken medan det snöade, stormade, blixtrade och dundrade utanför. Men på långfredagen fick jag besök. Det var Pentti som kom.

Först trodde jag mig höra fel när dörren gick, och när varelsen tyst kom in i mitt sovrum trodde jag det skulle vara döden själv. Men det var Pentti. Det var ett strå vassare än döden. Han satte sig framför mig och väntade på att jag skulle upptäcka honom.

"Vad vill du?" frågade jag.

"Jag hörde att du var dålig."

"Varför kommer du hit då?"

"Jag trodde mig veta orsaken till din sjukdom."

"Då vet du mera än jag."

"Nej, men dock lika mycket. Du har haft anfall flera gånger sedan den där trippen hos doktor Gold."

"Vart vill du komma?"

"Doktor Gold förstörde inte allt sitt thetanin."

"Thetanin?"

"Det var vad han kallade drogen du fick efter den grekiska bokstaven theta, som stod för själen och evigheten."

"Har du givit den åt andra?"

"Nej. Hur mår du?"

"Som du ser. Jag är oduglig till allt."

"Jag tog med mig litet thetanin."

"Varför?"

"Ingen utom du har överlevt thetaninet, men under de två dygn som du var under dess inflytande uppvisade du ett så säreget leende på dina läppar att det måste ha betytt något. Minns du ingenting av det drogruset?"

"Jag vill inte minnas någonting."

"Jaså, du förtränger det. Du måste ha upplevat något alldeles märkvärdigt. Efter det påstår du att det kan bota alla narkomaner, medan du själv får värre marter av att

vara utan det än vad någon morfinist får utan morfin. Och ändå vägrar du att be om mera. Var ruset så fasansfullt?"

"Ja, så fasansfullt var det."

"Och likväl ligger du under ruset och ler vackrare än vad Gabriel Gérard har sett någon göra. Jag beskrev ditt leende för honom, och han hade givit vad som helst för att få se det. Men du ville inte ha mera. Du vågade inte hänge dig åt paradiset och lyckan. Vad du upplevde under thetaninets inflytande måste ha varit den yttersta saligheten. Varför vill du inte dela din hemlighet med någon?"

"Den är för farlig."

"Jag vet. Tre har dött av den. Men du dog inte."

"Ge mig den förbannade drogen och låt mig få dö av den. Om jag inte dör skall jag berätta allt."

"Är det ditt allvar?"

"Är det inte ett acceptabelt erbjudande?"

"Gott. Och om du dör?"

"Då skall du lova att glömma att thetaninet någonsin har funnits. Du skall meddela att även jag dött av det, och han skall aldrig mer experimentera med droger. Det är i så fall min sista vilja."

"Vill du ha drogen fastän du har feber?"

"Det passar allra bäst nu. Kroppen behöver sova, men jag är för orolig för att kunna göra det. Jag får ingen vila. Skilj mig från kroppen, eftersom du kan det."

"Vad sa du?"

"Jag yrar bara. Ge mig thetaninet en sista gång."

"Men du måste berätta allt om du kommer tillbaka."

"Jag har lovat."

Min röst var nästan obefintlig. Han gav mig thetaninet i form av en liten vit pärla. Den smakade ingenting, men det dröjde inte länge förrän rummet försvann.

Jag svävade fram över staden. Jag for ut till Långedrag. Luften var alldeles klar och blå. Vinden var frisk och kall efter skärtorsdagens snöstorm, men jag frös inte, ty jag var befriad från min kropp. I stället hade jag andra förnimmelser. Jag kände spänningarna från Sydatlanten, polackernas kämpande okuvliga frihetslängtan, Israels nervositet och ryssarnas världsignorans. Jag kände allting utom mig själv.

Jag gled fram över det blänkande kristallklara vattnet. Ute på Brännö arbetade fortfarande renhållningsmän på att avlägsna den olja från stränderna som hädiskt nog hade dränkt hela Göteborgs skärgård julen 1980. Jag följde med färjan mellan öarna och studerade alla de vackra friska levande ansiktena hos den stormbitna skärgårdsbefolkningen. Inga vissna förhärjade ansikten där, inget smink, inga narkomaner, ingenting osunt, inga fördärvade barn eller kvinnor, ingen mänsklig trötthet och apati beroende på storstadsavgaser. Det var en fröjd att skåda alla dessa friska goda naturliga människor, som alla kände varandra och var varma och vänliga, goda och glada mot varandra.

Jag dröjde ett slag där hos en familj på Styrso. Huset var fullt av gäster som alla hade kommit dit spontant för att fira påsken med värdfolket och äta kräftor med

dem. Det var ett barnlöst äkta par som rådde om huset och som kände hela öns befolkning och aldrig låste sitt hus för någon av dem. Deras bästa vänner var öns olycksbarn, gamla tandlösa alkoholister och astmatiker, som de tog desto bättre hand om som de inte hade lång tid kvar att leva. Värdfolket stod på högsta bildningsnivå medan deras närmaste vänner stod på lägsta.

Så var plötsligt Pentti där. Jag kunde inte begripa hur han hade kommit dit. Jag var som en vanlig gäst i stugan, och han satt mitt framför mig och pratade avsides med mig.

"Vi behöver dig," sade han. "Det är inte för vår skull utan för Gårdas skull. De flesta vill riva hela Gårda, men det får inte ske. Göteborgs sista mänskliga människor har inte råd att förlora Gårda. Det hette att sextio av husen skulle räddas och bevaras för 60 miljoner kronor, men nu vill de inte släppa till mer än 20 miljoner för räddningen av 20 hus. Resten vill de utplåna och förvandla till en väl inlemmad del i det moderna tråkiga Göteborg. De vill göra med Gårda som med Östra Nordstan, som hörde till stadens mest pittoreska kvarter med gamla jugendhotell, stämningsfulla hamnkrogar och idealiska konstnärsbostäder, -ateljéer och utställningslokaler. De rev allt för att utrota dagdrivarna från Östra Nordstan. De byggde i stället denna gråa hypermoderna hyperstereotypa bankstad med inomhustorg, där genast alla stadens dagdrivare bosatte sig för gott. Till en början satt de kring den lilla fontänen, men när denna därför togs bort spred de sig överallt där omkring inomhustorget. Och förslumningen av denna hypermoderna stereotypa Östra Nordstad utan ett hem för en kotte går fortare än vad förslumningen av något rivningsplanerat kvarter i Gårda eller Haga gör. Det är kommunalpolitik.

Vi behöver sådana som du som bor kvar i Gårda och beskyddar det med sin blotta närvaro. Vi vet att du varje dag går Gårda Nygata i hela dess längd bara för att betrakta Gårdafolket. Vi är inte bara narkomaner. Det vet du. Vi är däremot bara mänskliga varelser allesammans i motsats till politikerna och rivningsdårarna. Vi vill ha en mänsklig stad och inte en asfalt- och betongdjungel. Även du är mänsklig och hör till oss. Men vi måste stå på vår rätt och fortsätta leva på det mänskliga sättet fattigt och anspråkslöst och därigenom hålla Gårda och Göteborgs idyller levande. Du får inte svika oss. Vi vet att ingen grät mer än du när Göteborgs vackraste hus Arkaden revs såsom höjdpunkten av stadens estetiska bankrutt. Därför är du värdefull för oss. Bo kvar i vår mitt och led oss med ditt optimistiska endast gott varslande leende."

I nästa ögonblick svävade jag åter fram längs med Gårdas smågator. Jag såg där Gabriel Gérard sitta och teckna några unga vackra leende ansikten. Han log emot mig som om jag gick förbi, och sade: "Ditt leende är det vackraste av alla, och alla som känner till det behöver det. Det är känt i Gårda. Därför behöver Gårda det. Därför är du en idiot om du flyttar från Gårda. Övergiv inte dem som vill le och leva med dig."

Och jag visste inte vad jag skulle tro.

Skulle jag återvända till min kropp? Jag förstod att jag i min säng låg stilla och log på samma sätt som senast, ty Pentti betraktade mig ingående.

Och jag kom att tänka på Blaise Pascals underbara ord: "Tanken är människans storhet." Det var tankens flykt som gjorde människan stor, och beviset på denna storhet och på människans förmåga att med sin blotta tanke göra sig fri bortom tid och rum var hennes om evigheten vittnande leende, det leende som var Leonardo da Vincis tavlors, Voltaires, Gabriel Gérards och min hängivna kropps.

Jag flydde bort från Gårda. Ut i skärgården, ut till Marstrands yttersta tåudde med dånande atlantbränningar och åter till staden, upp på varje höjd, till den Prospect Hill krönande gula villan, upp på Ramberget med utsikt över hela den hamn som efter kriget var världens mest kreativa, upp på Masthuggsberget, Redbergslid, Slottskogsberget, Skansberget och de underbara branta romantiska av grottor och klyftor sönderhackade bergen mellan Utby och Bergsjön, varifrån man kunde se havet och vilkas höga branta bergväggar syntes från hela staden. Det var en vacker stad ej alltför förstörd av skyskrapor och storstadshårdhet. Det var inte någon asfalt-, cement- och betongdjungel som stora delar av Stockholm blivit, utan det var alltjämt en mänsklig stad, där det underjordiska elementet kunde verka i öppna dagar och alltså inte var underjordiskt ännu. Endast det förbjudna, det som förträngs och som är så avskyvärt att alla vill glömma det, är underjordiskt. Men just för att alla vill glömma det gör det sig ständigt påmint och blir bara starkare, som i Stockholms tunnelbana. I Göteborg är det ännu oskyldigt och kan man stå ut med det.

Om detta gick en man och talade på Skanstorget. Det var den Vita Profeten. Han hade samlat hundratals åhörare. Det var fattigt folk från Haga och Annedal, Gårda och Masthugget, fattigt folk som en gång hade bott där men inte bodde där längre. Det var en bild från en svunnen tid jag såg.

Han talade om knarket och om Christian Science. "Knarket är döden och ingenting annat," predikade han. "Det är det långsammaste och mest självförnedrande av alla självmordssätt. Tro inte att alla ni narkomaner är beroende av det. Anden är starkare än materien, själen behärskar kroppen och inte tvärtom, allt ont är en lögn, allt fysiskt lidande är självpåtaget. Det räcker med att ni tar er i kragen och säger till er själva: 'Knarket är bara en bluff och en illusion,' så är ni fria. Ni är födda fria, och barnets oskuld har aldrig försvunnit från er. Ni är alla ingenting annat än fria oskyldiga rena allsmäktiga barnsliga andar, som ingenting fysiskt kan rå på. Allt som fjärrar er från ert odödliga jag är bara förvillelser. Gud är allt, och därför är allting gott. Ondskan och allt ont är bara en lögn."

Så höll han på. I hans närhet såg jag Ludvigs änka. Var även hon en kristen scientist? Det verkade så på hennes ögon.

Vilka dramer, öden och äventyr gömde inte denna anspråkslösa stad! Där satt alla österrikiska judar som flytt undan kriget på sin restaurang 'Kometen', där satt Gårdafolket på trottoaren utanför Gårdas enda helrenoverade hus med dess enda antikaffär som gick med förlust, med utsikt över parkeringsplatserna som bredde ut sig längs hela Kaponjärgatan fram till Skansberget och njöt av påsksolen, där satt käringmaffian på konditorierna Bräutigams och Petersons och dirigerade stadens

socialliv därifrån medelst skvaller, där gick scientologerna på Kungsgatan och antastade folk med den senaste enda sanna frälsningsläran, och där stod socialfallsköerna utanför Systembolaget och utanför Sociala Huset, där kuratorerna i allmänhet knäcktes. Men där såg jag även Ludvigs änka, som var gravid och inte knäcktes.

Det är något visst med gravida kvinnor. De är samlade och bär ofta på ett hemlighetsfullt leende, som Mona Lisa, som någon snillrik konstteoretiker har stipulerat att är bilden av en gravid kvinna. Så var fallet även med Ludvigs änka: hon var samlad och log, som om hon ägde en hemlighet som inte kunde med-delas, i ordets ursprungliga bemärkelse.

Där var ett gammalt vackert trähus i centrum som ägdes av innehavaren av husets porslinsbutik i bottenvåningen. Han hade fått huset i arv av sin fader, som nu var en gammal man men som alltjämt förekom i huset och skötte om det som en tomte. Han hade själv byggt huset och skapat sin affärsrörelse, som han överlät åt sin son. Nu var huset föråldrat och otidsenligt, och sonen hade beslutat sig för att sälja det och lämna det åt sitt öde: rivning. Detta krossade den åttioårige faderns hjärta. Han hade själv byggt huset och sett sin butik växa från ingenting till stadsdelens förnämsta. Gärtners porslin hade haft gott rykte i staden. Det hade stått som ett skimmer omkring namnet. Och nu skulle för snöda pengars skull sonen spola allting och lämna det vackra ärevördiga huset åt rivning. Ännu när alla hyresgästerna hade lämnat huset och den sista porslinspjäsen avlägsnats från huset för gott gick den gamle mannen omkring i de tomma lokalerna med sin ekande rökhosta. Han hade smugit sig hem till sitt hus undan sonen för att få vara hos det i sina sista dagar. Där gick den åttioårige maktlöse skaparen av en rörelse omkring i dess skändade vrak och hostade ensamt som en flygande holländare. Och folk på gatan som hörde den gamle ensamme hostande mannen där inne i det mörka rivningsförberedda huset trodde att det spökade. Så väntade den gamle mannen i sitt hem på att grävskoporna skulle komma och förgöra det samma och honom själv med det.

Ett annat öde: den ensamme sonen som vägrade gå i skolan mera när Politikerna med sina reformer hade fördärvat den. Han tyckte att han inte kunde lära sig något mera i skolan sedan Politikerna hade fuskat bort alla de intressanta ämnena som historia och religion, geografi och humaniora. I stället gick han hemma och drällde och skämdes bort av sin mor, som inte förstod att sonen genom isolering hemma gick miste om en naturlig pubertet. Småningom uppenbarade sig hos sonen onaturliga yttringar, och fadern lamslogs av fasa inför visionen av att hustrun en dag kunde komma att förledas till äktenskapsbrott med sin son. Fadern beslöt att handla genast, körde ut sonen och klippte av all kontakt mellan honom och dem, som om oidipuskomplexet redan hade omsatts i praktiken. För att ytterligare stryka över alla minnen av den skändligaste av alla misstankar hos en far flyttade makarna från staden för att börja ett nytt liv i Malmö.

Men för sonen hade hemmet varit allt, och han var oskyldig som en Hippolytos, och att vid sjutton års ålder berövas far och mor utan anledning var för mycket för

det sexuellt hämmade och därför överspända barnet. I sin sexuella omognad förstod han inte hur han skulle handskas med sin kropps narrspel med honom, och för att kuva sina egna skrämmande inre krafter började han använda sig av cannabis. Ännu har han aldrig haft något sexuellt umgänge med någon flicka. I stället är han narkoman.

Är det sant att det kunde ha rått förbjuden kärlek mellan modern och sonen? Det är sant att modern älskade sin son som en moder bör älska sin son. Det är också sant att sonen älskade sin moder som en son bör älska sin moder. Men fadern älskade inte sonen som en fader bör älska sin son. Men det egentliga grundfelet låg kanske hos Politikerna med sina drastiska skolreformer, som nästan gjorde det omöjligt för humanister att bli humanister.

Pojkens hem är numera Gårda, och han bor nära mig. Jag ser honom då och då. Han hör till de vackraste individerna i Gårda: stora blå uttrycksfulla och känsliga ögon och blont lockigt sparsamt och kortklippt hår ovanför en respektingivande hög marmorpanna. Hakan är tunn, fin och ödmjuk och munnen vanligen krökt i ett vemodigt leende: ett tragiskt leende som döljer en bitterhet som aldrig kan uttryckas annat än genom självmisshandel. Han trivs bra i Gårda som det är och kan inte tänka sig att någonsin flytta därifrån.

Mikael berättade på sjukhuset att han flera gånger ämnade återvända till sin kropp men att han inte kunde göra det så länge Pentti var där, därför att han bara inte kunde avslöja för Pentti drogens hemlighet. Han vägrade att göra det. Hellre ville han dö än dela sin kunskap om drogen med någon. Han hade sett hur Pentti hade blivit allt oroligare och hur han slutligen inte hade kunnat stå ut längre utan gått till telefonen och ringt efter en ambulans.

"Det ligger en svårt sjuk på Västra Skansgatan 15 uppgång B våning 2. Det står Hansson på dörren," hade han sagt, lagt på och sedan lämnat huset. Ambulansen hade sedan kommit, hämtat Mikael som fortfarande låg medvetslöst leende och genast fört honom till sjukhuset. På vägen hade Mikael kommit till sans och förklarat för de förbluffade läkarna att det inte var något fel på honom. De hade begärt en förklaring, och Mikael hade vägrat att lämna någon. "Vem var det då som ringde efter oss?" hade de frågat. "Det vet inte jag," hade Mikael svarat. Han fick i alla fall följa med till sjukhuset och svara på en del frågor. Eftersom drogmisshandling misstänktes kopplades även polisen in. "Ni kan inte hålla mig kvar här. Jag måste till synagogan och spela. Jag är organist där, och det är påsk nu," hade Mikael sagt, och eftersom dessa uppgifter stämde släpptes han. Han genomförde sedan musiken under den judiska påskens tre sista högtidsdagens fyra gudstjänster efter att ha legat sjuk den första veckan.

Men efter två dagar visade sig fruktansvärda sviter efter drogens användning. Han ringde mitt under sina krampanfall efter mig och bad mig hjälpa honom fly från Gårda. "Jag vill inte råka ut för Pentti fler gånger," sade han. Jag visste vad han menade.

Han hade då hunnit skriva ner något av sina upplevelser under drogtrippen men var nu för svag för att kunna hålla i en penna. Som van sjuksköterska körde jag honom hem till mig och började vårda honom. Jag fick åter stifta bekantskap med denna Ingmars och Ludvigs bok som nu även blev Mikael, och han bad mig fortsätta skriva i den, som han själv knappast mer skulle bli förmögen att göra det, enligt sin egen tro.

Mikael hade alltid intresserat mig. Han hade en förtjusande charm och alltid det mest vänliga, förbindliga och öppenhjärtliga leende i sitt ansikte, som jag ibland anade att dolde ett och annat. Jag kunde inte låta bli att misstänka att hans varma leende var en mask, och nu såg jag min chans att ta reda på vad som försiggick under ytan.

Det förvånade mig mycket att han hade använt sig av droger. Det hade jag inte väntat mig av en så artig gentleman, och det förvånade mig inte att han hade tagit så svår skada av det. Ibland fruktade jag att han skulle bli av med sitt förstånd.

Men gradvis lärde jag känna honom, och det var jag tacksam för, ty han ägde verkligen ovanligt mycket att ge. Han gav mig några bandinspelningar som han hade gjort själv av egna kompositioner jämte stycken av Brahms och Schumann.

"Men du kan ju spela underbart," sade jag. "Man kan ju knappt skilja dina kompositioner från Brahms och Schumann."

"Ja, spela piano kan jag, och för det har jag aldrig fått ett öre eller ens ett tack. Mitt levebröd har jag fått förtjäna på att fuska i orgelspel, och där jag verkligen ansträngde mig för att göra musiken god nog åt Gud fick jag sparken för mina initiativ. Jag menar katolska kyrkan.

Du förstår, det värsta man kan vara i dagens svenska samhälle är seriös kulturell heltidshumanist. Ingenting stinker värre än klassisk bildning, kunskap i historia och religion, internationell inriktning och höga kulturkrav. Värst är det inom musiken. Rockmusik och modern atonal musik och jazz går an, sådan musik möter framgång och öppna armar överallt och ger stora pengar, men den som följer Bach, Beethoven och Brahms är mycket illa ute. Sådan musik går inte hem idag. Den är ute. Den som arbetar med harmonisk musik får bereda sig på att ständigt kämpa för sitt liv som musiker i försvar för klassicismen, ty klassicism möter motstånd överallt. Ingenting är mera impopulärt. Sveriges Radio, som sänder dyr skvalmusik 25 timmar om dygnet, tackar blankt nej och blir bara irriterad om man besvärar dem med något seriöst. Till och med i kyrkan har folk kommit fram till mig och klagat på att jag bara spelar begravningsmusik. Kritik och attack är det enda en seriös musiker idag har att vänta av världen. Och det samma gäller all kultur. Ingenting är mindre gångbart än klassiker.

Kalla mig cynisk om du vill, men jag är inte cynisk. Jag är bara övermåttan bitter. Rockmusiken, kommunismen, gudlösheten, lössläpptheten, narkomanin och massmedia behärskar idag världen i stället för kultur, ordning, rättvisa, dygd, moral, skönhet och vett. De som sticker upp sitt huvud för att säga sanningen får bara ovet så länge de lever, och när de är döda förtjänar vulgärkulturens köpmän förmögenheter på deras tillrättalagda kvarlåtenskap. Till och med Stefan Zweig

önskade korta ner alla de stora klassikerna för att göra dem mera lättillgängliga för vulgärpopulasen. Reader's Digest gjorde det i stället och är därför världens mest lästa tidskrift. Till vilket pris? Till priset av evigheten. Den som lever för nuet står sig inte till i morgon medan klassikerna trots alla motgångar lever ännu om två tusen år.

Ty den enda intressanta och försonliga människan är ändå martyren. Alla människor är onda och fördärvliga utom martyrerna. Därför trivs jag så bra med judarna: de är jordens enda folk av martyrer. I katolska kyrkan blev jag gjord till martyr av sådana som inte ville bli det själva och just därför blev det ändå, men hos judarna är jag i gott sällskap: där är alla martyrer och inställda på att även bli det i ännu högre grad.

Därför fascinerar jag även av narkomanerna, ty de är också martyrer. De lever i ett helvete, men det helvete de lever i är storstaden, och jämfört med storstadens asfalt-, cement- och betonghårda hänsynslöshet är narkomanernas helvete i Gårda ett paradiset. Narkomanghettot föraktas idag men är om hundra år ett viktigt kulturminnesmärke, ty hos narkomanerna frodas morgondagens kultur. Det är bland annat jag ett levande tecken på.

Hur bör annars samhället få bukt med alkohol- och narkotikamissbruket? Lösningen kan göras enkel. Alla narkomaner och alkoholister borde förklaras omyndiga så länge de knarkar och super, ty i praktiken är de omyndiga under rusets inflytande. En rusig person skall helt enkelt fråntagas sitt pass för att få tillbaka det efter en månad. Det är bara en idé, men principen är den enda riktiga.

Då skulle jag också omyndigförklaras, menar du. Jag är redan en utstött paria utan rättigheter och talan som skattemyndigheterna förföljer för att han inte förtjänar något, därför att jag är en humanist och kulturpersonlighet, en klassiker och traditionalist. Det är nog för att jag sedan för alltid skall vara stämplad som fullkomligt värdelös så länge jag lever.

Är du besviken på mig nu för att jag är en så avgrundsmörk pessimist? Jag är ledsen, men pessimism är den enda realismen. De största pessimisterna finner du bland judarna, ty den judiska religionen är den enda realistiska religionen. Alla andra religioner är mer eller mindre irrationella och vansinniga, buddhismen i sin gudlöshet, hinduismen i sitt mytologiska kaos, islam i sin intolerans och kristendomen i sin dogmatik. Judendomen är den enda religion som passar mig, ty den är realistisk i sin konsekventa pessimism, som överensstämmer väl med min.

Så försök inte något med mig. Jag är ofrälslig. Jag är så pessimistisk att jag till och med tar avstånd från Freud, som menar att människans olycka kommer av sexuella hämningar. Hellre förblir jag evigt olycklig i evighetens tjänst som avskydd humanist, klassiker och kulturarbetare än att jag ger mig hän köttsligt åt kärleken och blir tillfälligt lycklig, ty lyckan är endast tillfällig. Den är en illusion som förr eller senare slås sönder av olyckans intrång. Allt ont kommer av oro, och oron är människans enda drivkraft. Jag föredrar att ägna mig helt åt den onda oron med alla dess överdrifter och avarter i form av religion och kultur än att slappna av i kvinnans sköte och för en sekund glömma den människans universella olycka som heter Gud och som hon aldrig slipper. Så tråkig är jag.

Dock är kärleken oundgänglig. Man måste älska alla. Man måste alltid ge sig hän. Hur går det ihop? undrar du. Jo, det går ihop, om man blott älskar själsligt. Jag är kär i ett halvt dussin flickor men skulle inte kunna tänka mig att ens kyssa någon av dem, ty då handlade jag fel mot de fem andra, som jag då bedroge. Älskar man alla behöver man aldrig vara någon otrogen. Därför kan du inte räkna med någon kärlek från min sida, och ej heller kan jag flytta till dig som Ludvig. Jag skall bo kvar i Gårda och ha den oasen i staden som utgångsläge för min universalism även framdeles, ty ur mänsklig och politisk synpunkt är det det bästa kvarteret att bo i i staden, ty där står man på botten och kan inte sjunka djupare."

Medan han sade alla dessa förskräckliga saker lekte hela tiden hans leende på läpparna, och jag slogs av fasa inför denna dualism, detta charmfulla oemotståndliga leende som bara var den lockande ingången till en bottenlös avgrund av pessimism, besvikelse och bitterhet. Denna människa, som såg mera harmonisk ut än någon annan, tog för givet att han aldrig någonsin skulle kunna bli lycklig.

Vi pratade en hel del om Freud och Christian Science. Han visste märkvärdigt nog att jag var insatt i kristen vetenskap, och jag kunde inte först begripa hur han kunde veta det. Han prisade kristen vetenskap för att den principiellt tog avstånd från all denna världens ondska och fåfänga men tog definitivt parti emot Freud, som han kallade en gudlös anarkist. Han menade att just Freuds teori om att det var skadligt att hämma sexualiteten hade varit den tanke som satt eld på krutmagasinet genom första världskriget och ryska revolutionen. Han menade att sekelskiftet var människans sista lyckliga tid och att historien därefter enbart hade gått mot ett allt större barbari. Musiken hade dött 1925, när Puccini, Busoni, Stenhammar och Sibelius hade slutat komponera, konsten hade dött när Picasso blev kubist, och de enda goda och drägliga människor han någonsin hade träffat hade varit gammalt folk som upplevat tiden före första världskriget. Så menade denne totale outsider, som var född efter andra världskriget.

All köttslig sexualitet menade han att var vägen till barbari och anarki, destruktivitet och ondska, medan all andlig kärlek, som främst kom till uttryck i kultur och humanism, var vägen till framtid och kreativitet. Denna sin tes menade han sig bevisa genom Leonardos och Michelangelos exempel, som han framhöll såsom de yppersta männen i den nya historien såsom kulturpersonligheter som offrat all jordisk lycka för kulturen. Även 1800-talet satte han mycket högt moraliskt och andligt och menade att Tolstojs anarkism och Dostojevskijs chauvinism hade kommit av deras äktenskap, emedan sexuellt umgänge alltid kunde komma åstad vilka galenskaper som helst. Han menade att sexuellt umgänge födde hybris, som var roten till allt ont för människan, och att kyskhet i hur djup fattigdom och materiellt elände som helst var att föredra framför sinnlighetens fördärvliga och vanvettiga hybris.

"Då skulle mänskligheten dö ut om alla var kyska," invände jag.

"Tror du det är någon risk?" frågade han ironiskt och framhöll befolknings-explosionen.

Han föredrog även Christian Science mot Scientology. De hade en hel del gemensamt, medan den senare dock var mera vetenskaplig och hade ett mer detaljerat system, och just detta fick honom att föredra den förra. Han menade att kristen vetenskaps enkelhet just var dess största fördel. Den kunde vem som helst omfatta utan att bli avhängig medan de flesta måste avskräckas av scientologins hårda krav på engagemang och ekonomisk och praktisk satsning.

"Att Gud är allt och att han är god och att allt ont är en lögn – vad är enklare för envar att fatta tro till, och vad är svårare att tro på än total frihet och evigt liv till priset av 100,000 kronor enligt ett ofelbart tekniskt system? Nej, religion och teknik är det sista som går ihop med varandra, ty teknik kostar pengar medan Gud alltid har varit gratis."

På den punkten höll jag fullkomligt med honom, även om vi båda hade för avsikt att akta oss för att närmare involvera oss i kristen vetenskap, dess kyrka och dess organisation. Jag hade själv tidigare blivit tillräckligt bränd i andra kyrkor för att våga erbjuda mitt sista lillfinger åt en annan.

Medan jag ännu låg sjuk till sängs hos Luddes duktiga änka Ellinor kom en förmiddag polisen dit på besök. De såg dystra och allvarliga ut, som om de definitivt inte hade något gott att komma med. De var tre stycken.

"Vi kommer för att ställa en del frågor," sade de när Ellinor ställde sig emellan dem och mig.

"Jag är ledsen, men Mikael ligger sjuk och är inte i stånd till att svara på förhör," försökte hon, men de var obevekliga.

"I rättvisans namn hoppas jag ni ursäktar oss att vi ändå ansätter honom så långt det går." Och om hon hade satt sig till motvärn hade de skyfflat undan henne med våld. Målmedvetet kom de rakt fram till mig och såg på mig som om jag var det föraktligaste av alla kräk.

"Den 16 april ringde en person efter ambulans och bad dem komma efter er. Är det sant?"

"Ja, det är sant."

"Vem var den personen?"

"En viss Pentti."

"Det vet vi. Vet ni var han är nu?"

"Ingen aning."

"Han har gått under jorden och vistas antagligen antingen i Stockholm eller Köpenhamn. Det är mycket viktigt att ni samarbetar med oss. Annars kan det bli tråkigheter för er."

"Med vem har jag nöjet att tala?"

"Kriminalkommisarie Adolfsson. Det här är Lars Stridh och Stig Hård."

"Fanns det inte en polismästare Stenhård också?"

"Han är förflyttad. Han var finlandssvensk som ni. Han hade denne Pentti engagerad som polisspion. Men Pentti var själv en av de största narkomanerna och langarna i Göteborg. Han genomförde ett infernaliskt skickligt dubbelspel. Därför blev Stenhård prickad, och han är nu i Åmål, där hans mjukhet kommer mera till sin rätt.

Som ni kan förstå är vi ute i narkotikaärenden. Vi vet att ni själv är narkoman...."

"Det är lögn!"

"Så säger de alla. Det tjänar ingenting till att ni förnekar det. Vi vet allt om alla narkomaner här i staden, och nu när Stenhård är borta finns det ingen anledning till att sticka under stol med den saken. Det förstod Pentti genast och försvann. Ni kan inte förneka att ni har varit ute på ett antal äventyrligheter i samband med droger."

"Ofrivilligt."

"Alla knarkare knarkar ofrivilligt." Det låg ett omisskännligt hån bakom dessa ord, som en aning syntes i polismästarens sarkastiska tillstymmelse till ett leende. "Vad vi vill veta är vad den senaste drog ni har tagit var för något."

"Det vet jag inte."

"Det vet ingen. Det är därför vi vill veta det. Vi är i första hand på heroinjakt, men i Penttis kvarlåtenskap fann vi doser av en drog som vi inte har kunnat identifiera, och vid försök på djur med detta medel har djuren dött. Vi tror att ni var utsatt för denna drog när Pentti ringde efter ambulansen. Kan det vara riktigt?"

"Det kan vara riktigt."

"Vad vet ni mera om den?"

"Den kallas thetanin och har frambringats av en viss doktor Solomon Gold, som nu är i Argentina."

"Thetanin? Vad är det för ett namn?" frågade Hård Stridh.

"Återigen detta namn," sade polismästaren. "Har denne doktor någonsin funnits i verkligheten? Alla tycks pådyvla honom sina synder."

"Undrar ni om han är en verklig person?"

"Ja."

"Han är lika verklig som Pentti och lika omöjlig att få något grepp om. Han är ett universalgeni på vetenskapens område inom biologi och kemi och experimenterar med vad som helst utan betänkligheter, men någon brottsling är han inte."

"Han verkar vara tidernas största skummis. Jag tror det får vara allt för den här gången."

Plötsligt reste sig alla tre för att gå. På vägen ut sade polismästare Adolfsson till Ellinor:

"Jag beklagar att ni har hamnat i så dåligt sällskap." Han måste ha åsyftat mig. "Jag hoppas ert barn föds utan men."

Någonting grymmare kunde han knappast ha sagt till henne. Han åsyftade alltså att hennes barn kunde bli vanskapt emedan dess fader, som han trodde var jag, enligt hans åsikt var narkoman. Och eftersom Ludvig hade varit en värre narkoman än vad jag var var hon svarslös, men jag såg på henne hur djupt polismästarens ord sårade henne.

Som väl var fick de anledning att komma tillbaka och be om ursäkt. Det skedde åtta dagar senare. Jag var då på benen och ställde den frågan vad de hade kommit fram till beträffande deras undersökning av thetaninet. Jag var nyfiken på att få veta anledningen till deras uppenbara och för mig oförståeliga ånger. Och jag fick veta att doktor Gold hade kommit tillbaka.

"Han kom till Göteborg för fem dagar sedan, för tre dagar sedan fick vi veta det, och vi träffade honom samma dag. Han berättade ingående för oss om thetaninet, och hans redogörelse för dess konsistens och verkningar fick oss att baxna, särskilt när vi på hans inrådan gjorde en del experiment med ämnet som övertygade oss och bevisade att det var vad doktorn påstod att det var. Ni kan själva få läsa hans skriftliga redogörelse, som vi lämnar en kopia av här, som en uppriktigt menad ursäkt för vårt uppträdande här senast, då vi tog för givet att ni båda var hopplösa narkomaner. I stället vill vi önska er allt gott i framtiden och särskilt för barnets del."

Så höviskt tog de farväl av oss. Och så här löd doktor Golds sällsamma redogörelse för thetaninet:

"Thetanin är en ny vitamin som jag har upptäckt. Länges har jag experimenterat med olika vitaminer sedan deras ibland häpnadsväckande verkningar fångat mig. Niacinet till exempel med dess giftutdrivande verkan och E-vitaminens ännu ej helt kartlagda funktioner intresserade mig oerhört.

Efter fem års experimenteranden stod jag slutligen med en helt ny vitamin i mitt provrör som icke varit känd för vetenskapen tidigare. Denna vitamin är nyckeln till människans själsliv. Ur detta sällsamma näringsämne föds alla hennes tankar på själen, Gud, och så vidare och annat sådant. En människa som ur födoämnena aldrig fick just denna nästan omärkliga vitamin skulle vara helt oförmögen till någon form av själsliv, då denna vitamin är källan till all hennes självkänsla, övermod, övertro, evighetsuppfattning och så vidare. Först efter en lång serie experiment gick det upp för mig vad denna den minsta men kanske viktigaste av vitaminer verkligen hade för oöverskådliga betydelser för mänskligheten. Utan detta näringsämne tror jag icke att människan någonsin hade börjat tänka efter och utvecklat det som vi kallar intelligens.

Bland de sista experiment som jag utförde med denna vitamin Θ , som jag kallar den, var några försök att med denna vitamin kurerat några narkomaner från särskilt deras beroende av amfetamin. För att göra mitt thetanin spännande och lockande för dem sade jag att det var en ny drog. De häpnadsväckande resultaten av dessa försök är dock inte enbart att tillskriva thetaninet. I tron att det verkligen var en drog och vissa om att det var sant som jag sade, att alla som tidigare hade mottagit denna drog hade avlidit av den, spände sig några av dessa frivilliga försökspersoner så att de i sin inbillning upplevde mycket mer av thetaninet än vad som verkligen skedde med dem. Deras gigantiska förväntningar av injektionen utgjorde en väsentlig psykologisk faktor. Fråga min vän Mikael B. Han kan intyga, att vad han upplevde under thetaninets inflytande var en tripp som överträffade alla drogtripp, och om

ni analyserar thetaninet enligt mina anvisningar skall ni finna att det bara är en vitamin."

Och det hade tydligen poliserna gjort. Och jag såg doktor Gold framför mig skratta åt oss allesammans. Vem hade han inte dragit vid näsan? Vem hade han inte drivit med intill det absurda? Jag föreställde mig att doktorn dagligen måste skratta högt för sig själv åt sitt synnerligen raffinerade aprilskämt thetaninet, som han hade givit åt narkomaner förespeglande att det var en drog som överträffade alla droger. Till och med Pentti hade gått på det. Att flera narkomaner hade dött av thetaninets näringschock kände polisen tydligen inte till, och utan tvekan hade doktorn kanske mest av allt drivit just med polisen.

SLUT.

Efterskrift.

De flesta av de i romanen skildrade miljöerna har skattat åt förgängelsen genom rivningsraseriet. Den som väl känner Göteborg genomskådar genast, att den skildrade stadsdelen "Gårda" i själva verket är Haga, där man återfinner både de nämnda Kaponjärgatan, Västra Skansgatan samt Haga Nygata och Östergata. Emellertid finns inte romanens Haga längre. Denna stadsdel var den sista som återstod efter rivningsraseriets epidemiska härjningar bland alla gamla pittoreska arbetarstadsdelar i Göteborg bestående mest av landshövdingehus (trähus om trevåningsträhus med bottenvåning i sten) och den enda som folk till slut reste sig för att försvara, främst arkitekter. De hade framgång och lyckades rädda en hel del, och därigenom fick man faktiskt en del av Haga att bevara sin prägel och överleva, om ock det mesta ändå revs.

Romanens kvarteret "PärLAN" hette i verkligheten Kastanjen och rönste just det öde som skildras i romanen. Den inledande rivningshistorien i början av juni 1982 återges exakt som det gick till i verkligheten, om man bortser från att rivningen inte skördade några liv. Ärtsoppssällskapets sammankomster blomstrade ännu i slutet av 70-talet i fastigheten Engelbrektskatan 57, ett charmigt gammalt stenhus utan hiss och centralvärme men vars enda fel var en kraftig lutning, som gav en betydande del av charmen. Frikyrkolokalen i vilken Pentti gav sin "hippie-predikan" var antingen den nu renoverade lokal där Domkyrkans Gosskör numera har sin verksamhet eller den gamla Sionkyrkan vid Haga Östergata, en legendarisk fastighet för ateljéer, konserter och studios. Utsikten som Ludde beundrar från Ellinors lägenhet är från Eldaregatan i övre Masthugget.

Göteborgaren känner säkert igen många andra beskrivna miljöer och stämningar från staden som den var förr, då de flesta av dessa tyvärr inte finns mera.

Romanen skrevs inom ett år 1981-82. Redigering och inskrivning på dator utfördes hösten 1999 med endast minimala ändringar i grundtexten. Manusset låg i årtal hos Schildts i Helsingfors oläst i deras valv tills vi personligen fick hämta det tillbaka.

Vid denna datorinskrivning kan vi bara konstatera, att romanen fortfarande är aktuell efter 18 år i främst sin udd mot det hänsynslösa armbågssamhället som styrs av osynliga byråkrater bakom ointagliga skrivbordsmurar och som skapat det konsekventa miljöförstörelingssamhälle vi har idag, vilket hotar bli det dominerande elementet för hela EU.

Varje stad har sin pärla, som det gäller att värna om och inte bekämpa.

Göteborg 21.1.2000